BRAȘOVUL ȘI ROMÎNII

SCRISORĬ ȘI LĂMURIRĬ

DE

N. IORGA

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTĬ

BUCUREȘTĬ

Stabilimentul grafic I. V. SOCECU, Strada Berzeĭ, 59

1905

www.dacoromanica.ro

BRAȘOVUL ȘI ROMÎNII

SCRISORĬ ȘI LĂMURIRĬ

DE

N. IORGA

PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTĬ

BUCUREȘTĬ

Stabilimentul grafic I. V. SOCECU, Strada Berzeĭ, 59

1905

www.dacoromanica.ro

Formează vol. X din «Studii și documente», tipărite de Ministeriul de Instrucție.

www.dacoromanica.ro

BRAŞOVUL ŞI ROMÎNIÏ

www.dacoromanica.ro

PREFAŢA

Aicĭ se cuprind toate scrisorile românești din Archiva orășenească a Brașovuluĭ. Tipărindu-le, am crezut de nevoie să adaug la ele o cercetare asupra subiectelor la care ele se raportă.

Am voit ca această carte să poată folosi orĭcuĭ, nu numaĭ învățaților, istoricilor sau filologilor. În adevăr, astfel de scrisorĭ se cuvin a fi cetite de orĭcine dorește să cunoască trecutul și prin graiul său însuși; ele pot arăta în acelașĭ timp ce mlădiere, ce cumpătare, ce scurtime plină de înțeles avea limba noastră de odinioară, care a rămas până astăzĭ limba poporuluĭ de la țară; într'o astfel de limbă, care e a tuturor strămoșilor și a celor maĭ mulțĭ dintre Romînĭĭ de astăzĭ, se cuvine să scrie și cărturariĭ. Numaĭ așa scrisul lor va putea străbate adînc în mulțimile românești și va putea căpăta trăinicie. Căcĭ e sigur că maĭ curînd saŭ maĭ tîrziŭ ne vom întoarce la limba noastră cea adevărată, vom părăsi sintaxa franțuzească și vom întrebuința numaĭ acele cuvinte culese din străinĭ care sînt numaĭ decît de nevoie.

Ca să poată ceti orĭcine, am împuținat notele și am înlăturat unele semne de transcriere latină a vechilor buchĭ, care semne nu se înțeleg în de obște[1].

Fie primită această carte ca o solie de la oamenĭĭ cuminți și bunĭ ce aŭ trăit înnaintea noastră.

N. Iorga.

---

[1] Astfel ч a fost transcris *cĭ*, nu č.

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

Partea de de-asupra munteluĭ între Ţara Oltuluĭ la Nord şi Vest, între Secuime, la Răsărit, se chema, după vechiul obiceiŭ slavonesc de a se da Ţinuturilor numele rîurilor ce le străbat, *Ţara Bîrseĭ,* de la rîul Bîrsa. Locuitoriĭ fuseseră cândva Slavĭ, şi eĭ întemeiaseră jos în vale cîteva sate ca Rîşnov, Braşov, Vîlcan, Cîrstian («Creştinul»), care în rădăcina şi desinenţele lor se apropie de atîtea alte numirĭ slave. Romînii se întinseră pe încetul şi asupra acestor vechĭ aşezărĭ ale Slavilor, pe carĭ-ĭ numiaŭ, aicĭ ca şi în alte părţĭ, *Şcheĭ* (sing. masculin *Şchiaŭ,* singularul feminin *Şchiaucă)* [1]. Eĭ păstrară nomenclatura înaintaşilor şi conlocuitorilor lor, prefăcînd însă une orĭ finalul *ov* în *ăŭ* («Braşău» în loc de «Braşov» nu e rar în cele maĭ vechĭ scrise româneştĭ privitoare la aceste locurĭ). Alăturĭ cu aceste sate eĭ făcură şi altele, ale căror nume fură alcătuite româneşte după acela al părinteluĭ care întemeiase şi satul şi viţa locuitorilor luĭ: un Zîrnea fu începătorul Zîrneştilor, un Tohan poate stă la obîrşia Tohanilor (e de ţinut în seamă, cu privire la această din urmă localitate, că se zicea întăiŭ un Tohan, nu un Tohănean). Sătcelul a fost la început un *sătucel,* care se făcu un sat mare, luînd numele greşit de Săcele.

Săteniĭ aceştia trăiaŭ în linişte, liberĭ şi nesupuşĭ domnilor de alt neam şi dăjdilor, dijmelor lor, supt ascultarea bătrînilor şi juraţilor dintre dînşiĭ; maĭ mare peste unul saŭ maĭ multe sate era *judeţul,* al căruĭ nume a fost schimbat, dela

[1] O soră a luĭ Ieremia Movilă se chema Şcheauca. Cf. în Moldova două locurĭ zise Şcheia, maĭ multe suburbiĭ ale Şcheilor pe lîngă oraşe.

www.dacoromanica.ro

venirea Ungurilor încoace, cu acela de *birău* («biró»). Dincolo de Carpaţi, de «munte», pe cealaltă costişă de «Ţară-Românească» era aceiaşi aşezare, de şi acolo satele eraŭ supuse unor Voevozi ce nu stăpîniaŭ şi dincoace.

Întinzîndu-şi puterea asupra văilor Someşuluĭ, Crişurilor, Mureşuluĭ, regiĭ ungurĭ voiră să statornicească, odată pentru totdeauna, o graniţă faţă de «Ţara de dincolo de munţi», «Transalpina» pe latineşte saŭ pe ungureşte «Havasalföld». În aceasta într'adevăr culegeaŭ veniturĭ şi strîngeaŭ pradă călăreţi turcĭ din neamurĭ cumplite ale stepelor răsăritene, Pecenegĭ şi Cumanĭ, cari obişnuiaŭ să se răpadă prin pasurĭ şi asupra «Ardealuluĭ» regesc. Ungurii eraŭ prea slabĭ ca să poată apăra cu înseşĭ puterile lor, fie secuieştĭ, fie ungureştĭ chiar, acest pămînt ameninţat. Şi astfel eĭ chemară pe cavalerii teutonĭ, cari nu maĭ aveaŭ de lucru în Palestina şi eraŭ maĭ potriviţi decît oricine pentru luarea în stăpînire, cîrmuirea, împoporarea şi aducerea la cultură a ţerilor sălbatece.

Teutonii, de limbă maĭ mult germană, veniră decĭ în Ardeal şi înnălţară cetăţile şi mănăstirile lor închinate Sfinteĭ Fecioare. Aşa răsăriră pe rînd în acest unghiŭ *Marienburg* (Feldioara, după ung. Földvár), cetatea din Braşov, — cetatea de de-asupra oraşuluĭ, care fu dărîmată abia către anul 1450 —, Branul, pe un loc care se chema Terciŭ (de unde ungureşte şi nemţeşte i se zice Törcsvar, Törzburg)[1], şi, în sfîrşit, Cîmpulungul. «Muntele» era şi de o parte şi de alta al lor în acea regiune unde el e străbătut de pasurile cele maĭ lesnicioase şi maĭ potrivite pentru negoţ: al Rucăruluĭ, al Predealuluĭ şi al Buzăuluĭ, care răspund văilor Dîmboviţeĭ, Prahoveĭ şi rîuluĭ Buzăŭ.

După ce cavalerii clădiseră, orînduiseră, şi răspinseseră saŭ puseseră supt jug chiar pe barbariĭ turcĭ, regele se făcu a se supăra pe eĭ pentru că ar fi întrecut hotarele danieĭ lor dintru început, şi-i goni prin războiŭ. În locul lor fură aduşi acum Ungurĭ, Secuĭ, dar maĭ ales Saşĭ.

Aceştĭ noĭ străinĭ se numiaŭ pe sine însuşi «Sachsen», un

[1] Bran înseamnă «cetatea luĭ Bran».

www.dacoromanica.ro

nume care rămîne încă să fie lămurit. Ei veniaŭ de la Rinul de jos: regi unguri îi chemaseră pentru a-i locui pămînturile de puţină vreme cîştigate şi ei sosiseră în cete strîns unite supt căpeteniĭ dintre dînşiĭ. Romînii li-aŭ zis *Sasi* (nu Saşi), şi după numele românesc vine de sigur acel unguresc de Szász (firesc ar fi fost ca Ungurii să-i numească *Német*, cum zic Nemţilor şi aşezărilor făcute de ei în toate părţile). De la început, ei, sătenĭ fără drepturi, «Pieĭ Roşiĭ» aĭ acesteĭ Americe Ungureştĭ, trecură în deplina ascultare a Saşilor, oriunde aceştia se sălăşluiră în număr maĭ mare. Deprins cu nevoile uneĭ culturi maĭ înaintate, Sasul nicĭ n'ar fi putut trăi de la început în cetăţi de meşteşugarĭ şi de negustorĭ, în sate bine închegate, dacă n'ar fi găsit acest bogat «pămînt negru» care trebuia să fie pentru alte culturi neamul nostru.

Satul Braşov, Braşăŭ ajunse astfel Brassó al Ungurilor, veniţi să culeagă pe urma secerişului greŭ al altora. Saşii, cari primiseră de la Coroană acest dar, făcură supt castelul Marieĭ al Teutonilor un oraş, şi-l numiră oraşul Coroaneĭ, *Kronstadt* saŭ, în graiul poporului, *Kronen*. Ceva maĭ înnainte, altă grupă de Saşi întemeiaseră iarăşi pe vechiŭ pămînt românesc Sibiiul, pe care-l numiră, după acel ce-i adusese acolo: «cetatea luĭ Hermann», *Hermannstadt*.

Cele două cetăţi săseştĭ răspundeaŭ ca aşezare celor două alcătuirĭ româneştĭ maĭ însemnate din «Transalpina», Voevodatelor de căpetenie. Sibiiul era în margenea ţeriĭ Oltuluĭ; din jos venia ţara Voevoduluĭ Jiiurilor de care se ţinea şi Ţinutul Haţeguluĭ; poate chiar că locuinţa obişnuită, Curtea Voevoduluĭ, era în Haţeg, căcĭ alte tîrgurĭ vechĭ prin aceste locurĭ nu se cunosc. Peste munţiĭ din Ţara Bîrseĭ venia Voevodatul Argeşuluĭ şi Dîmboviţeĭ, avînd ca reşedinţă cetatea Argeş. Oltul despărţia amîndouă Voevodatele, iar în Ardeal raza de acţiune a Sibiiuluĭ de aceia a Braşovuluĭ.

Pentru Romănia munteană, Braşovul şi Sibiiul represintă ceia ce represintă pentru Romănia moldoveană cetăţile, tot germane, ale Poloniei: Lembergul şi Cracovia. Acolo însă marfa apuseană trecea prin Cracovia, ajungea spre Sud-Est la Lemberg saŭ la Liov, cum îi ziceaŭ aĭ noştri, şi de aicĭ

www.dacoromanica.ro

se coboria în Moldova. Cele două întreposite comerciale se ajutau între ele, se *completaŭ*, pe cînd dincoace, în Ardeal, trebuia să izbucnească o rivalitate între Braşov şi Sibiiŭ pentru folosirea «Transalpineï». Braşovul învinse în veacul al XIV^lea^, adecă după vre-o sută cincïzecï de anï de lucru, şi anume printr'o schimbare politică petrecută peste munţï.

Dacă Voevodul jiian ar fi învins, întrecut şi înghiţit pe al Argeşuluï, Sibiiul ar fi fost locul cel mare de schimb între fabricatele Apusuluï şi Ardealuluï chiar, pe de o parte, iar, pe de alta, materiile brute îmbielşugate ale «Transalpineï». Dar biruinţa rămase a Argeşuluï, între 1300 şi 1330. Stema vulturuluï cu crucea în plisc învinse. Într'o pecete nouă însă, pentru Domnia cea nouă şi «mare» a «toată Ţara-Românească» (căcï o Moldová nu era pe atuncea), doï Domnï încununaţï cu coroana în treï cornurï pe care o poartă Mircea pe la 1400[1], staŭ de o parte şi de alta a unuï arbore de împăcare. Aceiaşï înnălţime, aceiaşï haină ca a despoţilor şi rudelor împărăteştï din Răsăritul bizantino-slav, aceiaşï coroană, aceiaşï ţinută; dar Domnul din dreapta era acel care învinsese pe cel din stînga şi impusese reşedinţa şi stema sa[2]. Drumul săŭ de negoţ ajunse drumul cel mare,

[1] V. chipul d'innaintea vol. I^2 al colecţieï Hurmuzaki.

[2] O înrîurire a «Sfinţilor Constantin şi Elena» ce ar figura pe monedele bizantine şi bulgăreştï, după d. D. A. Sturdza, se poate admite cu greŭ; cele două chipurï de pe monedele pomenite represintă ele pe Împărat şi Împărătească, saŭ maï curînd unitatea Imperiuluï roman (de Răsărit) cu doï Împăraţï? Cf. planşele, adause la articolul luï Iliev în *Sbornicul* bulgar I (1889) şi Sabatier, *Monnaies byzantines*, 2 vol., Paris-Londra, 1862. — E de observat că şi monedele persane ale luï Chosroes I-iŭ şi al II-lea, ale luï Iezdegherd al III-lea, imitate după cele bizantine, aŭ două chipurï împărăteştï (se crede însă că ar fi paznicï) cu totul asemenea lîngă un copac (dar se crede că e altarul foculuï); aicï se vede, de-o parte soarele, de alta luna (v. Hertzberg, *Geschichte des byzantiner und des osmanischen Reiches*, în col. Oncken, pp. 37, 39, 51). Costumul uneï împărătese era *cu totul* deosebit de al Împăratuluï (v. *ibid.*, p. 177). În veacul al XVI-lea pecetea se desvoltă în acel sens că unul dintre chipurile încoronate poartă plete femeieştï revărsate pe umăr, iar cellalt are chica strînsă bărbăteşte, ca în chipul de la Cozia al luï Mircea. Cf. şi reproducerile, puţin întregite şi corectate însă, ce sînt alipite la articolul d-luï D. A. Sturdza în «Analele Academieï Române», VIII.

www.dacoromanica.ro

cetățile sale fură popasurile negustorilor ce mergeaŭ la Dunărea Brăileĭ saŭ la Dunărea Giurgiuluĭ, și *emporiul* din preajma luĭ ajunse depositul, atelierul, punctul de plecare pentru schimbul de mărfurĭ cu «Transalpina», cu Bulgaria, cu Bizanțul până la peirea lor și, în sfîrșit, cu Turcii, cari înlăturară și copleșiră de la o vreme totul.

Acesta fu începutul măririĭ Brașovuluĭ.

www.dacoromanica.ro

CAP. I.

Negoțul Brașovului cu Romînii.

Din lucrurile care se întîmplă, puține, și nu totdeauna cele mai însemnate, se păstrează în scris. Aceasta e adevărat mai ales pentru timpurile mai vechi.

Din tot ce s'a schimbat în cele d'intăiŭ o sută cincĭzecĭ de anĭ între Brașov și pămînturile românești de peste munți, nu s'a păstrat cu desăvîrșire nimic. Abia din anul 1358 avem învoirea regală ca Brașovenii să poată face drumul «între Buzău și Prahova, adecă de la vărsarea Ialomiței până la vărsarea Siretiului în Dunăre». Ialomița se varsă la Piua Petrei, unde era odată vestita șchele Flocĭ, iar vărsarea Siretiului e între Brăila și Galați, care iese la lumină ca port simțitor mai tărziŭ, după ce Moldova fusese gonită prin cucerirea turcească de la Chilia și Cetatea-Albă[1]. Drumul pe care regele-l asigură Brașovenilor e decĭ acela *al Brăilei*.

Peste zece anĭ, Vlad sau Laico-Vodă, Domnul muntean, care era și stăpînitor în Făgăraș și Ban în Severin, venia la rîndul luĭ să întărească drepturile Brașovenilor. De fapt, această întărire singură avea valoare, căcĭ regele, care stătea la 1358 în dușmănie cu Voevodul muntean și nu-ĭ recunoștea

[1] Zimmermann-Werner-Müller, *Urkundenbuch der Deutschen in Siebenbürgen*, II (Sibiiŭ), 1897), p. 153, nº 736. «Ilontha» e «Iloncha», Ialomița.

www.dacoromanica.ro

nicĭ-un drept de stăpînire, dăruise cu de la sine putere în casa altuia, care nu îngăduia încălcarea nimănuĭ. Acum însă Vlad a căpătat Făgărașul, i s'a recunoscut stăpînirea din Severin, de bună samă că Haţegul îĭ va fi fost lăsat în mînĭ, și de aceia el se întitulează în actul de întărire, care arată prin caracterul îngrijit al scrisoriĭ sale a fi fost așternut la Brașov chiar, «Domn din mila luĭ Dumnezeŭ» — tot din mila luĭ Dumnezeŭ decĭ! — «și a Mărieĭ Sale Regeluĭ».

Și acest privilegiu privește maĭ ales drumul Brăileĭ, căruia i se și zice așa. Cine va merge acolo nu va plăti decît a treĭzecea parte (3%) din valoarea mărfiĭ sale, la Cîmpulung, și anume *la întors;* decĭ mărfurile vămuite eraŭ numaĭ cele ce se aduceaŭ de peste Dunăre, mărfurile «ungureștĭ» rămîind slobode. Pe altă cale — decĭ a Giurgiuluĭ, sau a Turnuluĭ, care ducea la Nicopol —, vama domnească va lua și la sosire și la plecare, decĭ pentru amîndouă felurile de marfă, la Cîmpulung întăiŭ, la Dunăre pe urmă saŭ, pentru a vorbi ca oameniĭ de atuncĭ, la *șchele* și la *vaduri*. Cine va voi să treacă în Oltenia, nu va maĭ plăti vechea vamă dela Slatina, pe Olt. Iar negustoriĭ ce se vor opri în țară, n'aŭ nevoie să dea la Cîmpulung altă vamă decît «vama cea adevărată și veche»[1].

Această «datină veche» se lămurește și ea prin cartea de privilegiĭ dată de Mircea-Vodă, cel d'întăiŭ adevărat urmaș al luĭ Laico, la 1413. Mircea era atuncĭ în pace cu regele Sigismund, cu toate că el nu maĭ era silit ca înnaintașul săŭ a-șĭ arăta prietenia prin adausul «cu mila Mărieĭ Sale Regeluĭ»; el era puternic și sigur și-șĭ ținea pîrcălabiĭ la Bran[2].

[1] Privilegiul luĭ Ludovic e cuprins în acela al luĭ Sigismund din 1395. Al luĭ Laico e păstrat în original. Ambele se găsesc în colecția de documente *(Urkunden)* a Brașovuluĭ. S'aŭ tipărit pentru cea din urmă dată, dar nu fără greșelĭ, în Zimmermann-Werner-Müller, *Urkundenbuch der Sachsen in Siebenbürgen,* II.

[2] Acte de la Sigismund, din 1419 *(ibid.;* lipsește din Hurmuzaki, I²): «castellani castri nostri Teurch vocati, per condam magnificum Merche parcium Transalpinarum oljm et Mych[aelem], filium eiusdem, nunc Vayvodam, pro tempore constituti».

www.dacoromanica.ro

El înșiră și mărfurile ce se duceaŭ în Țară și acelea care se aduceaŭ de acolo[1].

Iată-le pe cele d'intăiŭ: postavurĭ de Ypres, zis la noĭ «franțuzesc», de Louvain, de Colonia, postav silesian, zis și: leșesc, cehesc, — postav întreg, în viguri, saŭ «tăiat», «început». Apoĭ încălțăminte și pălăriĭ, zise «frîncești» pentru că se făceau tot în țara «frîncească» a Flandrei, ciorapĭ. Pînză cenușie și de in. Traiste, funiĭ, frîne, blănĭ lucrate. Fîn ales. Brîie, săbiĭ, cuțite, arcurĭ. Pentru toate acestea se plătia vama întreagă la Rucăr, jumătate numaĭ la «Dîmbovița» și, în afară de aceasta, un drept la vînzarea în țară. Socoteala vămiĭ se face în ducațĭ — moneda aceasta se numia tot așa și la noĭ — și dinarĭ, saŭ în *banĭ* de aĭ noștri, și pe bucățĭ saŭ viguri, pe legăturĭ, etc., după felul mărfiĭ.

Cele de-al doilea sînt următoarele: peștĭ, maĭ ales peștĭ de Dunăre, cari se aduceau maĭ ales prin Buzăŭ, în cară, apoĭ: vite, ceară, berbecĭ, porcĭ, pieĭ de cerb și de alte «fiare», brînză. Vin și mied se ducea și aducea, de sigur, de o potrivă. Vama mărfurilor ce se aduc de Sașĭ înnapoĭ în țara lor, se iea în Rucăr, în «Dîmbovița», în Brăila, dar și în tîrgurile d'innăuntru, pentru carele de pește ce trec: Tîrgșorul și Tîrgoviște. Sînt puși la plată caiĭ cu poverĭ, caiĭ legațĭ de care, caiĭ fără poverĭ, drumețiĭ pe jos, cari daŭ un *ban*.

Cum se vede, socoteala aceasta nouă nu se potrivește bine cu cea veche. Aceia fusese impusă Domnuluĭ după regulele Apusuluĭ, maĭ simple și maĭ firești. Mircea era însă destul de tare pentru ca să silească pe Brașovenĭ a se întoarce la obiceiurile de odinioară, cu vămĭ interioare, cu plată pentru călătoriĭ fără marfă și pentru caĭ ce nu eraŭ de vînzare. El sfarmă cu acest prilej drepturile Brăileĭ, și de acum înnainte orîcine va sosi la Dunăre cu mărfurĭ de import va da treĭ la sută, ceva maĭ puțin decît tariful vechiŭ de 1 la 30. Tot așa plătesc mărfurile «turcești»: piper, bumbac, *camhă*, cînd ajung la Dunăre. Maĭ vedem însă că postavul, vinul, miedul,

[1] Actul e tipărit în a 2a ediție (București, 1905) a documentelor slavone din Brașov, de d. I. Bogdan, pp. 36-8.

www.dacoromanica.ro

sînt singurele obiecte de import care daŭ vamă, iar la ieșire plătește orĭce. Vama e decĭ generală pentru export, iar la import ea lovește numaĭ articolele cele maĭ scumpe.

Aceste măsurĭ aŭ fost întărite pe rînd de Domniĭ muntenĭ din veacul al XV^lea, și de Mihail, ca păzitor al graniței de sus, în numele tatăluĭ săŭ, și ca Domn singur, și de Dan I^iu, fiul luĭ Mircea, și de Radu Pleșuvul (Praznaglava), alt fiŭ, și de Vlad Țepeș, și de Basarab cel bătrîn, și de Vlăduț, și de Neagoe Basarab, de la începutul veaculuĭ al XVI^lea. Deosebirile sînt cu totul micĭ, și mărfurile nu sînt arătate decît rare orĭ maĭ cu de-amănuntul. Astfel, în niște poruncĭ din 1422 către vameșĭ[1], ceĭ din Rucăr și Dragoslavele («Dîmbovița) și ceĭ din Bran («Prahova»), Dan adauge la articolele de export brașovenesc: hamurile, cergile, fierul — de obiceiŭ oprit de a trece la noĭ, cînd Domnul era dușman sau nesigur —, *boboul*[2]; el specifică pieile de «fiare» saŭ «gadinĭ» astfel: pieĭ de veveriță, de jder, de vulpe, de rîs, de pisică sălbatecă și de iepure. O altă *carte,* tot de la el, maĭ cuprinde: «saltele» (лежник), sumane saŭ, cum li se zice de obiceiŭ, «straie».

Din partea lor, negustoriĭ muntenĭ aveau dreptul de a veni în Ardeal fără a plăti vre-o vamă. Cînd se întorceaŭ însă cu mărfurĭ, li se cerea plata cuvenită de culegătoriĭ *vigesimei* regale — 1 la 20 —, care fu încă de curînd arendată Brașovenilor. De cîte orĭ se încerca ridicarea de vamă, Domniĭ «transalpinĭ» protestă. Oamenĭĭ din «țară» mergeaŭ de altminterea și prin alte părți, și se pomenesc odată ca locurĭ cercetate de dînșiĭ, claie peste grămadă, «Oradea, Clujul, Timișoara, Rîșnovul și Țara Bîrseĭ»[3]. Eĭ aduceaŭ une orĭ de-a dreptul în Ardeal «marfa turcească»[4].

Brașovul primește decĭ două felurĭ de marfă. Pe de o parte «mărfurĭ de peste mare», din Siria și Egipt adecă, din Le-

[1] Bogdan, *Doc. și regeste,* pp. 13-5, n^le IX-X; ed. a 2^a, pp. 17-21, n^le X-XI.
[2] Un fel de postav.
[3] Bogdan, p. 81.
[4] *Ibid.*, p. 103; ed. a 2^a, p. 176.

www.dacoromanica.ro

vant; piper, şofran, mirodenii, stofe din Răsărit, cum e *camha* supţire (camocato, καμουχά). Pe de alta, mărfuri din ţară: vite, brînză, cai, ceară, vinuri, mai tărziu numai grîu, mălaiu, orz.

Iar exportul lui se alcătuieşte, pentru vremea cea mai veche, din postavuri ce se aduc din Flandra, de la Rin saŭ din Silesia, din produsul muncii meşteşugarilor saşi, mai ales argintarii, caretaşii, postăvarii, pînzarii, frînghierii, pielarii de hamuri şi, întîmplător, chiar covrigarii, şi, în sfîrşit, din unele materii brute şi produse ale muncii cîmpului; astfel mazerea mai ales [1].

Din registrele de vamă, din socotelile darurilor făcute Domnilor şi boierilor munteni, ici şi colo dintr'o scrisoare latină putem vedea aceste articole pe care Braşovenii obişnuiaŭ a le trimete la noi. Ce se dovedeşte pentru 1700 e bun, de sigur, şi pentru 1400, cu o singură deosebire: de la asigurarea drumurilor de negoţ ale Europei, ei aduc mai multe, fabricate din Apus, iar de la cucerirea Ardealului de Germani, la 1699, industria Vienei, Linzului, Grazului, Brünnului năpădeşte în piaţa săsească. Dar un lucru hotărîtor rămîne ca mai de mult: Germanul nu trece Carpaţii, iar Turcul rămîne mai totdeauna la Bucureşti; între unul şi altul, înfăţişînd Apusul şi Rasăritul, Sasul trebue să stea încă, pentru a-i mijloci.

În privinţa banilor, Saşii socotiaŭ în *ducaţi* şi *dinari*. Romînii n'aŭ bătut ducaţi pănă la Dan cel de al II-lea. Acesta, aliat al Împăratului Sigismund; avea nevoie de bani pentru a duce lupta împotriva Turcilor, căreia-i închinase viaţa sa: pentru aceasta, cu voia lui Sigismund, el puse să i se bată *ducaţi* în Braşov, şi el încercă să-i impuie negustorilor braşoveni cu aceiaşi valoare. Ei nu văzură bucuros această înnoire şi se plînseră Împăratului, care opri printr'o scrisoare din 1425 această încercare a vecinului şi ocrotitului săŭ [2].

[1] Hurmuzaki, XI, pp. 581-2 (nº VIII): «putem trăi şi fără mazerea voastră» scrie Petru Şchiopul, năcăjit, la 1564.

[2] Scrisoare inedită în Arch. Braşovului.

www.dacoromanica.ro

La 1443, tot pentru nevoile războiuluĭ cu Turcĭ, Ioan Corvin făcu o nouă Cameră de banĭ la Sighișoara, strămutînd acolo meșteriĭ și uneltele din Brașov; acestea sînt însemnate astfel: «82 de nicovale, 25 de maiurĭ lungĭ, 20 de foarfece de tăiat, 23 de foarfece de ținut, 44 de maiurĭ micĭ, 26 de maiurĭ marĭ»[1].

Aĭ noștri aveaŭ monete mărunte de argint și de aramă, care serviaŭ însă maĭ mult ca să arate neatîrnarea de fapt a țerĭĭ. Eĭ făceaŭ socoteală cu «baniĭ» lor, dar maĭ mult cu monete răsăritene. Din compararea celor două forme ale privilegiuluĭ comercial dat de Mircea Brașovenilor la 1413 se vede că Muntenĭĭ numiaŭ «fertun» o monetă de aur bizantină, și că acesta era maĭ mare decît perperul (ὑπέρπερον) simplu, de cari avea și Mircea cu efigia sa, bătuțĭ neapărat în Brașov.

Supt Sigismund, cînd în Țara-Românească era Domn Dan al II-lea, Brașovenĭĭ încercară să strecoare florinĭ din *hereghia* saŭ Camera regală, dar Dan, aĭ căruĭ ducațĭ nu se primiaŭ, înțelegea să nu se primească nici la vama luĭ banĭĭ ardelenĭ, și astfel el hotărî să nu se iea decît vechiĭ si cunoscuțiĭ banĭ italienĭ din Veneția. Tot așa se supără Vlad Dracul în 1441 în potriva baterĭĭ în Ardeal a uneĭ monede de imitație, maĭ mică în valoare, menită tot luptеĭ cu Turcĭĭ, și prin care Sașiĭ înțelegeaŭ să-ĭ plătească mărfurile.

Ioan Corvinul, de la care pornise măsura monetărieĭ celeĭ nouă, de la Sighișoara, pentru cheltuielile de războiŭ, nu se învoi însă cu această hotărîre. După ce el înlăturâ pe Vlad, care-l jignise în multe lucruri, Ioan impuse urmașuluĭ săŭ Vladislav fiul luĭ Dan să iea monetă ardeleană. În anul 1448 Corvinul hotărește decĭ, într'o scrisoare către Sașĭ, că de aicĭ înnainte eĭ vor trebui să plătească și să primească la plată «banul cel mic» din Sighișoara în locul florinilor florentinĭ saŭ asprilor bizantinĭ și turcești, cari se obișnuiaŭ maĭ înnainte,

Pentru vremea luĭ Brîncoveanu avem o socoteală a vămiĭ, un «tarif», foarte neîndestulător, neînțeles în unele puncte,

[1] Scrisoare inedită în Arch. Brașovuluĭ.

www.dacoromanica.ro

dar care poate sluji pentru a se vedea ce mărfurĭ treceaŭ către 1700 pe la șchelele și vadurile noastre.

Avem întâiŭ marfă *apuseană*, adusă prin Ardeal, și anume: «postav supțire» — mai târziŭ se va zice «fain» —, «postav feld i brecleș», la care putem adăogi «postav șaĭ», sfoară, «strămturĭ», fiere de plug, coase, cuțite, seceriĭ, șteangurile sau «oșteangurile», betele («beate»), spițeria («erbe de dohtoriĭ»), oțel, argint viŭ, plumb, văpselĭ, chivere pentru ostașĭ, mazăre.

Apoĭ marfă *turcească*, socotită în *poverĭ*: de Constantinopol, de Adrianopol, de Brusa, de Sofia, de Tîrnova, de Rumelia și de Veneția: «aget», șofran, piper, orez, lămîĭ, smochine, săpun, «tutun i lulea», abale, «caplamal», chihlimbar în «pietre», stafide, anason, scumpie, tămîie, bumbac netors, arnice, procoave și procovețe, pieĭ: săftiane, meșinĭ; blănĭ în *soroace* și *coropce*: samurĭ, etc.

În sfîrșit, *produse ale țerĭ*: miere, ceară, in, cînepă, grîŭ, meiŭ, vin, rachiŭ, uleiŭ, roșcove; dobitoace: caĭ, boĭ, vacĭ, oĭ, — dar oile eraŭ oprite în veacul al XVI-lea [1] — pește, porcĭ, pieĭ și blănĭ: pieĭ de miel, blănĭ de jder, vulpe, rîs, vidră, dihor; apoĭ: lînă, săŭ [2].

O listă foarte bogată a lucrurilor ce se exportau la noĭ de către Brașovenĭ — acuma însă eraŭ și negustorĭ brașovenĭ de legea și chiar de neamul cumpărătorilor de peste munțĭ — e păstrată într'o carte de socotelĭ românească, ce începe cu anul 1769 [3].

Chiar din cele d'întâiŭ paginĭ se arată baniĭ întrebuințațĭ: «Gal benĭ] zărmacut, zingr, funduclĭĭ, stambol, tunuh, turalĭĭ.»

Toate numirile sînt turcești, *zingirliul* valora 2 leĭ pe acest timp, *funducliul* 7; *zarmacupul* 5; *stambolul* era galbenul împărătesc; nuștiŭ ce era *tunuhul*, dar *turaliul* era galbenul ce purta «turaua», semnul întortochiat al iscăliturĭĭ Sultanuluĭ [4].

[1] Hurmuzaki, XI, p. 582, nº VIII.
[2] *Studiĭ și doc.*, V, pp. 364-7.
[3] Archiva Brașovuluĭ, vol. IV, U, 4.
[4] Wolf, *Beschreibung der Moldau*, I. p. 137.

www.dacoromanica.ro

Nu mai ˌeraŭ acum florinĭ și dinarĭ, precum nu mai eraŭ perperĭ și banĭ. Alăturĭ de galbenu turcesc se prețuia însă cel olandes și venețian, «de Holandia» și «venetic», precum și talerul germ»n, leul apusean. Iar, ca monedă mică, costandele (poate alt nume pentru asprul turcesc, de Constantinopol), șușta cii saŭ *grosul* polon dublu, *gresla*, polturacul, cunoscut încă de pe la 1600, mariașul din Ardeal, monedă de aramă *anterioară* Marieı Tereseĭ, *orțiĭ* saŭ a patra parte din leŭ, *pitacul*, egal cu cincĭ poiturací, pe cînd șușta cul avea numaĭ patru, *burlincul* ș. a.[1].

Urmează acuma înșirarea de marfă. Negustorul, un Romîn, mergea și la Constantinopol — de unde se luaŭ toate articolele de modă, precum se ieaŭ astăzĭ de la Paris —, dar de obiceiŭ se opria la Sliven, supt Balcanĭ, două ceasurĭ departe de Iamboli, unde pănă pe la 1828 a fost lucrat un fel de *abà* căutat pretutindenĭ[2].

El începe, ca toți tovărașiĭ săĭ, cu chemarea într' ajutor a numeluĭ luĭ Dumnezeŭ:

«Cu mila Domnuluĭ Hristos și cu ajutorul Maichi Precisti marfă ce am adus del[a] Slivin, cum arată în jos anum e]:

2523 oca undelemnŭ, foĭ 41, ocao: ban[i] 32 ½ m.
75 deto săpun, rachiŭ, cănțar 683,96.
780 deto stafide, rahchiu, cu tot.
90 deto deto o traistă.
24 deto ghimber galben.
20 deto deto albŭ.
607 chile urez.
1288 oca zamă de lămăie.
1666 deto piatră acră cantar[e].
48 deto lurbăn.
54 deto pučoasă.
58 deto năutŭ.
12500 lulele albe, miia leĭ 3.40.
Cheltuiala păn în Timiș...

[1] *Studiĭ și doc.*, V, p. 145 și nota 1; p. 365.
[2] Jireček, *Fürstenthum Bulgarien*, pp. 510-1.

www.dacoromanica.ro

Cu mila luĭ Dumneze[ŭ], altŭ mărunțiș, cum arată în jos, anum[e]: 5 cĭoltar[e] mar[ĭ] roșiĭ, deto micĭ, deto, și verz, 2 sacĭ arnice supțir[ĭ] roșul, 200 lulele roșiĭ bun[e], 30 oca gogoș, 26 deto țipirigu, 1 deto sacăz, 50 deto tămăie, 1 deto gogoș de pește, 10 săftien năramziŭ ,(?)..., 9 litre borangicu, $^1/_2$ bucată țembir..., 8 oca săpun tarabuz, 58 dramur[ĭ] argintŭ, 2 mutcalur[ĭ] mărgăritar, 8 oca mătase roșie tel., $10^1/_2$ oca deto fet[e], neagră, verde; 3 păr. iminei, $23^1/_2$ oca tutun boșceà, 3 ibrice cu leghen, 307 saftien[e] galben[e], 4 perin[ĭ] de Brusa, 1 căldar[e], 184 oca migdale, 151 iarșăle poleite, 12 oca fidea, 30 deto cafea Emin, 5 păr. meș[ĭ] galben[ĭ] voiniceștĭ, 17 tălpĭ, 3 astar[e] daubez, 26 deto sovaz..., 75 oca morun, 37 deto crap, 7 procoviț[e], $47^1/_2$ oca săpun de ruf[e]..., 2200 țîr[ĭ]. 5 oca tutun, 25 deto piatră văn[ă]tă ocao, 59 deto cracatiță deto..., 207 bogasie de Tocatŭ ..., 36 bogasie atișliĭ cazamirchiĭ, 36 deto fețe, 45 deto de căte 10 coț, 10 musulurĭ roșiĭ, 60 bogasie fețe, 6 alagele manițe, 20 brăn[e] de mătasă micĭ, 20 bogasie cazamișchiĭ, 18 deto fețe..., mutcalur[ĭ] teținmar[ĭ]..., 17 citur[ĭ] fețe, 7 șamurĭ alagele, 1 faț[ă] plapum[ă] de Serez..., 4 șamur[ĭ] alagele albe, 16 coțĭ cutnie în furculiț[ă]..., 2 fesur[ĭ], 2 alagele maĭ proaste, 2 țitur[ĭ] roșiĭ, 2 ghiermesutur[ĭ] albe, 2 brăne șamur[ŭ]. 11 coț sandal năramzatŭ..., deto mătăniĭ roșiĭ, 2 saftien[e] negre..., 1 păr. nădragĭ albĭ, 1 cantar mar[e], 5 păr. papucĭ făm[e]eștĭ galben[ĭ], 4 păr. iminii negri, 10 cacom..., 40 nastur[ĭ], 250 lulele de spumă..., 7 covorră, 4 ștucĭ pănză borangic, 1 putinĭ scrămbiț, o ibrișim.

Lăn[ă] ce am adus comision pe sam[a] luĭ Domnul Imeș[1]:

4204 ocă lăn[ă] țigaie, ocao banĭ 23.

11586 deto deto, ocao banĭ 24.

238 sacĭ de pănz[ă] cu sfoar[ă], banĭ 51.

Chiriia la sacĭ ce i-am dus la Giurgĭul...

Leg[ă]tur[a] sangepĭ, leg[ă]tur[a] tanel, 40 cacomĭ albĭ..., sticle rozol..., 9 ștucĭ ghermesutur[ĭ] cu fir..., 11 bucăț citariĭ albe...

[1] Himesch. Familia aceasta trăește și până astăzĭ în Brașov.

www.dacoromanica.ro

1774 Noem. 1, cu ajutorul luĭ D[u mnezeu, marfă ce sa află în boltă ș i] am dat-o în sam[ă] Mitruluĭ, cum arată în jos anum[e].

...2 ocă ţop mătase, $23^1/_2$ ocă mătase de saiu, feţ e]; 9 ocă mătase neagră, 376 dramur[ı] mătase chenar..., ibrișim de Ţarigrad feţ e], ibrișim supţir[e] mohorătu, deto de Odrĭĭ, deto de Tricala, $7^1/_2$ ștucĭ fachioale negre, 806 coţ șiretu, 958 coţ ceapar-șiretŭ, 484 bucăţ găitan sacăz i stambol, 532 deto deto ibrișim, 320 deto deto bosneaagŭ, 31 topur[ĭ] tan găitan, $73^1/_2$ topur[ı] selanic găitan, 61 păpuș gaitan de Odrĭĭ..., 529 ștucĭ cimbir-hasale biborlaĭ, 7 cimbir verz mărcar, 58 diirmale, boiamale și mucesemur[ı]..., $17^1/_2$ ștucĭ pănz[ă] vărgată, 99 deto cafesliĭ și 2 coţ de cămăș, 1 irbichir de Tocatu, $3^1/_2$ deto de Ienișer..., $63^1/_2$ musurur[ĭ] de Ienișăr.., $110^1/_2$ topur[ĭ] astar[e]... și de Braș[ov], 102 deto deto înguste de Braș ov]..., $307^1/_2$ păn[ză] de piriiaș..., $1^7/_8$ fer prostu albŭ și galben, 17 brăn[e] mar ĭ] de Brusa, de mătas e]..., 1 testea brăn[e bilbil ciuz..., 14 brăn[e] naramgiĭ..., 4 păr. mănuș muierești..., 14 mărăm[ĭ] de Olandiia mar[ı], micĭ..., 3 cutiĭ și coţ $6^1/_2$ gur ĭ de Lipsca... $27^9/_{10}$ testele călţun[ĭ] de Serez, 9 păr. papucĭ cu meș voiniceștĭ..., 9 păr. meșĭ singurĭ..., 8^{24} $_0$ răsur[ĭ hărtie tricapelo..., 604 coale șic pe piele albă..., 106 lulele porţileaan[ă, 48 deto roșiĭ fain, 380 deto proaste roș, 30 hărtiĭ metal..., 27 păr. sponce de Braș[ov], $5^1/_2$ ll. bumbac torsu de Braşo[v]..., 6 ibrice de Ţarigrad mar[ĭ]..., 7 cutiĭ tabac de Corfus, 12 deto sticle cu balsam, 76 testele aur bun, 4 deto argintŭ bun, 3 măturit[e] de haine, 22 părechĭ felegen[e] cu farfuriĭ ș[i] 5 cu mănuș, 2 ibrice de ceaaĭ, un urcĭoruș, 3 păr. călimăr[ĭ]. i 7 păr. cărţĭ de joc, 14 blide de hreaan..., 409 litre săricică, 2400 anghinar[e]..., 2000 lulele de Braşo[v], 2 plapom[é]..., 102 bogasie tocatișur[ı] feţe, 380 deto dinihliĭ albe marĭ..., 8 antirie mar[ĭ]..., 452 ll. stafide negre, de Tristŭ, 167 vedre oţătŭ, 6 chilimur[ĭ] de Ţarigrad..., 1 ll., loţ 15 cuișoar[e], 2 ll., loţ 27 nucșoar[e], 15 loţ frunzășoar[e], $7^{14}/_{32}$ ll. scorţășoar[ă]..., 356 ll. piper, 30 oc[ă] ghimbir turcescŭ, 120 ll. ţitfer pisatŭ, $23^1/_2$ loţ reventŭ, 118 ll. migdale, $16^3/_4$ oc[ă] cafea Iemen..., $50^1/_2$

www.dacoromanica.ro

oc[ă] cracatiţ[ă], $1^{88}/_{400}$ oc[ă] răstic, $3^1/_2$ ll. comid, $2^6/_{32}$ ll. sămănţă de scoarţă, 28 loţ văpsală indih, $2^{320}/_{400}$ oc[ă] smirnă, $27^1/_2$ oc ă] cerneală uscată..., $26^3/_4$ ll. cugnac de Becĭ, 89 litre deto de Ven[e]ţiia..., $13^1/_2$ oc[ă] şerbetŭ..., 138 ll. tăbac de nas cu iagăr, $50^3/_4$ ll. ciripie roşie albă, 14 oc[ă] stafide negre de coş, 144 ll. smalţŭ de oale..., $7^1/_2$ oc[ă] nevre, 66 oc[ă] tutun în abale, $212^1/_4$ ll. fidea i ma caroan[e]..., 263 ll. cleiŭ de măsar, 6 ocă cleiŭ de morun, $35^1/_2$ ll. burete, 34 ocă praf de tămăie turcească, $113^1/_2$ ll. prezil vănătu, $82^1/_4$ ll. fărnabogo, 126 ll. pămăntŭ roş galben, $8^1/_2$ ll. aur pergamentŭ, 92 ll. lazur, $65^1/_2$ ll. alice..., $83^1/_4$ ocă sacăz, 90 ll. tămăie de Ven[e]ţiia, $17^1/_2$ ocă săpun Tarabuluz..., 55 ocă alun[e], 30 ll. scoice..., 54 ocă scumpie..., $76^1/_2$ ll. coafe de năramză, 20 oc[ă] stafide noao roş..., 144 ocă mortoprac..., 137 oc[ă] fasol[e] turcească, 24 oc[ă confeturĭ], 70 oc[ă] candel, 119 ll. cosător..., $13^1/_2$ ll. parmazan, $15^1/_2$ ll. făcliĭ albe..., $129^1/_4$ oc ă urez, 361 ocă năutŭ prăjitŭ ş[i de hiertŭ..., 19 oc ă drojdiĭ undelemnŭ..., 3 scoarţe de Tocatŭ.

1774, Noem. 6, am datŭ Mitruluĭ marfă la boltă: 100 ocă icre negre sar[ate] a f. 150..., 300 ocă măslin[e] burduf..., 19 ocă smochine..., 784 coţ ceapir-şiretu..., 600 tărşale poleite..., 140 cof e] mier[e]..., 23 ştucĭ hamhanele.

1774, Avgustu 1... Dăm...iar în sam[a] Mitruluĭ $4^1/_2$ ocă mătase ghizvez bun[ă]..., 366 dramur[ĭ] mătasă chenar..., 582 deto mătase supţir[e] de Ţarigrad..., $31^1/_2$ ştucĭ fochioale negrul de Melenic..., $34^1/_2$ maţa: nastur[ĭ] tob han de mătase..., 10 scăndur[ĭ] cipce, 1 ll. moniş fir albŭ, galben..., 1 călimăr[ĭ] de alam[ă], 70 testele aur bun de văpsitŭ la bisericĭ icoan[e] 4 deto argintŭ bun, deto, deto..., 31 ll. olărloĭ..., $23^3/_4$ cerneală uscată turcească, 8 ll. ciripie albă roşie..., $8^1/_2$ ocă sacăz-mastih..., 9 ocă alun[e] turceşti..., 130 oc[ă] făioară turcească..., 50 ocă candel turcescŭ..., 107 ocă pucĭoasă bună, cĭubuce..., 190 ll. ceaar[ă] de Braşov..., 350 ll. stafide în coş şi o torbă..., 105 păr. margele de ceaară roşie.

www.dacoromanica.ro

[8 Avgust.] 155 ștucĭ bogasie merdimir..., 14 1/4 ocă săpun izmir.

1776, Iunie 22... Marfa de Slivin:

13 paftale de Tocatŭ civite, 2 la un loc, a f. 6; 40 civitur[ĭ] haspașa, bez strănse ca paftale de Tărnova..., 10 ștucĭ cartonur[ĭ] de Serez, 4 prosoape bune mar[ĭ], 5 ștucĭ cartonur[ĭ] de Tocatu.

[27 Iunie.] 24 1/2 ocă mătase de hărtie, 101 ll. cafea Holandiia, 326 ll. tăbac la lulea tăiatu.

...4 brice..., 500 ace croitorești..., 6 ceasoarnice de soare...

[1776.] 15 dramurĭ mătase în par[a] foculuĭ..., 4 feț[e] plapum[e] de Ienișer..., 6 mărăm[ĭ] de Holandiia, galben[e], mar[ĭ]..., 67 aspricur[ĭ] și de Tocatŭ și făndicur ĭ], ș[i] din hărtie, cazameschiĭ atășliĭ..., 24 loț cuglac de Beč..., 2 1/2 ll. mineum..., 2 ll. badiiam *(sic)*..., 47 ll. coaje de năramză..., 85 coț șalău franțuzescŭ roș...

[1778.] 787 coț găitan de lănă de Brașov, suta f. 2,40..., 5 brăn[e] bilbil ghiuz, popeștĭ, de bumbac mohorăte, f. 2,40..., 12 2/10 maț. ghiordan cu sărmă..., 6 ierbichirĭ de Tocatŭ..., 26 oc[ă] dulceaaț[ă] chitră și rodozahar..., 8 loț cărpășoar[ă]..., 4 tabacher[ĭ] de bleh, 5 burduș gol[e..., 50 bucățĭ tanea galbin[ă]..., 4 ll. bumbac crud..., 10 oc. anum[e] o povar[ă] bogasie și alte calabalăcur[ĭ], iar aŭ adus chir Flor:..., 24 ștucĭ eneia rupisiia..., 8 ocă mătase de sac creacĭ..., 2800 nastur[ĭ de aram[ă] plinĭ galbenĭ..., 1 cotŭ raș de Becĭ..., 23 păpuș galon monișalbŭ..., 19 lulele poleite..., 31 ocă arnicĭ gros..., 29 păr. sponce țigănești[ĭ]..., 11 bogasie ortalarsi feț[e], alagea de Rumele..., 4 prosoape albe..., 126 1/2 măj scumpie..., 86 ll. cear[ă] de Boștin[ă],..., brăn[e] de lăn[ă] micĭ roș[iĭ]..., 3 sacĭ de Harar gol,..

Păn aicea ieste marfa car e] s'aŭ aflatŭ în boltă. Doamne, Doamne, fiĭ cu milă spre cele sufletești, de voiești, și la cele trupești bun; decĭ fie voia Sfinții Sale.

[1780.] 104 dramurĭ mătase roșistic...

1780, Dechem. 40. Am isprăvitŭ socoteaala: nu săntu vrednic să laudŭ pre D[u]mnezeŭ; Doamne, ajută-mĭ și la an[ul] viitor: nu mă judeca dup ă] păcatel[e] mele.

1781, Ghen. 15, anume marfa car[e] rămăn[e] în boltă asupra

www.dacoromanica.ro

copiilor. Doamne, dăruiește-le darul Sfinții Tale și mult bin[e]: $24^3/_4$ ll. zahar ordinar . . ., 34 păr. guri de frînghie . . ., 24 coț colți de Beci . . ., 112 ocă roșcove.

Negustorul înseamnă deci două categorii de marfă: acea pe care o adusese de la Sliven și aceia pe care o ținea «în boltă», în prăvălie. Din aceasta din urmă cumpărau și țeranii, tîrgoveții romîni din Țara Bîrsei și negustorii munteni ce veniau la Brașov.

Făcînd și în această listă de articole de negoț împărțirea pe care o făcusem în acea de la Brîncoveanu, mai veche cu trei șferturi de veac, constatăm schimbările ce urmează.

Marfă *apuseană* și *ardeleană:* Astare (căptușală), bumbac tors, lulele și sponci (și țigănești») de Brașov, mănuși pentru femei, mărămi de Olanda, guri adecă încheietori de Lipsca, hîrtie italiană, zisă *tricapello,* ce se vinde în «risuri» adecă *Riess, conț* de 20 coli, hîrtie *șic* și *metal,* lulele de porțelană, argint văpsea, *auripigment* sau *orpiment,* tot văpsea, pentru icoane, chinovar sau *țenbir,* coloare roșie, indigo: «indih», lazur, *minium* alb, măturițe de haine, urcioare, levent sau *revent (lavande), cognac* de Viena și de Veneția, tabac european cu miros de «iagăr», tabac de prisat sau «prezil», tabac de Pernambuco, smalț, cleiu de morun și cleiu de tîmplar («măsar» = *Tischler)* alice, «cugnac» sau «cutnac» de Viena și de Veneția, cositor, alamă și tinichea («fier alb»), zahăr *candel (sucre candi),* cofeturi (bomboane), făcliĭ albe, parmezan, «mărgele de ceară roșie», cafea de Olanda, ace pentru croitori, «șalău» (șal) franțuzesc, ceasornice de soare, tabacheri de tinichea («blech» = *Blech),* cîrpușoare *(torchons?),* oțet, anghinare, săricică, hrean, călimări, cărți de joc, stafide negre de Triest.

Toate celelalte mărfuri sînt turcești. Întăiu toate felurile de *species* (cafea de Iemen, *comid* = gumă-arabică, smirnă), apoi «materii», stofe: arnice, mătăsuri de tot felul, ibrișin (de Constantinopol, de Adrianopol, de Tricala), șiret, găitan (de Chios și de Constantinopol, de Bosnia, de Salonic, de Adrianopol), bogasii (fr. boccasin; de Tocat), alagele, cituri,

www.dacoromanica.ro

plapome (de Seres), șamalagele (alagele de Șam, de Siria; plural greșit: «șamurĭ alagele»), cutniĭ, ghermesuturĭ, sandale, citariĭ (ațe), chilimurĭ (de Constantinopol), scoarțe (de Tocat).

Articole de îmbrăcăminte: fachioale *(coiffes)*, cimbire de pus pe cap, boiamale (băsmălĭ), dirmele (broboade), *irbichire* (de Tocat și de Ienișer), musururile sau pînzele de Mosul (de Ienișer), brîne (de Brusa), meșĭ, papucĭ, imineĭ, nasturĭ de mătasă, paftale de Tîrnova.

Lucrurĭ și obiecte de mobilat: perinĭ de Brusa, căldarĭ, ibrice, lighene, felegene.

Fabricate: săpun (de Tripoli din Africa saŭ *Tarabulus* și de Smirna saŭ *Ismir)*, balsam, șerbet, mastică de Chios, cerneală uscată *candel* turcesc, dulcețĭ.

Să nu uităm tabacul de Corfù (și în «abale») [1].

Trebuie să nu se uite că negustorul e un *detailist* și nu trimete însușĭ în Țara Românească lucrurile ce se cereau acolo: aceasta împuținează numărul articolelor coprinse în socotelile luĭ și lasă totdeauna îndoială dacă nu cumva cutare din ele se întrebuința numaĭ de Romînĭĭ, saŭ și Grecĭĭ și Bulgarii din Brașov, chiar.

Pentru o vreme cu totul tărzie, de la 1809 la 1814, avem însă o listă foarte bogată de lucrurile pe care le trimete un negustor romîn din Brașov unor *detailiștĭ* din Cîmpulung: Stoica Gogu și Popa Sava. Și de aicĭ se va vedea că în patru sute de anĭ nu se făcuse o mare schimbare în exportul brașovenesc:

«30 pietri silos de Răjnov, de frunte, a f. 3,15 k. Rf.; 50 ll. alicea, în 2 săculeț[e], rij, 78 k.; 10 șteangur[ĭ] albe groase —,23 k.; 50 căpestră dto —,9 k., 6 leg. ciorapĭ de lăn[ă] cu roșu, cu vănăt, 8 k. 30; 1 ștuc țoltĭ îndoit, bun, la 22 ștuc., 1 ștuc dto dezdoit; 5 chimire roșĭ cu 4 cătăr[ămĭ], 5 dto cu 3 cătăr[ămĭ], 5 tafture lungĭ cusute, 1 leg. covracĭ de mijl., 4 tacămur[ĭ] ocale de bleh, 5 păr. cisme roș mar[ĭ] ră-

[1] A se compara pentru unele articole tariful vamal moldovenesc din vremea luĭ Ioan Teodor Callimachi; *Arch. românească*, II, p. 242 și urm.

www.dacoromanica.ro

tunde, 5 păr. dto, 15 păr. ascuţite mar[ĭ], 5 păr. dto bădiĭ, 2 leg. tecĭ încleiate, 4 leg. dto, 100 pieptin[ĭ] de mijl., 76 coţ bete de postav, 200 ace cizmăreştĭ, 2 broaşte cu arc, în direapta şi în stănga; 185 cuţite cu os de cerbŭ, 50 ll. bumbac tors, 10 ll. tabac în plunbŭ, 1 leg. pungĭ cu un cĭucure, 4 leg. dto micĭ, 10 oc[ă] fernaboc ceraşpel, 10 oc[ă] prizil roşu, 5 oc[ă] cositor vărgele, 5 oc[ă] albeală de Veneţia, 1 ris flispapir, 100 ll. calacan verde, 109 ll. reezvais, 3 tocur[ĭ] lăzĭ, 40 coţ pănză groasă de Săcuĭ, 5 ris hărtie de scris, 10 păr. şiuhurĭ bărbăteştĭ nemţeştĭ, şi ţolur[ĭ] de lăn[ă] curat[ă]... Din chirie i-am dat Prahoveanuluĭ [1].

[Aceluiaşĭ:] 103 coţ găitan vănăt săsesc, 195 coţ dto negru..., 15 ploşte legate cu curele..., 10 tăfture lungĭ cusute, 5 dto scurte, de omŭ mare, 2 leg. bice albe suţit[e] cu belcĭug, 10 ll. tabac în plunbŭ, cu miros; 10 ll. dto în băşicĭ ord., 100 ll. zmalt verde, 1 păr. izmene, 2 1/2 ll. arnicĭ vănăt supţir e], 100 pieptenĭ de miljoc *(sic)*, 50 momele cu alamă, 30 site Bricĭca, 4 oc[ă] praf de aramă, 50 amnare marĭ, bune..., 10 păr. pantofĭ de piele cusut[ă] şi glaz., 40 pălăriĭ înnalte, 20 dto cu pastalcă căptuşlite], bune, 50 dto-ordinar[e], 30 dto feţe, 30 dto proaste, 30 dto de copiĭ, 14 ll. bumbac tors supţir[e]..., 24 ghiulur[ĭ] aţă albă, neagră şi roş[ă], 50 păpuş sfoară în doo... 22 ll. văpseală violet fain, 2 leg. cĭorapĭ cu roş şi cu vănăt..., 2 tul. *(sic)* lulele de lemn micĭ, 1 tul. dto de pămănt.-., 30 site mistriţe, 2 site alese cu văcălie..., 50 căpestre de cănepă bune, 5 chingĭ de cănepă cu cătărămĭ, 5 dto de lănă cu cătărămĭ, 2 viguri ganţĭ bune, 4 leg. şurupur[ĭ] de buţĭ..., 1 ort. *(sic)* gurĭ de ham bune, de Sighişoar[a], 100 coţ ţopĭ de mătase în 2 forme..., 15 1/2 cof. arpăcaş mărunt..., 15 pălăriĭ înnalte rumăneştĭ..., 4 leg. brăghinare de milj., 5 tafturaşe de copiĭ, 40 ll. pes meţĭ de post mărunţĭ, 106 col. bete de postav, 2 1/4 ll. tirighie pisat[ă]..., 2 ll. sărmă de fhier groasă..., 1 păr. izmene la arpăcaş [2], 34 ll. piatră acră roş[ă] turcească, 1

[1] Prahoveniĭ eraŭ cărăuşiĭ cari duceaŭ marfa de Braşov până la Ploieştĭ şi chiar la Bucureştĭ (Hurmuzaki, X, pp. XVI, XXXI)

[2] Adecă puse la un loc cu arpăcaşiĭ.

www.dacoromanica.ro

cutie noo cu coperiș. . ., 4 tocurĭ sticle de toat[ă sama. . ., 4 1/2 ll. paler fain. . ., 10 1/4 ll. zahar fain. . ., 1 păr. știvel[e nemțești, dintr'o piele. . ., 2 ll. violet indih fain. . ., 1 vig glugĭ marĭ, 12 ll. ferniboc strujit, 1 cămașe noo, 9 ll. piper, 2 ll. sărmă galbin[ă] supțir[e], 17 oc[ă] cuie de șindril[ă supțir[e], 3 tocurĭ sticle, candole, litre, cinzecur[ĭ . . ., 5 păr. papucĭ negri cusut cu cop, 1 păr. dto ghiurghiuliĭ, 1 tacăm ocale de bleh, 5 sfeșnice de bleh cu scaun, 3 lăzĭ tocurĭ la cisme. . ., 10 covațĭ de copiĭ, 10 piperniță, 2 tul. călimare pestril *(sic)*. . .. 5 ploște legate cu curele. . ., 1 trihter mare, 5 dto de miljoc, 5 dto micĭ de paporniță, 5 răziturĭ de miljoc, 5 dto micĭ . . ., 2 tocurĭ hărtie de Brașov albă . . ., 2 ll. tirighie albă pisat[ă] . . ., 4 păr. pantofĭ voinicești de milj[oc] . . ., 500 ținte de ulucŭ, 1 pach. bumbĭ galbin ĭ scriș, 1 pach. dto sadea micĭ, 1 toc pieptinĭ negri strămbĭ . . ., 1 unbrelă fain cu oase de pește, dum. chiir Andreĭ Gogu . . ., 7 1/2 pesmeț de dulce cu zahar . . ., 54 coț fașe verde fain, 1 ll. țiperig . . ., 10 sovoan[e] cusute cu fir, 10 ll. pișcoturĭ proaspete fain . . ., 1 tult basmale vinete cu florĭ și cu picătur[ĭ] . . ., 2 tocur[ĭ] hărtie albă de Făgăraș, 12 coale șint *(sic)* galben, 2 1/2 șocur[ĭ] *(sic)* cinzecur[ĭ] verzĭ . . ., 10 ștucur[ĭ] șovics de șters cismele, 1 toc hărtie de scris retezată, 1 sută șteangurĭ groase albe . . ., 19 cof[e] uleĭ proaspăt . . ., 2 ll. cleĭ de măsar, 1 sfeșnic de alam[ă] noŭ vărsat, 20 hărtiĭ nasturĭ cu bumbĭ . . ., 50 pălăriĭ înnalte rumănești căptușite, 30 dto căptuș[ite] cu patlică neagră, 20 dto cu patlicĭ feațe, 20 dto maĭ proaste, 20 dto de copiĭ, cu patlicĭ fețe, 5 pălăriĭ înnalte după mod[ă], de neguțitor, 5 dto de copiĭ, 1 vig glugĭ marĭ, bune . . ., 50 coț pănză eperiașer îndoit[ă] la 2 șticĭ cu proba . . ., 1/2 oca candel bun albŭ . . ., 5 ll. tăbac de nas, cu mir[os], în bășicĭ . . ., 100 l. zmalț roș de grat, 100 ll. dto verde . . ., 1 hort gurĭ de ham bune . . ., 3 ris fain papir mic . . ., 8 păr. pantofĭ nemțeștĭ . . ., 10 chingĭ de sfoară cu cătăr[ămĭ], 100 gresiĭ bune . . ., 26 săceri bune . . ., 1 pac bumbĭ scriș . . ., 1 ștuc patlice cu ape negri, 5 ploște cu șirof de cositor . . ., 1 leg. cĭorapĭ de lăn[ă] cu vănăt, bunĭ, bătuțĭ . . ., 1 ll. scrobială albă, 10 șocurĭ sticlărie de toat[ă] sama . . ., 2 țol. 1

www.dacoromanica.ro

fringhie . . ., 18 lo[ţ] miambal adecă iarbă de găt, 1 sicriu mic pentru banĭ, legat . . ., 100 coţ. beste *(sic)* de postav de Becĭ bune, $^{27}/_{14}$ coţ roşe·vănăt, de Braşov, bună . . ., 1 tult cărţĭ de joc franţuzeştĭ, 7 k. . ., 6 ll., 13 loţ tiriplic albŭ de milj[oc], 4000 ată *(sic)* galbin, gomboş de milj[oc] . . ., 4 stucĭ măhrămĭ vinete de copiĭ maĭ mar ĭ . . ., 5 ştucurĭ galon albŭ de milj[oc] . . ., stucĭ basmale vinete micĭ . . ., $2^1/_4$ ll. faioară de Veneţ[ia] . . ., 1 pac drămbur[ĭ] negri bune . . ., 4 m. ace galbine cu gă mălie . . ., 1 tult lulele de lemn cu coper[iş], 1 ştuc patlicĭ teţine cu flor ĭ] tipăr[ite], 16 cof[e linte bună . . ., $13^1/_2$ ll. fernaboc strujit . . ., 12 ll. toval[e] de aramă . . ., 10 pălniĭ de milj oc . . ., 1 sicriŭ legat ferecat . . ., 10 ocă săpun turcescu . . ., 5 cămăş noĭ mar[ĭ], 2 ştucĭ galon de aţă albă, 1 cutie cepur[ĭ] de buţ[ı . . ., 2 ll. sărmă groasă de alam[ă] . . ., 50 momele de ciubuc făr alam[ă] . . ., 90 coţ zeche albă lat[ă], 23 cof[e] unt-delemn bun . . ., 1 butoĭ de jdezar *(sic)* . . ., 240 ghiulurĭ aţă de cusut fel [feţe?] . . ., 2 leg. cu cărţĭ legate . . ., 4 ll. prepa-rirten vainştain . . ., 25 coţ pănză rusască îndoit ă pe mos-tră . . ., 1 hort gurĭ vărgate de Sighiş[oara] . . ., 3 ll. cleĭ de măsariu . . ., 7 păr. cizmuliţ[e] . . ., 12 ll. gheriştat fernaboc . . ., 25 ll. alice . . ., 3 şoc. glăjerie verde de toat[ă] sam[a] . . ., 17 ll. tărăţe de fet *(sic)* . . ., 32 cuţite cu mădular pestri[ţe] . . ., 200 ll. fhier nemţesc . . ., 5 păr. zăbale ordin. cu alam[ă . . ., 3 ll. fernaboc mărunt, 1 toc drămbe negri . . ., 10 pă-lăr[ii] măcelăr[eştĭ] marĭ, 5 dto, căptuşite cu baier . . ., 6 păr. ştivel[e] de viţel curate bărbăteştĭ, 1 dl. blaivasur[ĭ fain[e], 8 dl. cărţĭ de joc franţuzeştĭ, rumăneştĭ . . ., 10 cămăşĭ poale marĭ, 10 dto de casă, bune; $^1/_4$ ll. camfor . . ., 11 ll. făcliĭ albe, vinete . . ., 4 site brutăreştĭ cu 2 văcăliĭ, 5 site de făin[ă] cu 1 văcălie; $4^{17}/_8$ coţ postav vănăt de Braşov . . ., de Becĭ . . ., 15 coţ flanel[ă] albă de Braşov pentru cojoac[e], 5 ştucĭ nasturĭ de os roş pentru cojoac[e] . . ., 10 fuse de roat[ă], de bumbac, cu pristel . . ., 10 coarde de maţe pentru roat[ă] . . ., 30 păr. pantofĭ muereştĭ fel. modi . . ., 1 lot vitriol albŭ . . ., 1 leg. pile marĭ de ferestraie . . ., 3 cof[e] gris fain . . ., 2 ll. anghelica . . ., 7 coţ postav Raihenberg, 1 tult mănuş de piel[e] galbin[ă, bărbăteştĭ fain . . ., 3 cozonrocur[ĭ] de căciul[ă]

www.dacoromanica.ro

muscălești sadea, 3 dto cu fir, 6 știvel[e] de cordovan mar[e], bun[e]..., 15 păr. cisme feteștĭ roș ascuțit[e], 1 păr. dto negri de porănceal[a], 10 păr. dto roșĭ mocănești ascuțit[e], 10 păr. dto neg[re] cu știchel așez[at], făm[eești]..., 2 lăz viorea tocur[ĭ] la cisme..., 10 coț pănză groas[a] la tiancur[ĭ]..., 250 păr. garofițe cu șic..., 3 miĭ cuie cu țintă, 2 miĭ deto cu urian ..., 135 coț pănză înnălbită, supțire..., 50 ll. săpun de Brașov..., 1 așternut de plisă pentru masă..., 6 funiĭ de legat mărfi..., 20 de palăriĭ măcelărești..., 20 pieptinĭ pe 2 parțĭ, cu dinți mărunți..., 17 izmene de casă, supțir[ĭ]..., 2 butoie de brad..., 504 ll. fhier scurtu..., 6 șocur[ĭ] geamur[ĭ] de milj[oc] și micĭ..., 30 site de mălaĭ..., 60 ll. tortu albu ..., 5 zăbal[e] țigănești spoite cu alam[a]..., 6 tul. cărți de joc rum[ânești], franțuz[ești]..., 109 coț țopi de mătase..., 1 ciaslov bogat cu toate rănduele [e] bisericeștĭ 10 k., 1 psaltirie bogat[ă], 5 k.; 30 spicur[ĭ] de curărar..., 45 ½ ll. metal la un clopot, lemnu de asupra, legat la faur, cureaoa la limbă; 10 loț tinober pisat..., 1 păr. sfeșnice de biser[ică] ploscar..., 5 chimire roș..., 300 coț găitan rumănesc vănăt..., 1 păr. cununiĭ de bleh albŭ..., 2 leg. pungĭ micĭ vinete..., 50 spicur[ĭ] de curea..., 2 leg. bice albe cu belcĭug cĭucur mar[e]..., 200 florĭ de hărtie roș cu șic..., 7 strae vărgate roș..., 25 pieptinĭ popeștĭ rar[ĭ]..., 1 ceaslov mic bogat, 3 k..., 20 păr. papucĭ făm[eștĭ] cu fir..., 52 cuțite cu os de mădular..., 1 cămaș[ă] casă la bumbac...,·80 coase..., 50 cĭocane albe lungĭ, 2 ll. piatră pucĭoasă, 4 ½ ll. poștĭ..., 5 ll. salitră bun[ă]..., 20 coț flanel[ă] albă de Becĭ, în 4 iți; 20 coț dto vărgat săngĭapiurĭ, 100 coț anghinet fain, 100 păpuș[ĭ] sfoară Sighișoar[ă] lunguiaț[ă]..., 25 poștĭ la o pungă..., 2 ll aurum pigument grunjĭ..., 5 păr. cĭorap[ĭ] lungi păn în genunche, 89 coț pănură albă de Zărnești..., 5 păr. zăblaie spoite (?) săseștĭ, făr alam[ă], trainic[e]; un bund la 5 țăsăl[ĭ] spoite, cu 7 rănduri[ĭ]..., 2 leg. pile în treĭ muchĭ..., 2 ⅛ ll. terpentin..., 1 vig glugĭ marĭ pieloas[e], 32 coț postav negr[u]verde de Brașov, 20 coț dto în 2 perĭ, 14 ris șifstuh de Brin vănăt, 10 ploște legate cu cosoie, 22 ⅓ coț barcan vănăt cu ape..., 14 ½ ll. table de bleh neg[re] mar ĭ]..., 4 ¼

www.dacoromanica.ro

ll. țăvĭ de aram[ă] roș[ĭ] pentru un cazan..., 30 ll. pesmeț cu anason de post..., 4 straie roș milj. păroas[e], ...5 curele țăntate..., 1 săculeț de pănză bătut[ă]..., 4 pac. poleială albă, galbin[ă ..., 1 broască la lădiț[ă]..., 10 coț flanel verde de scurtecĭ, lat..., 1/2 tul. cozonrucur[ĭ] cu galbin și alb, — sadea nu am găsit; 20 tul. nastur ĭ] de os sadea, de nădragĭ..., 70 ll. lumin ĭ] de ceară..., 1/2 cof[ă] unt de brad..., 10 păl[ării] modi, mar[ĭ], proaste..., 100 șireangur[ĭ] de Sighișoar a, lungĭ, groas[e]; 10 ll. cleĭ de Becĭ pentru măsar[ĭ]..., 200 coase de Ștair; 50 secerĭ cu mănuș..., 3000 ținte de șeatră maĭ lunguleț[e]..., 10 sfeșnice de bleh alb cu scăunel de lemn..., 9 ll. cremotartar albŭ, piat[ră]..., 300 păpuș sfoară lunguleaț ă] supțire de Sibiĭ, 2000 ținte de șatră, 9⁵/₆ oc[ă] piroane mar[ĭ] și micĭ..., 50 sfredele mar[ĭ] și micĭ..., 40 cămaș de Racoș curate, de casă; 30 dto poale, curate..., 11 1/4 ll. piatră-vănăt[ă] mar[e ..., 4 1/2 ll. rumeneală roș[ă]..., 10 straie vărgate cu roș..., 18 săricĭ bune, proaste; 19 țolurĭ dărstărești mar ĭ] la legat..., 100 pietre flos de Cotlea fain..., 131 coț pănză groasă sprijinită maĭ înnainte..., 3 potire cu discosurile lor de cositor...; 30 butel[ĭĭ] vutcă franțuzească..., 100 păr. cĭochine albe..., 5 fuse de bumbac..., 1920 covricĭ micĭ marunțĭ, 2 1/4 ll. gogoș romeneală roș fain..., 770 turte dulcĭ..., 2 tul. farfurĭĭ de masă..., 10 ll. șoricie..., 50 oase de cĭubuc[e] cu roat[ă]..., 10 coarne de sare *(sic)*; 6 păr. pantofĭ cu flutur[ĭ]..., solniț[ă]..., 2 borcănel[e] de dughiană..., 2 păr. clește..., 1 masă de brad alb..., 4 1/2 ll. cristal franțuz[esc]..., 1 șoc tigăĭ de caf[ea], de miljoc..., 55 burghiu marĭ și micĭ sfred[ele, 279 1/2 ll. reet *(sic)* superfain..., 2 1/4 ll. franțuz crinșpan..., 1 burloĭ uleĭ proaspăt..., 1 pămătuf de spoit..., 5 ris hărtie mucavà mar[e]..., 10 cofiț goal[e], pentru argint viŭ..., ținte ca parao..., 300 coț batistă albă după probă..., 1 păr. cipicĭ negri blăniț, făc[uțĭ] pe măsur[ă]..., 2 capite de frăne negr[e], 2 cadre chipurĭ [a] k. 48 [1823]..., 10 pieptinĭ popeștĭ cu dințĭ marĭ..., 1 ll. spumă de mar e] pentru netezit pănza, de l[a] Orghidan..., 2 loț șpirt de camfor[ă]..., 10 pălărĭĭ săcelen[e], 10 dto căptuș[ite] cu blan ă]..., 1 sul flispapir negru..., 5 pălărĭĭ nemțeștĭ înnalte, 20 coț

www.dacoromanica.ro

zaraficur[ĭ] albastre dup[ă] proba, 2 bochetur[ı] flor[ĭ] de catifel[e grenat lungĭ (?); 3 ½ coț patlicĭ lat[e] pe probă, de închis cocoanele..., 2 pac nastur[ĭ de cositor cu lumin[ı roș..., 50 cuțite cu furculiț[e] cu cerbŭ [1816]...; ½ ll. chinovar pisat, roș...; pentru un cĭasornic diresul, spălat...; 5 loț șofran franțuzesc fain..., 100 florĭ de Brașov cu șic.., 50 cuțite de Zărnești bune marĭ cu cerbŭ..., 50 cuțite de Zărnești cu plăsele de cerbŭ[1]....

Aceste însemnărĭ îmbielșugate arată marĭ și însemnate schimbărĭ. După întăia perioadă, în care Brașovenii trimeteau peste munte, afară de postavurĭ — și încă făceaŭ și eĭ postavurĭ, maĭ proaste —, tot lucrurĭ făcute în atelierele lor saŭ culese de eĭ pe cîmp, dupa perioada a doua cînd negustorĭ brașovenĭ, maĭ mult Grecĭ, Bulgarĭ, Romînĭ, ad ıc din «Țara Turcească» marfurĭ răsăritene, pe care le trimet, cu cîștig, în Țara-Românească, o a treia s'a deschis în a doua jumătate a veaculuĭ al XVIII[lea], și ea va ținea până pe la 1860 tocmaĭ.

Mărfurile răsăritene din lungul catastif sînt de tot rare: «piatră acră roșă turcească , «săpun turcesc», și atît.

Romînii le ieaŭ de-a dreptul din țară, de la negustoriĭ lor, și tot maĭ puține. Ele sînt contrafăcute adesea în Apus, de unde vin până și «oase de ciubuce».

Încolo se trimet tot fabricate apusene. Unele dintre dînsele sînt maĭ mult pentru țeran: pe acelea acum, ca totdeauna, Sasul le face însuși. Îmbrăcăminte: «pălării înnalte rumănești», «pălării măcelărești», «pălării săcelene», cu panglica saŭ «patlica» neagră sau «fețe», adecă *moirée,* glugĭ, zeghĭ, brăghinare, brîie, cizme, cizmulițe, «fețești», rotunde, ascuțite, chimire, «tafturĭ», «tăfturașe», saricĭ, țoluri. Unelte: tecĭ, pieptenĭ (și *popești*: «cu dințiĭ marĭ»), broaște, cuțite, pungĭ, ploște, site de mălaiŭ, amnare, șurupurĭ, cepurĭ de buțĭ, burghiĭ, zăbale, nasturĭ roșiĭ de cojoace, fuse, pile de fierăstraie, cuie, piroane, ciocane, coveți pentru copiĭ, țăsălĭ, bice, coase, clește, tovale, pîlniĭ, lazĭ saŭ «sicrie», ș. a. Se maĭ pomenește hîrtia de

[1] Arch. Brașovuluĭ, IV, U, 71.

www.dacoromanica.ro

Braşov şi de Făgăraş, «pănura albă de Zărneşti», sfoara, ştreangurile de Sighişoara, şurupurile din acelaş oraş, sfoara de Sibiiŭ, pietrele silosurĭ din Ţara Bîrseĭ, găitanul săsesc, pînza aspră «secuiască». Tot de la Saşĭ vor fi venit lucrurile ce se fac din acel «fier alb», tinicheaua, «blehul», care înlocuieşte prin ieftinătatea luĭ vechiul metal masiv şi trainic· table, sfeşnice, ocale, cinzecurĭ, cununiĭ. Florĭ artificiale, «cu şic», deosebĭ sau «în bocheturĭ», se fac destul de *fain* şi la Braşov. Chiar şi dintre fabricate de modă, «modi» — cum zice negustorul nostru —, unele vor fi fost lucrate în Ardeal; astfel toate felurile acelea nouă de ghete, care înlocuiesc papuciĭ turceştı din timpurĭ: «ştivele *(Stiefel)* nemţeştĭ dintr'o piele», «ştivele de viţel», «pantofĭ», «şiuhurĭ nemţeştĭ , toate unse cu vax: cu «şovics».

Dar mărfurile cele maĭ scumpe, dacă nu cele maĭ multe, vin de aiurea, din depărtarea europeană. Şi Saşiĭ sînt numaĭ nişte mijlocitorĭ. Unora li se spun locul de origine: «şifstuh de Brin» *(Schiffstuch* de Brünn), coase de «Ştair» (Stiria), «cămăşĭ de Racoş» *(Rakos)*, pînză de Eperjes, postav de Becĭ» (Viena), «foişoară sau albeală de Veneţia» (fard), postav de Reichenberg, flanelă de Beciŭ, cristal franţuzesc, vutcă franţuzească. Tot de-acolo trebuie să fi venind şi altele fără proveniență indicată: umbrèle, galoane, hîrtie sugătoare *(flispapir)*, văpselĭ: calacan, reezvaisul», «blaivasul», sticlăria saŭ «glăjeria», batiste albe, ş. a.

* * *

Din multele scrisorĭ româneştĭ ce se păstrează pănă astăzĭ în archivele Braşovuluĭ alegem pe acelea care privesc acest negoţ: din ele se va vedea împrejurările în care el se făcea. Scrisorile sînt aşezate după articolul la care se raportă.

I. Vinurĭ.

Viile ţerĭĭ au fost în timpurĭ foarte nouă în mînile boierilor. La Piteştĭ maĭ ales se făcea pe vremea luĭ Brîncoveanu vinul cel maĭ căutat. Domnul căuta să-l desfacă pe preţ bun — de şi se apăra întîmplător de învinuirea că ar fi ne-

www.dacoromanica.ro

gustor și s'ar «hrăni» cu această muncă despreţuită —, și o cronică dușmană îl învinuiește astfel pentru întrebuințarea puterii domnești ca să iea preț bun pe vinuri: Și aduce rachiu și vinuri stricate den venitul casii lui și l împărța pe la neguțtori și pe la țară cu preți mare, și punè de platè în silă»[1]. Constantin Cantacuzino Postelnicul, care avea vii în tinse în vestitul deal al Ștefăneștilor, și fiii sai vor fi desfacut vin ca și ruda lor, Brîncoveanu. În cară ce urcau numai cu greu pe drumul Prahovei, buțile de vin muntean mergeau la Brașov, și de aicì «vinul românesc» se răspîndia măcar în tot Ardealul. Del Chiaro[2] îl pomenește cu laudă, ca unul ce l a băut adesea la mesele lui Vodă și l-a primit în dar și acasă, și el vorbește de vînzarea lui bună peste hotare.

I.

[Formule de salutare slavone.] Iar de la un bun prietănu șa în toată vreamea de bine cugetător al dumnital[e], iermonah Dionisie, egumen de Cămpulungŭ, [prete nie să libov curat trimitem dumnital[e . Alta, cinstită cartea dumnital[e] venitu-miaŭ, și cu bună dragoste o aam priimitu, să de toate ce ne-aĭ scrisŭ dumneata, pre rănd înțeles-am, să, cetindŭ cinstit[ă] scrisoarea dumnital[e], dat-am laud[ă] milostivului Dumnezeu, căt am auzitŭ și am înțeles de bună sănătaatea dumnitale. După acĭasta scrisu-ne-aĭ dumneata, pentru rănd vinului, că este cam scumpŭ; ci să știĭ dumneata că aicea pre locŭ este vinul cel maĭ prostŭ într'acel preț; ce am socotit, pentru voe dumnitale, să meargă să cestu vin, care este de frunte, ca cel maĭ prostu, să iată că am trimis să vinul. Ce veĭ vedea dumneata să maĭ bine, ce bucate săntŭ. Însă, cumŭ veĭ socoti dumneata ca săntŭ bucatele, așa-ĭ veĭ socoti și prețul, că noĭ n'amŭ putut înfrănge voe dumnitale, ca să avem prietenie cu dumneata, să maĭ adevărat oameniĭ den cetaatea dumneavoastră l aŭ ruptŭ[3] căte cos[tande] 60, pre banĭ gata, să iată iar pentru voe dumni-

[1] *Cronicele muntene*, p. 106.

[2] *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*, Veneția, 1718, p. 58.

[3] Adecă l-aŭ hotărît.

www.dacoromanica.ro

tal[e], ca să vie vinulŭ întregŭ, nu l-am trimis pre alţiĭ, ce am trimes carul cu oamenii mieĭ, pentru credenţa. Şă alţiĭ aŭ cerşut năemă de aicea până la Braşeav căte 12 ban[ĭ] de vadră, iar noĭ l-am lăsat căte 1 cost[andă], pentru voe dumnitale, însă în voe dumnitale să fie, că de spre noĭ nu va fi nič o băntuial[ă]. Nicĭ noĭ să fimŭ pogorăţ de tot den preţul vinuluĭ, ca să putem poslușă şă de altă dată Măriei Tale, că estempu foarte se-aŭ căotatŭ acestŭ fel de bucate. Alta, am învăţatŭ fecĭoriĭ noştri să ne ià vre o 40, 50 de găleate de ovăsŭ, ci, de nu vorŭ găsi maĭ de grabă, noĭ ne rugămŭ dumnitale să facĭ dumneata osteneală pentru voe noastră, să ne daĭ de la dumneata. Iar dumneata veĭ socoti în preţul vinuluĭ, şi, căt se va vinde ovăsul în cetate, şi de ce va fi poftă şi porunca (dum) dumnitale, foarte vom fi bucuroş a sluj[i] dumnitale în toată vreme. Acĭastă vestimu dumnitale; milostivul Dumnezeŭ să veselească pre dumneata întru aĭ mulţĭ şi bunĭ. Pis mţ. Dech. dni 3, vl[t] 7160 [1651].

Întru tot bun-voetorŭ şe de binel[e] dumnetal[e] pohtitoriu: ermonah Dionisie, igumen.

V°: adresă slavonă. Pecete brună neînţeleasă [1].]

2.

† Intru tot cinstit şi ca un părinte al nostru dumnelui giupânul Mihaiŭ, marele-giudeţu cinstitei cetăţiĭ Braşeuluĭ. Să fiĭ dumiata sănătos. M[i]l[o]stivul Dumnedzău să trimiţa multă pace şi sănătate dumital[e], înpreună cu toat[ă] cinstit[ă] Curtia dum[i]tal[e]. Să veĭ osteni dumiiata a şti şi de noĭ, cu m[i]la luĭ Dumnădzău şi întru cinstit norocul Măriĭ Sale luĭ Vodă aflămu-ne cu sănătate. Altă, pentru vinul ce ni-aĭ scris dumneata, pentru 2 vase, trimis-am la Cotnariu, să cunpere, pecum ne scriĭ dumiiata, ce nu ştim cum va fi den preţu: înţeles-am că vin s'aŭ făcut prè puţăn, c'au străcat bruma viile ice; cum a fi, poate că vor lua. Alta, pentru rândul banilor, ne rugăm dum[i]tal[e] să nu bănueştĭ dumneata că n'am putut să trimetem într'aiastă dată, că nu

[1] N° 623

www.dacoromanica.ro

foarte înblă drumul, și avem și cheltuial[ī] multe acmu pe trebel[e] Ocniĭ, că le facem toate de iznoao; ce foarte vom nevoi, peste puține dzile să-ĭ trimitem. Alta, iarăș am trimis pre omul nostru, pre Stan[1], pentru hier albu[2], care este de triaba mănăstireĭ a Mării Sale luĭ Vodă, și i-am dat și oarece banĭ. Decĭ ne rugăm dum[i]tal[e], de va fi nemerit nescaĭ negu-țatorĭ și să fi adus de acel hier, cu învățătura dum[i]tal[e] ne rugăm să să opriască pe sama noastră; iară den prețu, pecum s'aŭ luat și mainte, să va da. Și acmu ce gandim că va fi acmu maĭ eftim, căce este și șocodolom *(sic)*[3], măcaru ni-am ruga dum[i]tal[e], să facĭ dumniata bine să s[ă] ià pe credința dum[i]tal[e], și să-l aducă Stan maĭ curund, pentru sa să lucreadze, să nu știà lucrul. Iar banii, precum să va tocmi, noĭ vom trimite cum maĭ curund. Foarte ne rugăm d[u] m[i]tal[e] pentru acest lucru, să ne facĭ dumneata acĭastă is-pravă; iară, să vor fi negușătoriĭ de pre aiurea, tot ne rugăm dum[i]tal[e] să facĭ bine să daĭ, iară noĭ fără zăbavă om tri-mite dum[i]tal[e], și de la Măriia Sa Vod[ă] încă va fi cu mulțămită dum[i]tal[e]. De aiasta ne rugăm dum[i]tal[e]. Să fiĭ dumneata sănătos.

U Ocnă, v[lt] 7165 [1656], Oct. 19.

A dum[i]tal[e] ca niște fiĭ maĭ micĭ și prietenĭ: Dumitrașco Boul și Miron, Cămărașiĭ de Ocnă[4], ne închinăm dum[i]tal[e] cu mult[ă] sănătate.

[V°:] Întru tot cinstit și ca un parinte al nostru, dumiialuĭ giupănul Mihaiŭ, marele-giudeț ŭ cinstiteĭ cetățiĭ Brașeuluĭ, cu cinste să să dea.

[Pecete neagră cu semne și inițiale ce nu se pot înțelege[5].]

[1] Acesta e Stan de la Ocnă, trimis la Brașov în 1645 pentru plata unor argintăriĭ. V. § *sfoară*, an. 1645.

[2] Tinichea.

[3] Ungurește: nuntă.

[4] Dumitrașco nu era cunoscut. Cf. *Studiĭ și d. c.*, V, pp. 616-7 Pentru Cămărașul Miron v. § *argint*, an. 1652.

[5] N_0 631.

www.dacoromanica.ro

3.

† Io Costandin Voevod, bjiiu mlst. gsdnŭ zeml. vlahiscoe.

† Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor tot Sfatul cetăţiĭ Braşovuluĭ, sănătate şi tot binel[e] pohtim dumneavoastră de la Dumnezeu. 2 cărţĭ ce ne-aţ trimis dumneavoastră cu dumnealuĭ jupănuł Ţaco Ghiorghe, aŭ venit, şi de a dumneavoastră sănătate ne-am bucurat. Alalte ce ne-aţĭ scris, am înţeles Întăiu, pentru aceaia ce s'aŭ întămplat cu vinurile ce sá ducea de la Campul lungu la Braşov, şi le aŭ luoat Cruţiĭ [1], ne scrieţ dumneavoastră şi ne pohtiţĭ ca să nu lısăm să rămăe şi aĭ dumneavoastră cetăţeanı şi oameniĭ noştri la atăta pagubă. De acĭasta veţi şti dumneavoastră că noı maĭ nainte, pănă a nu ne veni ştire de la dumneavoastră, înţelegănd dentr'alţiĭ pentru aceale vinurĭ ce au luoat Cruţiĭ, ne-au părut foarte răŭ de acıasta, căcĭ, deşi au cu dumneavoastră vrajbă şi nedragoste, iar cu oameniĭ ţărăĭ noastre n'aŭ nicĭ-o treabă, să-ı prade, şi, de 'ndată ce am înţeles, am trimis 2 randurĭ de oamenĭ la jupan ıl Calnichi Petre, pohtindu-l să pue lucrul la o cale, să nu rămăe oameniĭ noştri prădaţĭ. Ce păn acum nu ne-aŭ maĭ venit răspunsu de la dănsul, iar, ce răspunsu ne va veni, veţ avea şi dumneavoastră ştire. Ne maĭ scrieţĭ dumneavoastră că aţĭ înţeles cum că aŭ eşit aicĭ la noĭ în ţară o dajde pe vite, şi vă ıugaţĭ pentru oameniĭ de ţara dumneavoastră, cariı ş'au trecut vitel[e] aicĭ, pentru răutăţile ce sănt acolo, ca să poruncim să nu le facă supărare. De acĭasta veţ şti dumneavoastră, că, ajungănd ţara acĭasta la mare greŭ, de vreame ce ı s'aŭ dus numele la Poarta Înpărăţii turceştĭ cum că într'acĭastă ţară s'aŭ strănsu atăta om şi atăta dobitoc, şi den ţara turcĭască, şi den ţara ungurească, şi den Moldova, de iaste plină de oamenĭ şi de dobitoace, şi, cu acest nume mare ce s'aŭ făcut ticăloaseĭ de ţărĭ, ne-aŭ încărcat cu dările, căt iaste peste putinţa săracilor, şi nu maĭ contenescu cu cerutul, — ce, avănd mare păs şi supărare de banĭ, n'am maĭ avut ce

[1] Ostaşiĭ prădălnicĭ aĭ luĭ Tököly şi apoĭ aĭ luĭ Francisc Rákóczy, — *Curuţiĭ*.

www.dacoromanica.ro

să facem într'alt chip, ce ne-aŭ căutat de nevoe de am scos seama a doao pe vite[1], cine pe cât va avea să plătească, și așa s'aŭ socotit cu tot. Sfatul și boerimea noastră, ca să ajute și striiniĭ pe pământeanĭ la acest greŭ. Care acĭastă dajde numaĭ estimpu va fi, iar, dând Dumnezeŭ să maĭ răsuflăm den greul ce ne aflăm, altă dată ca acĭastă dajde nu va maĭ eși. Însă iat[ă] că pentru dragostea vecinătățiĭ dumneavoastră am socotit, pentru oameniĭ de țara dumneavoastră ce sânt cu dobitoacele aicĭ, ca să nu dea un ort de vită, precum daŭ pământeaniĭ de aicĭ, ce am scăzut al treilea ban, adecă dentr'un ort 11 baniĭ[2], și am lăsat să dea numaĭ câte 22 de baniĭ de vită, și așa am dat poruncă celor ce umblă cu acĭast[ă] dajde pen judeațe, ca să ĭa de la oameniĭ țărăĭ dumneavoastră numaĭ câte 22 de baniĭ de vită; maĭ mult să nu-ĭ supere, precum maĭ pe largu și de la dumnealuĭ jupânul Țaco Ghiorghe veți înțeleage dumneavoastră. Acĭasta, ș[i mila luĭ Dumnezeu să fie cu dumneavoastră.

Ghen. 23 d., 7213 [1705.

De bine voitor dumneavoastră: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstiților și aĭ noștrĭ de bine voitorĭ, dumnealoru tot Sfatul cetățiĭ Brașov[u]luĭ, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă[3].]

4.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gdnŭ zeml. vlahiiscoe.

† Cinstitul și al nostru bun priiaten și de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătate și tot binel[e] pohtim dumital[e] de la Dumn[e]zeŭ. Cinstită cartea dumital[e] o am luat, și de bun ă] sănătatea dumitale ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata pentru carăle ce ar fi să vie den țara dumneavostră, să cumpere de aicĭ den țară vinurĭ și alte bucate, și ne pohteștĭ dumneata, înpreună cu alalt cinstit Sfat al dumnea-

[1] Întâia *samă* de dăjdĭ fusese *pe capete.*

[2] Decĭ un ort e 33 de banĭ.

[3] N° 353.

www.dacoromanica.ro

voastră, ca să n'aibă val de văcărit[1],—de acĭasta, pentru voia dumneavoastră, iat[ă] că am poruncit şi la judeţul Muşcelulŭi şi la judeţul Prahoveĭ, celor ce umblă cu dajdea acĭasta a văcărituluĭ, pentru căte caar[e] vor veni de acol[o], den Ardeal, ca să cumpere bucate de aicĭ, den ţară, să să fereascâ de dobitoacele de la carăle acealea, să nu le facă nicĭ-o supărare, şi vor aveà paace. Pentru rândul casiĭ ce ne scriĭ dumneata ca să te ertăm, că nu ne-aĭ putut isprăvi, iar aducându-te Dumnezeŭ săn[ă]tos de la Sibiiŭ, zicĭ dumneata că ne veĭ isprăvi, de acĭasta noĭ nu pripim pe dumneata, iar, încăş tot pohtim şi ostenim pe dumneata, să nevoeştĭ ca să ne isprăveştĭ căt s'ar putea maĭ făr zăbavă, şi să ne scriĭ dumn[ea]ta căţĭ banĭ facŭ, să-ĭ trimitem. Pentru rândul Braşoveanilor, precum am făgăduit dumitale, de când era jupânul Ghiorghe Ţaco aicĭ, aşa am făcut, şi de atunce am isprăvit, că dentr'o mie de t[l] ce era legaţĭ, i-am scăzut 200 t[l], şi aŭ rămas pe 800 t[l], şi, de alte obiceaiurĭ ce n'aŭ avut încă, am poruncit să nu-ĭ supere[2]. Pentru 12 buţĭ cu vin ale dumital[e], ca să poruncim să treacă făr[ă] vamă, iat[ă] că am făcut carte la vameşiĭ de la Văleanĭ, să nu facă nicĭ-un val pentru vamă. Şi iarăş ale dumital[e] pohte, ce vor fi pen putinţa noastră, nu ne vom apăra. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Ghen. 10 d., l[t] 7216 [1708].

De bine voitoriŭ dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstituluĭ şi al nostru bun priiaten şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătaate să s[ă] dea.

Pecete mare rotundă[3].]

5.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdnŭ zeml. vlahiiscoe.

[1] Vitele de la care.

[2] Pentru Braşoveniĭ din ţară, v. capitolul Şcheiĭ.

[3] N° 415.

www.dacoromanica.ro

† Cinstituluĭ, bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătate și tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Cinstită cartea dumitale ce ne-aĭ trimis cu sluga noastră ce aŭ fost acolo, o am luoat, den carea înțelegănd de a dumnetale bună sănătate, ne-am bucurat și am dat laudă luĭ Dumnezeŭ. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru arginturile noastre ce aŭ fost să ne aducă de acolo, cum că nu s'aŭ fost lucrat bine, ce s'aŭ apucat acum jupănul Ghiorghe Maĭ să le lucreaze de iznoavă, și aŭ zis că păn într'o lună le va găti și ni le va trimite, de acĭasta bine ar fi fost, ceĭ ce le-aŭ lucrat, să le fie lucrat bine, precum le-aŭ fost tocmeala, să nu ne fie dat de zminteală. Dar, de vreame ce aceia nu s'aŭ nevoit a face lucru bun, noĭ poate fi că vom maĭ aștepta o lună precum aŭ zis jupănul Ghiorghe Maĭ[1]; numaĭ pohtim pe dumneata tot să-ĭ daĭ grij[ă] ca să înbărbăteaze să le isprăvească păn în tomnă și să mi le trimiță, că plata ce aŭ fost, am dat maĭ de nainte. Pentru casele noastre den Brașovul Vechiu, ce am fost pohtit pe dumneata pentru 2 obagĭ aĭ noștri de la Sămbăta, ca să vie să șază în casele acealea, de care ne scriĭ dumneata că pănă acum n'aĭ știut nicĭ dumneata, nicĭ alalt Sfat al cetățiĭ ca să fim având noĭ case în Brașovul Vechiŭ[2], de acĭasta, de aț ĭ știut dumneavoastră au de n'aț ĭ știut, noĭ aceaia nu știm: poate și fi doară să nu fiț ĭ știut; iar veĭ ști dumneata că noĭ aceale case le-am cumpărat de la jupănul Nica Hogea, de sănt vre o 6, 7 anĭ, și ne-aŭ dat și scrisorile căte aŭ avut de la ceĭ ce le-aŭ cumpărat și dumnealuĭ, și de atunce tot noĭ le stăpănim, numaĭ, după ce le-am cumpărat, ne-aŭ pohtit jupănul Nica de le-am lăsat iar pe seaama dumisale, ca să-ĭ șază niște oamenĭ și să-și ție nește caĭ ce are, iar apoĭ, lipsind dumnealuĭ într'altă parte, și înțelegănd că aceĭ oamenĭ aĭ dumisale ar fi având de grij[ă] foarte prost acelor case, am zis să lipsească, să nu

[1] V. § argint, anul 1708.

[2] V. pentru aceasta cap. Pribegiĭ.

www.dacoromanica.ro

maĭ şază. Pentru aceaia am fost pohtit pe dumneata pentru aceĭ 2 obagĭ aĭ noştri ce vor să şază în case, să le păzească, să fie nesupăraţĭ. Pentru care lucru de n'aţĭ ştiut dumneavoastră păn acum de aceale case că sănt ale noastre, iar de acum să ştiţĭ că, precum am zis maĭ sus, 6, 7 anĭ sănt de căud le-am cumpărat de la jupănul Nica, şi tot le stăpănim. Dumnealuĭ jupănul Nica însă ne scrie, de la Becĭ, că iaste viitoriŭ, şi far zăbavă va veni. Ce şi dumnealuĭ vă va spune dumneavoastră cum că ni le-aŭ văndut, şi pohtim pe dumn[e]ta iarăşĭ pentru aceĭ 2 obagĭ de la Sămbăta[1], viind, să fie de paza acelor case, să aibă odihnă. Alta, facem ştire dumital[e] că acolo la casele noastre avem nişte vinurĭ ale noastre, şi de'ntraceale vinurĭ iaste să dăm 2 buţĭ cu vin dumisale ghen[er]ariuluĭ cestuĭ noŭ ce aŭ venit acum, jupănuluĭ Crihpaum. Decĭ iat[ă] că am trimis pre sluga noastră ca să cearce aceale vinurĭ, să vază, sănt bune, şi, de vor fi bune, să i să ducă dentr'acel vin, iar, de nu vor fi bune, nu trebue să dăm vin prost unuĭ om mare şi de cinste ca acela. De care pohtim pe dumneata să zicĭ dumisale ginereluĭ dumitale jupănuluĭ Ghiorghe Ţaco (căruia ne închinăm cu săn[ă]tate şi-i mulţumim dumisale de cereaşăle ce ne aŭ trimis) să ostenească dumnealuĭ pentru voia noastră acolea la casele noastre unde ne sănt vinurile, să le cearce, că dumnealuĭ va putea cunoaşte ce e bun şi ce e prost, şi, de va socoti dumnealuĭ că vor fi bune, ca să poată fi de treaba aceluĭ om de cinste, să aleagă 2 buţĭ, care va fi vin maĭ bun, maĭ ales, ca să-l încarce sluga noastră, să-l ducă la Sibiiŭ, la ghenerariul. Şi pe dumneata încă te punem la ostenală să porunceştĭ ca să s[ă] facă 2 cară cu caĭ, de acolea, să-l încarce, să-l ducă; de să vor putea face, ca să-l ducă făr de chirie, bine va fi, prietenescu lucru veĭ arăta dumneata, iar, de nu să va putea făr chirie, noĭ iat[ă] am dat slugiĭ noastre 10 t[l] ca să dea cărăuşilor acelora ce vor duce vinul; ce făr zăbav[ă] să fie porunca dumital[e] să să rădice aceale 2 buţĭ cu vin, să le ducă aceluĭ de cinste om, şi vom mulţumi du-

[1] Mosia Brîncoveanuluĭ în Ţara F. gărăşuluĭ.

www.dacoromanica.ro

mitale. Și, cu acĭasta sfârșind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumn[ea]ta. Iun. 25 d., lt 7216 [1708].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Cinstituluĭ, bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupânul Ghiorghie, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovulŭ, cu multă sănătate.

[Pecete mare, rotundă [1].]

6.

† Io Costandin Voevod, bojiiŭ mlstiŭ gospodarŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupânul Ghiorghie Ietcăl[2], marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul. Multă sănătate și alalt tot fericitul bine de la putearnecul Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască dumitale. Pricina scrisoriĭ acum de cĭastă dată cătră dumneata nu iaste alt[ă], făr de cât facemu dumitale în știre că, trimițându noĭ nișteviniirĭ ca să să bage în pimnița de la casele noastre den Șcheaĭ, după cum am trimis și alte dățĭ, am poruncit ispravneculuĭ nostru ca să dea și dumitale o bute cu vin de Piteștĭ. Ce dumneata să o priimeștĭ și să o beaĭ cu săn[ă]tate. Și, cu acĭasta sfârșindu, mila luĭ Dumnezeŭ să păzească pe dumneata pururea.

Oct. 19 dni, lt. 7217 [1708].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat ă vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghie Ietcăl, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovuluĭ, cu săn ă]taate să să dea [3].

[Pecete mare rotundă.]

[1] N° 406.
[2] Jekelius.
[3] N° 423.

www.dacoromanica.ro

Marele boier Constantin Ştirbeĭ, de la Curtea Brîncovea nuluĭ, vinde şi el vin la Braşov:

7.

† Cinstituluĭ şi de bună rudă şi de Dumnezeŭ ales şi noao de aproape vecin, dumnealuĭ marel[e] j[u]deţ la cinstit[ă] cetaatea Braşovoluĭ, de la Dumnezeŭ tot fericitul bine pohtim ca să dăruiască dumnetale.

Întănplarea scrisori noastre către dumneata nu iast[e] de alt cevaş, făr de căt pohtim pe dumneata ca să avem ertăciune de sup[ă]rarea noastră care facem dumnetal e], că sănt acum 3 anĭ şi maĭ bine, de cănd au fost luat dumnealuĭ jupănul Hanăş lăcătuşul, Sasul, de aciĭ de la Braşov, 7 buţĭ de vin de la o slugă a noastră, şi de atunce tocma acum la vreamea culesuluĭ de viĭ aŭ venit dumnealuĭ şi au zis că den 7 buţĭ ce aŭ luat de la sluga noastră i-aŭ lipsit dumisale vin veadre 127. Şi noĭ pe dumnealuĭ l-am întrebat, aceale 7 buţĭ de căte veadre de vin le-aŭ luat pist[e] tot de la sluga noastră, şi căţĭ banĭ gata aŭ dat la măna slugiĭ noastre. Dumnealuĭ au zis că nu ştie, şi aŭ zis dumnealuĭ că-ĭ sănt scrisorel e acol o] la Braşov, şi ş'aŭ pus dumnealuĭ zi cu noĭ înnaint[e] dumnealuĭ Radul V[1] Com[i]s Golescul, cum că va veni dumneluĭ păn în 10 săpt[ă]măn[ĭ], de ne voam isprăvi, şi va aduc e] dumnealuĭ scrisoril[e] dumnesal[e], de să va vedea căte veadre de vin aŭ luat într'aceale 7 buţĭ şi căţĭ ban[ı] gata au dat la măna slugiĭ noastre, şi să măsurăm buţel[e] cu vadra de aicea, de la oraş, de la Piteşt[ĭ], care aŭ făcut Măriia S a Vodă ; că buţil[e] care aŭ luat dumnealuĭ atunce, sănt toate de faţă . Şi am dat şi măna cu dumnealuĭ cum că să va afla la zi făr de nicĭ-o zminteal[ă]. Şi de atunce păn acum sănt 12 săpt[ă]mănĭ, şi dumnealuĭ n'aŭ maĭ venit ca să ne isprăvim păn sănt buţil e] de faţă,—că apoĭ să vor da buţel[e] la uniĭ şi la alţiĭ; ci va f[i] gălcĭav[ă]. Ci pohtim pe dumneata să-ĭ porunceşt[ĭ] dumneata, de are cevaş cu sluga noastră, să vie dumnealuĭ să-ş cate, şi numel[e] nostru nu trebuiaşte să ni-l poart e dumnealuĭ, că iast[e] ruşin[e], că noĭ într'a-

www.dacoromanica.ro

dinsu atunce la zi, cănd s'aŭ unplut 3 săpt[ă]mănĭ, ne-am aflat la viel[e] noastre, ca să ne isprăvim cu dumnealuĭ, și dumnealuĭ n'aŭ venit. Acum ast[ă]ună dat[ă] iar ne aflăm aicea la Piteșt[ĭ], cu slujba Mării Sal[e] luĭ Vod[ă]; ci pohtim pe dumnealuĭ, numaĭ să vie dumnealuĭ păn săntem și noĭ aicea, ca să ne isprăvim, că, de nu va veni dumnealuĭ nicĭ acum, iat[ă] că eu într'adinsu am trimis cu chelt[u ial[a] noastră ca să facem știre și dumnetal[e], și, de nu va veni dumnealuĭ nicĭ acum, pe urmă de nicĭ-o treabă nu va f[i] venirea dumisal[e], că noĭ nu pohtim paguba priiatinilor și vecinilor noștri. Și, cu acĭasta sfărșindu, mila Domnuluĭ H risto]s să fie în toat[ă] vreamea cu dumneata. Dech. 17, l^t 7208 [1700.

Tot al dumnetal[e] bun priiatin și de binel[e] dumnetal e voitor și gata în toat[ă] vreamea spre slujba dumnetal e]: Costandin biv V^l Clucĭ. Știrbiaĭ.

[V^o:] Cinstituluĭ și de bună rudă și de Dumnezeu ales, și noao de aproape vecin, dumnealuĭ marel e-județ de la cinstit[ă] cetaatea Brașovuluĭ, cu cinste și cu fericită sănătaat[e] să să dea.

[Pecete brună cu crucea, un semn neînțeles în scut, și K. A. III. = C[os]tand[in] Ș tirbeĭ [1].]

Alăturĭ cu Domnul și boierĭĭ, vindeaŭ vinurĭ și orășenii din Cîmpulung și boierinașiĭ:

8.

† La al nostru bun priiaten și de aproap[e] vecin, dumnealorvoastră cinstiților îndereptător[ĭ] și fănnaci[2] Brașovuluĭ, săn[ă]tat[e] și t[o]t bi[ne]le vă pohtim de la Dumnezeu.

† Cinstită scrisoarea domnealorvoastră ne au ven[i]t, și, de căt[e] ne't scris dumneavoastră, am înțelesu, pintru 2 buț de vin ci aŭ fosto compărat domnealoĭ jupăn Ghiorghe județlo cel bătrăn și domnealoĭ jupănul Andreiaș fălnogĭ cel bătrăn de la Radul județ și de la Dumitra băcăneasa de aice, de în Cănpulo[n]g, și buțile n'aŭ eșit la măsurătoarea precum

[1] No. 681.

[2] *Folna_y*, juraț.

www.dacoromanica.ro

le aŭ dat eĭ, ci aŭ eşit lispă *(sic)*; pentru acea lipsă îmŭ scriţĭ dumneavoastră să le porăncescŭ să plătească. Decĭ iat[ă] că le am porăncit, şi iat[ă] că vine un om al lor acol[o] la dumneavoastră, să să plătească, şi, plătindu-să, dumneavoastră le veţ da buţ[i]le. Şi să avem şt[i]riĭ de la domneavoastră de acesta. Să fiţ dumnevostră săn[ă]toş.

Sep temvrie] 13, 7206 [1697].

Al dumneavoastră de bin[e] voitor şi gat[a] spre slujbă:
Şărban Com[i]s Vlădescul [1].

[V°:] Dumilorsale ci[n]stiţilor şi sfetnicilor ot cetate Braşovuluĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

Anno 97, die 27 Sept. Comiss Sorban Schreiben wegen der Rukurener umb einen kleinen Aufschub mit den Geldtern.

[Pecete brună cu arme şi literele Ş[er]p[an] Vl[ădescul] [2].]

9.

† Jeluescŭ, domnei, Mării Tal[e], dup ă] cum facĭ Măriia Ta mil[ă şi poman[ă şi dereptate la mulţĭ săracĭ, aşaş mă rog, Doamne, Mării Tal[e] pentru anum[e] om strein din Ţar[a]-Rum[ă]niască, Vasil[e] cupeţ, că veĭ ştiii *(sic)* Măriia Ta că în trecuţ[i] ainĭ *(sic)* am fostŭ dat 2 buţ de vin dumiisal[e] jup[ă]nuluĭ Mihaĭ Graf, şi tocmala am avut: vad[ra] unguriască căte dut ce 8 i pot[ronicĭ] 2; car[e] va răspunde zapisul al mieŭ la dumnialuĭ, că mi-aŭ fostŭ tocmala cu dumnialuĭ vad ra] unguriască, iar nu rum[ă]niască, şi am fostŭ dat şi 2 buţĭ domnuluĭ Fronis, tot cu acia tocmal[ă] pecum am sorocit cu jupănul Mihaĭ, vad[ra] unguriască. Şi, dup[ă] ce m'am dus eŭ în ţar[ă], dumnialuĭ aŭ vândut abia 2 buţ domnuluĭ Fronis, căte dut ce] 9, şi n'aŭ dat zapisul mieŭ domnuluĭ ca s[ă] vaz[ă] cum am tocmit, să fac[ă] socotial[ă], ci aŭ ţinut zapisul dumnialuĭ păn acum. Şi eŭ mărturisescŭ cu sufletul mieŭ că am trimis în 5, 6 rănduri să-m[ĭ] măsure buţil[e] şi s[ă] fac ă socotial[ă] dup[ă] vad[ra] unguriască, şi, ce ar maĭ fac[e] banĭ peste măsur[ă]tor[e], să-m[ĭ] trimiţ[ă] bani, şi tot

[1] Ispravnic de Cîmpulung. V. cap. II, § 4.
[2] N° 666.

www.dacoromanica.ro

nu s'aŭ făcut nicï-o isprav[ă]. Dup[ă] acïaia, doamne, au venit un socru al mieu, și am fostu zis ca s ă] ciae zapisul mieu, să fac[ă] socotiala cum îm va scrie zapisul mieu. Domnul aŭ răspunsu că eŭ n'am la domnul nicï-un zapis, că zap[i]sul aŭ ținut dumnialuï jup[ă]nu Mihaï căldărarul de atuncï păn acum, și socru-mieu, nevăzînd zapisul mieu, au făcut socotial[ă] pe vad[ra] rum[ă]niască, iar nu pe vad[ra] unguriască, nevăzînd zapisul mieŭ, că, di-ar fi văzut zapisul mieŭ socru-mieŭ, zapis[ul] domnuluï, nu i-ar fi dat. Că și buțil[e], doamne, pecum aŭ eșit la măsur[ă]tor[e] domnuluï, așa le am și în catastiful mieu; și am, doamne, și mărturie pe gazda mia, că, dup[ă] socotiala socru-mieu, am trimis carte pe gazda de la Cămpulungŭ, că nu s'aŭ făcut socotial[ă] direapt[ă], nescoțind dumnialuï zapisul de faț[ă]. De acïasta mă rog Măriilor Vostre, ca s[ă] aibŭ dereptat[e] de la cinstitul Sfat, că sănt om strein.

Eu Vasil[e] cupeț, maï mic și plecat Măriilor Vostre, ot Cămpulungŭ.

Și eŭ, doamne, nu si[n]t om slobod ca s[ă] viu totdiauna aicia, că și acum cu mar[e] chiz ă]șie am venit, ca s ă] mă întorcŭ iar înnapoï.

[C. 1700[1].]

10.

Cinstite și al mieŭ bun priiatin dumneata jupă[ne] Marcoș [=Marcus Wagner], dumitale cu sănătate mă închin.

Cu acïastă puținică scrisore, întăï poftescŭ ca să știu de a dumneavostră sănătate. După acïastă mă rog dumitale ca să ostenești dumneata să-mï scriï ce aï maï putut isprăvi pentru treaba care am eŭ cu jupănul Andreï; care iar mă rog și Măriï Sale județuluï, după cum aŭ văzut Măriia Sa, că și pă Măriia Sa aŭ înșelat cănd s'aŭ prinsu cu capul înnaintea Măriï Sale că nu iaste soție cu Costandin pă miiare și cïara care oprisămŭ, și apoï s'aŭ dovedit că aŭ fost soție. Apoï iar cu buțile de vin care zicea că le-au cumpărat și Costandin,

[1] No. 596.

www.dacoromanica.ro

şi aŭ scris mie că sănt ale luĭ. Care ştiŭ că şi Măriia Sa judeţul, ştiind dreptatea mea, îĭ va porunci să plătească. Pentru care şi dumitale mă rog, ca unuĭ al mieŭ cúnoscut bun voĭtorĭ, cu dreptatea ce am, să nevoeştĭ să-mĭ scoţĭ aceĭ banĭ ce am la eĭ. Pentru care mă rog să aibu răspunsŭ de la dumneata. Acĭasta mă rog dumitale, şi fiĭ dumneata sănătos. Av. 1, 1727.

Al dumitale de tot binele voitor şi gata slug[ă]:

Radul Sănătescul, Căm[ă]raş.

P. S. [cu litere]. Mă rog carte când îmĭ veĭ scrie, să o daĭ la jupănul Mogoş, şi dumnealuĭ ni o va trimite.

[V°:] Cinstituluĭ şi al mieŭ bun priiatin, dumnealuĭ jupănuluĭ Marcoş, pr[o]catorul cinstiteĭ ceteţ B[r]aşovuluĭ, cu multă şi fericită sănătate să să dea, la Braşov.

[Pecete roşă cu inscripţia: R[adu] S[ă n[ătescu][1].]

II. Grîne.

Numaĭ o mică parte din pămîntul Ţerĭĭ-Româneştĭ era sămănat, până destul de târziu în veacul al XIX[lea]. Sămănăturile eraŭ de grîu, de săcară şi de meiu saŭ mălaiu. Ţeraniĭ nu întrebuinţau mămăligă nicĭ pe vremea luĭ Brîncoveanu (1688—1714), ci se hrăniaŭ cu pîne albă făcută din felurile de grîne ce am pomenit, adesea amestecate între ele. Export de asemenea produse nu se făcea nicăirĭ, nicĭ peste Carpaţĭ, nicĭ chiar peste Dunăre, până în veacul al XVIII[lea], epoca în care principatele se prefac întru cîtva în «grînarele» de căpetenie ale Turcilor.

Dintr'o scrisoare ce se tipăreşte aicĭ, vedem că grînele noastre erau cerute numaĭ în vreme de secetă prin vecinĭ, dar că atunci cîrmuirea Domnilor înţelepţĭ, care ştia să prevadă un an răŭ, opria ieşirea *pînei* până se deslușia cît poate da recolta cea nouă.

I.

Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnu. zemle vlahiscoe. † Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor tot

[1] N° 716.

www.dacoromanica.ro

cinstit Sfatul Brașovuluĭ, sănătate și tot binele poftim dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Cartea dumneavoastră ce aț trimis, ne-aŭ venit, întru care ne scrieți și ne poftiți ca să dăm voe să să treacă păn la 2.000 de găleate de grău pe seama cetățiĭ dumneavoastră. De care veți ști dumneavoastră că și noĭ am socotit, înpreun[ă] cu toțĭ cinstiți boiariĭ noștri și cu tot cinstitul Sfatul nostru, de s'au facut acĭastă poruncă pe la toate schilele, să fie păinea oprită, să nu fie slobod nimenĭ a treace păine den țară într'altă parte, de vreame ce vedem că estimpu să arată sămănăturile de păine foarte proaste aicĭ în țara noastră, și, deaca nu să va face estimpu păinile, și nicĭ paine veache de an să nu să afle, iată dar că va fi o lipsă și o flămănzie mare în pămăntul acesta. Căcĭ, nu numaĭ spre partea dumneavoastră o trag, ce maĭ mulțĭ și de spre țara turciască și de spre Moldova caută să o tragă. Pentru aceaia s'aŭ socotit de s'au oprit ca nicĭ spre o parte să nu fie nimenĭ slobod a treace niscaĭ păine, și, den ceaia ce s'au socotit și s'au legat cu Sfatul Domniiĭ Noastre, nu putem face într'alt chip, ca să să strice acea socoteală. Însă veț ști dumneavoastră că numaĭ grăul s'au oprit să nu treaacă, iar meiul și orzul nu iaste oprit, ce, cine căt va vrea să treacă, iaste slobozire, însă și grăul va fi oprit vre o lună de zile, de acum păn în vreamea păiniĭ, și, de vom vedea că miluiaște Dumnezeŭ de să face păine multă și nu iaste scădeare, ca să fie vre o lipsă țărăĭ de paine, atunce și grăul să va slobozi, și, cine căt va vrea să treacă, va fi slobod. Ce de acĭasta să creadeți d[u mneavoastră, că de acĭastă dată nu putem, nici nu ne dă îndemănă a face într'alt chip, pănă nu vom vedea cum sa aleage de păinile de estimpu. De altele ce ne veți pofti, ca unor vecinĭ aĭ noștri, vă vom face pohta dumneavoastră, iar de acĭasta ne iaste cu greu și peste putință. Și, cu acĭasta sfărșind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu d[u]mneavoastră. Iun. 10 d., l[t] 7206 [1698].

De bine voitorĭ dumneavoastră:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Cinstiților și aĭ noștri de bine voitorĭ, dumnealor tot

www.dacoromanica.ro

cinstitul Sfat al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare roşie, cu vulturul supt coroană punctată şi legenda: «Io Costandin Brăncov. Vvd., bjiu mlstiu gdnŭ z. v laş]coe». De jur împrejur, laurĭ[1].]

2.

Jalba a dumisal[e] jup[ă]nuluĭ Stanciul Corfeşt[ĭ] înnainte Mării Sal[e] mareluĭ judeţŭ cu Toh[ă]nianiĭ şi Cuzneştiĭ, pe-cum se va ar[ă]ta în jos, anum[e]. Potumul *[sic = punctum]* întăĭ: tocmala aşa aŭ făcut Dumitru Papiĭ cu Stoica din Tohan[ĭ] şi cu Ivan din Zerneştĭ şi cu Ion, ca să margă ca s[ă] duc[ă] mălaĭ de la Ghidicĭ, şi Stanciul, nefiind fat[ă] la tocmala lor, s'aŭ întălnit cu Stoica, şi i-am spus pecum că aŭ tocmit cu Dumitru ca s[ă] aduc[ă] mălaiul; l-aŭ chemat înnainte luĭ Dumitru ca s[ă] ştie pecum le iaste tocmala, şi l-aŭ întrebat ca s[ă] vaz[ă], iaste adevărŭ pecum a spus Dumitru, şi el au spus tot pecum aŭ spus şi Dumitru, ca s ă] meargă cu car[e] bun e şi se-ş plătiască eĭ baniĭ şi cheltuiala, şi a lor şi a vitelor; şi în duc[ă]tore şi în viitore, ce ar fi, Stanciul şi Dumitru să plătiască vama mălaiuluĭ şi la poduri. Şi, mergănd eĭ acolo unde aŭ fostŭ mălaiul, aŭ destupat gropil[e] şi aŭ scos mălaĭ din gura gropilor, car[e] aŭ fost tămaĭ roşul, şi l-aŭ tinsŭ pe provocov la cort, ca s[ă] usuce, şi aŭ măsurat de cel bun car[e] aŭ fostŭ în gropĭ; şi uniĭ zicia că ar maĭ pun[e], iar alţiĭ îş didias[e] sarci[ni]l[e], şi aŭ cumpărat (?) mălaĭ de ş'aŭ făcut povara, şi zicia că n'or maĭ pun[e]; din ceiialalţĭ, a zis ca s[ă] pue mălaĭ din cel ce aŭ rămas din gura gropilor. Eĭ n'aŭ vrut ca s[ă] pue de acela. Şi, viind noĭ la sama, am mersŭ, şi li-aĭ *(sic)* maĭ cumpărat obroc[e] 40, căte banĭ 28, şi celalalt car[e] aŭ rămas, aŭ fostŭ căte banĭ 20. Decĭ, înpărţindu-l şi mălaiul acela, eĭ n'aŭ maĭ zis nimic păn aŭ venit aicia. Mergănd Stanciul ca s[ă] înparţă mălaiul, aŭ măsurat la 3 car[e] di[n] Zerneştĭ, dup[ă] cum aŭ fost tocmit: ca s[ă] ià Stanciul înnainte

[1] N° 364.

www.dacoromanica.ro

o găliat[ă] și eĭ ca 2 fiardel[e]. Decĭ Stancĭul, cerându-le bani car[e]li li-aŭ fostŭ dat înprumut, de car căte zloț 2, pitacĭ iar 2 și căte un mariiaș la vam[ă], eĭ aŭ zis că vor lăsa zălog pentru banĭ, păn vor caștiga banĭ. Stancĭul n'au vrut ca s[ă] ià zăloge. Eĭ, văzind că Stancĭul nu va ca s[ă] ià zăloge, aŭ găsit pricin[ă] și aŭ zis că aŭ tocmit maĭ mult, și oprit mălaiul acolo. Și, viind Stancĭul la Tohan[ĭ], aŭ mersŭ la cela car[e] aŭ fost tocmit, și l-aŭ dus (dus) la toate carele, și aŭ măsurat din 9 care, dup[ă] cum aŭ fost tocmit, iar un car s'aŭ pus în pricinĭ, și n'aŭ vrut ca s[ă] măsure căndu au fostŭ el de faț[ă], ci l-aŭ măsurat el în urmă, dup[ă] cum au vrut. Și, viind carele toate de la Tohan[ĭ], au descărcat mălaiul. Decĭ, viind și carul acela car[e] [s'aŭ] măsurat în urmă, aŭ deșertat și el mălaiul. Stancĭul, văzind că iaste puțin, l-aŭ întrebat, numaĭ atăta iaste; el aŭ zis: numaĭ atăta *[pe margene:* mălaĭ să pue în car]. Și s'aŭ dus Stancĭul să caute la car, iar Stoica, car[e] aŭ tocmit, au zis să nu maĭ caute, că iaste oprit mălaiul. Stancĭul l-aŭ lăsat în pac[e păr se vor întreba înnainte Mării Sal[e] jud[e]țuluĭ. Vind Zerneștiĭ, l-aŭ tras înnainte Mării Sal[e] domnuluĭ [județ] pe Stancĭul, mergănd eĭ înnainte Mării Sal[e] domnuluĭ, aŭ răspunsu zicănd pecum că am tocmit cu eĭ ca s ă] le pui în car e] căte găliate 21, și alte vorbe multe. Măriia Sa au făcut ca s[ă] ià din toate car[e]le 9 găliate de mălaĭ. Decĭ, mergănd eŭ Stancĭul ca s[ă] iau sama mălaiuluĭ și să-m deĭ și bani car[e] li am fostŭ dat arvun ă], eĭ, saŭ manainte s'aŭ fost sculat, și s'aŭ dus la Z[er]neștĭ făr de știir[e] mia, și au luot un car de mălaĭ, și l-au împărțit. Ceialalțĭ n'aŭ adus bucatel[e] ca s[ă] le măsur, ci l[e] țin oprite acolo. Eu m'am dus acolo cu peciate Mării Sal[e] domnuluĭ, ca s[ă] vie aicĭ cu mălaiul, ca s[ă] maĭ stăm înnainte Mări Sal[e] cu dinși, că mie nu-m par[e] cu direptul ca s[ă] ià eĭ 9 găliate, și eu să iaŭ 5 aŭ 6, că eĭ acum răspund de zic pecum că am tocmit cu eĭ căte găliate 21, iar acolo n'aŭ răspunsŭ de acĭasta.

[C. 1700[1].]

[1] No 576.

www.dacoromanica.ro

III. Lînă.

Lîna se exporta de la noĭ, dar firește că nu în cantităţĭ marĭ, pentru că și o bună parte dintre Brașovenĭ îșĭ aveaŭ turmele de oĭ, pe care, cum se va vedea în alt capitol, păstorĭ de neamul nostru, Bîrsanĭ, le pășteaŭ pe plaiurĭ și pe marile întinderĭ ale șesuluĭ acoperit de ierburĭ înnalte. E păcat că nu avem însă știrĭ maĭ multe și maĭ sigure asupra acestuĭ articol. Se pare — judecînd după cele d'intăiŭ registre de vamă ale Brașovuluĭ (încă de la începutul veaculuĭ al XVI[lea]) [1], — că vînzarea nu se făcea în baloturĭ maĭ micĭ, aduse de negustoriĭ din Tîrgoviște, Cîmpulung, Tîrșor, Buzăŭ, etc., ci în cantităţĭ marĭ, de către boierĭ, cari desfăceaŭ, dintr'o dată, unuĭ prieten brașovean tot produsul tunderiĭ oilor și, în loc să să iea banĭ în schimb, se învoiau a li se da tot ce era de nevoie pentru gospodăria lor de la țară saŭ de la oraș.

Vînzătorul de lînă Diicul a fost concurent la Domnia munteană după moartea luĭ Mateĭ Basarab.

I.

† La al nostru cinstit frate și de aproape vecin și bun priiatin, jupan Mihaĭ, velichii județ ot grad brașovscomu = mare județ din cetatea Brașovuluĭ]. Pohtescŭ de la m i]l[o]stivul Dumnezeŭ să-ț dăruiască săn[ă]tate dumnetal[e] înpreun[ă] cu dumneaeĭ jupăneasa dumnital[e] jude ceasa și cu toat[ă] cinstit[ă] casa dumnetal[e]. Să veĭ pohti dumneta a'ntreba și de săn[ă]tatea nostră, cu mila lu Dumnezeŭ aflămu-ne cu bun[ă] săn[ă]tate și cu bună pac[e]. Alta, cinstit[ă] carte ci mi i-aĭ trimis dumneta, înțeles-am de toate pre rândŭ. Mulțemescŭ dumnetal[e] căce nu săntem uitaț de cătră dumneta. Alta, mi i-aĭ scris dumneta pentru rândul lănieĭ, cum să o trimiț acum la dumneta. Iar să știĭ dumneta adevărat că nu o vom putea trimite acum, că nu vom putea, că vreamea iaste de iarnă: făn nu iaste, pae

[1] *Quellen zur Gesc'ichte der Stadt Kronstadt in Siebenbürgen*, I, Brașov, 1886.

www.dacoromanica.ro

nu-ş sănt, de iarbă nu iaste vream[e]. Ci, s[ă] aĭ da pre oca căte 10 cos[tan]de, nim[e] (нѣим.) nu să va putea găsi, nimeni[le] (нѣимениле). Iar, de veĭ fi dumneta îngăduitorĭ păn maĭ încolea, să s[ă] maĭ fac[ă] iarba, să poat[ă] paşte vite, eŭ bucuros că o voĭ trimite la dumneta, toat[ă] lăna cătă voĭ avea, şi, cum am grăit întâĭ, tot de acea tocmeal[ă] mă voĭ ţinea, că voĭ lua pentru lănă marda, postav, tipsiĭ, clondire, sfeaşnice, — de toate de acealea voĭ lua în preţul lăniĭ; numaĭ să fiĭ dumneta îngăduitorĭ priste puţin[ă] vreame, păn să va dereage calea şi s[ă] va fac[e] iarbă. Decĭ eŭ o voĭ trimite la dumneta, iar acum nu putem nicĭ cum, cumu-ţ va spune şi omul dumnetale din gură. De acĭasta facem ştire dumnetal[e]. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos, amin. Pis msţa Mart 12, vlt. 7157 [1649].

Al dumnetal[e] frate şi bun priiaten:
jupan Diicul Vel Spat[ar].

Alta, de ce vor fi trebile dumnetal[e] aicea la noĭ, de toate să ne scriĭ dumneta, că de toate vom sluj[i] dumnetal e]. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos, amin.

[V°:] Al nostru cinstìt frate şi bun priiatin şi de aproape vecin, jupan Mihaĭ velichii judeţ ot grad braşovscomu [= marele-judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ] . . . .

[Pecetea ştiută [1].]

2.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit frate şi bun priiatin şi de aproape vecin jupănul Mihaĭ, judeţul Braşovuluĭ, şi la a nostră ca o sor[ă] dumneaeĭ jupăneasa Catrina judeceasa. Pohtim de la m[i]lostivul Dumnezeŭ să v[ă] dăruiască săn[ă]tate dumneavostră, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] casa dumneavostră. Să veţ pohti dumneavostră a'ntreba şi de săn[ă]tate nostră, cu mila lu Dumnezeŭ săntem săn[ă]toş. Alta, fac ştire dumneavostră pentru care lucrŭ fost-am şi maĭ scris dumneavostră, pentru lăna, că om fi adus şi maĭ de multŭ, dar văzut-aţ dumneavostră ce potop de iarnă fu. Ci foarte

[1] N° 616.

www.dacoromanica.ro

aŭ slăbit vita răŭ, şi a nostră, şi a Rumănilor; ci n'am putut. Iar acum, să va fi voia dumneavostră, să luaţ lăna, lănă avem multă şi bun[ă], tot ţigare, şi de an şi de estimpŭ. Ci, deaca veţ zice dumneavostră să o aducem şi o veţ lua, eŭ să trimit să o aduc[ă] toat[ă] la Tărgovişt[e]. Decĭ să trimitiţ omul dumneavostră cu credinţă să tocmim aicea la noĭ la Tărgovişt[e]. Decĭ, deaca vom putea tocmi, eŭ o voĭ aduc[e] păn în Rucăr, şi eŭ nu voĭ să iaŭ banĭ, ci tot negoţ de ce ne va trebui, de ce vom scrie la dumneavoastră. Iar, să nu veţ vrea dumneavostră să o luaţ, iar să ne daţ ştire, să nu o maĭ pornim de acas[ă], să maĭ înblăm cu dănsa purtăndu-o zalud. Decĭ cum va fi voia dumneavostră să-m daţ ştire curănd. De acĭasta pohtescŭ pre dumnevostră. Să fiţ săn[ă]toş. Amin.

Pis mţa Ap., 29 d., vlt 7157 [1649].

Al dumneavostră bun priiatin:
Diicul Vel Spat[ar].

[V°:] † La al nostru cinstit frate şi bun priiatin şi de aproape vecin, jupăn Mihaĭ judeţul ot grad braşovscomu [= din cetatea Braşovuluĭ]....

[Pecete neînţeleasă, acoperită cu hîrtie [1]].

3.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit frate şi bun priiatin jupănul Mihaĭ vel judeţ ot grad Braşov [= mare-judeţ din cetatea Braşovuluĭ. Pohtescŭ de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să-ţ dăruiască săn[ă]tate dumnetal[e], înpreun[ă] cu toat[ă cinstit[ă] casa dumnetal[e]. Să veĭ pohti dumneta a'ntreba şi de săn[ă]tatea nostră, cu mila luĭ Dumnezeŭ săntem săn[ă]toş şi cu bun[ă] pac[e]. Alta, tămplăndu-se a vini acest om al nostru, jupănul Mecleuş, cu trebile dumneaeĭ Domniĭ, porăncit-am şi noĭ să ne tărguiască ce ne va trebui. Decĭ pohtescŭ pre dumneta, de ce ne vor fi trebile, să ne fiĭ dumneta într'ajutorĭ şi să ne isprăveştĭ, iar noĭ încă vom sluj[i] dumnetal[e] de toate de ce veĭ pohti

[1] N° 165.

www.dacoromanica.ro

dumneta la noĭ, şi de ce vor fi trebile dumnetale. Alta, fac ştire dumnetal[e] că am nişt[e] lănă, multă şi bun[ă]: de-ţ va trebui dumnetal[e], să-m porănceşt[ĭ] dumneta, că eŭ o voĭ da toat[ă] pre seama dumnetal[e], şi nu pohtescŭ banĭ de la dumneta, ci postav, tipsiĭ, clondire, sfeaşnice, fluturĭ, de toate de aceastea voĭ lua în preţ. De acĭasta pohtescŭ pre dumneta. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos. Amin. Pis F[evrua]r[ie] 11 d., vlt. 7157 [1649].

Iubit al dumital[e] frate: Diicul Vel Spat[ar].

[V°:] La al nostru cinstit şi prea-iubit şi bun frate şi de aproape priiatin, jupăn Mihaĭ vel judeţ ot grad Braşov [= marele-judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ]....

[Pecetea ştiută [1].]

4.

Cinstit şi de bun neam domne Draot, să fiĭ Măriia Ta săn[ă]tos, înpreun[ă] cu toată cinstită fameliia Mării Tale.

Cu plec[ă]cĭune închinându-m[ă], sărut cinstit[ă] mâna Măriĭ Tale, şi mă rog mil[e] şi bunătăţiĭ Mării Tale pentru ce aŭ fostŭ în cămară tutun şi neşte pieĭ argăsite şi o jum[ă]tate de povar[ă] de lănă de Dobrogĭa, albă. Mă rog Mării Tal[e] ca să s ă] vânză maĭ cu preţ, ca să mă pot plăti şi eŭ de pe unde sânt. Şi, pentru datoriĭ, mă rog ca să silească procatoru să s[ă] scoţ[ă], pentru că sânt omenĭ de să pun şi în pricină. Şi iar mă rog Mării Tal[e] pentru neşte lăn[ă] care iaste în cămară înlăuntru, să o daţ, că iaste a Hagi-Neculeĭ, făr nicĭ-un fel de pricină. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu Măriia Ta. Al dum[i]tal[e] maĭ mic şi plecat:

Eŭ, Mareş,

[V°:] Cinstituluĭ şi de bun neam Mării Sale domnuluĭ domnuluĭ Draot, cu multă şi fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea, la Braşov [2].

[Pecete neagră cu literele ʌ ʌ Д ʌ.]

[1] N° 617.
[2] No. 594.

www.dacoromanica.ro

IV. «Bucate» (oĭ, boĭ, rîmătorĭ).

Ieşirea «bucatelor» din ţară — supt acest nume se înţelegeaŭ maĭ de de mult, nu grînele, ca astăzĭ, ci dobitoacele, capetele de vită saŭ de oaie — era, în de obşte, oprită. Oile eraŭ pentru Turcĭ. Se purta totdeauna de grijă ca la întoarcerea turmelor ardelene în ţara lor să nu se strecoare şi oĭ, de vînzare sau vîndute, ale boierilor saŭ locuitorilor ţerĭĭ.

Din registrele de vamă citate, ca şi din alte izvoare, întîmplător, se vede că boiĭ şi rîmătoriĭ eraŭ articole de export ale Moldoveĭ, şi nu ale Ţerĭĭ-Româneştĭ. Domniĭ moldoveni chiar trimeteaŭ asemenea marfă vie în oraşele din Ardeal, ba une orĭ eĭ făceaŭ astfel plata pe care o datoriaŭ în banĭ, pentru cîte o cumpărătură de fabricate saŭ de metal.

I.

† La al nostru cinstit şi din m[i]la luĭ Dumnezăŭ dăruit Măriia Sa cinstitul judeţ din cinstit[a] cetate a Braşovuluĭ cu plecăciune şi cu săn[ă]tate ne închinăm Mărieĭ Tale. Precina scrisorĭĭ nu iaste de alt cevaş către Măriia Ta, numaĭ ve[ĭ]şti Măriia Ta pentru ceĭ înşelătorĭ care le deadem berbecĭĭ, şi ne lăsară la sărăcie, pentru acĭasta ni-am jăluit la Măriia Sa Vodă, şi ni-aŭ dat Măriia Sa învăţătură de am luat neşte oĭ ale Voiŭculuĭ şi ale Opreĭ, fraţ acelor înşelătorĭ. Decĭ Voiŭcul înpreună cu sluga Mărieĭ Tal[e], veni aicĭ în scal[ă] cu cinstit[ă] cartea Mărieĭ Sal[e] lu Vodă, şi aşa ni să alease judeca[tă] ca să le dăm bucatele şi să venim la Măriia Ta să ne luom aceĭ înşălătorĭ [1]. Decĭ, fiind oile în jos la ţară, şi ale lor înpărţite pre la păgubaşĭ, ni-am pus zi cu Voiŭcul şi cu sluga Mărieĭ Tal[e], păn ne vor veni oile aicĭ la sat, să-ĭ strîngem oile şi să le aducem noĭ în hotarul Mărieĭ Tal[e] la Bran, toate deplin. Pentru acĭasta ne rugăm Mărieĭ Tal[e] să-ţ facĭ Măriia Ta pomană pentru sărăciia noastră, să ţiĭ aceĭ înşe-

[1] Pentru aceste «oprirĭ», v. capitolul *afacerĭ de hotare*.

www.dacoromanica.ro

lătorĭ închiș păn vom aducĭ[e] oile Voiŭculuĭ; ci vom veni și noĭ la Măriia Ta; ci ne veĭ aleage Măriia [Ta] cu dinșiĭ, — ca să nu fim nicĭ noĭ de sărăcie. De acĭasta ne rugăm Mărieĭ Tal[e], și păn la treĭ săptămănĭ să nă aflăm cu oile la Bran. Ap. 25 dn[i], l[t] 7206 [7? = 1698-9].

† Aĭ Mării Tal[e] plecaț: Stoica biv păr[călab][1].

Eŭ Stanciul părcălabul, cu toț săteaniĭ.

[Pecete neagră, cu fum]

[V°:] Întru cinstit[ă] măna Mărieĭ Sal[e] județ[ul] din Brașov, cu cinste să s[ă] dea[2].

2.

† [Formule slavone cu acest înțeles: La al nostru preaiubit și bun prieten și vecin de aproape, dumnealuĭ Mihaĭ, județ alŭ cinstituluĭ oraș Brașovul. Dorim de la Dumnezeŭ pace și sănătate dumitale.] Să ver[ĭ] pohti dumneata (dumneata) a întreba și de bun[ă] săn[ă]tate a Mărie Sale Domnu nostru, iaste Măriia Sa săn[ă]tos și veasel; așijderea și noĭ încă ne aflăm pre lăngă spatele Mărie Sale, cu bun[ă] săn[ă]tate. Alta, fac știre dumnitale, că aĭ fost pohtit dumneata pentru postav, ca să dăm dumnitale știre, să luom de la dumneata: să știĭ dumneata că preste o săptămăn[ă] voiŭ mearge și eŭ la Măriia Sa la Vod[ă]; ci voiŭ grăi Mărie Sale, maĭ bine să luom de la dumneata. Ci, cum voiŭ grăi Mărie Sale, așa voiŭ trimite pre Iștfan de-ț va duce răspunsu dumnitale. Iar, pentru rândul răm[ă]torilor, trimite dumneata oameniĭ dumnitale aicea la noĭ, ci-ĭ vom trimite cu oameniĭ noștri la răm[ăl]torĭ, de vor luoa căț le va trebui, și ne vom tocmi ce le va fi prețul. Noĭ, pintru drag[o]stea dumnitale și pentru preeteniia, vom lăsa și maĭ jos. De alta, pohtescu pre dumneata, să porunceștĭ dumneata la meșterĭĭ dumnitale de aciia, carie lucrează dă fac tipsiĭ, să-m fac[ă] un toc de tipsiĭ bunu, dă credință, și să-m scriĭ dumneata căndu va fi gata, și, ce-ĭ fi prețul, vom trimite baniĭ, saŭ să va fi și gata. Și, căndu ver trimite oameniĭ dumnitale la

[1] De Rucăr saŭ de Dragoslave. V. cap. II, legăturĭ cu veciniĭ.

[2] La n° 363.

www.dacoromanica.ro

răm[ă]torĭ, trimite dumneata şi tocul de tipsiĭ, şi, ce va fi chiltuiala, noĭ vom da la oameniĭ dumnitale; de acĭasta pohtescu pre dumneata. Acĭasta a nostră puţin[ă] scrisoare să afle pre dumneata săn[ă]tos şi veasel, înpreun[ă] cu tot[ă] cinstit[ă] casa dumnitale, de la H[risto]s, amin.

Pis Maiŭ 30 dni [înnainte de 1700.]

Bun priiatin al dumniitale:
Radu Vel Agă.

[Către judeţul Mihaĭ[1]. — Pecete verde, ruptă.]

V. Bumbac.

Noĭ primiam bumbacul de la Turcĭ, cari-l cultivaŭ eĭ înşiĭ saŭ îl aduceaŭ din Asia-Mică, Siria şi Egipt, patria luĭ. Bumbacul trecea însă numaĭ pe la noĭ. Torsul se făcea la Braşov, şi de acolo-l primiam ca simplu bumbac tors, saŭ şi ca ţeseturĭ. Abaua se aducea gata făcută, cum am văzut din Bulgaria, maĭ ales de la Sliven. Bogasia (fr. *boccassin)* era o veche fabricaţie asiatică, foarte mult întrebuinţată la noĭ, şi care se aducea în «baluri» încă din veacul al XV[lea]: socotelile de vamă ale Braşovuluĭ pomenesc pe la 1500 dese sosirĭ de bogasie la hotar[2].

Negustorul muntean Pîrvan, care mergea şi în Polonia, căutase, de sigur, bumbacul şi luase abaua, bogasiile roşiĭ la Sliven.

I.

† Eŭ jupânul Prăvan scriŭ multă sănătate până la dumneata maĭ mare domnu Braşeuluĭ şi la d[u]mneata jupăneas[o] Catrino. Alta, de veĭ întreba de sănătatea noastră, cu mila luĭ Dumnezeŭ ne aflăm cu sănătate. Alta, să ştiĭ dumneata c'am mersu la bumbac, şi bumbacul au fostu scumpu, şi am băgat samă până la Braşeiŭ, ce m[ă] ţinea căte 50 de florinţĭ, şi n'am'cumpărat, ce am cumpărat abă, c'aŭ fostu ca[m] eftină abaoa. Decĭ am cumpărat. Şi să ştiĭ dumneata c'am purces

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 258-9. — Cf. şi scrisorĭ de curtenie, la data de 1659.

[2] V. şi Bogdan, ed. a 2ª, I, pp. 122, 295.

www.dacoromanica.ro

în ţara leşască, şi, de rândul banilor, ţ'am trimes 10 bogasie roşiă, căte 2 tal[erĭ], 20 de taler[ĭ], şi am rămas încă 10 taler[ĭ], dobânda banilor, şi aceiaş voiŭ trimeate. Alta, de ver[ĭ] vrea dumneata să-ţ trimeţ baniĭ, să-m trimeţ dumneata răvaş pe Dobre, că pe el am trimes bogasiile. Decĭ voiŭ trimite baniĭ şi ceĭ 10 taler[i]; iar, de nu veĭ lua, ce ĭ veĭ lăsa, iar să-m trimeţ dumneata răvaş, să ştiŭ şi eŭ ce voiŭ face, căce voiŭ să mă duc, de va da Dumnezeŭ, după Crăciun la bumbac, că s'a maĭ eftini. Iar dumneata să-m trimeţ răvaş: eŭ voiŭ mearge la bunbac. Iar baniĭ voiŭ trimeate pe un om al mieŭ. Iar, de veĭ vrea dumneata să-ĭ laş în dobândă, cum ne-am tocmit cu dumneata întăiŭ *(sic)*, iar trimite răvaş. Decĭ voiŭ veni cu bumbacul; decĭ vom băga samă şi ne vom socoti. Iar, de nu, trimite-ver[ĭ] [pe Necopoian, pe aĭ noştri, ver[ĭ] pe alţi; baniĭ săntu gata, numaĭ să-m trimeţ răvaş, să ştiŭ şi eŭ. Şi, alta, iar daŭ ştir[e] dumitale de ial[e] 200 de taler[e]. Să ştiĭ că ţ'am trimes pe jupânul Iovan, să le iaĭ de la dânsul, căce aŭ adus răvaş de la mâna dumitale şi aŭ zis că va cumpăra el bunbac. Decĭ să-ĭ cer[ĭ] de la dânsul, să-ţ cauţ de la dumnealuĭ aceale 200 de tal[erĭ]. Dea acĭasta scriŭ, şi iar mă rog dumitale să-m trimeţ căte cât să vinde bunbacul acolo, să-m trimeţ răvaş, să ştiŭ şi eŭ ce voiŭ lucra, dacă voiŭ veni din ţear[a] leşască, de va voi Dumnezeŭ. Şi să fiĭ dumneata sănătoas[ă], de la Hs., şi să ştiĭ dumneata că foarte cu cinste vom să ne plătim; amin. [Pe la 1660.]

[V°:] Să fie dat[ă] acĭasta cartea întru cinstita mâna dumn[i]-sal[e] Catrineĭ vel judecĭasea ot grada Braşov [= din cetatea Braşovuluĭ].

[Pecete brună ruptă [1].]

2.

Noĭ boeri prea-luminat[u]luĭ Divan al Ungrovlahi[eĭ].

Înnaintea Divanuluĭ aŭ avut judecată Nec[u]lae Braş[o-veanul] cumpaniotul[2] cu Mihaiŭ i Necula, mărgelari de aicĭ din Buc[ureşti], pentru nişte bumbac al luĭ, ce i s'aŭ luat de nişte

[1] No 514.

[2] Membru al *companieĭ* comerciale din Braşov.

www.dacoromanica.ro

ostaşĭ, la vremea stupaiulŭĭ[1], viind atuncea bumbacul în niște cară de l[a] Gĭurgĭ[u]; pentru care bumbac, dovedindu-să că este al luĭ, prin semnile ce aŭ fost pus la sac[i] în cariĭ era bumbacu, i s'aŭ dat bumbacu, ca al săŭ lucrul ce aŭ fost, şĭ mărgelari aŭ rămas ca să-ş ià bani de la ceĭ ce aŭ vândut bumbacu. Şi pentru ca să fiie Neculae Braş[o]v[eanul] nesupărat de către mărgelarĭ, i s'aŭ dat acĭastă carte a noastră de adeverinţă la mănă, ca să o aibă. Acĭast[a] scriem.

[Pecete octogonală, cu chinovar.] Fev. 26 d., 1770.

[Pe V°:] † Cartea de judecat[ă] pentru bunbacurĭ[2].

VI. Orez.

Orezul era adus în mare parte de aĭ noştri cari-l cumpăraŭ de pe la Sliven, Adrianopol, Constantinopol. Dar şi Turcĭ veniaŭ cu acest articol de negoţ, şi Hasan-Aga pare să fie unul din aceştia, căruia cărăuşiĭ îĭ îndosise marfa, fugind cu ea la pasurile muntene. Ceĭ ce răspund la porunca luĭ sînt niște sătenĭ romînĭ, carĭ abia puteaŭ să miște condeiul,

† Scrisu-am eŭ Hasan-Aga până la voĭ, slujătoriĭ cariĭ sânteţĭ în ţară, să căutaţĭ, pre niște 3 cară cu sacĭ, cărăuşiĭ, să le căţaţĭ, să săriţĭ, să mărţdiţĭ (!), să-ĭ întornaţĭ îndărătŭ, să să dè sema aicea.

[Pecete turcească.]

[V°:] Săm[ă se se ştè: aju[n]su în sat, în Răghinişte, ahăĭ 2 Saşĭ, aoflat 2 sacĭ de orezŭ şi onul de lent[e] şi onŭ piatre acră; şe mereteresimu tut satul. Ş'a făstŭ şi omin[ĭ] domneştĭ, anum[e] Bratul şi Bene, fuştaşĭ[3].

VII. Postav.

Şi acum acel ce trece din cetatea Braşovuluĭ spre suburbia Şcheilor, care se ating acuma în locul deschis al Groaverilor, unde-şĭ aŭ şcolile cele marĭ şi Romînĭĭ şi Saşiĭ,

[1] *Stupaĭ*, după strigătul ce scoteaŭ năvălitoriĭ, s'a numit întrarea în Bucureştĭ, la 1769, a ceteĭ prădalnice care a luat în stăpînire oraşul cu cîtva timp înnaintea Ruşilor. V. Hurmuzaki, X, p. XI.

[2] No. 746.

[3] Pe la 1650. — N° 504.

www.dacoromanica.ro

vede în dreapta un deal străbătut de dungĭ paralele. Acelea sînt lemnele pe care se întindea, maĭ mult alaltăieriĭ decît ieriĭ, postavul brașovenesc lucrat de femeile din toată cetatea. Pe lîngă acest postav făcut aspru și fără multă pricepere, Brașovul, care aducea totușĭ postav din toate părțile, avea meșteșugariĭ săĭ de postav. Postavul brașovenesc nu se putea pune alăturĭ cu acel de Flandra, de Rin saŭ de Silesia; nu-l purtaŭ Domniĭ și boieriĭ, cari nicĭ nu se prea uitaŭ, în de obște, la o stofă așa de ieftenă ca postavul; dar el era întrebuințat singur pentru îmbrăcămintea ostașilor muntenĭ, Seimeniĭ, iar, la sfîrșitul veaculuĭ al XVIII-lea, *slujitoriĭ* pe jumătate țeranĭ. Se poruncia pentru aceasta postav albastru, postav roșu, postav galben. Sașiĭ primiaŭ bucuroșĭ arvuna în galbenĭ de aur a Domnuluĭ, rupeaŭ prețul cu el, hotăriaŭ termenul de predare saŭ își *puneaŭ ziua*, iar, cînd venia la adecă, maĭ totdeauna aveau numaĭ o mică parte gata. De aicĭ, scrisorĭ peste scrisorĭ, îndreptate din partea stăpînitoruluĭ muntean către «marele-județ» al cetățiĭ vecine. La urmă se ajungea în sfîrșit la o înțelegere; Domnul maĭ zăbovia puțin sorocul de primire, iar meșteriĭ se făceaŭ ceva maĭ iuțĭ decît de obiceiŭ. Supt paza oamenilor domnești, iar une orĭ, de la 1699 înnainte, a «Nemților» generaluluĭ din cetate, carele Rucărenilor și Dragoslăvenilor, luate cu voie, cu nevoie pentru slujba Mărieĭ Sale, duceaŭ spre hotar postavul ostașilor, înfășurat cu țeseturĭ proaste și pecetluit.

Între legăturile de postav ce sosiaŭ la Tîrgoviște saŭ la Bucureștĭ, ca să fie împărțite de Paștĭ, după vechea datină, eraŭ și cîteva care cuprindeaŭ stofă maĭ bună, menită boierilor ce aveaŭ ranguri în oaste saŭ la Curte și cari eraŭ îmbrăcațĭ și eĭ cu acest prilej. Ba chiar boieriĭ ceĭ marĭ luaŭ, pe lîngă blănurĭ scumpe, pe lîngă o bucată, un *vig* de catifea, și «patru cotĭ și jumătate, măsură românească, de postav»[1]. Acesta se chema cu «pecete», iar cel maĭ bun putea să aibă chiar «două peceți».

[1] Del Chiaro, *Istoria delle moderne rivoluzioni della Valachia*, Veneția, 1718, p. 50. Cf. *Studiĭ și doc.*, V, p. 361.

www.dacoromanica.ro

Moldovenii dădeau şi ei une orĭ să li se lucreze postav pentru aceiaşĭ împărţire a darurilor de îmbrăcăminte la Paştĭ. Dar ceia ce se cerea maĭ des la Braşov din partea lor nu era postavul cu una saŭ două peceţĭ, nicĭ chiar adevăratul postav, ci numaĭ «boboul» cel prost de tot, cu care se miluiaŭ la Curtea din Iaşĭ cerşitoriĭ.

I.

Întru tot cinstit şi prea-iubit al nostru, maĭ mare dumn[ea]luĭ p[a]nu Mihaiŭ, marel[e]-gĭudeţ de la cinstitul Braşeŭ, poftim de la m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzeŭ tot binel[e] dumital[e], înpreunat să fie cu toţ cinstiţ oameniĭ dumital[e]. Alt, de veĭ cerca dumn[ea]ta de noĭ a şti, să ştiĭ dumn[ea]ta, cu norocul Mărieĭ Sale Domnu nostru sintem cu sănătat[e] şi cu bună pac[e]. Alt[a], dăm ştire dumital[e] că am trimis pre Apostol acol[o] pentru treb[ĭ] domneşt[ĭ] ce trebuescu acmu la Paşt[ĭ], boboae şi cămeş, şi cumănace [1] de mişeĭ, şi de sulițe ce trebuescu Mărieĭ Sale iar acmu, şi de o mas[ă] domnescă. Deci poftim pre dumn[ea]ta să fie cu ştirea dumitale, pentru vamăş, să le dzicĭ dumn[ea]ta să nu învăluiască de vamă, că nu putem tot trepăda la Craiŭ, că dumneavoastră ştiţ că altă dat[ă] nu s'aŭ învăluit care aŭ fostu lucruri domneşt[ĭ]. Şi au zis solul Borcea Ianuş [2] că iaste învăţătura de la Mărie Sa Craiŭ să nu învăluiască lucruril[e] cel[e] domneşt[i], că nicĭ să cad[e] să dăm ştir[e] Mărieĭ Sal[e] luĭ Craiŭ, pentru nemic. De iasta poftim pre dumn[ea]ta. ⁝Să fie dumn[ea]ta sănătos ϖ̃ χ̃ε ΑΜΗΝ [=în Hristos ; amin]. U Ocnă, Mart 11.

Ιανάκης Καμαράσης.

[1] În vechime orĭce pălărie se zicea comănac. V. *Studiĭ şi doc.*, V, p. 526, No 1.

[2] Viitorul «Craiŭ ardelean» Acaţiu Barcsai. Decĭ scrisoarea poate fi din 1638 (vol. IX, pp. 18-9), cînd acesta a îndeplinit o solie în Moldova. Cf. în vol. IV, p. ϙϗϛϛϚ. Dar şi în 1643 Barcsai vine la Vasile Lupu *(ibid*, p. ϹϘVIII). *Mişeiĭ* sînt săraciĭ. Pentru postavurile ce li se daŭ, v. şi § argint, an. 1652.

www.dacoromanica.ro

† Priiatenul dumital[e]: Enachie Cămăraș Ocnoe [=de Ocnă].
кл. *(sic)* вш. мл. [=sluga Măriilor Voastre].
[Adresa slavonă. Pecete verde, cu o pasere și legenda... στδιν...[1].]

2.

[Mateĭ-Vodă județuluĭ Mihaĭ Eötvös. — Formule slavone.] Către'acĭasta facem știre dumnitale pentru rândul postavuluĭ de dăr[ă]banțĭ: dup[ă] cum iaste tocmà și obicĭaiul a toț timpiĭ, trimis-am și acum pre omul nostru, pre Statie, ca să ià postavul, să-l aducă aicĭ, să îmbrăcăm Curtea, cum a slobozit și Măria Sa, Craĭ. Derept aceaia pohtim și pre dumneata, ca pre un bun priiaten și vecin de aproape, să n'aibă omul nostru vre-o opreaal[ă], ci să-ș poată căuta lucrul cu bun[ă] pac[e]: căt[ă] sam[ă] de postav ne va trebui, să ià pre seama noastră cu banĭ, cumu-l va putea cumpăra. Iar noĭ încă vom avea a sluj[i] și a mulțemi dumnital[e]. Acĭasta pohtim pre d[u]mn[e]ta. [Tîrgoviște, 7152 [1644], Martie 17.]
[Pecete mică exagonală, pusă pe hîrtie [1].]

3.

[Mateĭ-Vodă către acelașĭ] și la bun[ă] priiatnica nostră Margheta judecĭasa cea bătrân[ă], здравїе [=sănătate]. Către acĭasta facem știre dumnevoastră că aț fost zis dumnevoastră cum că aveț nește postavu, de carel[e] ne trebuește pentru sluj[i]torii noștri. Dec[ĭ] e[tă] că am trimes acol[o] cest om al nostru și cu cățvaș banĭ la dumnevoastră. Ce să ne daț dumnevoastră căt[ă] samă de postavu ne va trebui, și să luaț aceșt[ĭ] ban[ĭ] căț am trimes într'acĭast[ă] datá; iar, căț banĭ vor maĭ rămăne, iar i vom trimete dumnevostră, acum, făr[ă] de nicĭ-o zăbavă. Cum am luat și altă dată postavu de la dumnevoastră, și tot s'aŭ plătit păn la un ban, așijderel[e] și acum iar vom trimite dumneavoastră toț banĭ deplin, căț vor face. De acĭasta scriem și pohtim pre dumnevoastră. Să fiț dumnevoastră săn[ă]toș. Amin. [7159 [1651], Aprilie 12.]
[Pecete mică, ruptă [2].]

[1] N° 597.
[1] N° 331.
[2] N° 343.

www.dacoromanica.ro

4.

† La al nostru cinstit şi maĭ mare, ca un părinte, jupan Mihaĭ в[є]л сѫдїє чиснаг града брашкскї и прьга[ри] ѡ̃ гн раꙁ̃ васьѡ̃ хь̃; amin [= mare judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ şi pîrgariĭ, etc.].

† De pururea am scris cu multă bucurie la al nostru cinstiţ maĭ marea şi ca un părinte jupan Mihaĭ, вел сѫдиї чиснаг града брашкскї, cu inim[ă] bun[ă] şi cu slujb[ă] plecat[ă] Mărieĭ dumnetalea, ca unuĭ părinte. Vod[ă] Mărie Sa încă iaste săn[ă]tos şi vesel: noi încă aşijdere. Pentru bani dumnitalea de postav, încă destul am silit, căt Dumnezeŭ va crede, şi se'ù dat în măna slugiĭ dumneatalea ugh[ĭ] 375, şi am zis jup[ă]nuluĭ Gherghi să vie înpreună cu omul dumnetalea; pentru meşterĭ încă mulţemescu dumnetalea, ca unuĭ părinte, şi de acmu iar, în ce va fi pohta dumnetalea, tot vom sluj[i]. Numaĭ să fiĭ dumneta sănătos; amin. Ap. 25[1] [c. 1651.].

Ca un fecĭor al dumnetale: Socol Cliuc[er].

[Pecete neinteligibilă, mică, ovală cu inscripţia: Socol Clucerul.]

5.

[Mateĭ-Vodă; traducerea formuleĭ slavone: Prea-iubituluĭ şi bunuluĭ prieten şi de aproape vecin al nostru, dumnealuĭ Mihail Etveşi, mare-judeţ al cinstituluĭ oraş Braşov, îţĭ dorim viaţă lungă şi sănătate.] Ci[n]stit[ă] cartea dumnitale ci ne-aĭ trimis, venitu-ne-aŭ, şi de toate pre amăruntul [înţe]les-am. De care lucru scriindu-ne dumneata pentru răndul postavuluĭ, cu[m] că n'aŭ acum meşterii postav gata de ce iaste treaba noastră, ci să fim îngăduitoriŭ până la lănă noao, atunce să fac[ă] postav; ci aceaia cum am putea noĭ îngădui până la lănă noao? Crez meşterii bin[e] ş'aŭ înţeles cu noĭ cum păn prea la Văsznes[e]nie G[o]sp[o]d[i]ne[2] să fie postavul tot gata, că iaste şi vreamea să-l dăm dăr[ă]banţilor. Dar, deaca aŭ ştiut eĭ atăta zăbavă, căcĭ nu ne-aŭ spus de atunce, să ne fim căutat lucrul într'altă

[1] Înnălţarea Domnuluĭ.

www.dacoromanica.ro

parte, să nu avem atăta zmenteal[ă]? Ci acum iar pohtim pre dumneata, ca pre un bun priiaten și vecin de aproap[e], de vreame ci nu ne dau eĭ acum postav să ni s[ă] împle ce iaste treaba noastră, ci ne lasă de zmenteală la acĭasta vreame, numaĭ să ne vie iar răspunsu fără zăbavă; iar noĭ vom opri lăna, și vom trimite lăna într'alt[ă] parte, de ni s[ă] va grij[i] lucrul nostru, deaca eĭ ne daŭ de atăta zmenteal[ă]... Maĭ 9 dni, 7159 [1651][1].

[Pecete mare.]

6.

[Mateĭ-Vodă către acelașĭ.] Multă săn[ă]tate și tot binel[e] pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să-ț hăr[ă]zească domnital[e]. Către acĭasta facem știr[e] dumnetal[e], pentru rândul postavuluĭ, că numaĭ ce ne mirăm și noĭ cum vom maĭ scrii dumitale, că am fostu grăit cu aceĭ oamenĭ făr de nic[ĭ]-o omenie, cu postăvarĭĭ, să li dăm lăn[ă] de aic[ĭ] și să li-o trimitem să lucreaze, ca pentru să ni s[ă] umple seama (sama) postavuluĭ, căt ne trebueșt[e]. Iar, când iaste acum, nu s[ă] aleage nimica și nic[i]-o ispiavă nu iaste, și toț sluj[i]torĭĭ noștri șăd aic[ĭ] de aștept și nu s[ă] pot duce pre la lucru, — că acum iaste vream[e] lucruluĭ casi[ĭ], pentru să le dăm postavul, după cum ne-aŭ fost obicĭaiul aic[ĭ] în toț timpiĭ, și pentru aceĭ postăvarĭ nu ne putem căuta lucrul într'altă parte, să ne isprăvim acest lucru. Dec[ĭ] pohtim pre dumneta păntru acest lucru, ca pre un priiatin, să le daĭ și dumneta poruncă și 'nvăț[ă]tur[ă] și certare, să ni isprăvească într'unŭ chip, și să ne umple căt[ă] seam[ă] de postav ne trebue, saŭ să ne fac[ĭ] dumneta știr[e], — de vream[e] ce nu va f[i] nicĭ-o ispravă, să știm și s[ă] slob[o]zim sluj[i]torĭĭ noștri, să s[ă] ducă pre la lucru și s[ă] nu maĭ șaz[ă], și omul nostru carel[e] iaste aciĭ, să maĭ facă cheltuial[ă] de atăta vream[e], și de acel lucru nimica nu s[ă] alege; ce să ne maĭ căutăm într'altă parte, daca vream[e] ce avum atăta zăbavă și nimica nu s['aŭ] ales. De

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac Rom*, VIII, pp. 248-9.

www.dacoromanica.ro

acĭasta scrim şi pohtim pre dumneta. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos. Amin. [7159 [1651], Iunie 22.]

[Pecete mică, ruptă [1].]

7.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe. † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea nevoitor, dumnealuĭ jupănul Hanăşŭ Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, sănătate şi tot binele poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Pricina cărţiĭ iaste întăiŭ a cerceta buna săn[ă]tatea dumital[e]. A doao, ca să facem ştire dumital[e] că iat[ă] că trimisem aciĭ pre dumnealuĭ Iorga starostea [2] pentru postavele ce facem în toţ timpiĭ, de treaba sluj[i]torilor noştri, ca să tocmească cu meşteriĭ de acolea, să l[e] facă. Pentru care poftim şi pre dumneata, precum aĭ fost şi maĭ nainte într'ajutor la toate treabele noastre, şi acum punem pe dumneata la osteneaal[ă] a chema pe meşteriĭ aceia înnaintea dumitale, să să facă tocmeala, şi poftim pre dumneata, căt s'ar putea să să facă tocmeala cu preţ maĭ jos den cum era maĭ nainte, căcĭ aiave s'aŭ văzut că estimpu aŭ fost lăna foarte eftină. Şi după cum să va face tocmeala, să avem de la dumneata ştire, şi vom trimite o sumă de banĭ arvună înnainte. Însă veĭ şti dumneata că de tot postavul ne trebuescu 240 de bucăţĭ, şi tot albastru să-l facă, iar roş să nu fie nimic. Şi noĭ aseamenea vom fi dator[ĭ] a face pofta dumital[e]. Acĭasta. Şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Noem. 23 d., l. 7206 [1697].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare rotundă [3].]

[1] N° 345.

[2] De negustorĭ, probabil.

[3] N° 358.

www.dacoromanica.ro

8.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ. zeml]i] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten șĭ vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătate și tot binele poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cartea ce ne-aĭ trimis dumneata, o am luoat, și, înțelegănd de bună sănătatea dumital[e], ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru răndul postavelor ce am fost poftit pre dumneata ca să să facă tocmeală cu meșteriĭ, să ni-lŭ facă, cum că aĭ chemat dumneata meșteriĭ, și s'aŭ tocmit bucata de postav căte t^l 13 p^l, de acĭasta mulțumim dum[i]tale căcĭ aĭ fost nevoitorŭ de s'aŭ făcut tocmeala maĭ eftin decăt anŭ. Și iat[ă] că acum trimisem cu omul nostru t^l 1.500, să să dea meșterilor postăvarĭ înnainte, ce iarășŭ punem pe dumneata la osteneal[ă], să chemĭ pre meșterĭ să li să dea baniĭ, și poftim pre dumneata ca să le daĭ poruncă: întăiŭ, să facă postavul bun, că uniorea îl fac bun, iar alte ore îl fac maĭ prost; ce să fie porunca dumitale să-l facă bun, și să nevoiască pănă în sfărșitul luĭ Fevrarie să gătească tot postavul, că iată pănă atunce sănt 3 lunĭ, și destulă vreame iaste. Ce să nu ne să facă zminteală. Noĭ încă aseamenea vom sluji dum[i]tal[e]. Și, cu acĭasta sfărșind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Ot Tărgoviște, Dichm. 5 dn., l^t 7206 [1697].

De bine voitor dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș, marele-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare rotundă [1].]

[1] N° 366.

www.dacoromanica.ro

9

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gospodinŭ zemle vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, sănătate şi tot binele poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cartea dumitale ne-au venit, şi de sănătatea dumitale ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles, cum că s'aŭ dat baniĭ meşterilor postăvarĭ, şi, pentru postav, aŭ zis că păn în sfărşitul uĭ Fevruarie nu-l vor putea găti, iar a treia săptămănă den Fevruarie va fi gata. De acĭasta veĭ şti dumneata că, deaca să va zăbovi până atuncea, cum aŭ zis eĭ, a treia săptămăn[ă] den Fevruarie, atunce să chiiamă că iaste în sfărşitul luĭ Martie, şi nicĭ într'un timpu pe acea vreame nu ne-aŭ venit postavele. Ce poftim' pre dumneata să le daĭ poruncă ca să înbărbăteaze cu lucrul şi, de nu vor putea găti tot postavul, iar măcar jumătate de postav până în sfărşitul luĭ Fevruarie să fie gata, adecă la lăsatul seculuĭ de postul cel mare, că atunce lăsăm noĭ sec. Alta, facem ştire dumitale că iat[ă] că am trimis pre boiariul nostru Drăghicĭ Spătarul ca să tocmească cu meşteriĭ sforarĭ 1.500 de păpuşĭ de sfoar[ă], că numaĭ atăta ne trebue; alte dăţĭ făceam maĭ multă, iar acum acĭasta ne trebuiaşt[e]. Ce să fiĭ şi dumneata într'ajutor, ca doar s'ar tocmi maĭ eftină, că am înţeles că şi cănepă destulă s'aŭ făcut pe acolo. Şi să daĭ dumneata poruncă meşterilor, acĭastă sfoar[ă], de nu o vor putea face păn în sfărşitulŭ luĭ Fevruarie, iar la Mart să fie toată gata. Iat[ă] că şi banĭ am trimis înnainte 1000 t[a]l[erĭ], să li să dea, şi, după ce vor găti toată sfoara, atunce le vom da şi alalţ banĭ. Aşijderea am trimis cu boiariul nostru Drăghicĭ Spăt. şi nişte cositor ca să tocmească, să ne facă nişte tipsiĭ, precum am dat izvod, şi am trimis tot cositor ales, neamestecat, ce poftim pre dumneata să daĭ poruncă ca aceaia meşterilor: una, întăiŭ că aceaste tipsiĭ ne trebuescu în grab[ă], ca să e daĭ dumneata grij[ă], că meşterĭ vor fi mulţĭ, a lucra la

www.dacoromanica.ro

cositor, ca să grăbească să le facă, și păn în 30 de zil[e] să le gătească, că ne trebuescu; a doao, să le poruncești dumneata să nu amestece cositoriul, ce să-l lucreaze așa curat precum l-am trimis, că, după ce ne vor veni tipsiile acealea aicĭ, vom să topim o tipsie de acealea, să cercăm să spoim niște vase. Decĭ atunce să va cunoaște, că, de vor amesteca cositoriul, nu să va putea spoi la aramă. Ce poftim' pre dumneata să le facĭ poruncă ca să nu-l ameastece, și să grăbească să ne le gătească precum am zis maĭ sus. Și noĭ încă a sluji dumital[e] datorĭ vom rămănea. Acĭasta, și mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata.

Dech. 25 d., l. 7206 [1697].

De bine voitor dum[i]tale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

10.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdnŭ zemle vlah[i]scoe. Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, marele-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul, sănătate și tot binele poftim dumitale de la Dumnezeŭ. Cartea ce ne-aĭ trimis dumneata cu boiariul nostru Drăghicĭ Spăt. o am luoat, și de a dumital[e] bună sănătate priiateneaște ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru răndul postavelor, cum că în sfârșitul aceștiĭ lunĭ a lu Ghenarie vor fi 100 de bucăț gata, numaĭ să trimitem caar[e] să l[e] rădice, și păn în sfârșitul luĭ Fevruarie vor fi încă 100 de bucățĭ gata, de acĭasta iat[ă] că de acĭastă dată le trimisem cu boiariul nostru Drăghicĭ Spăt. t[a]l[erĭ] 500 și, cu alț t[a]l[erĭ] 500, ce s'aŭ dat maĭ nainte, fac t[a]l[erĭ] 1000. Iar cară nu trimisem acum să rădice postavul, că nu ne trebuiaște așa în grab[ă], ce să

[1] N° 359.

www.dacoromanica.ro

stea postavul acolo la meşterĭ, şi să le daĭ dumneata poruncă ca până în sfărşitul luĭ Fevruarie să maĭ gătească 100 de bucăţĭ, că atunce vom trimite caară de vor rădica căte doao sutel[e] de bucăţĭ, de le vor aduce deodată, şi atunce le vom trimite şi ceialalţĭ banĭ. Pentru rândul sforiĭ, cum că s'aŭ făcut tocmeală miia de păpuşĭ căte 21 t[a]l[erĭ], mulţumim dumitale căce aĭ fost nevoitorŭ de s'aŭ tocmit maĭ eftinŭ; de care, precum s'aŭ legat eĭ în zapisul lor ca până în sfărşitul aceştiĭ lunĭ să dea o sumă de sfoar[ă], şi până în sfărşitul lu Fevruarŭ să dea altă sumă de sfoară, iat[ă] că am învăţat pre boiariul nostru Drăghicĭ Spăt., cătă sfoar[ă] va fi acum gata, să o rădice să o aducă aicĭ, şi le-am maĭ trimis şi banĭ t[a]l[erĭ] 1000, ce, dându-le boiariul nostru baniĭ, poftim pre dumneata să daĭ poruncă sforarilor ca să să ţie pre tocmeala ce s'aŭ legat în zapisul lor, până la Mart să plinească toată sfoara. Pentru rândul cositoriuluĭ, cum că s'aŭ tocmit căte un zlot ocaoa, de acĭasta prea multă plată vor să ià dumnealor meşterĭĭ, căce preţul cositoriuluĭ iaste un taler ocaoa, şi acum lucrul vine iar maĭ la un taler; ce foarte scumpu iaste, crez: noĭ am cumpărat şi aicĭ nişte tipsiĭ de cositor, de Danţca, aşa lucrat gata, de la nişte neguţător[ĭ], şi am cumpărat ocao căte un galbenŭ; care iaste alt feliŭ de lucru: că ştiĭ dumneata că lucrul de Dansca tot iaste maĭ bun decăt cum lucrează aciĭ la Braşov. Iar acum cositoriul acela ne vine maĭ 2 leĭ ocaoa. Însă, deaca s'aŭ tocmit aşa, acum n'avem ce face; iat[ă] că noĭ am trimis baniĭ cu boĭariul nostru, să-ĭ dea, şi să ià vasele, să ne le aducă. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Ghen. 22 d., l. 7206 [1698].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°]: † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăşŭ, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare rotundă [1].]

[1] N° 361.

www.dacoromanica.ro

II.

† Io Costandin Voevod, bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Hanăș Mancăș, marele-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul, sănătate și tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. 2 cinstite cărțĭ ale dumitale, una de la Fev. 1 d., și alta de la Fev. 6 d., le-am luat și, de bună săn[ă]tatea dumital[e] înțelegând, ne-aŭ părut bine, și am lăudat pe Dumnezeŭ. Alalt[e] ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru rândul postăvarilor, ca să le trimitem baniĭ, că și eĭ zic că păn în sfârșitul luĭ Fevruar vor găti postavul, de acĭasta și maĭ nainte am fi trimis; numaĭ veĭ ști dumneat[a] că și noĭ, den mila luĭ Dumnezeŭ, am avut o nuntă în casa noastră, a uniĭ fiice a noastră [1], ce, stând de treaba acĭasta, n'am putut nicĭ dumitale să dăm răspunsul maĭ curând, nicĭ baniĭ să trimitem; iar acum, trecându-să nunta, iat[ă] că trimisem iar pre sluga noastră Stan Brașoveanul acolo, cu care am trimis și postăvarilor t[l] 1000, ca să le dea; și, pentru caar[e], încă am poruncit să meargă acolo să încarce postavul; ce, viind carăle, să fie și postavul gata să-l rădice. Și, după ce va veni postavul aicĭ, atunce, cățĭ baniĭ vor maĭ face, le vom trimite. Și, pentru rândul sforiĭ, încă poftim pre dumneata să poruncești sforarilor, dupre cum și eĭ s'aŭ legat că păn în sfârșitul luĭ Fevruarie vor găti o seamă de sfoar[ă], iat[ă] că păn atunce maĭ sânt vre o 13 zile, ce, până va fi Stan Brașoveanul acolo, și păn a veni carăle să rădice postavul, să nevoiască și eĭ să gătească acea sumă de sfoar[ă], să o pornească. Pentru tipsile de cositor, le-aŭ adus, și mulțumim dumital[e] căcĭ aĭ fost nevoitor de s'aŭ trimis la vreame. Și, cu acĭasta sfârșind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Fev. 15, l[t] 7206 [1698].

De bine voitor dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

[1] La 5 Februar Domnul căsătorise pe fiica sa Ilinca cu Scar'at Mavrocordat fiul luĭ Alexandru Exaporitul (Iorga, *Documente privitoare la Constantin-Vodă Brîncoveanu*, Bucureștĭ, 1901, p. 168).

www.dacoromanica.ro

[V°.] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţŭ Braşovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete rotundă, mare [1].]

12.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreaş, marel[e]-judeţ al cetăţiĭ Braşovul. Sănătate pohtim dumitale de la Dumn[e]zeŭ. Cartea ce aĭ trimis dumneata, aŭ venit, şi de săn[ă]tatea dumital[e] ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru rândul postavuluĭ, cum că iaste gata, şi zicĭ dumneata ca să trimitem cai sĭ-l rădice, şi banii ce aŭ rămas, să să dea postăvarilor, de acĭasta iat[ă] am poruncit ispravnicilor noştri de la Cămpina ca să trimiţ[ă] caĭ şi, pentru zăblăŭ de învălitul postavuluĭ, neafiându-să aicĭ, am poruncit iar de la Cămpina să trimiţă, ş[i] iat[ă] că trimis-am şi foiţ[ă]; ca să vezĭ dumneata că acest postav aŭ fost să facă postăvariĭ precum semnează în foiţ[a, căte bucăţ cu peceţĭ şi căte făr peceţĭ, şi veĭ vedea dumneata şi preţul precum s'aŭ tocmit, şi, căţĭ banĭ aŭ maĭ rămas, iat[ă] că i-am trimis. Ce acum pohtim pe dumneata, căt s'ar putea maĭ curând să să rădice postavul de acolo, şi pentru voia noastră să pohteşt[ĭ] dumneata pe comendantul den Braşov ca să dea căţĭva Neamţĭ ajutor, să vie cu postavul până la hotarul ţărăĭ, adecă păn la Predeal, ca să n'aibă postavul vre o zăticneală. Ce să nevoeştĭ dumneata ca să s[ă] dea un ajutor de la cetate, ca să-l aducă făr de primejdie păn la hotar, că acolo am trimis sluj[i]torĭ de aĭ noştri, de vor veni cu postavul. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Fev. 26 d., l[t] 7213 [1705].

De bine voitor dum[i]tal[e : *Io Costandin Voevod.*

Iat[ă] că scrisem şi noĭ o carte la comendantul, de-l pohtim

[1] No 362.

www.dacoromanica.ro

ca să trimiță cățva Neamți, ajutor, păn va treace postavul locuril[e] ce sănt cu grij[ă]; ce dumneata încă să nevueșt[i], că acĭasta iaste maĭ mult pentru folosul și ajutoriul cetățiĭ dumn[ea]voastră.

[Foiță:]

† Foiț[i] de postavel[e] ce s'aŭ tocmit să s[ă] facă la Brașov, cum semneaz[ă] în jos anum[e]: Fev. 26 d., l^t 7213 [1705].

† 130 bucățĭ postav vearde, cu 2 peceț bucata,
po t^l 14 . . . . . .cĭn. [=adecă] t^l 1.820

† 20 bucățĭ postav roș, iar cu 2 peceț, bucata
po t^l 14 . . . . . cĭn. t^l 280

† 120 bucățĭ postav albastru, făr peceat[e], bucata po t^l 10 . . . . . cĭn. t^l 1.200

cĭn. t^l 3 300

Dentr'aceștĭ s'aŭ trimis întăiŭ t^l 1000.

S'aŭ trimis pă urm[ă] iar t^l 1000.

S'aŭ trimis și acum t^l 1.300.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreaș Reiter, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă [1].]

13.

Io Costandin Voevod bj. mlst., gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ priiatin și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fețchel, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, săn[ă]tate și tot binele pohtim dum[i]tale de la Dumnezeŭ. Cartea ce ne-aĭ trimis dumneata, aŭ venit, și de sănătatea dum[i]tale ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru dumnealuĭ răposatul Andreiaș Reiter ce era județ, ne scriĭ dumneata că s'aŭ întămplat de ș'aŭ dat datorie cea de obște. De acĭasta foarte ne-aŭ părut răŭ, că dumnealuĭ era om bun

[1] N° 391.

www.dacoromanica.ro

și priiatin, de ne înțelegeam bine cu dănsul și ne căuta trebile ce aveam. Dar, deaca aŭ fost voia luĭ Dumnezeŭ așa, n'avem ce face, că toțĭ vom să facem acea cale. Dumnezeŭ să-l iarte. Iar cum că aĭ stătut dumneata de eștĭ acum județ, ne-aŭ părut foarte bine, de vreame ce dumneata eștĭ al nostru priiaten vechiŭ, și știm că și cu dumneata ne vom înțeleage bine de ce ne vor fi trebile, și dumneavoastră încă, ce trebĭ vețĭ avea, scriindu-ne de ceale ce va fi pen putința noastră nu ne vom apăra. Dup[ă] acĭasta pohtim pe d[u]mn[e]ta că am tocmit cu meșterii postăvarŭ de acolo, ca să ne facă niște postav de treaba sluj[i]torilor, de Paștĭ, precum avem și zapisul lor ; încă dumnealuĭ răposatul Andreiaș Reiter județul, Dumnezeŭ să-l iarte, aŭ fost la mijloc de aŭ făcut tocmeală cu postăvarii, — carele le e tocmeala, la mijlocul luĭ Fev[ruar] să fie postavul gata. Acum iată că și păn la mijlocul luĭ Fev[ruar] aŭ rămas numaĭ 2 săptămănĭ; ce pohtim pe dumneata să le daĭ poruncă pănă la acea vreame să-l gătească. Noĭ le-am fost dat și bani înnainte, t[l] 1.500, și, de ceialalțĭ cățĭ maĭ fac, am zis, după ce vor găti postavele, să le dăm și aceia. Ce, cum vor isprăvi, să avem știre, ca să le trimitem și baniĭ ce aŭ rămas, și să trimitem și cară, să rădice postavul. Altă, osebită carte a tot cinstitul Sfat al cetățiĭ încă ne-aŭ venit, în care vă rugațĭ dumneavoastră pentru dajdea acĭasta a dobitoacelorŭ, ca să n'aibă oameniĭ de țara dumneavoastră supărare: de acĭasta ne-ațŭ fost scris dumneavoastră și maĭ nainte, și am dat răspunsul cum că de mare păs s'aŭ scos acĭastă dajde pe dobitoace, să dea cu toțiĭ, și striinĭ și pământeanĭ, păn și noĭ înșine ne plătim dobitoacele ce avem; iar încăș am răspunsu, și întăĭ, și acum, cum că dobitoacele ale dumneavoastră judeților și ale fălnogilor vor avea paace, iar alțĭ oameni de țara dumneavoastră, ce sănt trecuțĭ cu dobitoacele lor aicĭ în țaar[ă], aceia vor da toțĭ, că n'avem ce face. Numaĭ de aceia ce scrieți dumneavoastră că vin cu carăle lor să rădice vinurĭ și alte bucate de aicĭ din țară, și cum că i-ar fi apucând la Rucăr pe unde trec, să-ș plătească vitele ce aŭ la cară, iat[ă] că îndată am poruncit și vameșilor de la Rucăr, și boiarilor carii umblă cu dajdea do-

www.dacoromanica.ro

bitoacelor, pe aceia să-ĭ lase în bună pace, și nu vor avea nicĭ-o supărare. Și, cu acĭasta sfărșind, mila luĭ Dumn[e]zeu să fie cu dumneata. Ghen. 30 d., lt. 7215 [1707].

De bine voitor dum[i]tale: *Io Costandin Voevod.*

Alta, pohtim pe dumn[ea]ta să ne trimiț pe jupănul Ghiorghe Maĭ argintarĭul, că avem nișteargînturĭ să ne lucreaze; ce să vie să ne tocmim și să-ĭ dăm argintul, și să va întoarce acolo de va lucra, că tot dumnealuĭ ne-aŭ lucrat și maĭ nainte. — Mulțumim dumitale de darurile ce ne-aĭ trimis.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Gheorghe Fețchel, marele-județŭ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

14.

† Io Costandin Voevoda bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zeml[i] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Iechel, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul. Multă săn[ă]taate și alalt tot binele de la Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască dumitale. Pricina cărțiĭ acum de cĭast[ă] dat[ă] cătră dumneata nu iast[e] de alt făr cât pentru rândul postavelor, că, scriindu-ne dumneata în trecutele zile cum că ar fi zis meșteriĭ postăvarĭ că, dupe cum ne iaste tocmeala cu dănșiĭ, și dupe cum sânt legațĭ în zapisul lor, la zi vor fi toate postavele gata,—acum dară și noĭ, știindu-ne vorba și tocmeala cu dănșiĭ, dupre cum au trimis și zapisul lor, ce ne-aŭ făcut la mâna noastră, den carele maĭ pe largu veĭ înțeleage dumneata că zioa lor iaste la sfărșitul lunĭĭ aceștiia a luĭ Fevruarie, adecăte acum Vinerĭ ce vine, și, și pentru rândul banilor, iarăș veĭ vedea dumneata den zapis că tocmeala noastră pe tot postavul iaste t[l] 3.580: dentr'aceștea datu-le-am când aŭ venit aicĭ de ne-aŭ adus zapisul, t[l] 1.500, iar t[l] 2.080, ce maĭ rămâsease, iată că-ĭ trimisem și aceștea cu sluga noastră acesta

[1] N° 402.

www.dacoromanica.ro

carele va aduce dumitale cartea, şi am trimis şi 5 cară pentru încărcatul postavelor. De care poftim pre dumneata să porunceştĭ meşterilor ca să înplinească toată suma postavuluĭ dupre cum le scrie zapisul, şi să-l învălească în neşte zăblae, să l leage bine, să-l grijască pe cum ştiŭ eĭ, şi să-l încarce pen cară, să-l aşaze, ca să-l aducă cu o zi maĭ nainte. Şi iar poftim pe dumneata ca să le zicĭ să vie şi dentr'ănşiĭ unul înpreun[ă] cu postavele păn aicĭ, ca să vedem cum sănt postavele, şi sănt deplin, aŭ nu sănt; aşa ne-ar fi voia să vie cu un meşter cu dănsele aicĭ, nu doară că va să le poarte pe cale vre o grijă cevaşĭ, aŭ să le păzească, că pe cale le vor purta grija oameniĭ noştri ceĭ ce le vor aduce. Numaĭ, pecum zicem şi maĭ sus, căt să să afle şi unul den meşterĭ aicĭ, să vedem, deplin sănt, nu sănt deplin, şi cum sănt, şi, căcĭ va veni, nu-ĭ va fi osteneala în pagub[ă], că, de va fi fost anul bun şi deplin, îl vom şi dărui cu cevaş. Aşijderea şi pentru rândul clopotuluĭ ce iaste la clopotariŭ, poftim pre dumneata ca să-ĭ zicĭ, acum cu învărtijirea carălor acestora ce vin ca să rădice postavul, să încarce şi clopotul într'un car, ca să ni-l aducă[1]. I-am fi trimis şi baniĭ, dar n'am ştiut de căt[e] oc[ă] va fi eşit, ca să ştim căţĭ banĭ îĭ vom trimite, că nu ne-aŭ făcut ştire; iar, dup[ă] ce-l vor aduce, îl vom trage, şi, pe căt[e] oc[ă] va fi eşit, îĭ vom trimite dumisale toţĭ baniĭ deplin, aŭ să trimiţă dumnealuĭ un om înpreun[ă] cu clopotul, ca să-ĭ dăm baniĭ la omul dumisale. De acĭasta poftim pre dumneata. Şi mila lui Dumn[e]zeŭ rugăm ca să păzească pre dumneata pururea. Fev. 24 dni, l[t] 7215 [1707].

De bine voitoriŭ dumitale : *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghie Iechel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu săn[ă]taate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă[2].]

[1] V. la § argint, scrisoarea din 14 Februar 1707

[2] N° 397.

www.dacoromanica.ro

15.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiu gspdrŭ zemĭ. vlahiscoe.

‡ Bunuluï nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuï jupănul Ghiorghie Ietchel, marele-județ al cinstiteï cetăți Brașovul, multă săn[ă taate și alalt tot binele de la putearnicul Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască dumitale. Prietenească cartea dumitale ce ne-aï trimis, ne-aŭ venit, și, de a dumitale sănătate înțelegănd, ne-am bucurat. Alalte ce ne-aï scris dumneata, am înțeles. Pentru rândul postavelor, cum că s'aŭ rădicat toate deplin, și s'aŭ trimis, viind și den meșteriï unul aicï, veï ști dumneata că aŭ venit, și, aducând postavul, l-am văzut, și iaste bun, ne-aŭ plăcut; de care foarte mulțumim dumitale de osteneală, căcï aï fost nevoitor la acïastă treabă a noastră. Acum iar maï poftim pre dumn[ea]ta, că ne maï trebuescu încă 44 de bucăț de postav de cel făr de peceate și iat[ă] că am trimis și baniï căți fac, 451 t[æ]l[erï], adec[ă] bucata căte t[a]l[erï] 10,33, că așa l-am plătit și celalalt. Ce dumneata să facï osteneal ă] să chemï pre meșterï, să le poruncești ca să muncïască să ne căpuiască și acest postav deplin, căt vor putea maï curănd, să ni-l aducă cu o zi maï nainte, că iat[ă] că am trimis și omul nostru acum, ca să-l încarce, să-l aducă, și i-am poruncit, pentru maï grabul, să-l pue pe caï și să-l aducă pe la Cămpina, că ne iaste voia păn în 10 zile să fie postavul aicï. Numaï să zicï dumneata meștirilor, căndu-l vor încărca, să învălească postavul bine, să-l leage bine, să-l grijască cum trebuiaște, ca să nu să strice pe cale, și, dupre cum maï sus, poftim pre dumneata, căt să va putea maï curănd să-l gătească, ca să ni-l aducă făr de zăbavă, că ne trebuiaște, și noï foarte vom mulțumi dumitale. Meșterul clopotariul încă aŭ venit de ne-aŭ adus clopotul, și ce aŭ avut a-ș căuta, și cu noï, și cu alțiï, ș'aŭ căutat, și iat ă că vine înnapoï, maï are să ne maï facă un clopot; ce, dup[ă] ce-l va isprăvi, vom trimite de-l va aduce și acela. Și să ne erțï dumneata căcï la multe te supărăm de facï osteneal[ă]

www.dacoromanica.ro

pentru noĭ. Noĭ încă la cele ce ne veĭ pofti dumneata, gata vom fi a face pofta dumitale. Şi, cu acĭasta de acĭast[ă] dat[ă] sfârşind, mila luĭ Dumnezeŭ să păzească pre dumneata pururea rugăm.

Mart 11 dni, leat 7215 [1707].

De bine voitoriŭ dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Gheorghie Ietchel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

16.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdrŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţiĭ Braşovul. Sănătate şi tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. 2 cinstite cărţĭ ale dumitale, ce ne-aĭ trimis: una maĭ nainte, alta, acum pe urmă, de la 8 dni aceştiĭ lunĭ, le-am luat, şi, înţelegând de bună sănătatea dumital[e], ne-am bucurat. Alalta ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru vinurile ce am fost trimis dumital[e], cum că aŭ venit, să dea Dumnezeŭ şi la anul cu săn[ă]tate. Pentru clopote, cum că le-aŭ vărsat clopotariul şi, nefiindu gata ca să să fie trimis cu carăle ceale maĭ de nainte, zicĭ dumneata că până astăzĭ vor fi gata, numaĭ să trimitem car[ă] să le rădice, ce iat[ă] că numaĭ decât am poruncit la Rucăr, să vie un car să le încarce. Ce să fie şi porunca dumital[e], încărcându-le, să vie şi clopotariul înpreună cu clopotele, ca să ne socotim cu dânsul, şi să-ĭ plătim. Pentru oeritul de an, cum că n'aŭ fost ajunsu cartea ce am fost făcut dumital[e], ce aŭ fost luoat oerit, şi ne pohteştĭ dumneata ca să să ţie în seam[ă] estimpu, de aciasta veĭ şti dumneata că estimpu daŭ oerit cu toţiĭ, şi boiarĭ marĭ şi micĭ,

[1] N° 403.

www.dacoromanica.ro

și mănăstirĭ, fiind al treilea an, iar încăși pentru oeritul dumitale vom socoti; numaĭ trimite dumneata cartea maĭ nainte la păstoriĭ dumitale, să o găsească oiariĭ la dănșiĭ, și ce să va putea, pentru voia dumitale tot vom face[1]. Alta, iat[ă] că am trimis pe cest neguțător al nostru, pe jupănul Manul[2], ca să tocmească nește postavŭ de treaba sluj[i]tor[i]lor noștri, de Paștĭ, cu aĭ dumneavoastră meșterĭ postăvarĭ de acolea; însă semnăm și dumital[e], să știĭ că ne trebuescu 280 de bucățĭ albastre făr de nicĭ-o peceate, și 70 de bucățĭ de cel cu 2 peceți, și acest cu 2 peceți să fie cătăva sută albastru și celalalt vearde, și acest postav trebuiaște să fie gata la 20 de zile a lu Fev., și păn la sfărșitul lu Fevrarie să fie tot postavul adus aicĭ, căcĭ de la zi întăĭ a lu Mart să daŭ postavele la sluj[i]torĭ. Pentru care lucru pohtim pe dumneata ca înnainte dumitale să să facă și tocmeala cu postăvariĭ, și să aibă și porunca dumitale, să facă și postavul tot bun, să nu fie pentr'ănsul răŭ, precum pururea facŭ, și să vie și tocma la coțĭ, adecă deplin, să nu fie vre o lipsă, și să-ĭ întăreștĭ dumneata cu porunca, ca să să gătească păn la vreamea aceaia, să nu ne dea de vre o zminteal[ă]. Iat[ă] că și arvună le-am trimis t[l] 1000, și, după ce vor găti postavul, le vom da și ceialalțĭ banĭ, numaĭ să avem de la dumn[ea]ta știre precum s'aŭ tocmit și cel făr peceate și cel maĭ bun, cu 2 peceți, să știmu. Alta, în trecutele zile fostu-ne-aĭ scris dumneata 2 cărțĭ, căndu aŭ venit ginerile dumitale, jupănul Ghiorghe Țaco: una de la dumneata, alta ne-aŭ scris tot cinstit Sfatul dumneavoastră; ce atunce n'am dat răspunsu acelor cărțĭ, fiind dumnealuĭ mergătoriŭ la Sibiiŭ, den porunca dum[i]tale, și ne-aŭ zis că va veni iar pe aicĭ ca să ià răspunsul cărților acelora; ce dară și noĭ așteptăm pe dumnealuĭ să vie, și cu dumnealuĭ, ce va fi răspunsul acelor cărțĭ vom da dumneavoastră. Și, cu acĭasta sfărșind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu d[u]mn[ea]ta. Noem. 15 d., l[t] 7216 [1707].

De bine voitor dumitale *Io Costandin Voevod.*

[1] Pentru oierĭ și oierit, v. capitolul respectiv.

[2] Mano Apostolo.

www.dacoromanica.ro

Pocloanele ce ne-aĭ trimis dumneata, încă le-aŭ adus, şi mulţumim dum[i]tale.

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă[1]]

17.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiŭ gspdrŭ zeml. vlahiscoe.

Cinstituluĭ bun priiatenul nostru şi de aproape vecin, în toată vreamea de bine voitorŭ, dumneąluĭ jupănul Ghiorghe, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, sănătate şi tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Pricina cărţiĭ nu iaste alt, făr cât ca să facem ştire dumital[e] că iat[ă] că trimisem pe cest neguţătoriŭ, pe jupănul Manul[2], ca să vază pentru rândul postavelor ce am tocmit maĭ denainte cu meşteriĭ postăvariĭ de acolea, cu cariĭ ne iaste tocmeala ca, păn în sfârşitul luĭ Fevruar, să gătească tot postavul, să-l şi aducem, să să afle păn atunce şi aicĭ. Acum dar, iat[ă] că, sosind şi Fevruar, socotim de le maĭ trimisem cu acest neguţător al nostru şi t[l] 1.500, ca să nu găsească pricinĭ să zică că le-aŭ fost lipsăt den banĭ şi n'aŭ avut cu ce lucra, că de spre noĭ nicĭ-o zminteală den banĭ n'aŭ, că maĭ nainte le-am dat t[l] 1000, acum le maĭ trimisem t[l] 1500, de s'aŭ făcut t[l] 2.500. Când vor isprăvi postavul, şi vom avea ştire ca să trimitem să-l aducă, atunce le vom trimite şi ceialalţĭ banĭ, căţ aŭ rămas; numaĭ trebuiaşte şi eĭ să nu ne dea de vre o zminteală, ce, precum li e tocmeala, să nevoiască să-l gătească la zi. Că vreamea de la Dumnezeŭ iaste bună: când ar fi niscaĭ gerurĭ, atunce poate să zică că n'aŭ putut să lucreaze, iar acum vedem că iarna iaste ca vara, vreame bună, călduroasă; den banĭ încă nu le iaste nicĭ-o lipsă. Pentru aceaia pohtim şi

[1] N° 404.

[2] V. maĭ sus, p. 73.

www.dacoromanica.ro

pre dumneata să le porunceșt[ĭ] ca să nevoiască să isprăvească postavul păn în sfărșitul luĭ Fev., și, cănd va fi aproape de isprăvit, să avem știre, ca să trimitem și caară, să-l rădice, ca să ni-l aducă la vreame, și vom avea a mulțumi dumitale, căce să va găti și la vreame, și ni să va face și lucru bun. Dupe acĭasta iar maĭ înștiințăm pe dumneata că la acest neguțător al nostru am dat și cătva argint, păn la 135 de grivne, ca să dea la meșterii de acolo, ca să ne facă niște vase de argint, precum va arăta dumitale și izvoadele ce am dat, ș[i] de la neguțătoriul nostru veĭ înțeleage dumneata ce fel de vase sănt să ne facă. Decĭ știm că, numaĭ un meșter, doĭ, de vor lucra la arginturile aceastea, să va prelungi zăbavă multă, și noao ne trebuescu vasele aceastea pănă la Paștĭ, să le avem gata aicĭ. Ce și pentru acĭasta punem pe dumneata la ostenеală, să chemĭ pre tot țehul meșterilor argintarĭ, să le zicĭ dumneata ca să ià acest argint asupra tuturor, să-l lucreaze cu maĭ mulțiĭ, și, cine pe căte vase de argint va luoa să lucreze, să-șĭ poarte grija fieștecare, să le gătească toțĭ deodată; că iar zicem: la Paștĭ ne trebuescu. Iat[ă] că și arvună le-am trimis acum, t[l] 200, ca să le dea înnainte, și isprăvind arginturile, le vom da și ceialalțĭ banĭ, căt le va maĭ face plata. Ce pohtim pe dumneata să le porunceștĭ ca să ni le lucreaze ș[i] bine, și la vreame să fie gata. Pentru rănduł caseĭ, am învățat pre neguț[ĭ]toriul acesta al nostru ca să zică dumital[e], și de la dănsul veĭ înțeleage dumn[ea]ta maĭ pe largu. Ce, precum veĭ socoti dumneata că va fi maĭ bine, așa veĭ face. Și, cu acĭasta sfărșind, mila luĭ Dumnezeu să fie cu dumneata. Ghen. 26 d., l[t] 7216 [1708].

De bine voitoriŭ dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstituluĭ bun priiatenul nostru ș[i] de aproape vecin, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, marel[e]-județŭ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovuluĭ, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare rotundă[1].]

[1] N° 413.

www.dacoromanica.ro

18.

† Io Costandin Voevod bj. mlst, gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul. Sănătate şi tot binel[e] pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimis cu omul nostru jupănul Manul[1], aŭ venit, şi, de săn[ă]-tatea dumital[e] înţelegănd, ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru răndul postavuluĭ de la postăvarĭ, cum că le-aŭ maĭ dat jupănul Manul t[l] 1.500, de s'aŭ făcut t[l] 2.500 cu ce li s'aŭ dat maĭ nainte, şi eĭ încă aŭ dat 200 de bucăţĭ de postav, căt aŭ fost gata şi s'aŭ în-cărcat de l-a dus,—aşa ne-aŭ spus şi jupănul Manul, măcar că pănă acum n'aŭ maĭ sosit postavul, iar aşteptăm să sosească; iar, de celălalt postav, ce aŭ maĭ rămas, 177 de bucăţĭ, cum că aŭ zis postăvarĭĭ că la zi va fi gata, de acĭasta zioa iaste la 20 de zil[e] a lu Fevruar, ce iat[ă] că trimisem cu omul nostru şi ceialalţĭ banĭ, căţĭ maĭ fac, t[l] 1.500, ca să-ĭ dea postăvarilor, să să plinească t[l] 4.000, şi am poruncit la satel[e] noastre, la Rucăr, la Dragoslavel[e], să meargă cu caar[ă], ca să în-carce şi aceale 177 de bucăţĭ, să l[e] aducă, şi am trimis şi t[l] 16, căt aŭ zis că iaste chelt[u]iala la învălitul postavuluĭ. Ce, încărcăndu-s[ă] postavul, pohtim pe dumneata să porunceştĭ să vie şi un postăvar de aceia, înpreun[ă] cu postavul, aicĭ, ca să fie de faţ[ă] pănă să va descărca, pănă-l va da în seamă aicĭ, ca să vedem ce fel de postav aŭ făcut, că noĭ banii le-am dat la vreame, şi vreame încă aŭ avut bună de lucru. Ce trebue să fie şi postavul bun. Şi, la 4.000 t[l] ce le-am dat, ce mare lucru iaste căcĭ va veni unul den eĭ pănă aicĭ, ca să fie păn să va dăscărca postavul, precum aŭ venit şi an? Iar pentru răndul arginturilor, ce fel de tocmeal[ă] s'aŭ făcut cu meşterĭĭ argintarĭ, adecă şi cel ce va să fie cu florĭ şi cel neated, am văzut. Şi, cum că aŭ pus zioa că le vor isprăvi păn la Sf. Ghiorghe, de acĭasta, fie şi pănă atunce, — numaĭ ştim

[1] V. p. 74, nº 17.

www.dacoromanica.ro

că unile le vor isprăvi maĭ nainte; ce, căte vor putea găti până în Paştĭ, pohtim pe dumneata, când vor hi 2 săptămănĭ păn în Paştĭ, să chemĭ meşterilĭ argintarĭ, să-ĭ întrebĭ căte aŭ isprăvit, şi să avem ştire, ca să trimitem numaĭ de căt să ià acealea căte vor fi gata, să ni le aducă păn în Paşte; şi, ce va fi plata lor, vom plăti tot. Pentru rândul caseĭ, ne scriĭ dumneata că vom înţeleage den cartea cinstituluĭ Sfat; şi am înţăles. Ce noĭ gândiiam să cumpărăm case slobode, iar nu să cumpărăm case închise, ca Şcheaiĭ, ca Grecĭĭ, să fim legaţ cu de aceastea ce vedem că arată în cartea Sfatuluĭ; că noĭ cărcĭumarĭ nu săntem, să vindem vin, alt meşteşug nu ştim, ca să ne legăm cu de acest feliŭ de lucrurĭ, ce ne pun înnainte,—că nu săntem în rândul mojăcilor, nicĭ nu iaste cu cinstea noastră ca să cumpărăm case cu acest feliŭ de tocmelĭ şi de legăturĭ, ce, ale cuĭ sănt, să şi le ţie săn[ă]tos, că noĭ într'un fel grăisem cu dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Ţaco, gineril[e] dumitale, şi acum într'alt fel vedem că ni să dă răspunsul. Ce să fie de bine a cuĭ iaste casa aceaia, că nu ne trebue, nicĭ dumnealor Sfatuluĭ n'avem a maĭ da nicĭ-un răspunsu la acĭasta. Şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Fev. 13 d., l^t 7216 [1708].

De bine voitor dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă săn[ă]taate să să dea.

[Pecete mare rotundă[1].]

19.

† Io Constandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Gheorghe

[1] N° 408.

www.dacoromanica.ro

Reitel, marel[e]-județ al cinstitiĭ cetățĭ Brașovuluĭ. Săn[ă]tate și tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumital[e]. Cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimis, ne-aŭ venit, și, de sănătatea dumital[e] înțelegându, ne-am bucurat. Alaalte ce ne scriĭ dumneata, încă am înțeles. Pentru rândul postavelor sluj[i]torilor, cum cum că aŭ nevoit meșteriĭ de le-aŭ isprăvit toate la zi, și, afară den ce aŭ trimis maĭ nainte cu jupânul Manul[1], bucățĭ 200, aŭ trimis și acum cu omul nostru Bunea copilul den cas[ă] bucățĭ 167; care s'aŭ făcut peste tot bucățĭ 367, și, cum că ș'aŭ luat toțĭ baniĭ deplin, pe cât le-aŭ fost tocmeala, foarte bine. Aŭ venit și postavel[e], și am văzut și noĭ că aŭ silit meșteriĭ de le-aŭ făcut maĭ buniceale de cât într'alțĭ timpĭ: dea Dumnezeŭ și la anul, și mulțĭ an[ĭ] cu săn[ă]tate. Iar, pentru rândul argintarilor, cum că aĭ chemat dumneata pe meșter[ĭ] de le-aĭ zis ca, de să vor găti niscare lucruri maĭ nainte de Paști[ĭ], să ne fac[ă] știre, să trimitem să le ià, și eĭ așa aŭ răspunsu că până 'n Paștĭ nu să vor putea găti toate, iar, ce să vor găti, ni le vor trimite eĭ cu oameniĭ lor aicĭ — de acìasta iar poftimu pe dumneata să le porunceștĭ să nevoiască cu lucrul, și, ce vor găti până 'n Paștĭ, să ni le trimiț[ă], și, de cealealaalt[e] lucruri ce vor maĭ rămânea, să le isprăvească, și până la S[fe]ti Ghiorghe să ni le aduc[ă], dup[ă] cum le iaste tocmeala cu noĭ. Acĭasta acum, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Mart 3 d., l. 7216 [1708].

De bine voitoriul dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânuluĭ Ghiorghe Fetchel, marel[e] județ al cinstitiĭ cetăț Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă[2].]

VIII. Sfoară.

Toată sfoara ce trebuia Domnuluĭ muntean era brașovenească. Învoiala se făcea la o anumită vreme din an, și atuncĭ

[1] V. p. 76.

[2] N° 409.

www.dacoromanica.ro

sforarĭĭ începeaŭ lucrul, firește cu tărăgănirile și protestările obișnuite; une orĭ se încerca și cîte o urcare la preț, care nenorocia pe dregătorul ce tîrguise. Marfa se dădea în păpușĭ, și era adusă adesea odată cu postavul, în aceleașĭ cară ale țeranilor de la hotar.

I.

Întru tot cinstit, al nostru dulce și d[e] la inimă părinte, dumnealuĭ jupânul Mihaiŭ, marel[e]-gĭudeț cinstit[u]luĭ Brașeu. Poftesc de la m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]dzău să dăruiască multă viiaț[ă] dumital[e]. Alta, poftescu pre d[u]m[nea]ta ca pre un iubit părinte, să-țĭ aducĭ d[u]mn[ea]ta aminte când am fostu acolo la dumneavoastră pentru șfoar[a] Visterniculuĭ[1], știĭ dumneata că am chemat meșterĭĭ de am tocmit denaintea dumital[e] suta căte 3 florinți, 2 costande. 1.500 de sfoar[e] fac peste tot 48 de florinți. Acmu nu mă cred boiari noștri, și-m dzic că fac numaĭ 40 de florinți, iar optu dzic să-ĭ plătescu eu. Dar eŭ, săracul de eŭ, ce vină am, că denaintea dumital[e] am tocmit, și acmu mă năcăj[e]scu boiariĭ! Ce mă rog dumital[e] să facĭ o carte de la dumn[ea]ta, cum știĭ dumn[ea]ta, să nu mă învăluiască; foarte mă rog dumn[e]tal[e]. Că eŭ pați mar[e] (ne) nevoe. Alt[a], mă rog dumital[e] pentru 4 florinți ce am luat sulița eŭ, voiŭ veni acmu curundu, și voiŭ aduc[e] baniĭ dumital[e]. Alt[a], mă rog dumital[e] pentru ceĭ ban[i] ce am adus dumital[e] pentru argintu, și aĭ tăiat dumn[ea]ta peceatea de pre ban ĭ], și i-aĭ numărat dumn[ea]ta, și aŭ fostu 60 ug. i pol., iar acmu dzic boiariĭ că aŭ fost 63 ug.: năpaste cu 3 ug.; ce mă rog dumital[e], pentru Dumn[e]dzeŭ și pentru sufletul părinților dumital[e], să-m facĭ dumn[ea]ta o îndireptărie, să nu petrec nevoe pentru direptate, că mi-ĭ nedejde pre dumn[ea]ta,— că dumn[ea]ta știĭ toate negoațel[e] căte am luat. Foarte mă rog dumital[e]... Maĭ 30 dni[2].

[1] Iorga. Vistiernicul *cel Mare* moldovenesc era însă Iordachi Cantacuzino.

[2] Cred că anul e 1645. Trimeterea banilor pentru argînturile dăruite la nunta Marieĭ Radziwill se va fi făcut prin acest Stan, Cămăraș la Ocna Ba-

www.dacoromanica.ro

Maĭ mic, ca un ficĭor Mărieĭ Tal[e]: Stan de la Ocnă.

[V°:] Întru cinstit[ă] măn[a] dumisal[e] p[a]nu Mihaĭ marel[e]-județ de l[a] cinstit[ul] Brașșeŭ, къ здравк [=cu sănătate [1]]..

2.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătate și tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. 2 cărțĭ ce aĭ trimis dumneata, ne-aŭ venit, și, de bună sănătatea dumitale înțelegănd, ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne scriĭ dumneata, am înțeles. Pentru răndul sforiĭ, cum că, pre cățĭ banĭ am dat meșterilor, aŭ făcut toată sfoara, de acĭastă iat[ă] că, viind și Drăghicĭ Spat· aicĭ, ne-aŭ spus că s'aŭ plinit toat[ă] sfoara. De care mulțumim și dumital[e] pentru nevoința ce aĭ făcut. Iar, pentru niște Rucăreanĭ ce am fost poftit pe dumneata, cățĭ vor fi fugițĭ pe acolo, ca să să dea să-ĭ ducă la sat, de care ne scriĭ dumneata că alțiĭ, cățĭ aŭ fost, s'aŭ dat,—carĭĭ ni-ĭ semnezĭ dumneata și anum[e],—de acĭastă nicĭ noĭ nu zicem pentru unĭĭ ca aceia carĭĭ sănt de atăta vreame, de 40, 50 de anĭ șăzătorĭ pe acolo,—că aceia ar fi făr de cale a-ĭ pofti; făr căt am poftit pe dumeata pentru alțiĭ, ce vor fi fugițĭ maĭ de curăndŭ, de 5, 6 anĭ, măcar și de 10 anĭ, că tot nu iast[e] mult; și aceia iaste cu dereptate a nu să opri, căcĭ noĭ nu vom să lăsăm să să răsipească acel sat, fiind o scală ca aceaia de iaste și de treaba țărăĭ noastre, și de folosul oamenilor den țara dumneavoastră[2]. Pentru răspunsul cărților, ce zicĭ dumneata ca să nu să zăbovească, de acĭasta veĭ ști dumneata că nu s'aŭ putut maĭ în grab[ă], fiind asu-

căuluĭ. Se știe că nunta s'a serbat numaĭ în Februar 1645.—Pentru sfoară, v. și § *postav*, scrisoarea luĭ Brîncoveanu din Decembre 1697 și acea din 22 Ianuar 1698.

[1] N° 585.

[2] V. Cap. II, § afacerĭ de hotare.

www.dacoromanica.ro

pră-ne multe trebĭ și valurĭ. Ce dumneata veĭ creade căcĭ s'aŭ can zăbovit răspunsul. Acĭasta acum, și mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata.

Iuni 7 d., l' 7204 [1696].

De bine voitor dumital[e]:

Io Costandin Voevod.,

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproap[e], în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, marel[e]-județ al cinstitei cetățĭ Brașovul, cu săn[ă]tat e] să s[ă] dea.

[Pecete mare roșie[1].]

Această scrisoare se lămurește prin aceia luĭ Drăghicĭ însușĭ, care urmează:

4.

Cinstituluĭ și prea-iubituluĭ nostru bun priiaten, ca un părinte, Măriia Sa jupan Haneș Mancoș, marele-județ dintru cinstit a] cetate Brașovuluĭ, săn ă]tat[e] și tot binel e] pohtescŭ de la Domnul H[risto]s, ca s[ă] tremiț[ă] Mării Tal[e], dinpreună cu toat[ă] cinstit[ă] familiia Mării Tal[e].

† Pricina scrisoriĭ noastre cătră Măriia Ta nu iaste de alt[a], numaĭ ce, întăĭ, ca s[ă] cercetăm de bună și noao dorit[ă] săn[ă]tate Mării Tal[e], care pururea pohtim de la Dumnezeŭ ca s[ă] auzim. A doa, încă veĭ ști Măriia Ta că și eŭ am mersŭ puțintel păn la Bucureșt[ĭ], și nu știŭ cum am venit, că m'aŭ făcut Măriia Sa Vod[ă ca pe dracul, pentru sfoar[ă], și nicĭ n'am apucat să descalec bine, m'aŭ înturnat Măriia Sa Vod[ă] înnapoĭ ca s[ă] fac istovul tot de sfoar[ă]. Ci acum iat[ă că trimiseĭ pe Mihaĭ înnainte; ci mă rog Mării Tal[e], și iar mă rog, să facĭ Măriia Ta bine, să porunceșt[ĭ] țeh-meșteruluĭ să fac[ă] cum va fac[e], să strângă toat[ă] sfoara, păn Sămbătă. Iat[ă] că și eŭ încă voĭ veni poimănĭ, ci mă rog Mării Tal[e], ca unuĭ părinte al mieŭ, să facĭ Măriia Ta acest bine, pentru voia Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], ca să s[ă] strângă acĭastă sfoară toat[ă], că, de nu s[ă] va face acum

[1] N° 354.

www.dacoromanica.ro

în cĭast[ă] săptămănă tot istovul, nu ştiŭ cum voĭ să mă maĭ duc la Măriia Sa Vod[ă]; că Măriia Sa Vod[ă] încă acum aŭ lăsat în nădejde Mării Tal[e], şi în nădejde Mării Tal[e] au trimis aciĭ. Măriia Sa zic[e] că ar fi găsit şi într'alt[ă] parte meşterĭ, ci, fiind Măriia Ta priiaten vechĭ Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], în nădejde Mării Tal[e] s'aŭ lăsat. Ci iarăş mă rog Mării Tal[e], să nu m[ă] laş Măriia Ta acum, şi eŭ voĭ rămănè dator a sluj[i] Mării Tal[e] în toat[ă] vreme, orĭ la ce m'aĭ pohti Măriia Ta. Şi mă rog Mării Tal[e] pentru o gazdă, ca să-mĭ rănduest[ĭ] Măriia Ta, când voĭ veni poimăinĭ, să fie bunişoar[ă], şi foarte voĭ mulţumi Mării Tal[e]. De acest[e] mă rog Mării Tal[e]; şi mila luĭ Dumnezeŭ rog în tot cĭasul ca s[ă] fie cu Măriia Ta. Ap. 20 dni, lt. 7204 [1696].

Al Mării Tal[e] cĭal spre slujbă ca un fiiŭ:

Drăghicĭ Spat[ar].

[V°:] Ciustituluĭ Mării Sal[e] jupănuluĭ Hanoş Mancăş, mar[e] judeţ a ci[n]stiteĭ cetăţiĭ Braşovul, cu cinste şi cu mult[ă] sănătate să s[ă] dea[1].

[Pecete neagră cu coroană, cruce, vultur cu două capete şi literele «Dr...»[1].]

Comanda pentrŭ 1697 n'o maĭ aduce însă Drăghicĭ:

5.

† Cinstite dumneata judeţe în censtit[a] cetate a Braşovuluĭ, să fiĭ dumneata săn[ă]tos; tot binel[e] rugăm pre m[i]lostivul Dumnezăŭ să dăruiască bun[ă] săn[ă]tat[e] dumn[e]tal[e], cu toţ cinstit aĭ dumnetale. Plecat[ă] scrisoarea către dumneata nu iaste de altă cătră dumneata, făr cât facem ştire dumital[e], viind cinstit[ă] porănca Mării Sal[e] Domnuluĭ, trebuind Mării Sal[e] o seamă de sfor[ĭ] dumneata *(sic)*, şi viind de la dumneavoastră jupănul Iacov şi dumnealuĭ jupănul Gherghie Abra, cu 10.000 (miĭ) de sfor[ĭ], şi, dup[ă] porunca Mării Sal[e], am oprit [pentru] dumneata, şi Măriia S[a] Vod[ă] ne porunceaşte, dumneata, să meargă ca să ià baniĭ dup[ă] sfor[ĭ], dumneata, Mă-

[1] N° 659.

www.dacoromanica.ro

riia S[a] Vod[ă] ne *(sic)* pohteaşte paguba nim[ă]nuï: ne-aŭ poruncit Măriia S[a] Vod[ă], a cuï va fi sfora, să meargă să-ş ià baniï de la Măriia S[a] Vod[ă] dup[ă] sfor[ă]. Să ştiï dumneata că le-am făcut ştire şi lor, dup[ă] porunca Mării Sal[e], să meargă să-şï ià baniï de la Măriia S[a] Vod[ă]. Facem ştire şi dumnetal[e] cum ne·aŭ păruncit Măriia S[a] Vod[ă] să mergă să-ş ià baniï de la Măriia S[a] Vod[ă], căcï că Măriia S[a], iar (?) trebuindu-ï, nu pohteaşte pagub[a] năm[u]luï, ci plăteaşte cu banï Măriia S[a]. Acïasta facem ştire dumnetale, şi m[i]la luï Dumnezăŭ la cinstit[e] casil[e] dumnital[e]. Av[gus]t 11 d., l[t] 7205 [1697].

Al dumnital[e] plecat şi de bine voitorŭ: *Leca Vat[aful].*

† Cinstituluï dumnealuï judeţŭ la cinstit[ă] cetatea Braşovuluï, cu cinste şi cu săn[ă]tate, cu plecăcïune să s[ă] dea.

[Pecete neagră, turcească[1].]

În legătură cu cererile de sfoară, e aceasta de funiï pentru scos sarea din Ocnă, pe care o face un Cămăraş moldovean:

6.

Întro tot cinstit şi de m[i]l[o]stivul Dumnădzăŭ dăruit maï mar[e]·gïudeţ Măriia Sale cinstitul birău, să dăruiască m[i]-l[o]stivul Dumnădzăŭ multă pace şi sănătate Mării dumeale *(sic)*, înpreună cu toată cinstită cas[a] Mării dumeale *(sic)* şi cu toţ slujitoriï Mării dumeale *(sic)*; să fiiŭ Măria Ta, Doamne, sănătos. Altă, dăm ştir[e] Mării dumeale că am trimis pre cestu ficïor al nostru, anume pre Gavril, pentru rândul funilor de ocnă, că s'aŭ m[i]l[o]st[i]vit Măriia Sa Domnostru de mi aŭ dat ocnele iar. Decï mă rog Mării dumeale să trimiţ Măriia dumeale o slugă a Mării dumeale cu ficïorul nostru unde să fac otgonele, să ià; noï încă vom avea a sluj[i] Mării dumeal[e]. Să fiï Măriia Ta sănătos WT Χ[ε] [= de la Hristos], amin. U Ias, Ag. 21.

Ἰαν. Καμαράσης.

† Maï mic ca un ficïor a Mării dumeale: Enachie Cămăraş de Ocnă, mă închin Mării dumeale cu sănătate.

[1] Nº 669.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Întru cinstită măna Mării Sale marele-gĭudeț de cinstitul Brașăŭ să s[ă] dea cu cinste.

Pecete mică, brună, cu semne, fără inscripție [1].]

IX. Cară, căruți.

Nimic nu era mai obișnuit decît cererea de carăte din Ardeal. Odată Petru Șchiopul, trimițînd o astfel de cerere, înseamnă că vor trebui să se întrebuințeze la carele luĭ lemne «uscate, ușoare» [2]. Calește de Viena n'aŭ înlocuit decît foarte tărziŭ în veacul al XVIII-lea trainicele rădvane de Brașov, acoperite cu postav roșu.

I.

Alta, facem știre dumital[e] pentru o carătă ce aŭ tocmit un boiar de aĭ noștri cu Gherghe cărătașul de acolea, de la Brașov, puindu-ș zi păn în sfărșitul luĭ Ghen., să fie carăta gata, și, den căt aŭ tocmit, alalțĭ banĭ i-au dat, numaĭ 6 t[l] i-aŭ rămas, și acum aŭ maĭ cerut 30 t[l]; și iat[ă] că i s'au trimis, și, aducănd carăta, i să va da și ceialalț banĭ. Deci, socotind că va fi carăta gata, de vreame ce iat[ă] că au venit și sfărșitul luĭ Ghen., am poruncit și la Rucăr ca să vie cu cai să o rădice. Iar, de care cumva nicĭ carătașul acela nu să va fi ținut de cuvănt, ca să o fie gătit, precum ș'au pus zi, pohtim pe dumneata să-ĭ daĭ poruncă ca să abată, să o isprăvească, că omuluĭ acesta al nostru i-am poruncit, de nu o va găsi, să maĭ așteapte aciĭ 4, 5 zil[e] păn o va găti, să o aducă; că toat[ă] poveastea iaste, de nu să va afla carăta de acum în 15 zil[e] aicĭ, de-aciĭ să face zminteală, și nu trebue să facă nicĭ-o zminteală, că ș'aŭ pus zi și s'au legat

[1] N° 566. — Acest Ienachi Cămărașul ar fi fost ucis de Căzacĭ la 1686, căcĭ el pare a fi «Enachi Gramaticul, fiind Cămăraș la Ocnă», de care vorbește Neculce (p. 232). Dar din scrisoarea luĭ în § *postav:* 1638—43, se vede că el avea dregătoria de Cămăraș înnainte de 1658, cînd Acațiu Barcsai ajunse principe ardelean.

[2] Inedit, în Arch. Brașovuluĭ.

www.dacoromanica.ro

și cu zapis că în sfârșitul lu Ghen. va fi gata. Ce trebue, precum grăiaște și să și leagă, să să ție de cuvânt, că e rușine.

[Costandin Brâncoveanu.[1]*]*

2.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zemĭ e] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe marel e]-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul. Sănătate și tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Pricina cărțiĭ cătră dumneata nu iaste alt[a], făr cât întâĭ ca să cercetăm de a dumital[e] bună sănătate. Alta, facem dumital[e] supărare și osteneală că am fost tocmit cu Ghiorghe carătașul de aciĭ, să ne facă o carătă, dându-ĭ și baniĭ înnainte, pe jumătate den cât iaste tocmeala. Și așa ne-aŭ dat el zapis cu zi, până la 3 lunĭ să o gătească, și de atunce aŭ trecut 4 lunĭ, și, când am trimis acum să ne aducă carăta, nu o aŭ găsit gata, nefiindu lucrat maĭ nainte nimic la dânsa, ce ne-aŭ lăsat lucrul jos, și tocma acum s'aŭ apucat de lucrează, și zice că de acum în 4 săptămânĭ va fi gata. De care veĭ știĭ dumneata că noaoa acea carătă la S[făn]ta Troiț[ă] ne trebuiaște, că, deaca nu va fi atunce, de-aciĭ n'are ce ne fi bună. Ce poftim pe dumneata ca pre un vecin al nostru să facĭ dumneata osteneal[ă] să-l chemĭ pe acel carătaș, să-ĭ daĭ dumneata poruncă, și să i se pue și om să-ĭ stea în spinare, să o isprăvească, ca să să poată afla de acum în 3 săptămânĭ aic[ĭ], adecă lângă S[făn]ta Troiț[ă]; să nu ni să facă vre o zminteal[ă], că, iar zicem, atunce, la S[făn]ta Troiț[ă], ne trebuiaște, și vom mulțumi dumital[e]. Acĭasta acum, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Ap. 26 d., 7208 [1700].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costantin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[2].]

[1] Scoasă din altă scrisoare. — N° 590.

[2] N° 380.

www.dacoromanica.ro

3.

† Cinstituluĭ şi al nostru bun priiatin, dumnealuĭ jupan Barteş Seuler, judeţul cinstiţiĭ cetăţĭ Brosovuluĭ, dumitale dă la Dumnezeu mult[ă] săn[ă]tate, înpreună cu toată cinstită familiia dumitale rog.

† Cu acĭastă puţină scrisoare, după priitinească datorie a cercetariĭ prea-buniĭ şi fericitiĭ sănătăţiĭ dum[i]tale, viŭ a mă ruga şi a supăra dragostea dumitale, pentru că, avănd tocmeală cu un meşter carătaş dă aciĭ dăn Braşov, ca să ne facă o căruţă nemţească, puindu-ş încă şi soroc pănă în cătă vreme să o facă, care soroc veĭ şti dumneata că aŭ şi trecut, că aşa am avut între noĭ aşăzămănt, adecă pănă în 2 lunĭ, Septemvrie şi Octomvrie, iar acum iată trecu şi Noemvrie. Pentru care lucru, văzănd că să face atăta zăbavă, iat[ă] am trimis şi cest om al nostru într'adinsu pănă aciĭ, ca să vază ce maĭ face acel meşter: doară să ţine dă cuvănt, doar o va fi isprăvit. Dă să va fi isprăvit, să o aducă. Ce pentru acĭasta priiteneşte mă rog dumitale, dă să va fi isprăvit, pren bună voinţa dumitale şi cu ajitoriul dumitale, să să aducă pănă la hotar, şi de acolò o vom aduce noĭ pren oameniĭ noştri. Dă care şi eŭ gata slug[ă] voĭ rămănea dumitale, şi foarte voĭ mulţumi haruluĭ celuĭ prietenescu al dumitale. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeu să fie pururea cu dumneata.

Noem. 28 d., lt. 7217 |1708].

Al dumitale bun priiatin şi slugă:

Şerban Greceanul V[e]l Stolnic.

[V⁰:] Cinstituluĭ şi al nostru adăvărat şi bun priiatin, dumnealuĭ jupăn Barteş Seuler, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu cinste şi multă sănătate să să dea.

[Pecete cu un scut şi *Ş. G.*[1].]

4.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdnŭ zeml. vlahiscoe.

† Cinstitul, al nostru bun priiaten şi vecin de aproape,

[1] Bibl. Ac. Rom, documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, p. 255.

www.dacoromanica.ro

dumnealuĭ jupănul Barteș Sauler, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, sănătate și tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimes cu dumnealuĭ Toma Spat., o am luat, și, de a dumital[e] bună săn[ă]tate înțelegănd, ne-am bucurat, și am dat laudă luĭ Dumnezeŭ. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru carătă, ce aŭ fost poveastea, de s'aŭ zăbovit atăta, am văzut; ce așa le iaste a zice și a găsi pricină, iar nu iaste alt făr căt că s'au învățat toțĭ, și acolo și aicĭ, a să purta tot în mincĭunĭ și a nu sta la cuvănt; că carătașuluĭ acestuia i-aŭ fost zioa încă de în sfărșitul lu Ghen., să să afle carăta aicĭ. Iar necum atunce, ce nicĭ în sfărșitul lu Fev,, tocma la jum[ă]tateą lu Mart de-abiia aŭ venit. Însă noĭ mulțumim dumital[e] căce aĭ dat poruncă de o aŭ isprăvit și o aŭ adus și acum. Arginturile ce au fost gătit jupănul Ghiorghe Maĭ argintariul, ni le-aŭ adus dumnealuĭ Toma Spăt. Ș[i] de altel[e] ce au maĭ rămas, încă i-am scris să nu ne zăbovească; ce dumneata totu-ĭ porunceaște ș[i] pentru acealea să ni le isprăvească. Pentru cinstea și căutarea ce aŭ avut de la dumneata boiariĭ noastre *(sic)* ce aŭ fost trimișĭ pentru nunta dumisali văruluĭ nostru Iordache beizadeà[1], ne-aŭ spus dumnealor după ce au venit, și foarte mulțumim dumital[e], ca unuĭ bun priiaten al nostru și vecinĭ de aproape. Dumneata încă, ce veĭ avea într'acoace, ne pohteaște, că, de ceale ce ne vor fi pen putință, neapăratĭ vom fi a fi pohta dumital[e]. Și mila luĭ Dumnezeu să fie cu dumn[ea]ta. Mart 15 d., 7217 [1709].

De bine voitor dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstituluĭ bun priiatenuluĭ nostru și vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Barteș Sauler, marel[e]-județ a cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, cu multă sănătate să s[ă] dea.

[Pecete ovală, cu un cerc de laurĭ și altul de linie dublă. Legenda: «† Constantin Basaraba Branc. de Bract. *(sic)*, Vaivoda pr[ince]ps Val[achi]ae». Corbul cu crucea în plisc, coroană închisă și data 1688[2].]

[1] Cantacuzino. V. cap. Pribegiĭ.

[2] N° 386.

www.dacoromanica.ro

X. Pielării.

În cele mai vechĭ registre de vamă ale Braşovenilor se pomenesc cizmele *(chizme)* care se trimeteaŭ în Ţara-Românească. Şi astăzĭ la Braşov se fac marĭ, înnalte, trainice cizme pentru ţeranĭ, şi în ajunul serbătorilor celor marĭ, cînd aceştia-şĭ schimbă îmbrăcămintea şi încălţămintea, se urcă încet spre suburbia românească a Şcheilor băieţĭ de prăvălie, cîte doĭ, carĭ poartă pe umăr cobiliţe de unde atîrnă, acoperite cu o pînză curată, în lungĭ şiruri, cizmele greoaie, ce vor suna la horă peste cîteva ceasurĭ.

Aĭ noştri nu se pricepeaŭ însă de loc să facă *hamurĭ*. Vedem odată pe Basarab-cel Tînăr cerînd de la Braşov patruzecĭ de părechĭ de hamurĭ pentru caiĭ ostaşilor săĭ [1]. Şi urmaşiĭ săĭ până în veacul al XVIII-lea şi-aŭ adus de la Braşov hamurilor povodnicilor saŭ telegarilor. Ele eraŭ de două feluri, şi, la orĭce porunceală, se arăta anume dacă e vorba de hamurĭ *tipărite* saŭ de acele cu *cosoaie*.

Pentru *frîne*, pentru *şele* n'avem scrisorĭ româneştĭ care să ne lămurească.

I.

† Al nostru cinstit şi prea-iubit, maĭ mare şi bun priiaten şi vecin de aproape, pan Mihaiŭ, mare-judeţ al cinstiţeĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ. Pohtim de la milostivul Dumnezeŭ viaţă şi sănătate şi tot binel[e] să daruiască dumnital[e] înpreună cu tot Sfatul dumnital[e]. Alta, dăm în ştire dumnital[e] că Măriia Sa Domnu nostru aŭ purces în jos în priumblare, iar pre noĭ ne-aŭ lăsat aicĭ la Scaun în Buc[u]reştĭ, să strîngem haraciul, şi pentru bogate trebĭ ale Măriei Sal[e] şi ale ţărăĭ. Pentru care lucru întîmplîndu-ni-se acum în grab[ă] a ne trebui 2 părechĭ de hamurĭ, şi nu am avut, de olac am trimis cest aprod cu banĭ, rugăndu-ne dumnital[e] să facĭ aşa de bine, pentru voia Măriei Sal[e] Domnu nostru şi pentru prieteniia noastră, să porunceştĭ cu de-adinsul, unde se vor găsi 2 părechĭ de hamurĭ gata, 1 păreche să fie tipărită, alta să fie

[1] Bogdan, ed. a 2a, p. 165.

www.dacoromanica.ro

cu cosoae, și să ni le trimiți dumneata numaĭ de cât, iar Măriia Sa Domnu nostru va ști harul dumnital[e] Și noĭ încă vom mulțimi și vom sluj[i] dumnital[e], de ce ne veĭ pohti. Acĭasta ne rugăm dumital[e] . . . Pis Buc[u]rești . . .. A[v]g[ust] 30, leata gd. [=anul Domnuluĭ] 1645.

† În toat[ă] vreamea aĭ dumnital[e] priiatenĭ și gata a sluj[i]: Radul Vel Log[ofăt]. Stroe Vel Vist[ier][1].

[V°:] La al nostru cinstit și prea-iubit, maĭ mare și bun priiaten și vecin de aproape, jupăn Mihaĭ vel sudțu [=mare județul] al cinstiteĭ cetății Brașovuluĭ . . .

[Două peceți verzĭ, rupte [2].]

2.

† Cinstit al nostru bun priiatin și de bine voitoriŭ, dumnealuĭ Mancășĭ, județul Brașovuluĭ, dumitale poftim de l[a] milostivul Dumnezău multă fericire. Pricina scrisoriĭ nu iast[e] de alta, făr de cât poftescu pre dumneata pentru Radul Brașoveanul, carele înneguțându-s[ă] cu Radul Cĭoară pentru nișteĭ pieĭ de boĭ, ca s[ă] le cumpere, Radul Brașoneanul arŭ fi dat Radulŭ Cĭoarăĭ arvună t[l] 8, încă din postul Crăciunuluĭ. Decĭ Radul Cĭoară aŭ înșălat pre Radul Brașoveanul, și aceale piiĭ le-aau fost vândut unuĭ Armeaan, și Radul din postul Crăciunuluĭ păn acum iaste păgubaș. Care Radul Brașoveanul cu acel Armeaan aŭ maĭ avut judecată de faț[ă] înnaintea dumitale, și dumneata aĭ pus zi ban[i]lor, pănă îș va isprăvi Radul Brașoveanul cu Radul Cĭoaoră. Ci de acĭasta bine aĭ făcut dumneata. De care veĭ ști dumneata că noĭ am trimis la Radul Cĭoaoră, să-l aducă aicea la noĭ, să stea de faț[ă] cu Radul Braș[o]veanu, să-ĭ judecăm[3]; numaĭ poftescu pre dumneata să maĭ puĭ dumneata zi, o zi ban[i]lor, să nu să dea ban[i] Armeanuluĭ de acuma păn în 15 zil[e], păn îș va isprăvi Radul Brașoveanul cu Radul Cĭoaoră de aicea; și cu ce feliŭ de judecată i să va

[1] Cel d'întăiŭ pare să fie Radu Crețulescu; cellalt e Stroe Leurdeanul.

[2] N₀ 611.

[3] V. și Judecățĭ. în cap. II.

www.dacoromanica.ro

fac[e] Raduluĭ Braşoveanuluĭ, cu acĭa ispravă va veni la dumneata. Şi mila luĭ Dumn[e]zău să fie cu dumneata [1].

Să[p]t[emvrie] 31 d., l[t] 7208 [1700].

Al dumitale de bin[e] voitor şi a sluji gata:

Costantin V[e]l Cap[i]ta[n].

[V°:] Cinstit al nostru bun priiatin şi de bine voitor, dumnealuĭ Mancăş judeţul Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să să dea.

[Pecete negricioasă [1].]

XI. Argintăriĭ şi lucrărĭ de metal.

Ardealul are mine de aur, dar ele nu maĭ eraŭ cercetate şi lucrul lor n'a început din noŭ decît supt stăpînirea austriacă (de la 1699 încoace), care n'a uitat nicĭ-odată vre-un izvor de folos pentru fisc. De mult, nu se maĭ scotea de Saşiĭ bistriţenĭ argint la Rodna. Fierul se aducea în Ardeal, şi tot aşa oţelul făcut gata.

Dar locuitoriĭ Ţerĭĭ-Româneştĭ aduceaŭ din cele maĭ vechĭ timpurĭ de la Saşiĭ vecinĭ şi fierul şi oţelul şi plumbul (cu care, cum se ştie, îşĭ acoperiaŭ bisericile, casele fiind acoperite totdeauna cu şindrilă ardeleană). În timpurĭ de războiŭ, de bănuielĭ, de nesiguranţă, regiĭ ungurĭ, Voevoziĭ Ardealuluĭ opriaŭ exportul celor d'întăiŭ două metale, dar peste puţină vreme graniţa se deschidea şi pentru aceste articole.

Braşoveniĭ trimeteaŭ însă maĭ mult metale lucrate, şi meşteriĭ lor turnătorĭ saŭ săpătorĭ în aur şi argint eraŭ vestiţĭ. Cîte un Neagoe-Vodă cerea din cînd în cînd argintăriĭ şi de la Veneţia [2]. Cîte un Vasile Lupu [3] saŭ un Brîncoveanu-şĭ aduceau tipsiĭ, sfeşnice, clopote din Danzig, un mare atelier de turnătorie a metalelor. Ba chiar se pare că în Moldova — cum era, de alminterea şi maĭ uşor — lucrările de metal

[1] No. 679.

[2] V. articolul mieŭ «Două documente ragusane relative la un sol trimis la Veneţia de Basarab al III-lea Neagoe», în *Arch. soc. ştiinţifice şi literare din Iaşi*, an. 1898.

[3] *Călătoriile patriarchuluĭ Macarie de Antiochia în ţerile romîne*, tesă de d-ra Emilia Cioran, Bucureştĭ, 1900; pp. 13, 17.

www.dacoromanica.ro

veniaŭ maĭ totdeauna de acolo de la Danzig, unde se trimeteaŭ cirezile boilor noștri, cari puteaŭ sluji pentru schimb. Și clopotele mănăstiriĭ Cetățuia, întemeiată de Duca-Vodă, urmașul luĭ Vasile Lupu, sînt turnate la Danzig, în atelierul luĭ Gerhard Benningk. Acelașĭ turnător a făcut și un clopot pentru biserica Curțiĭ din Tîrgoviște, dar aproape în același timp unul din clopotele Mitropolieĭ din acest oraș era turnat de un anume Petru Maurer, probabil Sas din Ardeal [1]. Însă printre cele d'intăiŭ clopote muntene, ce se cunosc — acele de la Cozia sînt surgunite astăzĭ în palatul de lîngă biserica Argeșuluĭ și încuiate acolo de d. Lecomte de Noüy — se află acel din 1413 de la Cotmeana, care a fost turnat de «Hanoș maistorul», un Sas, orĭ din Sibiiŭ, orĭ din Brașov [2].

Un clopot al luĭ Brîncoveanu călători din Viena prin Debrețin la Tîrgoviște, în 1696 [3]. Dar altele le-a făcut — și pe cele maĭ multe — în Brașovul apropiat de dînsul. Tot de la meșteriĭ brașovenĭ ceru el sfeșnice și anaforniță, precum e aceia, foarte frumos lucrată, care se păstrează la 'biserica bucureșteană Curtea Veche. Candele, legăturĭ de evanghelie pentru atîtea și atîtea biserici înnoite de dînsul aŭ venit tot de la eĭ.

Afară de argintăriile de biserică, se aduceau de la Brașov și argintăriĭ de masă. Încă din vremea luĭ Neagoe, a luĭ Mihnea-cel-Rău si Radu-cel-Mare, înnaintașiĭ acestuia [4], se lucrau în această cetate pentru Domniĭ muntenĭ vase de toată forma și de toată mărimea, oale marĭ de aramă, cupe împodobite pentru mesele marĭ ale Curțiĭ. Ca și mulțĭ alțĭ Domnĭ, Brîncoveanu pune să i se facă la Brașov pecetea de aur a *cărților* de întărire, pecetea de inel săpată într'un safir ales. Pănă și tipsiile de cositor pentru bucătăriile luĭ, le poruncia el tot la vechiĭ și statornicĭ săĭ prietenĭ. Multe așa zise «producte ale arteĭ românești» nu sînt decît bun «lucru de Brașov».

[1] *Inscripții din bisericile Românieĭ*, pp. 14, 109, 123.
[2] Hasdeŭ, *Istoria critică*, ed. 2-a, p. 132.
[3] *Studiĭ și doc.*, V, pp. 128-9, nº 51.
[4] Bogdan, ed. a 2-a, pp. 348-9, nº CCCII.

www.dacoromanica.ro

I.

† Al nostru cinstit şi iubit de la inimă, mare priaten, dumnealuĭ jupan Mihaĭ, marel[e]-gĭudeţ cetăţeĭ Braşevuluĭ, de la m[i]l[o]stivul Dumnedzău poftim veselie şi bucurie dumitale şi a toată cinstită casa dumitale. Alta, mulţemim dumitale, ca unuĭ mare priaten, pentru care lucru ni-aŭ trecut cuvîntul la dumneata de argintu ce ne-aĭ trimis, şi poftim pre dumneata să nu aibĭ de răŭ pre noĭ căce am çan zăbovit cu plata, fiindu şi noĭ într'aiastă dată învăluiţĭ cu alte treabe. Pentr' aceaia s'aŭ făcut şi zăbavă. Ce tot poftim pre dumneata şi de acmu înnainte, cîndu ni să va prileji cîte vre o treabă la dumneata, să nu fim lipsiţĭ de lasca dumitale. Iar ce vor fi treabele dumitale într'aiastă parte de loc, să agĭungĭ dumneata cu scrisoarea dumitale la noĭ, că vom fi datorĭ de pururea ca să plinim cu slujbele noastre întru tot după pofta dumitale . . . U Ias, Noev[rie] 21.

† A dumitale întru tot cu credinţă priatenĭ şi de bine poftitorĭ: Gavril Hatmanul şi Ghiorghie Păharnicul cel Mare şi Iorga Vistearnicul cel Mare [1], închinămu-ne dumital[e] cu sănătate, ca unuĭ mare priaten.

[V°: Adresa slavonă. — Pecete brună cu semne, fără inscripţie [2].]

2.

† De Dumnădzău cinstiti, cu mare dar dăruite şi întru tot înţe[lepte . ., de la Dum]nădzău nădeajde şi maĭ mare, dumiialuĭ giupănul Hetfeş Mihaĭ, judeţul cel dentru cinstit[a] cetatea Braşeuluĭ şi biruitor a totŭ Ţănutul Bărseĭ, pohtim de la milostivul Dumnădzău să dăruiască Sv[i]nţiia Sa tot binele Mării Tal[e]

[1] Fraţiĭ ceĭ doĭ aĭ luĭ Vasile Lupu şi vărul luĭ. Scrisoarea ar părea să fie încă de pe la 1635-7, cînd Gheorghe, apoĭ şi el Hatman, era numaĭ l'ăbarnic, iar Iorga, Vistiernic al doilea, pe cînd a fost apoĭ şi Postelnic-Mare. V. ale mele *Studiĭ asupra istorieĭ Românilor în secolul al XVII^lea*, I, Bucureştĭ, 1900, p. 51. De oare ce însă ea e în legătură strînsă cu acea de la 21 Septembre [1644], ce urmează, trebuie s'o punem la această dată. Scrisoarea aceia e scrisă de Necula Catargiu, pîrcălabul de Neamţ (*l. c.*, pp. 25, 51)

[2] N° 577.

www.dacoromanica.ro

și a toată cinstit[e] caseĭ Mării Tal[e], amin. Altă, dau știreĭ tal[e] *(sic)* că, după voia milostivuluĭ Dumnădzău și după tocmal[a] ce aŭ făcutu Măriia Sa Vod[ă] [uneĭ cinsti]tiĭ și iubit[e] cocoan[e] a Mării Sal[e], ca să o căsătorească, dumiialor toțŭ b[oiariĭ] Mării Sale [1], după ce le-am adus și aminte, chiematu-m'aŭ dumiialuĭ Hatmanu [2] d[e m]i i-aŭ dzăs că tribuescŭ pre sama dumiisal[e], și mi i-aŭ dat și izvod cuĭ ce trebuiaște: trebuescŭ pre sama dumiisal[e] 2 păhară de argintŭ, să fie păreachiia, să nu fie înbucate, ce s[ă] fie făpturà mândră și supțări, într' argintŭ, și arătătoare, și în poleial[ă] frumoase, și s[ă] trag[ă] amăndoao 7 grivne și gium[ă]tate. Și, iară, pre sama Păharniculuĭ celuĭ Mare [3] trebuescŭ iar 2 păhar[ă], să fie tot cu capac[e], să trag[ă] aceal[e] 2, 6 grivne, și, iar, altul maĭ mic, să trag[ă] 2 grivne, și iară pre sama Vistearniculuĭ [4] trebuescŭ alte 2 păhară, iar într' aceaia protiv[ă], cu capac[e], și s[ă] tragă iar 6 grivne, și, iar, altul, maĭ mic, să trag[ă] iar 2 grivne. Și mi i-au dzăs, la cin[e] voĭ scrie, să scriŭ și de rândul prețuluĭ pre grivnă, să fie maĭ pre iușor, ca să vie Mării Tal[e] numaĭ cât baniĭ gata. Eŭ, știind că maĭ gata și maĭ de grabă să vor găsi la Măriia Ta, și am scris Mării Tal[e]. Decĭ, de s[ă] vor afla aceaste păhar[ă] la Măriia Ta gata, Măriia Ta numaĭ că[t] să le cumpăneștĭ, care câte grivne și câte măsurĭ și cățĭ luțĭ [5], și câte cât, și să le trimiț (miț) numaĭ cătŭ cu omul Mării Tal[e] la noĭ. Iară, să nu vor hi la Măriia Ta gata, mi i-aŭ dzăs încă, tot să trimițĭ Măriia Ta răspunsu, să știe să grijască dentr' altă parte. Iar, să vor hi, și ver[ĭ] trimite Măriia Ta, trimite la noĭ, că vom purta noĭ toată grija. Aiasta daŭ știre Mării Tal[e], și milostivul Dumnădzău să prelunge aiĭ și dzălele Mării Tal[e] întru bună pac[e], cu toat[ă] cinstit[ă] casa Mării Tal[e]; ѡт гѫ аминь; пис ѕ ѥш,

[1] Probabil e vorba de căsătoria, în 1645, a Marieĭ, fata luĭ Vasile Lupu, cu Ianus Radziwill *(Studiĭ și doc.*, IV, p. CCX).

[2] Gavriil.

[3] Gheorghe.

[4] Iorga.

[5] Loțĭ, măsură.

www.dacoromanica.ro

сѣп. ка дньь [=de la Dumnezeŭ; amin. Scris în Iaşĭ, Septembre 21 de zile].

Pentru toţ mai mic şi plecat robul
Mării Tal[e]: Necula părcălabulŭ.

[V°:] [De] Dumnădzăŭ cinstit şi cu mare dar dănit [=dăruit] şi întru tot înţeleg[ă]tor şi după Dumnădzăŭ nădeajde şi maĭ mare, dumiialuĭ giupănu(su)l Hetfeşi Mihaĭ, giudeţul cel mare dentru cinstit[ă] cetatea Braşeuluĭ, şi biruitor a tot Ţănutul Bărseĭ, cu cinste să fie dată aestă [c]artie întru cinstită măna Mării Sal[e], мноѓ здр[д]кїѣ [=multă sănătate[1]].

[Pecete verde ruptă [2].]

3.

† Întru tot cinstit şi prea-iubit şi pre după milostivul Dumnădzău nădăjduit, maĭ mare părintele nostru Mihaiŭ marel[e]-giudeţ a cinstitului Braşeŭ şi a tot olatul. Scriŭ multă sănătate dumnitale şi a toată cinstită Curtea dumnitale, înpreun[ă] sănătoş. Altă, ne rugăm dumnitale pentru păhar[e], că iat[ă] că aŭ scris şi dumneluĭ Log[o]fet [3] la dumneata o carte, şi foarte s'aŭ rugat dumnitale pentru păhar[e], că acmu toat[ă] nedeajdea pre dumneata, să facĭ dumneata cum veĭ face, şi să-ĭ fiĭ şi dumneata tat[ă] şi înmă; cum i-aŭ fost şi dumnealuĭ Herdzel Criştov, carele s'aŭ răpoosat, aşea să-ĭ fiĭ şi dumneata tat[ă], şi înmă, şi preatin bun, şi să aibă nedeajde pre dumneata ca şi pre dumnealuĭ Herdzel Cri[ş]tov, cum aŭ avut maĭ denainte. Iar, pentru banĭ, iat[ă] că om fi noĭ chizeaş până la Născut [4], să trimitem bani de aicea, de l[a] Ocnă. Numaĭ să s[ă] strângă nişte dat[o]rie de sare ce iaste în ţar[ă], că am trimis de treĭ săptămânĭ să strângă dat[o]riea, iar pre mare chizăşie ne om prinde ca s[ă] trimitem bani. Decĭ, foarte ne rugăm dumnitale să

[1] Pentru sfîrşitul acesteĭ afacerĭ de comandă, v. şi mai joc, la § *sfoară* an. 1645.

[2] N° 265.

[3] Toader Ianovicĭ poate.

[4] Crăciun.

www.dacoromanica.ro

avem nedeajde pre dumneata (ДѢMHHѢTA). Fire-am făcut și zapis, iar n'am știut ce, cum a fi. Să fie dumneata sănătos WT ГА БА̃ [=de la Domnul Dumnezeŭ], Dech. 21.

Maĭ micĭ preatinĭ dumnitale: Ghiorghie și Iane Cămăraș [1].

[V°:] La al nostru cinstit și întru tot nedejduitor marele-giudeț giupan Mihaiŭ, a cinstituluĭ Brașeŭ și a tot olatul, cu multă cinste (cinste) să s[ă] dea.

[Pecete cu vulturul bicefal și steaua [2]]

4.

† Întru tot cinstit și iubit bun prieaten, dumnealuĭ jupânul Mihaĭ, marele-gĭudeț cinstituluĭ Brașev, poftim de la milostivul Dumnădzăŭ bună pace și sănătate dumital[e], înpreun[ă] cu toată cinstită Curtea dumital[e]. Să verĭ întreba dumneata și de noĭ, cu mila luĭ Dumnădzăŭ și întru cinstit norocul Mărieĭ Sale Domnu nostru aflămu-ne sănătoș. Alta, dăm știre dumilorvoastre de rândul banilor argintuluĭ care s'aŭ luat de la dumneata, șeaptespreace grivne și giumătate, iată că triimitem baniĭ acmu, pe dumnealuĭ, pe Temelie, 175 ughĭ, leĭ bătuțĭ, și foarte mulțămim dumital[e], ca unuĭ maĭ mare al nostru, că sănteți dumneavoastră neapărați de treabe care săntu aicea; de care lucru săntem și noĭ maĭ micĭ a dumital[e] și gata a sluji întru ce vor fi treabel[e] și porunca dumital[e] aicea la noĭ. Alta, iarăș aŭ vinit vreamea de rândul boboaolor, carel[e] dă Măriia Sa Vod[ă] în toți ai mișeilor: învățat-am pre Temelie să le cumpere și acealea. Decĭ ne rugăm dumital[e], de a maĭ trebui ceva luĭ Temelie, să facĭ dumneata bine să-ĭ daĭ. Decĭ iarăș peste puțină vreame om trimite dumital[e] tot ce a fi. Alta, ne rugăm dumital[e] de rândul grădinarilor, cariĭ aŭ scris și Măriia Sa Vod[ă] la dumneata, acmu Măriia Sa Vod[ă] iarăș ne aŭ scris la noĭ pentru aceĭ grădinarĭ [3]. Decĭ ne rugăm dumital[e] să socotești

[1] Epoca acesteia se hotărește prin pomenirea luĭ Ioan saŭ Ienachi. V. maĭ sus, § *sfoară*.

[2] N° 580.

[3] Pentru această cerere de grădinarĭ a luĭ Vasile Lupu, v. scrisoarea acestuia chiar, la § *mărunțișurĭ*, an. 1652.

www.dacoromanica.ro

dumneata cariĭ vor fi de triabă, să-ĭ trimiţĭ dumneata aicea, că cu mila luĭ Dumnădzău aŭ vinit şi vreamea grădinilor, şi să ià dumnealor ce or cunoaşte că le va trebui dumilor sale, iară, de le vor trebui niscare banĭ, am învăţat pre Temelie să le dea; numaĭ să vie cam curundu, că acmu iaste vreamea. De aciasta ne rugăm. Să fiĭ dumneata sănătos.

Văl. 7160 [1652], Mart. 8.

Ἳς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς Εὐγενίας Σου: Μιρώνης Καμαράσης [=la poruncile Mărieĭ Tale: Miron Cămăraşul].

[V°:] Întru tot cinstit dumnealuĭ giupănul Mihaĭ marelegĭudeţŭ cinstiteĭ cetăţăĭ Braşeuluĭ, cu cinste să s[ă] dea întru cinstite mănu[e] dumisal[e].

[Pecete verde, ruptă [1].]

5.

Io Costandin Voevod bjiŭ mlstiiiu gspdrŭ zemli vlahiscoe.

† Cinstite şi al nostru vechiŭ priiaten şi de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, fălnogĭul de la cetatea Braşovul, sănătate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ pohtim dumital[e]. Pricina scrisoriĭ nu iaste alt, făr de căt facem supărare dumitale că iat[ă] că, trebuindu-ne a ne face o peceate la un zanfir, iat[ă] că l-am trimis dumital[e] cu omul nostru; care, aducăndu-l dumitale, pohtim pre dumneata să-l daĭ la nepotul dumital[e], la jupănul Irimiia pecetariul, să-l lucreaze şi să-l sape, că iaste foart[e] bunişoară piiatră, precum o veĭ vedea şi dumneata. Ce şi dumnealuĭ să nevoiască a ni-l lucra pre plăceare, măcar că ştim că ştim că dumnealuĭ lucrează foarte bine şi curat. Iar încăş şi învăţătura dumitale ştim că nu va strica. Însă veĭ şti dumneata că nu iaste să facă altă peceate, ce tot ceaia ce ni o aŭ făcut în inelul cel de aur, care l-am fost trimis cu boiariul nostru Radul Post. Golescul, de ni l-aŭ făcut iar dumnealuĭ; ce tot acea peceate, acel corbu, soarele acela, luna aceaia, slovele iar acealea; numaĭ atăta, la picĭoarele corbuluĭ la inelul acest de aur s'aŭ fost pus leatul cu slove rumăneştĭ, iar în inelul

[1] N° 625.

www.dacoromanica.ro

acesta să să facă cu slove letinești, cu ambac: 1689 [cifre]. Pentru care iat[ă] că i-am scris și dumisal[e] jupănuluĭ Erimiiĭ, și i-am trimis și izvodul peceții aceiia, care iar dumnealuĭ ni o aŭ trimis, — măcar că știŭ că-ș va fi oprit dumnealuĭ izvod după peceatea acĭasta atunce, iar încăș iat[ă] că i-am trimis și acĭasta. Ce pohtim pe dumneata să-ĭ zicĭ și den gură, și să fie și nevoința dumital[e]; și pentru voia și dragostea noastră să lase alte lucrurĭ înnapoĭ și să să apuce de acest puțin lucru al nostru, ca doară ni l-ar isprăvi păn în 10, 15 zil[e]. Că iat[ă] că am învățat și pre omul nostru ce l-am tremis pentru acĭast[ă] treaab[ă] acolo, să șază aicĭ pănă să va isprăvi, să ni-l aducă gata. Numaĭ să-ĭ zicĭ dumneata și acĭasta, căt ar putea, să nevoiască să-l sape adăncu, să nu-ĭ fie săpătura în față. Și, dup[ă] ce-l va isprăvi, să-l dea în măna omuluĭ nostru, să ni-l aducă, și atunce, ce va fi osteneala dumisale, ne va scrie, și numaĭ decăt vom trimite dum[i]sale plata. Și, cu acĭasta svărșind, m[i]la luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata.

Ap. 10 d, l^t 7197 1689.

De bine voitorĭ dumnital[e]:

Io Costandin B. Voevoda.

[V°:] † Cinstituluĭ și vechiŭ priiatenuluĭ nostru, dumnealuĭ jupănul fălnogiul de la cinstit[a] cetatea Brașovul cu multă sănătate să s[ă] dea.

[Pecete octogonală cu corbul, data † 7197 (1688) și legenda: «Io Costandin Vd. Bsrab B. bj. mst. g. z. vlh.» «Io Costandin Voevod Basarab Brăncoveanu, cu mila luĭ Dumnezeŭ Domn al Țeriĭ-Românești»[1].]

6.

† Io Costandin Voevoda bjiiŭ mlstiiu gspdrŭ zeml[i] vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Fetchel[1], marele-județŭ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul. Multă săn[ă]tate și alalt tot binele de la Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască

[1] N° 349.

www.dacoromanica.ro

dumitale. Drăgăstoasă cartea dumitale, ce ne-aĭ trimis cu jupănul Ghiorghe Maĭ argintariul, ne-aŭ venit, şi de şăn[ă]tatea dumitale ne-aŭ părut bine; alalte căte ne-aĭ scris dumneata, toate le-am înţeles. Ne scriĭ dumneata pentru rândul postavuluĭ, cum că, dupe cum am fost poftit pre dumneata, aĭ chemat pe meşterii postăvarĭ de le-aĭ dat poruncă ca să gătească postavul păn la zi, şi şi eĭ încă s'aŭ prinsu înnaintea dumitale că la zi va fi tot postavul gata. De care zicĭ dumneata, căndva fi atunce, la zi, să trimitem cară ca să-l încarce, să-l aducă. De acĭasta, dup[ă] scrisoarea dumitale şi dupre cum s'aŭ legat şi eĭ în zapis, vom trimite şi noĭ carăle de aicĭ la zi. Care şi zioa iaste la sfărşitul luniĭ aceştiia a luĭ Fevruarie, adecăte de astăzĭ Vineri în doao săptămănĭ; atuncea vom trimite carăle de le vor încărca şi-l vor aduce, şi cu trimiterea carălor le vom trimite şi meşterilor baniĭ căţi maĭ fac să li să maĭ dea. Jupănul Ghiorghie Maĭ argintariul încă viind aicĭ, i-am dat nişte argenturĭ ca să ne facă nişte lucrurĭ ale noastre, precum va spune dumitale şi dumnealuĭ den gură; carele, dupe cum s'aŭ făgăduit cătră noĭ, socotim că ne va face lucru frumos. Dumnealuĭ clopotariul de acĭĭ, jupănul Hendrec Lambru, încă ne-aŭ trimis o carte, de ne scrie pentru clopotul ce i-am zis ca să ne facă, cum că l-aŭ făcut şi iaste gata, ce, căndvom trimite carăle ca să încarce postavul, vom porunci de vor pune şi clopotul într'un car, şi-l vor aduce. Numaĭ nu ne scrie de căte oc[ă] aŭ eşit clopotul, ca să-ĭ fim trimis baniĭ. Ce să avem ştire făr de zăbav[ă] şi de aceaia, adec[ă] de căte oc[ă] va fi eşit, ca să-ĭ trimitem baniĭ. Şi să-l chemĭ dumneata, să-ĭ zicĭ să-ĭ facă şi lemnul, adec[ă] butucul clopotuluĭ, înpreun[ă] şi cu legăturile de fier ce trebuescu, şi limba. Toate să i le facă de acolò, şi, ce-ĭ va fi chelt[u]iala, îĭ vom plăti dumisale tot. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ să păzească pre dumneata pururea.

Fev. 14 d., l[t] 7215 [1707].

De bine voitoriŭ dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă]

[1] *Ietchel*: Jekelius.

www.dacoromanica.ro

vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupăn[u]luĭ Ghiorghie Hetcăl, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetăți Brașovuluĭ, cu sănătaate să s[ă] dea.

[Pecete mare rotundă [1].]

7.

Io Costandin Voevod bjiiu mĭstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchiel, marel[e]-județ al cinstitiĭ cetățĭ Brașovul, săn[ă]tate și tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumital[e]. Pricina scrisoriĭ noastre cătră dumneata nu iaste alt[a], fără de căt iat[ă] și noi, viindu aicĭ la Tărgoviște, și maĭ apropiindu-ne de vecinătatea dumneavoastră, nu putum lipsi a nu cerceta săn[ă]tatea dumital[e], carea pururea poftim a o auzi, să ne bucurăm. A doaoa, fac[em] știre dumital[e] pentru niște argînturĭ ce am avut la jupănul Ghiorghe Maĭ argintariul, ca să ne lucreaze, că, scriindu-ne cum că le-aŭ isprăvit, numaĭ să-ĭ trimitem aur, să le poleiască, iat[ă] că i-am trimis; ce poftim și pe dumneata ca să-ĭ daĭ poruncă să nevoiască cu un cĭas maĭ nainte să mi s[ă] isprăvească, și să ni le aducă. Dup[ă] acĭasta iar maĭ facem știre dumital[e] pentru Andreiaș, omul nostru, ce avem ispravnic aciĭ la casel[e] noastre de la Șchiaĭ [2], că ne scrie cum că are mare supărare de țeihiul croitorilor și al cojocarilor, și nu s[ă] poate odihni, ce, cănd aŭ fost maĭ în trecutele zile, aŭ mersu acolo, de aŭ dăscuiat toat[e] încuetoril[e] du p[ă] la toate ușile, și ĭ-aŭ dăscuiat și lăzile luĭ, de i-aŭ luat ce aŭ avut. De care lucru mult ne-am mirat de acĭasta, că noĭ alte treb[ĭ] ale dumneavoastră, ce aveți aicĭ în țara noastră, maĭ mar[ĭ] decăt acĭasta, nu le putem treace, ce toat[e] dup[ă] pofta dumneavoastră le facem. Iar noĭ numaĭ un omu avem acolò, și nu s[ă] poate odihni. Mi să pare că nu iaste cu cinste; știm că veĭ să zicĭ dumneata

[1] N° 400.

[2] Vezĭ maĭ departe. cap. Pribegiĭ.

www.dacoromanica.ro

că nu iaste obiceaiu a lucra alţiĭ afar[ă] den ţeihiŭ[1], şi aşa iaste; iar trebue, la alţiĭ să fie aciasta, iar nu la noĭ.; că ce mare lucru iaste, un om a avea şi noĭ, aciĭ să s[ă] odihnească? Pentru care lucru noĭ iat[ă] că şi de astă dată prieteneaşte poftim pe dumneata să porunceştĭ ţeihiuluĭ să-ĭ dea pac[e], să nu-l maĭ supere; că, de ne va maĭ scrie că tot nu s[ă] poat[e] odihni, să ştiĭ dumneata că nu ne va părea bine pe dumneavoastră. Că acĭasta ce au făcut dumnealor acolo la casăl[e] noastre, de aŭ mersu şi aĭ dăscuiat petutindenea, să atinge şi de cinstea noastră, şi ni s[ă] pare că nu iaste cu cale. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ fie pururea cu dumneata. Iul. 21 d., leat 7215 [1707].

De bine voitoriul dumitale: *Io Costandin Voevod.*

† Alta, pohtim pe dumneata pentru o treabă a noastră, care am zis dumisal[e] jupănuluĭ Ghiorghe Ţaco, gineril[e] dum[i]tal[e], şi de la dumnealuĭ veĭ înţeleage dumn[e]ta; care acea treabă iaste a ni să isprăvi de acolò, de spre partea a tot cinstitul Sfatuluĭ cetăţiĭ dumn[ea]voastră, şi iaste şi pe lesne a să face şi a să isprăvi precum iaste pohta noastră, că nu e lucru mare, aŭ să să atingă de vre o păgubire, şi maĭ vărtos că noĭ cu dumneata, fiind vechĭ priiatenĭ, de 30 de anĭ şi maĭ bine, aproape de 40 de anĭ, gândim că de atăta lucru nu să va treace cuvântul. C[i], fiind nevoinţa dumital[e], tot să va isprăvi. Ce foarte pohtim pe dumneata, pentru voia noastră şi pentru vechiul prieteşug, să nevoeştĭ dumn[ea]ta să ni să isprăvească acĭastă treab[ă], şi făr zăbav[ă] să luăm şi răspunsul de isprava trebiĭ aceştiia, că foarte vom mulţumi dumital[e], şi vom rămănea şi noĭ îndatoraţĭ, orĭ de ce ne-aĭ pohti dumneata să-ţĭ slujim făr de apărare.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe Fetchiel, marel[e] judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecetea ştiută[2].]

[1] Din breaslă.

[2] N° 396.

www.dacoromanica.ro

8.

Io Costandin Voevoda bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Hetchel, marele-județŭ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, multă sănătate și alalt tot fericitul bine de la putearnecul Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască dumitale. Cartea dumitale ce ne-aĭ trimis cu jupănul Ghiorghie Maĭ argintariul, ne-aŭ venit, și, de a dumitale sănătate înțelegănd, ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, toate le-am înțeles. Pentru arginturile ce aŭ fost la dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Maĭ, de me-au lucrat, acum viind și dumnealuĭ aicĭ, ni le-aŭ adus, și ne-aŭ plăcut, că ni le-aŭ lucrat foarte bine. Și iar am maĭ dat dumisale și acum cătva argint ca să ne maĭ lucreaze și alte lucrurĭ, dupre cumu-țĭ va spune dumitale jupănul Ghiorghie den gură, și am vorbit cu dumnealuĭ, care căndu va isprăvi, să ni le trimiță. Ce pohtim pe dumneata ca să facĭ și dumneata osteneală, să-ĭ zicĭ să va facă lucru bun, frumos, ca să ne placă, și vom mulțumi dumitale. Pentru omul nostru Andreiaș, carele șade în casele noastre den Șcheaĭ, cum că, peste scurte zile trimițăndu dumneata omul dumitale pănă aicĭ, ne va spune den gură povească cum iaste, — foarte bine: noĭ iarăși zicem că atăta poftim, aceluĭ om să i să dea pace, să nu i să facă nicĭ-o supărare, ca să să odihnească, să poat[ă] fi de paza caselor noastre, că nu iaste mare lucru de vom avèa și noĭ un om acolea la Brașov: noĭ încă vom mulțumi și dumitale, și a tot Sfatuluĭ. Și, cu acĭasta sfărșindu, mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Av gu]st 20 dni, l[t] 7215 [1707].

De bine voitoriŭ dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghie Hetchel, marele-județ al cinstiteĭ cetățiĭ Brașovuluĭ, cu mult[ă] săn[ă]tate să să dea.

¡Pecete mare, rotundă [1].]

[1] N° 398.

www.dacoromanica.ro

9.

† Io Costandin Voevod, bj. mlstiiŭ gsdnŭ zeml. vlahiscoe.

† La al nostru bun priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Barteş Sauler, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul. Sănătate şi tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cartea dumitale ne-aŭ venit, şi de sănătatea dumitale ne-am bucurat. Ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru arginturile ce aŭ fost la jupănul Gherghe Maĭ argintariul, ne le-aŭ adus dumnealuĭ toate, şi, ce aŭ fost şi plata lucruluĭ şi căt argint aŭ maĭ pus de la dumnealuĭ, am socotit tot, şi i-am plătit ce aŭ fost. Alte lucrurĭ acum n'avum să-ĭ maĭ dăm să ne lucreaze. Iar, căud vom avea, vom trimite iar la dumnealuĭ, şi vom face şi dumitale ştire. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] La al nostru bun priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Barteş Sauler, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

10.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlahiescoe.

† La al nostru bun priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitorŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Barteş Sauler, mare-judeţŭ alu cetăţiĭ Braşovuluĭ. Săn[ă]tate şi tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeu. Cartea dumital[e] de la 13 dn. a ceştiĭ lunĭ ne-aŭ venit, şi de săn[ă]tatea dumitale ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru ginturile ce avem, de ne lucrează jupănul Ghiorghe Maiu, cum că aŭ gătit evangheliia şi căđealniţa şi ni le-aŭ trimis,

[1] N° 417.—Datarea: c. 1709 e făcută după numele judeluĭ braşovean.

www.dacoromanica.ro

le-au adus, și lucru frumos au făcut, numaĭ cu zăbavă multă. Și, den căte lucrurĭ bisericeștĭ i-am dat să facă, vedem că numaĭ aceastea aŭ gătit, iar niște candele și o tipsie de nafură, pănă acum nu s'aŭ maĭ gătit. Măcarŭ că ne scriĭ dumneata că aŭ zis că lucrul bun tot cu zăbavă să face, dar dumnealuĭ cu noĭ îșĭ pune zi pănă în cutare vreame, cănd socotește, că va putea isprăvi, și noĭ încă lăsăm pănă cănd zice, iar apoĭ vine zioa, și treace o lună, doao peste zi, și tot nu isprăvește. Ce am zis și iar zicem că nu să ține dumnealuĭ de cuvănt, și nu face bine. Ce pohtim pe dumneata, tot să-ĭ daĭ poruncă ca să gătească acealea ce maĭ sănt ale besearicĭĭ, să ne le trimiță cum maĭ de grab[ă]. Și, pentru alte arginturĭ ce maĭ sănt, încă să iaĭ dumneata un răspunsu ales de la dănsul, păn în ce vreame vor fi gata, să știm. Iat[ă] că am trimis acum cest om al nostru pănă acolea, ca să ne tărguiască căte ceva; ce făcum și dumitale știre, căt să știĭ, și, de-ĭ va trebui vr'un ajutor al dumital[e], cu ceaia ce veĭ putea dumn[ea]ta, să-l ajutorezĭ, vom mulțumi dumitale. Acĭasta, și mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumn[ea]ta. Ghen. 27 d., l. 7217 [1709].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] La al nostru bun priiaten și vecin de aproape, de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Barteș Sauler, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

II.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlahiscoe.

† La al nostru bun priiaten, de binevoitoriŭ și vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Barteș Saulerŭ, marele-județŭ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul. Sănătate și tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cartea dumital[e] de la — a ceștiĭ lunĭ o am luoat, și, de a dumitale sănătate înțelegănd, am dat laudă lu Dumnezeŭ. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles; pentru

[1] N° 420.

www.dacoromanica.ro

arginturile noastre de la jupănul Ghiorghe Maĭ argintariul, cum că le-aŭ gătit toate tocma de la zi, adecă den sfărşitul luĭ Martie, numaĭ noĭ n'am trimis pe nimenĭ să le ià, — de acĭasta adevărat n'am trimis, căce dumneata ne scriiaĭ maĭ nainte că, după ce să vorŭ găti aceale arginturĭ, ne veĭ face ştire, şi pentru aceaia n'am trimis, că am tot aşteptat să ne vie de la dumneata înştiinţare, şi nu ne-aŭ maĭ venit nimic. Acum, făcându-ne dumneata ştire că sănt gata, mulţumim dumitale, şi iat[ă] că numaĭ de cât am trimis acest om al nostru ca să le ià să le aducă. Ce pohtim pe dumneata să porunceştĭ jupănuluĭ Ghiorghe, aceale arginturĭ toate, să le aşaze bine într'o cutie mare,—ce va fi cheltuiala aceiĭ cutiĭ vom da noĭ aicĭ—şi fără zăbavă să ni le aducĭ; încă zi dumneata jupănuluĭ Ghiorghe că, de va putea să vie el însuş cu argintuturil[e] aicĭ, ca să ne facem socoteală cu dumnealuĭ, de cât argint i-am dat, de va fi maĭ fi rămas, aŭ de va fi maĭ pus şi de la dumnealuĭ, şi pentru plată încă s'ar vedea ce i s'au dat şi ce aŭ maĭ rămas,—maĭ bine ar fi; iar, de nu va putea veni, să ne trimiţă foiţ[ă] de socoteal[ă] de cât argint aŭ fost şi de aŭ maĭ pus de la dumnealuĭ, de n'aŭ maĭ puş, aŭ ce va fi rămas, şi pentru a plăţiĭ iar să ne semneaze ce aŭ luat şi ce aŭ rămas, ca să-ĭ dăm ce va maĭ fi. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Ap. 26 d., l[t] 7217 [1709].

De bine voitoriŭ dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † La al nostru bun priiaten, de bine voitoriŭ şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Barteş Saulerŭ, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu mult[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

12.

† Io Costandin Voevod bjiŭ mlst. gspdnŭ zeml. vlahiscoe.

† Cinstituluĭ, alŭ nostru de bine voitoriŭ şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Barteşŭ Saulerŭ, judeţulŭ celŭ mare al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ. Sănătate şi tot binele pohtim du-

[1] N° 416.

www.dacoromanica.ro

mitale de la Dumnezeŭ. Cartea dumitale ne-aŭ venit, și, de a dumitale sănătate înțelegănd, ne-am bucurat și am dat laudă lu Dumnezeŭ. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înțeles. Pentru Hendrih Lambru clopotariul, care s'au tocmit cu noĭ să facă niște sulinare pentru un puțŭ, cum că n'au putut să le isprăvească, avănd alte lucrurĭ, iar pănă într'o lună le va găti, — de acĭasta bine ar fi fost ca să să ție de cuvănt, precum aŭ grăit cu noĭ, iarŭ, deaca nu s'aŭ putut, fie și pănă atunce, numaĭ îĭ porunceaște dumneata, în sfărșitul aceștiĭ lunĭ să fie gata, să nu ne maĭ prelungească. Noĭ cară vom trimite ca să le aducă, numaĭ știre să avem, să știm cănd vor fi gata. Însă aceastea socotim că tot să va găti, numaĭ nu știm cum vom să facem cu alt clopotariŭ, iar de acolo, ce-l chiiamă Mihaĭ, — că i-am dat niște cĭuoae, ca să prefacă niște sfeașnice la o bisearică, și ș'aŭ pus zi cu noĭ pănă acum, la S[fe]ti Petriŭ, să le gătească; iar, necum să le isprăvească, precum aŭ grăit, ce înțeleagem că nicĭ s'aŭ mișcat pănă acum, ca să să apuce de lucru cevașĭ, și ne-am mirat de acĭasta, că și aicĭ putem zice că uniĭ meșterĭ sănt de să scapătă de cuvănt, iar, pecum vedem, întrec aceĭ de acolo cu nestarea la cuvănt. Noĭ pe acel clopotariŭ nicĭ l-am silit, nicĭ l-am rugat să ne lucreaze, ce elu de voia luĭ aŭ venit de ni s'au rugat ca să nu-l lipsim nicĭ pe dănsul de la lucrul nostru. Și i-am dat acel lucrișorĭ, iar el acum umblă purtăndu-ne de valŭ, și iată că ne stă lucrul jos. Darŭ, deaca aŭ știut că nu ne va putea lucra, să nu ne fie luoat lucrul,—că am fi dat și sfeașnicele acealea iar la Hendrih Lambru clopotariul. de le-ar fi prefăcut; ce de supărările luĭ n'am avut ce face, găndind că va fi om de omenie, și ne-am ținut cu năde ajde; iar el nicĭ aŭ avut găud să sà apuce să lucreaze. Ce pohtim pe Domniia Ta să-ĭ daĭ porunca dumitale, aŭ să ne gătească sfeașnicile, aŭ, deaca nu poate lucra, să dea cĭuoaia la celal[a]lt clopotariŭ, Hendrih Lambu *(sic)*, să le facă,—că iaste și rușine: el s'aŭ rugat să-ĭ dăm lucru, și acum el să ne poarte de val și să ne dea de zmintează, nu iaste bine. Am fost pohtit dumneata pentru cuțitariul, ca să-ĭ porunceștĭ să iasă den case, și am știut să

www.dacoromanica.ro

fie eşit, că şi omul dumneavoastră ce aŭ venit aicĭ ne-aŭ spus că aŭ eşit, iar acum înţeleasem că tot şade în case. Ce şi de acĭasta maĭ pohtim pe dumneata, de n'aŭ eşit, fă-ĭ o poruncă maĭ cu tărie, să iasă, că avem căte ceva a dereage la casele acealea. Şi, cu acĭasta sfârşindu, mila luĭ D[u]mn[e]zeŭ să fie cu dumneata. Iul. 1 dn., lt 7217 [1709].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Cinstituluĭ al nostru de bine voitoriŭ şi vecinŭ de aproape, dumnealuĭ jupânul Barteş Sauler, judeţul cel mare al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să s[ă] dea

[Pecete mare rotundă[1].]

13.

† Io Costandin Voevod, bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Cinstituluĭ şi al nostru de bine voitoriŭ, vecin de aproape, dumnealuĭ jupânul Barteş Seulerŭ, marele-judeţŭ alŭ cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, sănătate şi tot binele de la putearnecul Dumnezeŭ poftim ca să dăruiască dumitale. Cartea dumitale ce ne-aĭ trimis în trecutele zile ne-aŭ venit, şi ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru nişte sfeaşnice de besearică ce am fost dat la Mihaĭ clopotariul, ca să ne lucreaze, cum că nu le-aŭ putut lucra, să le isprăvească la s oroc, având alte lucrurĭ înpărăteştĭ, de acĭasta poate fi şi aşa, iar şi de când le-am dat să ni le lucreaze, nu iaste puţină vreame, tocma de astă iarnă, o jum[ă]tate de an, de ar fi vrut să lucreze. Pentre *(sic)* lucrul acel înpărătescu, tot ar fi avut vreame de ar fi lucrat şi la al nostru, şi l-ar fi isprăvit. Ce nu va fi vrut să lucreaze; de aceaie n'aŭ lucrat. Şi, deaca aŭ ştiut că nu vă să lucreaze, încaĭ să nu ne fie luoat lucrul nostru, să ne facă atăta zăbavă. De care lucru acum n'avem ce să maĭ zicem alt, făr de căt vedem că ne scriĭ dumneata, cum că, după ce să vor întoarce de la Sibiiŭ, le veĭ da dumneata poruncă de să vor apuca, şi le vor isprăvi fâr de zăbavă. Ce socotim că până acum vor fi venit aciĭ. Decĭ poftim pre dumneata să le daĭ poruncă ca aceaia, să să

[1] N° 421.

www.dacoromanica.ro

apuce să le facă şi să le gătească, să ni le aducă, să nu le maĭ zăbovească, — că iaste şi ruşine, fiind atăta vreame, de când le-am dat să le lucreaze; ce ar ca[m] ajunge acum. Iar, pentru celalalt meşter, carele ne lucrează la un meşteşug ce va să facă aicĭ la o fântână, ne-aŭ scris în trecutele zile o carte ca să trimitem 2 cară, să să afle în sfărşitul luniĭ luĭ Iulie acolò, să încarce sulinarile şi alte lucruri ce maĭ sănt de treaba fântâniĭ aceştiia, să le aducă aicĭ. Ce noĭ iată că am lăsat de aŭ trecut şi den Avgust şase zile, căcĭ ştim că mèşteriĭ aceştea pururea sănt obicĭnuiţĭ de nu să ţin de cuvânt şi nicĭ-odată lucrul nu-l gătescu la zioa ce-şĭ pun. Pentru aceaia şi noĭ am lăsat de aŭ trecut o săptămână maĭ mult peste zi, socotind că până acum doar îl va fi gătit. De care iată că trimisem pe cĭastă slugă a noastră, poruncindu-ĭ ca să facă de la Rucărŭ 2 cară, să meargă să încarce lucrurile acealea ce vor fi să le aducă. Ce, viind sluga noastră acíĭ, poftim pre dumneata să daĭ meşteruluĭ poruncă, ca numaĭ de cât să încarce şi sulinarile şi alt lucru ce va maĭ fi, tot, şi să vie den preună cu dânsele aicĭ, ca să le aşaze la fântână, să nu ne maĭ facă altă zăticnire şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeu să fie cu dumneata. Av[gu]st 7 dn., 7217 [1709].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Cinstituluĭ şi al nostru de bine voitoriu, bun priiatin şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupânuluĭ Barteş Seuler, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

XII. Sticlă.

E interesant să se afle că Mateĭ-Vodă cel gospodar a făcut o sticlărie în ţară, dar materialele le aducea din Braşov, cum se vede din scrisoarea ce urmează, a Vorniculuĭ Dragomir, mîna dreaptă a Domnuluĭ săŭ:

[1] N_0 424.

www.dacoromanica.ro

[Mateĭ-Vodă] la al nostru cinstit şi prè-iubit şi de la inimă dulce şi bun priiaten, jupan Mihaĭ, judeţul cel mare dentru cinstită cetatea Braşovuluĭ. Pohtim de la milostivul D[u]mn[e]zeŭ să dăruiască dumnitale multă sănătate şi bună pace, înpreună cu toat[ă] cinstită casa dumn[i]t[a]le. Cătră acĭasta, cinstită cartea dumnitale, ce mii-aĭ scris pre fecĭorul nostru, pre Lupul Vătavul, venitu-mii-aŭ, şi cu dragoste o am primit, şi scrisorie dumnital[e] pre rănd i-am înţăles, şi mulţămim d[u]mn[i]tale pentru căc[i] nu săntem uitaţ[ĭ] de cătră d[u]mn[e]ta. Aşijdirea facem ştire d[u]mn[i]tale că, avănd Măriia Sa Domnu nostru acĭastă sticlărie, carea iaste de treaba Mărieĭ Sale, scris-aŭ Măriia Sa pentru pămăntul ce să află în olatul cetăţiĭ supt ascultarea dumnital[e]. Ce şi noĭ pohtim pre d[u]mn[e]ta ca să aibă porĭncă şi să sărguiască să nu facă zăbav[ă]; iar, ce va fi pohta şi treaba d[u]mn[i]tale aic[ĭ] cătră Măriia Sa Domnu nostru şi cătră ţara noastră, nu ne prigeta, ce în tot cĭasul ne porunceaşte: noĭ săntem bucuroş şi gata să slujim d[u]mn[i]tale. De acĭasta pohtim... Amin. Aprilie 11.

Nendoit şi bun priiaten d[u]mn[i]tale:

Dragomir Vel Dvornic.

La al nostru cinstit şi iubit şi de la inimă dulce şi bun priiaten şi de aproape vecinu, jupan Mihaĭ judeţul cel mare dentru c[in]stită cetatea Braşovuluĭ, cu cinste să s[e] .dia.

[Pecete verde, ruptă [1].]

XIII. «Peteare», florĭ şi mărunţişurĭ.

Cîte alte lucrurĭ nu se maĭ aduceaŭ de la Braşovenĭĭ carĭ înfăţişaŭ pentru noĭ cuceririle vechĭ şi nouă ale civilisaţieĭ apusene! Doamna Elina a luĭ Mateĭ Basarab are nevoie de izvoade de cusut şi de seminţurĭ de florĭ: cuĭ i-ar putea scrie maĭ potrivit decît prieteneĭ sale, judeceasa braşoveană? Un Domn moldovean din veacul al XVI lea vrea să aibă de la Braşov un grădinar bun, precum, în al XVI-lea, Lăpuşneanu chemase de acolo până şi brutarĭ. Boierĭ din amîn-

[1] Nº 541.

www.dacoromanica.ro

două țerile trimet adesea în cetatea de graniță oameni de-aĭ lor cu cară, pentru a face fel de fel de cumpărăturĭ înnaintea serbătorilor bisericești, înnaintea unuĭ botez saŭ uneĭ nunțĭ. Dacă s'ar fi rătăcit până la noĭ o țidulă de-a acestor trimiși, ar fi fost fără îndoială un însemnat cîștig pentru istoria, încă așa de nedesăvîrșită, a culturiĭ noastre.

I.

† La al nostru cinstit și prea-iubit maĭ mare părinte, jupănul Mihaiŭ, județul cel mar[e] al cinstit Scaunuluĭ cetățiĭ Brașovuluĭ. Sănătate pohtescŭ de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să dăruiască dumnital[e], de înpreună cu toat[ă] cinstit[ă] casa dumnital[e]. Alta, să verĭ pohti dumneata a ști și de bună sănătatea Mării Sale Domnu nostru, cu mila lu Dumnezeŭ iaste Măriia Sa sănătos și veasel și întru bun[ă] pace. Așijdirea și noĭ încă ne aflăm pre lângă spatele Mării Sal[e] cu bun[ă] sănătate. Alta, fac știre dumnitale că acía în cetatea dumneavoastră trimis-am sluga noastră, pre Boiar Iștfan, ca să ne tărguiască căteva tărguiale pre seama noastră. Decĭ pohtescu pre dumneata ca pre un părinte, să facĭ domneata atăta bine pentru voia noastră de un car cu caĭ, ca să ne rădic[e] aceale tărguial[e], să le aduc[ă până la Rucăr. Iar eŭ foarte voĭ ști har și voiu mulțemi dumnital[e]. Și, de ce va hi treaba și pohta dumnital[e], dumneata fár[ă] preaget să îndrăznești cu scrisoarea la noĭ, ca la un fecĭor al dumnetal[e], că, de căttu-m va hi prălejul, tot voiŭ sluj[i] dumnital[e]. Foarte pohtescu pre dumneata pentr'aacest lucru. De aceasta am scris dumnital[e]. Să hiĭ dumneata sănătos ѡт гн ρоудѡвате с ѡт хѣ амин, маρ. кн дни [=de la Dumnezeŭ să se dea, de la Hristos, amin; Martie 28 de zile].

† Ca un fecĭor al dumnitalea:
Socol Vel Cliuč[er].

[V°:] Cu cinste să se dea această carte întru cinstit[ă] măn[a] a cinstit maĭ mar[e] părintel[e] nostru jupănul Mihaiŭ

www.dacoromanica.ro

judeţul cel mar[e] al cinstit Scaunuluĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ... amin.

[Pecete cu cerbul şi inscripţia: «Socol Clucerol»[1].]

2.

† La al nostru cinstit şi bun priiaten şi de aprope vecin, jupănul Mihaiŭ, judeţul cetăţiĭ Braşovuluĭ, viiaţ[ă] şi bună săn[ă]tate pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să-ţĭ dăruiască dumnetal[e], împreun[ă] cu toot[ă] cinstită casa dumnital[e]. Pentru care lucru, să veĭ întreba dumneata şi de sănătatea Mării Sal[e] Domnu nostru, cu ajutoriul m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ iaste Măriia Luĭ săn[ă]toş; lăngă cinstite spatele Mării Sal[e] aflămu-ne şi noĭ sănătoş. Alta, întâmplându-se a venirea feciorul nostru Lupul Văi[a]hul pentru trebile nostre, ca să ne târguiască căte ceva de acolo, n'am putut lăsa ca să nu scriem dumnital[e], ca să putem şti de bun[ă] sănătatea dumnitale. Numaĭ şi dumneata, scrie-ni dumneata în toot[ă] vreamea, de ce vor fi trebile dumnital[e] aicea, la Măriia Sa Domnu nostru, că noĭ vom hi nevoitorĭ a sluju *(sic)* dumnital[e]. Aceasta scriem. Să fiĭ dumneata săn[ă]tos, amin. Pis Ap. 4 d., l[t] 7152 [1644].

† Fratel[e] dumnital[e]: Drag[o]mir V[e]l Dvornic.

[V°] † La al nostru cinstit şi prea-iubit şi bun priiaten şi de aprope vecin, jupănul Mihaiŭ, judeţul cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu cinste să să dea.

[Pecetea obişnuită[2].]

3.

Elina gspjda, bijeiŭ mlst. năčalniţa zemle vlaşcoe [Doamna luĭ Mateĭ-Vodă].

Scris-am la a noastră iubită, bun[ă] priiatnică şi de aproape vecină, jup[ă]neasa Catrina judeceasa den cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ; cu săn[ă]tat[e] mă 'nchin dumital[e]. Alta, pohtescu pre dumneata că aicĭ am cumpărat Domnia Mea o

[1] N° 587.
[2] N° 606.

www.dacoromanica.ro

roabă, și iaste împletitoare, numaĭ nu avem aicĭ izvoade de peteare, ci să facĭ dumneata bin[e] să ne daĭ ceva izvoade de peteare, și maĭ marĭ și maĭ micĭ, și de călțĭ, și de tot fealiul. Că într' acolo sănt multe la dumneavoastră. Ci să ne căștigĭ dumneata, și să ne trimiț pre acest om al nostru, iar noĭ vom avea a mulțemi dumital[e]. Și iar pohtescu pre dumneata, pentru rândul sămenților de florĭ de tot fealiul, să ne dărueștĭ dumneata și noao de ce vor fi acol[o] la dumneavoastră. Iar, de nu le verĭ putea trimite acum pre acest om, le ve[ı] trimite maĭ încolea, la vream[e]. Iar Domnia Mea încă voĭ fi bucuroas[ă], den ce va hi pohta dumnital[e]. Să hì dumneata săn[ă]toas[ă]. Pis F[e]v[ruarie] 10 dni, l^t 7157 [1649].

[V°:] La a noastră iubită, bun[ă] priiatnică și vecină de aproape, jup[ă]neasa Catrina judeceasa de la cetatea Brașovuluĭ ДАТИ С [=să se dea].

[Pecete mică cu corbul (?) și inscripția: Elena Domnița? [1].]

4.

† Io Vasilie Voevoda, bojiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemli moldavscoi. Scriem Domniia Mia la cinstit priiatinul nostru dumnialuĭ Mihaĭ, giudețul cel mare de cetatia Brașeuluĭ, multă săn[ă]tati. Cătrî acĭasta dăm știre dumitale pentru rândul cestor meșterĭ grîdinarĭ, carii am pohtit la dumn[ia]ta, și dumn[ia]ta pre pohta noastrî aĭ făcut, și aicia la noĭ i-aĭ trimis, mulțămim dumitale; și eĭ, ca nește oamenĭ înțălepțĭ, lucrul săŭ cu cinste l-aŭ plinit. Acmu au venit vreamia de s'aŭ cerșut acasă, și i-am slobozit. Decĭ pohtim pre dumn[ıa]ta, căndu veni primăvara, vreamia lucruluĭ, iarăș să-ĭ trimițĭ aicia la noĭ, iară noĭ încă sintem daturĭ a plini pohta dumitali, ce va hi spre acĭastă parte de loc; И БѢДѢТ ЗДРАВІѦ ГДѢТИ WТ Хѣ, АМИН [= și să fie sănătate Domnieĭ Tale în Hristos și pace.]

Io Vasilie-Vod[ă].

U Ias, vlto 7161 [1652], msța Octomvr[ie] 13.

[1] N° 618.

www.dacoromanica.ro

[V°:] La al nostru cinstit priiatin, dumnialuĭ Mihaĭ, giudeţul cel mare de cetatia Braşeuluĭ[1]....

[Pecete mare[2].]

5.

† Noĭ Ghiorghii Ştefan Voevoda scriiam la al nostru cinstit priiatin, dumnaluĭ Mihaĭ marele-gĭodiaţ de cinstit[a] cetaate Braşăuluĭ. Multă săn[ătate. Mu]lt pohtesc pre dumnata pentru un cal, car[e] cal [l-aŭ fost] lăsat Daniil cĭ-aŭ fostu slug[ă] la Costantin-Vod[ă]: acmu iaste la noĭ. Diacĭ, tămplăndu-s[ă] a-l trimite nainte co o trabî, s'aŭ rugat să trimitem omul nostru să ià calul. Diacĭ poftiam pre dumnata să să dè acel cal pre măna cestuĭ om al nostru. Acĭasta poftim pre dumnata. Să fi sănàtos ѡт хі [= de la Hristos]. Amin.

Io Gheorghi Ştefan Voevod.

Pis ot Feldior[3], let 7166 [1668], Maĭ 16.

[V°:] La al nostru cinstit priiatin dumnaluĭ, Mihaĭ marele-gĭodeţ, чисне дати с [= cu cinste să se dea.]

[Pecete mică, roşie, cu bourul între soare şi lună şi literele latine: G. S. P. M. = Georgius Stephanus, princeps Moldaviae[3].]

6.

† Cinstit şi al nostru bun prieten şi d[e] bin[e] voitor, dumn[ea]ta gĭupănea Murcoş Voagner[4]. Dum[i] al[e] bun[ă] săn[ă]tate şi tot fer[i]citul bin[e] dea l[a] m[ilosti]v[ul] Dumnn[e]zeŭ rog ca să dăruiască dum[i]tal[e]. Pricin[a] scrisoriĭ nu-ĭ dea altă, făr căt veĭ şti dumn[e]ta, iat[ă] că am trimis prestot să deşchiză bolta, să è nişt[e] marfă a Mihalciĭ, să o aduc[ă], şi o lad[ă] cu nişt[e] borfea a copiilor iară să aducă, c'am scris şi l[a] Mărie Sa gĭudeaţul chiar (?), să dea cheilea, să deşchiză bolta. Dea acĭasta fac ştir[e] dum[i]tal[e]. Să fiĭ dumn[ea]ta săn[ă]tos. U Ocna, Iul. 21 [pe la 1680].

A dum[i]tale bun prieatin şi d[e] bin[e] voitor:

Μιχαὴλ Σφάντου (?).

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; *An. Ac. Rom.*, VIII, p. 249.

[2] Feldioara.

[3] Bibl. Ac. Rom.; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, p. 249.

[4] Marcus Wagner.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Cinstituluĭ și al nostru bun prieatin și d[e] bin[e] voitor dumn[ea]luĭ gĭupănul Marcoș Voagnăr, dum[i]sal[e] cu cinstea și lin[ă] săn[ă]tate să i să dea în Brașăv.

[Pecete roșie cu coroană și slove încurcate [1].]

7.

Cinstituluĭ și al mieŭ vechiŭ, dă aproape bunŭ priiaten și de bine voitoriŭ, dumnealuĭ marele-județ al c[i]nstiteĭ cetăț Brașovul, de la bunul Dumnezăŭ rog să trimiț[ă] dum[i]tal[e] multă fericire și tot binel[e].

† Pric[i]na scrisori cătră dumneata nu am alt, făr cât, știndu-te pă dumneata că destul eștĭ sup[ă]rat și cu multe valurĭ înfășurat, am scris dumisale jup[ă]nuluĭ Țeaco Ghiorghie pentru nește zădarĭ, trebuindu-m[ĭ] să-m spoiască nește cas[e], ce mi-am făcut la Bucureșt[ĭ]. Ci mă rog și te poftescŭ și pă d[u]mneata, să fie și cu voința dumital[e], să vie acum maĭ curând, până nu d[ă] răceaala, să le spoiască, și plata lor, ce va fi, pă deplin le voiŭ da. Și dumital[e] mulțămitor voiŭ fi dă osteneaal[ă]. Rămăind datoriŭ, la ce va fi pofta dumital[e] și putința mea, neapărat a sluj[i] pururea; și iar mă maĭ rog și te poftescŭ pă dumneata și pentru un știucatur ce aŭ fost aicĭ de aŭ lucrat și acum să află acolò. Iat[ă] că i-am scris să vie să-m[ĭ] lucriază la o cas[ă]. Ce să fie și cu îndemnarea dum[i]tal[e], a mi-l trimit[e], și voiŭ mulțămi dum[i]tal[e]. Și, cu atăta sfârșând, mila luĭ Dumnezăŭ să păzeaască pă dumneata, rog pururea; Av[gust] 19 dni, l[t] 7217 [1709].

Al dumitale de bine voitor și pururea gata a sluj[i]:

Toma Cant[acuzino.]

[V°:] Cinstituluĭ al mieŭ vechiŭ, bun și de aprope priiatenu, d[u]mnealuĭ marele-județ al c[in]stiteĭ cetăț Brașovul, cu c[i]nste și cu fericit[ă] sănătate să s[ă] dea.

[Pecete neagră, cu vulturul bicefal și literele: T[o]m[a] C[an]t[acuzino] [2].]

---

[1] N° 508.

[2] N° 701.

www.dacoromanica.ro

CAP. II

Afaceri de hotare.

1. Fugarii.

Braşovul avea supt atîrnarea lui, încă de la 1498, prin zălogire, un număr de sate, legate până atunci de cetatea Branului, care se uniră mai tărziu formînd de-a lungul unei văi frumoase, lîngă un uşor curs de apă şi supt o «tîmplă» de munţi, cele «Şepte-Sate»: Turcheşul, satul Baciului, Cernatul, Satulung, Purcărenii, Zizinul, Tatrangul saŭ Tărlungenii, precum şi Apaţa, Crizbavul. Iarăşi de pe acea vreme judele şi juraţii din cetate avură putere de cîrmuire şi de dăjdi, adecă drepturile feudale de atunci, asupra satului Bran, castelul însuşi ieşind din mîna regelui şi a celor cărora el îl încredinţa mai de mult (Domnul muntean saŭ dregătorii ardeleni, Voevodul Ardealului ori comitele Secuilor). De alminterea, amestecul suveranului în aceste părţi e destul de noŭ, căci încă la 1377, pe vremea cînd Ţara-Românească o avea neastîmpăratul şi nesigurul Voevod Vlaico, Branul era o «cetate nouă», un *novum castrum* [1].

Apoi Crîstianul, Codlea, Prejmerul şi celelalte sate româneşti, precum şi vechiul Rîşnov, care ajunse al doilea tîrg din aceste părţi şi avu judele şi juraţii săi deosebiţi [2],

[1] «Novum castrum in lapide Tydrici» (Zimmermann-Werner-Müller, II, p. 480). Pe atunci regele Ludovic era în războiŭ cu Muntenii şi trăgea nădejde să li supuie ţara: atunci el făgăduia să strămute vama de la «Ruffa arbor» la Bran, supt cetate *(ibid.)*.

[2] Forma Rosenau, cu înţeles în nemţeşte («cîmpie de trandafiri»), e mai nouă. La început se zicea «Rasnow» *(ibid.*, p. 480).

www.dacoromanica.ro

se ţineaŭ încă de la început de Ţinutul saŭ, cum se zicea une orĭ la noĭ, de «olatul» Braşovuluĭ [1]. Pe de altă parte, încă din veacul al XIV^lea, în sfîrşit, Braşovenii aveaŭ pămînt la Tohanĭ, Zerneştĭ, Vlădenĭ, dar acel care a hotarît alipirea acestor sate curat româneştĭ la «domeniul» Braşovuluĭ a fost Împăratul Sigismund, al căruĭ chip, refăcut în veacul al XVIII^lea, împodobeşte şi astăzĭ sala de lucru a Archivelor orăşeneştĭ din Braşov.

Fără să maĭ pomenim stăpînirea trecătoare a unor sate făgărăşene, cum e Şercaia.

Astfel, Ţinutul braşovean mergea din preajma Rucăruluĭ, pe la Predeal pănă la pasul Buzăuluĭ, şi era mărginaş cu patru din judeţele muntene: Muscelul, Dîmboviţa, Prahova şi Buzăul.

Care era starea locuitorilor romînĭ supuşĭ Braşovuluĭ, se va vedea într'un capitol următor. Ea putea să fie privită ca maĭ bună, dar şi ca maĭ rea — după punctul de vedere —, decît starea ţeranilor noştri. Nu trebuie să se uite că *Rumînii* de la noĭ aveaŭ ca stăpîn pe un boier de neamul lor, pe o mănăstire cu mîna maĭ uşoară, legată orĭcum de datoriĭ creştineştĭ, pe cînd dincolo Sasul avea cel maĭ desăvîrşit despreţ pentru «Blochul» săŭ, pe care-l punea alăturĭ cu boul săŭ, cu oaia sa şi cu celelalte «dobitoace ale pămîntuluĭ». Să se ţie iarăşĭ în seamă că asămănarea se cuvine a fi făcută între Romînii supuşĭ Braşovuluĭ şi locuitoriĭ *de la munte* din Ţara-Românească, iar nu cu aceĭ din şes saŭ de la baltă; şi nicăirĭ nu s'a păstrat maĭ bine moşnenia veche decît în aceste ţinuturĭ maĭ ferite şi, trebuie să spunem iarăşĭ, maĭ sărace, aşa încît ispitiaŭ maĭ puţin pe boierul dorit de întindere şi cotropire.

Pe urmă, se înşeală cineva foarte mult cînd vorbeşte de veşnica nesiguranţă a împrejurărilor din principate. Datina era aicĭ aşa de puternică, încît nimenĭ nu cuteza s'o înfrunte. Iarăşĭ e o închipuire prădăciunea veşnică din partea Turcilor şi Tatarilor. Tatariĭ eraŭ ţinuţĭ doar în frîu de Turcĭ, iar

[1] V. *l. c.* Cf. *Die Rechtslage des ehemaligen Törzburger Dominiums*, Braşov, 1882.

www.dacoromanica.ro

aceştia aveaŭ nevoie, din partea noastră, nu de jaful sălbatec, pustietor al ostaşuluĭ nesupus, ci de exploatarea sistematică a Statuluĭ. Trebuia ca ţeranul romîn să trăiască şi să fie sănătos, mulţămit chiar oarecum, pentru ca să-ĭ poată paşte oile şi scoate hrana din pămînt. Între grijile de căpetenie ale Domnilor era aceasta: o apăsare prea mare aducea fuga locuitorilor, iar aceasta mazilia domnesculuĭ vinovat saŭ domnesculuĭ nepriceput.

Timp de douăzecĭ de anĭ, dacă se lasă la o parte cele treĭ năvăliri moldoveneştĭ, Mateĭ Basarab, adevărat bun păstor şi părinte, a ţinut ţara în cea maĭ deplină linişte, cu judecată bună şi dărĭ cumpătate. Picior de Turc saŭ de Tatar nu s'a văzut în văile de sus ale Dîmboviţeĭ, Ialomiţeĭ, Prahoveĭ, Buzăuluĭ, care eraŭ în hotar cu pămîntul săsesc al Braşovenilor. Supt Constantin Basarab, urmaşul luĭ Mateĭ, această «pace domnească» a ţinut şi maĭ departe. Răscoala şi prădăciunile Seimenilor aŭ atins numaĭ viaţa şi gospodăria boierilor din Bucureştĭ şi Tîrgovişte, şi n'a jignit întru nimic pe ţeranĭ. Numaĭ după înlocuirea luĭ Constantin cu Radu Mihnea, Turciĭ sosesc pentru a supune Domnĭ hainĭ saŭ pentru a trece împotriva Ardealuluĭ neascultător. E atuncĭ o epocă de vre-o douăzecĭ de anĭ, care începe cu astfel de păcate ostăşeştĭ şi urmează cu stăpînitorĭ lacomĭ, precum a fost Duca şi chiar Grigore Ghica, saŭ netrebnicĭ: un Radu Leon, un Antonie din Popeştĭ. Dar cu venirea în Domnie a luĭ Şerban Cantacuzino se întorc iarăşĭ timpurile bune de statornicie, de cîrmuire hotărîtă şi înţeleaptă. Pănă la 1688 nu se maĭ vede tabără turcească la noĭ, nicĭ una nemţească, precum doriaŭ cîţĭva dintre boierĭ. Brîncoveanu, urmaşul luĭ Şerban, trebuie să îndure la început şi Nemţĭ şi Turcĭ şi Tatarĭ, şi Ungurĭ de-aĭ luĭ Tököly, dar aceasta ţine numaĭ treĭ anĭ. Pe urmă, plătind la vreme, stăruind unde trebuie, hrănind la Poartă prietenĭ sigurĭ, manevrînd ager cu făgăduielile şi cu ştirile mincinoase, şi faţă de creştinĭ şi faţă de păgînĭ, Constantin-Vodă ştie să ferească ţara de oşteniĭ străinĭ, să-ĭ lase pacea, în care se puteaŭ lucra şi chiar strînge bogăţiile.

Pe cînd să vedem ce este în Ardeal. De la Mihaĭ Viteazul

www.dacoromanica.ro

încoace până la Gavril Bethlen, adecă timp de douăzecĭ de anĭ, lupte învierşunate, nimicitoare pentru locuitorĭ, între Nemţĭ, Romînĭ din Ţara-Românească, nobilĭ unguri, Saşĭ, Turcĭ, Tatarĭ. Nu se poate spune prin cuvinte ce a suferit atuncĭ ţeranul ardelean de orĭce neam, dar, firește, înnainte de toate, bietul «Valah» oropsit, călcat ca iarba cîmpuluĭ în copitele cailor. Bethlen face politică în stil mare: vrea Ungaria Împăratuluĭ, vrea Polonia şi apasă greŭ asupra uneĭ ţerişoare nu tocmaĭ bogată, ca Ardealul. El moare înnainte de vreme, şi norocul Ardelenilor îĭ dă ca urmaş pe Gheorghe Rákóczy cel d'intăiŭ, om patriot, cinstit şi cuminte. Ca şi Ţara-Românească supt Mateĭ, principatul vecin are linişte acum pentru vre-o douăzecĭ de anĭ. Dar cel de-al doilea Gheorghe Rákóczy, «Craiŭ» de la 1648 înnainte, umblă după planurile cele marĭ ale unuĭ Bethlen. Turcĭĭ nu-l maĭ vreaŭ, umblă să-l scoată în toate chipurile, şi oştĭ păgîne fără milă tăbăresc asupra ţerĭĭ, de o istovesc cu totul. Faţă de ceĭ ce sprijină pe Rákóczy, pe Ioan Kemény, unindu-se cu Germaniĭ duşmanĭ, nu se maĭ încape nicĭ-o milă. Zile grozave s'aŭ urmat dincolo de munţĭ până ce puterea a rămas în sfîrşit, după voia Turcilor, în mîna paşniculuĭ şi nobiluluĭ Mihaĭ Apaffy, tipul tributaruluĭ credincios.

Dar iată că încercarea Turcilor de a lua Viena nu izbuteşte. Imperialiĭ se apropie de Ardeal şi pătrund chiar în cuprinsul luĭ. Cel de-al doilea Apaffy abdică. Împăratul creştin e stăpînul principatuluĭ, care e unit astfel cu Ungaria germană, cu Statele Caseĭ de Austria. Însă Ungurĭĭ, cari păstraŭ ura lor veche împotriva Nemţilor, nu vreaŭ să primească noua stare de lucrurĭ. Eĭ găsesc întăiŭ în trufaşul Emeric Tököly o căpetenie, şi acesta aduce în 1690 pe Turcĭ asupra Ardealuluĭ: o luptă se dă la Zîrneştĭ, în care Imperialiĭ sînt învinşĭ, şi cete răpareţe de Tatarĭ se abat asupra satelor fără deosebire, săturîndu-se de jaf şi de suferinţă omenească. Pentru ca să se împiedece o nouă nenorocire ca aceasta, guvernul austriac umple Ardealul de cătane, care trebuie ţinute, hrănite şi nu se poartă totdeauna bine, ci *pedepsesc* cu cea maĭ neomenoasă asprime, arzînd casele

www.dacoromanica.ro

şi colibele, orice bănuială de trădare[1]. Cetăţile vechi se ridică pretutindeni, apăsătoare. Şi, din partea lor, Ungurii iubitori de neatîrnare nu se lasă. Curuţii, duşmani ai Imperialilor, Lobonţii, cari atacă pe Curuţi, împănează toată ţara: drumurile sînt ale celor d'intăiu; neputînd să ducă războiu, Curuţii fac haiducie saŭ tălhuşag de cel mai prost fel. Odată vedem pe Brîncoveanu că se roagă a i se da Nemţi din cetate pentru paza postavurilor ce aduce în ţară.

Se mîntuie cu Tököly; el merge în Turcia să-şi ispăşească păcatele prin umilinţă şi sărăcie, şi să moară. Dar Francisc Rákóczy apare în locul luĭ, luptînd pentru acelaşi scop, cu aceiaşi oameni, şi cu aceleaşi arme. Iarăşi un straşnic războiu civil împarte ţara în două şi goneşte orice siguranţă aproape, în toate părţile.

Şi, cînd aceasta se mîntuie, Curtea vienesă, stăpînă pe întregul Ardeal, îşi pune în minte să oprească deserţiunile Romînilor de la Unirea în credinţă cu Roma. Încep certe, răscoale, uneltiri cu străinii, fugi peste hotare. Graniţile sînt păzite, şi cele mai aspre măsuri se ieaŭ împotriva celor ce-şi părăsesc căminurile; dar nu totdeauna cu folos. *Cătănia*, slujba militară, e privită întăiu de ţeranii romîni ca o straşnică osîndă, un fel de trimetere pentru vecie între limbile străine, şi principatele se umplu de desertorii Impăratului.

La urma atîtor frămîntări, ce se vede? Ţeranul plăteşte aceleaşi dijme «domnului de pămînt», un străin, preotului de altă lege; el are aceleaşi datorii faţă de legea sa şi, pe lîngă toate acestea, cad, necurmat şi sigur, sarcinile împărăteşti.

Am lăsat la o parte timpurile vechi, înnainte de 1600. Asupra lor se poate şti mai puţin, şi din acel timp n'avem acele izvoare româneşti a căror tipărire e unul din scopurile cărţii de faţă. Se poate spune însă fără greş că, în acel răstimp cînd Ţara-Românească a fost, de la moartea luĭ Mircea-cel-Mare pănă la 1550 măcar, necontenit zguduită de luptele pentru Domnie, iar de la 1550 înnainte a suferit cea mai

[1] Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt*, ed. Meltzl, I, p. 21.

www.dacoromanica.ro

grea povară a cererilor turcești, care trebuiaŭ să ducă la o răscoală desperată —, îĭ era maĭ bine ţeranuluĭ romîn să trăiască în Ardealul Împăratuluĭ Sigismund, al luĭ Matiaș Corvinul, al principilor din Casa Zápolya și din Casa Bátlıory. Dacă tot așa a fost și înnainte de Mircea, poate fi supus îndoieliĭ; pe atuncĭ cîrmuirea nu și-o smulgeaŭ așa de sălbatec feciorii și vlăstarele de Domnĭ. Și, iarăși, pe atuncĭ Turciĭ eraŭ încă departe și între eĭ și Dunăre stăteaŭ Bulgariĭ și Sîrbiĭ, apărîndu-ne. În sfîrșit la noĭ *ţeraniĭ eraŭ liberĭ* și se puteaŭ înnălţa orîcît de sus.

Pasurile Carpaţilor aŭ fost totdeauna străbătute, cu voie de la cîrmuirea dintr'o parte și din cealaltă, saŭ, maĭ ales, fără de voie. Cînd la noĭ bătea războiul dintre pretendenţĭ, «Domnișoriĭ», cînd Turcul stătea la vaduri pîndind, vară și iarnă, ţerănimea din «Ţară» se oploșia în «olatul» Sibiienilor saŭ al Brașovenilor. Cînd dăjdile eraŭ grele în Ardeal, cînd ţara era în luptă și năpădită de dușmanĭ, sătenii de acolo se furișaŭ dincoace. Ţinînd samă de caracterisările ce s'aŭ dat pănă la Mircea, foarte mulţĭ Romînĭ ardelenĭ vor fi căutat un adăpost supt oblăduirea Voevoduluĭ din sîngele și de legea lor, în locurile senine, fără robie. De la Mircea la Mihaĭ Viteazul, sălbătăciile Turcilor și năzdrăvăniile Domnișorilor vor fi gonit pe ţeraniĭ muntenĭ ca pe niște turme nenorocite în Ardeal. Și după Mihaĭ Viteazul, vre o douăzecĭ de anĭ, noĭ am primit oaspeţĭ de acolo. Apoĭ înţelepţiĭ stăpînitorĭ Mateĭ și Rákóczy I-iŭ se îngrijesc de o potrivă a-și păstra toţĭ supușiĭ. De la 1658 înnainte, iarăși fuga se face de dincolo dincoace. Brîncoveanu are o ţară plină de locuitorĭ, în bună parte pribegĭ din toate vecinătăţile. Și Fanarioţiĭ de prin 1740-80 ţin porţile deschise pentru pribegĭ, și ce pierd la Dunăre — căcĭ e maĭ ușor să trăieștĭ de-a dreptul supt Turcĭ —, eĭ cîștigă adesea la munte.

Cînd găsim două nume asemenea în Ardeal și în Ţara-Românească, la munte, putem bănui o emigraţie și înţelege în ce sens ce s'a făcut. Astfel, cînd este un Rucăr în Ţara Făgărașuluĭ și altul în margenea Muscelului, la «șchelă», în-

www.dacoromanica.ro

ţelegem că cel d'intăiŭ a fost colonisat de Domniĭ muntenĭ, stăpînĭ aĭ Făgăraşuluĭ, cu sătenĭ din cel de-al doilea. Iar cînd Tohanilor din Ţara Bîrseĭ li răspund Tohaniĭ din Buzău, putem vedea în aceştĭ din urmă o colonie a celor d'intăiŭ. Un sat era atuncĭ o familie; numele era şi pentru pămînt şi pentru oamenĭ, şi, unde mergeaŭ aceştia, îl duceau cu dînşiĭ.

Pază de hotare nu exista pe atuncĭ, nicĭ din partea Ardelenilor, nicĭ dintr'a noastră. Numaĭ la pasurĭ aşteptaŭ «vigesimatoriĭ» pentru a lua vama, 1/20. Potecile eraŭ foarte puţin păzite. Pănă tărziŭ în epoca Fanarioţilor, grija hotaruluĭ era lăsată în mîna unor sătenĭ de acolo, cari se bucuraŭ pentru aceasta de anumite scutirĭ de dăjdĭ. Astfel, încă din vremea luĭ Ieremia Movilă, straja o făceaŭ într'un loc străjeriĭ de la Dărmăneştĭ şi Oprişanĭ [1]. Pe vremea luĭ Mateĭ Basarab plăiaşiĭ din sate, supt vătaşĭ, aveaŭ de la Domnie sarcina «să păzească plaiurile de hoţĭ şi de oamenĭ răĭ şi *de oamenĭ birnicĭ, să nu treacă în ţara ungurească*» [2]. Ni s'a păstrat şi numirea, de Brîncoveanu, la 1704, a unuĭ vătaf de plaiŭ, care nu va plăti decît haraciul, şi anume în sumă scăzută: «birul vătăşesc», care făcea numaĭ 10 ughĭ pe an [3]. Întîlnim la 1734 în Moldova străjerĭ de Comăneştĭ, scutiţĭ de vama vitelor şi a peşteluĭ de hrană; staŭ şi eĭ supt un vătav. Din actul care-ĭ pomeneşte, aflăm cum se făcea trecerea pe la strajă a negustorilor, cărăuşilor şi drumeţilor. Vameşul îşĭ lua vama, iar vătavul «punea pecetea străjiĭ pe pecetluitură», adecă dădea o hîrtie pecetluită, în loc de a fi iscălită; pentru aceasta se lua taxa de 3 banĭ, şi o împărţiaŭ de o potrivă pîrcălabiĭ de Bacăŭ, vameşiĭ de hotar şi acest vătav [4]. Din aceştĭ vătavĭ de plăiaşĭ se desvoltară maĭ tărziŭ, în Ţara-Românească, vătaviĭ de plaiurĭ, cari

[1] *Arch. istorică*, I[2], p. 107.
[2] *Studiĭ şi doc.*, V, pp. 120-1, nº 16.
[3] *Ibid.*, V, p. 357.
[4] *Studiĭ şi doc.*, VI, pp. 209-10, nº 2.

www.dacoromanica.ro

aveaŭ şi datoria de a strînge unele dări, de a judeca şi a pedepsi, dar numaĭ pănă la «doaăzăcĭ, treĭzecĭ beţe»[1].

Cu o pază ca aceasta, se trecea lesne, şi nu cîte unul-doĭ, ci, la vremea marilor primejdiĭ şi apăsărilor nesuferite, sate întregĭ. Domniĭ aflaŭ însă destul de răpede despre lipsa fugarilor.

Întăiŭ, şi în vremea veche, îĭ pîriaŭ săteniĭ, cu toată prietenia, înrudirea saŭ mila. Birul era hotărît într'o singură sumă pe tot satul, şi locuitoriĭ îl împărţiaŭ între eĭ, după averea fiecăruia; aceasta se chema *cisluire,* alegere a *cislelor.* Cînd unul din birnicĭ lipsia, *cisla* luĭ nu era ştearsă din catastişele Vistieriei, ci rămînea s'o răspundă ceĭ rămaşĭ în sat. Eĭ nu eraŭ cîtuşĭ de puţin bucuroşi de această creştere a părţilor lor, de această îngreuiare a uneĭ sarcinĭ şi aşa destul de grele, şi pîriaŭ la Domnie. Domnul scria atuncĭ vecinilor, cerînd ca birniciĭ furişaţĭ afară din ţara lor să fie aduşĭ înnapoĭ la hotar. După multe tărăgăneliĭ — căcĭ şi Saşiĭ erau bucuroşi de muncitorĭ maĭ mulţĭ pe pămîntul lor —, dorinţa domnească era îndeplinită. Pentru a grăbi lucrul, se închideaŭ une orĭ pasurile din partea Muntenilor, se opria adecă negoţul, şi pagubele eraŭ aşa de marĭ pentru Braşovenĭ, pentru Sibiienĭ, încît eĭ se grăbiaŭ să dea înnapoĭ pe bieţiĭ ţeranĭ oploşiţĭ la dînşiĭ.

Maĭ tărziu, cînd fugariĭ eraŭ Rumînii vre unuĭ boier, vre uneĭ mănăstirĭ, plîngerile veniaŭ din partea stăpînilor păgubiţĭ, cari arătaŭ că «se hrănesc» cu aceĭ oamenĭ şi nu-ĭ lasă în ruptul capuluĭ. Cînd reclamaţia atingea nişte emigranţĭ aşezaţĭ de 40-50 de anĭ în «olatul» Saşilor, se socotia că sorocul de prescripţie e îndeplinit, şi trimeterea înnapoĭ nu se maĭ făcea. Cînd însă era vorba de fugarĭ maĭ proaspeţĭ, eĭ trebuiaŭ să-şĭ vadă, de voie. de nevoie, căminul părăsit pentru prea multă suferinţă.

Domnul însuşĭ făcea de la sine urmărirea pentru ţraniĭ pribegĭ din acele sate care aveaŭ un rost în viaţa Statuluĭ.

[1] *Ibid.*, pp 511-2, nº 286.

www.dacoromanica.ro

Astfel el afla îndată şi reclama fără zăbavă, cînd se strecuraŭ oamenĭ de la şchele, Rucărul şi Dragoslavele: sătenĭĭ de acolo slujiaŭ pentru pază, pentru ajutorul vameşuluĭ, pentru datul carălor ce mergeaŭ să aducă de la Braşov postav, sfoară, lucrărĭ de metal,—«slujbă a Domnieĭ» pentru care nu se încăpea plată. El ţinea să nu se «risipeascăs» sate ca acestea, şi băga bine de samă ca ele să fie totdeauna bine locuite. Măsurĭ grabnice se luaŭ şi se întrebuinţaŭ cuvinte tarĭ, pline de ameninţare, şi cînd pofta de fugă bîntuia vreun sat plăieşesc, a căruĭ stricare descoperia hotarul.

În sfîrşit, între fugarĭ eraŭ, neapărat şi Ţiganiĭ. Maĭ folositorĭ decît Rumînĭĭ — fiindcă puteaŭ fi întrebuinţaţĭ la orĭce şi eraŭ oamenĭ cu meşteşugurĭ —, eĭ nu puteaŭ fi părăsiţĭ lesne de egumenĭ şi de boierĭ, carĭ umblaŭ morţiş după dînşiĭ. Totuşĭ unĭĭ dintre bogaţiĭ Braşovenĭ din veacul al XVII[lea] aveaŭ cîte un Ţigan, doĭ, pe carĭ-ĭ ţineaŭ ca robĭ, cu toate că în Ţara Ungurească ţigănimea avea o situaţie maĭ bună şi era supusă numaĭ Voevozilor săĭ. Astfel de Ţiganĭ robĭ nu puteaŭ veni însă decît la noĭ: eraŭ vechĭ pribegĭ maĭ răŭ căutaţĭ saŭ, cîte odată, uitaţĭ de stăpînĭĭ lor[1].

I.

† Întru tot cinstit şi de Dumnezeŭ dăruit şi maĭ mare judeţ a cetăţie Braşevuluĭ, dumneata jupăne Mihaiŭ, de la milostivul Dumnezeŭ multă pace şi sănătate dumitale, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstită casa dumitale. Altă, fac ştire dumitale pentru rândul a neşte Rumănĭ aĭ mănăstiriĭ de la Cîldăruşan[ĭ], carea iaste mănăstirea Mării Luĭ Domno nostru Mateiŭ Voevod. Decĭ aceşt[ĭ] Rumănĭ, anume Stoian şi Oprea, aŭ fost de aicea, de la sat de la Treistian[ĭ], şi aŭ fostŭ fugiţ aciĭ la ţara dumneavoastră, la sat la Porcăleanĭ. Decĭ noĭ am spus Domnu nostru de aceştĭ Rumănĭ, cum sintŭ fugiţ. Măriia Luĭ ne-aŭ fîcut cinstită carte a Mării Luĭ, şi m'aŭ trimis să saiŭ cu toţĭ plăiaşiĭ, unde voiŭ afla în munte marha lor,

[1] Pentru Ţiganĭ, v. Herrmann, I, p. 296; II, p. 411.

www.dacoromanica.ro

să o iaŭ. Dece am venit şi am scornit tot satul Treisteaniĭ, şi am aflat marha lor în hotarul ţîrîĭ noastre, numaĭ căce le arà *(sic)* stăna în locul ţărîĭ dumneavoastră, iar oile toate le-am, găsit în locul nostru. Decĭ am aflat numaĭ pe Stoian cu marha luĭ, şi aŭ fustŭ şi neşte oĭ ale luĭ David Ianîşĭ ş' altor împreun[ă] cu acestŭ Rumîn. Decĭ le-am luat şi marha lor pentru cela Rumîn, pentru Oprea. Apuĭ am fîcut bine, pentru voia dumitale, şi le-am dat marha; numaĭ neşte vacĭ ce aŭ avut aicea, li-am oprit pentru să ne aducă fîmeaia aceluĭ Rumîn şi cuconiĭ. Iar pentru Rumîn am oprit marha a' nuĭ obagĭŭ a Beldeĭ, pentru că el iaste la neşte oĭ la satul Beldeĭ. Decĭ poftescŭ pre dumneata să ţacĭ bine pentru voia Domno nostru, să daĭ fimeile acestor Rumănĭ, să nu le opriţ, că, de veţ opri, apuĭ noĭ iar vom maĭ trage. Să dăruiască Dumnezeŭ pace şi sănătate dumitale şi tuturur cinstiţiĭ cetăţeanĭ ѡт хрⷭ[= de la Hristos], amin.

Pis mţ. [= scris în luna] Iun. 11 dni.

† Ermonah Necolae, dicheiŭ, ot s[fea]ta monastir[e] Căldîruşan[ĭ], cu sănătate mă închin dumitale.

[V°:] Întru cinstit[ă] măna dumneaaluĭ Mihaiŭ, marele-judeţ a cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ, cu cinste sî s[ă] dea.

[Pecete mică, acoperită cu hîrtie, purtînd legenda: Nicolae[1].]

2.

La al nostru cinstit şi ca un părinte şi vecin de aproape, p[a]n Mihaĭ вел сѫдĭ чстнаг рода брашовскі [= judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ]. Pohtim dumnetal[e] viiaţ[ă] şi sănătate să-ţ dăruiască dumnetal[e] m[i[l[o]stivul Dumnezeŭ, cu bun[ă] pac[e] îndelungate zile, înpreun[ă] cu a toat[ă] cinstita cas[a] dumn[i]tal[e]. Să veĭ cerca dumn[ea]ta dintr'acoac[e], să ştiĭ dumn[ea]ta, cu mila Sînţii Sal[e] m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ şi cu cinstit norocul Mării Sal[e], nimic de răŭ nu avem ce-ţ scrie dumnetal[e]; că din toate părţil[e] iaste bine şi pac[e], tot pre voia Mării Sale

[1] № 592.

www.dacoromanica.ro

Domnu nostru. Har să fie Fiiuluĭ Domnuluĭ Dumnezeŭ! Alta, cinstita cartea dumnetal[e], care ne-aĭ trim[i]su cu omul dumnetal[e], venit-aŭ, şi de toate pre rănd înţăles-am scrisoriĭ dumn[e]tal[e], şi ne-aŭ părut bine căcĭ am putut înţăleage de bun[ă] săn[ă]tatea dumnital[e]. De care lucru ne-aĭ scris pentru un copil de Ţigan al dumnetale, anum[e] Pătru, nepotul Bibuluĭ, ce l-aĭ oblicit că iaste aicĭ în ţara Mării Sal[e], dicĭ aĭ pohtit cum să-ĭ dăm omul Domnu nostru, să poat[ă] îmbla prin ţară, să-ţ găsască unde va fi; şi i-am dat de aŭ îmblat, şi l-aŭ aflat la sat la Berindeştĭ, şi l-aŭ adus acum aicĭ la Curte. Dicĭ omul dumn[e]tale aŭ vrut să-l aducă la dumn[e]ta. Într'aceaia noĭ într'alt chip n'am putut fac[e] fără ştirea Mării Sal[e] Domnu nostru, că iast[e] Ţiganul din ţară; ce l-am băgat în temniţ[ă], şi am zis omuluĭ dumn[e]tale să mearga la Măria Sa iar cu cartea noastră, să iă isprav[ă] de acol[o], să poat[ă] veni acol[o]; şi să ne fie şi noao cu cinste de cătră Măriia Sa. Iar omul dumn[e]tal[e] doară n'aŭ avut nicĭ de cheltuial[ă], ce s'aŭ întors înnapoĭ acol[o] la dumn[ea]ta. Iar să nu-ţ pare cumva că-l oprim noĭ cum nu să cade, ce scrie o carte la Domnu nostru, să ne dea răspunsu; că Ţiganul totŭ a sta în 'nchisoare păn să va isprăvi: dice-l va aduc[e] la dumn[e]ta. Iar nimic să nu te îndoeşt[ĭ] dumn[e]ta, că va fi într'alt chip, că noĭ săntem fecĭor[i] dumn[e]tal[e]. Ce ne scrie dea pururea de ce vor fi trebil[e] dumnetal[e]. Trimite, că-ţ vom sluj[i] de toate, ca unuĭ părinte. Acĭasta scriem şi pohtim pre dumn[ea]ta... Iun 5, l^t 7152 [1644].

Fecĭ[o]riĭ dumnetal[e] dintru tot gata a sluj[i] pururea:
Preda V[e]l Spat. i Diicul Vel Agă.

[V°: adresa slavonă.—Peceţĭ verzĭ, rupte[1].]

3.

[Mateĭ-Vodă către judele Mihaĭ.] Să ver cerca dumn[e]ta de în coac[e], cu m[i]la Iu Dumnezeŭ săntu Domnia Mea întru bun[ă] sănătate, şi cu norocul cinstituluĭ Împărat săntu veasel şi întru bun[ă] pace î nimic de răŭ nu avem ce scrie prieteniei dumne-

[1] N° 607.

www.dacoromanica.ro

tal[e]. Alta, dîm ştire dumnetale de carte ce aĭ trimis, venit-aŭ la Domnia Mea, şi cu dragoste o am priimit; înţălegănd de bun[a] sănătatea dumnetal[e], mi-aŭ părut bine. De care lucru ne scriĭ dumneata cum pentru vătafu luĭ Luca Lo[gofă]t de în Cămpina, zicănd cum v'aŭ oprit neşte doĭ Ţigan[ĭ] de aciĭ din Ţinutul dumnetal[e], cariĭ aŭ vĕnit aic[ĭ] la Cămpina să-ş scoat[ă] neşte datoriĭ de la neşte oamenĭ de acolea, pentru un Ţigan al luĭ ce iaste acolea, care-l ziceţ dumneavoastră că iaste maĭ de mult decăt de 20 de anĭ de căndu şade acolea, şi cum nu vă să vă dea Ţiganiĭ, — dec[ĭ] pentru acesta lucru să ştiĭ dumn[e]ta că, de aş vrea Domnia Mea să fac acestu lucru, cum să vă dea Ţiganiĭ, să nu soc[o]tim cum să cade, ce să-ĭ dăm, iar, adevărat, din obicĭaiul ţărĭĭ nu poc[ĭ] eşi Domnia Mea, că, nu numaĭ cĭast[ă] ţar[ă] are obicĭaiŭ ca cesta, ce toate ţ[ă]rile aŭ obicĭaiurĭ pentru oamenii lor şi pentru moşiil[e] lor într'aces[t] chip; ce nu ne să cade să stricăm obicĭaiul. Ce, măcar de-ar fi şi de 20 de anĭ, deaca iaste al luĭ de moşie, să-l daţ, şi să vă dea aĭ dumneavoastră, că cu moşiĭ să ţin toate ţările. Dumn[e]ta eşt[ĭ] destul înţălept; ce poţ[ĭ] soc[o]ti şi dumn[e]ta că iaste acest lucru aşa adevărat. Iar într'alt chip nu poate fi. Acĭasta scrie[m]. [Tîrgovişte, Noiemvrie 14, 7153 [1644].]

[Treĭ peceţĭ micĭ: una, exagonală[1], celelalte fără nimic pe ele[2].]

4.

† La al nostru cinstit şi maĭ mare ca un părinte p[a]n Mihaĭ вел сѣдѧи чстнаг града брашовскї [= mare-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ]. Pace şi sănătate pohtescŭ de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să-ţĭ dăruiască dumnetal[e] întru multe zil[e], înpreun[ă] cu a toat[ă] cinstita casa dumnetal[e]. Să ver[ĭ] cerca din coac[e], cu m[i]la lu Dumneze[ŭ] şi cu norocul c[in]stituluĭ Înpărat, iaste Măriia Sa Domnu nostru întru bună sănătate; noĭ încă ne aflăm cu sănătate pre lăngă spa-

[1] Adecă acea cu corbul şi legenda: Iw Матею Воєвода Бъсърабь; cealaltă are cele două chipurĭ încoronate lîngă arbore şi data de 7146 (?).

[2] No. 336.

www.dacoromanica.ro

tele Mării Sal[e]. Alta, iar dau ştire dumnetal[e], ca unuĭ părinte, pentru ceĭ Ţiganĭ carii ştiĭ dumn[e]ta, că ţ'am maĭ făcut ştire pentru dănşiĭ, dară dumn[ea]ta atuncĭ poate că a'aĭ nicĭ îndrăznit Mării Sal[e] lu Craĭ, cum să ni-ĭ daĭ; ce am crezut dumnetal[e] şi de acel răndu. Iar acum iat[ă] că de la Măriia Sa Craĭ încă ăm trimis cartea, şi iat[ă] că ţ'aŭ scris şi Măriia Sa Domnu nostru într'acest chip; ce ver[ĭ] înţăleage dumneta de toate. De care lucru pohtescu pre dumneta să nu maĭ avem zminteal[ă], să ni s[ă] maĭ opreascî Ţiganiĭ, cu *(sic)* cu aceia ne ţinem moşiile şi casel[e], de ne rădicăm trebile noastre. Că aicĭ s'ar cădea pre dereptate, parte întăĭ să socoteşt[ĭ] dumneta să nu fie vecinătatea şi întreprieteniia noastră cuvente făr lucru, ce dragoste în toat[ă] vream[ea], cu liubov curat, cum să cade între priiatin[ĭ], să nu s[ă] ţie unul la alaltu vre un lucru măcarŭ căt de prost, necum aceştea, ce săntu robĭ şi moşie de ajutoriŭ caselor noastre. Ce voiŭ lungi cuvăntul? Dumn[ea]ta eşt[ĭ] înţeleptŭ; ce ver[ĭ] înţăleage de toate,—că le şi ştiĭ maĭ de nainte, nu de acum. Că să socoteşt[ĭ] cu firea minţiĭ dumnetal[e] maĭ pre scurtu şi pre dereptate, că eŭ, de aş fi vrut să facu preste voia Mării Sal[e] Domnu nostru, într'alt chip, cum să zice să-m cautu lucrul robilor mieĭ pre dereptate, bucatel[e] dumnetal[e] îmblă pre moşiia mea; ce aş fi luat pentru aceĭ Ţigan[ĭ] cătăva marfă a dumnetal[e],—cum ţ'aĭ căuta şi dumn[ea]ta bucatelea, ce le-aĭ şti într'alt[ă] parte, fiind făr[ă] lucru şi ţiindu-le alţiĭ făr dereptate. Iar eŭ, dup[ă] zisa şi porănca Mării Sal[e], n'am făcut dumnetal[e] nicĭ-o zminteală, ce am socotit cum să avem prietenie unul la altu, cum iubeaşte Dumnezeŭ. Ce acum pohtescu pre dumn[ea]ta cum să nu fie nescarĭ cuvinte între noĭ, ci să n[i] să dea Ţiganiĭ, toţ căţ săntu, să ni-ĭ aducă. Acĭasta pohtescu pre dumneata. Şi acĭastă puţin[ă] scrisoare a noastră pre dumn[ea]ta întru bun[ă] săn[ă]tate ѡт хс҃ѣ [=de la Hristos], amin; Mart 19, l^t 7153 [1645].

Al dumnetal[e] neîndoit ca un fecĭor şi pururea gata a sluj[i]:

Radul V[e]l Ag[ă].

[V^0:] Întru tot cinstit, ca un părinte al nostru şi vecin de

www.dacoromanica.ro

aproape, dumn[ea]luĭ pan Mihaĭ вел сѫд чстаг града брашовскїи [= mare-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ].

[Pecetea luĭ obişnuită[1].]

5.

[Mateĭ-Vodă către judele Mihaĭ.] Să veĭ întreba de săn[ă]-tatea Domnie Meal[e], cu mila milostivuluĭ Dumnezău săntŭ Domnia Mea săn[ă]tos şi veasel într'o bun[ă] pac[e]. De alta, fac ştire dum[i]tale păntru neşte Ţigan[ĭ] aĭ ci[n]stit boiariuluĭ Domnii Meal[e], aĭ Agăĭ Rudchi (родѫкє), ce să află acolea. Dumn[e]ta ştiĭ că boiariĭ cu Ţiganiĭ să hrănescu; ce să socoteştĭ dumn[e]ta să-ĭ dea Ţiganiĭ, că Măria Sa Craĭ aŭ făcut cartea Mărie Sal[e] ca să-şĭ ià Ţiganiĭ. Dec[ĭ] dumn[e]ta încă, fiind priiatinul nostru şi destul înţelept, ce, decăt s'arŭ fac[e] cuvinte păntru nişte cioar[e], ce folos va fi? Maĭ bine să-ĭ daĭ dumn[e]ta. Iar, să nu să vor da, poate că să vor opri niscare marhă dentr'acea ţar[ă], păn să vor da Ţiganiĭ; căce Măria Sa Craĭ nu opreaşte robiĭ noştri şi boereştĭ, cariĭ să află acolea. Ci maĭ bine să socoteştĭ dumn[e]ta să-ĭ daĭ. Noĭ încă vom sluj[i] ce va fi pohta dumn[e]tale. Să hiĭ dumn[e]ta săn[ă]tos. Amin. [Martie 20, 7153 [1645].]

[Pecete rotundă, mare, roşie, ruptă[2].]

6.

La al nostru cinstit şi iubit priiatin şi vecin de aproape, jupan Mihaĭ сѫдѫ чстнаг града брашовскї [= judeţul cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul] Viiaţ[ă] şi sănătate pohtescu să-ţ dăruiască m[i]l[o]-stivul Dumnezeŭ întru multe zil[e], cu bun[ă] pac[e]. Alta, să ver cerca dumn[e]ta din coace, cu mila lu Dumnezeŭ tot pac[e] şi bine avem a scrie dumn[e]tale de în toate părţil[e], cu cinstit no-rocul Mării Sal[e] Domnu nostru. Avem a da laud[ă] m[i]l[o]sti-vuluĭ Dumnezeŭ. Să ver[ĭ] vrea a şti şi de noĭ, har să fie Sf[i]nţii Sal[e], că acum ne maĭ înbăr[bă]tăm. Alta, cinstita cartea dum-

[1] N° 609.
[2] N° 340.

www.dacoromanica.ro

netal[e], carea aĭ trimis cu omul dumn[e]tal[e] cu —, venit-aŭ, şi ţ'am înţăles de toate, pre răndu scrisoriĭ dumnetale. De care lucru, pentru ceĭ Ţiganĭ ţ'aŭ căzutŭ dumnetal[e] cu greŭ, pentru cuvente ce aĭ avut pentru dănşiĭ. De acĭasta, să ştiĭ dumn[ea]ta că, tămplăndu-mi-s[ă] mie scriindu pentru eĭ la dumneta într'atătea răndur[ĭ], ca să ni-ĭ daĭ, iar lucrul aŭ fost într'alt chip de acol[o], nu de spre dumn[ea]ta, ce de spre Măriia Sa Craĭ; adăstăndu şi dumnea[t]a răspunsu ca acela să prinsă zăbav[ă]. Apoĭ şi Măriia Sa Domnu nostru scrisă la Craĭ şi la dumn[ea]ta cu înputăciune: noao încă, sup[ă]-răndu-ni-s[ă] în tot cĭasul a trim[e]te dumn[e]tal[e] răspun-sur[ĭ], bogate cuvinte am scris, că ne era cu abănat. Fiindu dumn[ea]ta priiatin şi vecin de aproape, găndiiam, în ce chip nu ni s[ă] daŭ robiĭ noştri? Adevărat, de acĭasta să nu-ţ pare dumn[e]tal[e] nicĭ-un răŭ că fieteşcăruia i pare răŭ de agonisita luĭ, ce are direaptă, de moşie, — cum singur şi dum-netale într'acest chip le poţ priceape, cu înţălepciunea dum-netal[e]. Iar acum să fiĭ ertătoriŭ de toate. Dat-am ştire şi Mării Sal[e]: de porănca dumn[e]tal[e]. Mării Sal[e] încă i-au părut bine deac'aŭ înţăles cum aĭ prinsu Ţiganiĭ şi cum aĭ porăncit să trimitem omul nostru acol[o] la dumn[ea]ta, să ni-ĭ aduc[ă]. Dicĭ ne-aŭ dat porăncă Măriia Sa şi noao, cum să trimitem oameniĭ noştri unde vor fi oile, să le dea slob[o]-zie. Dicĭ, într'acel cĭas iat[ă] că am trimis oameniĭ noştri la dumn[ea]ta, să le daĭ Ţiganiĭ, şi am trimis şi la oĭ pre alţiĭ, înpreună cu oameniĭ de acolo, la oĭ, să le pornească; căndu vor sosi cu Ţiganiĭ la hotar, oile încă vor fi la hotar. Numaĭ mă rog să nu maĭ fie într'alt chip, ce, deaca vor sosi toţ la hotar, Ţiganiĭ să-ĭ treacă dincoac[e], iar oile să treacă la dum-n[ea]ta, cum să cade să fie între vecinătatea noastră. Şi, căte cuvente s'aŭ făcut până acum, toate să fie călcate. Aşa mă ţiiŭ că săntu dumn[e]tale ca un fecĭor. Şi, adevărat, păn unde vom fi întru toat[ă] viiaţa noastră, ver de ce va f[i] pohta dum-netal[e], săntu gata a sluj[i] în toată vream[e] dumnetal[e]. Pentru postav, iarăş voiŭ isprăvi dumnetal[e], că sănt bu-curos la toate, cum mă şi făgăduescu să nu fiĭ nicĭ de un lucru lipsit, ce de toate în voia dumnetal[e] să fie. Că să

www.dacoromanica.ro

ştiĭ dumn[ea]ta că de aceştea foarte m'aŭ durut inima, — că cu aceşt[ĭ] robi ne ţinem casel[e] şi moşiile, cum ştiĭ şi dumn[e]ta, că săntu cumpăraţ cu ban[i], încă de la părinţiĭ noştri, nu de la noĭ. Avem şi Rum[ă]nĭ acol[o] destuĭ, ce aceia, de vor vrea să vie, de voia lor eĭ vor veni. Iar, să nu, de aceaia nicĭ-o supărarea n'am. Acĭasta scriŭ şi pohtescu pre dumn[e]ta... Maĭ 21, l[t] 7153 [1645].

Al dumn[e]tal[e] întru tot gata a sluj[i] în toat[ă] vream[ea]: Radul V[e]l Ag[ă].

[V°:] La al nostru cinstit şi iubit priiaten şi vecin de aproap[e] p[a]n Mihaĭ sudţu [=judeţul]...

[Pecete galbenă şi semne; din legendă se cetește ... кѣа ...[1].]

7.

† Къ нашемъ [=la aĭ noştri], etc. Pohtim de la milostivul D[u]mn[e]zeŭ, tot binel[e] să-ţ dăruiască, de înpreună cu bun[ă] pac[e] şi săn[ă]tate; iar de la un bun priiatin al Mării Tal[e], iermonah Melhisedec, năstavnicul sf[i]nteĭ lavrăĭ unde iaste cinstit[ă] pomeana Măriiĭ Sal[e] Domno nostru, la Cămpul lungu, dra goste şi bun[ă] prietinie trimitem. Alta, scrisoare cĭ-aĭ trimes Măria Ta cătră noĭ, venitu-mi-aŭ, şi de toat[e] amŭ înţeles. Scrisu-mi-aĭ Măria Ta pentru rândul ceĭ Ţigance carea aŭ fostŭ dup[ă] un Ţigan al dumniivoastră, cum să o dăm să vie dup[ă] Ţiganu-ş. Ce să ştiĭ dumneata că pentru acestŭ lucru întrebaĭ şi pre Domnu nostru. Decĭ învăţătura Măriei Sal[e] iaste, cum să nu dăm, ce să-ş fie la loc de unde iaste. Iar Ţiganul, de nu va vrea să şaz[ă] cu Ţiganca care a luat întăĭ, să fie volnic să-ş ià alta, aciĭ, carea va vrea. Iar, să veĭ bănui dumneata cum aveţ dumniavoastră Ţigance de al dumniilorvoastre aicea la noĭ, noĭ de acestŭ lucru nu putem tăgădui că săntŭ. Iar de ale noastre Ţigance încă săntŭ aciĭ la dumniavoastră. Dereptŭ acesta lucru să fie Măria Ta ertătoriŭ, că făr[ă] voia Măriĭ Sal[e] Domnu nostru nu să va da Ţiganca acĭasta. Iar de altel[e] ce va fi

[1] N° 608.

www.dacoromanica.ro

pohta şi porănca dumniilor voastre cătră noĭ, noĭ bucuroş vom sluj[i] Măriiĭ Tal[e]. Acĭasta vestim. Să fiĭ Măria Ta cu sănătate şi cu bun[ă] pac[e] întru mulţĭ an[ĭ]; amin. Pis mşţ. Iul. dui 15, vlt. 7154 [1646][1].

† Μελχισεδέκ.

[V°: adresă slavă.]
[Pecete neagră cu legenda . . . ερεн . . . тѳроѵ.]

8.

† Ermonah Melhisedec, egumen ot s[fea]ta măn[ă]stire ot Cămpulung. Scris-am la bun, cinstit şi de milostivul Du[mne]zeŭ dăruit doamnea judeţ dentru cinstita cetaate Braşovuluĭ; pohtim de la milostivul D[um]n[e]zeŭ pac[e] şi săn[ă]taate dumnevostră şi a c[i]n[s]tite casele dumnevoastră. Într'aceia ne rugăm Măriĭ Tal[e] pentru aceşt[ĭ] săracĭ de oamenĭ de aicea, că aŭ foarte nevoe şi păs de aceştĭ boerĭ pentru aceĭ Ţiganĭ cariĭ sănt opriţ. Acum aceşt[ĭ] săracĭ i-am scos den închisoare (ѧкыісоарѣ) şi de în legătur[ă] de la aceĭ boerĭ aĭ cuĭ aŭ fost, şi i-am trimes la dumneta. Doamne, să facĭ Măria Ta bine, pentru D[um]n[e]zeŭ, să i le daĭ şi aceia Ţiganĭ, să-ş scoaţ[ă] capetele aceştĭ creştinĭ de oamenĭ, şi să iasă dentr'atăta urgie, că le sănt casele tot dă nevoe. Iar, dup[ă] ce o va năstă[vi] milostivul Dumnezeŭ, dă-ş vor scoate capetel[e] aceĭ Ţiganĭ careĭ sănt den Ţinutul Măriĭ Ta[le], de aicea de la noĭ iar se vor da lá Măria Ta. Numaĭ şă s[ă] dăzlege lucrul de aicea. de la ceştĭ boiarĭ. Decĭ să facĭ Măria Ta bine, doamne judeţ, să le-ĭ daĭ să s[ă] slobozească, căcĭ că aceşte sănt creştinĭ, dă petrec atăta nevoe pentru neşt[e] Ţiganĭ. Ci ne rugăm Măriĭ Tal[e] să le facĭ slobozire acestor creştinĭ, să nu fie tot dă nevoia acĭasta, că le sănt casele în toate zilele cu dajde şi cu greŭ. Acĭasta ne rugăm Măriĭ Tal[e], doamnea judeţ. Milostivul Dumnezeŭ să aflea pre dumnevoastră cu săn[ă]tate şi bun[ă] pac[e]. Pis mşţa [= scris în luna] Noem. 17 dnă.

Μελχισεδὲκ ἀρχ., ἡγούμενος.

[1] N° 612.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Acĭasta cartea să s[ă] dea întru c[in]sti[ta] măna a cinstituluĭ şi de D[um]n[e]zeŭ dăruit domnuluĭ judeţ ot Braşîv, wт ѣи радосати сѧ [= de la Domnul să se bucure[1]].

[Pecete mică, neagră, ştearsă, cu inscripţia: † [мелхиседек и]гоу̑м[ень].]

9.

† La al nostru c[i]nstit şi de la D[u]mn[e]zeŭ cu mare dar dăruit, cu mult[ă] înţelepciune îngrădit, jupan Mihaiŭ Gold[şmit], кел сѫдіе чснаг градѫ брышекском и прочаа [= mare-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ, şi celelalte]. Poftim de la m[i]l[o]stivul D[u]mn[e]zeŭ d[u]mn[e]tal[e] viaţ[ă] şi sănătate şi tot binel[e] înpreună cu toat[ă] prea-c[in]stita casa d[u]mn[e]tal[e]. Să veĭ pofti d[u]mn[e]ta a şti şi de a noastră sănă[ă]tate, har m[i]l[o]stivuluĭ D[u]mn[e]zeŭ, săntem sănătoş. C[in]stita cartea Mării Tal[e], carea ne-aĭ trimes, venit-aŭ la mănă, şi toate pre rănd am înţeles. De care lucru ne-aĭ scris d[u]mn[e]ta, pentru nişt[e] bucate ce se-aŭ oprit aicĭa pentru ceĭ Ţiganĭ aĭ noştri carii săut aciia la D[o]mnia Voastră, crez Domnia Ta ştiĭ, cănd am venit astă toamnă aciia cu cartea Mării Sale D[o]m[n]u nostru, cănd era judeţ celalalt, Neamţul, cum aŭ citit cartea Mării Sale D[o]mnu nostru, aşa aŭ trimes pre globnicul, înpreună cu slugile meale, de-au adus pre Oprea Ţiganul, carel[e] razimă astăzĭ la d[o]mniata, şi l-aŭ băgat în 'chisoare. Dup[ă] aceaia, mi-aŭ făcut carte la judeţul den colea, ca să prinză şi pre Barbul Ţiganul, să-l aduc[ă] la închisoare. Dar acol[o] nu l-aŭ aflat, că se-aŭ fost suit la sat la Ţănţariul, şi m'au mănat pre mine aciia în cetate în Braşov, şi se-aŭ prinsu cumu-l va trimeate pre Barbul Ţiganul aciia la cetate, pre urma mea. Iar Stan Ţiganul iaste la judeceasa cea bătrăn[ă], cum ştiĭ şi d[u]mniata. Decĭ ştiĭ d[u]mniata cum mi-am cerşut Ţiganiĭ la judeţul, şi mi-ĭ da, dar domniata ziceaĭ cum aĭ dat patruzecĭ de florinţĭ, de aĭ scos pre Oprea Ţiganul de la spănzur[ă]toare, şi n'aĭ fost dat nicĭ-un ban. Decĭ pentru acela nicĭ alalţĭ n'aĭ vrut să-m

No. 542.

www.dacoromanica.ro

dați. Deci și eŭ, văzănd atăta val de cătră d[u]mn[ea]voastră, mai dat-am știre Mării Sal[e] D[o]mnu nostru. Iar și de acol[o] m'aŭ trimes cu cartea Mării Sal[e] ca să-m dați robii, că iar era aciia, și razimă și astăzi de Domnia Ta. Și ai zis Domnia Ta să tăcem, să nu prinză Țiganii de veaste, să fug[ă], păn veri trimeate globnicul de-i va prinde și ni-i va da în mănă. Iar apoi d[u]mn[ea]ta ai ascultat globniculuĭ și ai oprit Țiganii. Măria S[a] Domnu nostru ne-aŭ făcut carte, și am oprit aceaste bucate. Deci se-aŭ pus zi trei săptămăni, și aŭ trecut; acum iarăș mai puiŭ zi doao săpt[ă]măni: de nu-m vor veni Țiganii, adevărat să știi d[u]mn[e]ta că se vor rădica de acol[o] toate bucatele și se vor chieltui toate. Iar Țiganul cel bătrăn Stoichina, carel[e] iaste prinsu aciia, de nu-l veri tremeate cu cartea Domnu nostru și cu omul nostru, iar să știi d[u]mn[ea]ta că se vor opri bucate. Acĭasta scriŭ d[u]mn[e]tal[e] ... Iun. 18, vl. 7157 [1649].

† Priiatenul d[u]mn[e]tal[e]: Costanda Vornicul.

[V°: Adresa slavonă.]

[Pecete roșie neinteligibilă [1].]

10.

† Slujbă și bun[ă] săn[ă]tate. Mă închin dumnetal[e], pohtindu de la Dumnezeŭ să dăruiască dumnetale toot binele dup[ă] pohta dumnetale, cu toot[ă] cinstit[ă] casa dumnetale. Alta, mă rog dumnetal[e] pentru cel Rum[ă]nu al mieŭ anume Oprea, carea iaste la Răjnovu, să facĭ dumneta bine să mi-l dați la măna fiiŭ-mieŭ, lu Ianache, că eŭ n'am vrut să fac preaste carte dumnital[e], să-l legu saŭ să-l închis aice, ci m'am tocmit cu dinsul să si plătească cu trei suflete de Țigani, și aŭ fapt zapisul luĭ, cu mărturiĭ și cu zi la Rusalii ce au trecut. Cu acel ales eŭ l-am lăsat; acum nicĭ vine ial, nicĭ aduce Țiganiĭ. Deci dumneta eștĭ înțeleptu, și-mĭ iaștĭ ca un părinte: să-l dați dumneta, că să va mai face altu val; eŭ voiŭ apuca niște oameni de la Răjnovu, și-i voiŭ închid[e]

[1] N° 614.

www.dacoromanica.ro

aice. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos wт хѕ [=de la Hristos]; amin. Ghenare 9 dni, lt. 7159 [1651].

† Al dumnital[e] ca un fecĭor.
Socol Cliuč[er].

[V°:] La al nostru cinstit şi ca un părinte, jupan Mihaĭ в[ѣ]л сѣдѧѣ [=marele-judeţ].
[Pecetea obişnuită [1].]

II.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat ă] vreamea de bin[e] voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstitii cetăţ Braşovul, sănătate şi tot binele poftim dumitale de la Dumnezeŭ. Cartea dumitale, ne-aŭ venit, şi, înţelegănd de bunăs ănătatea dumitale, ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne scriĭ dumneata, am înţeles. Pentru o seamă de oameni den ţara dumneavoastră, den Tohani şi den Zărneşti, cariĭ ar fi trecut aicĭ în ţara noastră, ce ne pofteştĭ dumneata ca să-ĭ dăm, — de acĭasta veĭ şti dumneata că, măcar că maĭ nainte obiceaiŭ n'aŭ fost ca să s[ă] dea oameniĭ dentr'o ţară într'alta, iar, căt pentru aceştea, ştiind că şi den satele noastre, de la Rucăr şi de la Dragoslavele, au fost trecut căţva oameni acolo, în Ţinutul dumneavoastră, şi, cum am poftit pe dumneata, aĭ poruncit de i-aŭ dat, — aşa şi noĭ datoriia ne-am făcut, de vreame ce ştim că Tohaniĭ şi Zărneştiĭ sănt în marginea ţărăĭ, de păzescu la schiiale, precum iaste Rucărul şi Dragoslavele. Şi iat[ă] că am dat voe cu cartea noastră ca, unde să vor afla oameni de aceia den Tohani şi den Zărneşti, să-ĭ ià cu tot cu ce vor avea şi să-ĭ ducă la satele lor. Numaĭ poftim pe dumneata, de ar maĭ treace niscare oameni den Rucăr şi den Dragoslavele, acolo în ţeara dumneavoastră, să fie porunca dumitale ca să

www.dacoromanica.ro

să dea, să să nu opreascâ. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Marte 8 dni, l^t 7203 [1695].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătaate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

12.

Cins[ti]tuluĭ şi al nostru bun priiatin şi de aproope vecin, dumnealuĭ jupan Ioan Mancăşĭ, judeţul ot cetatia Braşouluĭ, săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim dumital[e] de l[a] Dumnezeŭ.

† Cinstit[ă] scrisoarea dumital[e], den preună cu omul dumital[e], ne-aŭ venit. De a dumital[e] fericit[ă] şi bun[ă] săn[ă]tatia ne-am bucurat. Ce ne scriĭ dumneata, am înţăles: ne scriĭ dumneta cum că aĭ trimis omeni dumital[e], dupe porunca Mării Sal[e] Domnuluĭ nostru, ca să aduc[ă] dumital[e] omeniĭ din Tuhanul ş[i] de în Zărneştĭ, car[i] săntu fugiţ aicĭĭ în ţară, să-ĭ aduc[ă] aciia la locul lor. Aşa iaste precum zic[ĭ] dumneata, — c'aŭ venit omeni dumital[e] şi aicĭĭ le noĭ, de ni-aŭ arătat cartia Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], ca să-ĭ rădic[e], car[e] und[e] ĭĭ va găs i]. Şi noĭ încă le-am zis dumilorsal[e] să-ĭ rădic[e] car[e] pă und[e] ĭĭ va găs[i], — că d[e] nimenĭ opreaal[ă] să n'aibă; iar, de l[e] va sta cin[e]va înpotriv[ă], atuncĭ vor veni la noĭ. Ce s[ă] ştiĭ dumneta că nimenĭ înpotriva lor nu li-aŭ stătut, ca s[ă] nu-ş ià omeni. Ce dumneta, după cum porănceaşte Mărĭ S[a] Vod[ă], trimete şi-ĭ rădică, şi ffă cum e pohta dumital[e] cu dinşiĭ, şi, omeni noştri, Rucăreani, cariĭ porănceaşte Mării S[a] Vod[ă], ca să-ĭ daĭ dumneata,—precum ţĭ-ĭ dă Măriia S[a] aĭ dumi-

[1] N° 351.

www.dacoromanica.ro

tal[e], şi dumneata dă aĭ noştri, — că pe aĭ dumilorvoastre nimen[ĭ] nu-ĭ opriaşte, ce, cănd va fi voe dumital[e], atuncĭ ĭ[ĭ] viĭ luò. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneta. Ap. 15 dni, l^t 7203 [1695].

Al dumital[e] bun priiatin şi de bin[e] voitor, gata sipre *(sic)* slujba dumital[e]:

Şărban Părvul, biv [1] Vel Com[i]s, Vlădescul.

[V°:] † Cinstituluĭ şi al nostru şi de aproope vecin, dumnealuĭ mareluĭ-judeţulluiŭ Braşouvuluĭ, cu cinste şi cu săn[ă]taate să s[ă] dea. S'aŭ scris ot Vlădeşt[ĭ].

[Pecete brună ca a luĭ Gherghe Băleanul, cu iniţialele: «Ş[erban] P[ărvul] Vl[ădescul] (?) [2]».]

13.

Cinstite şi al nostru bun priiaten şi de bine voitoriŭ, de aproape vecin.

† De la putearnicul Dumnezeŭ sănătate şi tot fericitul bine pohtim ca să dăruiască dum[i]tal[e], înpreună cu toţ iubiţiĭ dum[i]tal[e]. Cinstit[a] scrisoarea dumital[e] ce aĭ trimis, care scrie la maĭ marel[e] mieŭ frate, dumnealuĭ neanea Costandin Stolnicul, aŭ venit, şi, ne 'ntămplăndu-se dumnealuĭ a fi aicĭ, mi i-aŭ zis omul dum[i]tal[e] ca să o dispecetluescu, să-ş poată luoa răspunsul ce va fi. Dăşchizăndu-o şi citindu, întăiŭ de bun[ă] sănătate dum[i]tal[e] înţelegăndu, ne-am bucurat şi ne-aŭ părut bine. Alalte căte aŭ cuprinsu în carte, iar am înţeles; căt dară ne sămnezĭ domneata, pentru nişte oamenĭ aĭ dumneavoastră de la Satul Lungu, carĭĭ încă săntu vre o 20 de aĭ de căndu aŭ maĭ avut val de nişte călugărĭ, apucăndu ĭ că săntu Rumănĭ aĭ mănăstiriĭ de la Teşălă, şi mărturisindu pre dănşiĭ 7 sate că nu săntu Rumănĭ, au avut pac[e] până acum; iar acum, scornindu-se Rumăniĭ den Teşălă iar cu gălcĭav[ă], cum că săntu Rumănĭ aĭ măn[ă]stiriĭ, le-aŭ luoat nişte bucat[e], şi pre unul l-aŭ pus la opreal[ă]: de car[e] pohteştĭ a avea acel om dreptate şi să să slobo-

[1] Vlădescu, — ispravnic de Cîmpulung.

[2] N° 651.

www.dacoromanica.ro

zească, şi să i să dea bucatel[e],—de care lucru încă pentru acĭasta noĭ, neştiindu poveastea precum aŭ fost, am oprit omul dum[i]tal[e] 2, 3 zil[e] aicĭ, până am trimis la egumenul de la mănăstire ca să ne scrie cum aŭ fost lucrul, să ştim ce vom răspunde dum[i]tal[e]. De car[e] părintel[e] egumenul aşa ne aŭ scris o carte cum că, păntru aceĭ Rumănĭ, viind la Bucureştĭ, s'aŭ făcut judecata, şi 'ntr'acesta chip s'au rupt, făcăndu o carte dă afurisanie a părinteluĭ patriiarhuluĭ la toţ săteaniĭ din Teşălă şi la alţiĭ d'inprejurul lor, ca să mărturiseaască ce vor şti adăvărul, Rumănĭ săntu aŭ nu săntu Rumănĭ. Şi aşa niminĭ n'aŭ vrut să ià acea carte asupra sufletuluĭ luĭ, ci aŭ mărturisit adăvărul că săntu Rumănĭ, iar niminĭ în spinarea cuivaş să să pue şi să-l fac[ă] că iast[e] Rumăn, nu să va face. Că fiştecar[e] să teame de suflet. Ci numaĭ, fiindu eĭ şăzătorĭ aproap[e] dă hotaru, şi cum săntu eĭ obicĭuiţ a fugi şi a treace în ţara dumneavoastră, şi şăzindu mulţime de aĭ acolo, socotindu că să uită şi li să va piiarde urma dă Rumănie, pentru aceaia eĭ acum, căndu-ĭ găsescu, tăgăduescu că nu săntu Rumănĭ. Iar năpaste şi asupreaal[ă] să să fac[ă], saŭ lor, saŭ altora măcar, aceaia să ferească Dumnezeŭ. Şi, de acum înnainte, ce vor hi trebile dum[i]tal[e] într'acoace, ne scrie, că gata spre slujba dum[i]tale vom fi. Şi, cu acĭasta sfărşănd, mila luĭ Dumnezeŭ rugăm ca să fie pururea cu dumneata. Ap. 25, t 7203 [1695][1].

Al dumitale de bine voitoriŭ şi gata spre slujbă:

Mihaĭ Catacuzinò.

[V°:] Cinstituluĭ şi bunuluĭ nostru priiaten, de bine voitoriŭ şi de aproape vecin, dumneaaluĭ jupănuluĭ Hanăş Mancăş, mare-judeţ al cinstitiĭ cĭătăţi a Braşovuluĭ, cu cinste şi cu mult[ă] săn[ă]tate să să dea.

[Pecetea neagră cunoscută]

[1] No. 749.

www.dacoromanica.ro

14.

† Io Costandin Basarab Voevod, bj. mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ cinstiteĭ cetăţ a Braşovuluĭ, sănătate şi tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Pricina cărţiĭ aceştiia nu iaste alt[a], făr de căt facem ştire dumitale pentru nişte oameni de la Rucăr şi Dragoslave, cariĭ aŭ fugit de acolo şi au venit aciĭ in ţara dumneavoastră, de şăd pe hotaru Branuluĭ. De care lucru, viind ceialalţĭ săteanĭ de ni s'aŭ jăluit pentru fuga lor, şi păsăndu-le de nevoĭ făr de dînşiĭ, şi nevrănd de bună voe ca să vie la moşia lor, — pentru cariĭ dar pohtim pe dumneata, pentru voia noastră, viind ceialalţĭ săteanĭ den Rucăr şi den Dragoslavel[e], şi spuind dum[i]tal[è] care le sănt oameniĭ aceĭ fugiţĭ, să poruncestĭ dumneata ca să şă dea, cu toate bucatel[e] lor, ce vor avea, să-ĭ aducă la moşiia lor; iar să nu să oprească. Că vom mulţumi dumitale, şi şi noĭ, ce ne veţ pohti dumneata, aseamene neapărat vom fi a face pohta dumital[e]. Acĭasta, şi fiĭ dumneata săn[ă]tos. Ap. 25 d., 7204 [1696].

Dumitale de bine voitor: *Io Costandin Voevod.*

De ar fi alţĭ oamenĭ dupe 'ntr'alte sate, nu am supăra pe dumneata, numaĭ, fiind aceştĭ oamenĭ den scală, care scală iaste şi de folosul ţărăĭ noastre şi de folosul ţărăĭ dumneavoastră, ce pentru aceaia pohtim pe dumneata ca să-ĭ daĭ, să nu stea scala pustie; iar, de ar fi dupre 'n alte sate, nu am face supărare.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitorĭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

[1] N° 355.

www.dacoromanica.ro

15.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gpdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproap[e], în toat[ă] vreamea de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ. Săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim dum[i]tal[e] de la Dumn[e]zeŭ. Pricina scrisoriĭ cătră dumneata nu iaste de alt[a], făr de căt facem dum[i]tal[e] şt[i]re că aicĭ, înnaintea noastră, veni Vlad părcălabul de la Drag[o]slavel[e], de ne spus[e] pentru 2 oamenĭ, anum[e] Jănga şi Şărban, car[e] aŭ fost den sat den Dragoslavel[e], birnicĭ de acol[o], şi apoĭ aŭ fugit de aŭ mersu acol[o], de şăd în Satu-Lungu, şi birul aŭ rămas asupra bieţilor săteanĭ den Drag[o]slavel[e]. Decĭ, găsind nişte vite dă ale lor aicĭ în ţară. însă: oĭ 87 şi o iap[ă], le-aŭ luat pentru birul lor. Iar acum oameniĭ noştri, ceĭ ce trec dentr'acol[o], i-aĭ fi oprind dumneata pentru bucatel[e] acelor oamenĭ. Pentru care lucru, acĭasta o poţ cunoaşt[e] dumneata că nu iast[e] cu cale să şaze eĭ într'alt[ă] ţară şi bucatel[e] lor să le ţie în cĭastă ţară dencoac[e], făr de căt într'alt chip nu să poat[e], numaĭ pohtim pe dumneata să daĭ poruncă acelor oamenĭ ca să ş vie la sat la urma lor, să-ş ià bucatel[e] şi să şaz[ă], să-ş plătească dăjdil[e] cu ceialalţĭ săteanĭ denpreună. Iar, pentru oameniĭ noştri ce s[ă] oprescu dentr'acoc[e] pentru bucatel[e] acelor 2 oamenĭ, nu iast[e] cu cale; ci să porunceştĭ dumneata să las[e] oameni în pac[e], să nu să învăluiască; că, de vor veni cineva să s[ă] maĭ jăluiască cum că-ĭ tot oprescu, apoĭ să ştiĭ dumneata că maĭ mulţĭ vom opri noĭ de aĭ dumneavoastră dencoac[e]. Şi, cu acĭasta săvărşind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ pururea să fie cu dumneata. Iun. 9 dni, l[t] 7207 [1699].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproap[e], în toată vreamea de bine voitorĭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşov[u]luĭ, cu sănătat[e] să să dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

[1] N° 368.

www.dacoromanica.ro

16.

Io Costandin Basarab Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Hanăş Mangăş, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţ Braşovuluĭ. Săn[ă]tate şi tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ: cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimis înpreun[ă] cu omul dumital[e], ne-aŭ venit, şi, de săn[ă]tatea dumital[e] înţelegănd, ne-au părut bine. Alaalte ce ne maĭ scriĭ dumneata, încă am înţeles. Căt pentru nişte oamen[ĭ] dăn Rucăr şi dăn Dragoslavel[e], cariĭ sănt fugiţ acolea, de cariĭ am fost poftit pre dumneata ca să s[ă] dea să-ĭ ducă la urma lor, căcĭ ceĭ ce sănt fugiţ dupre'ntr'alte părţĭ, de aceia n'avem atăta bănuial[ă], iar aceştea, fiindu den Rucăr şi den Dragoslavel[e], unde iaste schila ţărăĭ, nu-ĭ putem lăsa, ca să nu s[ă] întămple ţărăĭ vre o pagubă,—măcar că dumneata ne scriĭ că i-aĭ dat, să-ĭ aducă la urma lor, numaĭ vameşul nu i-aŭ slobozit. Ce, de acĭasta, poftim pre dumneata, să zicĭ dumneata şi vameşuluĭ să-ĭ slobozească, să-ĭ aducă, să nu-ĭ oprească, căcĭ că, precum am şi maĭ zis, de ar fi dentr'alte părţĭ fugiţĭ, n'am zice nimic, iar, fiind de acolo, den schilă, şi fiind de paza ţărăĭ, nu-ĭ putem lăsa, căcĭ va pricinui ţărăĭ, cum zicem, mare pagubă. Iar, pentru nişte vite ale luĭ Şerban şi ale frăţine-săŭ Jingăĭ, care s'aŭ oprit la Dragoslavele, de acĭasta iat[ă] că am făcut cartea noastră, şi am trimis într'adinsu omul nostru acol[o] ca să-ĭ apuce, să le dea făr de voia lor. Şi, iarăş, întru ceaia ce va fi pofta dumital[e], gata vom fi. Şi, cu acĭasta acum, de cĭastă dată, sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Avgust 23 d., l' 7207 [1699].

De bine voitoriul dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mangăş, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţ Braşovul, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea. [Pecete mare rotundă[1].]

[1] N° 372.

www.dacoromanica.ro

17.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml[i] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Echel Ghiorghe, marele-judeţ de la cinstită cetatea Braşovul. Sănătate şi tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Alta, facem ştire dumitale că aicĭ, înnaintea noastră, veni cest sărac de om, Coman de Dragoslavele, de ni să jălui cum că, fiindu trecut de cătăva vream[e], el şi cu un văr al luĭ, de aŭ şăzut acol[o], în Ţara Ungurească, de aŭ slujit la un neamiş ce-ĭ zic Farcaş Mateĭ, şi murind văru-săŭ, şi rămăind numaĭ el săngur, aŭ tras ca să vie iar aicĭ în Ţară, la moşiia luĭ, iar neamişul acela i-aŭ oprit bucatel[e] pe bună dreptate, şi nu và să i le dea. De care lucru, dumneata ştiĭ că mulţ de acol[o], den Ţara Ungurească, să află aicĭ, în ţara noastră, şi, cănd vor să să ducă iar la ţara lor, noĭ nu-ĭ oprim, nicĭ pe eĭ, nicĭ bucatele lor. Aşa trebuiaşte, nicĭ oamenilor de ţara noastră să nu li să oprească bucatel[e], căcĭ trag de-ş vin la pămăntul lor. Ce poftim pre dumneata vecineaşte şi prieteneaşte, să cruţĭ de dreptatea acestuĭ sărac: de unde-ĭ vor fi bucatel[e], să i le scoţĭ dumn[ea]ta şi să i le daĭ, să nu vie de la dumneata neîndreptat; căcĭ apoĭ să vor opri aicĭ alte bucate. Acĭasta, şi mila luĭ D[u]mn[e]zeŭ cu d[u]mn[e]ta. Av^{t} 16 d., l. 7208 [1700].

De bine voitor dum[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Echel Ghiorghe, mar[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu săn[ă]-tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

18.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdnu zemle vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, ma-

[1] N° 373.

www.dacoromanica.ro

rel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul. Sănătate și tot binele poftim dumital[e] de la Dumn[e]zeŭ. Cu acĭasta facem știre dumital[e] că, fugindu o seamă de oamenĭ den Rucăr și den Dragoslavele, de aŭ trecut acolo, în satele den țara Bărseĭ, care sănt supt ascultarea dumneavoastră, precum iat[ă] că-s scrișĭ tot pe nume în foiț[ă], i-am trimis dumital[e], ca să vezĭ dumneata pre unde sănt. Care aceast[e] 2 sate nu sănt ca alte sate ale țărăĭ noastre, ce aceastea, Rucărul și Dragoslavele, sănt în marginea hotaruluĭ țărăĭ, la scală, de sănt de treabă, și de spre o parte, și de spre alta. Că, de ar lipsi aceast[e] 2 sate, nu numaĭ țărăĭ noastre ar fi pagub[ă], ce și satelor țărăĭ dumneavoastră s'ar face multe pagube. Pentru care lucru facem dumital[e] știre că, dentr'aceast[e] 2 sate, când aŭ fugit oamenĭ acolo pen satele țărăĭ dumneavoastră, și am poftit pe alțĭ județ[ĭ] ce aŭ fost maĭ nainte, nu i-aŭ oprit, ce pe toț[ĭ] i-aŭ dat. Acum dară poftim și pre dumneata, pentru oameniĭ aceștea, să facĭ dumneata ca un priiaten bun, să să dea, ca să-ĭ aducă la sate, să nu să strice buna vecinătate. Acĭasta acum, și mila luĭ D[u]mnezeŭ s[ă] fie cu d[u]mn[e]ta. Noemvrie 5 d., l[t] 7209 [1700].

De bine voitor dum[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă.]

19.

† Cinstituluĭ și alesuluĭ întru vrednicie al nostru bun priiatin și de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupan Hanoș Mancăș, marel[e] județ al cinstiteĭ cetăț Brașovuluĭ, de la atot puternicul și mult milostivul Dumnezeŭ mult[ă] și bun[ă] săn[a]tate și tot bin[e]le fericit dumitale pohtim, împreun[ă] cu toat[ă] cinstit[a] familiia dumitale. Cinstit[a] carte dumitale ne-au venit, și, de-a dumitale bun[ă] săn[ă]tate înțelegând, ne-am

[1] N° 375.

www.dacoromanica.ro

bucurat foarte. Ostenind şi dumneata, cu pohtă a şti de noĭ, har aceluĭ mult milostivnic Dumnezeŭ, săn[ă]toş ne aflăm. De căte ne scrisеş dumneata, încă am înţeles, pentru rândul Rumănilor noştri car[i] sănt pen Săceal[e], şi pentru acel Rumăn boar cu boĭ, fiind plugarĭ, pecum şi întăĭ ş'apoĭ am scris dumital[e], aşijderea şi pentru acel Iane zidarĭ, iară pecum am scris dumitale. Iar, pentru Rumănĭ, i-aĭ dat dumneata, însă, unĭĭ fiind cu slujbe, bacĭ, păstor[ĭ] într'acolo, pe la vite, acum neputându-s[ă], se-aŭ făcut vorbă, ca, plinindu-şĭ vreamea slujbeĭ, să ni s[ă] dea; iară pe 2 dându-ĭ, cum ne-aŭ spus omul nostru, car[e] am trimis la dumneata scrisoarĭl[e]. De car[i] foarte am mulţumit dragosteĭ ceĭ herbinte a priiteşu[gu]luĭ dumital[e], car[e] aĭ arătat şi acum maĭ vărtos, şi maĭ nainte, întru căte am pohtit pe dumneata. Numaĭ veĭ şti dumneata, pecum veĭ şi înţeleag[e], cum că a scăpat; de cari, unul, pecum i-aŭ fost scăparea, cum veĭ înţeleage dumneata de nu s[ă] va fi petrecut, iară aciĭ va fi venit; altul încă zdravăn, arătându-s[ă] om bun, care, ce va fi gândit, aŭ cine ce-ĭ va fi zis, ĭară aciĭ, fugind, va fi venit. Ci numaĭ iară maĭ cu prilej să vor cerca, şi aceia şi alalţĭ, şi toţĭ, deca de dumneata şi de cinstitul Sfat nu n[e] sănt opriţĭ. Iară acum de ast[ă] dat[ă] vom maĭ aştepta. Car[e] dar al dumital[e] priiteşug caldu şi cu mar[e] dragoste conoscând, întâmplându-s[ă] şi dumnealuĭ unchiul nostru Mihaĭ Cantacuzino V[e]l Spat., şi împreunându-n[e], am spus; car[e] şi dumnealor încă având căţva ubagĭ Rumănĭ aĭ dumnealor acolo, cu aĭ dumnealuĭ unchiuluĭ nostru Costandin Cantacuzino Stolnicu, — omul nostru ne-aŭ spus cum nu sănt opriţĭ; spuindu dumnealuĭ, foarte bin[e] i-aŭ părut, căcĭ de opşte iaste aceast[ă] treab[ă], şi foarte au conoscut al dumital[e] bun priiteşug şi dragoste, care noĭ am propovăduit. Car[e] şi Mării Sale lu Vod[ă] bin[e] vă să-ĭ par[ă], cum am maĭ scris dumital[e], conoscând direpţ al dumi[tale] priiteşug. Care, de voĭ trăi, să ştiĭ dumneata că de spre toţ mă voĭ sili a-l maĭ întemeia, lăudând a dumital[e] bun[ă]voinţă şi priiteşug. Pentru zidari de aicĭ. Car[e] am fost pohtit pe dumneata, iară, pecum dumneata ne scrisеş poveastea, am înţeles; car[e] iară maĭ pohtim pe dumneata, cum s'ar putea maĭ curând, să ni-l tri-

www.dacoromanica.ro

miţĭ, foarte trebuindu-ne, şi vom mulţumi dumital[e] foarte. Şi încă pohtim pe dumneata pentru un meşter pietrarĭ, care s[ă] ştie meşteşug, bun foarte, iar să n[e] trimiţĭ dumneata, ca s[ă] ne lucreaze nişt[e] lucru, şi iară vom fi dumital[e] foarte mulţămitor. Că, măcar că şi alt[ă] dat[ă] tot să aduc[e] aicĭ de aceĭ meşter[ĭ] de aceaştĭ, iară acum aicĭ sănt dăstuĭ, dar, bun[ĭ] puţinĭ, şi, carĭĭ sănt ceĭ bunĭ, lucreaz[ă] la tre[bile] Mării Sal[e] lu Vod[ă]. Ci foarte pohtim pe dumneata să n[e] facĭ dumneata şi acĭast[ă] pohtă; iar bun[ă] plat[ă] vor avea; şi dumital[e] foarte vom mulţumi. Rozmarinul ne-aŭ venit bine; car[e] mulţămim dumital[e] foart[e]; şi cu mare dragoste l-am priimit; car[e] doar cu vre-un acelva [= alt ceva] vom asem[ă]na a dumital[e] dar. F[e]cĭorul nostru ne spus[e] o pohtă a dumital[e], car[e] noĭ am fi socotit de alt ceva să n[e] fi pohtit dumneata, dar prea de puţin. Care am fi făcut acum pohta dumital[e], că, cum zisem, nu iaste ceva mar[e] lucru; dar acum îndat[ă] nu să putu. Pentru car[e] pricină, aducătoriul cărţiĭ, acest priiatin al nostru, va spun[e] dumital[e]. Iară peste căteva zile vom trimite, şi va fac[e] pohta dumital[e]. Car[e] şi de acum, cu ce am putea, ne vom sili a fac[e] dumital[e] cinste şi slujbă, întru ce ne-aĭ pohti, pecum şi dumneata ne adeverezĭ, cum că, de c[e] am maĭ pohti pe dumneata, neapărat cu drag te veĭ arăta. Car[e] am conoscut ş[i] cunoaştem dragostea dumital[e] şi urmarea cea veche bătrănească car[e] avea ce' maĭ denainte cinstiţĭ şi răposaţĭ judeţĭ cu stremoşiĭ, moşiĭ, părinţiĭ noştriĭ, şi cu noĭ. Car[e] dumnezeŭ cu mult[ă] viiaţ[ă] şi fericită să te trăĭască pe dumneata, şi să t[e] bucur[ĭ] tot de bunĭ priiatinĭ şi voitorĭ de bin[e]. De acĭasta iară dar avum a maĭ scrie dumital[e]. Şi acĭast[ă] priitenească scrisoar[e] să afle pe dumneata întru multă şi bun[ă] săn[ă]tate. Iulie 21 d., leat 7220 [1712].

Al dumitale bun priiatin şi de bine voitor:

Mateĭ Filipescul.

[V°:] † Cinstituluĭ, înfrumuşăţatuluĭ cu dăstoinicie şi alesuluĭ întru vrednicie al nostru bun priiatin şi de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupan Hanăş Mancăş, mar[e]le-judeţ al cinstiteĭ

www.dacoromanica.ro

cetăţi a Braşovuluĭ, cu cinste şi cu săn[ă]tate mul:[ă] să s[ă] dea.

[Pecete neagră cu vultur şi legenda «† Mateĭ Filipescu[1]».]

II. Opriri.

În afacerile de hotar joacă iarăşĭ un rol mare *opririle*, felul cel maĭ sigur de a se face dreptate de la o ţară la alta, în timpurĭ cînd judecăţile zăboviaŭ saŭ eraŭ părtenitoare pentru localnicĭ.

Cuvîntul *oprire* saŭ *poprire* e cel românesc, care se întrebuinţa singur în Ţara-Românească, pe cînd Moldovenĭ întrebuinţaŭ maĭ ales cuvîntul slavon *zăbor*, din care făceaŭ şi: *zăberire*[2]. Şi într'o ţară şi în cealaltă, măsura maĭ era numită *trăsură*. Dacă o turmă de oĭ era trecută peste hotar, dacă hoţiĭ luaŭ un cal şi-l duceaŭ în cealaltă ţară, dacă nu se plătia datoria unuĭ negustor, orĭ i se aduceaŭ, într'un fel saŭ altul, pagube, atuncĭ se alerga la *oprire*. Un număr corespunzător de oĭ, alt cal, cam tot atîţia banĭ saŭ tot atîta marfă cîtă se păgubise, eraŭ oprite de orĭce supus al ţerĭĭ în care trăia vinovatul. Lucrurile eraŭ ţinute o bucată de vreme, şi se dădea de ştire despre măsura ce se luase. Dacă Braşovenii, Sibiienii, de pildă, făceaŭ dreptate, *oprirea* înceta, şi nevinovatul îşĭ căpăta înnapoĭ bucatele, marfa, banii. Dacă nu, lucrurile eraŭ scoase în vînzare, şi astfel se ajungea la despăgubire. De multe orĭ, cînd şi o parte şi alta se îndărătniciaŭ, o poprire putea să aducă altă poprire, şi astfel se alcătuia un întreg lanţ de nedreptăţĭ, al căror scop ultim era totuşĭ dreptatea.

Saşilor nu li veniaŭ de loc la socoteală *popririle* noastre, mijloc sălbatec, dar fără greş. În tratatele lor cu Ţara-Româ-

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 256-8.

[2] V. *Documentele Bistriţeĭ*, tabla, la cuvîntul *zăbor*. În Apus, care nu despreţuia de loc acest mijloc, el se chema «dreptul de represaliĭ» (de la *reprehendere*, a lua în schimb). Asupra acestuĭ drept a scris o tesă R. de Mas Latrie. Acolo însă se acordaŭ negustoruluĭ jignit autorisărĭ în toată forma, pentru a putea să-şĭ iea despăgubirea: în Franţa ele se numiaŭ *lettres de marque*. V. şi actele genovese prin care se daŭ drepturĭ de *represaliĭ*, în *Acte şi fragmente*, III[1], p. 16 şi urm.

www.dacoromanica.ro

nească, eĭ nu uită să cuprindă şi o învoială asigurătoare în această privinţă. Astfel, se ceteşte în privilegiul luĭ Mircea-cel-Mare încă la 1413: «Şi iarăşĭ, cine-şĭ dă marfa pe datorie, să-şĭ caute datornicul saŭ chezăşiĭ», — aceştĭ chezăşĭ, cărora li se zice în Moldova *sodăşĭ* [1], sînt totdeauna de nevoie—«dacă-ĭ are, iar de oamenĭ drepţĭ să nu se atingă, şi nimenea să nu bîntuiască vre-un om drept» [2]. Ceva maĭ tărziŭ, Mihail, fiul luĭ Mircea, îndeamnă pe aĭ săĭ să meargă cu plîngere pentru pagubele lor la judeţul şi la pîrgariĭ din Braşov, fără a lua de la ceĭ fără vină «zăloage» (залог) [3]; averea poprită era privită, în adevăr, la început numaĭ ca un mijloc de asigurare, ca un zălog. Peste cîţĭva anĭ, Radu Praznaglava e adus şi el să asigure pe Braşovenĭ şi de *oprire* (изѣм) şi de «zălog», două expresiĭ pentru acelaşĭ lucru. Clausa privitoare la asemenea urmăririĭ trece din tractatul luĭ Mircea în al sau, ca şi în ale luĭ Dan al II^lea [4]. Oricum, se hotăria întâiŭ căutarea dreptăţiĭ înnaintea judecătorilor din Braşov (1423)[5]. «Cine va bîntui pe vre-un om drept» scrie odată acest din urmă Domn, «pe unul ca acela în foc îl vom arde» [6]. Şi Vlad Dracul cuprinse în privilegiul săŭ vechea clausă împotriva oprirĭlor [7].

Dar lumea se ţinea şi maĭ înnainte de vechea datină. Domniĭ, din partea lor, nu se arătaŭ tocmaĭ supăraţĭ pe aceia cari călcaŭ acest punct din învoielile de negoţ cu veciniĭ. Eĭ nu mergeaŭ doar aşa de departe ca Bogdan Orbul din Moldova, care îngăduia fostuluĭ vameş de Suceava, Logofătul Isac, păgubit la Lemberg printr'o chezăşie la care intrase, «să-şĭ împlinească baniĭ de la oricine-ĭ va fi la îndămînă», şi dădea de ştire *burgmeisteruluĭ* din acel oraş ca să despăgubească pe orăşanul de la care Isac oprise o sumă de baniĭ [8]. Dar un astfel de popritor

[1] *Doc. Bistriţeĭ*, tabla, la acest cuvînt.
[2] Bogdan, *o. c.*, I, p. 6 (n° I), p. 38 (n° XVIII).
[3] *Ibid.*, p. 8 (n° III).
[4] *Ibid.*, pp. 10, 12, 16-7, 23-4, 34.
[5] *Ibid.*, p. 26.
[6] *Ibid.*, p. 39.
[7] *Ibid.*, p. 73.
[8] Hasdeŭ, *Arch. istorică*, I, p. 7.

www.dacoromanica.ro

nu era pedepsit. Ba vedem chiar, în veacul al XVII[lea], cum Domniĭ staŭ de vorbă cu Braşovenii în privinţa uneĭ opriri săvîrşite.

I.

† La al nostru cinstit şi iubit ca un părinte, şi vecin de aproape, p[a]n Mihaĭ сѣдѧѕ чєтнаг гρада бρашокскїи [= judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ]. Pac[e] şi sănătate pohţescu să-ţ dăruiască m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstita cas[a] dumn[e]tal[e]. Să ver[ĭ] cerca dumn[ea]ta de încoace, cu mila lu Dumnezeŭ iaste Măriia Sa Domnu nostru întru bun[ă] sănătate. Noĭ încă ne aflăm cu sănătate pre lângă spatele Mării Sal[e], har luĭ Dumnezeŭ. Alta, mă rog dumn[i]tale, ca unuĭ părinte, pentru ceĭ Ţigan[ĭ] ce am la dumn[ea]ta, cariĭ singur dumn[e]ta ştiĭ că, an, pentru dănşiĭ am oprit 2.500 de oĭ, apoĭ Măriia Sa Domnu nostru mi aŭ dat poruncă cum să las, şi le-am lăsat pentru voia Mării Sal[e],—că Măriia Sa aŭ soçotit, pentru căcĭ ne eşt[i] priiaten şi vecin de aproape şi cum ver[ĭ] cunoaşte şi dumn[ea]ta atăta îndemănă ce am făcut pentru voia Mării Sal[e]. Iar acum atăta vream[e] aŭ trecut, şi dumn[e]ta nu ne isprăveştĭ, cum iaste cu dreptul, să ni s[ă] dea Ţiganiĭ, ci-ĭ ţiĭ la dumn[ea]ta, cum nu să cade a fi lucru ca acesta între prietenia şi vecinătatea noastră. Destul am adăstat, că să nu facĭ d[u]mn[e]ta zmintea[ă]; ce trebuiaşte să nu s[ă] uite prieteniia, că în toat[ă] vream[e] trebuiaşte să s[ă] aib[ă] priiatin cu priiatin. Că Ţiganiĭ să pohtescu de voia lor să vie, iar dumn[ea]ta îĭ opreştĭ. Iat[ă] că acum am trimis pre oameniĭ noştri, pre Cr[ă]stea iuzbaşa i Mihnea iuzbaşa acol[o], la dumn[ea]ta, pentru Ţigan[ĭ]; ce să ĭ daĭ să-ĭ aducă, că şi altă dată vom vrea a sluj[i] dumn[e]tal[e]. Iar, să nu ver[ĭ] da, eŭ iar voiŭ opri bucate pentru acĭasta, că bucatele din ţara dumneavoastră săntu pre pământul ţărăĭ noastre: să nu·ţ pare dumn[e]tal[e] într'alt chip. Acĭasta·ţ scriŭ dumn[e]tale... Mşţa Fevruarie 10, l[t] 7153 [1645].

Al dumn[e]tal[e] pururea gata a sluj[i]: Radul Vel Ag[ă].

www.dacoromanica.ro

[V°:] La al nostru cinstit şi iubit priiatin şi vecin de aproape, pan Mihaĭ ѵєл сѣдцѕ [=marele-judeţ]...

[Pecetea obişnuită[1].]

2.

[Mateĭ-Vodă către judele Mihaĭ Eötvös.] Dup[ă] acĭasta daŭ ştire domnetal[e] pentru rănd[u]l ce[s]tu[ĭ] preot, pre num[e] pop[a] Vlaicul, de aic[ĭ] din ţeara noastră, că aŭ venit aic|ĭ] la noĭ cu jalbă pentru 40 de florinţŭ, ce i-aŭ luoat un jitar din Răjnov, carel[e] păzeaşte cămpul: cum aŭ fost cumpărat neşte oameniĭ de aic[ĭ] o iap[ă] din Răjnov; dup[ă] aceaia acel jitar el aŭ prinsu pre acel om carel[e] aŭ fost vândut acea iapă, şi aŭ venit şi dup[ă] cumpărătorĭ, ca să-ĭ prinză; ce i-aŭ aflat la u[n] loc cu acestu pop[ă]. Dec[ĭ] apoĭ acel jitar, el, deaca i-aŭ ajunsu, aŭ aflat aceşt[ĭ] ban[ĭ] la popa, de-ĭ i-aŭ luoat. Ce nu i-aŭ pus legie la judeţul din Răjnov, ce i-aŭ dat în măna Gĭurcăĭ şpanu din Şinca, şi iapa, şi hoţul şi tot. Dec[ĭ] pohtim pre domneata, ca pre un priiatin, să apuc[ĭ] pre jitar[ul] din Răjnov să aib[ă] a pl[ă]ti toţ ban[iĭ] popeĭ, iar, să nu-ĭ ver apuca domneata, noĭ vom opri aic[ĭ] la scal[ă] neşt[e] bucate ce om putea afla, din Răjnov, aŭ de unde vom găsi. Numaĭ să nu vă pae maĭ apăĭ răŭ dumneavoastră pre noĭ. Acĭasta scriu domniital[e]. [Ianuarie 3, 7159 [1651].

Pecete mare. Pe hîrtia cu pecetea: Rusenau (nemţeşte[2]).]

3.

[Mateĭ Vodă către judele Mihaĭ Eötvös.] Către acĭasta facem în ştire dumnetal[e]: de scrisoare ce mi-aĭ trimis dumneata, înţiles-am. De care lucru fostu-mi-aĭ scris dumneata, pentru neşte care cu păne de aciĭ den ţinutul dumneaoastră, den Zerneştĭ, carele iaste aic[ĭ] în ţear[a] noastră, oprite la scal[ă], la Dragoslavele, pentru un hoţ anume Buzălaş, care aŭ fostu furat neşte caĭ den Drag[o]slavel[e], şi l au prinsu păg[u]başiĭ, cariĭ săntu, hoţ făţişat, şi se-aŭ adevărat de tot lucrul cum iaste

[1] N° 343.
[2] N° 610.

www.dacoromanica.ro

acela. Încă, nu numaĭ acum, ce, să fie dumneata crăz[ă]tor cum iarşi *(sic)* să ştie adeverit că încă şi alt[ă] dat[ă] aŭ maĭ furat tot acel hoţ nişte caĭ de la Văleanĭ; ce, daca l au prinsu, el au fostu apucat de aŭ fostu văndut aceĭ caĭ. Ce, deca aŭ văzut aşa, el se a dat platnic, şi i-aŭ plătit, şi încă le-aŭ întorsu şi cheltuial[a] ce aŭ făcut pentru umbletile acelor caĭ. Derept aceaia şi acum încă nu se poate creade cum că iaste om bun. Ci să nu cugeţ dumneata într'altu chip, că aic i] nu pot încăpea alte cuvint[e] cariĭ nu treb u]escu, sau săntem noĭ buc[u]roşĭ a oprir[e] bucatele oamenilor dumneavoastră aic[ĭ]; ce numaĭ staŭ de mă mir de alta, cum părtineştĭ dumneata aşa tare şi ţiĭ parte unor hoţ faţişaţ ca aceştea: nu numaĭ de acesta, ce de mulţĭ ca acesta. Crez, dumneata ştiĭ că noĭ nu făţ[ă]rim nim[ă]nuilea, ce, deca am văzut un răvăşal trimis de dumneata, măncar *(sic)* căt de mic, aic[ĭ] la noĭ, dereptu alt[e] trebĭ maĭ marĭ, necum de un lucru ca acesta, noĭ tot am fostu bucuroşĭ ca să fie voia a dumnital[e] deplin, şi, măncar fie ce om de prostu, tot i-am ales judecat a] cum au fostu pre derept. Aşijder[e] şi de acum înnainte noĭ tot de acea prietenie bun[ă] socotim să fie în toat[ă] vream[ea] întru noĭ. Iar de acesta lucru tot mă voĭ mira cum se-aŭ întemeiat de cătră dumneata aşa tare. Ce numaĭ pohtescu pre dumneata, ca pre un bun priiaten şi de aproape vecin, să fac[ĭ] dumneata înţelepţeaşte, cum se cade, să trimiţ pre acel om aic[ĭ], să stea de faţ[ă] înaintea noastr[ă], denpreun[ă] cu păg[u]başiĭ. Dec[ĭ], deca va fi el hoţul, va petrece ca un om răŭ, cum i se va cădea; iar, deca nu va fi acela, nimic nu va fi, şi bucatel[e] încă se vor slob[o]zi de aic[ĭ]; nu se vor opri măncar un cap de aţ[ă]. De acĭasta pohtescu pre dumneata. Să fiĭ dumneata săn[ă]tos. [Ianuarie 15, 7159 [1651][1].]

Adevăr să ştiĭ dumneata că aceaste bucate acum iat[ă] că le-am slob[o]zit, iar, deca vom vedea cum tot nu veĭ să maĭ trimeţ hoţul, se vor opri alte bucate.

[Pecete mică, ruptă.]

[1] N° 342.

www.dacoromanica.ro

4.

† Pururea am a scrie cu buc[u]rie la al nostru cinstit şi ca un părinte dumneluĭ pan Mihaĭ, [mare-judeţ alŭ cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ]. Cătră acesta, să veı pohti dumneata a şti de săn[ă]tate Mării Sale lu Vod[ă], săn[ăt]os iaste Mărie Sa şi cu pace bună; noĭ încă, dup[ă] voe lu Dumnezău, am înblat cu san[ă]tate. Dumnetale încă mulţemescu de toot[ă] cinste cĭ-am avut în cetate dumnelorvostre; să vom hi săn[ă]toşĭ, fi-voiŭ harnic a sluj[i] dumnitale în tot[ă] vieţa mè. Alta, cinstit[a] carte dumnetale, cari mi-eu vinit cu sluga dumnetale, forte cu cinste o am luat, şi am înţeles toot[ă] porunca dumnetale, har lu Dumnezeu săn[ă]tăţiĭ dumnetale. Scrisu-mi-eĭ dumneta ca[m] cu înputăciune, cum, dup[ă] cinste cĭ-au faptu nooa Răjnoveniĭ, noĭ l'em oprit caiĭ. Dumneta să fie iertător; eŭ dă cinste loru nu le mulţemescu, ci eŭ mulţemescu Mării Sale Craiuluĭ şi dumnetale, că eĭ săntu datorĭ a sluj[i] solilor, cum sluj[e]scu şi aĭ noştri solilor Mării Sale lu Craĭ; iar, pentru caĭ, judică dumneta a cuĭ iaste vina, că bine ştiĭ dumneta, că am adus atăte cărţĭ ale Craiuluĭ la dumneta. Dumneta aĭ trimis scrisorĭ dumnetale şi oameni dumnetale la Răjnovenĭ; eĭ, ca niştе oamenĭ tarĭ în cap, nicĭ carte Mării Sale lu Craiu n'aŭ băgat în se[m]ă, nicĭ a dumnitale. Acum iar aĭ trimis sluga dumnetale: întro nimic aŭ fost. Că, p'iĭ au oprit marha, i-aŭ ascunsu. Dar eŭ ce aş hi maĭ făcut, şi la cine aş hi maĭ grăit, daca nu trece cuvăntul dumnetale?! Acum eŭ am făcut pre voe dumnetale şi am dat caiĭ la sluga dumnetale, iar eĭ de nu-m vor da fecĭoriĭ Rum[ă]nuluĭ mieu şi marha luĭ, maĭ afla-voiŭ bucate de ale lor aicia în ţara nostră; numaĭ să nu zic[ă] apoĭ că iaste începutul de în noĭ. Că eŭ pohtescu să avem pace cu toţi; iar eĭ săntu începătorĭ de vrajbă, şi apoĭ iar încap a afla pre Mărie Sa Craĭ. Iar, de spre dumneta, săntu gata a sluj[i] dumnetale în toot[ă] vieţa mea. Să fiĭ dumneta sănătos, cu tot[ă] cinstit[ă] casa dumnetale ѡт хѵ [= de la Hristos]. Iul. 2 dni, vlt. 7159 [1651].

Al dumnetale ca un fecĭor şi gata a sluj[i] dumneta[e]:

Socol Clĭuc[er].

www.dacoromanica.ro

[V°: † La al nostru cinstit și ca un părinte, dumneluĭ pan Mihaĭ, etc.

[Pecete brună, ruptă [1].]

5.

† J[u]pan Mihaiŭ Goltŭșŭmit [în traducere: «judele cel bătrîn al cinstiteĭ cetățĭ a Brașovuluĭ]. De la m[i]l[o]stivul D[umne]dzăŭ cu bucurie scriemŭ la al nostru c[in]stitŭ și socotit și iubitŭ bun priiaten, de D[umne]dzăŭ dăruit și iubit fiiŭ, j[u]pan Radul Vel Comis. Pohtim de la m[i]l[o]stivul D[umne]dzăŭ tot binel[e], înpreunî cu bun[ă] pac[e] și sănîtate, să dăruiască d[u]m[i]tal[e] și a toatî ci[in]stită cas[a] d[u]m[i]tal[e]. Altă, iar foarte mulțemăscŭ d[u]m[i]tal[e] de usteneală ce aĭ nevoitŭ și aĭ ustenit d[u]m[nea]ta prentru noĭ și prentru marha noastrî. De care lucru foarte am luat în nume de bin[e], ca de la un fiiŭ sufletescŭ și adeverit priiaten, că d[u]m[nea]ta aĭ arătat inem[ă] bună spre noĭ, și cu cuvăntul d[u]m[i]tal[e] cel bun aĭ îndemnatŭ pre Negoiț[ă] Comisul de ne-au slobozit marha păn cătră cea Cămpină. Iar, cum am scris d[u]m[i]tal[e], eŭ cu aceĭ Țigan[ĭ] ce s'aŭ scrăbit pre noĭ d[u]mnealuĭ, fost-aŭ zis d[u]mnealuĭ că i-am oprit noĭ Țiganiĭ cu porănca noastrî în Bran. Iar să crez d[u]m[nea]ta că noĭ n'am știut ne mult, ne puțin dă acel lucru, ce d[u]mnealuĭ vameșul Mărieĭ Sal[e] lu Craĭ, j[u]pan Pavaĭ Tamaș, înțelegăndŭ cum aŭ fostŭ lucrul acelor Țigan[ĭ], aŭ porăncitŭ și aŭ scris acolò în vam[ă], de aŭ oprit ce aŭ putut. Iar, deaca am înțeles cum mi s'aŭ oprit marha, am întrebat, și am aflat că s'aŭ opritŭ cu știrea d[u]mnesal[e]; dară noĭ ce vinî avîm? Iar dereptŭ aceaia să știĭ d[u]m[nea]ta că eŭ am închis acel Țigan, și, de ne va porănci Craĭ să-l dîm, numaĭ cât săntŭ bucuros, după porănca Mărieĭ Sal[e] a-l da. Iar știĭ d[u]m[nea]ta că avem și noĭ stăpăn; decĭ știĭ d[u]m[nea]ta că trebue a înbla după porăncî. Altî, iar încă pohtim pre d[u]m[nea]ta, ca pre un iubit și bun priiaten și ca pr[e] un fiiŭ dulce, să facĭ d[u]m[nea]ta bin[e] să grăeștĭ d[u]mne-

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 254-5

www.dacoromanica.ro

sal[e] Comisului Negoiță, să facă bin[e] să ne slobozească marha pre chizășia d[u]mnetal[e]. Iar, dă să va isprîvi acest lucru, și de nu să vor da d[u]mnesal[e], pentru un ban să dau 1000 de banĭ. Crez avem, de căt ne-aŭ dăruit D[umne]dzăŭ, să ar fi și preț de 1000, 2 de galben[ĭ], încă n'amu lăsa pre d[u]m[nea]ta la pagub[ă], — că d[u]m[nea]ta să ne știĭ ca un părinte, și noĭ pre d[u]m[nea]ta ca pre un fiiŭ iubit, de trupul nostru. Iar noĭ încă până acmu, sau am putut sluj[i] d[u]m[i]tal[e], saŭ încă n'am putut; iar de'icĭ înnainte, să ne ver[ĭ] posluși acest lucru, nu vom uita binele d[u]m[i]tal[e], — că nu mi-e de acea marhî, ce mi-e numaĭ de scandală, că ne rîd toți și zic că iată ce vazî are județul de Brașov. Și, de ar fi prentru vina noastră cè bun[ă] dereptate, d[u]m[nea]ta eștĭ destul înțeleptu, poțĭ socoti cu mentea d[u]m[i]tale. Maĭ mult nu pocĭ prelunga d[u]m[i]tal[e]. Acĭasta scriem. [Din slavonește: «Și fiĭ sănătos de la Hristos amin; și să se dea această scrisoare. În cetatea noastră Brașovul».] Msța April 26 dnă, vlto 7161 [1653][1].

6.

Aĭ Măriei Tale credincioșĭ boiarĭ, Raț Iștfan, împreună cu Herman Mihaiu ot Brașov, viindu la noĭ cu scrise cărțile Măriei Tal[e], tot de o dată ne deaderă; care cu frățească dragoste priimit-am: să dea D[u]mnezeŭ și acĭastă carte a noastră să afle pre Măriia Ta în viiață cu bunî săn[ă]taate și în cĭasurĭ norocite, înpreună cu iubiții Măriei Tale. Ce ne scriĭ Măriia Ta pentru păra luĭ Raț Iștfan și a luĭ Herman Mihaĭ de Brașov, și den cărțile Măriei Tale, și den gura lor, fiind de față și robiĭ noștriĭ Rucăreaniĭ, am înțeles, cu tot Divanul nostru, pentru bucatel[e] luĭ Raț Iștvan, care se-aŭ luat dupre muntele Berivoesculuĭ, având prigonire cu Tohăneaniĭ pentru călcarea hotaruluĭ nostru. Ce toat[ă] marha robiĭ noștri Rucăreaniĭ, carea aŭ fost luat de la Raț Iștvan, le-aŭ dat iarăș în mâna oamenilor cariĭ aŭ fost trimișĭ de Raț Iștvan, tot cu seaam[ă]. Dentr'aceaia se-aŭ oprit numaĭ berbecĭ 20, cariĭ

[1] No. 627.

www.dacoromanica.ro

aŭ oprit vameşiĭ noştri pentru osteneala lor, precum să cunoaşte den răvaşul de seamă al oamenilor luĭ Raţ Işvan, cum că se-aŭ dat aceale bucate, fiindu şi Tohăneaniĭ de faţă. Ce asupra Rucăreanilor nimic rămăşiţă n'aŭ rămas, cî acea marhă a jupănuluĭ Raţ Işvan dăplin trecutu-o-aŭ hotarul în ceaia parte, cu Tohăneaniĭ înpreună. Pentru aceaia, de i se-aŭ prilejit vre-o pagubă luĭ Raţ Iştfan de cătră cineva, a da seamă maĭ încolo: robiĭ noştri n'aŭ treabă. Pentru care lucru prepuindu-ş Raţ Işfan oarecum pre Tohăneanĭ, cariĭ sînt de ţ[a]ra Mărieĭ Tale, zicând cum cî cătăva marhă i-ar fi luat Tohăneaniĭ; pentru care ar fi rămas la pagub[ă]; care pagub[ă], precum iaste judecata ţ[ă]răĭ Mării Tale, vrând să o caote Herman Mihaĭ, arătând o carte supt numele Rucăreanilor, de mărturie, cum că de la Tohăneanĭ n'aŭ avut jup[ă]nul Raţ Iştfan; pentru care neputându-ş isprăvi lucrul în anul trecut, aicea, înnaintea noastră, aŭ fost venit Raţ Işfan, şi, cercând de lucrul aceĭ cărţĭ, zicea cum că toat[ă] paguba luĭ iaste adevărat de la Rucăreanĭ. Şi aşa, pentru aceaia ajungându judecat[a] şi pre Rucăreanĭ ca să jure pentru acea carte, aşa se-aŭ îndereptat, şi adevărat se aŭ aflat cum că, căţĭ aŭ fost atunce cănd au jurat, cu ştirea lor n'aŭ fost. Iar, de vor fi făcut dintr'aceia cariĭ n'aŭ fost atuncea cănd aŭ jurat, precum şi cartea luĭ Raţ Işfan, şi a luĭ Herman Mihaĭ, iarăşĭ supt numele Rucăreanilor, am văzut, pentru mărturiia acĭaia. Cărora cărţĭ luîndu-le noĭ seama, şi nepotrivindu-se nicĭ mărturiile, nicĭ scrisorile, am văzut, cu tot Divanul nostru, cum de nescare oamenĭ blestemaţĭ să fie făcute, pentru vre-o frică saŭ de o parte, saŭ de altă parte, ca pre dinşiĭ vre o nevoie să nu cază. Pentru aceaia amăndoao nestăt[ă]toare le-am făcut, şi aşa, fiindu fără treabă, pre judecata noastră nu le putem cerca. Pentru aceaia jup[ă]nul Raţ Işfan, de va avea cu cineva vre o întrebăciune, slobod iaste, — că Rucăreaniĭ în paguba luĭ nu sănt vinovaţĭ; că toat[ă] marha luĭ cu seamă s'aŭ dat în măna oamenilor luĭ, juraţiĭ, cariĭ aŭ fost trimiş de dinsul: le-aŭ dat precum să cunoaşte den scrisoarea acelor oamenĭ aĭ luĭ, cum că i-aŭ dus marha luĭ, fiindu şi Tohă-

www.dacoromanica.ro

neaniĭ de faţă. Pentru aceaia dară, noĭ, cu tot Sfatul nostru, aşa am aflat să fie dreptu, şi am dat acĭastă carte a noastră de judecată.

[Copie cu litere latine şi ortografie ungurească, Stenner, II, nº 43.]

[Pe copertă:] † La cinstit[ă] măna bunuluĭ sfeatnic al cinstiteĭ cetăţ a Braşovuluĭ şi noao bun[ĭ] priiatinĭ şi vecin ĭ] de aproape, dumneluĭ jupănul Herman Mihaĭ, cu cinste şi cu săn[ă]tat e] să s[ă] dea[1].

[Indoită pecete neagră, cu un călăreţ.]

7.

Noĭ vameşiĭ din preun[ă] cu părcălabiĭ şi cu preoţiĭ şi cu bătrăniĭ satuluĭ din Drag[o]slavele şi din Rucăr, dăm ştire dumnelor voastre, tuturor ispravnicilor şi dereg[ă]torilor Ţarăĭ Ungureştĭ pentru ca să s[ă] ştie că acea marhă a dumneaeı gĭup[ă]neaseĭ dumnealuĭ gĭup[ă]nuluĭ Raţ Iştvan, carea s'au fostu prădat pentru spartul plaiuluĭ, de aicea, s'au dat în samă ispravnicilor dumneaeĭ, anume Aldea Toflan, Lupul şi Stoica, toate oile, şi caĭ, şi vacĭ, şi tot, s'aŭ numărat aicĭ la posad[ă], în straja vămiĭ, şi s'aŭ dat în măna acestor ispravnicĭ aĭ dumneaiaĭ, ce scriŭ maĭ sus toate pre număr, şi nimic n'au fost lipsă, nicĭ de oĭ, nicĭ dintr'altele, — făr numaĭ 20 de berbecĭ, carii i-aŭ oprit Rucăreaniĭ ceia ce au mersu de au luatu marha din munte, pentru spartul plaiuluĭ, adecă pentru treapădul şi osteneala lor, cu porunca dumnealuĭ vameşuluĭ. Acĭasta ştim şi mărturisim, şi de la oĭ nicĭ-un venit nu ştim să fie fost, nicĭ urdă, nicĭ brândză, nicĭ dintr'altele; că, fiind oile fĭr de stănă, saŭ şi sterpite, decĭ nu s'aŭ ales nimic de venitul lor. Iară niştemiţe ce s'aŭ tunsu de la oĭ, s'au vândut, de aŭ fost de mâncat păcurarilor şi de încălţăminte. Dintr'altele nimic, nu ştim să fie fost. Iar Toh[ă]neaniĭ n'au nicĭ-un ameastec, nicĭ nicĭ o vină. Zic şi păcurariĭ gĭup[ă]neaseĭ să fie înblat vânzând nişte miţe: cu aceaia nu avem nicĭ-o treabă, nicĭ nicĭ un ameastec. Decĭ nu ne-au fost

[1] Nº 626.

www.dacoromanica.ro

aminte, nicĭ ştim. Iar de ceĭ 4 caĭ ce i-am oprit noĭ vameşiĭ, pentru hotar şi pentru treapădul nostru, i-am dat şi aceştia pre sama luĭ Bărsan de la Şinca, şi s'aŭ prinsu foarte bine, cum, ce are fi adetul nostru pentru spartul plaiuluĭ, va veni cu banĭ, şi ne va plăti dup[ă] obicĭaiŭ. Atăta ştim şi mărturisim. Pis [=scris]în cas[a] luĭ Vlad Stanŭ, u Rucăr, 27 d. Oct., 1674. Cu sufletel[e] noastre.

Adec[ă] noĭ părc[ă]labiĭ şi preoţiĭ şi bătrăniĭ ot Rucăr şi den Dragoslavele ne-am pus iscăliturile ca să s[ă] creaz[ă]. Eŭ pop[a] Vlad şi eŭ Iane sluj[itorul], Radu păr[călabul], Vlad păr[călabul] [1].

8.

† Cinstite şi den bună rudă şi vecin de aproape şi noao priiatenŭ bătrănu şi, de spre tinereaţe, ca un fiiŭ, dumnealuĭ jupănul Herman Mihaĭ, părgarul de la cinstit[a] cetatea Braşovuluĭ, de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ pohtim pace şi bun[ă] săn[ă]tate să dăruiască dumnetal[e]. împreun[ă] cu toat[ă] cinstit ă] casa dumnetale şi cu toţ voitorie de binel[e] dumnetal[e]. Să veĭ avea a ştirea dumneata şi de noĭ, den mila lu Dumnezeŭ şi cu ferecit norocul Mărie Sal[e] Domnu nostru ne aflăm cu săn[ă]tate. Cinstit[ă] scrisoarea dumnetal[e] care ne-aŭ venit cu această slug[ă] a cetăţie, de toate înţeleasem, şi ne-au părut bine, înţelegăndu de bun[ă] săn[ă]tatea dumneatal[e]. Şi ne scrie dumneata pentru satul Tohanie, pentru o supărare ce aŭ fostu avut pentru neşte oĭ şi cu Raţ Işfan ; care li s'aŭ fost fîcut (făcut) judecat[ă] de astă vară, de la Măriia Sa Vod[ă], precum veĭ fi înţeles şi dumneata. Dece, de veĭ pohti dumneata să li să fac[ă] şi acum judecat[ă], să ştie dumneata că numaĭ pre venirea unie părţi nu se va putea face judecat[ă], fără numaĭ căndar veni toate părţil[e] aicea, să fie Raţ Işfan şi Tohaniĭ şi aĭ nostri, Ruc[ă]reaniĭ, —atunce le-aru face şi Măriia Sa Vod[ă] judecat[ă]. Iară fără venirea tut[u]ror nu se va putea fac[e] judecat[ă]. Ci precum veĭ socoti şi dumneata că va f[i] cu cinste. De acesta facem

[1] No 636.

www.dacoromanica.ro

în ştire dumnetal[e]. Şi acestă puţin[ă] scrisoare a noastră să afle pre dumneata cu săn[ă]tate. Pis Ghen. 5, v^{t} 7185 [1677].

† Al dumnital[e] de bine voitoriŭ şi bătrân priiatin şi vecin:
Gheorghie Băleanul.

[V^{0}:] † Dăn bună rudă şi al nostru bătrânu priiatenu, dumnealuĭ jupânul Herman Mihaĭ, pârgarul de la cinstit[a] cetat[e] Braşovuluĭ . . . .

[Pecete brună cu iniţialele: Γ. H [1]]

9.

† Pohtim de la D[u]m[ne]zău multă săn[ă]tate d[u]mn[e]-vostră, pârcălabuluĭ ot Rucăr, înpreună cu juraţiĭ şi cu bătrâniĭ satuluĭ, cariĭ să află acum. Alta, facem ştire d u]mn[e vostră pentru cel lucru, care, fiind mersŭ d[u]mn[e]-vostră înnaintia Măriiĭ Sal[e] luĭ Vod[ă], pentru paguba mia care s'aŭ făcut în ţara Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], şi aţĭ jurat înnaintia luĭ Vod[ă] cum veĭ nu sânteţ amestecaţ în paguba mea, ce Tohăneaniĭ aŭ făcut ce aŭ făcut, — decĭ noĭ am căutat judecat[ă] înnaintea Mării Sal[e] luĭ Craiŭ cu jupânul Hărman Mihaĭ. Decĭ jupânul Hărman Mihaĭ aicea aşa s'aŭ mântuit cu o carte a d[u]mn[e]vostră, cum eŭ să nu caut Tohăneaniĭ, că paguba mea iaste de la Rucânru. Decĭ de în Scaunul ţăriĭ nostre aşa ni-aŭ eşit judecat[a] să mergŭ eŭ cu Hărman Mihaĭ înnaintea luĭ Vod[ă], să stăm de faţ[ă] cu dinsul şi cu d[u]mn[e]vostră înpreună, înnaintea judecăţiĭ Măriiĭ Sal[e] luĭ Vod[ă]. Decĭ, pentr'acĭasta, fac ştire d[u]m-n[e]vostră să nu cumva să vă amăgĭască Hărman Mihaĭ, să vă schimbaţ cuvintel[e] care aţ mărturisit cu sufletel[e] vostre, dup[ă] jurământul vostru, înnaintea Măriiĭ Sal[e] luĭ Vod[ă], — că apoĭ toată paguba mea o veţ plăti voĭ, şi veţ fi cu sufletel[e] pierdute. Ce numaĭ, precum aţ jurat înnaintea Măriiĭ Sal e] luĭ Vod[ă], de aceaia să vă ţineţ tare, — că ştiŭ adevărat că, aŭ va veni Hărman Mihaĭ la voĭ, aŭ va trimet[e] omul luĭ pentru acest lucru, ca să vă schimbaţ cuvintel[e]. Ce Hărman Mihaĭ ar sili maĭ tare să scoaţă ghimpul din picĭorul luĭ şi

[1] No 644.

www.dacoromanica.ro

să-l puia în picĭorul vostru. Ştiţ d[u]mn[ea]vostră bine, când aţ jurat d[u]mn[e]vostră înnaintea Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], că Măriia Sa mie-aŭ dat cartea Măriiĭ Sal[e], întărit[ă] cu pecceatea Mării Sal e], de iaste la mine, cum să va adevăra diaca voĭ veni şi eŭ. Decĭ Hărman Mihaĭ acum îĭ caută să s[ă] scurteaze tocmealel[e] luĭ ce aŭ făcut. Că el, de nu va adevăra că i-aţ dat d[u]mn[e]vostră cartea, el numaĭ ce îĭ caută să plătească paguba mea. Iar, de va adevăra, voĭ veţ plăti. Ce pentr'aceaia să vă socotiţ să nu vă amăgĭască cumva. Acĭastă puţineà scrisoare nostră să vă afle sănătoş. Amin.

Al d[u]mn]e]vostră de bin[e] voitor:

Raţ Iştvan ot Făg[ă]raş.

Pis Ghen. dnă 23, l^t 1677.

[V°:] Întru cinstit ă] măna a părcălabuluĭ den Rucăr, înpreună cu juraţiĭ şi cu bătrăniĭ cariĭ sănt purtătoriĭ de grijă satuluĭ, aĭ noştri de bine voitorĭ şi de aproape vecinĭ, cu cinste să să dea ѡт хѣ [= de la Hristos]; amin.

[Pecete roşie, cu inscripţia: «Bo... Sofia»[1].]

10.

Mlstiiu bjieiŭ Io Duca Voevod i gsdnŭ. Pisah gsdvmi [= am scris Domnia Mea] voao Rucăreanilor şi voao ficĭorilor luĭ Nan ot Berivoeştĭ. Cătră acĭasta v[ă] fac Domnea Mea în ştire, în vreame ce veţ vedea acĭastă carte, a Domnii Meal[e], de soroc, iar voĭ să veniţ cum maĭ curându, să staţ de faţ[ă] aicea, înnaintea Domnii Meal[e], la Divan, cu Raţ Işfan ot Făgăraş, pentru bucatele Tohanilor, ce li s'aŭ luat; că, de nu veţ veni, bine să ştiţ că voĭ trimite Domnia Mea de vă vor aduce fár de voia voastră, şi veţ da şi boŭ de soroc. Pentru că aşa iaste porunca Domnii Meal[e]. I sam reč gsdvmi [= şi aceasta e zisa Domnieĭ Mele].

Ghen. 29 dn., lt. 7185 [1677]. Proĉt. V[e]l Logft.

[Monograma. — Pecete mare cu chinovar, cu această legendă: Iw Дѕка Воєкод бжю млтію гръ земле Блдхіи[2].]

[1] N° 638.
[2] N° 348.

www.dacoromanica.ro

II.

† Cinstituluĭ şi de bună rudă şi noao bun priiaten şi vecin de aproape, dumnealuĭ jup[ă]nul Herman Mihaiŭ, bun sfeatnic al cetăţiĭ Braşovuluĭ, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumnital[e], dinpreun[ă] cu toat[ă] cinstită cas[a] şi viiaţa dumnital[e]. Poftindu dumneata a şti şi de a noastră săn[ă]tate, dentr'a luĭ Dumnezeŭ multa mil[ă], şi întru fericit norocul Mării Sal[e] Domnu nostru, ne aflăm cu săn[ă]tate. A dumnital[e] cinstita carte la măinil[e] noastre şi dentru trimisul dumnisal[e] cu drag o am priimit, şi, înţelegăndu de a dumnital[e] viiaţ[ă], ne-am buc[u]rat şi am dat laudă m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ pentru a dumnital[e] buna şi fericita săn[ă]tate. Pentru a dumnital[e] întristare, ce dumnital[e] s'au întămplat, şi noao mare tănguire am avut. Dară ce vom face? Ceale ce săntu dintru voia luĭ Dumnezeŭ, iaste să le priimimu. Că noĭ toţ aceaia datorie avemŭ. Precum zic[e] fericitul David: că, cine va putea fi om pre lume să custe, şi de moarte să nu guste[1]? Derept acesta lucru iaste, dumneata, ca un bun înţelept, tănguirea dumnital[e], ca un om înţelept, să o conteneştĭ, ca cu alt dar de la Dumnezeŭ să te îndulceştĭ. Pricina cărţiĭ d[u]mn[i]tal[e] deplin o am înţeles, şi în toate fealiuril[e] cu chibzuial[ă] am socotit, şi înnaintea Mării Sal[e] luĭ Vod[ă] încă am arătat. Întru care lucru nicĭ într'o seaam[ă] de chip judecata cea maĭ denainte, care s'aŭ făcut, nu s'au putut vărteji, de vream[e] ce Raţ Işfan aŭ luat carte în măn[ă], precum şi dumneata. Această Măria Sa Vod[ă] nu poate învărteji, de vream[e] ce paguba care ceare Raţ Işfan, nu s'au făcut den ţeara Mării Sal[e], precum săngur Măria Sa Domnu nostru adev[e]rează cătră Măria Sa Craiul ţării dumneavoastră, pre izvodul care dumnital[e] trimitemu, precum săngur d[u]m[ne]ta îl veĭ vedea. Care noĭ socotim, care carte scrie Măria Sa Vod[ă], scrie spre Craiul dumneavoastră maĭ mult spre folosul d[u]mn[i]tal[e] decăt spre al luĭ Raţ Işfan. Căcĭ că în carte Mării Sal[e] luĭ Vod[ă] mărt[u]riseaşte cătră Măria Sa

[1] Citaţie din Psaltirea în versurĭ a Mitropolituluĭ Dosofteĭ.

www.dacoromanica.ro

Craiul cum Raţ Işfan nicĭ-o pagub[ă] din ţ[a]ra acĭasta nu are, că i s'aŭ dat toat[ă] marha deplin în măna oamen[i]lor dumnisal[e], şi i o aŭ trecut făr de nicĭ-o zminteal[ă] în hotarul ţării dumneavoastră. Decĭ, de are el de la ciņ[e]va vr'o pagub[ă], o caute cu adeverinţă, că Măria Sa Vod[ă] i să cade a căuta lucruril[e] ţării noastre, iar a ţării d[u]mneavoastră are stăpăn, şi d[u]mn[e]ta, avăndu dereptate, te veĭ îndirepta de la stăpănul dumneavoastră. Pofteşt[ĭ] dumneata a avea carte slobodă de judecat[ă] a Măriĭ Sal[e] luĭ Vod[ă] la măna dumnital[e]: acĭasta Măria Sa nu o poate da. Că, de ar fi o parte şi alta de aicĭ den ţeara Măriĭ Sal[e], ar fi făcut Măria Sa judecat[ă], şi ar da şi carte; iar, fiindu amăndoaoă părţil[e] dentr'acea ţeară, de la cin[e] va fi avăndu pagub[ă], să adevereaz[ă] că de aicĭ s'aŭ dus toat[ă] marha deplin, pren măna oamen[i]lor dumnisal[e], precum se adevereză şi scrisoril[e] oamen[i]lor luĭ Raţ Işfan, căndu aŭ luat bucatel[e] deplin din măna vam[e]şilor şi a Rucăreanilor. Jăluešt[ĭ] dumneata căcĭ nu-ţ adev[e]rează Măria Sa Vod[ă] pricina cărţiĭ dumnital[e] care aĭ de la Ruc[ă]reanĭ: fiindu întru amăndoao măinil[e] cărţĭ, le lasă necercate amăndoao părţile. Iar, de veĭ vrea să socoteşt[ĭ] dumneata pre amăruntul răspunsul cărţiĭ care scrie Măria Sa Vod[ă] la Măria Sa Craiul, maĭ mult adeverează pre dumneata derept şi pre carte dumnital[e] că iaste bună decăt pre Raţ Işfan, — că în cartea d[u]mn[i]tal[e] scrie că Raţ Işfan aŭ luat oil[e] toat[e] deplin şi nu are nicĭ-o pagubă de aicĭ den ţear[ă], de la nim[e]lea, nicĭ de la Tohăneanĭ, nicĭ de la oameniĭ ţăriĭ noastre, şi Măria Sa Vod[ă] iar aşa adevereaază la Măria Sa Craĭ. Ce, de veĭ vrea să socoteştĭ d[u]mn[ea]ta bine, iaste să cunoştĭ că ţi-ĭ de folos. Iar cartea luĭ Raţ Işfan să o soc[o]teşt[ĭ] d[u]mn[e]ta, că scrie cum paguba luĭ i s'aŭ făcut din ţara noastră, din muntele Berivoesculuĭ, şi pre acĭasta cartea luĭ să cunoaşte că iaste deşartă, fie de cin[e] va f[i] făcută. Derept acĭasta nu maĭ pune la inema dumnital[e] nicĭ-o scandălă,, că, avăndu de la cinevaş vr'o nedireptate, şi d[u]mn[e]ta avăndu dereptate, harnic eştĭ dumneata a te îndirepta, verĭ în ce loc, că acesta nu iaste fiece lucru iuşor, să l pue cin[e]va

www.dacoromanica.ro

în pozinarĭ, ci fieşt[e]care înţelept poate cunoaşte că nu săntn ceale strămbe a fi direapte. Şi, cu acĭasta săvărşindu, mila luĭ Dumnezeŭ fie pururea cu d[u]mn[e]ta. Pis Mart 19 dni, l^t 7185 [1677].

† Aĭ dumnitale bunĭ voitorĭ şi de aproape vecinĭ:

'Ιωρδάκης Μέγας-Ποστέλλνηκος, Ilie V[e]l Med[e]l[nicer], Radul Vel Log[ofăt].

[V°:] La al nostru bun priiatin şi de aproape vecin, dumnealuĭ jupănul Mihaĭ Herman, de la cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ [1] ....

12.

† Ghiorghie Banul i Vlăcul Vel Vornic i Hriza Vel Vist., Iordache Vel Post., ispravniciĭ Scaunuluĭ Buc[u]reştilor[2], scriemu cartea noastră de soroc voao, tut[u]ror datornicilor cariĭ veţ fi datorĭ dumnealuĭ jupănuluĭ Herman Mihaĭ, care iaste priiaten al Mării Sal[e] Domnu nostru şi noao, să căutaţ, în vreame ce veţ vedea cartea noastră, iar voĭ să aveţ a meargerea la Pitari ot Cămpulungu, cariĭ sănt ispravnicĭ acol[o], să staţ de faţ[ă] naintea lor, să s[ă] fac[ă] judecat[ă] cu dumnealuĭ, şi, cine ce i-ar fi datorĭ, să-ĭ plătească. Iar cariĭ n'ar vrea să asculte de cartea noastră, să meargă, am dat voe Pitarilor să trimiţ[ă] oamenĭ de aĭ lor pre la voĭ, să v[ă] duc[ă] pre fieşcare la judecat[ă], făr de voia voastră. Şi de cătră nimenilea opreaal[ă] să n'aib[ă]. Acĭasta v[ă] scriem. Iul. 11 d., l^t 7185 [1677].

Ghiorghie Banul, Vlăcul Vel Dvornic, Hriza V[e]l Vist[ier], Iordachie Ruset V[e]l Post[elnic][3].

13.

Adec[ă] popa Vlad ot Rucăr şi eŭ Vlad Can. ot tam scris-am şi mărturisim noĭ cu sufletele nostre cum să se ştie, astă iarnă, cănt. aŭ venit Domnul Har *(sic!)* Mihaiŭ cu cartea de soroc, să margim la Curte pe[n]tru o carte (carŭte), ce am

[1] N° 640.
[2] N° 643.
[3] V. şi n^l 13.

www.dacoromanica.ro

fostŭ dat noĭ Rucărianiĭ petro o păr[ă] ce au 'vut cu Raţi Işton pe[n]tru mu[n]tele Berevoeştilor, şi atu[n]cĭ noĭ nu s'aŭ tă[m]plat a fi acas[ă]. P en]tru care lucru iată că s'a [tăm]plat la Simtile [= Sîntilie] de au ven[i]tŭ ot Dăl[go]pol, Căpulu[n]gu, ne am 'flatŭ şi noĭ acolo, şi mărturisescu eu popa Vlad şi Vlad Can. gazda în care s'au scris cartea în casa nostră, şi o am scrisŭ cu ştiria bătrănilor, care aŭ mărturisit şi la Curte, şi ş'au pus şi deagetele, pecum iaste leagea în ţara nostră, şi aŭ pus şi 'deagetele în loc de peceţĭ; care a vrutu Raţi Işton să o facă hiclian[ă]. Şi am mărtu[ri]sit şi înnatea Pitariuluĭ [1] că aŭ cartea dumnealuĭ Harman i deriaptă, iar a lŭ Raţi Işton noĭ nu ştim nimic de cartea luĭ. De aiasta măr[tu]risim noĭ cu [su]fletele [noa]stre. Şi pe[n]tru credinţa ne-am pus şi deagetele ca să s[ă] criaz[ă], cum e obiciaiul ţărăĭ. Pis mţa Iul. dnă 15, let 7185 [1677]. Ot Căm[pulung].

Şi eŭ popa Vlad. Şi eŭ Vlad Can.

[Semne de degete.]

Şi noĭ Pitariĭ mărturisim precum au venit dumnealuĭ domnul Harman Mihaĭ cu chip de au mărturisit nainte nost[ră]; mărturisim şi noĭ precum au scris maĭ sus pop[a] ot Rucăr şi cu gazda, Vlad.

Eu, Costandin. 'Αναστάσης μαρτηρὸ τὰ ἄνοθεν [2].

14.

Ghiorghie Banul i Vlăcul V[e]l Vornic i Hriza V[e]l Vist., Iordache V[e]l Post., ispravniciĭ Scaunuluĭ Bucureştilor [3], scriemu cartea noastră voao Pitarilor cariĭ sănteţ ispravnicĭ la Cămpulungu. Cătră aciasta facem în ştire pentru dumnealuĭ jupănul Herman Mihaiŭ, care iaşte prieten al Mării Sal[e] Domnu nostru şi noao. Viindu acolea pentru trebil[e] dumisale şi datorĭi ce are dumnealuĭ pre la oamenĭ aicĭ în ţeară, voĭ să căutaţ pre la cine ce datorie va avea şi, viind acolea de faţ[ă], să le faceţ judecat[ă] dereapt[ă], şi, cine ce ar ră-

[1] Ispravnicul.

[2] No 642.

[3] Caimacamĭ în lipsa luĭ Duca-Vodă, dus asupra Cazacilor, cu oastea turcească.

www.dacoromanica.ro

mănea a fi datorĭ domnealuĭ, voĭ să staţ să apucaţ pre unĭĭ ca aceia cu strinsoare, să plătească, cine cu ce ar fi datorĭ. Şi iat[ă] că s'aŭ făcut şi o carte de soroc la toţ datornicĭĭ dumisal[e], la cine ar avea alte trebĭ şi datorie, să-ĭ sorocească să vie să stea de faţ[ă] naintea noastră. Decĭ carĭĭ n'ar vrea să vie cu cartea noastră de soroc, voĭ să tremiteţ de acolea oamenĭ de aĭ voştrĭĭ, să aduc[ă] pre fieştecare datornic făr de voia lor acolea naintea voastră, să le faceţ judecat[ă] şi, precum scrie maĭ sus, să-ĭ apucaţ, cine ce ar rămănea datorĭ, să plătească. Acĭasta v[ă] scriem. Iul[ie] 12, l^t 7185 [1677].

Gheorghie Banul, Vlăcul Vel Dvor[nic], Hriza V[e]l Vist[ier], Iordachi Ruset Vel Post[elnic.][1]

15.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlst. gsdnŭ zeml. vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi de bine voitoriŭ, dă aproape vecin, dumnealuĭ Anăş Mancheş, marel[e]-judeţ de la cinstită cetatea Braşovuluĭ, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la putearnicul Dumnezeŭ pohtim să dăruiască dum[i]tal[e]. Cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimis, ne-aŭ venit, şi, dă bună săn[ă]tatea dum[i]tal[e] înţelegănd, ne-aŭ părut bine. De altele ce ne scriĭ d[u]mn[ea]ta, am înţeles. Pentru un Stoică părcălabul de aicĭ de la Rucăr, care aŭ venit la noĭ, de s'aŭ jăluit pentru nişte Şcheaĭ de acol[o] de la Braşov, anum[e] Ion Bochicĭ i Stoica Boghean i Toader Ţapul, nepot Brincii, cari le aŭ fostu vandut lor nişte berbecĭ, şi banĭĭ nu i-aŭ fost dat, şi am fostu pohtit pre dumn[e]ta ca s[ă] aib[ă] direptat[e] de la d[u]mn[e]ta, să i să plătească banĭ. De care lucru ne scriĭ d[u]mn[ea]ta cum că acĭĭ berbecĭ i-aŭ luat de la Şcheaiĭ aceia un Racoş, şi acel Racoş nu iaste suptu ascultarea dumital[e]. De care adevărat acel Racoş nu va fi suptu ascultarea dum[i]tal[e], iar Şcheaiĭ aceştea, carĭĭ scriŭ maĭ sus şi au luat berbecĭĭ de la acestu om al nostru, aciia săntu suptu ascultarea dumital[e]. Întru care, precum ne pohteştĭ d[u]mn[e]ta pre noĭ, pentru aĭ d[u]mital[e] oamen[ĭ], şi, ceal[e] ce s[ă] pot,

[1] N° 641.

www.dacoromanica.ro

au dreptate dă la noĭ, şi noĭ pohtim pre d[u]mn[e]ta pentru acestu om, ca să aib[ă] de la d[u]mneata dereptate, să i să plătească bucatel[e] de la Şcheai ci le-aŭ luat de la mănа luĭ. Iar Şcheai să-ş caute cu cel Racoş care aŭ luat berbecĭĭ de la dinşiĭ, ca să nu vie de la d[u]mneata făr de judeţ. Acĭasta, şi mila luĭ D[u]mnezeŭ să păzească pre d[u]mn[e]ta cu săn[ă]tate.

Noęm. 6 dni, lt. 7206 [1698].

De bine voitoriŭ d[u]m[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V⁰:] † Bunuluĭ nostru priiaten şĭ de bine voitoriŭ, de aproape vecin, d[u]mnealuĭ jupănul Anăş Mancăş, marel[e]-judeţ de la cinstită cetatea Braşovuluĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

16.

† Io Costandin Basaraba Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vŗeamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, sănătate şi tot binele poftim dumitale de la Dumnezeŭ. Pricina cărţiĭ aceştiia nu iaste de alĭ[ă], făr cât facem ştire dumitale pentru ceştĭ oamenĭ de aicĭ den ţara noastră, săteanĭ de la Ruĉăr, anume Stoica părcălabul şi Stoica Dulamă şi Ŗadul alĭ lu Radomir, că, jăluindu-ni-se eĭ în căteva rândurĭ, zicând că, având eĭ nişte berbecĭ de vănzare, i-aŭ fost tocmit cu banĭ cu nişte oamenĭ de acolo din Ţara Ungurească, anume Ion Boghicĭ şi Stoica Boghina şi Toader Ţap, şi aŭ fost luat eĭ berbecĭĭ, zicând că le va trimite baniĭ, iar eĭ de atunce până acum n'aŭ trimis nicĭ-un ban; pentru care lucru de acĭasta am fost maĭ scris dumital[e]. Poftim pre dumneata ca să li să facă acestor oamenĭ dreptate, să nu fie răbdător[ĭ] de bucatele lor, ce ca să li să scoat[ă] baniĭ. Şi, viind eĭ acolo, nicĭ-o dreptate de la dumneata n'aŭ avut, că baniĭ nu şi i-aŭ luat.

[1] N° 356.

www.dacoromanica.ro

Decĭ, văzănd noĭ că rabdă de bucatele lor, şi acolo dreptate nu li să face, le-am fost dat voe de aŭ oprit de la fraţiĭ aĭ acelor oameni ce aŭ luat berbeciĭ, oĭ de ale lor. Decĭ veĭ şti dumneata că noĭ nu i-am lăsat să le vănză, ce le-am porunc cit să le ţie cu seamă bună pănă la Ispas, socotind că tot vor avea dreptate de la dumneata, de-şĭ vor lua baniĭ de la oameniĭ aceia ce le-aŭ văndut berbeciĭ. Decĭ de acĭasta facem ştire dumnitale, şi pohtim pe dumneata, de iaste să li să facă vre o dreptate ca să-ş ià baniĭ de la ceĭ ce aŭ tocmit cu dănşiĭ berbeciĭ, atunce maĭ bine va fi, că eĭ vor da bucatel[e] ce aŭ luat, înnapoĭ. Iar, nefăcăndu-li-să nicĭ acum dreptate, ca să-ş ià baniĭ, să ştiĭ dumneata că le vom da voe de vor vinde bucatele ce aŭ oprit. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. April 18 dni, lt. 7206 [1698].

De bine voitor dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

17.

† Io Costandin Basarab Voevod bjiiu mlstiiŭ gspdru zemle vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braş[o]vuluĭ, sănătate şi tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Cinstită cartea dumitale ne-aŭ venit, şi, cătŭ ne scriĭ dumneata, am înţeles. Pentru nişte Rucăreaniĭ cariĭ aŭ fost oprit nişte bucate, a unor oameni de acolo, den Ţara Ungurească, ce ne scriĭ dumneata, am înţeles. De care lucru, de vream[e] ce ne scriĭ dumneata că pe datornicii cariĭ le sănt datorĭ, daĭ în măna lor, şi sănt acolo puş la opreală, — iat[ă] că le-am poruncit să meargă să-ş ià oameniĭ aceia, şi eĭ să dea bucatele ce aŭ oprit. Decĭ

[1] N° 365.

www.dacoromanica.ro

dară, viind eĭ acolò, le fă dumneata dereptate, aŭ banii să li să plătească, cât aŭ eĭ la aceĭ oamenĭ datorie, aŭ oamenii să li s[ă] dea în mănă, să facă ce vor ști cu dănșiĭ; iar să nu maĭ aibă alt val. Că de multe orĭ ni s'aŭ jăluit aceștĭ Rucăreanĭ și, trimițăndu-ĭ acolo la dumneata, nici dumneavoastră dereptate nu le faceți, — pentru aceaia s'aŭ oprit bucatele acealea. Ce acum dumneata dă-le datornicii în mănă, și eĭ vor da bucatele ce aŭ oprit. Acĭasta, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Ap. 19 d., 7206 [1698].

De bine voitor dum[i]tale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăș Mancăș, mare-județ cinstiteĭ cetățĭ Brașovuluĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

18.

† Cinstite dumneata județ Haneș Mangoș din cinstita cetatea Brașovuluĭ, de la puteărnicol D[u]mnezeŭ pohtim dumital[e] săn[ă]taat[e] și tot fericetul bin[e]le ca să-ț dăruiască dumital[e]. Cinstit[ă] scrisoarea dum[i]tal[e] ne aŭ venit, și, ce aŭ fost poruncile dumitale, le am înțeles, scriindu ne dumneta, cum că am hi fost luat doĭ caĭ aĭ unur oamenĭ aĭ dumital[e] pent[r]u Ghiorghie meșterul, car[e]le au fost tocmit să lucrează la măn[ă]stirea dumneluĭ Stolneculuĭ Mihalcie la Bercă[2]. L-am fost tocmit derept t[1] 30, și i-am dat toț banie deplin; iar el să cre[z] domneta că n'aŭ șăzut să lucreaze, să isprăvească tot lucrul, ce aŭ fugit și aŭ lăsat lucrul neisprăvit. Streașănile măn[ă]stirieĭ șe foișorul de naintea măn[ă]stirie aŭ rămas tot neșăndilit[e], iar el aŭ zis cătră dumneta că aŭ lucrat tot. De acĭasta iat[ă] că fac știre dum[i]tale, ce aŭ fost să lucreaze, și ce aŭ lucrat, și ce aŭ rămas nelucrate; ce-ĭ dă dumneta poruncă să vie să lucreaze, să isprăvească tot lucru ce aŭ fost să lucreaze; că, neviindu, apoĭ iar vom lua alt[ă] dat[ă] alte trăsure pentru acest lucru. Iar

[1] N° 363.

[2] În jud. Buzăŭ.

www.dacoromanica.ro

acum caiĭ aceşte iat[ă] că-ĭ deadem. Şe mila luĭ Dumnezeŭ să fie dum[i]tal[e] de ajutor.

Iun[ie] 4 d., l^t 7206 [1698].

Al dum[i]tal[e] maĭ mic şi de bin[e] voitoriŭ:

Stoica Oaleş.

[V°:] Intru cinstit[ă] mâna dumnealuĭ Hangoş Mangoş, judeţuluĭ de la cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ, cu cinste şi cu să-n[ă]tate.

[Pecete neagră, neînţeleasă[1].]

19.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml[i] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţi Braşovul. Sănătate şi tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Alta, facem ştire dumital[e] că aicĭ înnaintea noastră veni cu jalb[ă] cĭastă săracă de fămeae, anum[e] Samfira den Cămpullungu, cum că, fiind datoare luĭ Iacob Sasul de acolo de la Braşov, şi puindu-ĭ şi neşte scule zălogŭ, ia aŭ făcut cum aŭ putut de i-aŭ plătit tot ce i-aŭ fost. Şi, când aŭ fost la datul sculelor, auzind că i-au perit cărţile, numaĭ ce au tăgăduit că nu i-aŭ dat atâtea scule. Şi au avut judecată cu dânsul şi la boiariul Domnii Noastre Sărban Com[i]s[ul], ispravnicul de la Cămpullungu, şi aŭ şi jurat acĭast[ă] fămeae, cum pe câte scule i-aŭ dat. Şi s'au prinsu feciorul lu Iacov Sasulŭ că, cum va mearge la Braşov, îĭ va da toate sculele; şi, deaca aŭ mersu acolo, nu i-au dat nimic. Pentru care lucru poftim pre dumneata să i să facă dreptate aceştiĭ sărace cu acel Sas, ca să i să plătească, că, nefăcându-i-să dreptate, să-ĭ plătească tot, apoĭ să va opri bucatel[e] altor Sasĭ. Pentru acĭasta, şi cu acĭasta sfârşind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata. Oct[omvrie] 27 d., l^t 7208 [1699].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[1] No 668.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

20.

† Io Costandin Voevod biiu mlstiiŭ gspdrŭ zemli vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproap[e], în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Eremie, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, sănătate şi tot binel[e] poftim dum[i]tal[e] de la Dumnezeu. Pric[i]na cărţiĭ nu iaste de alt, fără cât facem ştire dum[i]tal[e], că aicĭ la noĭ, jălui cest sărac de om de aicĭ, de ţara noastră, de la Bertea cum că, perindu-ĭ 3 vite de iape, şi umblându-le pe urmă, ş'aŭ găsit dentr'aceale iape una, la fălnogiul den Satul Lungu, şi, găsindu-ş cap de bucate, ş'aŭ cerut să i să dea bucatel[e] ce i-aŭ perit, şi el n'aŭ vrut să le dea, ce aŭ tăgăduit. De care lucru poftim pre dumneata vecineaşte, să-ĭ facĭ dumneata dereptate, să i s[ă] dea bucatel[e] săraculuĭ, căcĭ că şi noĭ, când să întâmplează de vin oamenĭ de aĭ dumneavoastră la judecată, le facem dereptate. Că, neavând săracul dereptat[e], să i să dea bucatel[e], apoĭ vom putea face într'alt chip. De acĭasta poftim pe dumneata, şi fiĭ dumneata săn[ă]tos.

Fev. 13, l^t 7208 [1700].

De bine voitor dum[i]ta[le]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproap[e], în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghie Erimie, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu sănătat[e] să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[2].]

21.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml[e] vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată

[1] N° 371.
[2] N° 376.

www.dacoromanica.ro

vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Echil Ghiorghe. marel[e]-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătat[e] și tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cu acĭasta facem știre dumital[e] pentru cest sărac de Dragoslăvean, anum[e] Comanŭ, de care am maĭ scris dum[i]tal[e] și într'alt rănd, că, având el un văr, și slujind văru-săŭ la un neamișu acolo, i s'au întămplat de aŭ fost murit acolo, și, rămăindu-ĭ nește oĭ, i le-aĭ luoat dumneata. Pentru care și dumnealuĭ cinstitul și credincĭos boiariul nostru Radul Com[i]s Golescul, când aŭ fost acol[o] la Brașov, aŭ zis dumital[e] ca să i le daĭ; dumneata aĭ zis că nu le veĭ da, că Dragoslăveanul acela au fost Rumăn aceluĭ neamiș. Pentru care lucru, veĭ ști dumneata că s'aŭ dovedit lucrul foarte bine, și mărturisescu preoți și vameșii den Dragoslavel[e], și alțĭ săteanĭ toțŭ, cum că acest Dragoslăveanŭ iaste rudă a celuĭ ce au murit, și acel ce au murit, n'aŭ fost iobagĭŭ neameșuluĭ, — că Rucăreaniĭ și Dragoslăveaniĭ nu sănt iobagi nemănui aicĭ în țara noastră, necumŭ să fie neameșilor den Ardeal. Ce poftim pre dumneata iarășŭ, să facĭ ca un vecin bun, să să dea bucatel[e] la măna Dragosloveanuluĭ acestuia; că, de nu i să vor da, să știĭ dumneata că i să va da voe de va opri bucate de ale Brașoveanilor pentru bucatel[e] acealea. Acĭasta, și mila lui D u]mn[e]zeŭ să fie cu d[u]mn[ea]ta. Oct. 11 d., 7209 [1700].

De bine voitor dumn[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiatenŭ și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealui jupănul Echil Ghiorghe, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

22.

† Cinstituluĭ aŭ nostru bun și adev[ă]rat priiatin, dumnealuĭ jupăn Fechil Ghiorghie, marele-județ al cinstitiĭ cetăț al Brașovuluĭ, dumitale cu sănătate mă închin, și rog pre putear-

[1] N° 377.

www.dacoromanica.ro

nicul D[u]mn[e]zeŭ ca să păzească pre dumneata cu bogat[ă] mila Sf[i]nţieĭ Sali. Pric[i]na scrisoriĭ nu iaste de alt[a], făr numaĭ, întâĭ, a cerceta de a dumitale bună săn[ă]tate. Şi, cu acĭasta, fac ştire dumitale pentru cest Dragoslovean, carele, murind văru-săŭ, i-aŭ rămas oile acolo; pentru carele mi i-aĭ fost zis dumneata ca să adeverezu: iaste cu adev[ă]rat Dragoslovean aŭ ba. Decĭ eŭ, viind pe'n Rucăr, pe'n Dragoslavel[e], am chiemat pe toţ săteaniĭ, înpreună[ă] cu popiĭ, şi i-am întrebat, şi aşa aŭ mărturisit cum că cu adev[ă]rat iaste Dragoslovean de baştină, iar nu vinetic dentr'alt[ă] parte venit. Şi încă mi-aŭ arătat şi temeiul casiĭ luĭ şi moşiile ce are, de le am văzut, şi aşa, dovedind că cu adev[ă]rat iaste Dragoslovean, am spus şi Mărieĭ Sal[e] lu Vod[ă] ce iaste poveastea luĭ, şi Măria Sa aŭ scris dumitale[e] ca să i s[ă] dea vitele. Ci dumneata porunceaşte ca să nu i s[ă] maĭ oprească bucatel[e], că-ĭ ajunge de când treapădă. Care pocĭ să zic că, de când umblă, va f[i] şi chieltuit preţul acelor vite. Iar aceĭ neamiş, de aŭ altă judecată cevaş, va cerca pe Măria S[a] Vod[ă], şi-ş vor afla direptate. Că n'aŭ fost nicĭ-un om de aĭ dumneavoastră, carele să aib[ă] întrebăciune cu de aĭ noştri oamenĭ, şi să nu-ş fie aflat direptate; ci şi dumnealor, de aŭ alt ceva, să-ş cearce, şi vor afla direptate. Iar vitele săraculuĭ să nu să maĭ oprească; că acesta, cunoscându-ş dreptatea, poate că va opri bucate de la oamenĭ de acolo. Ci aş vrea ca, cât voĭ fi spre acĭastă parte de loc, să nu să facă trăsurĭ[1] de spre o parte spre alta, ca să avem vorbe de înpotrivirĭ, ci să fim cu priiteşug direpţ, şi fieştecarele să-ş afle dreptatea, atât aĭ noştri la dumneavoastră, cât şi aĭ dumneavoastră la noĭ. Ci, socotind cu bună adeverinţă că acest om are direptate ca să ià aceale vite ale văru-săŭ, iat[ă] că de iznoav[ă] iar vine ca să-ş afle dreptatea de l[a] dumneata. Ci pentru acĭast[ă] pricină rog şi eŭ pe dumneata ca să nu s[ă] maĭ întoarcă neîndreptat, că el, a-ş putea lăsa ce iaste al luĭ, să piarză, nu va putea fi. Şi cu acĭasta iar pă

[1] Alt cuvînt pentru *oprirĭ*.

www.dacoromanica.ro

acelaș H[risto]s Dumnezeu rog ca să fie pururea cu dumneata. Oct. 14 dni, l^t 7209 [1700].

Al dumitale la tot binel[e] voitor și gata spre slujbă:

R. Golescul [1].

[V°:] Cinstituluĭ al nostru bun și adev[ă]rat vechiŭ priiatin dumnealuĭ jupănul Fechil Ghiorghe, marele-județ al cinstitiĭ cetățĭ a Brașovuluĭ, cu cinste să să dea.

[Pecete neagră cu leul ținînd sabia în mînă și inițialele: r. k.[2].]

23.

† Io Costandin Voevod bjiŭ mlst. gsdnŭ zemlie Vlahiia.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitorĭ, dumnealuĭ jupănul Andreiaș Răitel, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovuluĭ, sănătate și tot binele poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cu acĭasta facem în știre dumital[e] că aicĭ la noĭ aŭ venit cest sărac de om anum[e] Frățilă den Cămpul lungu, de au făcut jalbă, zicănd cum că, luînd tată-său niște negoț de la un Sas de aciĭ den Brașov, anum[e] Pătru Bogatul, drept 45 de florinți, și dentr'aceștĭ banĭ aŭ dat tată-său florinți 35 banĭ gata, și i-aŭ rămas florinți 10. Apoĭ, murind Sasul acela, l-aŭ dat pre seama altuĭ Sas, nepot al luĭ, și Sasul acela l-aŭ apucat de i-aŭ luat 34 de florinți și un sac cu nișt[e] unealte, tot pentru aceĭ 10 florinți, și el nu să știe maĭ mult dator decăt zeace florinți. Pentru care lucru poftim pre dumneata să-ĭ facĭ judecată cu acel Sas dennaintea dumital[e], și, de va fi așa precum să jăluiaște, să aibă de la dumneata dreptat[e] ca să i să întoarcă ce i s'aŭ luat maĭ mult înnapoĭ, să nu maĭ vie cu jalbă. Acĭasta acum, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Dichemvrie 8 d., lt. 7210 [1701].

De bine voitor dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumisale jupănuluĭ Andreiaș

[1] Ispravnic de Cîmpulung; v. maĭ departe, § IV.

[2] N° 680,

www.dacoromanica.ro

Răitel, marele-județ al cetății Brașovul, cu mult[ă] sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

24.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreaș Reiter, marel[e]-județ al cetății Brașovul. Sănătate și tot binel[e] pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Cartea dumital[e] ne-aŭ venit, și de a dumital[e] bună sănătate ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, pentru aceĭ vecinĭ aĭ dumneavoastră, de jafurile ce fac și pe căț aŭ prădat de le-aŭ luat bucatele, am văzut, și ne pare foarte răŭ. De care lucru noĭ acĭasta nu vom îngădui, maĭ vărtos căcĭ aŭ călcat hotarul țărăĭ noastre; ce iat[ă] că am trimis omul nostru la cine iaste maĭ mare pest[e] aceia, și i-am scris ca să întoarcă săracilor toată paguba ce li s'aŭ făcut; că, de nu vor da cuĭ ce au luoat, am învățat pe omul nostru să-ĭ zică că apoĭ noĭ vom găsi de vom luoa maĭ mult; ce să nu-ĭ pară răŭ. Iat[ă] că am trimis și cățva sluj[i]torĭ la munțĭ, să păzească ca să nu-ĭ maĭ lase pe uniĭ ca aceia să să tinză și să maĭ facă ce aŭ făcut. Și iar, ce va fi pen putința noastră pentru folosul și ajutoriul dnmneavoastră, nu ne vom apăra a nu face. Acĭasta, și mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata. Iun. 9 d., lt. 7212 [1704].

De bine voitor dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Bunuluĭ nostru priiatin și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreiaș Reitel, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea

[Pecete mare, rotundă[2].]

[1] N° 382.

[2] N° 390.

www.dacoromanica.ro

25.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fechchel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, sănătate şi tot binele pohtim dumitale de la Dumnezeŭ. Alta, facem ştire dumitale pentru acest preot anum[e] popa Savul de la Cămpul lungu, că l-au fost prădat nişte Şcheaĭ de acolo, de la Braşov, anume Iosif şi cu frate-săŭ Palco, de i-aŭ luoat banĭ gata tl. 53, şi alte tărguialele ce aŭ avut, şi au fost venit de ni s'aŭ jăluit în doao rănduri, şi i-am fost făcut cărţĭ la comendantul de acolo, de l-am pohtit ca să-ĭ facă dreptate. Şi dumnealuĭ comendantul l-au fost dat pe seama răposatuluĭ Andreiaş Reiter ce era judeţ, ca să-ĭ facă ispravă cu aceĭ oamenĭ; şi tot aŭ umblat purtându-l den zi în zi, şi nicĭ-o dreptate nu i-aŭ făcut. De care lucru iat[ă] că l am trimis acum la dumneata, şi ca pe un bun priiaten al nostru te pohtim să-ĭ facĭ judecată cu aceĭ Şcheaĭ, şi să aibă de la dumn[ea]ta dreptate, ca să-ĭ plătească şi banĭ şi alt tot ce i-aŭ luoat, că vom mulţumi dumitale. Iar, de nu să va isprăvi nicĭ acum nimic, poate fi că ne va căuta a porunci să să oprească bucate de ale Şcheailor ce sănt aicĭ în ţară, ca să nu rămăe acest preot prădat şi păgubaş pe bună dreptate. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata. Fev. 1 d., lt. 7215 [1707].

De bine voitor dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[Anexă:]

† Să ştie la Goapăc dator florinţĭ 10.

La Bloz florinţĭ 17.

La fratele Gherghe dator florinţĭ 14; la Stănimir Pătru au rămas să dea florinţĭ 15.

Să aibă să s[ă] dea acĭastă scrisoare în mâna fonogĭuluĭ ca să s[ă] scoaţă aceşste ban[ĭ], iar, care nu va vrea ca s[ă] dea, să ştiĭ că vom luoa la Târgovişt[e] pe car[e] vom putea găsei.

† Şi la Bronoaeĭ, car[e] mâncă locul frăţene-săŭ, să aibă a darea florinţĭ 15.

www.dacoromanica.ro

† Eŭ Ion Răduuţul den Ghenbav.

† Eŭ Alba, soţiia luĭ Ion.

Aşa ne rugăm dumnevostră ca s[ă] să scoaţă aceşşte ban[ĭ].

[V°:] Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe Fechchel, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu săn[ă]tate să să dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

26.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdrŭ zeml. vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitorŭ, dumnealuĭ jupănŭ Barteş Seuler, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovu. Sănătate şi tot binele poftim dumitale de la Dumnezeu. Alta, facem dumitale în şt[i]re că acíĭ înnaintea nostră să jăluiră aceştĭ săracĭ de oamenĭ, anum[e] Dragomir i Drăgulin ot Chioajde, cum că aŭ fost vândut de la cas[e]le lor 4 boĭ unuĭ Ungur Săcuĭ, anum[e] Venedict den Bitfalăŭ şi cu soţiia luĭ, şi, dupe ce i-aŭ vândut, ducându-ĭ în Ţara Ungurească, la casa lor, aŭ trecut un an, şi tocma peste un an s'aŭ sculat un Sas den Braşov, de s'aŭ făcut conoscător acelor boĭ, zicând că sănt aĭ luĭ, şi i-aŭ luoat de la Unguriĭ. Decĭ Ungurii, văzând că le ià Sasul boi, aŭ venit la aceştĭ oamenĭ de i-aŭ apucat, şi le-aŭ făcut mult necaz, năpăstuindu-ĭ că le-aŭ vândut bucat[e] de furat, şi, de multă nevoe, aŭ plătit 2 boĭ cu banĭ, şi, pentru alţĭ 4 boĭ, le-aŭ luoat alţĭ 4 boĭ; şi eĭ, ştiindu-s[ă] oamenĭ drepţĭ, aŭ jurat în 2 rânduriĭ cu 12 oamenĭ cum că aŭ vândut ale lor bucate dreapte; şi aŭ rămas şi cu jurământul şi cu bucatele luoate. Decĭ acum, viindu înnaintea noastră cu mare jalbă, zicându că vinovaţĭ în hoţie nu să ştiŭ, ce dreapte bucate ale lorŭ aŭ fost aceĭ boĭ ce aŭ vândut, precum zicŭ că, de nu să vor creade cu 2 jurământurĭ, sănt bucuroşŭ să jure şi a treia oar[ă] cu sufletile lorŭ, că n'aŭ fost bucate de

[1] N° 401.

www.dacoromanica.ro

furat, și, arătând cu multe obide dreptatea și prada lor, noĭ ce să le răspundem făr decât noĭ la dumneata-ĭ trimisem, știindu că dumneata cu judecata dreapt[ă] le veĭ descoperi bucatele, să nu rămăe prădaț pe'ntreg. Căcĭ și acel Sas ce aŭ luoat boi de la Unguriĭ, cu atăta numaĭ să face stăpân boilor, căt zice că-ĭ cunoaște că săntu den cireada luĭ, fiind vite strănse de ceradă. Dar vită cu vită îș seamănă. Și aceștĭ oamenĭ, nu odată, ce de doao orĭ aŭ jurat, și pohtescu să și maĭ jure că sănt dreapte bucatele lor. Dar, afară den jurămănt, dupe obiceaiul legiĭ noastre, nu trebue să să maĭ necăjască săraciĭ; ce pohtim pe dumneata, ca pre un bun vecin al nostru, să-ĭ judecĭ în dreptate, fiind și Sasul și Ungurii aceia de față. Și, de carea cumva jurămănturile ceale de'ntăĭ ale acestor oamenĭ nu să vor ținea în seaam[ă], pot să și maĭ jure că eĭ săntu bucuroși, și, maĭ jurându dumneata pă dreptate ca să dea Sasul boiĭ Ungurilorŭ, și Unguriĭ să dea boiĭ oamenilor ce aŭ luoat; că, de nu le să vorŭ face dreptate, ca să li să întoarcă ce le-aŭ luoat, poate fi că să va face niscaĭ trăsurĭ, ca să nu rămăe săraciĭ păgubașĭ. Acĭasta, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Noem. 24 d., lt. 7217 [1708].

De bine voitoriŭ dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V⁰:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, dumnealuĭ jupănuluĭ Barteș Sauler, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovuluĭ, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

III. Judecățĭ dezbătute.

Alte afaceri de hotar intră în categoria judecăților. Vinovații de fapte rele, datornicii cari nu voiaŭ să plătească, oamenii vicleni cari căutaŭ totdeauna locul unde ar putea stoarce maĭ bine o hotărîre potrivită cu interesele lor, strămutaŭ Scaunul de judecată. Brașoveni saŭ supuși aĭ Brașovuluĭ mergeaŭ la judecata luĭ Vodă, saŭ oamenĭ domnești cereaŭ «dreptate» de

www.dacoromanica.ro

la județul din Brașov. Unii schimbaŭ pe rînd un Scaun cu cellalt și se jucaŭ cu hotărîrile pentru a maĭ zăbovi și a cîștiga prin această zăbavă.

Nu era o regulă în ceia ce privește tribunalul înnaintea căruia trebuiaŭ să se înfățișeze *causele mixte,* procesele între Brașovenĭ și Romînĭ. De obiceiŭ, se ținea samă însă de locul unde se află, în momentul deschiderii acțiunii, lucrul în desbatere. Astfel, dacă e vorba de un cal vîndut în țară, dacă se face judecată pentru un munte de dincoace de graniță, Domnul cerea ca el să hotărească, în Divanul săŭ.

Cînd, din acest Divan, pornia o hotărîre și acel care era atins de dînsa, partea care pierdea, se afla la Sașĭ, se cerea de la aceștia extrădarea pentru plata datorieĭ saŭ facerea pedepseĭ.

În sfîrșit, alăturĭ de judecata domnească, supușiĭ Brașovuluĭ sînt supușĭ une orĭ judecățiĭ negustorilor saŭ, în casurĭ cînd trebuie jurămînt, judecățiĭ Mitropolituluĭ.

În veacul al XVIII lea chemarea la judecată a străinuluĭ se făcea printr'o citație în toată forma, și una din aceste citațiĭ a fost păstrată, din fericire, așa încît o putem întrebuința pentru luminarea acestuĭ capitol din viața de odinioară.

1.

[Mateĭ-Vodă către marele-județ Mihaĭ.] Să ver întreba dintr'acoac[e] du[m]n[e]ta, cu mila lu Dumnezeŭ și cu norocul cinstituluĭ Împărat săntem întru bun[ă] săn[ă]tate. Iar, de alta, facem știre dumnetal[e], ca unuĭ priiatin și vecin de aproape, pentru sluga noastr[ă] Vintilă Vătah, că vine acíĭ la dumn[e]ta pentru o datorie ce are la Costandin și la Nicula Pitar, nește oĭ. Derep[t] acĭasta, pohtim pre dumn[e]ta să-ĭ fac[ĭ] dereptate și judecat[ă], să i să plătească bucatel[e], cum facem și noĭ judecat[ă] oamenilor dumneavoastră aic[ĭ],—să n'aibă val. Că destulă vream[e] iaste de cándu așteaptă; iar, să nu-ĭ ver fac[e] județ, să-ș ià bucatele de la eĭ, de acolo, el poate că va găsi bucate aic[ĭ], de va lua pentru bucatel[e] luĭ. Iar maĭ bine arŭ fi să-ĭ plătească cu bine, decăt să între și alțiĭ

www.dacoromanica.ro

în glăcĭavă pentru eĭ. Acĭasta scriŭ, și pohtescu pre dumn[e]ta. [Tîrgoviște, Ianuarie 10, 7152 [1644].]

[V°: Adresa slavă.]

[Pecete mare[1].]

2.

[Mateĭ-Vodă cătrc marele-județ Mihaĭ.] Cătră acĭasta dau știre d[u]mnetale că aic[ĭ] înnaintea noastr[ă] venit-aŭ cest sărac de aic[ĭ], de sat de Pietroșița, anume Drag[o]mir, ot sud Dăm[boviț]a, de aŭ jeluit și aŭ spus cum ș'aŭ aflat în oile a unor iobagĭ aĭ d[u]mnetale, în oile Iugăĭ și ale lu Stan, 2 mieĭ sugarĭ, și i-aŭ fost întrebat în doao-treĭ rândure de aceĭ mieĭ, să-ĭ spue, și tot n'aŭ vrut să-ĭ spue, până aŭ luoat miei, de i-aŭ dus la mumănile lor, de și i-aŭ cunoscut oile miei. Apoĭ Andronie Vornicul, care aŭ fost judecătoriŭ lăsat aic[ĭ] la Scaun, deac'aŭ prinsu de veaste, el i-aŭ prădat, ca pre nește oameni răĭ. Dec[ĭ] Iuga și Stan n'aŭ vrut să vie înnaintea noastră la Divan, de să le facem judecată cum va fi pre direptate, și săntu de atunce 8 anĭ. Iar, căndu iaste acuma, se apucă Stan și Iuga de Dragomir, și-l trag de atăta vreame să vie aciia înnaintea domnetale, și nu se poate răposah (рѣпосаѫ), și n'aŭ vrut să-ș caute de atunce. Derept aceaia nu se cade să învălueștĭ dumneta săraciĭ noștri, că aŭ vrut să-ș întreabe de atunce, că aic[ĭ] în țeară se-aŭ făcut acel furtișag, iar loru, de le va părea cu vre o strămbătate, iar dumneata să-ĭ trimeț aic[ĭ], să stea de fa[ă] toț depreun[ă]. Dec[ĭ], cum i va ajunge leagea și judecata și Divanul, face-li-se-va judecata, cum va fi pre dereptate; iar acest sărac al nostru să n'aibă val și băntuial[ă] de spre d[u]mneta. Acĭasta fac știre dumnetale. [Ianuarie 20, 7152 [1644].]

[Pecete mare, rotundă[2].]

3.

[Mateĭ-Vodă către județ ul Mihaĭ.] Cătră acĭasta facem știre d[u]mn[ĭ]tale pentru rândul luĭ Vas[ĭ]lie Sărb[ul] ot Necopoe,

[1] N° 334.
[2] N° 339.

www.dacoromanica.ro

că aŭ avut mult[ă] pără cu frate-săŭ Iovan naintea Divanuluĭ, pentru multă pag[u]bă ce-aŭ avut Vas[i]lie de cătră frate-săŭ Iovan. Decĭ i-am trimis Domnia Mea şi la neguţtorĭ de i-au socotit şi me-aŭ *(sic)* luoat sama, tot pre amăruntul, de toate lucruril[e] lor, şi l-aŭ dat neguţtoriĭ pe Ivan platnicu fraţi[ne]-săŭ luĭ Vasilie, cu zapisul de mănа lor, de judecat[ă], şi cu cartea noastră, făcută pre zapis, dup[ă] judecata lor. Iar apoĭ, dup[ă] aceaia, iar aŭ venit naintea noastră, la Divan, şi aŭ căzut Iovan platnic frăţine-săŭ lu Vas[i]lie, şi l-am pus (şi l-am pus) pre Iovan şi la închisoare; iar apoĭ el ş'aŭ luoat zi păn la Boghiavlenie, cum să vie să-ĭ plătească bucatel[e]; iar el n'a venit. Dup[ă] aceaia ş'aŭ maĭ pus zi şi de 'nnaintea dreg[ă]-toriuluĭ nostru jupan Drag[o]mir Vel Dvornic, căndl-am trimis Domnia Mea sol la Măria Sa la Craiŭ, şi la Belgrad, şi în Braşov, şi tot au rămas Iovan de zi şi de menciună. Derept aceaia, poftim pre d[u]mn[e]ta, ca pre un bun priiaten şi vecinŭ de aproape, să-l daţ d[u]mn[ea]voastră, să l aducă aicĭ, şi cu Sfatul de'npr[e]ună, ca să-ĭ plătească bucatel[e], dup[ă] cum i se-aŭ rumtu judecata de aicĭ, de la neguţtorĭ. şi maĭ mult val să nu-l maĭ poarte. Acĭasta pohtim pre d[u]mn[e]ta. [Tîrgovişte, Martie 6, 7152 [1644].]

[Pecete mică[1].]

4.

[Formulă slavonă.] Alta, să vĭi pohti domn[e]ta şi de săn[ăta]-tre Mării Sal[e] Domno nostru, iastea Mărie Sa săn[ă]tos şi întru bun[ă] pac[e]. Aşijdire şi noĭ încă ne aflăm cu săn[ăta]tre. Cătră aceasta, facem ştire domn[e]tal[e] pentru răndul luĭ Vasilie cu fratea-său, că aŭ fostu avut pără naintea Mării Sal[e] Domno nostru pentru datoriia ce are Vasilie la frate-săŭ: într'aceia Măriia Sa i-aŭ dat pre sama neguţ[ă]torilor de le'ŭ luoat sama, şi aŭ rămas datoriŭ fratel[e] luĭ Vasilie, şi l-aŭ băgat şi în puşcărie. Iar, căndiastea acum (acum), a venit acĭĭ de umblă altă hitlenie. De care lucru, fiind şi tămblăndu-nea şi noĭ la acè judecat[ă], şi ştim cum se-aŭ dat platnic, facem ştire

[1] N° 338.

www.dacoromanica.ro

domniat[ale] să hie în opreală şi la vamăş, păn vom veni noĭ de la Mărie Sa Craiŭ. De acesta fac ştire domn[e]tal[e], amin. Pis Ghen[arie] 15 d.

[V°: Adresa slavonă către judeţul Mihaĭ.]

[Pecete brună, ruptă. — Toată scrisoarea e de mîna luĭ Dragomir[1].]

5.

[Formula slavonă.] Pac[e] şi săn[ă]tate pohtim şi tot binele să-ţ dăruiască dumnital[e]. Alta, fac ştire dumnital[e] pentru rândul lu Vasilie, cum aŭ avut multă pără cu frate-săŭ Ivan naintea Divanuluĭ, pentru multă pagubă ce aŭ avut Vasilie de la frate-săŭ Ivan. Dec[ĭ], i-aŭ trimes Domnu nostru la neguţătorĭ, de i-aŭ socotit şi le-aŭ luoat sama pre amăruntul de toate lucrurile lor, dă l-aŭ dat neguţ[ă]torilor pre Ivan platnic frăţine-săŭ lu Vasile; cu care se-aŭ dat însuşu Ivan platnic, cu ce scrie în zapisul neguţ[ă]torilor şi în cartea Domnu nostru de judecată. După jud[e]cata neguţ[ă]torilor, aŭ venit iar la Divan, ce l-aŭ aflat leagea să aibă a plăti Ivan lu Vasilie; ce aŭ pus şi la închisoare. Decĭ ş'aŭ cerşut Ivan zi păn la B[o]goiavlenie ca să vie să plătească; iar el nu aŭ venit. Decĭ, căndu m'aŭ trimes Domnu nostru sol la Măriia Sa Craiŭ, el se-aŭ prinsu în Belgrad şi în Braşov cum va veni în ţară. Decĭ el nu aŭ venit să plătească, ce au rămas de toate cuvintel[e] mincinos. Dereptu aceae, pohtescu şi rog pre dumneata, ca pre un bun priiatin şi vecin de aproape, să-l trimeateţ să vie în ţară saŭ să-ĭ plătească, maĭ multu val să nu umble la judecat[ă], de în ţară în ţară. Acĭasta mă rog dumnital[e]. Iar, ce va fi porunca dumnital[e], aicĭ la Domnu nostru, noĭ vom fi gata a sluji dumnitale. Să fiĭ dumneata săn[ă]tos ѡт хрістѣ [= de la Hristos], amin. Pis M[a]r[tie] 5 dni.

Bun priiatin dumnital[e]: Dragomir Vel Dvornic.

[V°: adresa slavă.]

[1] N° 571.

www.dacoromanica.ro

[Pecete brună, cu inscripţia: [Дрaго]миръ велики [дворник] şi semne neînţelese[1].]

6.

[Mateĭ-Vodă către Mihail Eötvös] Alta, scrisoare ce ne-aĭ trimis dumneata pentru cel cal, înţeles-am de toate. Scriindune ne dumneata cum să vie acestu dărăbanţu al nostru acolo, să-ş caute lucrul, dec[ĭ] dărăbanţul nostru ş'aŭ fostu pus zi cu oameniĭ dumneavoastră, şi aŭ fostu mersu dărăbanţul [l]a zi, să-ş caute lucrul, de aŭ făcut atăta cheltuial[ă] şi atăta treapăd; iar oameniĭ dumneavoastră n'aŭ venit la zi, cum le-aŭ fostu tocmeala şi sorocul, ce aŭ trepădat acestu dărăbanţu al nostru numaĭ aşa. De care lucru acum săntu şi ceaste zile mari; decĭ nu va putea veni. Ci se cade acum, deaca n'aŭ vrut să vie oameniĭ dumneavoastră la zi, căndu [aŭ] mersu dărăbanţul nostru acolo, acum să vie oameniĭ dumneavoastră aic[ĭ], că vor avea judecată direaptă, ca ş[i] la dumneavoastră. Acĭasta fac ştire dumnitale. Să hiĭ dumneata săn[ă]tos ѡт хѣ [= de la Hristos], amin.

[7152 [1644], Aprilie 14.]

[V°: Adresa slavonă către «Mihail Eotveş».]

[Pecete exagonală de ceară roşă[2].]

7.

[Mateĭ-Vodă către judeţul Mihaĭ.] După acĭasta, facem ştire dumnetal[e], ca unuĭ bun priiatin şi de aproape vecin, pentru ceştĭ săracĭ de oamenĭ de aic[ĭ], din ţara noastră, din Rucărŭ, anume Stancĭul şi Stoica Ţeaţiul, că aŭ venit aic[ĭ] naintea noastr[ă], de s'aŭ jăluit şi aŭ spus cum aŭ fost cumpărat o iapă şi, [să] erţĭ dumneta, de la un Sasŭ din Răjnovŭ, anum[e] Hanăşŭ, de cătăva vream[e]. De[cĭ], apoĭ nu s'aŭ mănat vrea[me] mult[ă], ci aceştĭ săracĭ de oamenĭ aĭ noştri s'aŭ sculat de aŭ văndut acea iapă, iar aic[ĭ] în ţara noastră, în oraş, în Cămpul-Lungŭ unuĭ om anume Barbul. Dec[ĭ]

[1] No. 543.
[2] N° 333.

www.dacoromanica.ro

acest om iar o aŭ ţinut cătă va vreame. Dec[ı] de la acest om s'aŭ aflat iapa de furat, a unor Ţiganĭ aĭ noştri; ce acuma aŭ rămas aceştĭ săracĭ aĭ noştri cu atăta pagub[ă] şi prad[ă], că le-aŭ luoat Ţiganiĭ 1 cal, şi 1 iap[ă], şi banĭ gata ug. 12, făr[ă] alt[ă] cheltuial[ă]. Dec[ı] pohtescu pre dumneta, ca pe un bun priiatin, deaca vor veni aceştĭ săr-rac[ĭ] aciia la domneta, să aib[ă] judecat[ă] dereaptă cu Sasul, să li s[ă] plătească bucatel[e] şi prada ce s'aŭ prădat pentru dănsul, căcĭ i-aŭ fostŭ vândut bucate reale. Iar, de nu va vrea să plătească, să vie Sasul înpreun[ă] cu oamenĭĭ noştri, aicĭ, să se înpreune toţ[ĭ], şi să stea de faţ[ă] naintea noastr[ă], să se adevereaze acest lucru într'un chip, — că nu poate să fie săraciĭ noştri cu atăta pagub[ă]. Iar, de nu va vrea nicĭ să plătescă, nicĭ să vie să stea de faţ[ă], să ştiĭ d·mneta că să vor opri neşte bucate aicĭ în ţară, pentru paguba lor. Acĭasta scriem şi facem ştire dumnetal[e]. [7157, [1649], Aprilie 28.]

[V°: adresa slavonă.]

[Pecete mică, ruptă[1].]

8.

La al nostru cinstit şi prea-iubit bun priiaten şi de aproape vecin, jupan Mihaĭ, judeţul-cel-mare dentru cinstită cetatea Braşovuluĭ, pohtim de la m[ĭ]l[o]st[ĭ]vul Dumnezeŭ să-ţ dăruiască dumital[e] multă sănătate şi bună pac[e], înpreună cu toat[ă] ci[n]stită casa dumnital[e]. Cătră acĭastă facem ştire dumnitale, pentru rândul acestuĭ om al nostru Bonciul Vătahul, că are să-ş întreabe naintea dumnital[e] cu nişte oamenĭ den ţara dumneavoastră, cu Ion Butoiŭ, şi cu Frăţil[ă], şi cu Reanţea; care oamenĭ zice Bonciul, că i-aŭ furat nişte iape, şi aŭ maĭ venit naintea dumnealuĭ priiatenuluĭ nostru jupan Hrăjil[ă] Crişţov, judeţul cel bătrân, şi i-aŭ făcut dumnealuĭ peceate ca să-ĭ chiiame la leage, iar eĭ n'aŭ mersŭ de fat[ă]. Derept aceaia, pohtim pre dumneata, că iară vine aciia la leage, ce să-ĭ chiiame, să fie de faţă, să-ĭ ţiĭ dumneata

[1] N° 341.

www.dacoromanica.ro

leage direaptă, să nu-ĭ piiară bucatele. Acĭasta pohtim pre dumneata. M[i]l[o]st[i]vul Dumnezeŭ să dăruiască, această puţină scrisoare a noastră să afle pre dumneata săn[ă]tos ѡт ѯѧ =de la Hristos], amin. Fev[ruarie] 3.

† Bun preiaten dumnetal[e]: Hrizea Vel Dvornic[1].

[V°:] În cinstită mâna a bun priiatenul nostru jupan Mihaĭ, judeţul cel mare dentru c[in]stită cetatea Braşov[u]luĭ, cu cinste să s[ă] dea.

[Pecete verde, peste hîrtie, cu un leŭ în scut şi literele r. r.[2].]

9.

† De l[a] m[i]l o]stivul Dumn[e]zăŭ cu bucurie scriem la al nostru cinstit şi dă m[i]l[o]stivul Dumn[e]zăŭ dăruit părintel[e nostru maĭ mare, jupan Mihaiŭ, marel[e] judeţ, domnul dintru cinstit[ă] cetatea Braşov[u]luĭ. Pohtim pre m[i]l[o]st[i]vul Dumnăzăŭ să dăruiască mult[ă] săn[ă]tate dum[i]tale şi bun[ă] viiaţ[ă], împreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] casa dumnital[e] şi a tot Sfatul. Iar dă la noĭ plecat[ă] închinăcĭune, cu libov curat. Alta, facem ştire dumn[i]tal[e], pentru rândul acelor hoţĭ, anum[e] Ion Bătoĭ şi Reanţea şi Frăţil[ă], dă cinstit[ă] porâncă, cu scrisoarea care ne-aŭ trimis dumn[ea]ta, înţeles-am, ci fir'ar aflatu-să şi alţĭ câţva păg[u]baş, de arŭ fi venit pentru dânşi; el iar aşa dăgrab[ă] n'aŭ puţut veni; iar marfa noastră tot eĭ o a petrecut, — că să află oamen[ĭ] dă i-aŭ văzut de faţ[ă] cu iapele meale, şi, deca le-aŭ luoat, aŭ plecat pre la Teşilă, şi aŭ mersu la Manea Stupariul, de aŭ dat a să tocmi cu dânsul, să i le vânză. Iar fămeae-sa, anum[e] Drăguna, nu l-aŭ lăsat, — că puteare'ş scoate eŭ mărturie şi den ţara dumnevoastră; dar leagea nu iaste vadnicul, ci ne colăceaşte să se vădească dă faţ[ă]. Iar, dă vă vaĭ *(sic)* lucru făr dă păcat, nimic dă nu-m vor plăti bucatele meale, saŭ să le scoaţ[ă] dă und[e] le-aŭ dat, eĭ tot să aibă peire,

[1] Asupra căruia, Mare-Vornic al luĭ Mateĭ-Vodă, v. articolul mieŭ în *Literatură şi artă romînă*, IV, pp. 401-2.

[2] N° 593.

www.dacoromanica.ro

făr dă nimic bănuial[ă], ca să nu mai sărăcească pre atăţea oameni buni neşti lotri ca ceia. Acesta ne rugăm ....

† Mai mic, ca un fecior al dumneavoastră:

Bonciul Vătahu.

[V°:] Întru cinstit[ă] măna părinteluĭ nostru, jupan Mihaiu, marel[e]-judeţ dinŭtru cinstit[a] cetate Braşov u]luĭ....

[Pecete mică, galbenă, căzută [1].]

10.

† La bun, cinstitu, de m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e zău dăruit părintel[e] nostru mai mare, jupan Mihaiŭ, marel[e]-judeţ dentru cinst[it]ă cetatea Braşov[u]luĭ. Pohtim şi rugăm de l[a] m[i]l[o]st[i]vul Dumn[e]zăŭ să dăruiască bun[ă] săn[ă]tate şi mult[ă] viiaţ[ă], înpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] cas[a] dumn[i]tal[e]. Iar de la un mai mic fecior al dumneavoastră, anum[e] Bonciul vătaful, plecat[ă închinăciune, cu libov curat. Alta, facem ştire(re) şi m[ă] rog dumneatal e] pentru răndul celor hoţi, anum[e] Ion Bătoiu şi Reanţea şi Frăţil[ă], că mie-m iaste pag[u]ba, şi mi aŭ petrecut bucatel[e], marha mea, aceĭ lotri; ci s[ă] te năstăvească m[i] [o]st[i]vul Dumnăzău, cum ştiĭ leage cu dănşiĭ, cum va fi cu direptul, cu Sfatul Mării Tal[e], ca un domnu m[i]l[o]stiv, îm bun dar care te-au dăruit m[i]l[o]stivul Dumn[e]zăŭ, — că eŭ de atătea orĭ am trepădat acol[o], şi i-am cerşut la leage, iar eĭ tot se-au ascunsu, iar, cum eŭ n'am fost în voe să viĭ, de slujba Marie Sal[e] Domnu nostru, ci am trimis pre fiu-mieu Necula aciia la Sfatul Mărie Tal[e], ci mă rog Mărie Tal[e] să le facĭ acelor hoţi o leage, care să se ferească şi alţi lotri pentru patemea lor; ca s[ă] nu mai fac[ă] pag[u]bă altor boiar[ĭ] şi noao. Că eŭ rădic cu sufletul mieu şi cu 7 oameni buni lăngă min[e], cum săntu aceia furi adevăraţi, făr de păcat şi făr nimic bănuial[ă]. Anum[e] mărturisescu cu buni oamen[ĭ], precum: Dumitru Ceauş, Tudor ot Selceraş, i Dancĭul ot tam, Dan ot Berivoeşti, Lazar ot tam, Toader, că noi cu treapădul

[1] N° 591.

www.dacoromanica.ro

n'am putut veni, iar cu sufletel[e] noastre aşa lucru să mărturisim, că sănt aceia furiĭ Vătaf[u]luĭ Bonciuluĭ. Aceasta ne rugăm dumnital[e]. . . .

[Iscăliturĭ cu degetul.]

Eŭ Bonciul Văt[af]. Dumitru Ceauş. Danciul. Dan. Lazar. Tudor. Toader.

Derept credinţ[ă], pus-am şi peceţil[e] *(sic!)*.

[V°:] Întru cinstit[ă] măna j[u]pan Mihaiŭ vel judeţ den cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ. . . .

[Pecete a Bonciuluĭ[1].]

II.

† La al nostru cinstit şi socotit şi bun priatel, jupan Mihaĭ вел сѣдію чснаг града брашокскаг и прочѣя [= mare-judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ şi celelalte]. Пишем [= scriem] săn[ă]tate, şi tot binel[e] de la milostivul Dumnezeŭ pohtim dumnital[e] şi a toat[ă] cinstit[ă] casa dumnital[e]. Alta, cinstit[a] scrisoarea dumnital[e] înţeles-am, cum că aĭ fost dumneata nevoitoriu pentru paguba noastră, şi aĭ dat dumneata strănsoare mare acelor oamen[ĭ]. Care ne-aŭ fost foarte de folos, că, dup[ă] ce aŭ venit oameniĭ noştri cu scrisoarea domnital[e] aicĭ la noĭ, maĭ fost-am trimis ş'altă carte la dumneata, cum să stea aceĭ furĭ tot la prinsoare. Dar în urma aceaia poate că le va fi dat Dumnezeŭ şi lor vre un găndu, şi cu meşteşug; aflăndu-se calul nămerit la un sat aciia, la munte, şi ne-aŭ venit la măna noastră: uniĭ zicănd că aŭ venit pe Praova, alţiĭ zicănd că s'aŭ adus pre Teleajin. Noĭ încă, părăndu-ne bine de paguba noastră, că s'aŭ aflat bine, n'am maĭ putut sălduşi[2] să putem şti amăruntul. De care lucru noĭ foarte avem a mulţemi domnital[e], ca unuĭ bun priiatin; cunoscund noĭ acest bine de la dumneata, bucuroş săntem şi noĭ a sluj[i] domnital[e] în toată vreamia, de ce vor fi trebil[e] şi pohta domnital[e] şi întru ce ne va fi prilejul, într'acĭast[ă] parte de loc. Alta, iar pohtescu pre dumneata pentru aceşt[ĭ] săracĭ de oamen[ĭ] aĭ noştri, carĭĭ ştiĭ dumneata că sănt şi

[1] No 480.

[2] Cerceta. Nu putem şti de unde vine cuvîntul. Orĭ poate de la *soldş*, chizăş?

www.dacoromanica.ro

eĭ păgubaş de 4 iape; care iape aŭ spus aceĭ furĭ de faţă, naintea domnital[e], cu[m] le-aŭ luat eĭ, şi 2 iape le-aŭ fost trimis maĭ nainte, iar doo sănt la eĭ, şi le vor trimite făr zăbavă. Iar, de cal, aŭ grăit naintea dumnital[e] cum nu ştiŭ nimic de cal. Acum vedem că calul aŭ dat Dumnezeŭ ca în făr de nădeajde el aŭ venit la măna noastră, iar iapel[e], fiind cu nădeajde, nu le-aŭ maĭ trimis cum s'aŭ prinsu naintea domnital[e], ci iar aŭ trepădat aceşt[ĭ] săracĭ de oamen[ĭ] aciia la dumneata. Că, vezĭ dumneata, cene are pagubă, nu să poate aşăza la casa luĭ. Ce pohtim pre domneata, cum aĭ fost dumneata nevoitoriŭ păn acum, şi de acum nainte să le daĭ dumneata strănsoare, să aducă şi aceale 2 iape care aŭ rămas la eĭ, şi să le plătească şi cheltuiala lor, 20 de florinţĭ, cum iaste leagea făcătorilor de reale, şi, dup[ă] ce vor da marha şi cheltuiala acestor oamen[ĭ], noĭ nu pohtim să aib[ă] moarte de la noĭ: fie despre noĭ ertaţ! Dumnezeŭ le va plăti pentru fapte[e] lor. Iar cu dumneata iar şi vor fac[e] pace, cum vor putea, pentru fapta lor. Acĭasta pohtim pre dumneata; m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să te bucure pre dumneata, cu tot binel[e]. Amin. Mşţa Fev[ruarie] 11 dni, vl. 7154 [1646].

Al domnital[e] bun priaten:

Dumitraşco Stolnic Fil[i]pescul[1].

[V°:] Întru cinstit[ă] măna cinstit[u]luĭ şi prea-iubit[u]luĭ bun priaten şi vecin de aproape, jupan Mihaĭ....

[Pecete neagră, neînţeleasă [2].]

12.

La al nostru cinstit şi bun priiaten şi de aproape vecin, dumnealuĭ jupănul Mihaĭ, judeţul Braşov[u]luĭ. Pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ tot binel[e], împreună cu bun[ă] pac[e] şi cu săn[ă]tate, să-ţ hăr[ă]zască dumnetal[e] şi a toată cinstit[ă] casa dumnetal[e]. Cătră acĭasta, dăm ştire dumnetal[e] pentru un Rumăn al nostru, anum[e] Stan, car[e] aŭ venit o muiare de

[1] V. asupra acestuĭ boier, tatăl cronicaruluĭ Constantin Căpitanul, prefaţa la ediţia ce am dat din cronica acestuia.

[2] N° 613.

www.dacoromanica.ro

l-aŭ părăt la dumneavoastră, şi l-aţ pus la închisoare. De car[e] lucru să ştiĭ domneata că acel om are mărturiĭ foarte bune, cum nu iaste vin[o]vat nimic. Pentru acesta lucru, pohtim pre dumneata, ca pe un bun priaten, să le cauţ dumneata de dereptate, că nu e vin[o]vat nimic. Iar dumneaţa, ce ver[ĭ] pohti într'acoac[e], foarte cu drag vom sluj[i] dumneavoastră. Acĭasta pohtim pe dumneata....

† Al Domnii Tal[e] priiaten:

Dumitraşco Vel Stolnic [Filipescul].

[V°:] La al nostru bun priiaten şi de aproap[e] vecin, dumnealuĭ jupănul Mihaĭ ВЄЛИКĬИ [= mare] judeţ....

[Pecete mică, cu crengĭ, fără inscripţie [1].]

13.

† Radul Cup[a]riul dat-aam cartea noastră la măna acestuĭ sărac de fecĭor, anum[e] Ion snă [= fiŭ] luĭ Simion răchiiariul, den Olbav, pentru că aicea naintea noastră făcut-aŭ jalbă pentru un om anum[e] Stoica, părgar din Cămpulungŭ, şi pentru o mumă a Stoicăĭ părgar, pentru că, având el o datorie la dinşiĭ de atăta seaam[ă] de vreame, şi chiemându-ĭ la judecat[ă] aicea la noĭ, iar eĭ n'au vrut să vie, ce aŭ fugit ca nişte oamenĭ răĭ şi înşălătorĭ. Direptu aceaia să fie volnic cu cartea noastră, unde ar găsi, aŭ pre mumă-sa Mariia, aŭ pre Stoica fiiŭ-săŭ, să-ĭ apuce şi să-ĭ duc[ă] la judecător[ĭ], să-ĭ pue la închisoare, aŭ fie în Ţara Ungurească, aŭ în ţaara Mol doveĭ, aŭ aicea în Ţara-Muntenească,—tot să-ĭ apuc[e] să-ĭ închiz[ă], şi, până nu-ĭ va plăti toţ banĭĭ precum le scrie zapisul lor, şi chieltuial[a] ce ar chieltui el, să îĭ să întoarcă înnapoĭ, să nu să maĭ sloboaz[ă]. Acĭasta scriem.

Mart 13 dni, lt. 7202 [1694].

Radul Cup[a]riul [2].

[V°:] Des Kempulunger Judicats Sentence [3].

[1] N° 582.

[2] Ispravnic de Cîmpulung.

[3] N° 649.

www.dacoromanica.ro

14.

† Cinstituluĭ și al nostru bun priiaten și vecin de aproape, dumnealuĭ jupan Ion Mancăș, marele-județ. De la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ, săn[ă]tate și tot fericitul bine pohtim ca să trimiț[ă] dum[i]tal[e]. Cinstită cartea dum[i]tal[e], care ne-aĭ trimis dumneata, ne-aŭ venit; dentru care, de bună și fericit[ă] săn[ă]tatea dum[i]tal[e] înțelegăndu, multu buc[u]răndu-ne, am dat laudă luĭ Dumnezeŭ. Alalte căte ne scriĭ dumneata, încă am înțeles. Pentru Gherghe meșterul, Sărbul, de care ne scriĭ dumneata, cum că ar fi venit înnaintea dum[i]tal[e] dumneaeĭ jupăneasa Marta, care are datorie la acest Gherghe meșterul, Sărbul, t[l] 43, cu zapisul luĭ, precum le-am văzut și noĭ, ca să nevoim să scoatem baniĭ dumneaeĭ dă la dănsul,—noĭ foarte bucuroș; numaĭ veĭ ști dumneata că iaste un om prea slabu și lipsit, precum doar găndim că și dumneata veĭ fi înțeles dă la ceialalțĭ boiarĭ, car[i] au maĭ avut datorie la dănsul. Cariĭ, viindu aicĭ, cu dăstulă nevoință abiia s'aŭ scos cățva banĭ de li se-aŭ dat. Văzăndu-ĭ lipsa luĭ și neavăndu ce-ĭ maĭ face, aŭ ertat dumnealor maĭ mult dă jum[ă]tate, precum vor spune și eĭ singurĭ dum[i]tal[e]. Dă car[e] noĭ, precum și maĭ sus zicem dum[i]tal[e] că foarte bucuroș vom nevoi, și pentru baniĭ dumneaeĭ jupăneaseĭ Marteĭ, numaĭ să soc[o]tească dumneaeĭ pentru lipsa luĭ, să maĭ iarte, că nu iast[e] putință aceșt[ĭ] ban[ĭ] toț să ias[ă] de la dănsul. Și, pre ce va fi socoteala dumneaeĭ să lase, să avem răspunsu, ca să știm ce vom fac[e]. Și, lăngă aceastea toate sfărșindu, mila luĭ Dumnezeu pururea să fie cu dumneata.

Maĭ 24 d., l[t] 7204 [1696]

Al dumital[e] dă bine voitor: Bunea Grădișteanul.

[V°·] Cinstituluĭ și al nostru bun priiaten și vecin de aproape, dumnealuĭ Ion Mancăș, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovuluĭ, cu cinste și cu multă săn[ă]tate să se dea.

[Pecete bună, având mielul cu cruce pe spate «și B[u n ea] G[rădi]ș[teanul]» [1].]

No. 655.

www.dacoromanica.ro

15.

La al nostru bun priiaten şi de bine voitor şi vecin de aproape, cinstite dumneata jupăne Hanăş Mancăş.

De la prea-putiarnicul şi a tot ţiitoriul D[u]mn[e]zeŭ pohtim ca să păzească pre dumneata cu bună pac[e], cu întreagă sănătate, cu viaţă îndelungată şi cu tot fericitul bine, împreună cu toată cinstită casa dumitale. Cinstită şi noao foarte dorită cartea dumnitale, care ni-aĭ trimis, ni-aŭ venit, şi, de căte ni-aĭ scris dumneata, de toate am înţeles. De bună sănătatea dumnitale, ni-am bucurat foarte. Ne scriĭ dumneata pentru popa Stan den Satul Lung, cum că aŭ venit la dumneata de aŭ spus dumnitale că, furându-i-se nişte une alte, şi dovedindu-le prin călăcaş că i li-ar fi furat un om anum[e] Neagul şi cu un cumnat al luĭ, aŭ fost venit popa Stan cu Neagul la judecată înnaintea noastră, şi s'aŭ aflat Neagul vinovat, şi cu cumnatu-săŭ Stan, precum aŭ mărturisit şi colăcaşiĭ. Şi i-am fi dat ca să-ĭ plătească paguba. De care văzând dumneata că n'are popa Stan carte de judecată de la noĭ, nu foarte l-aĭ crezut de cealia ce aŭ spus dumnitale, ce l-aĭ trimis dumneata iară aicĭ, ca să-ĭ facem carte de judecată, precum vom fi ales dreptatea. De care lucru, aşa veĭ şti dumneata cu bună adeverinţă, că aŭ venit popa Stan cu Niagul de faţă înnaintea noastră, şi întăĭ s'aŭ îndreptat popa după leagia voastră, apoĭ aŭ venit Niagul a dooara înnaintea noastră, fiind şi popa Stən de faţă. de aŭ mărturisit singur el cu gura luĭ că el şi cu cumnatu-săŭ Stan aŭ furat une altele popeĭ luĭ Stan. Decĭ noĭ aşa am judecat, să-ĭ plătească Niagul şi cu cumnatu-săŭ toată paguba, şi pre jumătate aŭ plătit Niagul aicĭ, partea luĭ, iar ceialaltă parte să o plătească acolo cumnată-săŭ. Şi atunce n'aŭ cerşut popa Stan carte de judecată, iar acum iat|ă] că i-am făcut; ce viind acolò, îĭ veĭ face dumneata dreptate, şi să-ĭ scoţ dumneata ce ar avea la acel om, să nu rămăe cu paguba. Acĭasta acum, şi mila milostivuluĭ D[u]mn[e]zeŭ să fie pururea cu dumneata şi cu toată cinstită casa dumnital[e]. Av[gust] 30 dni, l^{t} 7207 [1699].

† Theodosie Mitropolitul Ugrovlahieĭ.

www.dacoromanica.ro

[V°:] † Cinstituluĭ şi binevoitoriuluĭ nostru şi vecin de aproape, şi bun priiaten, dumnealuĭ mareluĭ-judeţ al cinstiteĭ cetăţ a Braşovuluĭ, cu căzută cinste să să dea.

[Pecete neagră, cu Maica Domnuluĭ cu Hristos în braţe, şi iniţialele: μητὴρ θ[εοῦ] Ἰησοῦς Χ[ριστό]ς, ἀμήν: Δ[εοδοσιε] Β. Μ[ητροπολιτ] Ȣ[εμλη] Ѕ[ηгровлахїи] [= Maica Domnuluĭ, Isus Hristos, amin. Teodosie b. Mitropolit al ţerii Ungrovlahieĭ].]

Anno 99, die 14 Sept.

Des Wallachischen Bischoff Schreiben wegen des Popa Stan auss Langendorff gestollen Stütten[1].

16.

Cinstit şi al nostru bun şi vechiŭ priiaten, de bine voitoriŭ şi de aproape vecin, dumneaaluĭ jupânul Hanăş Mancăş.

De la Dumnezeŭ sănătate şi tot binel[e] pohtim ca să triimiţă dumnitale înpreună cu toată familiia dum[i]tale. Cinstit[ă] scrisoarea dum[i]tale ce ne-aĭ trimes, cu căzută cuviinţă o am priimit. Dentru care de bună sănătaı[e] dumneavoastră înţelegându, foarte ne-am bucurat şi am lăudat pre Dumnezeŭ. Alalte căte aŭ fostu scrise, am înţeles, pentru un preot anum[e] popa Stan, ce ne semnezĭ dumneata că, avându o pagubă de către un om anum[e] Neagul, şi viindu amândoĭ de faţă înnaintea noastră, noĭ i-am trimis înnaintea Sfinţii Sale părinteluĭ Vlădicăĭ, de i-aŭ judecatu. Şi le-aŭ făcut dreptate. Şi, ştiundu-ş Neagul şi vina şi fapta luĭ, aŭ mărturisit înnaintea Sfinţii Sale părinteluĭ că el au făcut acea hoţie şi stricăciune, înpreună şi cu un cumnat al luĭ, anum[e] Stan, care iast[e] acíĭ, şi ş'ar fi plătit Neagul şi partea luĭ de stricăciune, ce aŭ fostu, precum aĭ hi văzut dumneata şi cartea Sfinţii Sale părinteluĭ Vlădicăĭ, de judecată. Cai[e] carte dându-o dumneata şi cumnatu-săŭ, luĭ Stan, el ar hi tăgăduindu de acea stricăciune. De car[e], văzându dumneata lucru păn într'atăta, aĭ trimis de iznoavă iar pre părintele înpreună cu

[1] N° 675.

www.dacoromanica.ro

o slug[ă] a cetăţii, ca să să îndrepteaze lucrul. De car[e], la acĭasta nu maĭ trebue atăt[a] dovedire, de vreame ce eĭ amăndoĭ de faţă aŭ fostu înnaintea Sfiinţii Sal[e] părinteluĭ Vlădicăĭ, de i-aŭ judecat, şi Neagul de bună voia luĭ, făr de nicĭ-o pedeapsă, aŭ mărturisit cum că el şi cu cumnatu-ĭ Stan aŭ făcut acea stricăciune, şi ş'aŭ plătit el şi partea luĭ de stricăciune, cum aĭ văzut dumneata şi cartea părinteluĭ, de judecată. Fără de căt, de-acum răm[ă]ne judecata dumneata: fiind supt ascultarea dum[i]tale, ce veĭ vrea să facĭ, aceaia va fi. Căcĭ eĭ, adevărat, ca niște oameni răĭ şi hoţĭ, aşa vor tăgădui şi să vor apăra, ca să-ş maĭ lungească vreamea. Iar dumneata, ca un dreptu judecătoriŭ, să aibă părintele popa Stăn dreptat[e], să nu fie păgubaş. Că destul de de alte certărĭ şi pedepse, care sănt dupre vina lor să ià, li să iartă, de vreame ce însuş, dă bună voia lor, precum şi maĭ sus, ş'au mărturisit păcatul; iar stricăciunea şi paguba să plătească. Că noĭ, ce am cunoscut şi ştim adevărul, şi 'ntăiŭ şi acum, al doilea rându, cu acĭastă scrisoare, dum[i]tale mărturisim, cea de apoĭ: cu aceĭ oameni, ce săntu supt asculta rea du[m]itale, ce veĭ vrea, veĭ fac[e]. Şi cu acĭasta sfărşindu, mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Sept. 28 dni, lt. 7208 [1699][1].

Al dumnitale de bine voitoriŭ şi gata a sluji:

Mihaĭ Cantacuzino.

[V°:] † Cinstituluĭ şi al nostru bun şi vechiŭ priiaten, de bine voitoriŭ şi de aproape vecin, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ de l[a] cinstită cetate Braşovuluĭ, cu cinste şi cu multă sănătat[e] să s[ă] dea.

[Pecetea ştiută, cu negru.]

17.

Cinstite şi al nostru de bine voitoru, bun priiaten şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupan Boarteş marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cĭătăţĭ Braşovuluĭ, săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim dumnital[e] de la Dumnezău ca să-ţĭ dăruiască.

[1] No. 677.

www.dacoromanica.ro

† Întămplarea scrisoreĭ către dumneata nu iaste de alt, făr[ă] cât ca s[ă] ştim de bună şi ferecit[ă] săn[ă]ta[tea] dumital[e]. Lăngă acĭasta, te pohtim pe dumneata pentru o sărac[ă] de fămeae, care aŭ fost de aicea din Cămpulungu, de o aŭ fost luat un Tudoran Beanghiia, de acíĭ din Şchiaĭ, şi întămplăndu-i-s[ă] din porunca luĭ Dumnezăŭ de i-aŭ murit soţiia, şi aŭ rămas sărac şi strein, şi nu are acíĭ pe niminĭ ca să-ĭ caute de hrana eĭ, că n'aŭ făcut nicĭ copiĭ, şi aŭ rămas şi căte cevaşĭ de la bărbatul eĭ, şi n'are cine îĭ căuta, fiind streină; ce şi rudele bărbatuluĭ eĭ sănt neşte oamenĭ năprasnicĭ, şi aŭ pecetluit tot ce aŭ fost rămas, şi să brodescŭ să o scoat[ă] numaĭ cu trupul din cas[ă], şi, când i s'aŭ apropiiat luĭ să moar[ă], aŭ fost şi popa Florea din Şchiiaĭ acolo, fiind sară, şi, întrebăndu-l preotul: «Todorane, eştĭ slab, şi, de te temĭ de moarte, căcĭ nu facĭ o diiat[ă] şi ce veĭ, laşĭ fămei tal[e]?». Iar Todoran aŭ zis: «Părinte, eŭ las casa fămeaeĭ meale Stancăi: niminĭ treab[ă] să n'aibă din rudeneil[e] meale». Şi aŭ vrut să fac[ă] şi diiată, şi, pripindu-l moartea, i-aŭ perit limba. Şi aŭ fost zis, ce are fi rămas, din toate să s[ă] înparţă precum iaste obiceaiul. Ci te pohtim pre dumneata ca să i s[ă] fac[ă] aceĭ săraci[e] dereptate, la înpărţeala lor, să nu s[ă] fac[ă] niscare voĭ veghiiate. Si iar te pohtescŭ pe dumneata pentru Stoica post[ă]variŭ de acíĭ, care aŭ fost soţie cu Todoran şi cu jupănul Dan: când aŭ fost la soc[o]teala lor, de s'aŭ despărţit, aŭ fost rămas Stoica post[ă]variul luĭ Todoran Beanghieĭ t[l] 800, cu zapis de la măna luĭ, ca s[ă] să dea aceştĭ banĭ toţĭ deplin în măna luĭ Todoran, precum va mărturisi şi jupănul Dan, că el le ştie toate soc[o]teale[le] lor, şi el le va descoperi toate. De acĭasta pohtescŭ pe dumneata, să i să fac[ă] aceştiĭ săraci[e] dereptate. Şi, sfărşind, m[i]la luĭ Dumnezăŭ să păzască pre dumneata cu săn[ă]tate. D[e]ch[emvrie] 3 dni, l[t] 7217 [1708][1].

Al dumital[e] în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ şi bun priiatin, gata spre slujbă:

Hriza Log[ofă]t, ispravnicul ot Cănpul lungu.

[1] No. 704.

www.dacoromanica.ro

[V⁰:] Cinstituluĭ şi al nostru de bine voitorĭ, bun priiaten şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupan Boarteş marele-judeţĭ al cinstiteĭ cĭătăţ Braşovuluĭ, cu fericită săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete brună cu inscripţia: «† H[ri]ʔ[ea] [is]p[ra]v[ni]c»[1].]

18.

Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiŭ i gsdnŭ zemle vlahiiscoe.

† Cinstituluĭ al nostru bun priiaten şi vecin dă aproape, dumnealuĭ jupănul Barteş Sauler, judeţul-cel-mare dă la Braşov. De la Dumnezeŭ pohtim să ·dăruiască dum[i]tale fericită săn[ă]tate. Cartea dumitale ce ne-aĭ trimis, ne-aŭ venit şi, ce ne scrĭĭ dumneata, am înţeles. Pentru un munte care l-aŭ cumpărat Oprea Florea, ce să chiiam[ă] Radila, aicĭ în ţară, dă la cumnată-sĭŭ Comşa Răuţ, drept t[l] 102, şi apoĭ acel Comşă nu s'aŭ lăsat pă acea vănzare, ci s'aŭ sculat dă l-aŭ fost văndut maĭ pă urm[ă] şi egumenuluĭ dă la mănăstire dă la Mărgineanĭ, drept t[l] 130, şi acum aŭ mare gălceaav[ă] întră dănşiĭ, fiindu văndut muntel[e] în doao locurĭ, precum văzum şi zapisel[e] dă vănzare, şi acel Comşă vănzătoriul să află acol[o] la Braşov, şi acum, nefiindu el aicĭ de fat[ă], nu să poate îndrepta lucrul fără de dănsul, nicĭ egumenul nu poate veni acol[o], şi, fiindu şi moşiia acĭasta aicĭ în ţară, — de care lucru te pohtim pre dumneata, să daĭ pre acel Comşă în măna cumnată-săŭ Opriĭ, să vie înpreună cu dănsul aicĭ, să stea dă faţ[ă] şi cu egumenul dă la Mărgineanĭ înnaintea noastră, să să îndrepteaze acest lucru, că aŭ înşălat şi pă unul şi pă altul, — că făr de dănsul nu să poate îndrepta; ci numaĭ să vie de faţ[ă]. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata

Iul[ie] 9 dni, l[t] 7217 [1709].

De bine voitoriŭ dum[i]tale: *Io Costandin Voevod.*

[V⁰:] Cinstituluĭ al nostru bun priiaten şi vecin dă aproape, dumnealuĭ Barteş Sauler, judeţul cel mare de la cinstita cetatea Braşovuluĭ, cu sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[2].]

[1] N⁰ 704.
[2] N⁰ 419.

www.dacoromanica.ro

19.

Dumital[e] jupâne Moarcăr, sănătate să trimiţ[ă] Domnul Dumnezeŭ dumital[e] şi la toată cinstit[ă] casa dumital[e] poftescŭ de l[a] prea-puternicul Dumnezeŭ, ca la un bun şi voitorĭ de bin[e] al mieŭ. Că, de n'aĭ fi fost dumneata mie într' ajutorĭ cu cuvântul, cine ştie la ce lucru aş fi ajunsu eŭ? Ce numaĭ, dup[ă] mila luĭ Dumnezeŭ şi dup[ă] ajutoriul dumital[e], eŭ socotescŭ că mult me-aĭ folosit dumneata mie. Ce mă rog dum[i]tale şi de acum înnainte ca să nu m[ă] puĭ dumneata la uitare, că, cu mila luĭ Dumnezeŭ şi prin ajutoriul dumital[e], deaca mă va scăpa Dumnezeŭ de aicĭa, eŭ tot voĭ fi al dumital[e], şi, ce va fi, ostineala dumital[e] va fi, că, pă cum să înţeleage lucru, mie-m ceare Măriia Sa domnul, chizaş, precum poftească el, dar, pentru acest lucru care poftească el, cine s'ar băga chizaş precum ca s[ă] nu aibă el pagub[ă] nicĭ de un ban din toate ale luĭ, căte are, — că oameniĭ s'aŭ spăreat de el, şi de frica părcălabuluĭ, şi oameni de acolo nu să vor băga chizaş pentru mine, de aş şidea aicĭa căt de mult. Că eŭ n'am altă nădeajde după Dumnezeŭ, făr pă dumneata; că dumneata ne ştiĭ tot începutul şi fărşitul; că eŭ poftesc să daŭ chizaş pe sufletul mieŭ, să mergŭ în sfânta bisearică, să jur în sfânta evanghelie, precum nu s'aŭ făcut nicĭ-o pagub[ă] de mine, nicĭ de acum înnainte de mine nu s[ă] va fac[e]. De care lucru, dumneata ştiĭ toate, căte m'aŭ părât. Ci fă dumneata toate ca un înţelept, că mie mi s'aŭ supărat cu atâta prinsoare, şi, din toate, acum am căzut şi la beteşal[ă], şi, dintr' alte, din toate am fărşit, căt maĭ şi de foame pier. De care lucru, ştiĭ dumneata că, de aş fi maĭ de aproape, ar fi cum ar fi, ci nevasta mea într'o săp[tă]mână poate veni, iar în treĭ nu poate, şi pă acas[ă] toate miĭ să răsipescŭ.

Al dumital[e] de bin[e] voitor şi maĭ mic slug[ă], eu, Ion Avram din Soodol[1].

[Către 1720 50[2].]

[1] El scrie din temniţă şi cere chizaş ca să poată ieşi de acolo.

[2] N° 583.

www.dacoromanica.ro

20.

Ţie Cad[ı]-Efend[i] de la Gïurgïuv i ţie Voivod de la Bucureştï. Viind acest luminatŭ ferman al Înpărăţii Mele, avănd Craiul Niamţuluï sol aci la Ţarigrad cu săzămăntul, şi viind aicï la Poarta Înpărăţii Mele cu o carte pecetluit[ă] a Craiuluï nemţescŭ, dănd jalbă pecum că din raiaoa noastră care are şăză[mă]nt în Bucureştï, anume Costandin Ioan snŭ [=fiŭ] Flore Pop, care este dator la un negustor din Ţinutul Nemţescŭ, anume Conrat Capel de la Acna, avănd să ià cu zapisul luï banï tl. 794, ban[i] 90, cu toată zăbava banilor, care aŭ zăbovitŭ maï mult din zi, adec[ă] de la 1761 şi păn acumŭ, baniï nu i-aŭ dat; şi, văzănd Înpărăţia Mia pecum că este lucru cu păcat nedănd baniï de atăta vreme, tu, Voivod de la Bucureştï, dinpreun[ă] cu Cad[ï]-Efend[i] de la Gïurgïuv, să le luaţï sama, şi să-ï judecaţï cu dreptate, după pravile, şi să faceţï baniï taxil, după cumŭ arat[ă] şi zapisul luï, şi, făcănd vechil pe acest negustor, anume Ghiorghie Făg[u]rel, să-ï dia baniï, să-ï duc[ă] la cel maï sus numitŭ, care are să ià, iar, făcănd vre-o pricin[ă] a nu da baniï, să-l trimiteţï după cumŭ scrie fermanul Înpărăţii Mele, ca s[ă] vie aici la Poarta Înpărăţii Mele, ca să-ş ià judecata driaptă. Iar într'alt chip să nu faceţ, afar[ă] din porănca firmanuluï Înpărăţii Mele, ci să căutaţï să-l găsiţï dup[ă] cumŭ maï susŭ am numitŭ, iar, nefăcănd ascultare după porănca fermanuluï Înpărăţii Mele, apoï vă veţï pedepsi. Ghenuarie 1, 1767.

[Traducere pe o largă foaie de hîrtie orientală, trimeasă din Constantinopol odată cu firmanul original[1].]

21.

Io Alexandru Ioannu Ipsilant Vvd. bju. mil. i gspdr. zemli vlahiscoiŭ.

Petco Braşovene. Am văzut cele ce scriï pentru baniï ce eştï datorŭ luï Dumitru Caşcambà, şi, măcar că aveam dată poruncă ca să să vănză din cele ce aï aicï în ţară, spre îm-

[1] Bibl. Acad. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, p. 258.

www.dacoromanica.ro

plinirea banilor datorniculuĭ luĭ, adică viĭ şi altele, daru, dupe rugăcĭune-ţĭ, iată m'am milostivit, şi ţi s'aŭ dat norocul ce cerĭ, şi-ţĭ scriem cu hotărăre, dupe sărbătorile Paşteluĭ pănă în 20 ale luni luĭ Aprilie, fără de alt cuvănt de prelungire, să viĭ negreşit aicĭ, ca să-ţĭ dăsfacĭ cu numitul datornicŭ, căcĭ, căndŭ şi dupe acest sorocŭ nu veĭ veni şi veĭ maĭ profasisî cevaşĭ, să ştiĭ hotărăt că măcar o zi soroc nu ţi să maĭ dă, ci vom da poruncă de să va vinde cele ce aĭ aicĭ, şi să va face împlinire dă dreptul numituluĭ datornic. Acĭasta. 1778, Mart 6[1].

[V⁰:] La Petco Braşoveanu, neguţătoriul, ce să află în Braşov, să să dea.

Procĭt. Vel Logt. [= A cetit Logofătul-cel-Mare].

[Pecete roşie, ruptă.]

IV. Legăturĭ cu dregătoriĭ de hotare.

Braşoveniĭ aveau, firește, legăturĭ dese cu dregătoriĭ munteni de la hotare. Ele eraŭ însă maĭ puţin dese şi maĭ puţin însemnate de cum s'ar crede, pentru că pe atuncĭ cele maĭ multe afacerĭ interne, şi maĭ toate cele din afară, erau lăsate în grija Domnuluĭ, care priveghia de-a dreptul, fără mijlocitor, asupra lor. Nu era nicĭ-un lucru, cît de mic, în care Voevodul să n'aibă chemarea de a se amesteca, şi să nu se amestece de fapt foarte adesea.

Afară de boierĭĭ din Sfat şi ceĭ de la Curte, eraŭ, pe acea vreme, puţinĭ dregătorĭ statornicĭ. Ceĭlalţĭ eraŭ numaĭ *ispravnicĭ* aĭ luĭ Vodă, represintanţiĭ persoaneĭ luĭ şi îndeplinitorĭĭ voinţiĭ luĭ, într'o anumită afacere. Ispravnicĭ permanenţĭ se întîlnesc numaĭ de la *reforma* luĭ Constantin Mavrocordat înnainte.

Totuşĭ eraŭ anumite puncte din pămîntul ţerĭĭ, unde presența necontenită a unuĭ om domnesc era neapărată. Aicĭ afacerile nu se iviaŭ numaĭ din cînd în cînd, ci se urmaŭ zilnic, şi ele eraŭ destul de grabnice — zăbava aducînd marĭ

[1] No. 429.

www.dacoromanica.ro

pierderĭ şi neplăcerĭ —, pentru ca dezlegarea lor să nu poată fi strămutată la Domnie. Astfel, pentru nevoile vămiĭ şi ale hotaruluĭ, un ispravnic stătea necurmat, din cele maĭ vechĭ timpurĭ, la Cîmpulung.

Locul său era de mare încredere: prin mîna luĭ treceau mulţĭ banĭ, hotărîrĭ însemnate era chemat să le pronunţe el şi, în sfîrşit, printr'însul se căpătau poate cele maĭ grabnice ştirĭ din străinătate Din acesta din urmă punct de vedere, Cîmpulungul muscelean era pentru Muntenĭ acelaşĭ lucru ca localitatea cu acelaşĭ nume din Bucovina de astăzĭ, pentru Moldovenĭ.

De aceia *ispravnicul* se alegea dintre boieriĭ marĭ şi de neam bun.

Cel d'întăiŭ pe care-l cunoaştem, e Socol din Cornăţenĭ, coborîtorul vestituluĭ boier Socol din veacul al XVI-lea. Încă din 1635 şi pănă 'n 1640, Socol e ispravnic la Cîmpulung, avînd maĭ ales grija înnoirĭĭ bisericĭĭ domneştĭ din acest oraş [1].

L-am văzut scriind odată pentru postav, altă dată pentru afacerĭ de hotare, şi iată acum o altă scrisoare a luĭ, fără alt scop decît recomandările şi complimentele obişnuite :

I.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit şi întru tot nădăjduitor, maĭ mare părintel[e] nostru jupănul Mihaĭ, marel[e]-judeţu de întru cinstit Scaunul cetăţeaĭ Braşovuluĭ, sănătate pohtescu de la m[i]l[o]stivul Dumnezeu, înpreună cu tot binel[e], să dăruiască Sfenţiia Sa dumnital[e], de înpreună cu toat[ă] cinstit[a] casa dumnitale şi cu toţ priatniciĭ dumnital[e]. Alta, cinstit[ă] cartea dumnetal[e] care mi i-aĭ trimis, foa[r]te cu mar[e] drag[o]ste o am priimit, şi de toate pre rîndu am înţeles. De care lucru dăm laud[ă] şi mulţemim m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ de această veselie ce se-aŭ început întru cinstit[ă] casa dumnital[e] cu sora noastră, fiia dumnital[e]

[1] V. *Inscripţiĭ din bisericile Românieĭ*, pp. 130-1 ; *Conv. literare* pe Februar 1905 ; maĭ sus, *passim*, şi tabla.

www.dacoromanica.ro

M[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să dăruiască să fie în ceasul cel bun, şi să le dăruiască Sfenţiia Sa zil[e] îndălungate şi viiaţ[ă] norocit[ă], împreună cu tot binel[e]. Alta, să ver[i] pohti dumneata a şti şi de bună sănătate a Mării Sal[e] lu Vod[ă], iaste Măria Sa sănătos şi veasel şi întru bun[ă] pac[e]. Aşijdirea şi noĭ încă ne aflăm cu sănătate pre lângă spatel[e] Mării Sal[e]. Alta, şi noĭ, dup[ă] pohta dumnital[e], apropiindu-se zioa cea de veselie, trimis-am cu cinste pre omul nostru şi ca un fecĭor, Boiar Işfan. Dumneata să priimeşt[i] cu drag[o]ste şi să iaĭ în nume de bine, ca de la un fecĭor al dumnital[e]. Numaĭ să dăruiască m[i]l[o]stivul Dumnezeu să petreaceţ dumneavoastră această veselie cu pac[e] şi cu bun[ă] sănătate. De aceasta am scris domnital[e]. Să fiĭ dumneata sănătos... Ap[rilie] 26 dni.

† Al dumnetalea ca un fecĭor:

Socol Vel Cliuc[er].

[V°:] Cu cinste să se dea această carte întru cinstit[ă] mâna a cinstit şi prea-iubit maĭ mare părintel[e] nostru, dumnealuĭ jupânul Mihaiŭ, marel[e]-judeţ dentru cinstit Scaunul cetăţiĭ Braşovuluĭ....

[Pecetea obişnuită, cu semne[1].]

O scrisoare din 1698 arată cine era atuncĭ ispravnicul de Cîmpulung, după Radul Cupariul, cunoscut dintr'o scrisoare tipărită în capitolul precedent:

2.

† Cinstituluĭ şi al nostru bun priiatin şi de aproape vecin, dumnealuĭ Ioane Mancîş. Să fie dumneata sănătos. Sănătate şi tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ ca să trimiţă dumital[e], denpreun[ă] cu cinstită fămiliia dumitale. Cinstită scrisoarea dumitale ne-aŭ venit, de a dumitale sănătate ne-am bucurat. Ne scriĭ dumn[ea]ta pentru grăul de la Rucăreanĭ, ca să le zic să aducă baniĭ la dumn[ea]ta, să-ş isprăvească într'un chip, că iaste şi de mult. De acĭasta veĭ şti dumn[ea]ta că i-am chiemat aicĭ la noĭ, şi le-am zis foarte,

[1] No 581.

www.dacoromanica.ro

şi iată că-ş puseră zi de 'nnaintea noastră, până la Sântă-Mărie să vie acolo la dumneata, să-ş isprăvească. Ci de acĭasta aşa veĭ şti dumneata. Acĭasta acum, şi mila Domnuluĭ cerescu să fie dumitale pururea de ajutor.

Iul. 20 d., lt. 7206 [1698].

† De bin[e] voitor şi gat[a spre slujba dumneta![e]:
Şărban Com[is] Vlădescul.

[V°:] Dumisale cinstituluĭ şi bunuluĭ priiatinuluĭ nostru Ioanes Mancăş, judeţ a cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu fericită săn[ă]-tate să să dea [1].

[Pecetea obişnuită.]

Nu cunoaştem alţĭ ispravnicĭ de Cîmpulung, maĭ vechĭ, din vremea luĭ Brîncoveanu. Dar s'a păstrat încă scrisoarea prin care acest Domn dă de ştire Braşovenilor că a încredinţat această sarcină luĭ Radu Golescu Comisul, unul din personagiile «Istorieĭ ieroglifice» a luĭ Dimitrie Cantemir [2]. Radu Comisul era fiul luĭ Mateĭ, tot Comis, şi, prin acesta, nepotul de fiu al vestituluĭ Stroe Leurdeanu, duşmanul neamuluĭ cantacuzinesc [3]. Postelnic, apoĭ Agă, în 1691-2 [4], el fu Marele-Vornic al luĭ Constantin-Vodă (1711) [5] şi Logofătul cel Mare al luĭ Ştefan Cantacuzino, urmaşul Brîncoveanuluĭ [6].

Şerban Comisul, pe care-l înlocuia, era poate Şerban Vlădescu, care fusese odată solul la Viena (în 1688) al luĭ Şerban Cantacuzino şi se întorsese cu agentul ungur, bine cunoscut, Ladislas Csáky, pe un timp cînd Golescu era numaĭ Postelnic al doilea sau al treilea [7]. Cu vremea el s'ar fi îmbunat cu Domnul cel nou, careĭ dădu isprăvnicia de la Cîmpulung, lăsîndu-i-o până acum, în 1700. Dar un alt Şerban Vlădescu, fiul luĭ Pîrvu, era fost Mare-Postelnic încă din 1691-2 [8].

[1] N° 671.
[2] *Istoria literaturiĭ romîne în secolul al XVIII-lea*, I, p. 358.
[3] *Documentele Cantacuzinilor*, p. 111 (n^le LI-LIII).
[4] *Ibid.*, p. 154 (n° LXV).
[5] *Studiĭ şi doc.*, V, p. 311 (n° 72).
[6] *Ibid.*, p. 176 (n° LXXV).
[7] *Magazin istoric*, V, pp. 102-6.
[8] *Doc. Cantacuzinilor*, p. 153 (n° LXV).

www.dacoromanica.ro

3.

† Io Costandin Basarab Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemli vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[a] vreamea de bin[e] voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Echil Ghiorghe, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţ Braşovul, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftimu dumnital[e]. Cu acĭasta facem ştire dumital[e] că iat[ă] că am socotit de am pus ispravnic la Cămpul lungu pre cinstitul şi credincĭosul boiariul nostru Radul Comisul Golescul, în locul luĭ Şărban Comisul; carel[e] vine şi până acolea la Braşov. Decĭ am poruncit ca cu dumneata să s[ă] înţeleag[ă] de toate ce vor fi trebil[e], şi să trăiască în dragoste şi prieteşugul vecinătăţiĭ, şi, or[ĭ]ce judecăţ ar fi în partea loculuĭ aceluia, să îndrepteaze şi să caute, să fac[ă] ce ar fi cu dreptul. De spre partea dumital[e], încăş, ca un bun vecin ce ne eşt[ĭ] dumneata, la ceale ce ar fac[e] dumital[e] ştire, aseamene şi dumneata ceia ce va fi dreptul a căuta şi a fac[e] poftim, ca să s ă păzească pururea buna vecinătate. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeu să fie cu dumneata. Sept. 3 d., lt. 7209 [1700].

De bine voitoriul dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Echil Gheorghe, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul, cu mult a] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

De la Radu avem următoarea scrisoare către Braşovenĭ:

4.

† Al mieŭ cinstit şi maĭ mare vecin de aprooape şi bun priiaten, dumnealuĭ jupănul Mihaiu, judeţul cel mare al cinstiteĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu săn[ă]taate mă închin dumital e].

[1] Nº 374.

www.dacoromanica.ro

Aşijderea, se veĭ pohti şi de săn[ă]taate noastră, cu mila lu Dumnezeŭ, în nărocul Mării Sal[e] Domnu nostru, aflămu-ne cu săn[ă]taate pre lângă spatel[e] Mării Sal[e] Domnu nostru. Cartea dum[i]tal[e], car[e] ne o'ĭ tri[mi]s cu fiiul dumital[e] şi fratel[e] nostru, jupănul Herjerŭ Lucaciŭ, şi, deca o am citit şi am înţeles de bun[ă] sănătaate dumital[e], fooarte ne-am bucurat. Darul ce ne'ĭ trimis dumneata, încă ne aŭ venit, şi fooarte mulţămescu dumetal[e]: să dè Dumnezeu şi noĭ să slujim dumnevoastre de ce veţ pohti dumneavoastră. Iar, pentru rândul oilor dum[i]tal[e], înţelege-veĭ dumneta den scrisoarea Mării Sal[e] Domnu nostru că, cum aŭ îngăduit Măriia Luĭ dumital[e], tot va îngădui şi acum, pe ce vor hii bucate ales[e] al[e] dumital[e], numaĭ păn acum Mării Sa Domnu nostru oiariĭ în ţar[ă] n'aau trimes. Iar tot va hi pe voia dumital[e]. Şi acĭast[ă] scrisoare a noastră să afle pe dumneata săn[ă]tos. Dech[emvrie] 9 dni.

† De bin[e] voitor şă în toat[ă] vream[e] gat[a]
a sluj[i] dumnital[e]:
Radul Vel Com[is].

[V°:] † La al nostru cinstit şi maĭ mare vecin de aproape şi bun preiaten, dumnealuĭ jupănul Mihaiŭ judeţul al cinstiteĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ, ДАТИ С [= să se dea].

1651, 23 December. Diess Genadess (?) halpen.

[Pecete galbenă, cu semne[1].]

Un alt dregător din vecinătate e judeţul Cîmpulunguluĭ, vechiŭ oraş din veacul al XIII-lea, avînd judeţul şi pîrgariĭ săĭ[2]. De la unul din aceştĭ judeţĭ e cererea următoare:

5.

Cinstitulŭĭ de Dumnezăŭ şi ales întru vrednicie Măriia S[a] Ghieorghius Ghieicăl, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ, să fie Măriia Ta săn[ă]tos.

Pohtim de la prea-putearnicul şi a-tot-ţiitoriul Dumnezăŭ Mărieĭ Tal[e] lin[ă] paac[e] şi fericită săn[ă]taate, dinpreun[ă] cu

[1] N° 620.

[2] *Studiĭ şi doc.*, I-II, p. 273 şi urm.

www.dacoromanica.ro

toat[ă] cinstit[a] familie Mărieĭ Tal[e]. Facem Mărieĭ Tal[e] șt[i]re pentru cest om al nostru, de aicea, din Cămpulungu, anum[e] Stoica, pentru că aŭ fost venit acum la Brașov cu carul pentru hrana, iar un Ion, fecĭor luĭ Simion, de aicea, l-aŭ apucat de zic[ea] cum ca să-ĭ fie acest Stoică datorĭ încă maĭ de nainte vreame. Ci de acĭasta veĭ ști Măriia Ta că acĭastă datorie cum iaste poveastea: că aŭ fost luat muma acestuĭ Stoică, anum[e] Mariia, o bute de vin de la un Iane Grec[ul de la Focșanĭ, făr[ă] banĭ, și chizaș aŭ fost întrat acel Simion, iar mătușa Mariia, muma Stoicăĭ, aŭ fost lăsat un bătlag de rachiŭ zălog la acel neg[u]țătorĭ, și aŭ pus zi mătușa ca să aduc[ă] banĭĭ neg[u]țătoriuluĭ și să-ș ĭà bătlagul cu rachiul. Și, neputănd mearge la zi mătușa Mariia, să duc[ă] banĭĭ neg[u]țătoriuluĭ, iar neg[u]țătoriul au apucat pre Simion, căcĭ au fost chizaș; iar Simion au venit aicea la Cămpulungu, de au apucat pre mătușa Măriia cu scrisoarea eĭ. Iar mătușa Mariia, avănd și acolo plătit vin, veadre 300, cu zapise, au zis Simion mătușăĭ Marieĭ să-ĭ dea aceale zapise care au avut mătușa, că va scoate el vinul și va plăti la neg[u]țătorĭ. Decĭ mătușa Mariia i-aŭ dat aceale zapis[e] toate lu Simion, și au apucat Simion pre datorniciĭ mătușăĭ Marieĭ, și au scos acel vin tot de pre la datornicĭ, și aŭ plătit aceluĭ neg[u]țătorĭ, și i-aŭ scos și zălogul: bătlagul cu rachiul, de i l-aŭ trimis el aicea mătușăĭ Marieĭ, precum știŭ toț oroșanii; ci încă au fost rămas vin, de al mătușăĭ Marieĭ, la Simion, necum să fie mătușa Mariia datoare luĭ Simion. Precum veĭ vedea Măriia Ta și diiata mătușăĭ Marieĭ la măna fiiuluĭ săŭ Stoicăĭ, făcut cănd aŭ vrut să moar[ă]. Și veĭ ști Măriia Ta că mătușa și acum iast[e], și căt nu i-aŭ venit cĭasul cu puțin suflet, și o am întrebat noĭ acum d'intăĭ, și așa mărturisà cu sufletul eĭ, că, ce au scris ià în diiata eĭ, cănd aŭ vrut să moar[ă], așa au mărturisit și acum înnaintea noastră. Iar pentru o carte ce aŭ scos Ion fecĭorul luĭ Simion înnaintea Mărieĭ Tal[e], a Raduluĭ Cupariul[1], acea carte să nu s[ă] creează, că o știm noĭ toț și mărturisim că iast[e] rea, că, fiind Cupariuluĭ

[1] Isprăvnic și el. V. maĭ sus, cap. precedent.

www.dacoromanica.ro

pizmă pre acest sărac Stoica, să mira ce rău îĭ va maĭ fac[e], ca să-l omoar[e]. Ci, mergând Simion cu zapisul mătușăĭ cel de la Grec, și văzându-l Cupariul, i-au făcut pentru pizma acea carte, ca să-l apuc[e]. Ci de acĭasta mărturisim noĭ toț cu sufletele noastre, că a[c]ea carte ce i-aŭ făcut Cupariul, nu iaste bun[ă], și iaste rea. Ci Măriia Ta, ca un înțelept, să-ĭ facĭ dereptate,— că nu-ĭ iast[e] nicĭ-un ban dator. Acĭasta, și mila Domnuluĭ cerescŭ să fie Mărieĭ Tal[e] de ajutorĭ. Pentru că, când aŭ făcut Cupariul acea carte luĭ Simion, Stoica n'au fost de faț[ă].

Gh[e]n[arie] 27 dni, lt. 7208 [1700].

† Al Mărieĭ Tal[e] plecat și vecin de aproape, de bin[e] voitor:

Stanciul jud[e]țul de Dlăgopol, înpreun[ă] cu orașaniĭ.

Pecete peste hîrtie, cu corbul, avînd de-asupra steaua, și inscripția neînțeleasă.]

[V°:] † Cinstituluĭ de Dumnezăŭ și ales întru vrednicie Măriia S[a] Ghieorghius Ghieicăl, mareĭe-județ al cinstiteĭ cetățeĭ a Brașovuluĭ, cu plec[ă]ciune și cu fericită săn[ă]taate să să dea.

[Pecete mică, brună, cu inscripția: печат кл.]

† Anno 1700, die 8 Febr., exhibit. des Langenauer Richters undt geschworm Brieff in puncto eines Schuldners Sztojika des Popa a luj Negro Sohns [1].

Rucărul avea un Căpitan, adecă un Căpitan de margine, și de la unul din eĭ primesc Brașoveniĭ scrisoarea ce urmează:

6.

† La al nostru cinstit și prea-iubit și de m[i][l][o]stivul Dumnezeŭ dăruit dulce priiaten, jupan Mihaĭ, marel[e]-județ den cinstit[ă] cetatea Brașovuluĭ, bun[ă] pac[e] și săn[ă]tate și tot binel[e] pohtim de la m[i][l][o]stivul Dumnezeu dumnetal[e], înpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] cas[a] dumnetal[e]. De

[1] No 683.

www.dacoromanica.ro

veĭ pohti şi dumneata a întrebarea de săn[ă]tatea noastră, cu mila lu Dumnezeŭ şi ·în cinstit norocul Mării Sal[e] Domnu nostru, săntem săn[ă]toş, de pre săn[ă]tatea noastră, şi părintel[e] Macarie patriiarhul, carel[e] iaste aicĭ [1], să închin[ă] dumnetal[e] cu săn[ă]tate. Alta, pohtim şi ne rugăm dumnetal[e] pentru un nepot al părinteluĭ, pre nume Petru, carel[e] iaste acíĭ în cetate la dumneavoastră, că aŭ avut neşt[e] marhă de negoaţ[e] aicĭ, şi lea-aŭ închis într'o o ocnă, şi, de nu va veni acum, iaste peitoare. Ce ne rugăm dumnetal[e] să facĭ bin[e] să-ĭ facĭ dumneata o carte a dumnital[e] la Bran, să-l slob[o]zească să vie să-ş caute de marhă. Iar noĭ încă dator[ĭ] să fim a sluj[i] dumnetal[e], orĭ de ce lucru ne veĭ pohti dumneata aicĭ în ţar[a] noastră. De acĭasta pohtim, şi ne rugăm dumnetal[e] WT ГН̃ РАДОВАТИ С [= de la Domnul să se veselească]. Amin. Ap[rilie] 14, lt. 7166 [1658].

† Al dumnetal[e] în loc de fecĭor:

Vasilii Căp[i]t[an] ot Rucărŭ.

[V°:] La (la) cinstit şi prea-iubit şi de milostivul Dumnezeŭ dăruit dulce priiatenul·nostru, jupan Mihaĭ ....

[Pecete neagră, cu semne [2].]

Pîrcălabul de Rucăr e căpetenia satuluĭ, şi doĭ din pîrcălabĭ apar cu prilejul plîngerii Braşovenilor în privinţa uneĭ cîtimĭ de grîŭ pe care eĭ o lăsaseră în mînile Rucărenilor, cînd cu rechisiţiile austriace, şi care nu li fusese plătită:

7.

† Io Costandin Voevod bj. mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape în toat[ă], vreamea de bine voitorĭ dumnealuĭ jupănul Mihaĭ Filşteah, marele-judeţ cinstiţiĭ cetăţĭ Braşovuluĭ. Săr[ă]tate şi tot binele pohtim dumitale. Cătră acĭasta-ţ facem în ştire dumitale, că

[1] Macarie de Antiohia, cunoscutul călător. V, Prefaţa cărţiĭ citate a d-rei Cioran.

[2] No, 633.

www.dacoromanica.ro

aicĭ înnaintea noastră veni de să jeluir[ă] toţ săteaniĭ de la Rucăr i Dragoslavele, zicând cum că, fiind eĭ datorĭ dumitale cu t[1] 480 dupre nişte grăŭ ce aŭ fost lăsat Neamţiĭ la dinşiĭ, rănduindu-ĭ la dumneata ca să-l plătească cu aceştĭ banĭ. Decĭ, întămplăndu-li-s[ă] lor de aŭ venit Şchiiai de la Braşov, şi i-aŭ jăfuit, de le-aŭ luat caĭ 130 şi vacĭ 180 şi oĭ 250; decĭ eĭ, ştiindu-să că sănt datorĭ dum[i]tale, şi dumneata dăndu-le strănsoare pentru banĭ, s'aŭ fost jăluit cum, de le veĭ scoate dumneata bucatele de la Şchiiaĭ, să fie în preţul banilor care sănt eĭ datorĭ dum[i]tale. Iar dumneata nicĭ vitel[e] le-aĭ scos, nicĭ baniĭ în sam[ă] nu i-aĭ ţinut. De care lucru te pohtim pe dumneata, pentru voia noastră, ca să le scoţĭ vitele de la Şchiiai aceia, să s[ă] plătească de baniĭ dum[i]tale, că nu vor putea fi eĭ prădaţĭ în doao părţĭ, [si] Şchiaiĭ să le ià bucatel[e], şi dum[i]tal[e] să-ţ plătească baniĭ ce aŭ; să l[e] scoţĭ dumneata bucatele de la Şchiiaĭ, să-ţĭ dea baniĭ dum[i]tal[e], aŭ să le iaĭ dumneata în preţul banilor, care sănt eĭ datorĭ dumitale. Şi să aib[ă] de cătră d[u]mn[ea]ta dereptate, ca s[ă] nu maĭ facă jalbă la noĭ. Acĭasta, şi fiĭ dumneat[a] . să-n[ă]tos. Noem[vrie] 26 d., lt. ȝ200 [1691].

† De binele dumitale voitorĭ: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, d[u]mn[ea]luĭ jup[ă]nul Mihaĭ Filşteah, marele judeţ al cinstiţiĭ Braşovuluĭ *(sic)*, cu săn[ă]tate să să dea.

[Pecete ca la n[1] precedent [1].]

8.

† Cinstitul marele-judeţ de la cinstită cetatea Braşovuluĭ, cu cinste şi cu multă săn[ă]tate să fiĭ Măriia Ta săn[ă]tos; amin.

Săn[ă]tate şi tot binel[e] voimŭ Mării Tale, doamn[e] judeţ; să te păzească Domnul cerescu cu mult[ă] săn[ă]ta[te] şi cu paace îndelungată, întru cinstit Scaonul Mării Tal[e]. Cinstita carte a Mării Tale şi înpreun[ă] cu sluga Mării Tale ne aŭ

[1] N° 350.

www.dacoromanica.ro

venit, şi, de căte ne-aĭ porăncit Măriia Ta, de toate înţeleasem pre amăruntul. Şi ne porunceştĭ Măriia Ta ca s[ă] dăm baniĭ grăuluĭ toţ deplin acum. Ast[a] ne zicĭ Măriia Ta ca s[ă scriem şi noĭ baniĭ pre sume, iar ce am dat şi într'a cuĭ mănă. Ci s[ă] ştiĭ Măriia Ta că Ţăntea nu s[ă] tămplă să fie acas[ă], şi sănt scrisorile la dinsul. Ci iară ne rugăm Mării Tal[e], ca la un cinstit înţelept, cum ne-aĭ adăstat Măriia Ta cel mult, ne rugăm Mării Tale să ne maĭ adăstezĭ Măriia Ta păn la Crăciunul nostru, şi vom face Măriia Ta păn atuncĭ 200 de florinţĭ, şi atuncea va maĭ ostăni omul Mării Tal[e] aicĭ, şi 'npreun[ă] cu sluga Mării Tal[e], şi, cu aceştĭ banĭ ce zicem maĭ sus, vom veni şi noĭ, şi ne veĭ lua Măriia Ta socoteală, precum va fi cu dereptul. Ce vom fi dat, ne veĭ prinde Măriia Ta în seaamă, că noĭ, Măriia Ta, săntem bucuroşĭ a plăti, ci numaĭ nu putem tot odat[ă], pentru sărăciia noastră. Şi s ă] ştiĭ Măriia Ta, doamne judeţ, că o scrisoare de banĭ ce am adus, nu ni s[ă] scrie în cartea Mării Tal[e]. Ci rugăm Mării Tal[e] ca s[ă] nu s[ă facă vre o oprealâ la cinevaşĭ, că noĭ, Măriia Ta, cu sărăciia noastră, tot vom plăti pre rîndu, păn la un ban. De acĭasta ne rugăm Mării Tal[e], şi Domnul cerescu să fie dumital[e] pururea de ajutoriŭ. Dech[emvrie] 11 dni, lt. 7204 [1695].

† De tot binel[e] Mării Tal[e], domne judeţ, al nostru priiatin şi de aproape vecin: Iarca părcălab, din preun ă] cu toţ Rucăreaniĭ, maĭ micĭ Mării Tale.

[V°:] † Întru cinstită măna domnuluĭ judeţŭ de la cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete roşie, ruptă [1].]

Peste treĭ anĭ pîrcălabul Stanciul vorbeşte despre aceiaşĭ afacere:

9.

† Cinstituluĭ de bună rudă Măriia Sa cinstitul judeţ din cinstit[a] cetate a Braşovuluĭ, cu plecăciune şi cu săn[ă]tat[e] ne închinăm Măriei Tale. Rugăm pe m[i]l[o]stivul Dumnezău

[1] N° 687.

www.dacoromanica.ro

şi prea-curateĭ Maica Sf[i]nţieĭ Sale, să păzească pre Măriia Ta cu lină pac[e] şi cu fericit[ă] săn[ă]tat[e] întru cinstitul Scaun. Precina scrisoreĭ nu avem a supăra pre Măriia Ta pentru altă cevaş, numaĭ căt iat[ă] că trimiseş Măriia Ta omul Mării Ta[le] cu cinstit[a] carte a Mărieĭ Tal[e] la dumnealuĭ cinstitul Comis pentru baniĭ grăuluĭ, care săntem noĭ datorĭ Mărieĭ Tal[e], şi vine omul Mărieĭ Tal e] înpreună cu al dumnealuĭ, aicĭ la noĭ, porăncindu-ne ca să dăm baniĭ ce săntem [datorĭ], şi să venim la Măriia Ta, să ne dăm sama şi pentru 300 florinţĭ, care am trimis la judeţ[ul] Filiştac *(sic)*. Pentru acĭasta ne rugăm Mărieĭ Tal[e], să ne maĭ aşteptĭ păn dup[ă] Bobotează, iar atunci iar să trimiţ cest om al Mărieĭ Tal[e] aicĭ la noĭ, că acum nicĭ omeniĭ care aŭ fost ispravnicĭ la grău nu sănt toţĭ aicĭ, şi avusem şi de la Măriia Sa Vodă nevoĭ greale pentru oerit şi pentru Samă. Iar păn atuncĭ ne vom strănge cu toţiĭ, şi vom da cine ce vom avea, şi vom veni încă şi cu omeniĭ care aŭ adus baniĭ la judeţul Filiştac, de-ş vor da sama, şi ne vom isprăvi de toate cu Măriia Ta. Numaĭ atuncea să ne trimiţ omul Mărieĭ Tal[e] aicĭ la noĭ; cu de atăta vreame am tot mincit *(sic)* pre Măriia Ta, iar acum nu vom maĭ putea minţi, că şi dumnealuĭ Comisul ni-au dat strănsoare foarte tare, aŭ să dăm baniĭ, aŭ să venim la Măriia Ta. Numaĭ atuncea să s[ă] afle şi Stan Cur Roşiu acĭĭ la Măriia Ta, că el aŭ luat baniĭ de aicĭ şi aŭ venit împreună cu omeniĭ noştri la judeţ[ul] Filiştac. De acĭasta ne rugăm Mării Tal[e]. Şi acĭasta puţinea scrisoare să afle pre Măriia Ta săn[ă]tos şi veasel, ѡт хѣ [= de la Hristos]. Amin.

Dech[emvrie] 19 d., l^{t} 7207 [1698].

† Aĭ Mărieĭ Tal[e] plecaţ:

Stanciul păr[călab] ot Rucăr, înpreună cu toţiĭ.

[Pecete cu cerneală: «...ea ot Rucă[r]».]

[V°:] † Întru cinstit[ă] măna Mărieĭ Sal[e] cinstit[ul] judeţ din Braşov, cu cinste să s[ă] dea.

[Pecete neagră, ruptă[1].]

[1] No 674.

www.dacoromanica.ro

Cu o zi înnainte Şerban Vlădescu, ispravnicul de atuncĭ, pe care-l cunoaştem, scrisese pentru aceasta sătenilor:

10.

† Ţie, părcălabe Stanciule, ot Rucăr, şi ţie, Turio, şi ţie Răceaal[ă], şi voao, tut[u]ror săteanilor, şi voao carii aţ fost comisarĭ în vreamea Neamţilor. Cătră acĭasta vă facem în ştire, că iat[ă] că iar ne veni o carte dę la dumnealuĭ judeţul de la Braşov şi o slug[ă] a cetăţiĭ, pentru baniĭ grăului cari-ĭ ştiţ voĭ. Ci s[ă] căutaţ, în vreame ce veţ vedea răvaşul nostru, iar voĭ, aŭ să-ĭ daţ baniĭ toţ căţ ştiţ că fac, aŭ să trimiteţ pre comisariĭ aceia cariĭ aŭ fostŭ atunce de au strănsu grău, înpre[ună] cu sluga dumnealuĭ, acolo la dumnealuĭ judeţul, să-ş dea seama şi s[a] socotească şi să plătească ce vor fi datorĭ. Că, nedând baniĭ, nicĭ mărgând acolo, să v[ă] isprăviţĭ precum ne scrie dumnealuĭ, zice dumnealuĭ că va să scrie la Măriia S[a] Vod[ă]; ci veţ să petreaceţ răŭ, şi iat[ă] că v[ă] trimiseĭ şi cartea dumnealuĭ pre un fecĭor al nostru. Ci o veţ ceti şi veţ vedea precum scrie, că v'am fost scris şi eŭ într'atătea rànduri ca să v[ă] isprăviţĭ, şi v'am zis şi cu gura, şi voĭ tot n'aţĭ maĭ isprăvit. Nu ştiŭ ce fealiu de oameni aţĭ fost, si maĭ pre urmă tot răul vostru va să fie. Acĭasta v[ă] scriŭ.

Dich[e]m[vrie] 18, l[t] 7207 [1698].

Şărban V[e]l Com[i]s.

[V°:] † La Stancĭul părcălab ot Rucăr să să dea [1].

Apoĭ zăbava, maĭ mult de nevoie, a Rucărenilor şi Dragoslăvenilor aduse iarăşĭ amestecul Domnieĭ:

11.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ. zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţŭ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, sănătate şi tot bi-

[1] No 670.

www.dacoromanica.ro

nel[e] poftim dumital[e] de la Dumn[e]zeŭ. Cartea dum[i]tale ne-aŭ venit, şi de săn[ă]tatea dumitale ne-aŭ părut bine. Alalt[e] ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru neşte banĭ ce aĭ dumneata la Rucăreanĭ şi la Drăgoslăveanĭ după nişte păine, şi ne-aĭ trimis dumneata, şi zapisul lor, care s'aŭ legat că să dea baniĭ, am văzut, şi iat[ă] că le-am dat poruncă foarte tare, şi le-am şi scris carte, să caute să plinească dumital[e] toţĭ baniĭ căţ scriŭ în zapisul lor, că noĭ nu poftim nicĭ paguba dumital[e], nicĭ a nimănuĭ. Acĭasta, şi mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneata. Av[gus]t 20 dni, l^t 7207 [1699].

De bine voitor dumital[e] : *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

Porunca pe care o veşteşte Domnul, e aceasta :

12.

† Mlstiiu bjiiŭ Io Costandin Voevod i gsdnŭ. Инсах гсдкмн [= am scris Domnia Mea] voao Ru[c]ăreanilor şi Dragosloveanilor. Cătră acĭasta v[ă] fac Domnia Mea în ştire că aicea la Domnia Mea scris-aŭ dumnealuĭ judeţul de la Braşov cum că-ĭ săn̂teţ datorĭ neşte banĭ dup[ă] neşte păine, dăndu voĭ şi zapisul vostru la măna luĭ, ca să-ĭ plătiţ, şi de atuncea păn acum umblaţ purtând cu poveştĭ, şi nu v[a] plătiţ. Ci iat[ă] că vă poruncescu Domnia Mea, în vream[e] ce veţ vedea acĭastă carte a Domnii Meal[e], iar voĭ să căutaţ să v[ă] plătiţ de toţ bani, precum ştiţ că vă scrie zapisul, nimic să nu umblaţ cu alte poveşt[ĭ], ca să nu maĭ vie Domnii Meal[e] sup[ă]rare, că — apoĭ veţ petreace nevoe, şi veţ plăti făr de voia voastră. Acĭasta vă poruncescu Domnia Mea. . . Avg[u]st 19 dni, l^t 7207 [1699].

[Monograma.]

[Pecete octogonală cu chinovar.]

Proc[it] Vel Log[ofăt [2]]. = A cetit Logofătul cel Mare].

[1] No. 370.

[2] No. 369.

www.dacoromanica.ro

Acelaşĭ pîrcălab Stoica de la N° 9 se plînge odată astfel şovenilor într'o afaccre cunoscută prin scrisorĭ tipărite în paragraful precedent :

13.

† Cinstituluĭ de bun[ă] rudă şi al nostru maĭ mare şi de aproape bun vecin, Măriia Sa cinstitul judeţ de la cinstit[ă] cetate a Braşovuluĭ, cu plecăciune şi cu săn[ă]tate ne închinăm Mărieĭ Tale şi a tot cinstitul Sfat. Rugăm pre m[i]l[o]stivul Dumnezău şi prea-curat[ă] Maica Sf[i]nţieĭ Sale să păziască pre Măriia Ta cu bună pac[e] şi cu fericită săn[ă]tate întru mulţĭ anĭ întru cinstitul Scaun. Precina scrisoreĭ nu iast'e a supăra pre Măriia Ta de alt cevaş, numaĭ ne rugăm Mărieĭ Tale, iată că m'au fost înşelat neşte măcelarĭ din Şchiiai Braşovuluĭ, anum[e] Ion Bochicĭ şi Stoica Boghina şi Toader Ţap: li-am dat neşte berbecĭ drept ban[ĭ], tl. 100, bez 2 leĭ, şi ş'aŭ pus zi ca să-m aducă banĭ, şi atăta vreame aŭ trecut, şi nicĭ-un bin[e] nu mi aŭ adus. Ci am trimis omul mieŭ acolo pentru ban[ĭ]. Eĭ ş'au adevărat lucrul cum li-aŭ fost luat berbecii un niamiş pentru o datorie; dară eu n'am fost datoriŭ niamişuluĭ nimic, nicĭ nu-l ştiŭ cine iaste, ci, noĭ fiind cu nevoĭ greale de la Măriia Sa Domnul nostru, am dat acĭale vite, să m aducă ban[i], ca să ne scoatem şi noĭ capetele de la nevoe,— precum ştiĭ şi Măriia Ta că li-am dat şi maĭ înnainte, şi s'aŭ ţinut de credinţă; iar acum văzu că m'au lăsat la sărăcie. Ci mă rog Mărieĭ Tal[e], pentru m[i]l[o]stivul Dumnezău, să ostenești Măria Ta să trimiţ la aceĭ omenĭ, să-ĭ aducă înnaintea Mărieĭ Tale, să-m scoţ banĭĭ, ca să nu fiu şi eu rămas la atăta sărăcie. Că ştiĭ Măriia Ta că cu marha ne iaste hrana noastră. Că eŭ încă voiŭ sluji Mărieĭ Tal[e] de ce mă veĭ pohti Măriia Ta. Iar, neviindu-m[ĭ] banĭĭ, să ştiĭ Măriia Ta că voiŭ spune Mărieĭ Sal[e] luĭ Vod[ă], şi vom lua oĭ de ale Şchiianilor de aicĭ din ţara Mărieĭ Sal[e], pentru aceĭ ban[ĭ]. Şi, cătă pagubă, au chieltuială, voiŭ avea, tot vor plăti, precum scrie zapis[ul] acelor înşelătorĭ. De acĭasta mă rog Mărieĭ Tal[e]; şi fiĭ Măriia Ta săn[ă]tos. Oct. 6 dni, l^t 7206 [1697].

www.dacoromanica.ro

† Al Mărieĭ Tal[e] mic şi plecat: Stoica părcălabul din Rucăr.

[Pe o foiţă:] † Iar mă rog Mărieĭ Tale, doamne judeţ, şi pentru ceştĭ omenĭ aĭ noştri de aicĭ, anum[e] Radul al Radomir şi unchiaş Mihil, şi aceştea aŭ dat iar acestor măcelarĭ berbecĭ drept tl 60 şi ban[ĭ] 50, tot cănd am dat şi eŭ, şi nu li-aŭ maĭ dat nicĭ-un ban. Şi, pentru aceştea, mă rog Mărieĭ Tal[e], să fiĭ ostenitoriŭ, să li să dea baniĭ, că sănt omenĭ săracĭ, şi aceale vite li-aŭ fost toată nădiajdea să-ş scoţ[ă] capul din nevoe. Iar, nădăndu-li-s[e] baniĭ, să ştiĭ Măriia Ta că să vor lua bucate de ale Şchiiailor aicĭ în ţara Mărieĭ Sal[e] luĭ Vodă, şi nu s'ar cădea Măriia Ta să nă stricăm frăţiia şi vecinătatea pentru neşte înşelătorĭ ca aceia. De acĭasta mă rog Mărieĭ Tal[e]. Şi fiĭ Măriia Ta săn[ă]tos. Oct. 6 dni, lt 7206 [1697].

† Al Mărieĭ Tal[e] plecat: Stoica părcălab[ul] din Rucăr.

Iar să erţĭ Măriia Ta că, neviindu-ne baniĭ, şi omeniĭ sănt acĭĭ în oraşul Mărieĭ Tal[e] de faţ[ă], iată că am trimis Mărieĭ Sal[e] leagea, precum iaste obicĭaiul, 2 potorĭ, şi vom lua bucate drepte; de veĭ socoti Măriia Ta că va fi cu cinste acest lucru: aşa va fi.

[V°:] Întru cinstit[ă] măna Mărieĭ Sale judeţul de la Braşov ЧСТНѲ ДѢТИ СѦ [= cu cinste să se dea].

[Pecete neagră ruptă.]

Anno 97, die 18 Octobris. Aus Ruckur Schreiben wegen des Dudujul Kanane und Todor Czapul[1].

In sfĭrşit avem un răvaş, pentru un furt, de la sătenĭ chiar, în frunte cu un Oncea şi cu preotul lor:

14.

† Scris-am eŭ Oncea ot (ot) tam [= de acolo], ot Ruc[ă]rŭ, şi eŭ pop Radulu ot Piscure, şi eŭ Duca ot Bătean[ĭ], la domneata, domne jud[e]ţŭ ot grad Braşov, şi la toţe cinstenţiĭ dregătorie şe jud[e]cătorie cetăţie, pac[e] şi sen[ă]tat[e] să vă dărescă mi-

[1] N° 665. — V., pentru această afacere, § III, la data de 1697.

www.dacoromanica.ro

lostivul Dumnezeŭ. Alta, fac[e]mŭ ştir[e] Mării Tale pentr'u om ce este închis acíĭ în temniţă în Braşovu, că nu istă om bun. Deceĭ aŭ fostŭ ven[i]tŭ ac[e]stŭ om ce 'ste închis aice, anúme Voicul, pre la cas[a] mè, pre în Ruc[ăr]ŭ, şe au fostu forat un cal, şe eŭ Once Spătărelu nu l-amŭ ştiutŭ c'au fosto hoţo. Ce, căcĭ aŭ găzduitŭ la min[e], căndŭ este acum, aŭ ven[i]tŭ păgubaş[u] la cas[a] mè, anume întăĭ pop[a] Radulu de la Piscure, că e 'ŭ fostu furat un calŭ al luĭ. Ce aŭ v[e]n[i]tŭ, domni jud[e]ţŭ, popa la cas[a] mè, de mi'ŭ looata tot[e] bucatele. Căndŭ este acum, aŭ ven[i]tŭ şi alţeĭ. Ce m[ă] rog Mărie Tale, domne jud[e]ţŭ, să stè omolo închis aciĭ, păn voĭ ven[i] eŭ cu păgubaşeĭ, acela el şe-s dè sema cu ac[e]ştĭ omen[ĭ] com a şte păgubaşe,—că mie mi'ŭ loot tot[e] bogatel[e]. Ce voĭ ven[i] eŭ şe-ş dè sema, de va fie om bun şe-s va drepta, elŭ va fie, iar de va fie omu răŭ, iar să va ştie. Ce rugăm, domne jud[e]ţŭ, Mărie Tale, se stea omolo închis, să lu ped[e]p[s]iţ, necĭ să-lŭ slobozeştĭ, nece se-lŭ va cer[e] şe în chezăşii cen[e]va, să nu-l daţ, ci s[ă] stea tot închis acie. Iar, se va păji *(sic)* omol, saŭ lŭ veţĭ da de s[ă] va slobozi, şi no voĭ găsi omol, aicĭ, şi mie se vor looa bucatel[e], să ştiĭ, domne jod[e]ţŭ, că vom oprea noĭ bucatea derepte de aicĭ, den ţar[a] Mării Tale. Ce se stè omol închis păn voĭ venè eŭ, Once, aceĭ, în Braşov. Acĭasta am scris noĭ. . . Amin.

† Pis mşţa Iun. 19 dni, l^{t} 7160 [1652].

Eŭ Once ot Ruc[ă]rŭ.

[Pecete cu cerneală]

[V°:] † Acĭasta cartea cu cinstea se s[e] dè întru cinstit[ă] măna cenştetuluĭ jud[e]ţu ot grad Braşou [1].

Vameşiĭ de Dragoslavele, saŭ de Dîmboviţa, sînt printre ceĭ maĭ vechĭ dregătorĭ aĭ ţeriĭ. Şi de la eĭ avem cîte-o scrisoare:

15.

† Cinstituluĭ şi mareluĭ Mării Sal[e] domnuluĭ judeţuluĭ ot cinstit[a] cetate Braşovuluĭ, cinstit să fiĭ de milostiv[ul]

[1] N°. 621.

www.dacoromanica.ro

Dumnezău şi de cinstit Sfat şi de to[tă] cinstit[a] cetate Mării Tal[e]. Săn[ă]tate şi tot binele pohtim de la milostiv[ul] Dumnezău Mării Tal[e], din preun[ă] cu tot cinstit Sfatul, ca s[ă] vă (vă) păzească milostiv[ul] Dumnezău cu dulce viiat[ă], cu feri[ci]t[ă] săn[ă]tat[e] întru vecĭ, amin.

† Alta, veĭ şti Măriia Ta: pentru o cinstit[ă] carte a Mării Tal[e], ci ne-aĭ trimis Măriia Ta, de ce ne-aĭ scris, am înţeles. Pentru o gălcĭav[ă] ci s'aŭ făcut aicĭ la Rucăr, cu jupăn[ul] Gabăr, aceale ci le-aŭ grăit dumnealuĭ, le-aŭ grăit făr treabă: nu săntu acealea căte a spus dumnealuĭ. Iar, de gălcĭav[ă], aŭ făcut, c'aŭ fost slobozit în apărat (?); şi acel om aŭ fostu jitar, şi aŭ fost şi, să erţĭ Măriia Ta, şi beat; ci aŭ făcut gălcĭav[ă], şi el aŭ fost singuru, şi cărăuş vr'o 10 oamen[ĭ]. Dar, cum arŭ fi put[ut] bat[e] el săngur pe 10 oamenĭ? Şi veĭ ştiĭ Măriia Ta că l-aŭ fostu bătut şi pe acesta om, de zace din bătaia aceia, şi l-aŭ legat. Apoĭ, dupre aceaia, l-am pus şi noĭ în butucĭ, şi l-am bătut cu 300 de toiage, că altă n'am avut ce-ĭ luoa, că iaste om sărac, şi iaste şi acum la închisoare. Ci, pohtindu Măriia [Ta] tot pentru acĭasta, ca ca s[ă] lu trimiţ la Măriia Sa Vod[ă], noĭ să-l trimitem; dar numaĭ pentru atăta să supărăm pre Măriia Sa?! Iar, de poh teştĭ Măriia Ta ca s[ă] să fac[ă] şi să să scornească şi alte gălcevĭ, — pecum veĭ pohti Măriia Ta vom fac[e]. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să te păzească pre Măriia Ta în veacĭ. Amin.

Av[gus]t 3 dn., l[t] 7217 [1709].

Al Mării Ta'[e] plecat şi slug[ă] în toat[ă] vream[e], de porunca Mării Tal[e]: Iane vam[e]şul ot Dragoslavel[e].

[V°:] † Întru cinstit[ă] şi fericit[ă] mâna Mării Sal[e] judeţuluĭ ot grad Braşov, cu cinste şi cu fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dia.

[Pecetę mică, neagră, pe care pare scris: «Iane»[1].]

În afacerea unuĭ Pătru Buburuzeaĭ saŭ Buburuzea cu Petru Moldoveanul şi în alta se întîmpină acum vameşiĭ Prahoveĭ, de la

[1] N° 700.

www.dacoromanica.ro

Cîmpina. Această vamă, ca şi cea de la Timiş, sînt nouă, Ele se ridică abia în veacul al XVIII-lea, cînd decade vama celor două şchele muscelene. Pe la 1650-60, şi chiar supt Brîncoveanu, Cîmpina era numaĭ un sat, fiind totuşĭ reşedinţa unuĭ ispravnic, pe cînd la 1788 ea e pomenită ca o localitate însemnată [1].

Cu privire la procesul pomenit, Archivele braşovene dau întăiŭ această întrebare, cu răspunsul eĭ (1709 ?):

16.

† De la Zota Cojocaru, de la Filipeştĭ, să-l întrebaţ ce ban[i] aŭ fostu dator Pătru Buburuzeaĭ, pe ce vreame aŭ plătit baniĭ şi cănd s'aŭ plătit, să s[ă] adevereaze pre ales, pe ce aŭ fost luat aceĭ ban[ĭ], pe unt, aŭ pe brănză, au ban[i] gata i s'aŭ dat.

[V°:] † Plătit-aŭ Pătru Buburuzea Zoteĭ unt oc[ă] 26, iastă toamnă [2].

Urmează scrisorĭ ale Vameşilor Cîmpineĭ:

17.

Хс. ѫскѫрсѣ [= Hristos a înviat].

† Cinstituluĭ şi de neam bun. alesuluĭ între vrednicĭĭ, şi însuş destoinic, şi de aproap[e] vecin, срѣдномъ добро пріятин [= şi încă şi bun prieten] Mării Tal[e] doam[ne] judeţ din Braşov, biruitoriul a toat[ă] oblastiia cetăţiĭ, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ pohtim Mării Tal[e] ca să-ţ dăruiască, înpreun[ă], cu toţ aĭ Mării Tal[e]. Vrănd Măriia Ta a ştirea şi de a noastră săn[ă]tate, din mila luĭ Dumnezeŭ ne aflăm săn[ă]toş. Pricina aceştiĭ scrisorĭ cătră Măriia Ta nu iaste dă alt[a], făr numaĭ pentru Marcea, care iast[e] dator luĭ Iovan Sărbul de aicĭ de la noĭ. Ştiĭ Măriia Ta că l-am pus la prinsoare, de atăta vream[e], şi ne-aaĭ scris Măriia Ta ca să-l slobozim din

[1] *Doc. Cantacuzinilor*, pp. 14-5, 311, 313.
[2] N° 706.

www.dacoromanica.ro

prinsoar[e]. De care ştiĭ Măriia Ta, că am scris Mării Tale şi maĭ înnainte, ca să-l slobozeşt[ĭ] Măriia Ta, iar acum am înţeles că iast[e] tot închis. Ci acum dar să-l sloboz[e]şt[ĭ] Măriia Ta, şi te poftim pre Măriia Ta să nu maĭ aibă alţĭ datornicĭ treab[ă] cu dînsul, păn să va plăti de noĭ, şi, căţ ban[ĭ] va avea, să ni-ĭ trimeaţ[ă], şi, căţ banĭ va maĭ căştiga, tot să ni-ĭ trimeaaţ[ă] pre rându,— că aceşt[ĭ] banĭ nu sănt aĭ luĭ Ivan, ci sănt aĭ noştri. Şi neşt[e] banĭ ce aŭ zis că sănt acum gata, să ni-ĭ trimeaaţ[ă]. Şi noĭ încă săntem gata a sluji Mării Tal[e] din ce ne-ĭ veĭ pohti şi ne va hi prin putinţă. De acĭaste pohtim pe Măriia Ta; şi mila luĭ Dumnezăŭ să fie cu Măriia Ta; amin. Maĭ 17 d., vl. 7206 [1698][1].

Al Mării Tal[e] de aproape vecin, şi de bine voitorĭ:

Theo[dor] Log[ofăt]. Az [= eŭ] Mihăil[ă]
Log[ofă]tul, vamăşiĭ ot Cănpina.

[V°:] † Întru cinstită mâna Mării Sale judeţuluĭ din Braşov, cu cinste şi cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

Anno 98, die 25 Maj, Schreyben des Vamos auss Kempina wegen des Pötrö Martsche.

[Pecete brună. cu două semne şi iniţialele м. в[1].]

18.

† Cinstituluĭ bunuluĭ nostru priiatin şi de aproap[e] vecin, în toat[ă] vream[ea] de bin[e] voitor, Măriia Sa marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ.

Săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim Mării Tal[e] de l[a] Domnul H[risto]s ca să-ţ dăruiască mult[ă] fericit[ă] săn[ă]tate, dinpreun[ă] cu toţ cinstiţă sfeatniciĭ Mării Tal[e]. Alta, facem ştir[e] Mării Tal[e] pentru Petria Moldoveanul şi pentru Pătru Buburuzea, precum aĭ scris Măria Ta maĭ nainte la noĭ, şi acum maĭ pe urmă aĭ scris dumneata la văt[a]ful Drăghicĭ ca să-ĭ judece. Şi, mergând el săracu la judecat[ă], la vătaful Drăghicĭ, eĭ aŭ sărit şi l-aŭ ucis, şi n'aŭ vrut să-l laşe să între la judecat[ă]. Apoĭ el săracu aŭ mersŭ la Măriia Sa Vod[ă], la Divan, şi

[1] N° 673.

www.dacoromanica.ro

aŭ luat carte de soroc, de i-aŭ sorocit să miargă la Divan, şi, mergănd la Divan, eĭ aŭ scos o carte a Mării Tal[e] cum că i-aĭ judecat Măriia Ta acíĭ la Braşov, şi aŭ rămas Pătru Buburuzea pe Pătria Moldoveanul înnaintea Mării Tal[e]. De vreame ce rămase Pătru Buburuzea pe Petrea Moldoveanul, căcĭ nu scriseş Măriia Ta iar la noĭ pe căt aĭ scris şi maĭ nainte? Ci aĭ scris Măriia Ta la Măriia Sa Vod[ă] cum că i-aĭ judecat Măriia Ta, şi aŭ rămas pe Petrea Moldoveanul, şi aĭ scris Măriia Ta cum că aŭ jurat un neamiş cu 12 oamenĭ. Iar n'aĭ scris Măriia Ta cum c'aŭ fost cheil[e] la eĭ, pe cum scriiaĭ maĭ nainte la noĭ, ca să le facem dereptate, ca să nu maĭ super[e] pe Măriia Ta şi pe noĭ. Iar Măriia Ta aĭ scris şi altel[e] multe car[e] nu s'ar fi căzut, că n'am socotit să ne fie veciņăta(ta)tia păn într'atăta. Şi pohtim pe Măriia Ta să scriĭ Măriia Ta o carte la Măriia Sa Vod[ă], cum aĭ scris maĭ întăĭ la noĭ, cum că aŭ fost cheile în măna lor păn aŭ perit ban[i], şi, dup[ă] ce aŭ perit ban[i], i-aŭ dat săraculuĭ acestuia cheil[e]. Şi pohtim pe Măriia Ta să chem[ĭ] pe aceĭ doĭ oamenĭ car[e] sănt de aĭ dumneavoastră, care au fost de straj[ă] într'acia noapte, unde li-aŭ fost cămara, să mărturisiască cum aŭ mărturisit înnaintea vreame. Şi să scriĭ Măriia Ta o carte la Măriia Sa Vod[ă], căt iaste adevărul. Şi, de cartia aciasta car[e] aŭ scos eĭ de la Măriia Ta la Divan, iaste în ştiria Mării Tal[e], aŭ nu iaste, — cu car[e] au rămas pe săracul acest[a] —, pohtim pe Măriia Ta, de nu va fi cu ştir[ea] Mării Tal[e], şi pentru aciasta să scriĭ Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], că iaste cu păcat să rămăe sărac săracul acesta. De aciasta pohtim pre Măriia Ta, ca pre un bun priiatin şi vecin de aproape. Şi, cu atăta săvărşind, mila luĭ D[umne]zeu să fie cu Măriia Ta. Iul[ie] 26 dni, lt. 7216 [1708].

† A Mării Tal[e] de bin[e] voitor; vameşiĭ ot Cămpina

Γεώργις βάμησης.

[V°:] Cinstituluĭ, bunuluĭ nostru priiatin, în toat[ă] vreamia de bin[e] bun voitor, Măriia Sa marel[e]-judeţŭ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ, Mării Sal[e] cu multă fericit[ă] săn[ă]tate să să dea.

www.dacoromanica.ro

[Pecete neagră, ruptă [1].]

[Pentru acelaşĭ lucru, mărturiĭ greceştĭ de vameşĭ, la 25 Ianuar 1709; nº 699.]

19.

Cinstituluĭ şi al nostru de aproape vecin, în toat[ă] vreamia de bin[e] voitor, Mării Sal[e] marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ.

Săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim Mării Tal[e] de la Domnul H[risto]s ca să-ţ dăruiască Mării Tal[e] multă şi fericit[ă] săn[ă]tate, dinpreună cu cinstiţ sfeatniciĭ Mării Tal[e]. Alta, cinstit[ă] cartia Mării Tal[e] ne-aŭ venit dinpreun[ă] cu omul Mării Tal[e], şi, pentru ce ne-aĭ scris Măriia Ta, am înţeles. Pentru Pătru Moldoveanul şi pentru Pătru Buburuzea, cum ţ'am scris Mării Tal[e] şi maĭ în trecutel[e] zil[e]. Pentru moşiil[e] car[e] aŭ zis Pătru Buburuzea că li-aŭ zălojit aicĭ la Cănpina, la Barbul, am chemat pe Barbul înnaintia omuluĭ Mării Tal[e], şi ni-aŭ arătat un zapis, car[e] îl veĭ vedea şi Măriia Ta, că-l trimitem pe omul Mării Tal[e]; şi noĭ, necrezând zapisul luĭ, i-am zis să jure precum i-aŭ dat Barbul luĭ Pătru Buburuzea t[l] 27; şi n'aŭ vrut să jur[e]. Şi pentru Ploeştiani car[e] aŭ zis că i-aŭ dat ban[ĭ], să l[e] tărguiască, noĭ i-am întrebat, şi aŭ zis aceĭ oamen[ĭ] că nu i-aŭ dat; numaĭ marfa ce aŭ adus, a cumpărat cu ban[ĭ] gata de la el. Şi pentru Stroe, soţiia luĭ, amŭ întrebat: întâĭ, are zapis, şi aŭ zis că n'ar[e], şi acum aŭ scos un zapis înnaintia noastră,— care am văzut că nu iaste derept. Şi precum s'aŭ jeluit Pătru Buburuzea că l-am prăda cu t[l] 10, i-am luat, şi marfa încă iastă oprit[ă] de noĭ, şi, îndereptându-s[ă], îş va luoa marfa. Şi zapisul să ni-l trimiţ Măriia Ta iar îndărăptŭ, şi răspunsŭ, cum să va aşeza acest lucru. Acĭasta, şi mila luĭ D[umne]zeŭ să fie cu Măriia Ta. Fev[ruarie] 15 dni, l[t] 7217 [1709].

De bin[e] bun voitor:

Πολυχρόνιος δάμεσης εἰς Κημπίνα.

[1] Nº 696.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru de aproap[e] vecin, în toat[a] vreamea de bin[e] bun voitor, Măriia Sa mar[e]le-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ, cu mult[ă şi fericit[ă] săn[ă]tate să să dea[1].

[Pecetea neagră, obişnuită.]

20.

† Cinstituluĭ şi al nostru de aproape vecin, în toat[ă] vreamia de bin[e] bun voitoriŭ, Măriia Sa marel[e]-judeţu al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ.

Sănătate şi tot binele pohtim Mării Tal[e] de la Domnul H[ristoj]s ca să-ţ dăruiască Mării Tal[e] mult[ă] fericită săn[ă]-tate dinpreun[ă] cu toţĭ cinstiţi sfeatniciĭ Mării Tal[e]. Alta, facem ştire Mării Tale că, viind o cartia a Mării Tal[e] la vătaful Drăghicĭ, înpreun[ă] cu Pătru Buburuzea şi cu Pătru Moldoveanul[2], i-am chemat, fiiind judecata înnainte la noĭ, să-ĭ dea Pătru oamenĭ să jure, şi n'aŭ vrut să vie, şi aŭ sărit şi aŭ bătut pe Pătru Moldoveanul, şi de atunce au fugit, şi amŭ aflat că aŭ venit ăcíĭ. Şi nu ştimu, aşia iaste, şi i-aĭ făcut Măriia Ta o carte, şi aŭ venit de aŭ trecut la Bucureşt[i]. Şi oamen[i] care vor să jure, sănt slugĭ dumnealuĭ vătafuluĭ, şi, fiiind oameni dumnealuĭ, nu va să-ĭ lase să jur e], ca să s[ă] înderepteze acest lucru. Şi, viind acíĭ, iar Măriia Ta să-l puĭ la închisoar[e], că pre umbletele luĭ să cunoaşte că nu e om derept. Acĭasta, şi mila luĭ D[umne]zeŭ să fie cu Măriia Ta. Ap[rilie] 5 dni, 7217 [1709].

De bin[e] bun voitor: vameşiĭ de la Cămpina,

Ποληχρόνιος, Γεώργιος.

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru de aproape vecin, în toat[ă] vreamia de bin[e] bun voitor, Măriia Sa marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovuluĭ, Mării Sal[e] cu bun[ă] fericit[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete brună cu legenda: ո. ո. Iω[3].]

[1] N° 706.

[2] De carĭ a maĭ fost vorba, în § III.

[3] N° 702. — O scrisoare de la Costea şi Gheorghe, vameşĭ de Cimpina (1745), se dă la sfîrşitul ultimuluĭ § din cap. IV. Două scrisorĭ de la Vameşul Panaioti (1760), maĭ departe, pp. 222-3.

www.dacoromanica.ro

Cîteva scrisorĭ vin de la noiĭ ispravnicĭ de Prahova (dregătoria ispravnicilor de județ era de curînd înființată de Constantin Mavrocordat reformatorul):

21.

Prea-cinstite și de bun neam și al nostru bun prietin și vecin de aproape, dumnealuĭ vel județu, cu săn[ă]tate mă închin dumitale.

† Prietenească scrisoare către dumneata de alt n'avusem făr de căt, fiindu luminată porunca Mării Sale luĭ Vod[ă] ca să să oprească oile luĭ Stoian Huia și oile luĭ Pătru Blegul aice în țară, după jalba ce aŭ dat fratele luĭ Stoian Hui, anum[e] iar Stoian, cum că s'ar fi năpăstuit la împărțeaala lor, și încă un frate al lor, anum[e] Radul, șade închis acíĭ de atăta vreme. Pentru care îm poruncește Măriia Sa Vod[ă] ca să scriŭ dumitale, să laș dum[neata] pe acel Radul, fratele luĭ Stoian mortul, înpreun[ă] și cu fămeia mortuluĭ, anum[e] Sora, să vie la hotariŭ, că și eŭ am poruncă de la Măriia Sa Vod[ă], ca să viŭ însumĭ eŭ la hotariŭ, și acolo să să înpărțească toate bucatele lor. Ce dar și dum[neata] de acíĭ veĭ trimit[e] un judecătoriŭ al Sfatuluĭ, și ne vom aduna cu toțiĭ la mănăstirea Sinaia, și acolò după dreptate îĭ vom înpărți după cum îm poruncește și Măriia Sa Vod[ă]. Iar, neslobozindu dum[neata] pe Radul, fratele mortuluĭ, nicĭ viind Sora, fămeia luĭ Stoian mortul, la judecată, să știĭ dum[neata] că am poruncă de la Măriia Sa Vod[ă] să oprescu și oile mortuluĭ, cum s'aŭ și oprit, denpreun[ă] ș[i] cu oile luĭ Pătru Blegul. Și, pănă nu să va slobozi acel Radul, fratele mortuluĭ, să vie să să înpărțească în hotar, după cum iaste porunca, nicĭ de cum acele oĭ de aicĭ nu să vor slobozi. Ci pohtim pe du[mneata], pentru acestea toate să avem răspunsul. Acĭasta, și fiĭ dumneata săn[ă]tos. Maĭ 30 dni, 7255 [1747].

Al dumitale bun prietin și vecin de aproape,
gata spe *(sic)* slujbă:
Toma Gulianò, biv Vel Stol[ni]c, isprav[nic] Prao[veĭ].

[V°:] Prea-cinstituluĭ și de bun neam al nostru bun prietin

www.dacoromanica.ro

şi vecin de aproape, domnuluĭ dumnealuĭ Samoil Herbet, domnu de Guberniiŭ şi vel judeţ a cinstiteĭ cetăţĭ a Braşov[u]luĭ şi a toată Ţara Bărseĭ, cu fericită săn[ă]tate să să dea, la Braşov.

[Pecete neagră, cu inscripţia: «Thom[a] Gu[lianò]»[1].].

Un Vasile scria astfel la 1658 (v. p. 201, nº 6):

22.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit jupan Mihaiŭ, marele-judeţ dintru cinstita cetate a Braşouluĭ. Alta, fac ştire dumnital[e] pentru rândul cestuĭ om anome Fătulŭ, că ş'aŭ fostu găsit un cal de furat acíĭ la Braşov; decĭ calul s'aŭ oprit pre sama dumnital[e] acíĭ la Braşov. Decĭ iat[ă] că vine acíĭ la dumneata cu mărturiile, şi aŭ mărturisit şi înnaintea nostră cum că iaste calul al cestuĭ om. Decĭ dumneata eşt[ĭ] destul înţe[le]ptu, de ver socoti dumneata să nu-ĭ piar[ă] bucatele, că va fi păcat. Acĭastă puţin[ă] scrisoare să afle pre dumniata cu săn[ă]tate şi întru bun[ă] pac[e] WT ХСТѢ [= de la Hristos], amin. Maĭ 26 dni, lt 7166 [1658].

Al dumital[e] fecĭor maĭ micŭ: Vasilii Căp[ĭ]t[anul].

Alta, cinstit judeţ, pentru rândul ghiuluşuluĭ[2], să-mĭ facĭ dumneata ustenial[ă] cu o scrisoare a dumnitale, să ştim şi noĭ cum s'aŭ aşezat lucrul; iar scrisoarea ce veĭ trimite dumneata, voiŭ să o trimiţu şi la Măriia Sa Vod[ă].

[Vº:] † Să s[ă] dea la al nostru cinstit şi prea-iubit jupan Mihaĭ, marele-judeţ dintru cinstita cetate a Braşouluĭ.

[Pecetea de maĭ sus [3].]

De la alt Vasile e următoarea:

23.

Prea-cinstituluĭ şi luminatuluĭ lustrisum, ecselentisumuluĭ ghenărar al Braşovuluĭ, al Ţărĭĭ Bărsiĭ şi Aromsecul şi al Cĭuculuĭ, cu multă plecăciune mă închin Mării Tale.

[1] Nº 729.
[2] Adunare.
[3] Nº 645.

www.dacoromanica.ro

Prea-cinstită cartea a Mării Tale cu plecăciune am luat, şi, toate căte îm scriĭ Măria Ta, am înţeles. La care auzind o faptă ca acĭasta, m'am mirat, cum aŭ îndrăznit acel blăstămat de au făcutŭ, neavând noĭ nicĭ-o ştire. Pentru care lucru, numaĭ de căt am trimis de l-aŭ adus pă acel blăstămatŭ de posădarĭ, întâĭ l-am judecat, întrabându-l, cu a cuĭ ştire aŭ făcut acĭastă blăstămăţie de aŭ îndrăznitŭ să calce hotariul şi să tragă cai oamenilorŭ străinĭ: de aŭ avut datorie, de ce nu ne-aŭ spus noao, şi noĭ am fi scris Mării Tale, şi s'ar fi scos datoriia. El aŭ tăgăduit că nicĭ dă cum n'aŭ călcatŭ hotarul, ci pă hotarĭ aŭ fostŭ venitŭ acel datorŭnic al luĭ la lemne. Dară eŭ nu i-am dat credinţă nicĭ de cum, ci l-am pedepsitŭ cu bătae, vrând să-l trimiţ şi la Măriia Sa Vod[ă]. Numaĭ am socotitŭ că să va premejdui poate şi cu moarte, de către Măriia Sa; ci l-am pus la temniţă închis, până va luò ertăciune de la Măriia Ta. Iar cai iată că să trimise, să-ĭ dea în mâna vameşuluĭ de la Timiş. Numaĭ mă rog acum, să daĭ Măriia Ta poruncă la vameş de Timiş, să i să scoaţă bani, că iaste datorie bună, nu altă pricină Pentru care mă rog şi eŭ Mării Tale să rămăe, să nu te maĭ turburĭ Măriia Ta pentru o faptă ca acĭasta, de va fi făcut acel blăstămat; că el foarte tare să jură că nu e vinovatŭ, macarŭ că şi dumnealorŭ vameşiĭ de aicĭ l-aŭ lipsitu Acĭasta, şi fiĭ Măriia Ta sănătos. Oc[tomvrie] 23, 1759.

Al Mării Tale plecatŭ şi gata spre poruncă ca un vecinu:
Vasile Căp[i]t[anul], isprav[nic]
plaiuluĭ Prah[oveĭ].

[Copie a scrisoriĭ către generalul baron de Stentsch[1].]

Un Căpitan de hotar, de la Rucăr saŭ de la Cîmpina, trebuie să fie şi scriitorul răvaşuluĭ ce urmează:

24.

† Adec[ă] eŭ Mustaţe Căpitanul făcut-am zapisul meŭ a mâna dumisale jupânuluĭ Mihălache, pentru vitele carel[e] le'ŭ fostu neguţatu dumneluĭ jupânul Mihălache cu catanile, iar

[1] No 734.

www.dacoromanica.ro

eŭ m'am sculatu, și m'amu dus, și le-am luat, și le'm vândutu, unile la Comandaș, altele pe aiure, și eŭ amu rămasu cu tocmială driaptă, pe vite 163, și m'am rugatu dumisale jup[ă]nuluĭ Mihălache, și m'aŭ lăsatu pe acĭastă tocmal[ă] dreptă ca să-ĭ plătescu talerĭ șasă sute și 60, pecum ne'm învoito. Iar eŭ să aibu a plătă dum[i]sale pecumu m'amu apucatu. Iară, neplătindu pecum m'amu apucatu, să fie volnicu cu acestu zapis să mă apuce să plătescu făr de voe mè, rămăindu dator dreptu a-ĭ plăti. Și amu pus zio, de astăzĭ în 15 zile, și, cine a veni cu zapisul, să-ĭ a[i]bu a plăti. Și pentru credinț[ă] amu iscălit, ca să să crez[ă]. Și femee mè va rămănè credință la dumneluĭ. Ghenare 11, let 7225 [1717].

Eŭ Gavril Mustați Căp[itan], platnic.

[Pecete roșă.]

Ghiorghie Sinapu Căp[itan], martur.

Eŭ Ion[i]țe Căp[i]t[an], amu scris zapisul.

Eŭ Radul Căciul[ă], martur.

[V°:] † Dintr'aceștĭ ban[ĭ] ce scrii în zapis, însă t[l] șas[e] sute și șaĭzăciĭ, care-s dator jupănuluĭ Mihălache într'acestu zapis, s'aŭ socotit asupra luĭ Jintiș Comăndat alțiĭ ban[ĭ], iar t[l] 212 p[l] aŭ rămas asupra mè, luĭ Mustaț[ă] Căp[itan], ca să-ĭ dau jupănuluĭ Mihălache, pără în 2 săptămăn[ĭ], fără nicĭ-o gălceav[ă]. Și cine ar ciare baniĭ cu zapisul meŭ, să fie volni[c] să ià baniĭ. Și, pentru credință, am iscălit, ca să criaz[ă]; și me'm pus și peciatea. Fev[ruarie] 5 dni, 7226 [1718].

Mustaț[ă] Căp[itan], platnic.

[Aceiașĭ pecete [1].]

Neculae Rant[e] Căp[itan], martur.

Andreĭ Raț Căp[itan], mar[tur].

Mihalcia Mășiș mart[ur].

Tușĭ Marton mart[ur].

Imicĭ Iancăŭ mart[ur].

V. Hoțiĭ.

Hotarul era trecut foarte adese orĭ, nu numaĭ de ceĭ ce nu voiaŭ să plătească vama sau de pribegĭ ce se stră-

[1] No 708.

www.dacoromanica.ro

mutaŭ unde era viaţa maĭ uşoară, ci şi de hoţĭ. «Oamenĭĭ răĭ» se găsiaŭ risipiţĭ prin satele de graniţă în număr foarte mare. Eĭ pîndiaŭ pe negustorul răŭ păzit, pe călătorul singuratec, dar fapta lor tălhărească stătea maĭ ales într'aceia că răpiaŭ vitele, oile, caiĭ. Nu eraŭ ucigaşĭ, nicĭ haiducĭ în stil mare, ci hoţĭ de caĭ şi de «bucate». De aceia eĭ puteaŭ fi priviţĭ, altfel, de consătenĭĭ lor, ca oamenĭ de ispravă. Rare orĭ se încerca vre-o faptă maĭ îndrăzneaţă. Pe cînd hoţiĭ din Ţinutul Bistriţeĭ ardelene cutezaŭ să cheme asupra lor mînia luĭ Dumnezeŭ prin prădăciunea de bisericĭ şi mănăstirĭ bogate, dincoace, de spre laturea Braşovuluĭ, nu se pomeneşte nicĭ-odată de aşa ceva. Mănăstirea Sinaiĭ, drept în munte, foarte departe de orĭce aşezare omenească, n'a fost nicĭ-odată despoiată de vre-o ceată prădalnică. Dar vedem că hoţiĭ se încumetaŭ să jăfuiască vama, unde eraŭ totdeauna banĭ strînşĭ.

Adăpostul făcătorilor de rele nu era în satele din partea noastră, unde măsurile de pedeapsă — spînzurătoarea fără vorbă multă, pentru orĭce furtişag, cînd nu ierta cel cu paguba — eraŭ mult maĭ straşnice şi maĭ răpezĭ. Eĭ se oploşiaŭ prin satele româneştĭ din Bîrsa Braşovenilor. Căcĭ trebuie să recunoaştem că făcătoriĭ de rele eraŭ maĭ mult Romînĭ, pe cari-ĭ îndemna spre asemenea fapte, şi sărăcia, şi lipsa de lumină a minţiĭ, şi lăsarea în voie din partea tuturora, şi vechea vitejie, care nu-şĭ maĭ putea găsi nicĭ-o întrebuinţare [1]. .

O afacere de hoţie care se mîntuie cu prinderea vinovatuluĭ e bine cunoscută printr'un şir de scrisorĭ din aniĭ 1760 şi 1761, care urmează aicĭ. La o alta se raportă o scrisoare din aceiaşĭ epocă, datată 1766.

I.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit şi maĭ de aproape vecin, dumneluĭ jupânul Gulmi Mihaĭ, velichiĭ judeţ din cetatea Braşovol, pohtim de la m[i]lostivol Dumnezeŭ viiaţ[ă] şi bun[ă]

[1] Cf. şi Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt*, II, p. 163 şi urm., 319 şi urm.

www.dacoromanica.ro

săn[ă]tat[e] și tot ţ̦inel[e] să-ţ̦ dăroiască dumnetal[e], denpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] cas[a] dumnetal[e]. De alta, facem în știre dumnital[e] pentru cesto Spăt[ă]rel anom[e] Oancea ot Rucăr, carile iaste slug[a] Mării Sale Domno nostru, cum are nevoĭ pentru nește caĭ ce aŭ fostŭ furat Voicu din Tohanĭ, aĭ uniĭ slugĭ al Postealniculuĭ celuĭ Mare. Decĭ el l-a prinsu hoțul, și l-aŭ dat în măna dumnetal[e], să-l țiĭ la închisuarea, păn vor veni păg[u]bașiĭ, să li-l daĭ do[m]neta în mănă, cum iaste leagea. Dumneta nu l-aĭ ținut la închisuarea, ci l-aĭ sloboz[i]t. De care lucru, să cauţ̦ dumneta să-l prinzĭ, să le daĭ hoțul în mănă; că, de nu-l veĭ prinde dumneta, să știĭ dumneta, că noĭ vom opri neșt[e] bucate den țara dumnevoastră în țara noastră, pentru acesto hoţ̦. Ce să aibă judecat[ă] cu acel hoţ̦, — că dumneta știi că noĭ, dec' aveţ̦ oamenii dumnevoastră în țar[ă] la noĭ, noĭ le facem judecat[ă]. Acĭasta facem știre dumnevoastră. Să fiĭ dumneta săn[ă]tos ѡт хсѣ [= de la Hristos], amin; pis Ghen[arie] 6 dni, vl^t 7161 [1653].

† Aĭ dumnetal[e] bun[ĭ] priiatin[ĭ] și vecin[ĭ] de aproape, și pohtitor[ĭ] de tot binel[e] dumnetal[e]: Preda Vel Vornic i Diicul Vel Spat[ar].

[V°:] La al nostru bun [pr]iatin și vecinĭ de aproape, jupănul Gulmi ѡт чснаг градa брашовскаг дате с [= din cinstita cetate a Brașovuluĭ să să dea.

[Două peceţ̦ĭ brune [1].]

2.

Cinstite și al mieŭ maĭ mare dum[nealuĭ] Vel Post[elnic], cu multă plec[ă]cĭune mă închin dumitale.

† Cu căzuta scrisoare înștiințăm pe dum[neata] că trimiseĭ foae de jafurile ce aŭ făcut hoțiĭ ce aŭ fost aicĭ în plaĭ, dup[ă] cum mi-aĭ scris dum[nea]t[a]. De aceasta fă-mĭ știre dum[neata], și să fiĭ dum[neta] săn[ă]tos.

Iul[ie] 8 dni, 1760.

Al dumi[tal]e maĭ mic:

Barbu Sărd[ar]ĭ.

[1] N° 628. Cf. și pp. 208-9, n° 14.

www.dacoromanica.ro

[V°:] † Cinstituluĭ şi al mieŭ maĭ mare, dum[nealuĭ] Vel Post[elnic], cu cinste ş[i] cu plec[ă]cĭune să să dea. Pentru pricina hoţilor.

An den Porkulab Kaczendorffer.

[Pecetea neagră, şi cea roşă, a pîrcălabilor Branuluĭ[1].]

3.

Cinstiţilor şi aĭ noştri bun[ĭ] prieten[ĭ] şi de aproap[e] vecin[ĭ]. Măriilor Voastre, Măriia Ta doamne drector şi Măriia Ta, doamne Tocae, cu frăţească drag[os]te şi cu mult[ă] săn[ă]tate ne închinăm Măriilor [Voastre].

† Facem ştire Măriilor Voastre, că scrisoarea ce mi-aţĭ trimes cu Simion Aldulea, părgariŭ, de grabu am fostu trimes-o la dum[nea]luĭ ispravnecu, ş[i] dum[nea]luĭ, în cea ce au văzut-o, numaĭ de cât aŭ trimes oamen[ĭ] cu ajutorĭ la hotaru, ca să fie cu bună pază. Dar ş[i] Măriilor Voastre veţ da poruncă plăiaşilor Măriilor Voastre, ca să fie cu bună pază. Măcarŭ că v'am maĭ înştiinţat pă Măriia Voastră pentru Ivan Albuşoiŭ, ca să-l prinză, că noĭ aicea am simţit că ar fi vorbă să meargă la ceiialalţĭ. Că, de nu se vor prinde acestu omu, pă urmă maĭ mare stricăciune va fi, precum puteţ cunoaşte ş[i] Măriilor Voastre, că aşa va fi. Acĭasta, ş[i] mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu Măriilor Voastre.

Iun[ie] 21 dni, 1760.

Al Măriilor Voastre bun prietin şi de aproap[e] vecin:

Παναγιώτης
βάμ.[εσης].

[V°:] Cinstiţ[i]lor ş[i] aĭ noştri bun[ĭ] prieten[ĭ] ş[i] de aproap[e] vecin[ĭ], Mării Sale dum[nea]luĭ drectoru ş[i] Mării

[1] N° 690.

www.dacoromanica.ro

Sale domnuluĭ vameș Tocae, cu mult[ă] ș[i] fericit[ă] sănătate să să dea, la Bran.

[Pecete neagră, ruptă[1].]

4.

† Cinstiţilor ș'aĭ noștri bunĭ priiatinĭ și de aprooape vecinĭ, dereptul contromaţ[2] i dum. vameș Tocaia, cu dragoste și cu multă săn[ă]tate ne închinăm dumneavoastre.

O prietenească carte ce ne-aţ trimis dumneavoastră cu Simion, ne-aŭ venit, și ceale ce scriţĭ dumneavoastră, am văzut, și numaĭ de căt în cĭasul acel am trimis-o la dumnealuĭ ispravnicul, și, ce răspunsu ne va veni, într'acel cĭas vom trimite la dumneavoastră. Dar numaĭ iată că vă înștiinţăm pe dumneavostră că bin[e] ar fi pentru Ioan Albușo[iŭ să] siliţ dumnealorvoastre să-l prindeţ și să-l puneţĭ la mare închisooare, ca s[ă] nu scape, că, scăpând, să nu meargă la tălhari ciialalţĭ și va face pe urmă maĭ multe răotăţĭ, că noĭ așa am simţit de aicĭ. Ci dumnealorvostre siliţ ca s[ă] prinză, că, deaca să va prinde, bin[e] va fi. Alt ne rugăm dumnealorvostre, pentru tălhariĭ și pentru cĭaĭ de ce aţ trimisu la Brașov, în ce chip va curge judecata lor, ne rugăm dumnealorvostre să ne înștiinţaţ, ca s[ă] știm pentru paguba nostră, a vămiĭ, cine o să înplinească. Acĭast[a], și mila luĭ Dumnezău să fi apururea cu dumnealorvostre, de ajutoriŭ. Aĭ dumneavoastră de bin[e] voitorĭ și de aprope vecinĭ. Iulie 20 d., lt. 7268 [1760].

Παναγιώτης
β[ά]μ.[εσης].

[V°:] † Cinstiţilor și aĭ noștri de bine voitorĭ și de aprope vecinĭ, dumnealuĭ dumnuluĭ dreptuluĭ contromaţ i dumnealuĭ dumnealuĭ vam[e]șŭ Tocae, cu dragoste și cu mult[ă] fericită sănătate să să dea.

[Pecete neagră, cu semne.] La Brașov [3].

[1] N° 736.

[2] Directorul cotumaţeĭ (*Contumaz* = carantină).

[3] Bibl. Ac. Rom. documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 257-8.

www.dacoromanica.ro

5.

Prea-cinstite şi întru vrednicie ales, Mărieĭ Tale, doamne judeţ, cu plec[ă]ciun[e] sărutăm cinstit[ă] derepta Mărieĭ Tale, şi poftim de la prea-puternicul Dum[ne]zeŭ ca s[ă] ţie pe Măria Ta întru mulţĭ şi fericiţĭ anĭ cu s[ă]nătate, dinpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] fameliia Mărieĭ Tale.

Cu acĭast[ă] plecat[ă] scrisoare ne rugăm şi facem Mării Ta[le] înştiinţare pentru toţĭ care au auzit că s'aŭ prinsŭ, că acum sănt 2 săpt[ă]mănĭ de aŭ venit 9 hoţ la noĭ acas[ă], în Breaza, în vale, şi ne-aŭ jefuit de ne-aŭ lot tot ce am avut, dup[ă] cum vom areta tot anume; şi ne rugăm mileĭ şi bun[ă]tăţiĭ Mărieĭ Tale ca s[ă] întrebe aceştĭ ho[ţĭ], unde aŭ pus acestea ce s'aŭ lot şi am rămas golĭ, că ne-aŭ lot tot.

4 iĭ.
2 cămăşĭ.
7 mărămĭce să dă la nuntă.
1 basma picat[ă] în tipar.
5 ştergare.
1 măramă de brăŭ.
1 pănzetură de masă în ochiurĭ.
3 feţe de perine.
3 cingătorĭ de mătase.
1 cingătoare de purtat.
2 bogasie.
1 dulamă verde.
2 zăbranice.
4 inele de argint.
1 tipsie de aramă.
1 teacă galbin[ă].
2 p[l] oc[ă] ciară.
2 torture.
2 curele ţintuit[e].
2 părech[ĭ] cĭorecĭ.
1 căciul[ă] neagră.
1 hărşie (?) neagră.
1 păreche fileriĭ.
1 hărşie neagră.
61 mătase.

Acestea sănt ale luĭ Ion ce s'aŭ lot, anume:

1 brăŭ de purtat.
2 ştergare.
1 măramă albă cusut[ă].
1 căciul[ă] neagră.
1 curea ţintat[ă].
4 leĭ.

Aceste săntu păgubaş.

2 puşcĭ, şi una fărmat[ă].
2 cantare de cele marĭ le-aŭ stricat şi le-aŭ lot.
1 săpun.
19 leĭ turceştĭ.
1 păreche forfecĭ.
1 piele de vac[ă] tăbăcit[ă].
1 piele de ursŭ.
1 frăŭ turcescŭ.
2 sacĭ: unu aŭ fost cu mălaĭ.
2 cretiţe.

www.dacoromanica.ro

1 păreche cerceĭ de ceĭ mar[i], de argint poleit.	1 gărbacĭ cu 2 sfărcur[ĭ].
p[1] oc[ă] bumbac torsŭ.	1 păreche cizme galbeni.
	4 coţ de pănză de fuior.

Şi noĭ viind aicĭ la Bran, am durmit Joĭ sara la căşărie, în Ialomiţ[ă], şi ne-aŭ [spus] baciu de la căşărie că mercurĭ sara a venit 3 hoţ, de aŭ lot 15 caşŭcavale.

Eŭ Buchiaĭ (!) Balea. Eŭ Ion Burtuş.

Iul. 23 dni, 1760, în Bran.

[V°:] Prea-cinstituluĭ şi întru vrednicia alesuluĭ, Mărieĭ Tale d[omnu]l d[omnu]l judeţ al cinstituluĭ maghistrat şi al toat[ă] Ţara Bărsiĭ cu plec[ă]ciun[e] şi cu fericit[ă] săn[ă]tate să să închi[dă] [1].

6.

Cinstit şi nostru prietin şi vecin de aproape, dum nealuĭ] Mihaĭ părc[ălab] al Bran[uluĭ], cu mult[ă] săn[ă]tate mă închin dum[ital]i.

† Priitenească scrisoare dum[ital]i am luat, în care scriĭ dum[neata] că-ţ scrie domniĭ maistratuluĭ dăn Br[a]şov, ca să trimiţŭ eŭ scrisoare încredinţată pentru pricinile şi pagubile ce aŭ făcut aceĭ tălharĭ. Veĭ ştiĭ dum[neata] că maĭ înnainte, până a nu veni acĭastă scrisoare a dumitale, am luat ş[i] altă scrisoare a dum[ital]i, în care scriiaĭ ca să scriŭ, tot pentru acĭastă pricină, cinstituluĭ maistrat, dară, nefiind aicĭ, nu am fost scris, iară acum iată că scriseiŭ şi trimiseiŭ ş[i] pe unul dăn vameş, ceĭ păgubaş, cu foe făcută dupe spusul păgubaşilor, cu sufletele lor făcută; care foe o veĭ vedea-o şi dum[neata], şi vameş[ul] vine la dreaptă jud[e]cata cinstituluĭ maistrat, ca să-ş afle dreptate. Acĭasta, şi fiĭ dumneta săn[ă]tos.

Av[gust] 12 dni, 1760.

Al dum[ital]i bun prietin:

Theodorachi biv Vel Com[i]s.

[V°:] † Cinstituluĭ dumisale Mihaĭ părc[ălab] din cetaatea Braşovuluĭ, cu fericită săn[ăta]te să s[ă] dea.

Matheides. An den Porkulab Michael Matheides.

[1] N° 735.

www.dacoromanica.ro

[Pecete neagră, ştearsă. Pecete roşă, ungurească, a pîrcălabuluĭ de Bran[1].]

7.

Cin[stit] ş[i] al mieŭ maĭ de aproape vecin şi bun prietin, dum[neta] Ştefane Comisarule, fericită săn[ă]tate poftim dă la Dumnezeŭ ca să-ţĭ dăruiască. Scrisoarea dum[ital]i am luat, şi cele ce mĭ scrieĭ, am văzut, pentru că aŭ scris Măriia Sa ghen[e]rarul la prea-înnălţatu stăpănul mieŭ. Veĭ şti că, fiind ş[i] eŭ la Bucureştĭ, am fost în casă unde s'aŭ citit scrisoare Mării Sale ghinăraruluĭ, şi prea-înnălţatu stăpănul mieŭ mi aŭ dat poroncă ca să mă ajungu şi cu dumneavoastră ş[i] să fac tot fel[ul] de silinţă, înştiinţăndu-vă pentru toate, dup[ă] cum ş[i] dumneavoastră să mă înştiinţaţ de toate. Pentru colacu ce-mĭ scrieĭ că s'aŭ făgăduit ca să s[ă] dea celor ce vor prinde hoţiĭ, asemene am fost dat ş[i] eŭ poruncă, ca, orĭcare îĭ va prinde, va lua dă la noĭ bun colacu. Am nădejde că, după silinţa ce vom face, să vor prinde, ş[i] vom işi din grij[a] unor hoţĭ. Acĭasta, şi fiĭ dum[neata] săn[ă]tos.

Av[gust] 12 dni, 1760.

Al dum[ital]i de bine voitor:

Theodorachi biv Vel Com[i]s, isprav[nic].

[V°:] † Cinstituluĭ dumisale Ştefan Tocae, comisariul ce este rănduit pentru pag[u]ba ce aŭ făcut hoţi la vam[a] domneasc[ă], cu fericit[ă] să[năta]te să să dea.

[Pecete neagră şi cea roşie a Branuluĭ[2].]

8.

† Prea-cinstiţilor domnĭ aĭ prea-cinstituluĭ maestratŭ. Noĭ aceştĭ doĭ oamenĭ care săntem pierzătorĭ dupe judecata care ne-aŭ eşit de la cinstitul maestrat saŭ dupe porunca cinstituluĭ Comision de la Sibiĭ saŭ dupe porunca înnălţateĭ Marii Terezii, Crăiaseĭ noastre, şi dupe greşealele mealè, eŭ Stan

[1] N° 689.
[2] N° 740.

www.dacoromanica.ro

Varză daŭ jalbă cinstiților domnĭ, bani care mi s'aŭ venit de la furtișeagul vămiĭ aĭ țărăĭ, mi s'aŭ venitŭ t[a]l[erĭ] 50. Aceștia banĭ s'aŭ îngropatŭ în pămăntŭ, care i-aș putea da de față, dacă i-ar pofti cinstitul maestratŭ, și săntŭ îngropați în pădurea Marcășuluĭ. Ci mă rog să fie mila cinstituluĭ maestratŭ să mă erte, și voĭ plini toată greșeala și paguba, partea mea, ce am făcut eŭ. Iar, de nu, poftesc să să întoarcă toți bani care săntŭ munciți de mine, să să dea în măinile mueriĭ meale, să crească copii, bani care săntŭ la Tocaiŭ din Bran, talerĭ 34. Și poftescŭ să să dea și lada, cu haine cu totŭ, ce s'aŭ luoatŭ. Acĭasta scriem, și cerem ertăciune de la cinstitul maestratŭ. Mart 3 dni, 1761 [1].

Micĭ și plecați robĭ:

Stan Varză i Sandul Crețul.

[V°:] Prea-cinstituluĭ maestratŭ cu plecăciune să închină.

9.

Copie.

Măriia Ta, domne județ al cinstiteĭ cetăț al Braș[ovuluĭ], cu multă plecăcĭune mă închin Măriеĭ Tale.

Cu plecata scrisoare înștiințez pă Măriia Ta pentru o cistită scrisore a Măriеĭ Tale, ce aĭ trimis dumnealuĭ ispravniculuĭ, aŭ venit, și cu plecăcĭune s'aŭ luat, și cele ce s'aŭ scrisŭ, aŭ văzut dumnealuĭ ispravniculŭ, și am văzutŭ și noĭ, și era să scrie dumnealuĭ ispravnicul Măriеĭ Tale, și, fiindu de grab[ă] să plece la Bucureștĭ, m'aŭ înștiințat pă mine să scriŭ Măriеĭ Tale. Ci iată, după porunca dumnealuĭ ispravniculuĭ, iată că trimiseĭ păgubașiĭ acíĭ la vama Timișuluĭ, ca să-ș găsească dereptate, și Măriia Ta, de vor fi cai lor, să li să dea cai, iar, de nu vor fi aĭ lor, să li să dea caĭ după potriva cailor lor; să li să dea săracilor și chieltuiala și chiriia cailor după cum or arăta eĭ și scrisorea lor. Că iaste păcatŭ, Măriia Ta, de ce nu-ĭ spănzurați pă uniĭ ca aceștiia? Că acum, de dăunăz încoce, ni s'aŭ furat maĭ mulțĭ de doaozecĭ

[1] N° 743.

www.dacoromanica.ro

de caĭ, şi le ducem urma păn la hotarĭ, şi nu putem umbla după eĭ. De aceasta înştiinţez pă Măriia Ta. Oc[tomvrie] 28, 1766 [1].

Al Mărieĭ Tale plecat:

Stoian vătav al plaiuluĭ Praov[i].

---

[1] N° 672.

www.dacoromanica.ro

CAP. III.

Legăturile politice dintre Braşov şi Ţara-Românească.

1. Pribegii.

O cronică bizantină, a luĭ Chalkokondylas, ni spune că, în anul cînd Turciĭ pătrunseră în Ţara-Românească, supt Mircea-cel-Mare, şi o supuseră pentru cîtva timp, boieriĭ credincioşiĭ Domnuluĭ de pănă atuncĭ trecură hotarul munteluĭ şi se adăpostiră la Braşov, unde-şĭ trimeseseră întăiu soţiile şi copiiĭ [1]. Aceasta e cea d'intăiŭ dovadă de pribegie în această cetate, care a primit maĭ mulţĭ învinşĭ din neamul nostru decît orĭcare alta din Ardeal.

Mircea însuşĭ a fost un pribeag în cuprinsul eĭ. Căcĭ el îşĭ pierduse ţara, dacă nu nădejdea de a şi-o dobîndi îndărăt, cînd el încheiè la Braşov, pentru acest din urmă scop, la 7 Mart 1395, cunoscutul tratat cu Împăratul-rege Sigismund [2]. El e astfel cel d'intăiŭ dintre Domniĭ noştri care a pregătit întoarcerea sa biruitoare în acest cinstit loc de siguranţă la ceasul primejdieĭ.

Pănă ceva maĭ tărziŭ nicĭ-un Domn muntean nu vine de la Unguriĭ, prin această portiţă a Braşovuluĭ saŭ prin cealaltă, a Sibiiuluĭ, ci toţĭ de la Bizantiniĭ, de la Turcĭ, de la Moldoveniĭ. Vlad Dracul, trimes tot de Sigismund, n'a stat însă, în timpul de pîndă în Ardeal, la Braşov, şi poate nicĭ la Sighişoara [3], ci maĭ curînd în Făgăraş saŭ în Amlaş. Acest «ducat» ardelean al Domnilor muntenĭ era luat de la aceĭ carĭ se sprijiniaŭ pe ajutorul şi ocrotirea Turcilor, şi cu ve-

[1] P. 79 din ed. Bonn.

[2] Zimmermann-Werner-Müller, II, pp. 135-7, nº 1349.

[3] Bogdan, ed. a 2ª, p. 57, nº XXXIV.

www.dacoromanica.ro

niturile luĭ se ţinea pretendentul iubit de Ungurĭ, care şi locuia în vre unul din satele româneştĭ ale «ducatuluĭ». Aceasta se vede foarte bine pe vremea luĭ Ţepeş, cînd Vlad Călugărul se oploşeşte în Amlaş, iar Dan cel tînăr poate în vre-o localitate făgărăşeană, de unde putea veni lesne la Feldioara, şi la Braşov chiar [1].

Cel d'intăiŭ Domnişor e aşezat în Braşov prin voinţa luĭ Ioan Corvinul, care scrie orăşenilor să dea o casă în cetate «rudeĭ» sale «Vladislav din Ţara-Românească», la 20 Iulie 1447 [2]. Acest Vladislav, fiŭ al luĭ Dan, a şi ajuns peste cîtăva vreme Domn muntean. Şi Ţepeş, care înlocui pe Vladislav, îşĭ avu poate sălaşul la Braşov, unde iarăşĭ îl va fi aşezat Ioan Corvinul, aducîndu-l din Moldova: la 1452 se porunci însă Braşovenilor să nu-l primească şi să nu-l ajute nicĭ într'un chip, pentru că s'a făcut în sfîrşit pace cu Ţara-Românească [3].

Basarab Laiotă, vechiŭ şi bun prieten cu Braşovenii, încă de pe cînd era la Sighişoara, pare să fi stat şi la Braşov, — căcĭ acum, încă de la 1469, Făgăraşul era al Saşilor şi Amlaşul ajunsese şi el pe mînĭ străine [4]. După ce-l goneşte fiu-său, el stă în această cetate, pănă la moarte chiar, în 1479. Pe vremea acestuĭ fiŭ, Braşovenii ţin la dînşiĭ pe Vlad Călugărul, pe care duşmaniĭ încercară să-l ucidă aicĭ [5].

Iarăşi pentru cîtva timp Braşovenii nu maĭ aŭ amestec cu pretendenţiĭ, după ce acest călugăr al lor se face Domn. Domniĭ sînt de acum de peste Dunăre saŭ din ţară chiar. Numaĭ Radu de la Afumaţĭ, în lungile sale silinţe pentru Domnie, se bucură, şi el şi Doamna sa cea d'intăiŭ, de adăpostul Braşovenilor. Şi cellalt Radu din aceste lupte pentru tron, Bădica, e un ocrotit al orăşenilor [6]. Radu de la Afumaţĭ se plînge odată de un duşman al luĭ din Braşov [7]. Şi Moise-

[1] *Ibid.*, cap. Dan.
[2] Inedit, în Arch. Braşovuluĭ.
[3] *Ibid.*
[4] Iorga, *Sate şi preoţĭ din Ardeal*, p. 150.
[5] V. a mea *Istoria luĭ Ştefan-cel-Mare.*
[6] *Pretendenţĭ domneştĭ*, p. 71 şi urm.
[7] V. *Studiĭ şi doc.*, III, Prefaţa, p. XLIX.

www.dacoromanica.ro

Vodă, gonit de boieri, trecu prin Braşov, mergînd la războiu şi la moarte [2]. Urmează doi Domni ridicaţi din ţară şi unul scos din călugăria lui de la Argeş. Alţii, ce vin după dînşii, sosesc de la Turci. Dar Braşovenii ţin o clipă la ei pe Radu Iliaş, care învinse, dar nu putu să rămîie (1552-3) [3]. Acesta e cel din urmă doritor de Domnie munteană pe care ei îl hrăniră şi-l gătiră de cale. Braşovul îşi avu deci pribegii domneşti de la 1395 până în acest an 1553. Afară numai dacă am voi să ţinem seamă de beizadeà Gheorghe Cantacuzino, fiul lui Şerban-Vodă, care stătu cîtva timp în oraş, dar locui apoi la Sibiiu, lîngă Guvern.

Pribegii dintre boieri, foarte mulţi, se întîmpină şi mai tărziu, mult mai tărziu chiar. În veacul al XV-lea se pomenesc numai cîţiva: slujitori fugiţi cu cai, lucruri şi bani domneşti, saŭ boieri chiar. Astfel, Alexandru, fiul lui Mirçea, rèclamă de la Braşoveni pe un anume Antonie [4]. Cruzimea lui Vlad Ţepeş aruncă peste hotar o sumă de boieri, pe cari-i primi şi Braşovul: Vlad cere pe Mihai Logofătul şi pe Pardoi; văduvele, slugile celor morţi se ascund în marea cetate de hotar, aducînd cu sine ce putuseră scăpa din avere [5]. În jurul lui Dan pretendentul roiesc boierii. La căderea lui Ţepeş altă pribegie [6]. Cînd cei doi Basarabi — cel Bătrîn şi cel Tînăr — se luptă cu furie între ei, numărul pribegilor creşte; lîngă bătrîn se vede şi puternicul Udrişte.

Cînd un Domn avea norocul să stăpînească mai mult timp, aşa încît duşmanii începeaŭ a-şi pierde nădejdea, şi cînd el era şi un om bun, aplecat spre iertare, — pribegii se întorceaŭ. Se începea întăiu cu plîngeri şi ameninţări către judeţul şi juraţii braşoveni; apoi, neizbutind, Voevodul trimetea solie la Rege, mai tărziu la principele, intitulat de dînsul tot

[1] *Inscripţii din bisericile Românieĭ*, pp. 195-6.

[2] Hurmuzaki, XI, pp. III-IV.

[3] Bogdan, *l. c.*, p. 47, nº XXVI. Cf. şi p. 45.
Ibid., p. 90, nº LXVIII; inedite în Arch. Braşovuluĭ.

[5] *Ibid.*, pp. 105, 111-2.

www.dacoromanica.ro

«Craiŭ», al Ardealuluĭ; acesta sfătuia și o parte și cealaltă, dar să arunce din țara luĭ cu de-a sila pe aceĭ cari crezuseră în puterea și milostivirea luĭ, nu putea. Domnul se înmuia; el punea rude, prietenĭ, cunoscuțĭ aĭ fugarilor să stăruie pe lîngă dînșiĭ, prin făgăduielĭ și asigurărĭ, între altele și aceia că li se va da o despăgubire pentru dărăpănarea averilor, peirea vitelor, stricarea moșiilor. Oamenĭ anume veniaŭ pentru acest scop. Se ajungea de cele maĭ multe orĭ la jurămînt, care avea mare preț pe acel timp de credință, putînd să înfrîneze patimile. În sfîrșit, hotărîrea era luată: rădvanele se scoteaŭ din șurĭ, Brașovenii dădeaŭ caĭ pănă la graniță, și vechĭ dușmanĭ se apropiaŭ cu sufletul tremurător de Scaunul Domnuluĭ, a căruĭ cinste rămînea să se dovedească acum, — ceia ce se întîmpla une orĭ, iar alte orĭ, nu.

Un Domn ca Vlad Călugărul, ca fiul său Radul-cel-Mare va fi adus pe ceĭ maĭ mulțĭ «oposanțĭ» înnapoĭ; eĭ își vor fi *făcut pace* cu dînsul. Dar măcelurile luĭ Mihnea mînă iarăși boierĭ în pribegie. Cînd maĭ tărziŭ, Basarab Neagoe-l înlocuiește, alt rînd de fugarĭ. Și maĭ mulțĭ își caută mîntuirea în 1521, cînd, după moartea acestuĭ Domn, Turciĭ luĭ Mehmed-beg vin să puie țara la cale. În frămîntările luĭ Radu de la Afumațĭ, cînd o partidă, cînd alta se așează la Brașov, ba adesea boierĭ din amîndouă taberele staŭ alăturĭ, silițĭ de paza județuluĭ să se lase în pace măcar aicĭ. Mircea Ciobanul, un noŭ Țepeș, un Mihnea-cel-Răŭ ieșit din mormînt, face să fugă la Brașov rămășițile boierimiĭ sale pe care o îmblătise nebunește cu sabia. Cîțiva fugiseră la început, și, neștiind cu cine aŭ a face, se înduplecară a se întoarce: capetele lor căzură cele d'intăiŭ. De atuncĭ pentru orice om cuminte care slujise cu credință și iubire pe un Domn, era o datorie să treacă granița la mazilia luĭ. Aceasta se vede maĭ bine de la 1550 înnainte, la schimbarea Domnilor din neamul luĭ Mircea Ciobanul cu aceĭ din neamul, vrăjmaș, al luĭ Pătrașcu-cel-Bun.

Și maĭ departe prigonirea aduce pribegia. Cîtă vreme Brașovul însuși fu un loc primejduit — la începutul veaculuĭ al

www.dacoromanica.ro

XVII-lea — și Domnĭ fără prietenĭ veniră unul după altul din mila Împăratuluĭ turcesc, nu se prea văzură în cetate oaspeţĭ în veşminte străine, privind pe gînduri spre ţara d'incotro îĭ pîndia moartea. Cu un Domn-părinte ca Mateĭ Basarab nimenĭ nu era silit să fugă pentru a-şĭ păstra viaţa. Toţĭ staŭ în liniște «pe lîngă spatele Mărieĭ Sale» [1]. Numaĭ cînd, pe la 1660, puterea, mîndria şi ambiţia Cantacuzinilor împarte boierimea în două cete învierşunate una asupra celeĭlalte, un noŭ capitol se deschide în istoria pribegieĭ. La fiecare numire de Domn noŭ, la fiecare schimbare de «sistem», se pot aştepta închisorĭ, chinurĭ, aruncărĭ în ocnă, şi uciderĭ chiar. Învinşiĭ se duc maĭ bucuroşĭ la Sibiiŭ, dar eĭ se abat şi pe la Braşov, unde sosesc, ca pe vremea Mirceştilor, soliĭ de împăciuire aĭ nouluĭ Voevod, care se teme de pîră la Turcĭ, de uneltirĭ cu «Craiul» Ardealuluĭ.

Aceasta ţine pănă la venirea în Domnie a luĭ Brîncoveanu care, ca şi Mateĭ Basarab, chiamă pe toţĭ în jurul luĭ şi, după putinţă, îĭ mulţămeşte.

Acum e un singur pribeag în Ardeal: Gheorghe Cantacuzino, care credea că vărul săŭ Brîncoveanu luase locul luĭ, căcĭ el era fiŭ de Domn şi lăsat să domnească de tatăl săŭ, în ceasul morţiĭ. Gheorghe nu se înduplecă nicĭ-o dată a se întoarce, cu toate că, altfel, ca să nu i se aducă pagube la moşiile ce avea în ţară, el se îmbună de la o vreme cu Constantin-Vodă. Doamna Maria a luĭ Şerban stătu, pănă aproape de moartea eĭ, în Braşov, unde o îngriji o bucată de vreme fiica eĭ, numită tot Maria, văduva aceluĭ strălucitor şi înfocat boier care fusese Constantin Aga Bălăceanu, mort la 1690, în rîndurile Imperialilor, la Zîrneştĭ. Doamna va fi fost îndemnătoare ca fiul eĭ să nu calce hotarul dincolo de care era chemat, după drept, să domnească. Totuşĭ Brîncoveanu trimese solĭ la nunta luĭ Gheorghe Cantacuzino, serbată la Braşov, în Mart 1709. Mireasa era Luxandra saŭ Ruxanda, fata luĭ Iordachi Roset, şi nepoata de fiŭ a luĭ Antonie-Vodă, Domn

[1] În luptele pentru suirea pe tron a luĭ Mateĭ, adăpostul pribegilor a fost în Haţeg. V. vol. IX, cap. 1.

www.dacoromanica.ro

al Moldoveĭ; mamă-sa era o fată a luĭ Grigore Ghica. Amîndouă soacrele duşmăniaŭ de moarte pe Brîncoveanu. Vedem, însă, pe acesta trimeţînd odată, în 1698, «văruluĭ Iordache» «şase buţĭ de vin», miere, ceară, banĭ chiar, şi arginturile ce le avea în ţară, precum şi o scrisoare destul de plină de prietenie [1].

Cînd o năprasnică nenorocire căzu la 1714 asupra neamuluĭ Brîncovenilor, cîţĭva pribegĭ de neam mare se iviră iarăşĭ la Braşov. Asprimea luĭ Nicolae Mavrocordat ajută şi ea la această înviere a timpurilor de răstrişte. Nicolae Roset şi maĭ tărziŭ şi soţia luĭ, Domniţa Ancuţa, se aşezară în cetate, împreună cu fiicele lor, Măriuţa şi Safta; Domniţa se stînse în acest oraş străin, şi la moarte ea lăsă bisericiĭ româneştĭ din Şcheiĭ Braşovuluĭ «o cunună de aur, tot cu diamanturĭ», în preţ de 2.500 de leĭ. Alt ginere al luĭ Constantin-Vodă, Grecul Manolachi Lambrinò Clucerul, locui şi el un timp în Braşov, cu soţia sa Balaşa. Trupul Domniţeĭ nu s'a împărtăşit de îngropare împreună cu sărăcimea şi negustorimea, în biserica din Şcheĭ, ci a fost dus la mănăstirea Horezul, clădită de tatăl eĭ (Aprilie 1730) [2].

Constantin-Vodă însuşĭ se gîndise la un paşnic adăpost în Braşov, dacă nu-ĭ va fi dat să moară în Domnie. Pentru aceasta, ca boieriĭ de odinioară, el căută să-şĭ cumpere case, în oraş chiar saŭ în suburbiĭ. Căcĭ şi o rudă a luĭ, un «văr», «Istratie fecĭorul luĭ Stoian Comisul», fusese îngăduit a lua, pentru o datorie neplătită, o casă în cetate chiar.

Brîncoveanu cumpără întăiŭ casele din Şcheĭ, de la fiiĭ unuĭ Căpitan Francisc Bialis. Eraŭ case «nemeşeştĭ» şi nu plătiaŭ prin urmare dajde. Braşoveniĭ stătură întăiŭ pe gînduri dacă să primească orĭ ba stăpînirea pe pămîntul lor a vecinuluĭ muntean, şi-ĭ arătară acestuia îndoielile ce aveaŭ. Ve-

[1] V. *Ist. lit. romîne în sec. al XVIII-lea*, II p. 620 n. 2, pp. 629-30; *Gen. Cantacuzinilor*, pp. 271-2; *Doc. Cantacuzinilor*, pp. 167-9; Engel, *Gesch. der Walachey*, I, p. 66; *Studiĭ şi doc.*, III, pp. 27-9.

[2] *Socotelile Braşovuluĭ*, p. 158; Sterie Stinghe, *Istoriĭa besearecеĭ Şcheilor Braşovuluĭ*, Braşov, 1899, p. 90 şi urm., p. 121; *Inscripţiĭ din bisericile Romăneĭ*, p. 183 şi urm.

www.dacoromanica.ro

dem pe Domn cum trimete solíĭ pentru aceasta, în 1700 şi 1701. El alege doĭ Braşovenĭ, fiiĭ dascălului Ioan Corbea: Teodor, care ajunse maĭ tărziŭ «canţeleriŭ» la Ruşĭ, şi David, *ceauş spătăresc,* adecă ofiţer în trupele Spătaruluĭ, căpetenie a oştirilor [1]. Cel din urmă izbuteşte a încheia o înţelegere şi astfel, în April 1701, Sfatul dă luĭ Vodă cartea de stăpînire. Brîncoveanu, om cu socoteală şi chiar bănuitor în toate faptele luĭ, nu se mulţămi cu această *carte* scrisă pe limba luĭ, ci pretinse, în Decembre 1702, ca ea să fie prefăcută în latineşte, după un formular pe care-l dădu el. Afacerea se putea socoti ca încheiată. Saşiĭ se îngrijiseră însă a face în taină o îndoită protestaţie, la «Universitatea» lor şi la Guvern [2].

Avînd case în Şcheĭ, Domnul muntean se îngriji a-şĭ creşte şi asigura moşiile luĭ din Ţara Făgăraşuluĭ, care ar fi putut înlocui, în zilele de mazilie şi fugă, înfloritoarele sale posesiunĭ răspîndite pe tot cuprinsul Ţerĭĭ-Româneştĭ. Bunicul săŭ, Vornicul Preda, avuse Sîmbăta-de-sus, care-ĭ fu amanetată la 1653. Acest sat, împreună cu Bosembavul, Viştea, Drăguşul, sînt zălogite apoĭ luĭ Constantin-Vodă, de guvernatorul ardelean Gheorghe Bánffy. Încă din 1707, el maĭ avea Poiana-Măruluĭ, cumpărată de vecĭ, cu banĭ, de la fraţiĭ Nalaczy şi de la Adam Szekély [3]: cu privire la această din urmă moşie, Brîncoveanu scrie odată şi Braşovenilor. În 1712, el negocia cu fiul luĭ Mihaĭ Apaffy I-iŭ, pentru a căpăta domeniul Ibaşfalăŭ, în schimbul unuĭ împrumut de 50.000 de florinĭ renanĭ. Şi generalul Stainville, comandantul în Ardeal, scrie cu acest prilej Consiliuluĭ de Războiŭ: «Domnul, un om bătrîn, vrea ca familia mare pe care o va lăsa în urmă — care obişnuieşte a fi dusă ca în robie, la Constantinopol din amîndouă ţerile, Ţara-Românească şi Moldova —,

[1] *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea,* tabla, p. 14; Stinghe, *Ist. besearecel,* la anul 1659: «Ioan sin Florea Corbea».

[2] Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt,* I, p. 124.

[3] Iorga, *Documente privitoare la Constantin-Vodă Brîncoveanu,* Bucureştĭ, 1901, pp. 165-6; *Sate şi preoţi din Ardeal,* pp. 153-4 (după Arch. de Stat. din Budapesta, conscripţia Făgăraşuluĭ, 1736; fasc. II, lib. 2).

www.dacoromanica.ro

să afle aicĭ un adăpost, precum aflu că tot pentru aceasta ar fi cumpărat şi moşiĭ în Polonia»[1].

Îndemnat de lipsa de piedecĭ de care se bucurase până atuncĭ, Domnul cumpără la 1702, de la un negustor romîn din Braşov, Nica Hogea, nişte case în Braşovul Vechiŭ saŭ, cum i se maĭ zice de popor, în «Braşovechiŭ», şi anume în *Mittlere Gasse*. El coborî buţĭ cu vin în pivniţele caseĭ şi puse chiar, după cîtva timp, un păzitor, dintre iobagiĭ săĭ de la Sîmbăta, cu toate că până atuncĭ, în aparenţă, Nica era şi maĭ departe stăpînul. Braşovul vechiŭ era însă mult maĭ închis pentru străinĭ decît Şcheiĭ, acesta maĭ de grabă sat din margene decît «forştat», suburbie. Decĭ, încă din 1708, începură întrebările din partea Cîrmuiriĭ braşovene[2]. Braşovenii «tînjiaŭ» şi «bănuiaŭ», scrie Constantin-Vodă, cu parapon. Un Gheorghe Dietrich, din neamul Sasuluĭ de la care făcuse cumpărătura Nica, se ridicase cu cererea de a i se îngădui să-şi răscumpere moştenirea. Brîncoveanu răspunse, aducînd înnainte exemple de stăpînire ale Muntenilor în Braşov, lepădîndu-se de bănuiala că ar vrea să întrebuinţeze casele pentru negustorie saŭ meşteşug, arătînd că, după cum ştie dînsul legea, s'a trecut vremea cînd Dietrich putea să-şĭ urmărească dreptul: la urmă, el ceru să i se dea înnapoĭ baniĭ, dar cu strașnica dobîndă ce se obişnuia în ţară: «zeacea a doĭsprăzeace pe an», — ceia ce, pentru preţul întreg de 550 de florinĭ, făcea o sumă destul de mare. Pe atuncĭ Domnul îşĭ avea casele din Şcheĭ, în privinţa cărora nu maĭ era nicĭ-o vorbă; el ţinea, ca epitrop, casele ce fusese ale «văruluĭ» Stoian; în sfîrşit, alt văr, Gheorghe Cantacuzino aveà casele, ce-ĭ venise pentru o datorie, ale unuĭ anume Şerban.

În 1709, Sfatul cercase să-l aducă pe Brîncoveanu a schimba casa din cetate, în *Mittlere Gasse*, cu «locul cuţitariuluĭ». Acest al doilea *loc* fusese cumpărat de Domn de la cuţitarul Thomas, dar el nu voise să primească obişnuitele condiţiĭ

[1] *Doc. Cantacuzinilor*, p. 274, nº X; pp. 277-8, nº XII.

[2] În acest volum, pp. 35-6.

www.dacoromanica.ro

care-l împiedecaŭ maĭ ales de a vinde vin. Brîncoveanu nu se învoi cu schimbul cum am văzut, ci-şĭ ceru banii. *Eĭ i se oferirĕ,* dar atuncĭ el găsi alt mijloc de a prelungi lucrul. La urmă, se întrebuinţă mijlocul următor: casa cuţitaruluĭ fu «cumpărată» de Gheorghe Dietrich şi cedată luĭ Brîncoveanu, şi prin această cedare el dobîndi proprietatea din cetate. Banĭ nu se cheltuirĕ pentru aceasta, ci totul se făcu ca un schimb. Cu acest prilej ieşi la iveală şi permisia, ce căpătase Brîncoveanu de la Curte, ca să poată cumpăra în Şcheĭ în aceleaşĭ condiţiĭ ca şi Romînii de acolo[1].

Brîncoveanu avea dreptul să vorbească, la întîmplare, aspru către Saşĭ, pe carĭ-i îndatorise adesea, cu privilegiile şi scutirile sale, cu darurile ce trimetea, şi chiar cu împrumuturĭ. Astfel el îĭ ajută odată, prin 1706, cu suma de 3.000 de leĭ. El îĭ ceru, fără să poată fi însă mulţămit. După ce viaţa i se încheiè în felul grozav care se cunoaşte, văduva Doamnă Marica, întoarsă din surgunul asiatic de la Chiutaie, izbuti să capete înnapoĭ jumătate din aceştĭ banĭ, la 1717. Peste cîteva săptămînĭ ea se ruga a i se trimete şi ceĭlalţĭ. Aceasta pare să se fi îndeplinit, şi astfel se stinse această veche datorie la o casă prietenă.

Cînd Brîncoveanu fu mazilit şi dus la Constantinopol, în casele din Şcheĭ se găsiaŭ maĭ multe lăzĭ cu lucrurĭ scumpe, care fură deschise pentru a se face inventariul. Astfel ieşirĕ la lumină săbiĭ, ceştĭ, podoabe de metale şi pietre scumpe, icoane îmbrăcate cu argint, stofe preţioase, cărţĭ ş. a., a căror socoteală o putem face şi astăzĭ[2]. Aceĭ care stătu de faţă în numele familieĭ, fu negustorul Apostolo Mano, dese orĭ pomenit în scrisorile luĭ Constantin-Vodă, al căruĭ om de încredere, pe lîngă fraţiĭ Corbea şi cîte un logofăt maĭ de rînd, era acest Grec. Mano pare să nu se maĭ fi întors în ţară, şi văduva luĭ, Zamfira, face o plîngere tot din Braşov, în 1728[3].

Ştefan Cantacuzino, urmaşul luĭ Brîncoveanu, se luă după

[1] Herrmann, I, pp. 124-6.

[2] Hurmuzaki, V, p. 135 şi urm.

[3] O scrisoare a luĭ cu ştirĭ din Ţara-Românească, *ibid.*, pp. 158-9.

www.dacoromanica.ro

acesta şi în ceia ce priveşte pregătirea în Ardeal a unuĭ adăpost, de care-ĭ fu dat să se bucure tot aşa de puţin ca şi acestuia. El cumpără, la rîndul său, o moşie făgărăşeană, Recea [1]. Cînd biata luĭ Doamnă mîntui de colindat Italia şi Imperiul, ea-sĭ găsi un bun adăpost sigur la Braşov. Păuna Cantacuzino stătea aicĭ, de bună samă în Şcheĭ, singură, — căcĭ fiiĭ săĭ Radu şi Constantin, străbăteaŭ lumea după aventurĭ —, avînd numaĭ îngrijirea acelor slugĭ pe care le pomeneşte în diata eĭ, scrisă tot în Braşov; «Bucur, Catrina şi fata Stanca»; cu dînsa stătea şi logofătul cantacuzinesc, Vlad Boţulescu de Mălăieştĭ, însemnat şi prin traducerile ce a făcut maĭ tărziŭ, în cursul uneĭ vieţĭ ciudate şi nenorocite [2]. Popa Statie de la biserica Sf. Nicolae, călugărul Azaria de la Sf. Mormînt, duhovnicul, eraŭ printre cunoştinţile nenorociteĭ pribege [3]. Păuna muri pe la 1646, şi fu îngropată de bună samă, la acea biserică a Sf. Nicolae din Şcheĭ. Averea luĭ Ştefan-Vodă, soţul eĭ, trecuse în parte la Cîrmuirea austriacă; şi în 1716, cînd fu mazilit şi ucis Cantacuzino, ca şi în 1714, cînd aceiaşĭ soartă atinsese pe Brîncoveanu, lăzĭ cu lucrurĭ şi banĭ fură descliise în Braşov, unde ele fuseseră depositate într'o boltă, şi atuncĭ o sumă de peste 20.000 de galbenĭ fu smulsă din mînile dreptţilor moştenitorĭ [4].

Un al treilea membru al acesteĭ familiĭ de marĭ boierĭ şi Domnĭ, Mihaĭ Cantacuzino, unchiul Brîncoveanuluĭ şi al luĭ Ştefan-Vodă, cuprins de aceiaşĭ grijă a unuĭ culcuş al nenorocirĭĭ sale — şi iarăşi şi el peri de mîna Turcilor fără să fi putut prinde de veste şi alerga către acest culcuş —, făcu un schimb de pămînturĭ cu comitele ungur Mihaĭ Mikes, căpătînd pentru niştе sate în judeţele Rîmnic şi Buzăŭ, satul Budila, în Ţara Bîrseĭ. La urmă însă se descoperi, spre marea nemulţămire a luĭ Mihaĭ, că averile luĭ Mikes, un

[1] *Sate şi preoţĭ*, p. 154 (după Repertoriul făgărăşean I în Arch. de Stat din Budapesta, «Liber productionum» K[2]).

[2] *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea*, I, p. 506 şi urm.

[3] Testamentul Păuneĭ, în Xenopol, *Ist. Romînilor*, V, p. 764 şi urm.

[4] *Doc. Cantacuzinilor*, pp. 284-5.

www.dacoromanica.ro

aderent al luĭ Francisc Rákóczy, fuseseră confiscate de Guvernul austriac al Ardealuluĭ [1]. Fiul, cam slab de minte, al luĭ Mihaĭ Spătarul — numit tot Mihaĭ — stătu şi el un timp la Braşov, de unde numia un procurator la 1720 [2]. El trecuse acolo încă din 1716, cînd se începu prigonirea neamuluĭ său. Mihaĭ bătrînul fusese, de alminterea, aproape un Braşovean şi, cum se va vedea în alt capitol, el avea dreptul de a lua parte la alegerea epitropilor saŭ «gocĭmanilor» bisericiĭ Sf. Nicolae. Spătarul avea şi partea sa în moşia Recea [3].

După moartea luĭ Mihaĭ Comisul şi a Doamneĭ Păuna, un noŭ războiŭ opreşte şi el în pribegia de la Braşov pe Nicolae Roset, pe care Austriacii îl făcuseră conte. El era însurat din noŭ cu o «contesă», care arată să fi fost de neam străin şi-l aduse şi pe dînsul la legea eĭ catolică. Altfel, contele şi contesa, cari se întoarseră numaĭ după mai mulţĭ anĭ în ţară, păstraŭ necontenite legăturĭ cu rudele lor de aicĭ, unde maĭ vindeaŭ din cînd în cînd cîte o moşie ca să li fie de cheltuială. Eĭ trimiteaŭ acestor rude şi cîte o noutate saŭ specialitate de civilisaţie apuseană, precum «prăjitorĭ de cafea», «hamurĭ nemţeştĭ», cerînd în schimb, pe o românească amestecată cu terminĭ latinĭ, ca ungurească timpuluĭ aceluia, vin roş de Cotnarĭ şi tutun turcesc, «basmàghiubec» [4].

Constantin Aga Bălăceanu avuse un singur fiŭ, pe Ioan, care muri şi el luptîndu-se cu Turcii, ca şi tatăl său. El lăsa treĭ fete, faţă de care Imperialiĭ, pentru cari, căzuseră amîndoĭ Bălăcenii, aveaŭ oarecare datoriĭ. Cea maĭ mare din ele, Smaragda, stătu în Braşov, probabil pănă la 1739, cînd se întoarse în ţară, pentru a se mărita cu un Grec, Manŭ [5].

[1] *Ibid*, p. 274 şi urm., 278 şi urm.

[2] *Ibid.*, pp. 182-3, nº LXXX. *Cf. Gen. Cantacuzinilor*, p. 345.

[3] *Doc. Cantacuzinilor*, p. 184.

[4] *Studiĭ şi doc.*, V, pp. 56-7. Cf. studiul d-luĭ Şt. Grecianu asupra luĭ Nicolae Roset; Bucureştĭ, Carol Göbl, 1903.

[5] *Gen. Cantacuzinilor*, p. 258.

www.dacoromanica.ro

Acesta pare să nu fi fost altul decît fiul luĭ Apostolo Manu şi al Zamfireĭ. În 1741, Smaranda saŭ Manda era la Secuienĭ, la moşie, şi de aicĭ scria Braşovenilor, pomenind şi pe soacră-sa, care, cum ştim, era atuncĭ în cetatea lor [1]. Ea se va fi întors iarăşĭ la Braşov, căcĭ se vorbeşte odată de testamentul din 1750 al Smarandeĭ Bălăcenceĭ, care lăsa la biserica Sf. Nicolae două moşiĭ, Cacaleţul-Vechiŭ şi Reda Barbuluĭ [2]. Celelalte două surorĭ, care nu se măritară, Elena saŭ Ilinca «comitesa» şi Maria, eraŭ la Braşov în 1784, după ce stătuseră întâiŭ până la războiul din 1768 în Ţara-Românească. Întorcîndu-se 'ntr'un târziŭ iarăşĭ aicĭ, Maria aduse cu dînsa, din Braşov, un fiŭ de suflet, Petre, «copil mic de Neamţu şi sărac de părinţĭ» [3].

Războaiele dintre Ruşĭ şi Turcĭ, dintre Austriacĭ şi Turcĭ, marele blestem asupra ţerilor noastre în tot cursul veaculuĭ al XVIII-lea, dădeaŭ din vreme în vreme Braşovuluĭ oaspeţĭ din boierimea românească. Aşa s'a întîmplat şi în 1736, aşa şi în 1768, şi tot aşa în 1788. În 1770 se aflaŭ aicĭ fiica luĭ Pîrvu Cantacuzino şi soţul eĭ Tudorachi Balş [4], Nicolae Dudescu, coborîtor al uneĭ fete a luĭ Constantin Stolnicul Cantacuzino (fratele luĭ Mihaĭ), Clucerul Pană Filipescu, a căruĭ străbună fusese o fată a bătrînuluĭ Postelnic Constantin Cantacuzino, şi poetul, gramaticul Ienachi Văcărescu. Tot la Braşov îşĭ trimesese soţia de la început Nicolae Brîncoveanu, nepot de fiŭ al luĭ Constantin beizadeà şi strănepot al luĭ Constantin-Vodă [5]. Acolo-şĭ va fi căutat adăpostul şi cellalt Brîncoveanu, Manolachi, fratele luĭ Nicolae. Neamul lor se va aşeza în curînd din noŭ la Braşov; şi ceĭ doĭ bătrînĭ, de alminterea, principĭ şi comiţĭ aĭ Imperiuluĭ (titlurĭ date

[1] Inedit în Arch. Braşovuluĭ.

[2] Stinghe, *Documente privitoare la trecutul Romînilor din Şcheĭ*, III, (Braşov, 1903), p. 331.

[3] *Studiĭ şi doc.*, III, pp. 60-5; *Ist. literaturiĭ romîne în sec. al XVIII-lea*, I, p. 204.

[4] *Gen. Cantacuzinilor*, p. 180.

[5] *Ibid.*, pp. 186-7; Văcărescu, *Istoria Împăraţilor otomanĭ*, în Papiu, *Tesaur*, II, p. 281.

www.dacoromanica.ro

luĭ Constantin Vodă şi urmaşilor săĭ), aveau maĭ multe simpatiĭ pentru viaţa apuseană, ceia ce arătaŭ cumpărînd cărţĭ latineştĭ, italieneştĭ, şi plătindu-şĭ, saŭ une orĭ neplătindu-şĭ, un bucătar neamţ [1]. Nicolae a fost soţul Marieĭ, sora lui Lenachi Văcărescu, şi ceĭ doĭ cumnaţĭ se întîlniaŭ astfel în pribegie [2]. Purtărĭ ca a luĭ Nicolae Mavrogheni faţă de Brîncoveniĭ amîndoĭ nu eraŭ potrivite pentru a face pe aceştĭ bogaţĭ şi mîndri boierĭ să iubească plina de primejdie Curte a Bucureştilor [3]. Eĭ se întoarseră decĭ din surgunia lor peste Dunăre, după 1790, numaĭ ca să treacă pentru totdeauna în Statele Împărăteştĭ.

Eraŭ nu maĭ puţin de 150 de familiĭ fugare încă de la început, apoĭ se ajunse acolo «încît la urmă maĭ că nu era o casă în oraş, care să nu fie ocupată de străinĭ», chiar pănă la 40 de persoane [4]!

În 1773, cu un an înnainte de încheiarea păcĭĭ, Braşovul era încă plin de pribegiĭ noştri. Cînd, în Maiŭ al acestuĭ an, regele Romanilor Iosif veni în oraş, el dori să-ĭ vadă şi trimise la eĭ pe medicul săŭ ca să-ĭ poftească la gazda luĭ, în casele luĭ Mihail Fronius din piaţă. Primirea lor se făcu a doua zi, la 7 Iunie după calendarul noŭ, tălmaciŭ fiind Văcărescu, ca unul ce ştia bine italieneşte. Iosif se va fi mirat văzînd portul turcesc, foarte scump, al «Valahilor», iar aceştia nu vor fi fost maĭ puţin uimiţĭ de înfăţişarea simplă a regeluĭ, care purta «o haină obişnuită de postav verde, cu o singură stea pe piept» şi care vorbia slobod cu

[1] *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea*, II, p. 29, nota 10.

[2] *Ibid*, p. 133.

[3] *Ibid.*, pp. 138-40; cf. pp. 115-6. Pentru tatăl lor, Constantin, fiul Dinuluĭ şi nepotul luĭ Constantin-Vodă, v. *Genealogia Cantacuzinilor*, pp. 126-7. Tot acolo se spune că acest Constantin Spătarul a luat pe fiica luĭ Toma Hrisant Cozliceanu (pp. 348-9). La 1776, Nicolae Brîncoveanu se însură din noŭ, luînd pe o Fălcoiancă, apoĭ pe Elena Guliano, născută Moruzi *(ibid.)*. Manolachi era soţul Zoiţeĭ, fiica luĭ Dumitraşco Sturdza şi a uneĭ fete a luĭ Grigore Mateĭ Ghica (cf. şi pp. 410-1). Brîncoveniĭ soriŭ Guvernatoruluĭ Ardealuluĭ la 1785, pentru satul lor de moştenire, Simbăta-de-sus *(ibid.*, p. 411, nota 1).

[4] Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt*, I, pp. 353-4.

www.dacoromanica.ro

orîcine despre orîce, ceia ce un Fanariot de la noĭ ar fi găsit maĭ pe jos de demnitatea luĭ. Romînilor el li arătă dorința sa ca eĭ să fie și maĭ departe bine tratațĭ de generalul-comandant Eichholz și li dădu voie să judece eĭ între eĭ afacerile privitoare la gospodăriile lor. În sara aceleiașĭ zile, pribegiĭ merseră și la serată, «assemblée», scrie Văcărescu, pe care o dădu Măria Sa, la generalul acasă, în cetate sus. Jupănesele întovărășiaŭ acum pe soțiĭ lor. «Sinior Vacarescule», spuse Iosif luĭ Ienachi, «luîndu-l de supțioara din stînga», «te pohtesc și te puiŭ în osteneală ca să-mĭ facĭ astă seară tergimanlîc.» «Aceasta e cea maĭ fericită noapte ce am întîmpinat în lume de cînd m'am născut», răspunse, cu un greoiŭ compliment oriental, învățatul și deșteptul boier. «Nicĭ-un boier», «nicĭ-o jupănească» nu rămaseră fără a fi mîngîiațĭ de o înnaltă vorbă împărătească. Oaspeții Brașovuluĭ maĭ stătură de față și la revista militară pe care o ținu Iosif înnainte de despărțire, în ziua de 8, și putură să vadă pe regele Romanilor plecînd aproape fără paradă, într'o trăsură deschisă în care toată lumea putea să vadă fața luĭ plină de bunăvoință [1].

Fugariĭ se întoarseră abia după numirea luĭ Alexandru Ipsilanti ca Domn al Țerii-Românești. Eĭ vor fi fost bucuroșĭ că-șĭ văd iarășĭ patria, și, poate, și că nu maĭ aŭ să sufere, de îngustarea de venitурĭ pe care li-o adusese depreciarea, ba chiar oprirea pentru cîtva timp, a monedeĭ turcești [2].

Peste cîțiva anĭ, în Decembre 1781, ceĭ doĭ fiĭ aĭ luĭ Ipsilanti, dintre cari unul, Constantin, a domnit și el maĭ tărziŭ, fugiră în Ardeal, de zburdălnicie tinerească maĭ mult decît pentru vre-o pricină serioasă, «siliți fiind», scrie cunoscutul nostru, Văcărescu, «de rîvna vederiĭ și de căldura vîrsteĭ». Doĭ slujbașĭ aĭ Curțiĭ, Brașoveni de felul lor, îĭ duseră noaptea pe «potecile plaiuluĭ Prahoviĭ, carele cu greŭ le putea trece și zioa ceĭ ce se călătoriă în toată vremea pe

[1] Papiu, *l. c.*, pp. 284-5; Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt*, I, p. 274 și urm.

[2] Herrmann, I, p. 423.

www.dacoromanica.ro

dînsele», și mai ales la o vreme ca aceasta [1]. Văcărescu și alți soli munteni, Vlădici și boieri, alergară după dînșii, dar ei trecuseră de la vama Timișului la Brașov, unde generalul crezuse că trebuie să-i primească. Ciudata scrisoare franceză a Văcărescului rămase deci fără folos [2]. Trebuie să amintim că pe acel timp se afla în Ardeal altă rudă domnească răzvrătită, Alexandru, fratele lui Constantin Moruzi, Domnul Moldovei, care Alexandru vorbia tocmai în acest an despre «viața sa care nu e decît un lanț de nenorociri» [3].

Cînd un nou război izbucni între Turci, de o parte, și Ruși și Austriaci, de alta, un mare număr de boieri fugi încă de la început în Brașov. Feldmareșalul de Rall vestește la 24 Februar 1788 sosirea lor și hotărîrea ce au luat de a rămînea în acest oraș [4]. Cîțiva se vor fi întors însă în țară, după ce ocupația austriacă aduse iarăși cu dînsa siguranța. Se știe că Mavrogheni, Domnul muntean, trecuse, cu cîtva timp înnainte, granița și îndreptase chiar către Brașoveni o proclamație românească în care-i poftia să se închine, ca unii ce ar fi fost odinioară supuși ai Țerii-Românești (!) [5].

După restabilirea Domniei de la Turci, începură jafurile Pazvangiilor, Turcilor răsculați de pe cellalt mal al Dunării. Una din năvălirile lor înspăimîntă, la 1802, atît de tare pe toată lumea, încît fugiră la Brașov toți cîți puteau fugi, cu Domnul în frunte, Mihalachi Suțu. Unul dintre fugari a fost istoricul Dionisie Fotinò, care descrie cu de-amănuntul această pribegie, ce sămăna cu vechile strămutări de popoare. El pretinde că ar fi plecat din București la 70.000 de oameni (!). Boierimea-și luă tălpășița aproape întreagă, afară de Nicolae Brîncoveanu, Scarlat Ghica și bolnavul Constantin Filipescu;

[1] Papiu, *l. c.*, p. 287. Cf. Hurmuzaki, X, p. XXXIII; *Archiv für siebenbürgische Landeskunde*, XXXI, pp. 520-1.

[2] Hurmuzaki, VII, p. 331 și urm.

[3] *Ibid.*, pp. 329-30, nº CLXXXIII. Cf. *Acte și fragmente*, II, p. 158, nota 8; *Gen. Cantacuzinilor*, p. 394.

[4] *Doc. Cantacuzinilor*, p. 310.

[5] Urechiă, *Istoria Românilor*, III, p. 200.

www.dacoromanica.ro

dintre clericĭ rămaseră deocamdată Mitropolitul și Iosif, cel d'intăiu episcop de Argeș. Carăte, cară, călăreți, bieți oameni făcînd drumul pe jos — dar era pe căile lesnicioase, ale lui Maiŭ — înpănaŭ drumul spre hotar. Cel d'intăiŭ popas înnălbi de corturĭ împrejurimile Cîmpineĭ și satelor vecine, Comarnic, Poiana, Breaza. «Uniĭ mîneaŭ în cară, alțiĭ supt dînsele, cutare supt sătri tuflite din pînzăturĭ de casă.» Zvonul falș că Pasvangiiĭ aŭ șosit și sînt chiar pe urmele lor, spar seră tabăra și duseră maĭ departe pribegia, «pe calea strîmtă, stîncoasă, neorînduită, prăpăstioasă, pe alocurea grozavă și primejdioasă» care ducea atunce la hotar. Cîte o oprire în loc, adusă de îngrămădeală, creștea spaima: pare că hangerele strălucitoare se și vedeaŭ sosind. La Sinaia, atuncĭ numaĭ mănăstire și sat, zvon că Domnul, care nu și pornise decît familia și averea, a și fost tăiat în Bucureștĭ. «Cine poate zugrăvi țipetele și bocetele cocoanelor? Nu te maĭ puteaĭ mîngîia.» După veștĭ maĭ bune, se ajunse, în sfîrșit, în liniște la Brașov, unde nimic nu era gătit pentru primirea uneĭ așa mulțimĭ.

Boieriĭ rămașĭ în Bucureștĭ se hotăresc a fugi și eĭ în Moldova, și merg deocamdată la Colintina, moșia Banuluĭ Ghica, așteptînd acolo și pe Domn. Acesta se suie însă în căruță cu fiiĭ săĭ, Grigore și Ioan, și cu Ghica însuși, gonind spre Brașov. Locuitoriĭ ce se maĭ găsiaŭ n'aŭ acum decît un singur exemplu de urmat. Parte din eĭ, miĭ de oameni, se ascund la Vălenii-de-Munte. Alțiĭ urmează pe Vodă. La Piatra Craiuluĭ, munte înnalt și aspru care trebuia urcat, așteptaŭ Țigani cu boĭ pentru urcatul trăsurilor. Sînt prea puținiĭ pentru cît este de lucru. Fiecare se căznește cum poate, pe cînd femeile și copiiĭ urcă, în cete fricoase, coasta. Sus cade o ploaie cu zăpadă care-i îngheață. După toate aceste spaime, silințe și ostenelĭ Brașovul, ticsit de o lume nebună, așteaptă și acest nou rînd de pribegĭ. Domnul e încă la vama Timișuluĭ cu ceĭ doĭ copiĭ; Doamna bătrînă, fetele vin în urmă cu Spătarul și Postelnicul, doĭ Greci de încredere.

Suțu ajunse zile grele: toțĭ cîțĭ aveaŭ să reclame vre-o

www.dacoromanica.ro

sumă de la dînsul, se năpustiră asupra lui în acest loc unde nu mai era a lui judecata. Împărătul îi făcu o adevărată îndatorire trimeţînd să-l ducă la Siegensburg, în Austria, de unde apoi se întoarse mai-tărziu la Constantinopol. Ceilalţi rămaseră în Braşov saŭ Sibiiŭ, în frunte cu Mitropolitul, cu episcopii, cu fruntaşii boieri ai ţerii Era o pribegie tipică, din acele care vor fi fost în vechile vremuri de revărsare furioasă a Turcilor lui Ali-beg, Schender-beg, Mehemed beg, vestiţii Mihalogli de la Dunăre. De aceia am şi dat toate aceste amănunte, căci pentru nici-o altă fugă n'avem lămuriri aşa de bogate şi de sigure, o icoană aşa de întreagă.

În cursul aceluiaşi an însă, numirea ca Domn a lui Constantin Ipsilant, care, cum ştim, gustase şi el din pînea pribegiei, aduse înnapoi în ţară pe toţi înspăimîntaţii, şi, de altfel, ei îşi găsiră casele neatinse, căci zvonul de năvălire fusese mincinos.

Pribegii dintre boierinaşi şi săraci veniaŭ îndărăt nemulţămiţi, cu amintiri urîte din şederea lor peste munţi. Unul dintre ei, un staţornic şi neobosit cîrtitor, «Ziloŭ Romînul», se plînge de «strîmtorare», «destulă supărare», lipsa de «linişte şi tihnă», «cereri de chirii grele nesuferite», «chirie de un an pe lună potrivite», «cătături crucişe şi vorbe poncişate», de învinuirea ce se aducea străinilor că aŭ scumpit toate şi de poreclа de lăcuste cu care eraŭ împodobiţi [1]. Sentimente de acestea trebuie să se fi ivit încă din cele mai îndepărtate timpuri ale pribegiei.

Tot de la Fotinò ştim că o nouă emigraţie s'a întîmplat în timpul războiului ruso-turc din 1806, la apropiarea Rusilor. Întorşi, după pacea de la Bucureşti, peste şase ani, boierii pribegesc iarăşi, împreună cu destuĭ negustori şi o mare mulţime de norod, în 1821, cînd izbucni mişcarea grecească şi răscoala lui Tudor Vladimirescu. Se strîng la Braşov Mitropolitul Dionisie Lupu, ocrotitorul şcolilor româneşti, epis

[1]. B P. Hasdeŭ. *Ultima cronică română din epoca Fanariotilor*, Bucureşti, 1884 (din «Columna lui Traian»), p. 78. — Din partea Saşilor de la Sibiiŭ întîlnim această plîngere pentru scumpire, ce ce menţine şi după plecarea pribegilor, în Wolf, *Beschreibung de Moldau*, Sibiiŭ, 1805, p. 213, nota 2.

www.dacoromanica.ro

copiĭ Ilarion, de Argeş, Costandie de Buzău, Grigore fiul luĭ Dumitrachi Ghica, decĭ viitorul Domn «național», fratesău generalul Costachi, care muri la Braşov, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu. Fruntaşiĭ întregeĭ boierimĭ, ceĭ maĭ bătrînĭ şi maĭ respectaţĭ din mijlocul eĭ, se află strînşĭ acolo împreună cu mulţi alţiĭ. Nu lipseşte nicĭ văduva Domnuluĭ mort la începutul acestuĭ an tulburat, Alexandru Nicolae Suţu. Doamna Eufrosina, fiica Romînuluĭ Alexandru Callimachi şi a Roxandeĭ, fata luĭ Scarlat-Vodă Ghica, se alipeşte la emigraţie, împreună cu familia eĭ [1].

Se găsia cu dînşiĭ şi Banul Grigore Brîncoveanu, care maĭ fusese aşezat odată maĭ de mult, prin 1806-12, în cetăte. Banul, un om încă tînăr, era fiul luĭ Manolachi — care muri în Braşov atunce —, şi purta numele luĭ Grigore Alexandru-Vodă Ghica, din care se trăgea de spre partea mameĭ. Învăţase cu multă sîrguinţă la înnalta şcoală grecească din Bucureştĭ, avea patima cărţilor de ştiinţă, ocrotia literatura grecească, la modă atuncĭ în capitalele noastre, şi fusese în stare a traduce în neo-elenică *Principiile logiceĭ şi filosofieĭ morale* a luĭ Heineccius, vestit filosof german: lucrarea se tipări la Viena în 1808 [2], şi Grigore o răspîndi între prietenĭ; multe exemplare se află şi acum în biblioteca sa, păstrată la şcoala comunităţiĭ greceştĭ din Braşov. Grigore se înnălţase pănă la cea maĭ de sus treaptă a rangurilor muntene: Bănia cea Mare, pe care o căpătă în 1802 de la Mihaĭ Suţu, scutindu-i-se tot odată şi casa de orîce dăjdĭ [3]. El era însurat de mult, şi la 18 Mart 1809 i se îngropa în cimitirul bisericiĭ braşovene din cetate, Sf. Treime, căzută în mînile negustorilor grecĭ, o soră, Elena, care fusese căsătorită cu un Cantacuzino; inscripţia, redactată în latineşte şi în româneşte, se ceteşte şi astăzĭ [4]; mormîntul tatăluĭ eĭ Manolachi († 1811) se vede în acelaşĭ cimitir.

[1] Hurmuzaki, X, p. LXXIII şi urm.

[2] *Ist. lit. romîne în sec. al XVIII-lea*, II, p. 40.

[3] *Studiĭ şi doc.*, V, pp. 205-7.

[4] O voiŭ da în vol. II din *Inscripţiile* mele. În Braşov muriră pe acest timp şi boierul Racoviţă şi soţia sa (Stinghe, *Documente*, III, p. 331), apoĭ

www.dacoromanica.ro

În această de-a doua pribegie a familieĭ, în 1821, muri şi mama luĭ Grigore, Zoiţa Sturdza, care fu aşezată lîngă soţul eĭ. Grigore prinse iubire pentru această bisericuţă, în pămîntul sfinţit al căreia i se coborîseră părinţiĭ amîndoĭ şi sora. Înnainte de a se întoarce în patrie, în April 1823, el dăruia Sf. Treimĭ din cetatea Braşovuluĭ moşiile făgărăşene ce rămăseseră necurmat în stăpînirea Brîncovenilor, de la Constantin-Vodă încoace, timp de aproape o sută cincĭzecĭ de anĭ: Poiana Măruluĭ şi Sîmbăta-de-sus; din venitурĭ trebuia să se ţie şi o şcoală, în care copiiĭ de orĭce neam şi lege să înveţe de la dascălĭ grecĭ şi nemţĭ limbile elenică şi germană, în materiile gramaticeĭ şi filosofieĭ. El nu uita să lase ca, după datina ţinută totdeauna de aĭ săĭ, ţeraniĭ romînĭ de la Poiana Măruluĭ să nu dea dijma porumbuluĭ [1].

Grigore Brîncoveanu veni în ţară, unde ocupă de acum înnainte numaĭ dregătoria de Vistiernic — apoĭ el a fost candidat la Domnie în 1834 —, abia în 1826, după ce ţerile noastre căpătaseră iarăşĭ o situaţie *legală* pentru conştiinţile rusofile cele maĭ gingaşe, prin convenţia turco-rusă de la Akkerman [2]. Ceĭ din urmă dintre recalcitranţĭ părăsiră atuncĭ Ardealul, aşteptîndu-se la schimbărĭ folositoare intereselor lor. Printre eĭ nu se afla însă un înnalt cleric, care şi el se adăpostise de maĭ mult timp în Braşov, Mitropolitul Dosofteĭ Filitis.

El fusese înlocuit de Ruşĭ, întăiŭ, la 1810, pe timpul războiuluĭ. După plecarea oştilor de ocupaţie, el nu putu să fie Mitropolit maĭ departe, căcĭ în Decembre 1812 Vodă Caragea-ĭ dădea ca urmaş pe alt Grec, fără tragere de inimă pentru noĭ, acesta, Moreotul Nectarie [3]. Încă maĭ de mult Dosofteĭ trecuse în Ardeal. Moartea-l găsi la Braşov, în ziua de 14 Decembre 1826. Testamentul luĭ s'a păstrat, iar piatra-ı

pruncul Ştefan al Căminaruluĭ Gheorghe Văcărescu (1823), Gheorghe, fiul Stolniculuĭ Grigore (1821), iar încă din 1812 un Neacşu Guţă Pană *(Inscripţiile* citate).

[1] Bartolomeiŭ Baiulescu, *Monografia comuneĭ bisericeştĭ gr. or. romîne din cetatea Braşovuluĭ*, Braşov, 1898, pp. 107-10.

[2] Hurmuzaki, X, p. 388.

[3] *Ist. lit. romîne în sec. al XVIII-lea*, II, pp. 376-7.

www.dacoromanica.ro

de mormînt, în cimitirul bisericiĭ grecești, se întrebuințează astăzi pentru ca să se așeze pe dînsa sicriile morților.

Și Nectarie, urmașul luĭ Dosofteĭ, murise la Brașov, încă din toamna anuluĭ 1825.

Cum trăiaŭ pribegiĭ acesteĭ pribegiĭ nouă se vede din povestirea unuia dintre eĭ, tînărul beizadeà Nicolae, fiul Domnuluĭ de curînd răposat al Țerii-Românești.

El pornise din București în Februar 1821, încunjurat de vre-o treĭzecĭ de Arnăuți gata de gîlceavă, cariĭ furaŭ și trăgeaŭ cu pușca în tot lungul drumuluĭ. În această ieșire nenorocită și zgomotoasă se poate vedea vrednica plecare pentru totdeauna a Domnieĭ fanariote. Nobiliĭ luptători nu voiră să primească însă, la vama de la Timiș, nicĭ-o plată din partea familieĭ domnești, în slujba căreia stătuseră pănă atuncĭ. Răspunsul lor oglindește, odată cu această credincioasă desinteresare, și apucăturile statornice ale acesteĭ *vieille garde:* «Dacă ni-ar fi fost nouă de cîștig, n'aveam decît să vă luăm tot calabalîcul»!

Fugariĭ sînt priviți și data aceasta cu ochĭ răĭ, ca uniĭ ce aduceau cu dînșiĭ violența, lipsa de orînduială și de ascultare, chefurile și luxul destrăbălat, — vechĭ păcate ale Romînilor de dincoace. Suțu are bunătatea să recunoască și el, că aceste purtărĭ puteaŭ să turbure viața obișnuită, cu «obiceiurĭ simple» și «datinĭ de rînduială și liniște» a locuitorilor țerii. Beizadeaua nu se coboară firește să descopere între acești *aborigenĭ,* Sașĭ, Ungurĭ, Grecĭ de-aĭ luĭ, și Romînĭ: negustorĭ, meșteșugarĭ, cărăușĭ, hamalĭ, țeranĭ. El nu vede chiar decît două felurĭ de oamenĭ în împrejurimile Brașovuluĭ, unde mergea la vînat prepelițe, cu doĭ frațĭ maĭ micĭ și cu un alt beizadeà, de 95 de anĭ acesta, Mihaĭ fiul luĭ Scarlat-Vodă Ghica: anume Sașĭ, «cu case bune, paturĭ curate, pîne proaspătă și tot felul de hrană», de o parte, iar, de alta, Ungurĭ, cu sate ticăloase, dar cu castèle unde proprietarul nobil e «generos și patriotic», doamnele caseĭ frumoase, masa bună și cheltuiala nicĭ-una. «Relațiile cu eĭ», încheie Măria Sa, care a maĭ trăit pe la noĭ și a fost ministru moldovenesc, «relațiile cu eĭ» — adecă: Ungurii —, «oricît de trecătoare ar fi fost, ni-aŭ lăsat amintirĭ trainice».

www.dacoromanica.ro

La Braşov, unchiul Mihaĭ Ghica e atins de apoplexie şi moare, cu gîndul la prepeliţe. O sóră, Ruxanda, botezată la 1801 de vestitul Mitropolit al Moldoveĭ Iacob Stamati, fiŭ de Ardelean, se stinge şi ea, la douăzecĭ de anĭ. Şi luĭ Ni colae-ĭ moare un fiŭ în această străinătate.

Se ceteşte între pribegĭ şi se învaţă, măcar în această casă domnească, unde sînt doĭ dascalĭ: Senius pentru greceşte, Vassan pentru franţuzeşte. Se studiază «filosófie, drept, economie politică». Cîte unul, tînăr de talent, scrie poesiĭ franţuzeştĭ saŭ greceştĭ. Opera italiană, adusă din Bucureştĭ, — unde în aceste timpurĭ este cu totul altfel de operă, cu strigăte de furie şi gemete de moarte, — joacă numaĭ pentru buna societate emigrată, într'o sală de danţ. Colonelul de dragonĭ Villalta se vede, entusiast, între puţiniĭ localnicĭ. Se organisează balurĭ mascate în locul balurilor populare, cu cîrnaţĭ, bere, «matrone murdare», pălăria 'n cap, umbrela 'n mînă, de care rîde boierul nostru. Sara sînt ciocnirĭ cu beţiviĭ din partea loculuĭ, bătăĭ cu străjerii pentru cîte o lulea ce arde împotriva regulamentelor orăşeneştĭ, şi altele ca acestea. Cutare care bătuse pe un «burghes», e osîndit la amendă şi o plăteşte îndoit pentru că, zice el, se duce să-l maĭ bată odată. Lumea nu-ĭ iubeşte de loc pe aceştĭ «ciocoĭ» uşuratecĭ şi trufaşĭ, şi eĭ aud adese orĭ cum li se mîrîie cînd trec: «Ce cauţĭ aicĭ? Du-te la tine 'n ţară»[1].

În alt an de revoluţie, 1848, pe rînd trecură prin Braşov învinşiĭ luptelor politice: Bibescu, Domnul muntean, Eliade şi Tell, capiĭ guvernuluĭ provisoriu. Dar acum nu se maĭ poate vorbi de o pribegie la Braşov, căcĭ lipsia cu totul şi numărul şi şederea statornică a oaspeţilor. Cetatea săsească de la hotare nu maĭ era un liman, ci numaĭ un popas în drumul spre depărtata «Europă».

În sfîrşit bătrîniĭ din Braşov îşĭ maĭ aduc aminte de sosirea în oraşul lor a luĭ Alexandru Ioan I[iu] Cuza, gonit

[1] *Mémoires du prince Nicolas Soutzo, publiés par Panaïoti Rizos*, Viena, Gerold, 1899, p. 38 şi urm.

www.dacoromanica.ro

la 1866. Trăsura luĭ prăfuită se opri la poarta hanuluĭ Pomul Verde, și apoĭ mîndrul Domn, despreţuitor pentru ceĭ ce-l izgoniseră, trecu liniștit maĭ departe, spre odihnă și moarte.

I.

† Io Costandin Bas[a]rab Voevod bj. mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

† La al nostru priiaten, în toată vreamea de bine voitor și vecin de aproape, dumnealuĭ jupănuluĭ Andreiaș, marel[e]-judeţ al cetăţiĭ Brașovul, și dumneavoastră tot Sfatul, sănătate și bine de la Dumnezeŭ poftim dumneavoastră. Cartea de la trimisul dumneavoastră luoatu-o-am, și toat[e] scriselę am văzut. Căt pentru casele noastre ceale ce am fost cumpărat acolea de la fecĭorul jupănuluĭ Franţescul, ceaia ce scrieţĭ dumneavoastră, noĭ n'am putut înţeleage, de vreame ce dumneavoastră nu aleageţ lucrul: iaste să le ţinem noĭ cu temeiŭ și rămășiţele noastre în urma noastră, dupre cum am fost zis și trimișilor dumneavoastră, cari nu iaste să le ţinem. Căcĭ, cum zisem dumneavoastră, încurcat și întunecat scrieţĭ, de nu s'aŭ putut înţeleage. Pentru care iat[ă] că socotim, de trimetem pe sluga noastră David Cĭaușul Spătărescu[1] pănă acĭ la dumneavoastră, ca pre largu să vorbească cu dumneavoastră, arătând toate ceale ce sănt de spre partea noastră. Decĭ dumneavoastră încă să răspundeţ dăslușit și adevărat, de iaste să le ţinem noĭ și rămășiţele noastre în urma noastră, precum le-aŭ ţinut și jupănul Franţescul, bine, iar de nu, să știm. Așijderea ne maĭ scrieţĭ dumneavoastră și de paguba vinurilor ce s'aŭ oprit aicĭ, să arătăm cine va răspunde aceiĭ pagube. De acĭasta, noĭ nu știm ce pagubă să fiţĭ avut dumneavoastră, însă și de acĭasta de la trimisul nostru dumneavoastră veţĭ înţeleage. De la carel[e] și noĭ așteptăm și răspunsul de la dumneavoastră curat și lămurit să-l avem. Acĭasta acumŭ, și mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneavoastră. Mart 27 d., lt 7209 [1701].

Al dumneavoastră de bine voitor: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † La al nostru bun priiaten, în toată vreamea de

[1] Corbea.

www.dacoromanica.ro

bine voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Andreiaș, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovul, și la tot Sfatul cu sănătate să să dea [1].

[Pecete mare, rotundă.]

2.

† Noĭ județi, fonoci și Svatul aĭ cetățiĭ Brașovuluĭ cătră acesta facem știre cum prea-luminatul și înnălțatul Domnu Io Costandin Băsărab Voevod, Domnŭ și biruitor a toat[ă] Țara-Rum[ă]nească, aŭ pohtit de la noĭ pentru stăpănirea casiĭ a jupănuluĭ Franțiscul Căp[itan], aicea în Șcheaĭ, lângă Brașov, o scrisoar[e] a noastră. Decĭ noĭ, dup[ă] voia și pohta a Mării Sal[e], am dat acesta, cum să s[ă] știe că noĭ acia casă îngăduim să o stăpănească Măria Sa și in urma Mărieĭ Sal[e] răm[ă]|șițel[e] Mărieĭ Sal[e], precum le-aŭ stăpănitŭ și răposatul jupănul Franțiscul Căp[i]tanul. Și, pentru credința, întărit-am scrisoar[e] a noastră cu peceatia noastră.

Pis mșța Ap. 12 dni, lt. 1701 [2].

3.

† Io Costandin Voevod bj. mlstiiŭ gspdŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreaș, marele-județ al cetățiĭ Brașovul, sănătate și tot binele poftimŭ dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cu acĭasta facem știre dumitale[e] pentru acest omu anum[e] Andreiaș carel[e] șade în casele noastre de acolo den Șcheaĭ; care case, măcar că și maĭ nainte, fiindu nemeșăștĭ, dajde n'au dat, iar noĭ lăsăm acealè maĭ de nainte, făr cât acum poftim pre dumneata, ca pre un bun vecin și priiatin al nostru, precum noĭ, ceale ce sănt ale judeților aicĭ în țara noastră, verĭ oĭ, saŭ orĭ ce ar fi, am păzit și păzim pururea, de sănt apărate și cu nimic nesupărate, — aseamenea și dumneata să facĭ acĭastă pohtă a noastră, de

[1] No 383.

[2] No 684 (concept). No 685 (forma latină trimeasă de Domn: Șcheiul e numit «Bulgaria prope Coronam»). No 686 (copia acesteia).

www.dacoromanica.ro

vreame ce aceale case au rămas pe seama noastră, omul acesta ce iaste în case, pentru voia noastră, să fie porunceă dumitale ca să n'aibă supărare de dăjdĭ, să poată păzi aceale case. Și, făcând dumneata acĭasta, noĭ încă, după altă mulțumită, datorĭ vom rămânea a răsplăti cu maĭ multă slujbă, întru ceale ce ne veĭ pofti dumneata. Acĭast' acum, și mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Fev[ruarie] 1 d., lt. 7210 [1702][1].

De bine voitoriul dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânuluĭ Andreaș, marele-județ al cetățiĭ Brașovul, cu săn[ă]tate să să dea.

4.

Io Costandin Basarab Voevod bjiiŭ mlstiiu gspdrŭ zemlé vlahiscoe.

+ La al nostru cinstit și pururea de bine voitor, dumnealuĭ jupânuluĭ Andreiaș, marel[e]-județ al cetățiĭ Brașovuluĭ, sănătate și mult bine poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cu acĭasta facem știre dumitale că maĭ în trecuțiĭ anĭ, când am cumpărat carele jupânuluĭ Franțisco, am fost pohtit pre dumneavoastră de aț făcut și cartea dumneavoastră pentru întărirea acelor case. Care carte iaste făcută rumâneaște: Pentru acĭasta dară, poftim pre dumneavoastră să să facă letineaște, precum iată, scoțându izvodu dupre cartea cea rumânească, letineaște, îl trimisesemu dumneavoastră. Decĭ, precum scrie izvodul, pohtim pre dumneavostră, așa să să facă și cartea. Noĭ încăș, la ceale ce ne'țĭ pofti dumneavoastră, gata ne vom afla, păzind pururea vecinătatea ceă bună. Și, cu acĭasta sfârșindu, iarăș rugăm, mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Dich[e]m[vrie] 28 dni,l[t] 7211 [1702].

Dumital[e] de bine voitor:

Io Costandin Voevod.

[1] N° 387.

www.dacoromanica.ro

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru de bine voitor şi vecin de aproape, dumisal[e] jupănuluĭ Andreiaş, marel[e]-judeţ al cetăţii Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

5.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Reiter Andreaş săn[ă]tate şi tot binele poftim dumital[e] de la Dumn[e]zeŭ. Cartea ce aĭ trimis dumneata, ne-aŭ venit şi, de săn[ă]tatea dumitale înţelegând, ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata, am înţeles. Pentru Andreiaş, care şade în casel[e] noastre, în Şcheaĭ, cum că mulţĭ, pentru datoriĭ ce ar avea la dănsul, îl trag la dumneata la judecată, şi nu va să vie să să judice, şi cum că să ameastecă şi în meşteşugul ţehiurilor, — de acĭasta veĭ şti dumneata că în ştirea noastră aceastea nu sănt, ce iat[ă] că-ĭ vom porunci, ca, orĭcine ce ar avea cu dănsul, şi l-ar trage la judecata dumital[e], să nu să ferească de judecată, ce cu toţi să stea înnaintea dumital[e], să să judece. Numaĭ şi noĭ poftim pe dumneata, cu uniĭ ca aceia să-ĭ facĭ dreptate. Aşijderea şi pentru aceaia ce zicĭ dumneata că să ameastecă în meşteşugul ţehiurilor, noĭ încă nu poftim, nicĭ nu suferim ceale ce n'aŭ fost obiceaiul să să facă. Ce şi de acĭasta i-am poruncit să nu să maĭ ameastece în cele ce n'are treabă. Poclŏanele ce ne-aĭ trimis dumneata, cu dragŭ le-am priimit, şi mulţumim dumitale de osteneal[ă], ca unuĭ bun vecin. Acĭasta, şi mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu d[u]mn[ea]ta.

Fev[ruarie] 8 d., l^t 7211 [1703].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreiaş Reiter, marel[e]-judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[2].]

[1] N° 385.
[2] N° 388.

www.dacoromanica.ro

6.

Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Etchiel, marele-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dum[i]tale. Pricina scrisoriĭ nu iaste alt[a], făr cât facem ştire dumital[e] că, iat[ă], cumpărându satul Poiana Măruluĭ de la Nalaţi Andreiaş cu fraţiĭ luĭ şi de la Sechil Adam cu fraţiĭ luĭ, toate părţil[e] lor ce aŭ avut acol[o], cu iobagĭ cu tot, pe seaama noastră, şi trimiţându de aŭ venit birăul de acol[o], ca să ne dea seaama de iobagiĭ de acol[o], să vedem, sânt toţĭ pe loc, saŭ nu sânt, ne-aŭ dat seaama că uniĭ dentr'ânşiĭ sânt fugiţĭ şi aicĭ în ţară. Cariĭ pe aceşte vom trimite de-ĭ vor duce iar acolo la sat, iar un iobagĭ anum[e] Radul Igoiul, cu frate-săŭ Voico, aceştea sânt fugiţĭ acol[o] în Ţara Bârsiĭ, într'un sat ce-l chiamă Vălcanul. De care lucru poftim pe dumneata, viind oamenĭ de la Poiana-Măruluĭ, care-l ştiŭ şi-l cunoscu, să trimiţĭ şi omul dumital[e], înpreun[ă] cu eĭ, să-l ià de acol[o], şi să-l ducă iar la urma luĭ la sat, şi vom mulţumi dumitale. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata pururea.

Iun[ie] 18 d., l[t] 7215 [1707].

De bine voitoriul dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe Fetchiel, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

7.

Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiu gspdru zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchiel, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul. Săn[ă]tate şi tot

[1] N° 405.

www.dacoromanica.ro

binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumital[e]. Pricina scrisorii nu iaste alt[a], fără de căt facem ştire dumital[e] că văru nostru Istratie, fecĭorul luĭ Stoian Comisul, având datorie la State Şofrangiul, s'aŭ fost tocmit cu dănsul, de i-aŭ dat pentru acea datorie casel[e] luĭ de acolo, den Braşov, cu zapisul luĭ. Decĭ acum, întănplându-i-să luĭ Istratie moarte, şi rămăindu casa şi jupăneasa, coconiĭ asupra noastră, iat[ă] că am trimis cest neguţătoraş anum[e] Milea, ca să vază de case şi ce iaste înprejurul casiĭ, şi să aşaze omu, să şază într'ăns[e]le, ca să nu s[ă] stric[e], să s[ă] dărepene, ce să le poarte grija, de vreme ce aŭ rămas pe seaama luĭ Istratie şi a coconilor luĭ. De care lucru poftimu pe dumneata, viindu neguţătoraşul acesta, să aibă voe de la dumneata, ca, pe cine va găsi, să pue în casă, să le păzească, să le poarte grija, să n'aibă de cătră cineva vre o opreaal[ă]. Acĭasta acum, şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata.

Mart 22 d., l[t] 7216 [1708].

De bine voitoriul dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchiel, marel[e] judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

8.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gspdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Cinstituluĭ, bun priiatenul nostru şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Barteş Sauler, judeţul, şi dumneavoastră de bine voitorilor noştri părgarilor şi alalt tot Sfatul al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, sănătate şi tot binele pohtimu dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Alta, facem ştire dumneavoastră pentru ceĭ 3.000 tl., care v'am dat împrumut maĭ an ţărţu, de sănt acum 3 anĭ, — iat[ă] că trimisem pe sluga noastră acolea; la care am dat şi zapisul dumneavoastră, ca, de va fi cu putinţa şi prelejul dumneavoastră, să ni-ĭ daţĭ cu do-

[1] N° 407.

www.dacoromanica.ro

bănda lor, cât facŭ: 3.900 t[l], capetel[e] cu dobândă cu tot. Vă veţĭ luoa dumneavoastră zapisul, şi banii ni-i va aduce sluga noastră, iar, de nu vă va fi dumneavoastră cu îndămână a ni-i plăti acum, are sluga noastră învăţătură, ca în ce chip să să facă alt felŭ de aşăzământ, precum de la dânsul dumneavoastră veţĭ avea înţeleage. Ce dară, precum socoteala dumneavoastră va fi, au de veţĭ da banĭĭ, aŭ ce feliŭ de aşăzământ să va face, făr de zăbavă să avem răspunsu cu sluga noastră. Acĭəsta, şi mila luĭ D[u]mn[e]zeŭ cu dumneavoastră. Maĭ 30 d., lt. 7216 [1708].

De bine voitorĭ dumneavoastră:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Cinstiţilor buni priiatenilor noştri şi vecinĭ de aproape, dumnealuĭ jupânul Barteş Saulerŭ, judeţul cel mare, cu dumnealor părgariĭ şi cu alalt tot Sfatul al cinstitei cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

9.

† Io Costandin Voevoda bjieiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

† Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor tot cinstitul Sfat al cetăţiĭ Braşovuluĭ, sănătate şi tot binele vă poftim dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Cartea dumneavoastră scrisă de la 30 dni ale trecutuluĭ Noemvrie, o am luoat, şi, de a dumneavoastră bună sănătate înţelegându, ne-am bucurat. Alalte ce ne scrieţĭ dumneavoastră, în care coprinde pentru poveastea caselor ce am cumpărat de la jupânul Nica vameşul acolea la Braşovul Vechiŭ, am înţeles. De care lucru noĭ adev[ă]rat am fost scris jupânuluĭ Nicăĭ ca să zică dumneavoastră (de vreame ce am cunoscut că aţĭ fi tănjindu şi aţ fi bănuindu căcĭ le-am cumpărat), şi am zis ca să vă descopere dumneavoastră, să ştiţĭ că de la dumnealuĭ le-am cumpărat cu bun temeiŭ, dându-ne atâta zapisul dumnealuĭ devânzare, cât şi alte zapise ce aŭ maĭ avut de la cine aŭ

[1] N° 418.

www.dacoromanica.ro

cumpărat şi dumnealuĭ casele acealea; care case sănt acum 6 anĭ de cănd le-am cumpărat, găndindu că de spre dumneavoastră nu va fi nicĭ-o bănuială, iar acum ne mirăm ce iaste poveastea de nu ne îngăduiţĭ şi vă vedem în bănuelĭ, nesuferindu să le ţinem. Dar vom să zicem dumneavoastră că nu săntem numaĭ noĭ acum cumpărătorĭ de case acoleà în Braşov, ce încă de maĭ nainte, dupe'n zilele luĭ Mateiŭ-Vodă, bogaţĭ de ceştĭ de ţară boiarĭ aŭ cumpărat, cine aŭ vrut şi cuĭ aŭ trebuit, case acolò în Braşov, afară de cetate, şi şi den rudeniile noastre aŭ cumpărat, precum să şi veade că pănă astăzĭ ţîn şi stăpănescu, şi nicĭ căt n'aŭ fost opriţĭ. Las că neguţătorĭ, feliŭ de feliŭ, Grecĭ, Sărbĭ, aŭ cumpărat şi cumpără totdeauna. Dar pe noĭ cum ne osebiţĭ dumneavoastră? Şi aţĭ pus în socoteală ca să nu ne îngăduiţĭ? Care lucru n'am fi găndit nicĭ de cum, ce încă socotiam, de vor avea vre unĭ opreală a cumpăra, iar pentru noĭ, necum să ziceţĭ ceva, ce încă să vă fie dumneavoastră cu păreare bună. Maĭ vărtos că, de am cumpărat aceale case, nu ştim să să fie făcănd dumneavoastră nicĭ-o păgubire, — că noĭ în casele acealea, nu doară că vom să punem să să vănză, aŭ niscaĭ vinurĭ, aŭ să să lucreaze alte meşterşugurĭ (că den mila luĭ Dumnezeŭ cu acea hrană nu ne hrănim), fără căt, avănd pen multe locurĭ case, ne-au poftit inema ca să avem şi acolea nişte căşcĭoare, să să afle, şi căte odată să fie şi pentru odihna oamenilor noştri ce trimitem cu trebĭ, şi s'ar fi căzut nicĭ de căt de spre partea dumneavoastră bănuelĭ să nu auzim pentru acĭasta; că ce mare lucru iaste?! Maĭ vărtos că noĭ pe dumneavoastră în multă dragoste vă avem, şi, de ce sănt poftile dumneavoastră, nu ne apărăm, şi şi oameniĭ dumneavoastră, orĭ ce le ar trebui şi ar pofti den ţara noastră a cumpăra, aŭ viĭ, aŭ case, aŭ niscaĭ bucate, neopriţĭ sănt, dar dumneavoastră pre noĭ a ne opri şi a nu ne îngădui să ţinem aceale case, den ce pogoară şi ce iaste pricina, poftim pe dumneavoastră, un răspunsu să avem. Şi, cu acĭasta sfărşindu, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneavoastră pururea. Dich[e]m[vrie] 6 dn., lt. 7217 [1708].

De bine voitoriŭ dumneavoastră: *Io Costandin Voevod.*

www.dacoromanica.ro

[V:] † Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor cinstitul Sfatu al cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să să dea.

[Pecete mare, roşie[1].]

10.

† Io Costandin Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vla-h[i]scoe.

† Aĭ noştri de bine voitorĭ şi vecinĭ, dumnealor tot Sfatul Braşovuluĭ, sănătate poftim de la Dumnezeŭ. Cartea d[u]m-ne[a]voastră ne-aŭ venit, şi de sănătatea domneavoastră ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aţĭ scris, am înţeles. Pentru poveastea caselor ce cumpărasem acolea în Braşovul Vechiŭ, precum curge lucrul am văzut, şi am înţeles şi den cartea luĭ Ghierghe Dedireh. La care ce să maĭ răspundem alt, văzând că puneţĭ dumneavoastră înnainte pricină, cu care ne spărèţĭ şi ne lepădaţĭ a nu putea ţinea noĭ aceale case?! Măcar că pricinile aceastea să cunoscu a fi şi a ne purta în meşteşugurĭ; cari nicĭ am fi gândit să vedem şi să auzim de la dumneavoastră unele ca aceastea. Iar, de aŭ fost a ne osebi şi a nu ne priimi, de'ntăiaşĭ dată de când le-am cumpărat, mergând acum al şaselea anŭ, să ne fiţĭ arătat, şi anume să ne fiţi răspunsu (precum şi acum), — că ne-am fi lehătit. Dăstul că ziceţĭ şi ne lăsaţĭ pre noĭ înşune să judecăm de să cade să le ţinem, aŭ de nu să cade, şi, adevărat, cum ziceţĭ dumneavoastră, judecătorĭ săntem, nu numaĭ ca un judeţŭ al uniĭ cetăţĭ, ce şi judecătorĭ şi stăpânitorĭ uniĭ ţărĭ săntem, den mila luĭ Dumnezeŭ, şi ni să pare doară şi maĭ bine să ştim a pravililor şi a rânduelilor a altor lucrurĭ maĭ marĭ, dar cu cât a moşiĭ şi a case de aceastea? Noĭ aşa ştim că cu direaptă judecată iaste, când cumpără cineva, aŭ moşie, aŭ casă, şi până la un an simte cel ce iaste neamul (adecă sângele), iaste volnic a-şĭ luoa moştenirea luĭ înnapoĭ, iar, deacă să maĭ povărneaşte şi să învecheaşte lucrul, nu dă judecata să să strămute. Dar cu cât noĭ, că ne ştim cumpărătorĭ de şase,

[1] Nº 414.

www.dacoromanica.ro

şapte anĭ, şi, cănd cumpăram casele acealea, acel Ghierghie Dedireh nu era dăpărtat undeva, ce acolea să afla, auziia şi şi vedea, darŭ căcĭ ne îngăduia? Ce să maĭ zicem, şi ce să maĭ lungim cu vorba? Să cunoaşte lucrul de faţă, că nu vă iaste voia a ne suferi să avem aceale case acolea. Ce noĭ încă, cu sila şi făr pofta dumneavoastră nu vom putea. Făr de căt, deaca vreame ce nu să poate şi nu vă iaste voia ca să le ţinem, noĭ ne cearem baniĭ cu dobănda lor, zeacea a doĭsprăzeace pe an, — că noĭ am dat pe dănsele 550 de florinţĭ: acum ne aducă acel ce să face moştean caselor şi nu ne îngăduiaşte, baniĭ cu dobănda lor, căt va face de cănd le-am cumpărat, cum zicem, zeacea a doĭsprăzeace pe anŭ. Şi noĭ încă-ĭ vom da zapisele ce vor fi pe aceale case, şi să-ĭ fie casele de bine! Măcarŭ că făr de cale iaste şi peste nicĭo dreptate, iar încăşĭ ce să facem? Deaca nu să poate să le ţinem, aducă-ne baniĭ *[adaus:* cu dobănda lor], şi-şĭ ţie casele. Acĭasta, şi fiţĭ dumneavoastră sănătoşĭ.

Ghen[arie] 3 dni, l^{t} 7217 [1709].

De bine voitoriŭ dumneavoastră:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Aĭ noştri de bine voitorĭ şi vecinĭ, dumnealor tot Sfatul cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

II.

Cinstituluĭ şi al nostru bun priiatin şi de bine voitoriŭ şi vecen de aproape, dumnealuĭ jupănul Bartăşŭ, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţeĭ Braşovul, dum[i]tale săn[ă]tat[e] şi tot binele poftescu de la Dumnezeŭ să-ţ trimiţ[ă] dum[ni]tale.

† Pricina scrisoriĭ nu iaste de altu, făr de căt veĭ şti dumneta că şi eŭ aicĭ, Sămbăt[ă], din ajutorul luĭ Dumnezeŭ săn[ă]tos am venit, şi pă Măria Sa Vod[ă] încă, d'inpreun[ă] cu toţ alalţ aĭ Mării Sale, săn[ă[toş i-am găsit. Şi, arătăndu-ĭ Mării Sale şi scrisoarea de la dumnealuĭ jupănul Didireh

[1] N° 422; copie contemporană în n° 425.

www.dacoromanica.ro

pentru tocmeaala şi schimbul ce am făcut, adec[ă] să dea Mării Sa Vod[ă] maerul şi să ià locul cuţetaruluĭ, Măria Sa Vod[ă] foarte i-aŭ părut bine şi i-aŭ plăcut acĭastă tocmeaală; numaĭ atăta Mărie Sa zice că ar fi bine să aibă Mărie Sa şi scrisoarea de la cuţitarul pentru (pentru) acel loc, dupre cum ştiĭ dumneta că ziceam eŭ dumneavoastră că ar fi bine să iaŭ şi acea scrisoare, — căcĭ că aşa să şi cade. Şi dumneata ziceaĭ că piste 3, 4 zile să va face şi acea scrisoarie şi o veĭ trimite dumneta. Decĭ acum ştim că doară să va fi isprăvit şi acea scrisoare. Decĭ iat[ă] că am trimis cest fecĭor într'adinsu pentru acea scrisoare, dupre cum dumneata aĭ fost şi de'ntăĭ, şi păn mijlocul dumitale s'aŭ făcut acĭastă tocmeaală, fiind într'ajutor şi dumnealuĭ jup[ă]nul Ghiorghe Dreaotu şi dumnealuĭ funogĭul —. Şi, spuind Mării Sale luĭ Vod[ă] că aţ fost dumneavoastră într'ajutoriŭ la acĭastă tocmeaal[ă] şi schimbu, foart[e] vă mulţumeaşte dumneavoastră de dragoste ce aţ arătat dumneavoastră către Măriia Sa Vod[ă]. Ci dar, fiind această treab[ă] asupra mea ca să o isprăvescu, mă rogu dumitale să trimiţĭ dumneata acea scrisoare de la cuţitarul, pentru acel loc, ca să fie Mării Sa Vod[ă] pă deplin odihnit, şi de către dumneavoastră mulţumit. Decĭ, cum zic, fiind eŭ dup[ă] acĭastă treaab[ă] orănduit ca să o isprăvescu, şi ştiind pă dumneata om de omenie, alergu la dumneta cu aceast[e] puţine rănduri: de vreame ce şi d'intăĭ pă muljocul *(sic)* dumitale s'aŭ făcut acĭastă tocmeală, şi acum mă rog dumitale să o şi obărşeştĭ. Şi, făcănd dumneta acĭastă osteneaală, eŭ încă voĭ sluj[i] şi voĭ mulţumi dum[i]tale. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ rog pur[u]rea să te păzească pă dumneta cu fericit[ă] săn[ă]tate.

Mart 14 dni, l[t] 7217 [1709].

Al dumitale pururea de bine voitor şi gata a sluji:

Toma Cantacuzino Vel Spat[ar].

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru bun priiaten şi de bine voitor şi vecen de aproape, dumnealuĭ jup[ă]nul Bartăş, marel[e]-judeţ

www.dacoromanica.ro

de la cinstita şi mare cetate Braşovul, dumisale cu censte şi cu fericet]ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecetea ştiută, pe ceară neagră [1].]

12.

† Cinstituluĭ şi al nostru maĭ mare, dumnealuĭ judeţuluĭ ot Braşov, dumneata jup[ăn] Bortiş, cu plec[ă]cĭune mă'nchin dum[i]tal[e] şi rog pre milostivul Dumnezău ca să ţie pre dumneata cu bun[ă] şi fericită săn[ă]tate. Pricina scrisoriĭ nu iaste de alt, făr de căt — *[spaţiu mare alb]* căcĭ aŭ venit omenii dumital[e] şi le trebuia de grab[ă], pentru treaba dumital[e] şi pentru treaba Sfatuluĭ, cu zapisul dum[i]tale, t[l] 300. Ci eŭ, pentru voia dumital[e], am dat oamenilor dum[i]tal[e] t[l] 300, şi am luat zapisul dumital[e]. Şi, venindu acĭi omenĭĭ dum[i]tal[e], îţ vor spune dum[i]tal[e] şi din gură. Ci de acĭasta fac ştire dumital[e], şi, căndu veĭ avea dumneata baniĭ aceştea, îĭ veĭ da dumneata la jupăneasa Anna măsăriţa, şi pentru credinţa veĭ lua dumneata de l[a] dumneaeĭ o scrisoare, păn vom trimit[e] şi zapisul dum[i]tal[e], însă la jupănul Ghiorghii Orgănaşul. Cu acĭasta sfărşăndu, iar rog pre milostivul Dumnezău ca să ţie pre dumneata cu bun[ă] şi cu fericită săn[ă]tat[e].

Iul[ie] 18 dni, l[t] 7217 [1709], ot Buc[u]reştĭ.

Δοῦλος τῆς παντοτίνος *(sic)*: Μανὸς Ἀποστόλου.

[V°:] † Întru cinstit[ă] măna dumnea[lu]ĭ jupănuluĭ Bortiş, judeţul ot cetatea Braşovuluĭ, cu cinste şi cu săn[ă]tat[e] să s[ă] dea, la Braşov.

[Pecete neagră, mică, ruptă [2].]

13.

† Cinstituluĭ şi al nostru bun voitoriŭ, dum[nealuĭ] marele-judeţ al cetăţiĭ Braşovuluĭ. De la a tot putearnecul Dumnezeŭ poftim ca s[ă] dăruiască dumitale fericită viiaţă, cu bună norocire, întru neclătită stare. Pricina scrisoriĭ cătră dumneata nu iaste de alt, făr de căt iarăş maĭ poftim pă dumneata

[1] N° 703.
[2] No. 698.

www.dacoromanica.ro

pentru ceĭ banĭ aĭ noștri, ce sănt la dumneavoastră, că aicĭ ne scriŭ oamenĭĭ noștri ce avem acolea, asupra acestor trebĭ, cum că dintr'ănșăĭ ne-aț fi dat dumneavoastră t[1] 1.500, iar ceialalțĭ banĭ staŭ jos. De care lucru poftim pă dumneavoastră, ca pă niște bunĭ voitorĭ și aĭ noștri vechĭ priiatenĭ, ca s[ă] faceț dumneavoastră bine, să ni-ĭ dați pe toțĭ deplin, dup[ă] cum scrie zapisul dumneavoastră. Că unul Dumnezeŭ știe la cătă supărare și năcaz mă aflu de supărarea datornicilor, — că nicĭ-o zi nu am răsuflu și odihnă de dănșiĭ. Ci faceț dumneavoastră bine, de ni-ĭ dați toțĭ, ca s[ă] ne măntuim și noĭ de supărătorĭ, și să ne maĭ ușurăm de sarcina ce ne iaste în spinare, și vom și mulțămi foarte dumneavoastră. Acĭasta, și iarăș putearnicul Dumnezeŭ să păzească pă dumneata pururea întru fericire.

De bine voitoare și veache priiatenă:

Marica Doamna
a răposatului Costandin-Vod[ă] B[răncoveanu].

[V°:] Cinstituluĭ și al nostru de bine voitoriŭ, dumisale Veliștan, marele-județ al cetățiĭ Brașovuluĭ, cu mult[ă] sănătate să să dea.

[Pecete neagră, octogonală, cu vulturul, soarele, luna, coroana și МАРІН БЖІЮ МАСТІЮ ГПЖДН ЗЄМЛН ЎГГРОВЛАХНСКОЄ[1].]

14.

† Cinstituluĭ și al nostru de bine voitoriŭ și vecin de aproape, dumneata jupâne Filștai, marele-județ al mareĭ și cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, înpreun[ă] cu tot Sfatul. De la Dumn[e]zeŭ săn[ă]tate și tot fericitul bine poftescu dumitale, înpreun[ă] cu tot cinstitul Sfat al cinstitiĭ cetăț. Precina aceștiĭ cărțĭ nu iaste alta, numaĭ să știm de săn[ă]tatea dumitale. Dup[ă] acĭasta facem știre dumitale că iat[ă] trimisem pă jupânul Neacșul, omul nostru, pentru ceĭ banĭ aĭ noștri ce avem la dumneavoastră. Ci vă poftim să faceț dumneavoastră bine, cățĭ aŭ maĭ rămas, să s[ă] dea și aceia la omul

[1] N° 426.

www.dacoromanica.ro

nostru, să ni-ĭ aducă. Că şi noĭ avem mare păs de datoriile ce săntem datorĭ; căţ nu ne lasă pă zile şi pe cĭasurĭ a răsufla(t), — căt. şi în patriia noastră fiindu, dar amară viiaţă treacem, maĭ mult pentru datoriile aceaştea. Ci, precum v'am şi maĭ scris dumneavoastră, faceţĭ bine şi nevoiţĭ să ias[ă] baniĭ fár zăbavă, ca doară m'aş maĭ uşura den datoriĭ. Că acum, la primejdie ce am ajunsu, ca cum ni i-aţĭ dărui de la dumneavoastră. Acĭasta, şi mila luĭ Dumn[e]zeŭ pururea să fie cu dumneata.

Iun[ie] 19 d., lt. 7225 [1717].

De bine voitoare dumneavoastră şi veache den priiatenĭ:

Marica Doamna

a răposatuluĭ Costandin-Vodă.

[V°:] † Cinstituluĭ şi al nostru de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jup[ă]nuluĭ Filşteaĭ, marele-judeţŭ al cinstitiĭ şi mareĭ cetăţ Braşovul, înpreun[ă] cu tot cinstitul Sfat, cu fer[i]cită săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecetea ştiută[1].]

15.

† Cinstituluĭ şi al nostru maĭ mare şi de bine voitor dumnealuĭ jupan Ştefan Filiştahi, marele-judeţ al cinstiteĭ şi vestiteĭ cetăţ Braşovuluĭ, cu săn[ă]tat[e] şi cu multă plecăciune mă închin dum[i]tal[e], rugându pre milostivul Dumnezeŭ pururea ca c[a] să ţie pe dumneata suptŭ mare mila Sf[ţ]nţieĭ Sale. Cu plecata-m[ĭ] scrisoare către dumneata nu-m iaste de alt, fără de cătŭ, întâĭ, să cercetez de bună sănătatea dum[i]tale şi a toată cinstită casa dum[i]tale; a doao, mă rog dum[i]tale pentru un Stoica ce iaste închis de nepotul nostru Costandin pentru o mare pagubă ce ne-aaŭ făcut aicea. Care el singur mărturiseaşte. Care scule i le-am datŭ la întânplarea vremilor în măinile luĭ, ştiindu-l că iaste slugă a unuĭ priiaten al nostru înţelept, şi pe el nu-l ştiiam că iaste hoţ, şi, fiindŭ încredinţată şi maĭ nainte despre dânsul, ca s[ă] stea până voĭ veni de la ţară. Dupre cum şi alţiĭ mulţĭ lasă priiaten,

[1] N° 427.

www.dacoromanica.ro

unul la altul, am lăsat şi eŭ 2 săculeaţe ale noru-mea, pecetluite, la dănsul, ca, cănd ŭ le voĭ ceare, să le iaŭ iar, dupre cum le-am dat. Iar el ca un hoţ şi ca un omŭ răŭ, aŭ stricat peceţile şi aŭ luat aceale scule, care le-aŭ doveditŭ el singur. Care eŭ înţeleseĭ. Ce zice el că i-am făgăduit să-ĭ plătescu osteneala, zicăndu că s'aŭ ruptu, rădicăndŭ avuţiia de la 7 case peste bolovan[ĭ]. Dar ştiĭ dumneata hoţul căte pricinĭ găseaşte: până îl duce să-l şi spănzure, adevărul nu mărturiseaşte. Iar eŭ mărturisescŭ înnaintea luĭ Dumnezeŭ şi înnaintea dum[i]tale că aceastea ce le zice el că i-am făgăduit cevaş, au aŭ fost ale altora, minciunĭ grăiaşte. Că, să mă judece Dumnezeŭ trupeaşte şi sufleteaşte, de nu spuiŭ adevărul, cum că nu i-am făgăduit să-ĭ daŭ măcar un ban; dar eŭ nu le-am dat să şază în prăvăliia luĭ, aŭ c'aveam numaĭ pe el priiaten, ci, de nu l-aş fi ştiut că şade la acel priiaten, le-aş fi dat la alte obraze maĭ de cinste decăt el. Ci mă rog dum[i]tale să nu-ĭ iaĭ dumneata cuvintele în seamă, ceale ce le zice, că el, ca un hoţ, va să zică multe vorbe; ci să s[ă] pedepsească ca un hoţ, ca s[ă] le mărturiseascâ toat[e], că nu iaste pagubă puţină. Şi, de nu mă veĭ crede dumneata pe mine, cum că nu i-am făgăduit nimic, să-ĭ daŭ eŭ dupe leagea noastră: voĭ lua şi carte de afurisanie cu mare blestem, înpreună şi cu multe mărturiĭ. De acĭastă mă rog dum[i]tale, ca să ne fiĭ dumneata îndreptător, şi să nu să slobozească hoţul, măcar şi chiezaş de ar găsi,— că hoţul chezaş nu să cadă să aibă. Cu acĭasta şi iar pre milostivul Dumnezeŭ rog ca s[ă] păzească pe dumneata întru mulţĭ anĭ cu fericire.

M[e]s[iţa] Av[gus]t 19 dni, 7236 [1728].

† A dum[i]tale plecată:

Zamfira a răposatul[uĭ] Man[u]luĭ Apostol.

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru maĭ mare dum[i]sale jupăn Stefan Filiştahi, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, cu cinste şi cu săn[ă]tat[e] să s[ă] dea[1].

[Pecete neagră cu ȝ.]

[1] N° 720.

www.dacoromanica.ro

16.

Notițe de Antonie Constandin, fost negustor în Brașov, scrise între anii 1813 și 1832 (comunicate de d. profesor Andreĭ Bîrseanu, proprietarul manuscriptuluĭ):

1. 1811, April 25: aŭ răposat Prințipu marele Brancovan, anume Emmanuil, zioa Marțĭ, și l-aŭ îngropat April 26, Miercurĭ, cu mare paradie la biserica cea din Cetate, cu 6 caĭ tot înbrăcațĭ în postav negru și cu un edec iarășĭ înbrăcat cu postav negru. Care și acuma să vede groapa Mărieĭ Sale, în grădina biserici, foarte înfrumsețată, aicea în cetatea Brașovuluĭ.

2. 1821, Avgust 20: au răposat cocona Brancoveneasə, Sămbătă, și o aŭ îngropat la 21, Duminecă, la 10 ciasurĭ înaintea prănzuluĭ, cu mare pompă. Că aŭ fost patru caĭ înbrăcațĭ tot în postav negru, și i-aŭ citit slujba în mijlocul tărguluĭ, și aŭ spus logos chir Neofit Duca, dascalul cel mare; și aŭ îngropat tot în groapa aceia, care aŭ fost îngropat și soțul Domnie Sale, și până în 40 de zile aŭ slujit Vlădica Pogoniani, care iaste numele Dionisie. (Și Prințul să află scris iarășĭ aicĭ la Nr. 159).

3. 1822, April $^{10}/_{22}$: aŭ răposat în Domnul cel de bun neam boeru și Generariul Costache Ghica, și l-aŭ îngropat la $^{12}{}_{24}$ April la biserica Șcheiuluĭ, și l-aŭ adus cu mare orănduială din Cetate. Că la 3 ciasurĭ după ameaz l-aŭ rădicat, puindu-l în calească pă postav negru, luînd coșu după calească și puind la calească și 6 telegarĭ, toțĭ înbrăcațĭ în postav negru, și la fiește cal avea căte un vizitiŭ înbrăcat în haine negri și cu pălăriia desfăcută, și 4 caĭ povolnicĭ, înpodobițĭ, și înnainte mergea preoțĭ înbrăcațĭ ca la 60, și apoĭ Mitropolitul Țării-Rumănești, Preaosfințiia Sa chir Dionisie, și alțĭ v'o 4 arhiereĭ și vr'o 10 igumenĭ, și i s'aŭ citit slujba în curtea bisericiĭ, și apoĭ după aceia l-aŭ pus în paraclisul cel vechĭ, și apoĭ Joĭ dimineața l-aŭ pus într'un car și l-au dus la satul Domnieĭ Sale, la Bucov, și mare paradie i s'au făcut, că toțĭ Domni Maghistratuluĭ aŭ fost. Si Dumnezeŭ...

www.dacoromanica.ro

17.

Copia copiae e graeco litteris latinis in valachicum translata [1].

Avend in gind in toate zilele nepraznika moarte schi vijatza omului este preskurte, inse stijnd schi kite vrezsmaschi mei pot ka sze fake in urma reutetz schi kite intrizs pot se samene pizmaschi, de multe ori, in multe vremj, am pus in gind se-m orindujesk spre bine lucrurile mele, schi se orindujesk prin diate la tsine schi in tse kip trebue se se importzaske averja mja, ka sze nu lasz dupe moartja mia la klironomi mei giltsevurj schi zsudeketz, prekum de multe ori pone akuma sau intimplat la altzi, kari, orj nau orendujit bine schi la vreme avuturile szale, ori, murind, au leszat diadohi nevrednits schi giltzevitorj. Dar, fiindke in Bukurestj ale vietzi schi a dregetorije mele grizs nu mau ingeduit sze dau sfirschit la atsasta, akum, aflindume szlobod de grizs, am gesit ku kale (in diastime de 4 anj tse me aflu in Transylvania) sze fak katagrafie de isprave la avutzija atseja, tse Imporatul cseresk mi-au derujit din darurile luj tsele bogate, orinduind ka, din avutzija atsasta, se se fake keltujala ingropetzunyi mele, pomenirile tsele trebuintsoasze dupe vremj, derujirj schi milostenij schi filodorine [=daruri de iubire] la rudele mele, dupe putintza avutzij mele, schi la szluzs, prekum sze arate mai zsosz.

Dare, fiind ka avutzije in moneta nu sze afle, sze numeschte intratsasta diate tsele tse am a primi de pela datornitsi miej ku imprumetare, dupe vremj, prekum obligatiile lor arate; kare fiint pusze szupt petsetija mia in munile epitropilor atsestej dietzi, morturisesk inaintea Dumnezeului cseresk, ka kind asch fi infetsischat inaintija infrikoschatej zsudeketji luj, pentru ke nimike, nits makar un ban, nu am repit in vremja dregetorijei mele de la Sfimta Episcopie Rimnikului i de la Sfimta Mitropolia, tsi numaj din porunka domnyaske schi din indemnarja schi rugetsunija boerilor tse am keltuijt la kese-

[1] Actele ce urmează mi-aŭ fost comunicate de d. Neagoe Popea, profesor în Focşanĭ. D-sa le-a copiat după condicile de còpiĭ braşovene.

www.dacoromanica.ro

torijle fetelor szeratse schi azsutorintza la sirimanij, pre kari schi ku al meu jam azsutat; din kare, lipon[1], ka omul, in viatza mia am strins schi am dobundit ku szilintze schi cu asuderj schi am a primi de la personele tse li am imprumutat, prekum sau numit maj sus. Dupe tse se vor aduna ku orindujale atseste toate de ketre epitropi las ka se se de maj intija la spitalul de aits din Braschov, tse vor geszi ku kale epitropi. La episcopia Ardjaluluĭ ampile [= odăjdiile] atsele, kare am intseput sze le fak. Ketre protopop, dupe analogia avutzij mele, tse vor geszi ku kale epitropi. Lui kir Theodosie duhovnikului meu, asemenea, preotzilor de la biszerika din Skej un filotim. La biszerika kare me vor ingropa, un filotim pentru mormunt. La Sfunta Mitropolie din Bukurest, asemenja. La Kutja de Mile din Bukurest pomenirele mele tsele sufletestije. La monestirjia de la Mega Spileon din Peloponis 12 amfij [ἄμφια = veşminte], treij ponky [pungĭ?]. Asemenija la 3 biserits de akolo, la lokuri seratse schi ku disnikia [= greutăţĭ]. O poretije din ampile mele tsele archierestij se dja luj Stratonikias kir Ioanikie. O poreke diakoneschtij diakonului meu, Danil. La nepoata mia Porfiritza, blana ku samur schi un dsar [= şal], pentru multe muntsi tse au tserkat la betesugurile mele. Pitarjului Nicolai, nepotului meu, kare miau sluzsit schi ka o szluga proasta, ij lasz toate inbrekemintele mele. Iare tseloralalte rude, fiind ke in viatza mia li am azsutat prin putintze, akum le lasz kite un filotim. La mursj [= mulţĭ] asemenija, kerora le sint dator, are obligatzia mia. La toate atsestja lasz epitropi aj mej, ku toate stepunirija, pe Sfinztzija Sa Popa Simeon, pe kir Hadsi Iordan schi pe nepotul meu Serdarjul Ilie, keruja fiint datorj 6 mij de lej ku dobunda lor, tse au numerat la Kamara domnjaske, inke de 5 ani. Schi, dupe analogia avutziji mele, schi ½ dupe kibzuiala a epitropilor, cu toate puterjia schi stepunirja se se faka tsele tse se numesk intratsasta diate. Kare este adeverate schi bune. Pentru atsija mam schi iskelit. Braschov, 12 Sept. 1825.

Tsele tse sau 'orendujit intratsasta diate a lui proin Mi

[1] Λοιπόν = de almintere.

www.dacoromanica.ro

tropolitul Nectarie, din kuvunt in kuvunt am auzit din gura luj, schi, dupe tse sau isprevit atsasta diate, i szau dat ka sze o iszkeljaske, dare nau putut. Atsasta merturisesk ketre Dumnezeu schi in kunostintza me.

Archimandritul Theodosi schi preot al Biseritsi gretsestij din Braschov.

Simeon Popovits asemenija. Hadsi Iordan.

18.

Inclyte Divisoratus!

Quandoquidem ego infrascriptus a tempore factae Coronam emigrationis e Valachia boeronum, continuo per 5 annorum intercapedinem penes proxime denatum Reverendissimum antea Metropolitam Transalpinensem Nectarium fideliter serviverim, hicque denatus mihi, tanquam suo nepoti, cuius felicitatem exoptabat, semper appromiserit quod meam mercedem cumulate et generose, simul et adsemel persoluturus sit, — inter haec cum denatus, Coronae expendiose vivens, praecipue in pecuniae deffectu reperiretur, suo appromisso ad subsecuram usque ad proximiorem Coronae suam mortem haud satisfecerit; quod ipsemet in confectis super ultima sua voluntate litteris testamentalibus ultronee confitetur. Ubi in remunerationem longaevi et fidelis huiusmodi servitii, quocunque titulo venientia sua vestimenta mihi confert. Non obstante autem eo quod mea penes ipsum praestita servitia, quae vel humillima quoque meum statum et conditionem non decentia, penes ipsum subivi, longo maiorem summam, quam pretium mentionatorum vestimentorum ferirent, siquidem, levi calculo, in 3.000 r. florenis praefixa annuali mea mercede, haec pro 5 annis ad 15.000 r. florenorum valorem adsurgerent, — tamen hac quoque vestimentorum collatione acquiescere necessitor, ex eo quod summam meam pecuniariam, quam aliunde mea industria conquisitam habebam, intra mei servitii 5 annos, pro meis vestimentis et aliis necessariis requisitis consumserim, adeoque de praesenti in tam miserabili statu reperior,

www.dacoromanica.ro

ut nec necessariis sumtibus quotidianis aut aliquorsum memet pro obtinendo aliquo servitio conferendi, provisus sim;

Quamobrem, cum denati emeriti Metropolitae omnes facultates Coronae, post suam mortem relictae, inventatae sint, perdemisse supplicare sustineo I. Divisoratui, dignetur ad concernentes testamenti nectariani exequutores, Hadsi Iordan Hadsi Genovits, Reverendum Simeonem Popovits, parochum Bolgarszegiensem, et reliquos, paternam edere ordinationem, quo 5 annorum continui mei servitii mercedem, mihi, aut, ad tenorem testamenti, in collatis mihi per testantem vestimentis, aut vero in parato ære 15 000 r. florenorum valorem eo potiori extradare velint, quod servilis merces proferenter semper exsolvi soleat quodque ego heic loci absque ulla servitii occupatione diutius commorari haud possim et necessariis quotidianis quoque sumtibus destituar, adeoque aliorsum, pro acquirenda aliqua vivendi conditione, proficisci denecesse habeam.

Paternamque præstolans consolationem, iugiter emorior,

Inclyti Divisoratus humillimus servus

Nicolaus Pitarj,
servus hucdum denati emeriti
Metropolitae Nectarii Transalpinensis.

19.

Către cinstitul revizorator al Braşovuluĭ.

Arăt cinstituluĭ revizorator că eŭ, aflându-mă nepoată de spre bărbat a răposatuluĭ Mitropolit Nectarie, şi lăcuind cu dănsul aicea, în Braşov, tot supt un acoperemănt de sălaş, am fost îndatorată de l-am căutat maĭ bine decăt pă tatăl mieŭ, la toate boale şi neputinţele luĭ, cum şi la cea dăn urmă boală au şi murit în braţele mele. Aşa dar, cunoscănd răposatul slujbele mele, au lăsat în testamentul săŭ ca să mi să dea un şal şi o blană de samur. Pentru care mă rog să să dea poruncă revizoratoruluĭ către epitropĭ ca să mi să dea aceste lucrurĭ fără întărziere. Că, înterziindu-să aciastă

www.dacoromanica.ro

dare, poate să să strice aceste lucruri, şi atuncea nu ştiŭ cine va fi răspunzător.

A cinstituluĭ revizorator slujnică:

Profira Serdăreasa.

825, Nov. 8 20.

20.

Către cinstitul revizorator al Braşovuluĭ.

Arăt cinstituluĭ revizorator că eŭ de şapte anii înainte plătind pentru răposatul Mitropolit Nectarie şase miĭ de leĭ, carii baniĭ fiindcă am fost silit, a-ĭ da fără de a-ĭ avea, i-am luat împrumut cu grea dobândă de la negustorii, precum să obicinueşte în Bucureştiĭ. Şi, fiindcă aceştĭ baniĭ sănt ştiuţĭ de toţĭ şi netăgăduiţĭ chiar de Preasfinţia Sa părintele Mitropolit chir Dionisie şi cunoscuţĭ de dumnealuĭ Logofătu Nicolae al Mitropolii, şi ştiuţĭ de epitropiĭ de la testamentul răposatuluĭ, unde orăndueşte ca să mi să plătească cu dobânda lor, şi, socotindu-ĭ, fac 13.560 de leĭ. Pentru care mă rog să să facă poruncă cătră epitropiĭ, ca să mi să plătească, fiindcă sănt silit şi eŭ de alţiĭ datornicĭ de aicĭ, şi cu tot respectul sănt al cinstituluĭ revizorator.

Umilită slugă:

Ilie Sărdar.

825, Nov. 8/20.

21.

Către cinstitul revizorator al Braşovuluĭ.

Arăt cinstituluĭ revizorator că eŭ, având să iaŭ de la răposatul Mitropolit Nectarie 1.231 de leĭ, banĭ cheltuiţĭ pă drum, când au venit răposatul în Braşov, şi de chilie cheltuială aicĭ în Braşov, cu catastih, care catastih însemnează răposatul la testamentul săŭ ca să mi să plătească, şi, fiind numitul catastih chiar în lada răposatuluĭ la catagrafie ce s'au făcut de dumnealuĭ Logofătu Nicolae al Mitropolii şi de Preasfinţia Sa părintele Mitropolit chir Dionisie, s'aŭ aflat şi acest catastih, care s'au şi însemnat de Preasfinţia Sa.

Mă rog dar de cinstitul revizorator să poruncească unde

www.dacoromanica.ro

să cuvine a mi să plăti baniĭ, că și pă mine mă silește datornicii de aicĭ. Și cu tot respectul sănt al cinstituluĭ revizorator.

Umilită slugă:

Ilie Serdar.

825, Noemvrie 13/25.

22.

Cătră cinstitul revizorator al Brașovuluĭ.

Arăt cinstituluĭ revizorator că eŭ încă de la 819, luând nișteĭ moșiĭ în arendă, ale Mitropolii Valahii, de la răposatul Mitropolit Nectarie, și tot atuncia scoțând pă răposatul dăn Mitropolie, și orănduindu-să alt Mitropolit, nu aŭ ținut în seamă vănzarea răposatuluĭ, ci si-aŭ văndut arenda moșiilor de iznoavă. Și eŭ am rămas cu 18.100 de leĭ dațĭ și cu iscăliturile răposatuluĭ în măna mea. Pentru acest protestez luesc asupra rămasuluĭ de la răposatul pentru împlinirea banilor acestora după adeverințele răposatuluĭ. Și cu respect rămîn al cinstituluĭ revizorator

Umilită slugă:

Ilie Sărdar.

825, Noemvrie 14/26[1].

[1] De la Logofătul Mitropolieĭ, Nicolae, se păstrează această jalbă latinească: Inclyte Magistratus.

Sustineo humillime significare Inclyto Magistratui, me esse deputatum a regimine Principatus Valachiae, litteris recommendatitiis Caesareo-Regiae-Agentiae ad Inclytum Magistratum, causa faciendae conscriptionis bonorum defuncti exmetropolitae Nectarii, cum esset praesumptio, quod aliquos contractus, a parte Metropoleos iam persolutos, apud se retinuisset, et alias chartas necessarias, quae Metropolim ipsam spectant, item suppelectilem argenteam et alias res, quae secum, post abdicatum officium, accepisset.

Inclytus Magistratus dignatus est me inviare ad Spectabilem dominum Senatorem Trausch, qui rem fini manciparet. Ipse dominus Senator disposuit alium a parte Inclyti Magistratus; qui, una cum epitropis et heredibus defuncti, instituit conscriptionem omnium litterarum et aliarum rerum, quas in lumen proferre voluerunt consanguinei defuncti.

Dictos contractus et alia instrumenta litteralia, cum ab his mihi extradari (datis desuper etiam reversalibus), petiissem, responderunt hoc se, sine speciali mandato, facere non posse. Rogo itaque, dignetur Inclytus Magistratus demandare ut dictos contractus caeteraque litteralia instrumenta, quae non

www.dacoromanica.ro

23.

Ketre Tsinsztitul Magistrat!

La 17 şi 5 ale trekutului Sept. Perintele Nectarie Mitropolitul, bolnav fiind ku 3, 4 zile enainte, pela 3 dupe doyszprezetse an reposzat. Atseszt reposzat Mitropolit, en viatze fiind, la Szkaunul Mitropolii, au foszt fekut nu putzine lukruri en potriva intereszurilor Mitropolii, si ateta ennainte de a sze lesza de Szkaunul Mitropolii, ket si maj vertosz au dat fegedueli, de kare szau kunoszkut en urme ke ku felurimi de kipuri nu lau pezit. Ketsy pentru tsele tse el opreszk entraszkunsz din veniturile Kaszi Mitropolii si ale Eparchii, kare szau kunoszkut dreptetzi alle nosztre, tse nam aseszat in Szkaunul Mitropolii, indate tse szau leszat, kare dreptetsi szau tot ammunat ku aszi ku mine, pene tse szau fekut rezkale *(sic)*; pentru kare dreptetzi szentem rebdetori pene akuma şi la o vreme sztremtoratzi ka aszta en kare ne aflem, sze pot szokoti de noy entro mare szume de bani. Apoy are si kete lukrurij de ale Mitropolii oprite pentru szama sza, kare ku kuviintze jera datorij a le entartse atseszt reposzat Mitropolit, si, de szau szilit de tseij dupe empresurujij la sversitul vijetzi a si inkipui asezement szau testamentol puternitsii, insze nau apukat, ketsi lau grebit as da szversitul vijetzi. Iare la entreberile tse szau fekut de are bani, au rezpunsz ke are, si szent aits omul, kare iare lipszeste insze de atsia, fiind dusz la Czara Rumanaszke. Lam entrebat de

ipsos haeredes defuncti, sed ipsam Metropolim et Episcopatum Rimnicensem spectant, neque illis, sed his usui futura sunt, una cum aliquot linteis et mappulis mensalibus *(Tischtücher und Servietten)*, nec non carpento Mitropoleos, extradarentur; cum circa suppelectilem argenteam, quae prorsum deficit, serius investigatio instituetur.

Demum id etiam rogo, ut dignetur demandare, ut ex rebus defuncti nihil devendatur, sed in lystris suis, sub iisdem sigillis, quibus absigillata fuerunt occasione conscriptionis, retineantur; cum multi sint creditores, non modo hic loci, sed et Bukurestini. Qui iugi venerationis cultu persevero.

Inclyti Magistratus humillimus servus:

Nicolaus Logotheta Mitropoleos
et plenipotentiarius.

www.dacoromanica.ro

szent multzi, si au reszpunsz ke szent desztui. Iare pe om nou vrut szem szpuje, szikend ke, viind atsela aits, jeszte bine enkredintzat ke, tsinsztit fiind, i va da negresit.

Dupe engroparea, entelnind pe Szerdaru Ilie, unul din nepotzi atsesztui reposzat Mitropolit, karele vorbind cu noij entemplara unku-szeu, a mortzi, pe omul tsel ku bani reposzatuluj unku-szeu, dupe szpusza luj, el pote hoteri a fi un Szerdari Nekulaje Papa Szekelariu, prekum el va puta dovedi kyar din conrespondencia tse avja ku reposzatul, kum si din emprumuterile tsele de tsei i sze fetsa dela Bukurest aits, fere nitsa un zelog[1].

Dela kare sze entzeledse, ke depozito avja, zelog, bani reposzatuluj, si sze kunaszte ke va fi enpreunat pote cu bani atsesztuluj reposzatuluj, tsestia ke are pusze aits en Brasov, pusze la un lok enpreune ku ale atsesztuj Szerdar, si atsest Szerdari Ilie nau foszt szpusz ke are szokotale a deszkide lezile reposzatului tse szent pusze szupt petsete, ka sze sze praszkrie ortse sze afle entrenszele. Si inke ke au szokotjale a ne adutse si pe noj sze ne aflem fatze. Insze, atsaszta zebovindu-sze pene la 9 ale urmetorului si 27 ale trekutului, am entzelesz ke, kibzuindu-sze, au hoterit ka mai-intij sze vije şi tselelalte rude tse sze afle în Czara-Rummunjaszke, afara, si apoi sze desckize si sze preszkrie.

Ascha dare, la 10 ale urmetori si 28 ale trekutului, am foszt szilitzi sze enstiintzem la Bukurest, jar jeri am primit dela un om al Mitropolii o instiintzare dela 9 ale urmetorului si 27 ale trekutului, prin kare ne arate ke szau aflat de prisztevire (moarte) reposzatului pe akolo si ke, inke mai nainte de a reposza, szau foszt aretat uni altzi ku zapisze vladitsesti, tserind bani dela Mitropolie, kare vladitsesti zapisze szint kunoszkute si stiute, ke szau pletit din veniturile Mitropolii, inke fiind reposzatul Mitropolit. Si reposzatul, ne spergind zapiszele, ljau pesztrat, si, dupe tse szau leszat de Mitropolie, sze vede ke szau dat la uni altzi; insze nu sze stije, pe tote, szau va fi si maj oprit dintrinszele. Si, de va fi ascha, apoi, gaszinduse

[1] Cf. Hurmuzaki, X, p. LI, nota 4.

www.dacoromanica.ro

atselea de tsej tse vor deschkide, poate si atsele sze inparte intraszkunsz, prekum si tselelalte.

Atseszt reposzat Mitropolit, prekum stim, obrazul szeu jeszte enprumutat ku bani dela multzi, si poate remunya dator si la altzi, dintralte pritsinij si szokotelj, si, instiintzindusze uni ka atsesztia, adesze szupereri o sze dea Magisztratuluj, prekum szau si aretat akum la noj prekuvioszul Archimandrit kir Ioszif, karele are a lua dela reposzatul bani tse au reszpunsz pe arenda monostiri Szadova, si in urme nu lau leszat sze adune venitul arendi, rugindune akum Prekuviosija Sza, ka sze fatsem Tsinsztitului Magistrat kunoszkute dreptetzile szale, enpreune ku ale noasztre si ale Mitropolii. Pentru kare si endreznind, ne rugem Tsinsztitului Magistrat, ka sze binevojaske a trimite un secretar al Magistratului ka akum deokamdate szej petsetlujaszke pre ori unde sze va geszi lezile cu avutul reposzatului, si sze sze fake kunoszkut si unde sze afle atselja ale Szerdaruluj Szekelarie, a nu fi szlobod nits sze le riditse, nits makar sze umble tsineva ku jele, pene tse vom vedja, tse urmare sze fatse dela Bukurest, la instiintzare tse am fekut, si vom lua si noi reszpuns la tsele tse am foszt szkrisz.

Szintem ku deoszebitul reszpect tse avem ketre Tsinsztitul Magistrat:

Oszirdik la poruntsi:
Archiepiscop Dionisius mp. [1].

[1] Iosif, egumenul de Sadova, adauge ce urmează:

«Löblicher Magistrat.

Äusserst bestürzt über den mir auf mein Gesuch z. Z. gegeben Bescheid, dass die Gläubiger des hier verstorbenen Metropoliten Nectarie, zur Betreibung ihrer Angelegenheiten, nach Bukurest verwiesen wurden, u. noch bestürzter über die mir gewordene Nachricht, dass dem aus Bucurest hier erschienenen H. Logofet Nicolaj leicht möglich die in dem Nachlass des erwähnten H. Metropoliten vorgefundenen Obligationen der wallachischen Metropolie übergeben werden dürfften, sehe ich mich als Gläubiger dieser Verlassenschaft bemüssigt Einem Löblichen Magistrat nachstehende gehorsamst bittliche Vorstellung in der Hoffnung einzureichen, Ein Löblicher Magistrat werde die von mir angeführt werdenden Gründe gütigst berücksichtigen, ohne dass ich diessfalls nöthig hätte, meine Bitte, womit nicht nur die erwähnten Obligationen von

www.dacoromanica.ro

Adaus la actele pribegilor[1].

I.

† La al nostru cinstit şi de bine voitor şi bun priiatin, dumnealuĭ —, judeţul de la Braşov, săn[ă]tate şi tot binele îţ pohtescu de la Dumnezăŭ să-ţ dăruiască, înpreună cu toţ

hier nicht hinausgegeben, sondern auch die Gläubiger des verstorbenen Metropoliten hierorts liquidirt werden mögen, höheren Orts vorzutragen. Löblicher Magistrat! Glauben sie sicher dass diese Obligationen ihre volle Gültigkeit haben. Als Geistlicher und gewesener Abt in der Wallachey, bin ich mit den diessfälligen Verhältnissen so genau bekannt, dass ich keinen Anstand nehmen würde, die anonym ausgestellten, mit den gehörigen Unterschriften u. Contrasignaturen versehenen, ungerissenen Obligationen für bares Geld anzunehmen, aber eben so überzeugt bin ich, dass weder ich, noch irgend ein anderer Gläubiger des verstorbenen Nectarie, die ausgesprochene Befriedigung wir erhalten können, wenn diese Obligationen der Metropolie zürückgegeben werden; denn natürlich würde in diesem Falle die Erben jeden Gläubiger an die Metropolie verweisen, welche ihnen die Mittel der Befriedigung aus den Händen genommen, während die Metropolie, ihrerseits, wie es bereits nicht nur früher, sondern auch jetzo wirklich geschehen ist, alle derley Anforderungen, unter verschiedenen Vorwänden, dass man sich mit dem Nectarie bey seines Dienstes Resignation verrechnet, dass diese Obligationen getilgt seien, u. d. gl., wieder zurück an die Erben verweisen würde, wodurch aber die Gläubiger in unendliche Prozesse verwickelt und dennoch endlich um ihr Eigenthum gebracht werden.

Dieselben Missverhältnisse treten aber selbst dann ein, wenn diese Obligationen auch nicht der Metropolie eingehändigt, und blos die Verhandlung dieser Angelegenheit nach Bukurest verwiesen werden sollte, u. in jedem Falle wird die Metropolie alle Gläubiger an die Verlassenschafts-Massa des Verstorbenen anweisen. Da nun aber, weder die H. Epitropen sich dahin begeben dürfften, auch die Umstände es, weder den hierortigen H. Erben, u. zumal auch mir nicht gestatten, uns nach Bukurest zu verfügen u. einem endlosen Prozesse nachzuwarten, während hierorts die ganze Angelegenheit in Kürzem u. ohne grosse Schwierigkeit ihr Ende nehmen u. alle Gläubiger mit barem Gelde oder mit derley erwähnten Obligationen, oder durch Effecten, befriedigt werden können, so wiederhohle ich meine gehorsamste Bitte, womit, weder jene Obligationen nach Bukurest ausgefolgt, noch diese Angelegenheit zur weitern Verhandlung dahie relegirt werde.

Da jedoch von dem diessfälligen, meiner Bitte etwa entgegengesetzten

[1] Aceste patru scrisorĭ aŭ fost lăsate din greşeală la o parte din şirul cronologic.

www.dacoromanica.ro

aĭ dumital[e]. Precina scrisoriĭ nu iaste de altu, făr de căt te pohtescu pă dumneata, ca pă un bun priiatin, pentru Vă-siiŭ Beaştea, Rumănul nostru, care l-am pus acolea la case,

Entschlusse Eines Löblichen Magistrats der Verlust meines ganzen Vermögens abhängt, so würde ich in diesem Falle genöthigt seyn hierorts zu recuriren; für welchen Fall ich gehorsamst bitte, bis zur hohen Entscheidung, Alles in statu quo zu belassen. Der ich, in der Anhoffung eines güustigen Bescheides, mit Erfürcht geharre.

Eines Löblichen Magistrats unterthänigster Diener:

Ioszif, Igumen von Sadoba.

Wird dem Löbl. Divisorat mit dem Auftrag mitgetheilt, das Inventarium oder Verzeichniss allen bey dem verstorbenen ehehinnigen Metropoliten Nectarie vorgefundenen Praetiosa, Effecten u. nur einigermassen zum Gebrauch dienenden Litteralien, ehebaldigst, nebst den etwa dabeij nöthig findenden Bemerkungen, anhero, zu weitern Veranlassung, einzureichen, bis dahin aber von diesen Gegenständen nichts zu veräussern, noch an jemanden hinauszugeben.

Cronstadt, 17 Dec. 825.

Der Magistrat, durch Fr. Trauschenfels.

Şi o a doua de la Iosif:

Löbliches Stadt-Divisorat!

Vor wenigen Wochen ist der aus der Wallachey herausgeflüchtete ehemalige dortige Erzbischoff Nektarie, mit Hinterlassung eines ansehnlichen Vermögens, allhier in der Obern-Vorstadt verstorben, ohne eine letztwillige Verfügung getroffen zu haben.

Da uun der hiesige Handelsmann Hadsi Jordan die Curatelle über diese Verlassenschaft ausübt, ohne sich über das Recht hiezu ausgewiesen zu haben, und derselbe diesen Todesfall Einem Löbl. Divisorate anzuzeigen unterlassen hat, eine solchfällige amtliche Intervention aber hier um so nothwendiger ist, als an diese Verlassenschaft von mehreren Seiten, theils Erbansprüche, theils andere Forderungen gemacht werden, und die amtliche Einschreitung bei ähnlichen Fällen, auch durch hohe Verordnungen anbefohlen ist, — so nehme ich mir die Freyheit, Ein Löbliches Divisorat zu ersuchen, die amtliche Inventur sämtlicher vom besagten Erzbischoff Nektarie hinterlassenen Vermögens-Gegenstände, hauptsächlich in Documenten u. Obligationen bestehend, vornehmen und untersuchen zu lassen, ob nicht seit dessen Ableben Verschiedenes davon beseitiget worden; sofort aber nach solchfälliger ehemöglichst zu veranlassenden Sicherstellung dieser Verlassenschaft-Massa, bey der seiner Zeit zu geschehenden Theilungs-Verhandlung, auch mich als Praetendenten an diese Massa gefälligst vorladen zu wollen. Mit volkommenster Hochachtung geharrend,

Eines Löblichen Divisorats gehorsamer Diener:

Iosif Archimandrit von Sadoba.

Cronstadt, den 15-ten Oct. 1825.

Da die hiesige Regierung das zu Kronstadt erfolgte Ableben des Ex-Me-

www.dacoromanica.ro

ca să ne păzească casele. Veni de s[ă] jălui, zicând cum că-l băntuescu, uniĭ şi alţiĭ la rănduialel[e] cetăţiĭ, şi nu-l lasă să s[ă] odihnească, ca să ne poată păzi aceale case[1]. Ci te pohtescu pă dumneata să porunceştĭ să nu-l maĭ băntuiască, ca să poat[ă] fi de paza acelor case; că, de nu-l vor lăsa, apoĭ eŭ voĭ trimite de-l vor aduc[e] aicĭ, şi voĭ trimite altul cu capul, şi va păzi casel[e], dac[ă] el nu s[ă] poate odihni. Ci te poftescu pă dumneata, că şi noĭ vom sluj[i] dumital[e] ce ne-aĭ pohti. Acĭasta, şi m[i]la luĭ Dumnezeŭ să te păzească cu bun[ă] săn[ă]tat[e].

Dech[emvrie] 10 dne, l[t] 7204 [1695].

De bine voitorĭ: Şerban, Cant[acuzino] V[e]l Com[i]s.

[V°:] † La al nostru bun priiatin şi de bine voitor, dumnealuĭ jupănul judeţul de la Braşov, cu bun[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

Anno 95, die 30 Decembris, Comissul Schorban Schreiben wegen des Beschte.

[Pecete roşie, ca şi a luĭ Mihaĭ Cantacuzino, decĭ cu vulturul bizantin, şi iniţialele: Ş[er]b[an] C[an]t[acuzino][2].]

tropoliten Herrn Nectarius in Erfahrung brachte und, bei dem Umstande wo der Verblichene hierlandes eine bedeutende Passiv-Schuldenlast unberichtiget hinterlassen, einen eigenen Bestellten dahin absendet, um das vorfindige Vermögen des Obigen inventarisch aufzunehmen, um nach Massgabe der Liquidität die Schulden aus demselben eingehen zu machen, so gibt man sich die Ehre, Einen Löbl. Kronstädter Magistrat dienstfreundlich zu ersuchen, dem mit diesem amtlichen Schreiben sich stellenden Bevollmächtigten in seinem aufhabenden Inventurs-Geschäfft den gesetzlichen Beystand und die nöthige Hülfe nicht versagen zu wollen.

Bukarest, am 3-ten Nov. 1825. Fleischhakel v. Hakenau, k. k. Agent.

An den löbl. Stadt- und Stuhls-Magistrat in Cronstadt.

[1] V. maĭ sus în § Pribegiĭ.

[2] N° 661.

www.dacoromanica.ro

2.

Luminate, înnălţate, den mila luĭ Dumnezeŭ mare-judeţ cinstiteĭ şi înnălţateĭ cetăţ Braşovuluĭ, înpreună cu la toţ luminaţiĭ domnĭ aĭ cinstit[u]luĭ şi fericituluĭ Sfat, de la putearnicul Dumnezeŭ pohtim ca să trimiţă Măriilor Vostre lină pac[e], bună săn[ă]tat[e] şi atot fericitul bine.

† Cu plecata noastră scrisoare Măriele Voastre cu cinstită săn[ă]tate ne închinăm, cercetându ca să putem şti de fericita Măriilor Vostre săn[ă]tat[e]. Cu alta n'avem a face Măriilor Vostre sup[ă]rare, numaĭ pentru nişte case ale luĭ Şerban, care ne-aŭ rămas noao dator o sumă de ban[ĭ] cu zapis încredinţat de noĭ, — aceale case forte bine aŭ fostu ştiute, şi am fi şi făcut ştire Măriilor Voastre ca să fie pre seama noastră, să s[ă] vânză, ca să ne prindem del. *(sic)* ban[ĭ], numaĭ am tot făcut adăstare, ca să să întoarcă omul înnapoĭ la case-şĭ, şi încă aş fi şi maĭ îngăduit, numaĭ, cându aŭ fostu la târgul ce s'aaŭ făcut la Măriilor Voastre, aŭ fostu supărat pre Mărielor Vostre un croitoru al nostru pentru puţinteĭ ban[ĭ] ce zice c'are şi el datorie la acel om, ca să fie oprit[e] casele, să fie pre seama luĭ. De acesta lucru ştire făcându Măriilor Vostre că făr de ştirea nostră aŭ făcut acel croitor Măriilor Vostre sup[ă]rare; la care noĭ nu-l îngăduim, că casele săntu cu baniĭ noştri cumpărate, şi făcute, şi maĭ aprope iaste stăpânul decât sluga. Precum la aceaia vreame, de aŭ fostu făcut Măriilor Voastre sup[ă]rare acestu croitor, slugile meale aŭ venit de aŭ făcut ştire Mariĭ Sal[e] pentru că ne iaste dator noao acel om. Ci acum, altu nu iaste, numaĭ rog şi pohtescu pre Mărielor Voastre, aceale case să fie oprite pre seama noastră, că într'altu chip pre alţiĭ nu vom putea îngădui. Eŭ încă, păzindu-mă Dumnezeŭ, dator voĭ rămânea a sluj[i] Măriilor Voastre, precum bine ştim că roposatul tată-mieŭ bună dragoste aŭ avut cu Măriilor Vostre, şi eŭ, spre putinţă, nu voĭ uita mila şi căutarea Măriilor Voastre. Şi, c[u] aceaste sfârşind, m[i][lo]stivul Dumnezeŭ să păzască pre

www.dacoromanica.ro

Mărielor Voastre cu fericitul bine, uşurându-să şi greurile ce aveţ Mărielor Vostre.

Av[gust] 1 dni, l^t 7205 [1697].

† Al Măriilor Vostre rugător de săn[ă]tat[e] şi la slujbă gata:

Γεώργιος Καντακουζηνός.

[V°:] † Luminatuluĭ, înnălţatuluĭ, den mila luĭ Dumnezeŭ cu bunul daru dăruitu, Măriia Sa Mancăş, marele-judeţ cinstiteĭ şi înnălţateĭ cetăţ Braşovuluĭ, Mării Sal[e] co cinste şi c[u] fericită săn[ă]tate să fie dată.

Anno 97, die 17 Aug[usti].

Des H. Wajwoden Sohn Schreiben wegen des Sorban Hauss.

[Pecete roşă octogonală, cu corbul avînd crucea în plisc şi legenda: «Io Ghiorghe Voevod» [1].]

3.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor tot Sfatul al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul. Sănătate şi tot binele de la Dumnezeŭ pohtim dumneavoastră. Cartea ce ne-aţ trimis dumneavoastră, ne-aŭ venit, şi, ce ne-aţ scris, am înţeles. Ne scrieţĭ dumneavoastră cum că aţĭ înţeles că am fi cumpărat o casă acolo la Braşov, în Şcheaĭ, şi aţĭ vrea să ştiţĭ, iaste cu adevărat. De acĭasta veţĭ şti dumneavoastră că aşa iaste precum aţĭ înţeles. Am cumpărat o casă ce aŭ fost a Franţesculuĭ Căpit[an]; fiiŭ-săŭ, stăpânul caseĭ, ni o aŭ vândut, şi noĭ, nu doar pentru altceva am cumpărat acea casă, numaĭ ca să să afle, când trimitem oamenĭ de aĭ noştri cu trebĭ acolo, să aibă unde şădea, să nu umble în gazde pe la alţiĭ, şi ca să rămăe în urma noastră rămăşiţelor noastre. De care măcar de'ntăiŭ n'am făcut ştire dumneavoastră pentru acĭasta, iar

[1] N° 667.

www.dacoromanica.ro

acum iat[ă] că vă facem știre, să știți, și de gândiți altceva, să avem răspunsu de la dumneavoastră, să știm.

Acïaste acum, și fiți dumneavoastră sănătoși.

Iun. 13 dni, 7208 [1700].

De bine voitor dumneavoastră: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstiților și ai noștri de bine voitorï, dumnealor tot Sfatul al cinstiteï cetăți Brașovul, cu sănătate să să dea.

[Pecete mare rotundă [1].]

4.

† Io Costandin Voevod bjiiu mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.

† Cinstite al nostru de bine voitor, dumneata jupâne Ghiorghe, marel[e]-județ al cetății Brașovul, și dumneavoastră tot Sfatul de acolo, sănătate și tot binel[e] poftim dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Cartea ce ați trimis dumneavoastră în trecutele zile, au venit, și, ce ne-ați scris, am înțeles. Pentru casele ce am fost cumpărat noï acolo în Șcheaï, de la fecïoriï Frantesculuï Căpitan, de care arătați dumneavoastră multe pricinï cum că nu ne veți îngădui, și ca aceastea; pentru care lucru iat[ă] că trimisem pre credincïoșiï noștriï acolo, pre Paan[ă] Post[elnic] și pre Toader [2], sicritariul nostru, ca să vorbească cu dumneavoastră de acïasta. Ce, precum va fi maï bine, așa veți așăza. Acïasta acum, și mila luï D[u]mn[e]zeŭ să fie cu dumneavoastră.

Oct[omvrie] 28 dni, l[t] 7209 [1700].

De bine voitor dumneavoastră: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstituluï și al nostru de bine voitor, dumnealuï jupânuluï Ghiorghe, marele-județ al cetății Brașovul, și dumnealor tot Sfatuluï de acolo, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [3].]

[1] N° 381.

[2] Corbea.

[3] N° 384.

www.dacoromanica.ro

II. Alte legăturĭ politice.

Cînd un oaspete al lor saŭ altul pe care nu-l cunoșteaŭ ajungea Domn, și în Moldova, dar maĭ ales în Țara Românească, Brașovenĭĭ primiau știrea printr'o ștafetă care aducea «vestea bună» și trebuia să primească pentru aceasta o răsplată. Această misiune se chema în latineasca pe care o întrebuința Sfatul pănă pe la 1600 în actele sale: «petere evangelium». Expresia se potrivește cu aceia, românească, de a «cere colac» pentru știrĭ ce se daŭ cu privire la întîmplărĭ saŭ la descoperirĭ de furturĭ.

Solíĭ strălucite nu se trimeteaŭ de Domniĭ noștri la Brașov pentru a-și vesti înscăunarea. Boierĭ marĭ, cu alaiŭ mult, treceaŭ numaĭ prin cetate pentru ca să ajungă cu asemenea veste la regele din Buda întâiŭ, iar pe urmă la principele, intitulat, totuși, «Craiŭ» de aĭ noștri, care stătea în cetatea Gilăului sau în orașul vecin al Clujuluĭ. Unor solĭ ca aceștia, Logofețĭ, Vornicĭ, Vistierĭ, cîte un Vlădică, li se dădea fără plată locuința și hrana, de post saŭ de frupt, după timp, precum și băutura, care nu trebuia să fie puțină; la urmă, rămîneaŭ să se dreagă adesea stricăciunile de multe felurĭ.

Prin astfel de solíĭ, prin adăpostirea în pribegie — data aceasta însă cu plată, — prin sosirea pentru cumpărăturĭ saŭ trimiterea de casnicĭ întru acest scop, se încheiaŭ prieteníĭ între fruntașiĭ Sașilor și boieriĭ noștri.

Folosul acestor legăturĭ de prietenie era mare, și pentru o parte și pentru cealaltă. Brașovul aducea înlesnirĭ boierilor pentru cumpăraturĭ, pentru adăpost, pentru primirea, în ceasurĭ de nevoie, a averilor ce se lăcătuiaŭ prin bolte. Sașiĭ cîștigaŭ pe urma alor noștri. Eĭ aveau, cum se va vedea, și alte interese decît ale negoțuluĭ propriu zis, în țerile noastre: eĭ îșĭ țineaŭ turmele în văile munților și pe întinderea șesurilor muntene, supușiĭ lor aveaŭ prăvăliĭ și viĭ și munțĭ pentru cășărit pe pământul Domnuluĭ vecin. În sfîrșit, pentru a se pregăti și asigura față de orice primejdie, eĭ aveaŭ nevoie de știrĭ necontenite asupra împrejurărilor ce se desfășurau dincolo de pasurĭ.

www.dacoromanica.ro

Din reşedinţa domnească, din sălaşul lor la ţară, din mijlocul taberei, unde întovărăşiseră, după datorie, pe Domn, boierii scriaŭ cu veşti prietenilor din Braşov. Şi prietenii negustori făceaŭ aşa. Cel mai vechiŭ răvaş românesc, ce se cunoaşte până astăzi, din 1521, e trimes de un negustor din Cîmpulung, cunoscut şi prin socotelile de vamă ale Braşovului, Neacşul, pentru a lămuri pe orăşeni asupra mişcărilor turceşti la hotarele ţării. Neacşul saŭ, cu numele întreg, Neacşul Lupa, făcea negoţ mai ales cu peşti, dar aducea şi mărfuri turceşti: cingători, damascuri, mătasă, bogasii, stafide, şi vindea, pe lîngă aceasta, chepenege pentru ţerani [1].

Odată Braşovenii arată că prin legăturile lor cu boierii, cărora li ascund averea în timpuri de tulburări, ei au de la dînşii totdeauna ştiri sigure [2]. Pe lîngă aceasta, pentru a şti şi mai bine, ei trimeteaŭ în ţară ca să «iea limbă», ca să spioneze. Spionii eraŭ mai mult Romîni, din satele vecine, dar mai ales din Şcheii. Ei se amestecaŭ între săteni şi negustori şi prindeaŭ zvonurile. Cîte unul avea pentru aceasta o dibăcie deosebită şi era trimes mai adese ori decît alţii. Plata pentru o asemenea sarcină primejdioasă era de tot mică.

Pentru a-şi păstra prieteniile, pentru a îmbuna pe Domn saŭ a-l păstra în sentimente bune, Saşii îi trimeteau la suirea în Scaun, la vre-o nuntă, la vre-un botez, solii deosebite ,care duceau cu ele daruri multe, mari şi mici. Pentru a se vedea din ce se alcătuiaŭ asemenea daruri extraordinare — cele obişnuite eraŭ de multe ori poame ce nu se iviseră încă la noi cireşi de pildă —, însemnăm ce s'a trimes lui Petraşcu cel Bun cu prilejul nunţii sale, la 1555: o cupă, treizeci de coţi de postav *şai*, unsprezece şi jumătate de postav *stamet*, douăzeci de legături de pălării, o sabie de străpuns, douăzeci de legături de cuţite, două bucăţi de perdele *(pepla)* mari, «turte cu miere» (aşa numitele *turte dulci)*, jimle alese (une ori nu lipsiaŭ nici covrigii), talere de cositor, în număr de 58. Solul,

[1] *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt*, I, pp. 7, 9, 15, 21, 24, 58-9.

[2] Inedit în Arch. Braşovului. Cf. memoriul meŭ despre aceste inedite în *An. Ac. Rom.*, pe 1905.

www.dacoromanica.ro

un *senator,* merge cu slugĭ de la vamă şi cu bucătarul său, căcĭ Sasul se teme foc de mîncarea Romînilor, grosolană pentru gustul luĭ.

După darea covrigilor, turtelor, jimlelor, pălăriilor, mănuşilor, postavurilor şĭ argintăriilor la Domn şi la sfetniciĭ luĭ de căpetenie, se negocia une orĭ vre-un tratat de comerţ. Cele politice nu se întîlnesc, fiindcă n'ar fi avut nicĭ un rost, politiceşte Braşovul 'nefiind un oraş liber. Odată numaĭ, într'un timp cînd nu se ştia cine va domni în Ardeal, la 1613, Radu Mihnea încheie un tratat, în care prevede adăpostul la nevoie, paza de pribegĭ, schimbul de veştĭ, trimeterea din cetate a ierbeĭ de puşcă şi plumbuluĭ ce ar trebui, şi un sprijin întîmplător pe care Munteniĭ ar fi îndatoriţĭ a-l da Saşilor.

Astfel se urmează zi de zi legăturile politice ale Braşovenilor cu Romîniĭ, schimbîndu-se foarte puţin numaĭ, în cursul veacurilor.

Scrisorile româneştĭ de acest fel care s'aŭ păstrat se pot împărţi în scrisorĭ de veştĭ şi în scrisorĭ de convenienţe, de *bineţurĭ,* cum ar fi zis ceĭ ce le-aŭ scris.

A. Scrisorĭ de veştĭ politice.

Acestea d'intăiŭ nu pot începe decît cu scrisoarea luĭ Neacşul, — tipărită până acum de două orĭ, în Hurmuzaki, XI, p. 842, nota 1, şi în revista *Amicul Poporuluĭ* din Tîrgujiiŭ pe anul 1904:

I.

† мѣдромѣ, племенитомѣ и чиститомѣ и бг҃омъ даровонномѣ жѫпан Ханьш Бегнер wт Брашов, мног здравїе wт Нѣкшѣл wт Дльгополе [= înţeleptuluĭ, de bun neam şi cinstituluĭ şi de Dumnezeŭ dăruituluĭ dumisale Hanăş Begner din Braşov, multă sănătate de la Neacşul din Cîmpulung].

Ipac [= aşijdere] daŭ ştire Domnie Tale za lucrul Turcilor, cum amŭ auzit eŭ că Înpăratul aŭ eşit den Sofiia,şi aimintrea nu e, şi se-aŭ dus în sus pre Dunăre. Ipac să ştiĭ Domniia Ta că aŭ venit un om de la Nicopoe, de mie me-aŭ spus că aŭ văzut cu ochiĭ loĭ *(sic)* că aŭ trecut ceale corabiĭ ce ştiĭ

www.dacoromanica.ro

şi Domniia Ta pre Dunăre în sus. Ipac să ştiĭ că bagă den tote oraşele cîte 50 de omin[ĭ], să fie în ajutor în corabiĭ. Ipac să ştiĭ cumu se-aŭ prinsŭ neşte meşşter[ĭ] den Ţ[a]rigrad cum vorŭ treace aceale corabiĭ la locul cela strimtul ce ştiĭ şi Domniia Ta. Ipac spuĭ Domnie Tale de lucrul lu Mahamet-beg, cum amú auzit de boiari ce săntŭ megiiaş şi de generemiŭ Negre cumu i-au dat Înpăratul slobozie lu Mahamet-beg cum pre *[şters:* «eŭ»] iò i va fi voia pren Ţeara-Rumănească, iară elŭ să treacă. Ipac, să ştiĭ Domniia Ta că are frică mare şi Băsărabŭ de acel lotru de Mahamet-beg, maĭ vărtos de Domniele Vostre. Ipac spuĭ Domnie Tale, ca maĭ marele miŭ, de ce-amŭ înţeles şi eŭ, eŭ spuĭ Domnie Tale; iară Domniia Ta eşti înţeleptŭ. Şi aceaste cuvinte să ţiĭ Domniia Ta la tine, să nu ştie umin[ĭ] mulţĭ. Şi Domniele Vostre să vă păziţĭ cum ştiţĭ maĭ bine. И бъ тѣ вєслуτ [= şi Dumnezeu să te bucure].

[Adresa:] мѫдромѣ и чиститомѣ и бгѡм дарованомѣ жѫпан Ханьш Бегнєр wт Брашов [= înţeleptuluĭ şi cinstituluĭ şi de Dumnezeŭ dăruituluĭ, dumisale Hanăş Begner din Braşov].

[Pecete de ceară galbenă, ruptă.]

Iată acum tratatul, foarte frumos caligrafiat, al luĭ Radu Mihnea:

2.

Ѣа хса бга бгокѣрнїи православнїци вѣра хрстїанства аз раб гѣ бга моєг Іс Хса, Iw Радул Воєвода бжіє мластіи, бжіем дарованіем гспдарь вѣсоє земле влашкоє, снь великаг Михнєк Воєвода [= În Hristos Dumnezeŭ, binecredincioasa pravoslavnica credinţă creştinească, eŭ robul Domnuluĭ Dumnezeuluĭ mieŭ Isus Hristos, Io Radul Voevod, cu mila luĭ Dumnezeŭ şi cu darul luĭ Dumnezeŭ Domn a toată Ţara-Românească, fiul mareluĭ Mihnea Voevod]. Cătră aceasta se cade a fi şi a se şti întru domnĭ şi întru ţer[ĭ], spre binele săracilor şi spre folosul c[in]stituluĭ Împărat, făcut-am tocmeală şi leg[ă]tură şi jurămăntu cu prea-c[in]stiţiĭ şi bunĭ priiateniĭ noştri, vecinĭ de aproape, jupan Feer Mihali judeţul

www.dacoromanica.ro

и вї прьгари [= şi 12 pîrgarĭ], cu 100 de bătrănĭ, sveatniciĭ cet[ă]ţiĭ Braşovuluĭ, şi cu toţĭ cet[ă]ţeaniĭ, cum să fim întru o credinţă şi într'un gănd cu toat[ă] inima, însă priatenuluĭ domniilor lor să le fim priaten[ĭ], iar nepriatenuluĭ nepriaten[ĭ] să le fim. Şi, Domnul Dumnezeŭ să ferească de răutate, să va avea a cădea cetatea şi Domniile Lor vre'ntru o nevoe saŭ răutate, noĭ să avem a fi cu ajutor[ĭ] în toat[ă] vream[ea]. Însă, şi daca va dărui Domnul Dumnezeŭ, carele va sta a fi domnu despuitorĭ ţerăĭ Ardealuluĭ, iar domnia lor să aibă a nevoi şi a face în acest chip: spre aceast[ă] tocmeal[ă], în ce legăm cu domnia lor, aşijdirea şi cu domnia luĭ să fim întru viaţa noastră. Alt, ce vor înţeleage domnia lor, orĭ furiş, orĭ făţiş, vare despre ţeara leşească, vare despre ţeara nemţească, vare despre Şrăban-Vod[ă], de vre-o răutate a c[în]stituluĭ Împărat şi a noastră, să aibî a ne da în ştire în toat[ă] vream[ea]. Aşijdirea şi noĭ de vom înţeleage de vre-o parte, spre răutatea domniilor lor şi a ţerăĭ, să avem a da în ştire domniilor lor. Iar, de spre Şrăban-Vodă, ce tocmeal[ă] şi cuvinte şi ce legătur[ă] vor fi avut pănă acmu, de astăzĭ înnainte să aibă aceal[e] toate a se lăsa şi a se pune jos. Alta, de răndul erbiĭ de puşcă şi plumbu, şi ce va tribui de altele, şi cu banĭ şi făr banĭ, cum iaste scris în cartea domniil[or] lor cea de tocmeal[ă] să n[e] dea. Alt, să mă voĭ afla Domnia Mea în slujba c[în]stituluĭ Împărat şi întru ajutoriul domniilor lor şi, Dumnezeŭ nu dea, să ni se va întămpla de vrăjmaşiĭ noştri şi aĭ domniilor lor vre-o înfrăngere, iar Domnia Mea să aib cetatea deşchisî de spre domnia lor, să întrăm măcar şi cu 300 de oamenĭ, iar alalt[ă] oaste a noastră să aib[ă] a se aciua supt cetate afar[ă] şi să aib[ă] apărămănt de spre cetate. În acesta chip de vor avea a ţinea domnia lor acĭast[ă] credinţî şi legătur[ă] şi tocmeal[ă] neclintit[ă], şi noĭ iar aşijdirea să avem a ţinea jurămŭ Domnia Mea şi cu toţĭ boiariĭ Domnii Meale, pre Tatăl şi pre Fiiul şi pre D[u]hul Svănt, unul Dumnezeŭ, cum vom ţinea acest jurămănt în toat[ă] viaţa noastră, căt[ă] ne va dărui Dumnezeŭ; şi, cine cum va ţinea acest jurămă[n]t, aşa sî-ĭ ajute şi Dumnezeŭ. Такожи бѫдет вь вѣки,

www.dacoromanica.ro

амин. Пис Єрімїа логѳт., мсца септ. вї дни, блѣт wт Ѧдам ѧзрк [=aceasta să fie în vecĭ, amin. Am scris eŭ Ieremia Logofătul, în luna luĭ Septemvrie 12 zile, anul de la Adam 7120 = 1612].

[Pergament. Pecete cu cele două chipurĭ lîngă un arbore şi legenda: «Iw Радѵл Воєвода снь Михѣ-Вод[ь], бжї мластіє гнь земліє влашкоє».]

[V°:] Des Radul Wayda sein Confederation mitt der Stadt Cron, anno 1612, 12 Septembris[1].

Pentru scoaterea din Ardeal a unuĭ principe aproape nebun, care încurca şi punea pe gînduri toată lumea, Gavril Bathory, intrâ în Ţara-Românească şi apoĭ trecu şi munţiĭ un Paşă turc, fiŭ de Ungur, Alĭ-Paşa Maghiaroglu. El scrie de maĭ multe orĭ Braşovenilor, dar, neavînd un secretariŭ ungur orĭ sas, e silit să ieà un pisar românesc, de la care pornesc frumoasele răvaşe — frumoase ca limbă şi ca scris, afară de cel din urmă —, care urmează:

3.

† Scriş eŭ Ală-Paşa Mageariuglu care săntu pus de c[in]stitul Înpărat Paşe aicea pre margine şi Serdariŭ pre oştĭ, aceasta a noastră carte până la aĭ noştri buni priiatinĭ, jupânul Drut Hanăş, judeţul Braşovuluĭ, şi la toţ sveatniciĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ, multă săn[ă]tate trimitem dumneavoastră. Alta, dăm ştire domneavoastră, pentru plânsoare şi cărţĭ ce-aţĭ trimis de anu până acmu la c[in]stitul Înpărat pentru Batăr Gabor, — c[in]stitul Înpărat, văzându greutatea şi nevoia voastră, ales-au pre noĭ şi ne-aŭ trimis, căce ştim rândul marginilor, şi den coace şi de spre domneavoastră. Decĭ am socotit ş'am trimis omul nostru acíĭ, pre Husein Ceauş, ca să răspundeţ întru un chip cătră dinsul, şi să vie să ne spue de ce vă ţineţĭ. Iar noĭ vedem că, căţ oamenĭ aŭ venit cu el acíĭ, pre toţ i-aţ slobozit, iar pre dinsul vedem că nu-l sloboziţ, nicĭ vine

[1] Privilegiĭ, n° 772. Facsimile micşorat în Mika Sándor, *Weiss Mihaly* Budapesta, 1893, p. 195.

www.dacoromanica.ro

să ne aducă răspunsu. Decĭ, în vream[e] ci veţ vedea cartea noastră, iar voĭ să slobozĭţĭ soliĭ noştri, să vie aicea la noĭ cu răspunsu, că ştim că soliĭ nicĭ-odată n'aŭ opreală. Încă pohtim să trimiteţ 2 părgarĭ, den ceĭ 12 oamenĭ de credinţă, să fie pre lângă noĭ, căce pre noĭ nu ne-aŭ trimis c[in]stitul Înpărat pre vre o răutate a domneavoastră saŭ a ţerăĭ dumneavoastră, ci ne-aŭ trimis pre nuĭ ca să scoatem pre Batăr Gabor den ţeară, şi să punem Domnul care va fi pre pohta şi pre voia dumneavoastră ş'a ţerăĭ. Decĭ, să veţ pohti şi veţ priimi pohta c[in]stituluĭ Înpărat, dumneavoastră să ne scrieţ pre Husein Ceauş şi pre oamenĭĭ domneavoastră carĭĭ vor veni aicea. Alta, aţ fost trimis domneavoastră pre Horvat Ghiurghi şi pre Marco, cu cărţile dumneavoastră, la noĭ, ci se-aŭ fost greşit, cu Husein Ceauş nu se-aŭ timpinat, că au fostu mersu pre altă cale. Decĭ acmu iar trimitem pre Marco cu cărţile noastre, şi Horvat Gherghe rămâne aicea. Decĭ cum maĭ curându să ne trimiteţ răspunsu, iar, să nu ne veţ trimite răspunsu, iar, să nu veţ trimite, ce se va face apoĭ, departe de sufletele noastre! Aceasta vă dăm ştire domneavoastră, şi Dumnezeŭ să vă ves[e]leascĕ, amin. Pis m[e]s[i]ţa Iul[ie] 12.

[V°: Iscălitura turcească a Paşeĭ şi pecetea cu literele *latine* «[M]agzar Ogli», întipărită cu fum[1].]

4.

Cu voia luĭ Dumnezeŭ şi cu norocul putearniculuĭ Înpărat c[in]stitul Paşa scriem judeţuluĭ, 12 prăgarĭ şi a tot Svatul şi cet[ă]ţeanilor micĭ i marĭĭ, Braşov grad [= cetate]. Mult[ă] săn[ă]tate trimiţ Domniilor Voastre. Cătră acĭast|a] daŭ în ştire Domniilor Voastre, de care lucru sănteţ închinaţ putearniculuĭ Înpărat şi aţ fost trimes omul vostru aicea la noĭ, de ne-aţ dat în ştire, — derept aceaia noĭ, cum se-aŭ căzut, dat-am în ştire putearniculuĭ Înpărat şi prea-c[in]stitul Veziriuluĭ ce|[u]ĭ Mare. Decĭ, când au fost acum, venit-aŭ şi oamenĭĭ noştri d'acolo, carĭĭ am fost trimes, şi i-am trimes la Domnia Voastră cu voe bună şi cu făgăduinţa carea se-aŭ jurat puternicol Inpărat pre leagea Înpărăţieĭ luĭ şi pre toat[ă] credinţa În-

[1] N° 783. Cf. *Socotelile Braşovuluĭ*, p. 31.

www.dacoromanica.ro

păr[ă]ţieĭ luĭ, cum pre voia voastră va fi, şi Bat[ă]rŭ Gabur Craĭ Ardealuluĭ nu va maĭ fi. Că atăta iaste voia putearniculuĭ Înpărat şi voia noastră, cum să nu aibă ţeara Domniilor Voastre stric[ă]ciune cătu e mult un puiŭ de găină, că, cine va fac[e] silă, măcar de un puiŭ de găină, duce-i-se-va capul. Cum, de nu veţ avea a creade pre noĭ, vă întrebaţĭ oameniĭ noştri cariĭ aŭ fost trimeş la c[in]stita Poart[ă], că vor spune de toate. Alt[a], porânciţĭ şi la priiatenul nostru, la Usein Cĭauş, săn[ă]tate, şi-ĭ spuneţĭ că iacăt[ă] că venim şi noĭ, şi la Seghişvar porâncim foarte săn[ă]tate şi voe bună, şi să nu se lase de poala putearniculuĭ Înpărat, ci să-ş leage brăul pre doao locure. Acĭast[a] dăm în ştire Domniilor Voastre. Să fiţ săn[ă]toş, amin.

Pis u [= scris în] Teleajen, Avg[u]st 4 dni.

[Iscălitură turcească şi pecete cu fum, cu literele latine: «Ali Basa Magzar»[1].]

[V°:] 1613, den 16 Augusti ist dieser Brieff von dem Magiar-Ogly-Pascha geschickt worden.

5.

Cu voia lu Dumnezeŭ şi cu norocul cinstituluĭ Înpărat eŭ Ali-Paş[a] Magearoglu, scriemu credincĭosuluĭ şi priiatenuluĭ nostru judanul *(sic* = jupanul) Drut Hanîş, judeţul Braşovuluĭ, şi tuturor sfeatnicilor cetăţiĭ Braşovuluĭ, mult[ă] sănătate trimeatem Domnie Vostră. Alt[a], mulţimescu dumnievostră de ştire ce mi-aţiĭ făcut dumnievostră pentru Batăr Gabor, cum aŭ murit. Alt, mi aţĭ făcut în ştire dumnievostră cum vene Sultanul [= tătăreşc] să treacă pre urma noastră. Dereptu aceaia să cautaţie dumnievostră să daţie veaste la Bran, să dea cu tunurile într'ănşiĭ, să nu-ĭ lase să treaacă nicĭ într'un chip. Cu [= că], de-ĭ veţiĭ lăsa să treaac[ă] pre acĭĭ, bine să ştiţiĭ că voiŭ scrie arzu la Portă pentru voĭ, Deş voĭ ve-şti pentru acist lucru; ce să le daţ niscari dorobanţiĭ, să-ĭ petreacă pre urmă ce aŭ venit: forte să nevoiţiĭ, să nu treacă pre aicĭ pre la Bran, că nu va fii voo apoĭ nicĭ-un bine. Acesta vă scriemu

[1] N° 783.

www.dacoromanica.ro

şi vă dîmu în ştir[e] dumniivostră; и гѣ ви весилит [= şi Domnul să vă veselească], amin. Pis [= scris] Oh[tomvrie] 26 dni [= stil vechiŭ].

[Iscălitura şi pecetea ştiută.]

[V°:] Priiatenul nostru jupan Drut Hanîş, sudţu ot Braşovscoĭ gradu [=judeţul din cetatea Braşovuluĭ [1]].

6.

Cu voia luĭ Dumnezeŭ şi cu norocul cinstituluĭ Înpărat eŭ Ali-Paş[a] Mageaaroglu. Scriemu şi poroncimu căpitanu la Branu, mult[ă] sănătate. Alt[a], amu înţeales cum va să fie Sultanul [=tătaresc] să treaacă pre acîĭ pre urma noastră. Decĭ să cauţĭ, de va veniĭ pre aciia să treacă, să închizĭ porţile şi să daĭ cu tunuri într'ănşiĭ, să nu-ĭ laşiĭ să treac ă] nicĭ într'un chip; că, de-ĭ veţĭ lăsa să treacă pre acíĭ, să [s trece ţeara Înpăratuluĭ, bine să ştiĭ că voiŭ scrie arzu la Portă pre noĭ. Decĭ nicĭ-un bine nu va fii voo. Acest vă scrim; и бгъ ти весилит [= şi Dumnezeŭ să te veselească], amin. Pis[= scris] m[e]s[i]ţa Oh[tomvrie] 26 dni.

[Iscălitura şi pecetea ştiută.]

[V°:] La căpitanul de Bran [2].

7.

Scrişu iaŭ fecerul U[n]guruluĭ Alı-Paşa multă sănătate la Braşov, la boiarĭ la toţĭ. Să ştiţĭ c'aţĭ trimiasu pria Adriiaşu cu cărţilia pănî la mine; ce miia mi-aŭ părut hvorte binia dî voĭ. Înpăratul pîrtu voĭ m'aŭ mînat. Acestia cuvinte sîntu adăvaratia, să pardemiia *(sic)* dă Dumniazeŭ cuviatliale miial[e] dăplin. Batîr Ianuş să lu trăimiateţĭ c'un om la grăiial[ă] la noĭ, sa vinia să grăim cu ialu, cuvinte să legămu, nice tru chip, să viia curundu.

[Pecetea şi iscălitura ştiute.]

[1] Urk., n° 783.

[2] Urk., N° 783. — Paşa era la Rîşnov (v. *Soc. Braş.*, p. 33).

www.dacoromanica.ro

Scrisoarea luĭ Radul Comisul e scrisă din cursul campanieĭ turceştĭ în potriva luĭ Rákóczy al II-lea:

8.

† La aĭ noştri c[i]nstiţ şi maĭ marĭ bunĭ priiatenĭ, dumnealor jupânul Mihaiŭ Golşmit şi jup[ă]nul Mihaiŭ Herman вел сждїє wт чстнаг градд брашовскаг [= mare-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ], pohtim de la m[i]lo[s]tivul Dumnezeŭ, bun[ă] pac[e] şi săn[ă]taate să d[ă]ruiască dumniilor vostre şi tot binel[e] întru delungat[ă] viiaţ[ă], şi, să veţ pohti dumniilor voastre a şti şi de noĭ, cu mila luĭ Dumnezeŭ aflămu-ne bine săn[ă]toş păn acum. Şi, să veţ pohti dumniilor voastre a şti de rândul veştelor dintr'acoace, veţ şti dumniilor voastre că am ajunsu cu oştile păn aicĭ la Oradiia-Mare, şi de aicĭ săntem mergătorĭ cu Măriia Sa Hanul şi cu Paaşa la Timişoar[ă], la Veziriŭ Azem. Alta, cându aŭ mersu frate-mieŭ Moise acasă, eŭ nu m'am putut prelej[i] să m scriiu căte ce[va] acasă; ce pohtim pre dumniilor voastre că am scris cestu răvăşel de trebil[e] casiĭ, — că şi noĭ săntem aicĭ lângă Paaşă; ce ne iaste nădeajdea pre Dumnezeŭ. Şi veţ şti şi dumniilor voastre că Hanul şi toate oştil[e] vor să dea pe la Răşav[a], să ià ţăara noastră în lungu. Aşa iaste cuvântul aicĭ. Ce pohtim pe dumniilor voastre că iaste un fecĭ[o]ru al nostru aciia, anum[e] Voicu, lăsăm acestu răv[ă]şăl să-l duc[ă] la jup[ă]neasa nostră, să aib[ă] grij[ă] şi paz[ă], păn[ă] vor treac[e] oştil[e]. Iar noĭ nu vom uita binel[e] domniilor vostre, nicĭ odeneoar[ă], şi 'ntru ce ne veţ afla dumniilor vostre, cu slujbă direaptă voĭ hi către dumniilor vostre wт хе [= de la Hristos], amin. Pis = scris] Septemvrie 10 dni, 7160 *(sic)* = 7167 [1658]).

† Bun priitnicul dumniilor voastre şi vec[i]nu de aproape:

Rad[u]l Com[is].

Şi mă 'nchin părinteluĭ popeĭ Vasilie de săn[ă]taate.

[V°:] † La aĭ noştri cinstiţ şi socotiţ maĭ marĭ şi bunĭ

[1] Cf. Socotelile Braşovuluĭ, la acest an, p. 103.

www.dacoromanica.ro

priiaten[ĭ] şi vecĭ[i]nĭ de aproape, jup[ă]nul Mihaiŭ i jup[ă]-nul Mihaiŭ Herman . . .

[Pecetea obişnuită; neînţeleasă [1].]

Şi la aceleaşĭ împrejurărĭ se referă următoarea:

9.

† Ci[n]stitu şi bun priiaten şi veacin dă aprope, dumneluĭ jupan Mihail Goltşimit вел сѣдїе града брашкскаго ипроч [= mare-jude al cetăţiĭ Braşovuluĭ, şi celelalte], înpreun[ă] cu totŭ ci[n]stitul Sfat a cetăţiĭ dumnevostră, pac[e] şi săn[ă]tate şi buc[u]riia rugăm pre milostivul Dumnezăŭ să dăruiască dumnevostră. Cătră acĭasta, ci[n]stită scrisore dumnevostră, care ne'ţ scris la Septevrie 29 dni, venit-aŭ la măna nostră, şi forte cu dragostea primit-o o am, şi ne'm buc[u]ratŭ înţelegăndu dă bun[ă] săn[ă]tate dumnevostră, şi dă toate pre răndu înţeles-am ci[n]stiteĭ scrisorĭ a dumnelor vostre. Dă car[e] lucru ne scriiaţ dumnevoştră, păntru răndul veştilor ce să vor maĭ noi, să vă facem ştire, ci, păntru răndul veştilor, să ştiţ dumnevostră că aŭ venit un sol dă la Hanul, dănpreun[ă] cu oameniĭ Domnu nostru, şi aŭ trecut dă s'aŭ dus la Crăm, şi ne aŭ spus cum Hanul şi Căzaciĭ vin pren ţera nostră; ci păn acum n'aŭ ajunsu la hotar; iar nu voru zăbov[i]. Iar, păntru răndul aceiĭ marhă dobitoc, ci s'aŭ luatŭ dă la oameniĭ dumnevostră, nicĭ-un bine n'aŭ făcut căcĭ aŭ luatu ca niştе oamen[ĭ] nebunĭ şi fără de mente. Dicĭ, cătă vit[ă] aŭ fost pre aice, toată s'aŭ luatŭ cu sem[n] bun şi c[u] scrisore, şi s'aŭ datŭ pre măna păstorilor, dă le păzescu forte bin[e] şi le vor feri d[e] în cale răutăţilor: căt[ă]va vit[ă] iaste pre sam[a] Cuparuluĭ, căt[ă]va pre sema nostră, şi' cu cinstea să va păzi păn va aduc[e] milostivul Dumnezăŭ pre Domnu nostru. Dicĭ Măriia Sa ştim că n[u] va f[i] bucuros la paguba oamenilor dumnevostră. Domnul Dumnezău să vă

[1] No. 624.

www.dacoromanica.ro

dăruiască cu săn[ă]tate; amin. Pis [=scris] Oc[tomvrie] 1 dni; vl^t 7167 [1658].

De tot binel[e] dumnital[e] pohtitorŭ, ca un fiiŭ al dumnital[e]:

Costandin Sălegeanul. Stam[a]tie V[e]l Cupar.

[V°:] † Întru ci[n]stită mâna dumneluĭ jupan Mihail Golotşmitu . . ., înpreun[ă] cu tot ci[n]stit Sfatul cetăţiĭ dumnevostră, cu cinste să s[ă] dea . . .

[Pecete brună, cu semne [1].]

Gonită din ţară de aceiaşĭ sfărîmare a hegemonieĭ luĭ Rákóczy, dar, nădăjduind într'o întoarcere a soţuluĭ eĭ, Gheorghe Ştefan, care nu izbuti [2], Doamna Safta scrie:

10.

† Doamna Safta scrie la a nostră prea-iubit[ă] şi bun[ă] voitore, la dumneaeĭ, la gĭupăneasa Catirina Frăosa, mare-gĭudecĭas[ă] cinstiteĭ cetăţ a Braşèluĭ. Poftim pre milostivul Dumnedzăŭ ca să găsască pre dumneata acĭastă puţin[ă] scrisore de la noĭ cu multă săn[ă]tate şi cu bun[ă] voe, depreun[ă] cu tot[ă] cinstit[ă] Curtea dumitale. Într'acea, cunoscăndu noĭ bun prieteşugul dumitale, carele pururea l-aĭ arătat dumneata spre noĭ, ce căt şi noĭ cu acĭastă puţin[ă] scrisore de la noĭ de bun[ă] săn[ă]tatea dumitale. Şi trimitem ştire dumitale cum ne-aŭ vinit carte de la Măriia Sa, de la Domnu nostru, de veaste bun[ă], astădzĭ, Marţĭ în 17 [=18] dzil[e] a luĭ Maĭ, scrindu-ne Măriia Sa cum milostivul Dumnedzăŭ s'aŭ milostivit cu bun nărog, dup[ă] voia Mărieĭ Sale, şi ne scrie Măriia Sa cum făr[ă] zăbav[ă] va trimite de vom eşi şi noĭ în ţar[ă]. Derept aacea şi noĭ, cunoscăndu atăta libov de la dumneata, într'acĭasta parte de loc striin[ă], ce ne-aŭ adus Dumnedzăŭ, noĭ încă nu vom putea uita acesta bine a dumitale în tote dzilele vieţeĭ nostre, căt ne va spodobi milostivul Dumnedzăŭ, şi vom nevoi ca să ne întărim bun prieteşu[gu]l nostru. De

[1] N° 601.

[2] V. *Studiĭ şi doc.*, IV, la această dată.

www.dacoromanica.ro

acĭasta ne închinăm dumitale. Să fiĭ dumneata săn[ă]tos WT ѵ҃а҃ ѣ҃а҃, amin. U Oşearheaiu, Maĭ 17 [1658].

[V°:] La a noastră bun[ă]voitore, la dumneaeĭ la gĭupăneasa Catirina Frăosa, mare-gĭudecĭas[ă] a cinstiteĭ cetăţ a Braşeuluĭ, să s[ă[dea cu mare cinste şi cu multă săn[ă]tate.

[Pecete mică roşie, cu o inimă din care iese o coroană între două stele şi inscripţia [1]: CAȣTA.]

În lupta de la 22 Maiŭ 1660 cădea Rákóczy al II-lea, şi încă înnainte de aceasta Turcii, prin Vizirul Budeĭ, îndemnaŭ Ardealul să se supuie luĭ Acaţiu Barcsai.

Proclamaţia, care era să rămîie fără folos [2], a fost redactată şi în româneşte aşa:

II.

† Acelor căr[ţĭ] (cărţĭ) pario [3], cariĭ aŭ scris Şăst-Mahamet-Paşa, Vizirul dă la Buda, la 3 limbĭ ţărăĭ Ardeluluĭ, la anul 1660, 6 dni [I]un[ie]. Noĭ dăm ştire raaoĭ [4], careĭ ascultaţĭ lege luĭ H[risto]s, careĭ sănteţ 3 Ţinuturĭ, marilor şi mic[i]lor, domniloru celoru marĭ, şpanilor, judeţilor, marilor şi micilor, cu un cuvăntŭ, careĭ ascultaţ porănca cinstituluĭ Înpăratŭ şi a c[in]stituluĭ Craĭ al Ardeluluĭ Barceĭ Iacoş, cum cinstitul Înpăratŭ noao aŭ porăncitŭ cariĭ săntem prepusiĭ săr[ăs]cariĭ [5] acestor oştĭ, cu carel[e] să batem pre vrăjma(ma)şul cinstituluĭ Înpărat. Cu oaste a luĭ cè luminată sosit-am, şi pre cetăţ pre cariĭ aŭ biruitŭ vrăjimaşul Înpăratuluĭ, Racoţ, le-am arsu, şi oaste luĭ o am tăiat. Dup[ă] aceia am venit la Cluj, fost-am tăiatŭ şi pre Racoţ cu căteva tă[e]turĭ, apoĭ aŭ scăpatu. Acum dinnainte, cine nu va asculta de cinstitul Craĭ al Ardeluluĭ, Barceĭ Iacoş, şi cine nu va pleca capul luĭ la Măriia Sa, noĭ pentru acela am venitŭ să robim pre dinşiĭ şi să pustiim orŭ-

[1] N° 560.
[2] V. *Studiĭ şi doc.*, IV, p. CCCVII şi urm.
[3] Copie.
[4] «Raiauăĭ», raieleĭ.
[5] Serascher

www.dacoromanica.ro

saguril[e] [1] lor şi să-ĭ ştergem pre dinşiĭ din în păm[ă]ntŭ, şi pre fămeile lor să le robim cu totul, careĭ nu vor asculta pre Măriia Sa Craĭ Barceĭ Iacoş. Pentru acĭ[a]sta porăncim şi vă dăm ştire şi învăţătur[ă] bun[ă]: ascultaţ porănca cinstituluĭ Înpăratŭ şi vă arătaţĭ şi închinaţi-v[ă] la cinstitul Craĭ Barceĭ Iacoş, şi cunoşteţ pre Măriia Sa că vă iaste Craĭ, şi vă lipiţ de Măriia Sa, şi, de veţ asculta învăţătura acesta a nostră, să ştiţ cu bun[ă] sam[ă], şi ne jurăm pre marel[e] Dumnezeŭ carel[e] aŭ făcutŭ cerul şi pământul şi pre profita al nostru cel mar[e] Muhamet, cum acelura careĭ vor asculta porănca cinstituluĭ Înpărat şi vor asculta pre cinstitul Careĭ [= Craĭ] Barceĭ Iacoş, acelura nu va fi nicĭ-o băntuial[ă], nicĭ în bucatel[e] lor, nicĭ femeile lor, nicĭ nu să vor robi, nicĭ nu să vor arde, nicĭ nu veţ avè nicĭ-o băntuial[ă]. Ci s[ă] ştiţ, păn nu vă veţ lipi la polele Mărieĭ Sal[e] luĭ Craĭ Barceĭ Iacoş, careĭ l-aŭ rădicatŭ cinstitul Înpărat, noĭ din ţara Arŭdeluluĭ nu vom eşi, nicĭ nu ne vom duce. Iară carel[e] vor fi dintru voĭ neascultătoriĭ porăncăĭ a cinstituluĭ Înpăratŭ, să ştiţ cu bun[ă] samă că vă vom arde şi vă vom arunca pre sabie, precum iaste porănca cinstituluĭ Înpăratŭ, şi vă vom prăda şi vă vom robi. Acesta să ştiţ, de nu veţ asculta porănca cinstituluĭ Înpăratŭ, aşa veţ şi păţi. Să fiţ cu Dumnezeŭ. Aŭ scris Şădri-Mahamet-Başa, la tabor, careĭ aŭ pus la Clujŭ [2].

În toamna anuluĭ 1664, Stroe Leurdeanu era în Ardeal ca pribeag, căcĭ Domnul, ocrotitorul săŭ, fugise şi Tatariĭ amenințaŭ să prade ţara. Aflînd că un Agă de Scaun a sosit cu veste de Domnie nouă, el se încumetâ a se întoarce, neaşteptîndu se ca Domnul cel noŭ, Grecul Radu Leon, să sprijine pe duşmaniĭ săĭ, Cantacuziniĭ [3].

[1] *Ország*, ţară.

[2] Urk. N° 783.

[3] Aşa trebuie să se schimbe ce am zis la pp. LXXXII-III din *Despre Cantacuzinĭ*.

www.dacoromanica.ro

12.

† La al nostru cinstit şi prea-iubit frate şi bun priiatin, jupan Hărjăl Lucacĭ, pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să dăruiască dumital[e] bun[ă] săn[ă]tate şi lin[ă] pac[e], dinpreun[ă] cu tot binele şi cu toat[ă] cinstita cas[a] dumital[e]. Alta, facem ştire dumnital[e] păntru că ne era să venim şi noĭ păn la cetatea dumneavoastră, dar, neavăndu prileju, că ne venir[ă] cărţĭ din ţară, — decĭ nu maĭ putum fac[e] zăbav[ă], că Schimni-Ceauşu sosi în Buc[u]reşt[ĭ]: decĭ ne va f[i] a mearge şi noĭ de aicĭ în ţar[ă]. Decĭ pohtim pre dumneata să ne fie zioa bun[ă] luoat[ă] de la dumneta şi foarte mulţemescu dumnital[e], ca unuĭ iubit al nostru şi bun priiatin, dă liubov ce aĭ arătat dumneata cătră noĭ: cari şi pre noĭ de ne va ţinea Dumnezeŭ cu zil[e], fi, vom datorĭ a plăti osteneaala ce aĭ arătat dumneata cătră noĭ. Şi tot mă rog dumnital[e] să nu fim uitaţ de cătră dumneata. Aşăjderea şi noĭ tot vom ajunge pre dumneata cu scrisoar[e] a cerca de bun[ă] săn[i]tatea dumneavoastră. Şi m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să vă dăruiască tot binel[e], dup[ă] pohta dumneavoastră, amin. Noem[vrie] 13 dni, l^t 7173 [1664].

Al dumnital[e] bun priiatin şi de bine voitor:

Stroe Vornicul.

[V°:] La al nostru cinstit şi prea-iubit bun priiatin şi vec[i]nu de aproape, dumnealuĭ jupan Hărjăl Lucacĭ, din cinstită cetatea Braşovuluĭ, cu bun[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea acest[ă] carte [1].

[Pecetea galbenă cu un coif, un boŭ înnaripat şi cu iniţialele ρ... WT.]

Cu nouă zile maĭ tărziŭ însă, Logofătul Şerban Cantacuzino nu ştia încă nimic despre Domnul ce era să fie ales. El vorbeşte astfel Braşovenilor:

[1] No 634.

www.dacoromanica.ro

13.

† La al nostru bun prieatin şi maĭ mare şi dă bine voitor dumnealuĭ Hărj[ă]l Lucaciŭ, săn[ă]taate toate şi tot binele de la Dumnezeŭ pohtemu ca să dăruiască dumnetal[e] şi a toate cinstit[a] casa dumnetal[e]. Întămplându-se a veni cestu fecĭor într'acolo, n'amu putut lăsa ca să nu scriŭ dumnetale. Fi-s'am căzut a scrie dumnetal[e] şi maĭ de mult, dar, avându bogate valurĭ, n'amu putut scrie dumnetal[e]; ce dumneta ne veĭ crede, şi, ce aru fi trebil[e] dumnetal[e] către acĭast[ă] parte de loc, dumneta ne scriĭ că, ce ar fi la putinţa noastră, noĭ gata vomu fi a sluji dumnetal[e]. Pentru puţin[ă] făg[ă]duial[ă] ce amu făg[ă]duit dumnetal[e], tremite dumneta omul dumnetal[e]. Dăntr'acoac[e] n'avemu a scrie dumnetal[e] nemic dă răŭ, numaĭ dumnealor toţ boiariĭ s'aŭ dus la cinstita Portă, înpreunându se cu alaltă boerime: acolo voru rădica Domnu, care să ne fie Domnu şi stăpăn. Şi, pre ce s'aru maĭ înţeleage de acum, scrii-vom dumnetal[e]. Şi Dumnezeŭ cu dumneta. Noem[vrie] 22 dni, vt. 7173 [1664].

Al dumnital[e] voitoriŭ de bine:

Şerban Log[o]f[ă]t[ul] [1].

Dumnisale jup[ă]neasă dumnitale, mă închin cu săn[ă]tate, şi m[ă] rog să nu te maĭ lase să jocĭ, că iar te'ĭ betejă la picĭoare.

[V⁰:] La al nostru bun prieiaten şi dă bine voitor, ca un frate maĭ mare, dumnealuĭ Hărjăl Lucaciu, cu cinste şi cu săn[ă]taate să să dea.

[Pecete neagră [2].]

În 1696, August de Saxonia era rege al Polonieĭ. Între alte gînduri, el avea şi pe acela al cuceririĭ amînduror ţerilor noastre, şi se ştie că el a făcut propunerĭ pentru acesta Brîncoveanuluĭ la 1697 [3].

[1] Cautacuzino.

[2] No. 635.

[3] V. Iorga, *Doc. Brîncoveanu*, p. 3 şi urm.

www.dacoromanica.ro

14.

Cinstit şi al nostru bun priiaten, şi de aproape megiiaş şi vecinu dumnialuĭ gĭupănul Ioan Manches, gĭudeţul de Braşev, se fiĭ dumn[e]ta s[ă]nătos. Dumnital[e] cu s[ă]n[ă]tate şi cu bun priitişug ne închinăm şi poftim de la tot ţiitoriul Dumn[e]dzeŭ pacia şi s[ă]n[ă]tate şi viiaţă fericit[ă] ca se trimit[ă] puternicul şi milostivul Dumn[e]dzeŭ dumitale. înpreun[ă] cu toţĭ aĭ dumitale bunĭ şi dragĭ priiatin[ĭ]. Cinstit[a] şi a dumitale scrisoare ni-aŭ vinitu, şi pe răndu am înţiales: întăĭ, ni-am bucurat de a dumitale bun ă] s[ă]n[ă]tate; a doo, pentru toate căte ni aĭ scris dumn[ea]ta, înţeliasem, precum aĭ trimis dumn[ea]ta pre dumn[ea]luĭ gĭupănul Marco Sasol de Braşov, ca s[ă] ·cercia cai de treba dumisal[e], omuluĭ a Craiuluĭ de Sacsonia. De caria lucru venit-aŭ dumn[ea]luĭ aicĭ, şi, co noĭ înpreunăndu-se, şi poftindu-ni ca se-ĭ slujim cu slujbă prietiniasc[ă] şi veciniasc[ă], precom ne însemnedzĭ dumn[e]ta, aşa s'aŭ făcot tocmal[ă], precom scrie şi carte nostră ce-ĭ la gĭupănul Marcu. De caria acmu ne însemnedzĭ dumn[e]ta, precom păr în tomnă nu s[ă] pote astepta, ce ni pofteştĭ se fie păr în 4 septămănĭ după Paştĭ. De caria bucuroş am fi, pentru priitişugul, se slojim dumilurvostre, dar no se pote nicĭ a dzice ş[i] a prindia bucuruşĭ, com că va fi, şi apoĭ se nu fie; este acelia lucrurĭ la ciaĭ oamenĭ prostĭ şi de necinste. Decĭ dar, iat[ă] se-s trimiţă zapisul nostru, carel[e] este dat de noĭ la gĭupănol Marcu şi să s[ă] dè baniĭ cariĭ i-aŭ dat la noĭ gĭupănul Marcu, 20 ugh[ĭ] veneticĭ, căcĭ un locru ce cunosc că nu-ĭ, nu poĉu zic[e] că yoĭ face. Maĭ gĭos ne însemnedzĭ dumn[e]ta, precum se fim nevoitorĭ măcar caĭ de călărie, de vom potè găsi: aciae, viindu omul dumilorvostre, voĭ da şi eŭ un om al meŭ şi va porta pe acel om al dumnilurvostria pe la fraţiĭ şi priiatiniĭ nostri, unde vom şti căte vr'un cal, şi va viadia de va socoti că va fi de acia trabă: precum s'a putè, s'a neguţa cu stăpănul caluluĭ. De acesta locru agĭogăndu dumniavostră la noĭ, ca unuĭ megiiaşĭ şi vecin de aproape, bucuroşĭ sintemu a-ţ sluji. De acesta facem dumitale în şt[i]re,

www.dacoromanica.ro

şi rugăm pre Dumn[e]dzeŭ ca acĭasta puţin[ă] scrisoare se vă afle întru bun[ă] s[ă]n[ă]tat[e]. Şi mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumn[e]ta, amin. Pis u [= scris în] Ias, lt. 7204 [1696], Ap[rilie] 19.

† Al dumnitale de bine voitor priiatin şi megiiaş şi gata spre slujba dumitale:

Ilie Enache Vel Stolnic.

[V°:] Cinstituluĭ şi de bine voitor, bunuluĭ priiatin şi megiiaş de aproape, dumisale gĭupănuluĭ Ioanăş Mancăş, gĭodeţuluĭ de Braşov, cu cinste şi cu mălt[ă] s[ă]n[ă]tate să s[e] dè.

[Pecete negrie, cu o pasere şi patru iniţiale latine, dintre care se pot ceti: C. R.[1].]

B. Scrisorĭ domneştĭ şi boiereştĭ de convenienţă.

Ceĭ ce scriŭ răvaşele ce urmează, pentru prea puţin şi maĭ nimica, sînt următoarele persoane:

a) Muntenĭ.

1. Mateĭ-Vodă Basarab;

2. Ghiorma. Scrisoarea luĭ e din 1653. El era să maĭ trăiască până în 1655, la 27 Februar, cînd îl uciseră Seimenĭĭ răsculaţĭ[2]. El era atuncĭ Ban al luĭ Constantin-Vodă Şerban. Ghiorma lăsă un fiŭ, Dumitraşco Căpitanul[3];

3. Gheorghe Bunevicĭ saŭ Bunevsinovicĭ e «fiul luĭ Bunea». Cred că era fiul luĭ Bunea I-iŭ Grădişteanu, frate cu Grigore Şătrarul din 1659 şi cu Vîlcul[4];

4. Gherghe Băleanu, vestitul Ban şi căpetenie a luptătorilor împotriva preponderenţeĭ cantacuzineştĭ[5];

5. Constantin-Vodă Brîncoveanu, prietenul tuturor judeţilor din Braşov;

[1] N° 653.

[2] *Studiĭ şi doc.*, IV, p. CCLXII.

[3] *Doc. Cantacuzinilor*, pp. 23, 34.

[4] *Ibid.*, p. 10; *Studiĭ şi doc.*, IV, pp. 64-5, n° LXI; Constantin Căpitanul ed. Iorga, pp. 197-8.

[5] *Cronicele muntene*, p. 37 şi urm.

www.dacoromanica.ro

6. Mihaĭ Spătarul, unchiul acestuĭ Domn;

7. Rada, văduva cronicaruluĭ Constantin Căpitanul Filipescu [1];

8. Un județ al Craioveĭ din vremea cînd Oltenia era austriacă.

b) **Moldoveni.**

Gheorghe Ștefan, din timpul cînd era Spătar. In această dregătorie-l găsim însă la 1648 [2].

I.

[Mateĭ-Vodă către Mihail Eötvös. Cartea Domnieĭ Tale, de la Pătru sluga Dumnelor Voastre, datu-ne-se-au; cu carea dumneata ne pohteșt[ĭ] la veseliia cocoaneĭ Domnieĭ Tale. De care lucru foarte ne-aŭ părut bine, și de pururea cănd vedem pre Domniele Voastre pohtindu-ne la veseliele cuconilor Dumnelor Voastre, foarte cu bucurie priimim, și ne pare bine de toț, de la mare pănĭ la mic, ca de nește priiatenŭ, vecĭnu bunŭ. Dea Dumnezeŭ mi[lo]stivul bl[ago]s[lo]veniia Sfinției Sale întru veseliia cuconelor, ginerilor ce se împreuneazî, ca cu tot bunul noroc să petreaceț dumneavoastrî. Foarte bucuroș săntem a trimeate omul nostru la vreame, ca să poarte fața și cinstea noastrî întru cinstita veseliia Dumnilor Voastre, cum se cade vecinilor de aproape și priiatenilor. [Tîrgoviște, 7152 [1644], Aprilie 17. — Către «Mihailu Etveșu».]

[Pecete mică [3].]

2.

[Mateĭ-Vodă către Mihail Eötvös.] Dup[ă] acĭasta-ț facem știre[e] domnetal[e] pentru răndul cestuĭ spiciiar (спичиаръ) anum[e] Avram, carel[e] aŭ venit încă de an ca s[ă] meargă la Ț[a]rigrad; dec[ĭ] el s'aŭ bolnăvit aic[ĭ], ci n'aŭ putut mearge. Dec[ĭ] iat[ă] că acum s'aŭ săn[ă]toșit și aŭ pohtit să vie

[1] V. prefața mea la Constantin Căpitanul.

[2] *Studiĭ și doc.*, IV, p. CCXXIV, nota 1

[3] N° 332.

www.dacoromanica.ro

iar aciia la domneata. Decĭ să nu te scărbeaşt[i] domneta pre dinsul căc[i] au făcut zăbav[ă], că aŭ fost bolnav, ce n'aŭ putut veni. Dec[ĭ] iat[ă] că acum va veni la domneta; ci să nu te scărbeşt[ĭ] domneta pre dinsul, ce să aib[ă] cinste şi socotinţă, cum aú avut şi maĭ nainte vreame de la domneta. De aceĭasta pohtim pre domneta. Să fiĭ domneta săn[ă]tos. [Iulie 27, 7159 [1651].

Adresa slavă: «Golotşmit Mihaĭ».

Pecete mare[1].]

3.

† De la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ scris-am cu mare buc[u]rie la al nostru cinstit şi socotit bun priiatin şi ca un părinte [frate, *şters*] şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupănul Mihaiŭ Golşmitu, judeţul cel mare al cinstiteĭ cetaatea Braşovuluĭ; pac[e] şi săn[ă]taate pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ să dăruiască dumital[e], denpreun[ă] cu tot binele a toat[ă] c[i]nstit[ă] casa dumital[e]. Aşijderea, de veĭ pohti dumneata a ştiria şi bun[ă] săn[ă]taatea Mării Sal[e] Domnu nostru, iaste Măriia Sa săn[ă]tos şi veasel şi întru bună pac[e]; noĭ încă ne aflăm cu săn[ă]taate pre lângă c[i]nstite spatel[e] Mării Sal[e] Domnu nostru. De rândul veştilor, pac[e] şi bine despre toate părţile; nemic de răŭ n'avem a-ţ scrii dumital[e], ce tot de bine. Cinstit[ă] scrisoarea dumnital[e], car[e] o'ĭ tremes pre omul dumetal[e] la Domnu nostru şi la noĭ, venitu-ne-aaŭ, şi d[e] toate am înţelesu. Înţelegându de bun[ă] săn[ă]taatea dumnital[e] şi d[e] petreacerea dumital[e], foarte ne am buc[u]rat, şi mea aŭ părut bine de bun[ă] săn[ă]taatea şi d[e] petreacerea dumital[e], şi dăm laud[ă] m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ. De care lucru şi cea-au fost pohta dum[ne]tal[e], şi noĭ încă am nevoit cu toat[ă] inima, cum ţi va spune şi omul dumital[e] şi d[en] gură, şi dĕ toate aŭ făcut Domnu nostru pre voia dumital[e], şi d[e] acum noĭ săntem gata în toată vreamea a sluji dumital[e]. Aşijderea şi dumneata încă nu ne pregeta cu c[i]nstit[ă] scrisoare dumital[e], ci ne scrii, ca s[ă] slujim şi noĭ dumital[e]. M[i]l[o]stivul Dumnezeŭ dăruiască

[1] Nº 346.

www.dacoromanica.ro

acĭast[ă] puţin[ă] scrisoare a noastră să te afle săn[ă]·os şi veasel şi întru bun[ă] pač[e] ѡт хѵ аминь [=de la Hristos, amin]·

Dech. 20 dn., l^t 7161·[1652].

† Bun priiatnicul dumital[e] şi în toat[ă] vream[ea] gata a sluj[i] dumnital[e], şi ca un fecĭor: Radul V[e]l Com[is].

Întru cinstit[ă] măna părinteluĭ nostru dumn[ealu]i jupănuluĭ Mihaiŭ Goltşmit, marele-jud[e]ţu al c[i]nstite cetaatea Braş[o]vuluĭ.

[Pecetea obişnuită[1]].

4.

† De la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ cu bun[ă] buc[u]rie scriem la cinstitul şi prea-iubit şi maĭ mare fratel[e] nostru şi bun priiatin şi vecin de aproape, dumnealuĭ jupan Mihaiŭ Goltşmit, judeţul cel bătrân de la cinstită cetatea Braşovuluĭ, pac[e] şi bun[ă] săn[ă]tat[e] să·ţ dăruiască m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ dumnetal[e]. Se verĭ osteni a întreba dumneta şi d[e] bun[ă] săn[ă]tat[e] Mării Sal[e] Dom[nul] nostru, iaste Măriia Sa săn[ă]tos şi întru bun[ă] pac[e]. Aşijderea şi noĭ încă ne aflăm dup[ă] cinstite spatel[e] Mării Sal[e] Dom[nul] nostru cu săn[ă]tat[e]. Alta, întâmplându-se a venirea acĭ acest om bun den Ţănutul domneavoastră, n'am putut lăsa ca să nu scriu domnetal[e], să ştiŭ de bun[ă] săn[ă]tat[e] şi de viiaţa dumnetal[e], că, fiind noĭ vecin[i] supt părreatel[e] dumneavoastră — fi-se aru căzut să fim tot scris pururea, să fim cercat ca s[ă] ştim de bun[a] săn[ă]tate şi d[e] viiaţ[a] dumnetal[e]. Ce s[ă] fiĭ dumneta ertător pentru acestu lucru, iar de acum pohtescu pre dumneta, ca pre un maĭ mar[e] frat[e] şi bun priiatel, să nu fim uitaţ cu scrisoarea de cătră dumneta, şi, ce va fi porunga şi treaba dumnetal[e] aicĭ la Măriia Sa, la Domn[ul] nostru, şi la ţeară, noĭ gata vom fi a sluj[i] domnetal[e] în toat[ă] vream[ea]. De acĭasta pohtescu, acĭastă puţin[ă] scrisoare să afle pre dumneta cu săn[ă]tat[e] şi veasel ѡт хѵ [=de la Hristos], amin. Oct[omvrie] 15 d., lt. 7162 [1653].

[1] Data germană: 1652.—No 622.

www.dacoromanica.ro

† Bun cugetătoru şi vecin de aproap[e]: pan Ghiorma Vel Cluc[er].

[V°:] La cinstit şi de m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ dăruit, maĭ mare fratel[e] nostru şi vecin de aproap[e], dumnealuĭ jupan Mihaĭ Goltşmit, judeţul cel bătrân чнсно на датасѣ [= să se dea cu cinste].

[Pecete brună, cu o coroană, vulturul cu două capete şi iniţialele: r[ıwp]ma [1].]

5.

† Cinstite şi iubite şi de m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ cinstite, maĭ mare frate, jupânul Herjăl Lucacĭ, pohtescu pre m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ ca să tremiţ[ă] dumnitale bună paçe şi săn[ă]tate, denpreună cu toţ aĭ dumneavoastră. Alta, să verĭ pohti dumneata a şti şi de sănătatea noastră, mulţumim m[i]l[o]stivuluĭ Dumnezeŭ, săntem săn[ă]toş. Alta, să ver[i] pohti dumneata a şti şi dă răndul veştilor dentr'acoace, n'am a scrie dumnetal[e] nimic de răŭ; numaĭ tot de bine. Alta, pentru răndul ogaruluĭ, să ştiĭ dumneata că am tremes să-l aduc[ă]; iar, aducându-l fecĭorul de la sat, el aŭ greşit de l-aŭ călcat cu calul, ce i-aŭ frânt un picĭor. Ce am eŭ şi alţiĭ, dară sânt proştĭ: nu-s de dumneata. Ce mă îngădue dumneata ceva, păn voĭ dobândi unul bun, ce la dumneata va veni. Alta, mă rog dumnital[e] să nu fim uitaţ de cătră dumneavoastră, să nu cu alt, măcaru căte cu un răvăşăl, ca s[ă] putem şti şi noĭ de bun[ă] săn[ă]tatea dumnital[e]. De aceasta fac ştire dumnitale, şi s[ă] fiĭ dumneata săn[ă]tos. Pis Iul[ie] 17 dni, l[t] 7165 [1657].

Al dumitale maĭ mic frate: Ghiorghe Bunevsinovicĭ.

† Dumneaeĭ surori meal[e] Catrinĭĭ încă mă închin cu multă săn[ă]tate.

[V°:] La al mieu cinstit şi socotit şi maĭ mare frate, dumnealuĭ jupânul Herjăl Lucacĭ [2].

[Pecete verde, ruptă.]

[1] N° 630.
[2] N° 632.

www.dacoromanica.ro

6.

† La al nostru ci[n]stit şi soc[o]tit şi de Dumnezeŭ cu bun dar dăruit şi noao maĭ mare frate, dumnealuĭ jupan Lucacĭ Vel Fălnogĭ, cu mult[ă] dragoste şi cu mult[ă] săn[ă]tate mă închin dumital[e]. Alta, să veĭ osteni dumniata a şti şi de noĭ, cu mila luĭ Dumnezeŭ şi cu fericit norocul Mării Sal[e] Domnu nostru, săntem sănătos şi întru bună pac[e] păn acum, şi de acum nainte iarăş precum va fi voia luĭ Dumnezeŭ. Alta, mă rog dumital[e] să fiĭ dumiata ertător căcĭ n'avem vrem[e] a cerceta pre dumneata cu căte o scrisoar[e], că să ştiĭ dumneata că ast[ă] var[ă] fum tot în oaste. După ce ne scoas[e] Dumnezeŭ şi venim, ni s[ă] întămplă cu Domniia de umblăm toat[ă] ţara, precum veţ fi înţeles şi dumneavoastră. Ci n'am putut, iar acum, întămplăndu-se a veni jupănul Dumitru, n'am putut lăsa a nu cerca pentru bun[ă] viiaţa şi s[ă]nătatea dumital[e], şi noĭ încăş ne rugăm dumital[e] să nu fim uitaţ de cătră dumniavoastră, căte cu o scrisoare, ca să ne putem buc[u]ra şi noĭ pentru bun[ă] viiaţ[a] şi năpastea (*sic* = sănătatea) dumital[e]; amin.

Al dumnital[e] maĭ mic şi neîndoit frate:

Gheorghe Buneavicĭ.

[V°:] La al nostru ci[n]stit şi de milostivul Dumnezeŭ cu bun dar dăruit şi noao maĭ (maĭ) mare frate, dumnialuĭ jupan Hărjăl Lucacĭ Vel Fălnogĭ....

[Pecete brună, ruptă, cu semne[1].]

7.

† Cinstit şi de bun[ă] rudă şi noao priiaten şi ca un frate şi vecin de aproape, de la cinstit[ă] cetatea Braşovuluĭ, dumnealuĭ jupănul Herjel Lucaciŭ, pohtim de la m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ pac[e] şi bun[ă] săn[ă]tate să dăruiască dumnetal[e], împreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] casa dumnetal[e] şi cu toţ priiatenie dumnetal[e]. Să veĭ întreba dumneata şi de noĭ, cu mila luĭ Dumnezeŭ şi cu norocul Mărie Sal[e] Domnul

[1] N° 517.

www.dacoromanica.ro

nostru ne aflăm cu săn[ă]tate. Alta, cinstit[ă] scrisoarea dumnetal[e], care ne-aĭ trimes cătră noĭ, ne veni, şi ne'ĭ semnat dumneata pentru făgăduiala ce am făgăduit dumnetal[e] şi dumnealuĭ jupănuluĭ Andreiaş Şăpun şi dumnealuĭ jupănuluĭ Lurinţi meşterul argintarul. Decĭ, căndu aŭ venit scrisoarea dumnetal[e], nu ni s'aŭ întămplat a firea la Bucureştĭ, ce fumu aicea acas[ă] la Băleanĭ, la sat; numaĭ nu avum pre cene-ĭ trimeate, că oam[e]ne ce avem, săntu toţ la un lucru, dă ne lucreaz[ă], ci-ĭ grăbim cu lucrul, să lucrez[e], că iaste vreame dă iarnă. Iar dumneavoastră să trimeateţ doĭ oam[e]ne aĭ dumneavoastră aicea la Băleanĭ, să dăm răm[ă]torie, făgăduiala ce am făgăduit dumneavoastră, — că un omu sănguru nu-ĭ va putea aduc[e] la dumneavoastră. Şi acesta puţin[ă] scrisoar[e] să afle pre dumneata săn[ă]tos. Pis [= scris] Dech[emvrie] 11 d., v[elea]t 7168 [1659].

Al dumnital[e] de bine voitor, vecin şi frate:

Gheorghie Băleanul biv Vel Ban.

[V°:] La cinstit şi de bun[ă] rudă şi noao priiaten, ca un frate, dumnealuĭ jupănul Herje Lucacĭ, de la cinstit[ă] cetat[e] Braşovuluĭ, чсни датис [= cu cinste să se dea].

Des Schessburger Procurator Briff, so er denen Czajdtner Bindern geschriben.

[Pecete obişnuită, ruptă[1].]

8.

Cinstituluĭ, de neam bun şi alesuluĭ întru destoinicie şi noao de bine voitoriŭ, şi bun priiaten, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ, săn[ă]taate şi mult bine pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ să-ţ tremiţ[ă], înpreună cu toat[ă] cinstit[a] familiia dumitale.

Scrisoarea dumital[e], înpreună cu slugile dumital[e] ce ne aĭ tremis, venitu-ne-aŭ, şi, înţelegănd de bun[ă] săn[ă]tatia dumitale[e], foarte ne-am buc[u]rat. Pohtind şi dumneata a şti de noĭ, den mila luĭ Dumnezeŭ ne aflăm săn[ă]toş, iar

[1] No 646.

www.dacoromanica.ro

ci destulă inim[ă] rea pentru răposatul soțul nostru, priiatenul dumneavoastră, Dumnezeŭ să-ĭ iarte sufletul; care nu avem ce fac[e], făr' cât mulțămim luĭ Dumnezeŭ. În cât neaĭ scris dumneata pentru un cal negru ce am avut de vănzare, adăvărat aŭ fost că, păn' trăia dumnealuĭ, nu s[ă] îndura de acel cal, ca de mare lucru, fiindu cal bun, frumos, mare cu fântrăbul *(sic)*, ce-l ținea pentru dumnealuĭ, încât, văzându-l neg[u]țătoriĭ, venea de cerca pre dumnealuĭ ca să-l vândă, și să m[ă] crez[ĭ] dumneata că i-au dat și maĭ bine de leĭ 100 și nu aŭ vrut dumnealuĭ să-l dea. Iar acum, după petrecaniia dumnealuĭ, noĭ l-am făcut vănzătoriu, și de adăvărat la alțiĭ maĭ jos de leĭ 100 nu l-aș fi dat, iar pentru preiteșugul ce aĭ avut dumneata cu dumnealuĭ, și gândim, și de acum înnainte să aibĭ dumneata cu fecĭoriĭ mieĭ, și pentru voia vătafuluĭ Ghierghe, îl lăsasem dumital[e] leĭ 80; iar dumneat[a] ne scriĭ că ne aĭ tremis numaĭ leĭ 70; ce noao prea ne-aŭ părot eftin, că cai plăteaște mult. Ci, pentru voia dumital[e], am maĭ lăsat: leĭ 76,33 banĭ, și ne-au dat leĭ 76,33 oam[e]niĭ dumital[e]. Ce să fie dumitale de bine; să trăeștĭ dumneata și să trăiască și calul, ca să avem mulțămit[ă] pre urm[ă], și priiteșug de spre fecĭoriĭ miĭ să s[ă] înnoiască, — că noĭ pă dumneata foarte priiaten bun te ținem. Iar, pentru vinur[ĭ], ce am zis că voĭ să tremiț, și dumneata îm[ĭ] scriĭ ca să tremiț, că, plătind, le veĭ lua toat[e] dumneata în prețul ce va fi acol[o], — de care bine foart[e] mulțămim dumital[e]. Și să știĭ dumneata că voĭ să tremiț 10, 12 buțĭ. Ci pohtim pre dumneata, că vin bun voĭ tremit[e], și în vase bune; ci, de veĭ vrea dumneata să iaĭ tot, maĭ bine va fi; iar, de nu v'o trebui dumital[e], foarte pohtim pre dumneata să le slobozĭ; să le vănz[ă] und[e] vor găsi, și vom mulțămi dumital[e]; făcându-ne dumneata acĭast[ă] slujbă, fecĭoriĭ mie[ĭ] încă, den ce le va fi pren putință, gata vor fi spre slujba dumital[e]. Numaĭ te pohtescŭ pentru vinur[ĭ], neluundu-le dumneata, să fiĭ nevoitoriŭ ca să s[ă] dea la oamenĭ de ispĭav[ă], să s[ă] ià baniĭ gata. Iar eŭ maĭ bucuroas[ă] aș fi să le iaĭ toate dumn[ea]ta. Că pentru baniĭ gata le tremiț eŭ pă acol[o], iar nu le-aș tre-

www.dacoromanica.ro

mit[e]. De acĭasta avum a scrie dumital[e], şi mila luĭ Dumnezeu pururea cu dumneata, amin. Oct[omvrie] 1 dni, l[ea]t 7205 [1696].

† A dumital[e] de bine voitoare, dentru vechiŭ priiaten[ă]:

Rada Filipeasca.

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru bun priiaten şi de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ, cu cinste şi cu multă săn[ă]taate să s[ă] dea.

[Pecete brună, cu o pasăre şi ... [1].]

9.

† Io Costandin Voevod bj. mlstiiŭ gsdnŭ zeml[i] vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ ale cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, sănătate şi tot binele poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cinstită cartea dumital[e] de la logofătul dumital[e] cu dragoste o am luoat, şi, înţelegănd de bun[ă] sănătatea dumital[e], ne-aŭ părut bine, şi mulţumim dumital[e] de cercetarea ce cercetezĭ, şi iar mulţumim dumital[e] şi de poclonul ce ne-aĭ trimis. Dumneata încă, ce trebĭ veĭ avea într'acoace, ne poftește, şi iar gata vom fi a sluji dumital[e]. Şi mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Ot Tărgovişt[e], Oct[omvrie] 14 d., l[t] 7206 [1697].

De bine voitor dum[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

Iat[ă] că am înnoit cartea dumital[e] de oerit.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea[2].

[Pecete mare, rotundă.]

[1] N° *663*.

[2] N° 357.

www.dacoromanica.ro

IO

Cinstit şi al nostru vechiŭ priiaten, de bine voitoriŭ şi de aproape vecin, de la puternicul Dumnezeŭ bună sănătate, fericită norocire pohtim şi rugăm ca să triimiţă dumitale, înpreună cu toat[ă] familiia dum[i]tale.

Cinstită cartea dum[i]tale cu căzută cuviinţă o am priimit. Dentru carea bună sănătate dum[i]tale adevărându, nu cu puţină bucurie am dat laudă luĭ Dumnezeŭ, pre carele iar rugăm ca să ne invredniciască de pururea a o auzi, să ne putem veseli. Mulţămim dragostiĭ dum[i]tale, den car[e] cunoaştem că curge neuitata cercetare. Pre noĭ încăş, aseamene cătră dumneata cu neînmutată dragoste să ne ştiĭ. A dum[i]tale pohtă ce aŭ fost, care şi pren scrisoare, şi de la log[ofătul] dum[i]tale maĭ pre largu înţelegându, căt aŭ fost pren putinţa mea cătră Măria Sa Vodă am nevoit şi am făcut treaba dum[ne]tale. Aşijdirea şi de acum înnainte, ce veĭ cunoaşte dumneata că voĭ putea, şi va treace pren părlejul mieŭ, scriindu-mĭ, voĭ sluji dum[i]tale. Şi, cu acĭasta sfărşindu, mila luĭ Dumnezeŭ pururea să fie cu dumneata. Oct[omvrie] 16 7206 [1697].

Al dumitale de bine voitoriŭ şi gata a sluji:

Mihaĭ Cantacuzinò.

[V°:] Cinstituluĭ şi al nostru vechiŭ priiaten, de bine voitoriŭ şi de aproap[e] vecin, dumnealuĭ jupănuluĭ Haneş Mancăş, judeţul cinstitiĭ cetăţ a Braşovuluĭ, cu cinste şi cu multă sănătate să să dea.

[Pecetea cunoscută, cu negru[1].]

II.

† Io Costandin Voevod bj. mlstiiŭ gsdnŭ zeml[i] vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitorŭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancaş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul. Sănătate şi tot binele poftim dumitale de la Dumnezeŭ. Carte dumital[e]

[1] N° 664.

www.dacoromanica.ro

ce ne-aĭ trimis cu omul dumitale, ne-aŭ venit, şi de a dumital[e] sănătate ne-aŭ părut bine. Alalte scrisele dumital[e] le-am înţeles: păstrăviĭ ce ne-aĭ trimis dumneata, 17, tot marĭ, ni s'aŭ adus, cu cariĭ ne-aĭ cercetat dumneata, bucurându-te căcĭ ne-am apropiiat cu vecinitatea; şi mulţumim dumital[e]. Noĭ încă, cercetând săn[ă]tatea dumital[e], iarăş rugăm pe Dumnezeŭ ca să te păzească pre dumneata întru bună sănătate. Oct[omvrie] 21 d., 7207 [1698].

De bine voitor dumitale:

Io Costandin Voevod.

[V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreame de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Hanăş Mancăş, marel[e]-judeţ al cinstiteĭ cetăţiĭ Braşovul.

[Pecete mare, rotundă[1].]

12.

Io Costandin Voevod bj. mlstiiŭ gsdnŭ zeml. vlahiscoe.

† La al nostru bun priiaten şi de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe Ţaco, sănătate şi tot binele pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cu trimiterea acestuĭ neguţătorĭ al nostru, jupânul Manul[2], nu putem lipsi a nu cerceta şi bun[ă] sănătate dumitale. Pe carel[e] cu ce trebĭ l-am trimis acolia, am scris şi dumisal[e] judeţuluĭ, şi veĭ înţeleage dumneata şi de la dânsulŭ maĭ pe largu. Ce pohtim şi pe dumneata să fiĭ nevoitoriŭ, ca să ni să caute trebile aceastea, şi vom mulţumi şi dumisale judeţuluĭ, şi vom mulţumi şi dumital[e]. Şi, cu acĭasta sfârşind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumn[ea]ta.

Ghen[arie] 26 d., l^t 7216 [1708].

De bine voitor dumitale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † La al nostru de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupânuluĭ Ghiorghe Ţaco, la Braşov, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[3].]

[1] N° 367.
[2] Apostolo.
[3] No. 412.

www.dacoromanica.ro

13.

Cinstituluĭ şi prè-cinstituluĭ şi înţăleptuluĭ Sfatu.

Cu căzuta prè-plec[ă]ciune daŭ mare rug[ă]cĭune la acĭastă grè neputinţa mè, carea me aŭ venitu din tănplare vremiĭ; de aceia, dup[ă] cum mulţĭ aŭ pătimitu, n'avemu ce face: să mulţumimu luĭ Dumnezeŭ. A doao, din fapta vrăjmaşiloru, nu nedreptaate mè aŭ venitu asupra mè, de amu fostu la arestu 10 luni, şi cu aceste 2 întănplărĭ mi s'aŭ făcutu mare pagubă, de amu rămas la lipsă în locu streinu, şi cu mare neputinţă îmu chivernisescu viiaţa, — că cele trebuincĭoase îmu lipsescu: întăiŭ, lemnele, grăulu, verdeţurile de grădină. Şi eŭ, cu mare ruşine, închizăndu ochiĭ, daŭ rug[ă]ciune prè-cinstituluĭ Sfatu ca să mă auză la acĭast[ă] grè neputinţa mè, ca s[ă] mă ajute cu de aceste, — că va rămănè prè-cinstituluĭ Sfatu mare pomană în ceriŭ, nesfărşită, şi de laude de la unul care aŭ avutu şi acumu aŭ lipsitu. Că, întăiŭ, eŭ sintu, şi nu voĭ uita acĭastă milă şi facere de bine, care va arăta prè-cinstituluĭ Sfatu cu săraca casa mè, mulţimind înnainte prè-ceresculuĭ Dumnezeŭ şi rugăndu de sănătaate a tootuluĭ prè-cinstituluĭ Sfatu. Şi cu totă prè-ple[că]ciune rămăiŭ prè-plecată slug[ă]:

Ion Rante, judeţul Craiovei.

[Pe plic:] Cinstituluĭ şi prè-cinstituluĭ, la totu mare Sfatu al Scaunuluĭ Braşovuluĭ, cu toată cinste şi cu căzuta mie plecăciun[e] să să închine, la totŭ prè-în[na]lt Sfatu.

[Pecete roşie, cu: A. A.[1].]

14.

[Formulă slavonă.] Într'acĭasta pohtescu pre puternicul Dumnădzăŭ, cum acĭastă puţin[ă] scrisoare să afle pe dumn[e]ta întru bun[ă] pace, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[a] casa dumnitale. Alta, ştiindu maĭ denainte vreame, arătăndu dragoste cătră noĭ, derept aceaia voia m'aŭ îndemnatu, prieteşugul dumitale a cerca, de bun[ă] sănătaate dumnitale, ca de pururea să ţi o

[1] No. 588.

www.dacoromanica.ro

ţie Dumnădzău, precum toată cinstit[ă] casa dumitale. Aşijderile poftim pre dumn[ea]ta să ne fiĭ dumn[ea]ta un priiatin cum ni aŭ fostu şi dumnealuĭ giudeţul cel bătrăn, iar acmu, după moarte dumisale, vădzăndu noĭ că oaricum să împuţiniadză şi casa dumisale, nooî încă priiatinĭ ne trebuescu să avem acolo, într'acĭa lature de ţar[ă], la dumneavoastră, — decĭ noĭ într'acela chip poftim pre dumn[ea]ta, să nu te lepedzĭ de priiateşugul nostru. Iar noĭ încă, din ce vor hi treabel[e] dumitale într'acoace, într'acĭastă lature de ţ[a]ra cătră noĭ, şi ce va vini poronca dumitale, co o scrisoare cât de puţineà, la noĭ, foarte vom nevoi să putem sluji dumitale, ce va fi pofta dumitale. Noĭ încă, din ce vom agiunge, câte cu puţinè scrisoare, la dumneata, poftim să nu te apere de priiteşugul nostru. De acĭasta poftescu pre dumn[e]ta cu acĭastă puţin[ă] scrisoare.] Să fiĭ dumn[ea]ta sănătos ѡт хѣ, аминь [= de la Hristos, amin].

U [= în] Ias, Ghen[arie] 8.

Al dumital[e] bun prietin şi voitor de bin[e]:

Ghiorghie Ştefan, Vel Spătaru.

[V°:] Adresa slavonă către judele Mihaĭ.

Pecete brună, cu semne şi inscripţia: гѳрги ш[ѳфанъ][1].]

---

[1] N° 547.

www.dacoromanica.ro

CAP. IV.

Supuşiĭ Braşovuluĭ.

I. Şcheiĭ saŭ Şcheieniĭ.

Din sus de Braşov, către muntele de graniţă, apropiindu-se de zidul tăiat drept al Tîmpeĭ (tîmpă=tîmplă, de biserică, catapiteazmă), se întinde Şcheiul. O stradă, maĭ nouă, urcă între case clădite săseşteĭ, cu intrare boltită şi un rînd saŭ două cu fereşteĭ oblonite. Apoĭ de la o vreme ulicioare aleargă în dreapta, în stînga, între zăplazurĭ negre, pe lîngă marĭ porţĭ ţerăneşteĭ. săpate. De-asupra caselor ce se ridică pătrate, trainice, în curtea pietruită se vede crucea răsăriteană, care mărturiseşte că acolo stă un *creştin*. Una din străditele din stînga duce la o piaţă, pe care se vede încă o cruce de piatră săpată cu slove, ca pe drumurile muntene de la Buzău pănă în Mehedinţĭ; ea pomeneşte că a fost aşezată prin aniĭ 1730, fiind Împărat Carol al VI-lea[1]; acolo se face la 6 Ianuar din fiecare an «botezul Domnuluĭ»: în margene curge o gîrliţă prinsă, după obiceiul Saşilor, în jghiaburĭ de lemn. În stînga iarăşĭ, din mijlocul unuĭ cimitir, unde, păturĭ, păturĭ, zac oasele grămădite în curs de jumătate de mie de anĭ, sticlesc la soare coperemintele şi multele turnurĭ ascuţite, de «bleh», ale bisericiĭ Sf. Nicolae, mare, bogată şi vestită. Pănă departe în sus, spre munte, şi pe amîndouă laturile

[1] Pentru neplăcerea cu care vedeaŭ Saşiĭ ridicarea de astfel de crucĭ, prin care părea că se crează drepturĭ asupra pămîntuluĭ, v. Herrmann, *Das alte und neue Kronstadt*, II, p. 575. — Inscripţia de pe această piatră şi de pe altele din Ardeal, în al doilea volum al Inscripţiilor.

www.dacoromanica.ro

sînt risipite casele negustorilor, meșteșugarilor de odinioară, în care acum mai stau și profesorii, funcționarii, rentierii, ba nu arare ori străini, cari au venit la deal în Șcheii, pe cînd Șcheienii s'au coborî și ei pe încetul la vale, în cetate.

Aicî era odată un sat sau un tîrgușor (i se zicea de străini *platea*, fiindcă acest cuvînt latinesc înseamnă și tîrgul-piață și tîrgul-*Marktflecken, bourg*). Romînii îl numiseră și «Șcheii», pentru că, pe cînd ei fuseseră totdeauna locuitorii în Brașov, satul vecin îl primiseră de la Slavi, mai vechi decît dînșii. Dintre Slavi, Ungurii din veacul al XIII-lea, aceî cari pătrunseră în Ardeal, cunoșteau mai mult pe Bulgarii Împărăției asanești de peste Dunăre. Ei traduseră deci «Șcheii» prin *Bolgárszék*, Scaunul, așezarea Bulgarilor. Pentru Sașii din Brașov, «Șcheiul» e un «Bulgar», un *Belger*, iar locul unde el e așezat se chiamă de obiceiu numai suburbia, *forștatul* (din *Vorstadt*), dar une ori și *Belgerei*.

Chiar Romînii aveau, și au păstrat încă și pănă astăzi, tradiția unei originî bulgărești. O cronică a Șcheilor, redactată în veacul al XVIII-lea, începe prin afirmația că Bulgarii au venit în Șcheî la anul 1392, dar autorul ei o spune așa, încît se vede lesne că el a fost înrîurit de numele unguresc: «Bolgárszék»: «Anul 1392 (6900) au venit Bulgarii într'acesta loc, care să zice Bolgarsec»[1]. În 1392, în adevăr, Țaratul bulgăresc se zbătea în chinurile morții, dar locuitorii fugari n'aveau de ce să ajungă tocmai lîngă Brașov, atunci cînd ei se puteau oploși foarte bine în Țara-Românească, bucuroasă de cît mai mulți oaspeți. Și, iarăși, un Domn muntean ca Mircea n'ar fi lăsat pe acești muncitori de ispravă să-i iasă din țară, unde apucaseră a intra.

Șcheiul își avea în secolul al XV-lea căsuțele de sat, și în mijlocul lor biserica de lemn. La aceasta slujia un singur preot; epitropie la așa un lăcaș sărac firește că nu era de nevoie. Cunoaștem un preot din această vreme, Costea din

[1] Stinghe, *Istoriia besearecei*, p. 1. Cf. același, *Documente*, I, p. 30 și cercetările d-lui Stinghe asupra Șcheilor, în Anuariul Institutului pentru limba românească al d-lui Weigand, an. 1902.

www.dacoromanica.ro

«platea Bulgarorum», pe care Basarab-cel-bătrîn îl recomandă în 1477 judeţuluĭ braşovean [1]. Pe la 1532 era popa Petru, pe care-l trimiteaŭ Saşiĭ cu solíĭ în Ţara-Românească [2]. El era fiul popeĭ Bratul şi nepotul de fiŭ al popeĭ Petru celuĭ d'intăiŭ. Acesta din urmă a fost adevăratul întemeietor al bisericiĭ Şcheilor: despre dînsul se spune că a făcut-o de piatră la 1494-5, cu ajutorul luĭ Neagoe Basarab. Ajutorul muntean e sigur, pe o vreme cînd Şcheieniĭ, încă numaĭ Romînĭ şi numaĭ sătenĭ, eraŭ un biet norod sărac. Dar Domnul cel darnic pentru clădirea dumnezeiască n'a fost Neagoe — căruia gîndul poporuluĭ ajunsese să-ĭ puie în samă orĭce puternică biserică de piatră —, ci acel care domnià în Ţara-Românească la 1494-5, adecă Vlad Călugărul. Acesta fusese pribeag odinioară în Braşov, Dumnezeŭ îĭ scăpase viaţa din mîna ucigaşilor, şi el, evlaviosul călugăr saŭ «popă românesc», cum îĭ zice odată un duşman, va fi mulţămit astfel. Aceasta s'ar potrivi maĭ bine şi cu întregirea şi înfrumuseţarea bisericiĭ de Petru-Vodă Cercel, care nu era din neamul luĭ Neagoe, ci din al luĭ Vlad, fiind răstrănepotul acestuia.

Toma, fiul şi urmaşul luĭ Petru al doilea, era întrebuinţat şi el de Saşĭ pentru adunarea de ştirĭ. În vederea acestuĭ lucru, el primia de la Sfat leafa de 12 florinĭ pe an şi o haină de cinste, în valoare de alţĭ doĭ [3]. Era un om cunoscut dincoace, şi vedem că Mircea Ciobanul îl cere odată, la 1548 [4].

Popa Dobre, nepotul de soră al luĭ Toma şi tatăl învăţatuluĭ popă Miha saŭ Mihaĭ, duce maĭ departe vechea *dinastie* a popilor din Şcheĭ. Cîţĭva din alt neam, unul Grec, Iani, adus din Ţara-Românească, se întîmpină în aceiaşĭ vreme. Acum eraŭ doĭ preoţĭ, unul «mare» şi altul «mic»: după obiceiul grecesc — introdus poate de Iəni saŭ împrumutat

[1] Bogdan, ed. a 2ª, I, pp. 334-5, nº CCLXXXI.
[2] *Quellen*, II, pp. 251, 270
[3] *Ibid*, III, p. 452.
[4] *Ibid.*, p. 443.

www.dacoromanica.ro

din principate, unde el era foarte vechiŭ — cel mare purta titlul de protopop, adecă «preotul cel d'intăiŭ» (πρωτοπαπᾶς). Această împărțire a dreptuluĭ de păstorire, această ivire a unuĭ titlu de cinste, care aducea și venituri maĭ multe, era să stîrnească foarte dese orĭ marĭ lupte de preoțĭ în Șcheiĭ Brașovuluĭ.

În a doua jumătate a veaculuĭ al XVI-lea, Brașovul cîștigă și o însemnătate *culturală* pentru Romînĭ. Popa muntean Coresi, fugar înnaintea luĭ Mircea Ciobanul — acel care doria pe părintele Toma din Șcheĭ — intră ca tipograf de cărțĭ sfinte, slavone și românești, în slujba Sașilor, cari vedeaŭ, astfel deschizîndu-li-se o nouă ramură de cîștig negustoresc. Învățatul în «sîrbie» Miha protopopul se apucă acum de tălmăcit pentru meșterul Coresi, și el e adevăratul traducător al *Cazanieĭ* de la Orăștia, din 1581 [1]. Lîngă Miha și ajutorul săŭ, un Muntean de la Tîrgul-de-Flocĭ, Neagoslav, se întîlnesc la începutul veaculuĭ al XVII-lea și doĭ dascălĭ [2]. Astfel avem cunoștința desăvîrșită a personaluluĭ bisericesc din Șcheĭ pe vremea luptelor pentru dulcele rod al Ardealuluĭ, pe care le poartă Mihaĭ Viteazul — la care a mers în solie Miha, în acea glorioasă toamnă de năvălire a anuluĭ 1599 — și Radu Vodă Șerban.

Numărul Șcheienilor se înmulțise foarte mult pe această vreme; satul creștea către munte și se revărsa spre Brașov, ajungînd de fapt un «forștat», un suburbiu al acestuia. Încă de prin anii 1530, cînd fierbea lupta între partida luĭ Ioan Zapolya și a luĭ Ferdinand de Austria, ce-și smulgeaŭ coroana Ungarieĭ, Sașiĭ se uitaŭ cu oarecare frică la acești străinĭ și oamenĭ de altă lege, protivnicĭ vechiuluĭ catolicism și, în curînd, și protestantismuluĭ celuĭ noŭ, cari se întăriaŭ în coasta lor. Un prieten ungur îĭ sfătuiește pe atuncĭ să bage bine de seamă la mișcările acestor supușĭ, cari ar putea

[1] *Ist. literaturiĭ bisericești*, pp. 92-4.
[2] *Ibid.*, p. 122.

www.dacoromanica.ro

să întrebuinţeze vălmăşagurile timpuluĭ pentru cine ştie ce lovitură asupra cetăţiĭ [1]. Şcheiul se înfrumuseţa: meşterĭ plătiţĭ de Cercel lucraseră la altar şi puseseră sfinţĭ noĭ în locul celor vechĭ de aproape o sută de anĭ, cari, se vede, începuseră să cadă de pe păreţĭ. Aron-Vodă Moldoveanul, contemporanul şi aliatul luĭ Mihaĭ Viteazul,—ctitor şi în Moldova al uneĭ mănăstirĭ lîngă Iaşi — porunci să se urmeze lucrul pe socoteala luĭ, făcîndu-se şi în «paraclisul şi pridvorul cu stîlpĭ», «zugrăvelĭ minunate». El maĭ hotărî şi un venit de 12.000 de aspri pe an şi cîte un rînd de haine la toţĭ slujbaşiĭ Sf. Nicolae, cari sînt arătaţĭ, pentru acest an 1594, ca fiind: doĭ popĭ, doĭ «diaconĭ», împlinind sarcina de dascălĭ, la biserică şi la şcoala de psaltichie, şi patru slugĭ. Tot atuncĭ se făcu şi turnul, — un singur turn, după datina architecturiĭ de bisericĭ, şi muntene şi moldoveneştĭ, de pe acea vreme [2].

În această biserică isprăvită acum aşa încît putea sta alăturĭ cu bisericile domneştĭ de dincoace, în ctitoria luĭ Vlad Călugărul, luĭ Petru Cercel şi luĭ Aron-Vodă, în anul 1613, cînd oştile turceştĭ şi româneştĭ pătrunseră iarăşĭ în Ardeal, ca să gonească pe Gavril Báthory, Radu Mihnea, Domn muntean, şi Ştefan Tomşa, bătrînul Domn al Moldoveĭ, stăteaŭ unul lîngă altul, în strana Vlădicăĭ, la 5/15 Novembre [3]. Şcheienĭĭ nu se vor fi mirat însă prea mult, căcĭ din vechĭ timpurĭ încă eĭ eraŭ deprinşĭ să vadă Domnĭ şi Doamne pribege, luîndu-şĭ locul, în zilele de Duminecă şi serbătoare, printre poporenĭĭ romînĭ din suburbia Braşovuluĭ. Nicĭ Radu Şerban, în cuceririle luĭ din 1603 şi 1610, după lupte ce s'aŭ purtat amîndouă supt zidurile Braşovuluĭ, nicĭ Mihaĭ, în cele două şederĭ ale sale la Braşov [4], nicĭ fiul luĭ, Nicolae Pătraşcu, în zilele cîte le-a stat aicĭ ca pribeag [5], nu vor fi lăsat necercetată frumoasa biserică nouă a Şcheilor.

[1] Inedit, în Arch. Braşovuluĭ. Cf. memoriul meŭ citat din *An. Ac. Rom.* pe 1905.

[2] Stinghe, *Ist. besericeĭ*, pp. 4-5 şi apendicele slavon.

[3] *Socotelile Braşovuluĭ*, p. 30.

[4] În 1599, Octombre, şi în 1600, Maiŭ.

[5] Papiu, *Tesauru*, I, pp. 385-7.

www.dacoromanica.ro

Petrașcu dărui chiar bisericii Sf. Nicolae[1], amintind și evlavia ce a avut Mihaĭ-Vodă față de acest lăcaș, satul Micșuneștii din Ilfov, înnaintea a «mulți Șcheaĭ, maĭ multu de o sută de bărbați și mueriĭ»[2]. Trebuie să se spuie însă că biserica n'a putut păstra această danie, și nicĭ măcar venitul de 150 de ughĭ ce i se lăsase acolo de Mateĭ Basarab[3].

Istoria *politică* — să zicem așa — a Șcheilor, până dincolo de 1700, e foarte puțin interesantă: ea e alcătuită din schimbarea preoților și din luptele între dînșiĭ. În aceste lupte se amestecă Vlădica și Sfatul cetățiĭ, pentru împăcarea lor se țin «soborașe» ale preoților din Țara Bîrseĭ. Oprirĭ de la slujbă, oprirĭ ale veniturilor, jalbe la cele patru stihiĭ ale lumiĭ, amestec al tuturora, și chiar al «Domnilor de afară», Vodă și boieriĭ de peste munțĭ, scandaluri cu preoțiĭ, cari «umblă de pururea pe la cărciume de să îmbată[4]» saŭ țin pe lîngă sine femeĭ cu faimă rea, cercetare a «catastișelor» de socotelĭ și găsirea de lipsurĭ saŭ neorînduielĭ, cîte o împotrivire față de «domniĭ Sașilor», cari sînt aduși să iea măsurĭ pentru păstrarea liniștiĭ, din cînd în cînd o foamete, o ciumă, — acestea sînt întîmplările, care se pot povesti pe zecĭ de pagine, dar nu merită nicĭ una[5].

În afacerile politico-religioase, trebuie să se însemne îndărătnica împotrivire a Șcheienilor, față de orĭce încercare de a-ĭ cîștiga pentru Unire. Ocrotitorii lor din Țara-Românească, Domnul, boieriĭ ceĭ marĭ din neamul Cantacuzinilor, respectatul Mitropolit Teodosie, el însuși un Ardelean, îĭ întăriră

[1] Hramul era îndoit — ca în multe alte biserici românești: Uspenia (Adormirea Maiciĭ Domnuluĭ) și Sf. Nicolae.

[2] Papiu, *l. c.*

[3] *Ibid.*, pp. 387-8.

[4] Stinghe, *Documente*, I, p. 48.

[5] Certe de preoți, *Sate și preoți*, pp. 102-3; *Ist. lit. romîne în sec. al XVIII-lea*, I, pp. 155-6. Pentru ciumă și foamete. Stinghe, *Ist. besericeĭ*, pp. 54-5: «era găleata de grîŭ fl. 8, mălaiŭ tot așa, turta de uleiŭ banĭ 10, și în postul cel mare mînca creștiniĭ sînge de vită cu tărîțe, și mînca rînsă, și atît să făcuse oamenĭĭ negri ca tăciunii și mieuna ca pisiciĭ» *(sic)*.

www.dacoromanica.ro

în această hotărîre. Ei rămaseră deci până la sfîrşit în acea credinţă veche, pe care o împărtăşiau cu conlocuitorii lor, Grecii şi Bulgarii, negustori mari în Şcheii veaculuĭ al XVIII-lea [1]. Supuşi, cînd Mitropolituluĭ, cînd episcopuluĭ de Rîmnic, cînd cutăruĭ archiereu sîrb, ei nu se plecară niciodată înnaintea Făgăraşuluĭ saŭ Blajuluĭ, unde erau încredinţaţi că domneşte legea «stricată», eresia.

Aşezămintele se dezvoltă şi se adaug foarte puţin. Încă din veacul al XVII-lea însă, Şcheiul are, ca şi Saşii Braşovuluĭ orĭ Cîmpulunguluĭ muntean chiar, epitropii săĭ bisericeştĭ, avînd grija «venituluĭ», «adetiuluĭ» Sfîntuluĭ Nicolae, *gocĭmanii* (Gottesmänner). Ei se aleg príntr'o adunare «de obşte», dintre fruntaşi: căpitanĭ, vătavĭ de hotare, saŭ negustorĭ, meşteşugarĭ de tot felul. La alegere ieaŭ parte şi ctitoriĭ, chiar şi străinĭ, cari pot să-şĭ exercite dreptul printr'un delegat: astfel votează pentru «gocĭmanĭ» saŭ «năstavnicĭ» un Mihaĭ Cantacuzino, un Toma Cantacuzino, Spătarĭ aĭ Ţerii-Româneştĭ. Un gocĭman al Şcheiuluĭ a fost la 1659 tatăl poetuluĭ Toader Corbea, — Ioan, apoĭ dascăl şi la sfîrşit călugăr într'o mănăstire de dincoace [2]. Numărul preoţilor era, cînd de doĭ, cînd de treĭ şi chiar patru. Ei eraŭ supuşi cercetăriĭ şi supravegheriĭ «gocĭmanilor» şi a «bătrînilor» — cîrmuitoriĭ după datină aĭ satuluĭ românesc —, cari se aleg şi ei ca şi «gocĭmaniĭ» dintre oamenĭ «tocmiţĭ la fire, cu frica luĭ Dumnezeŭ» şi fac jurămînt că se vor purta cu cinste şi cu rîvnă, şi nu vor căuta numaĭ «de ospeţe, primblărĭ, saŭ de băuturĭ fără de treabă şi fără de socoteală» [3]. Preoţiĭ, din partea lor, se îndatoresc de la o bucată de vreme «să se ferească de beţie, de sumeţie», şi să nu răspundă tare, înnaintea fruntaşilor, — numindu-şĭ şi chezaşĭ pentru aceasta [4]. «Nameznicĭ, gucĭmanĭ, campenatorĭ *(sic)*, ju-

[1] *Sate şi preoţĭ*, p. 193 şi urm.; Lăpĕdatu, *Pater Ianoş*, în *Prinosul Sturdza*, p. 303 şi urm.

[2] Stinghe, *Documente*, I, pp. 39, 45-6, 240; *Istoriia besericeĭ*, pp. 8, 11, 45.

[3] *Documente*, I, p. 246, nº CVII.

[4] Stinghe, *Doc.*, I, pp. 63, 255; *Ist. besericeĭ*, pp. 16, 61-2. Un preot e

www.dacoromanica.ro

rabĭ bătrînĭ» se găsesc, de alminterea, și în alte părțĭ unde pătrunde înrîurirea Șcheilor: la Brașov eĭ funcționează pănă tărziŭ în veacul al XIX-lea [1]. O hotărire de la 1682 stabili că vor fi pentru preoțĭ — cel maĭ noŭ se chema preotul «mic» și, firește, i se dădeaŭ grijile cele maĭ grele, precum îngroparea ciumaților —, doĭ gocĭmanĭ, unul zis «bătrîn» sau «mare» — și zece bătrînĭ [2]. De la un timp se întîlnește, după exemplul Sașilor, și «tatăl de vecinĭ» *(Nachbarvater)*, avînd răspunderea pentru un număr dintre gospodariĭ carĭ-l încunjuraŭ [3].

O veche școală de cetire, scriere și cîntărĭ ființă în Șcheiu pe la 1750: dascăliĭ de biserică eraŭ, ca în atîtea alte locurĭ românești, și dascăliĭ de școală [4]. Preoțiĭ învățaŭ, firește, aiurea; de de mult eĭ mergeaŭ și în Serbia [5], cînd nu veniau învățațĭ gata din Țara-Românească. Popa Statie Grid îșĭ dădu însă băiatul, Dimitrie, în Rusia, la Moscova, unde încă din 1685 mersese un preot șcheian pentru a cere ajutor de la acel «Împărat creștin» a cărui faimă începea să se întindă asupra întregului Răsărit [6]. Dimitrie a scris, precum se știe, o gramatică românească, întăia printre cîte se cunosc pănă acuma, și alte lucrurĭ. Pentru a-l duce la școală pe copil, plecă decĭ la Petersburg în 1743 protopopul Statie fiul luĭ Vasilie Grid, și tipărim aicĭ o scrisoare a luĭ către niște Sașĭ, pe care o iscălește supțire, după moda muscălească, Efstatie Vasilievicĭ (fiul și-a zis Dimitrie Efstatievicĭ)[7]. Protopopul șcheian găsi aicĭ un sprijin la «prințipul Costandin Antohie», adecă la Constantin fiul luĭ Antioh-Vodă Cantemir. Pe atuncĭ nu va maĭ fi fost în viață Teodor Corbea, ajuns

caracterisat de «om deliŭ și prea-bețiv» *(ibid.*, p. 90). Preoțiĭ primiaŭ aicĭ și aiurea, în Ținuturĭ românești, «poclonul preoțesc» *(ibid.*, p. 88)

[1] Stinghe, *Doc.*. III, p. 271.

[2] Stinghe, *Ist. besearicei*, pp. 18, 54, 93.

[3] Stinghe, *Doc.*, III, pp. 127, 200.

[4] Andreiŭ Bârseanu, *Istoria școalelor centrale române gr.-or. din Brașov*, Brasov, 1902, pp. 4-5.

[5] Stinghe, *Ist. besearicei*, p. 3.

[6] *Ibid.*, p. 20.

[7] *Ist. lit. romîne în secolul al XVIII-lea*, II, p. 271 și urm.

www.dacoromanica.ro

la Ruşi «pisariŭ» şi «canţelariŭ»[1]. Pentru a fi bun de o treabă ca aceasta, Teodor trebuie să fi primit o bună învăţătură, slavonească şi latinească, de care s'a împărtăşit şi fratele său David, omul cantacuzinesc şi brîncovenesc, de la care se publică mai departe un lung răvaş, original şi cuminte.

Pe la 1761, poate supt înrîurirea învăţatului fecior de popă, o nouă şcoală se întemeiază, într'o bună clădire de piatră[2]. E însă tot şcoala parochială. Preoţii sînt datorĭ să predea catechismul un ceas pe zi; eĭ nu vor putea să dea lecţiĭ cu plată copiilor de oamenĭ cu stare. La 1779, odată cu aceste măsurĭ, se iea şi aceia ca să se facă un «examen, care cĭ-aŭ învăţat şi cum să poartă, în scris, cu catastif», şi anume «la un fărtal de an» odată[3].

Urmară apoĭ planurĭ de şcoală *laică*, împărătească. Eustatievicĭ era directorul acestuĭ noŭ fel de şcolĭ româneştĭ; ele nu fură îndeplinite decît în veacul al XIX-lea, dincolo de margenile de timp fixate pentru cercetările acestea[4].

Pe acest timp Şcheienĭĭ ajunseseră oamenĭ bogaţĭ. Îĭ îndemnaseră la cîştigarea de bogăţie prin negoţ Greciĭ şi ceĭ cîţĭva Bulgarĭ, carĭ, venind din Albania, din Macedonia, se aşezară în mijlocul lor încă înnainte de cucerirea Ardealuluĭ de către Austriacĭ. Aceştia găsiră «Companiĭ» şi «companiştĭ» la Sibiiŭ, la Făgăraş, la Braşov[5]. Privilegiul Companieĭ braşovene e din anul 1678; el fu înnoit de cîrmuirea cea nouă la 1701, rămîind eĭ şi de aicĭ înnainte cu judecata lor, cu duhovnicul lor, şi legaţĭ de-a dreptul cu Camera fiscală a ţerĭĭ. Deocamdată însă, companiştiĭ n'aveaŭ voie a-şĭ aduce şi familiile din «Ţara Turcească», nicĭ a vinde cu mărunţişul; prăvăliĭ deschise spre stradă nu li eraŭ îngăduite[6].

[1] *Ibid.*, I, pp. 436-7.
[2] Bârseanu, p. 4 şi urm.
[3] Stinghe, *Doc.*, I, p. 287.
[4] V. cartea citată a d-luĭ Bârseanu.
[5] *Archiv f. siebenbürgische Landeskunde*, XXX, p. 178 şi urm.
[6] Herrmann, 1, p. 406 şi urm.

www.dacoromanica.ro

În curînd, și, an de an, tot mai mult, oaspeții din Balcani se împrietenesc, se înrudesc, se unesc în afacerile de negoț și în revendicațiile politice cu Șcheienii mai înstăriți [1]. Cărăușii din Șcheî duceau pe la 1709 până la Graz sute de capete de boi. pe care le cumpărau din Ploiești și alte tîrguri ale Țerii-Românești [2]. Negustorii merseră și ei până prin Saxonia, Veneția, Sliven, Constantinopol, de o potrivă cu «companiștii». În curînd ei putură să se laude că în Șcheî sînt la o mie de case și că tricesima împărătească primește de la dînșii în fiecare an 20.000, ba chiar 30.000 de florini. Atunci ambiția libertății de comerț, a neatîrnării politice încolți în inimile acestor oameni harnici și de ispravă.

Ajutați și de Sîrbi, cu cari erau uniți în ierarchia religioasă, ațîțați de lupta cu Sfatul pentru protopopul Radu Tempea și în potriva protopopului Tudor, ei încep cu tînguirile la 1735 [3]. O lungă jalbă arătă Curții care sînt nedreptățile ce îndură ei și piedecile ce se pun negoțului lor cu vinuri din viile muntene și cu mărfuri turcești. Ei sînt pedepsiți aspru la orice prilej, Sașii se amestecă în afacerile bisericești ale Șcheiului, hotărînd în procese de căsnicie și schimbînd popii; văduvele preoților, casele bisericii sînt puse la dajde, clădiri bisericești nouă sînt oprite; slujba împărătească se cere de la ei fără despăgubire; dările sînt fără măsură; Șcheienii n'au voie să vîndă vin, nici bere, nici pîne, nici fierturi; bolțile lor din cetate nu pot fi deschise pentru vînzarea cu mărunțișul; ei nu pot intra în *țehiuri* sau corporații

[1] Scrisori de la începutul veaculuĭ al XVIII-lea sînt iscălite de «toți Grecii și Rumînii carii lăcuesc în forștatul Șchieailor Brașovuluĭ» sau «toț Șchiei de la Brașov, împreună cu alalț neguțători ce lăcuesc aicĭ» (Stinghe, *Doc.*, 1, pp. 22-3, 28).

[2] Act din 11 Februar 1709, în Arch. Brașovuluĭ, Protocolul I, p. 1: procesul luĭ Iordachi cu Neagul și Dima, «seine gewesene Viehetreiber... Ich habe mit praedictis gedinget 114 Stück Ochsen bis nacher Grätz zu treiben... Es ist dem also: wir haben gedinget auss dem Plojest biss hinauss in Grätz soviel Ochsen zu treiben».

[3] După ce întăiŭ se încercase prin Franciscanĭ, cari aveau o fabrică de postav pentru Ordinul lor și luau lîna de la eĭ, în 1728 (Herrmann, I, pp. 186-7).

www.dacoromanica.ro

şi n'aŭ putinţa să vadă la ce se întrebuinţează baniĭ ce plătesc. În puterea vechiuluĭ drept de a opri în Braşov negoţul străinilor, eĭ plătesc la porţĭ dărĭ nouă, cînd îşĭ duc marfa la bîlciurĭ, şi aceasta de cîte orĭ iese din oraş saŭ se întorc cu dînsa înnapoĭ; de la turmele ce pasc peste hotar li se iea brînză, lapte acru, mieĭ, pe cînd şi pentru mărfurĭ şi pentru turme ar ajunge numaĭ tricesima Împăratuluĭ. În puterea număruluĭ, bogăţieĭ, muncĭĭ lor harnice, în puterea uneĭ credinţĭ dovedite şi la anexare şi în lupta cu Ungurĭĭ răsculaţĭ, Curuţiĭ, ar trebui să li se dea drepturĭ cetăţeneştĭ ca în Buda, în Pesta, saŭ o organisare deosebită, cu jude şi juraţĭ româneştĭ. În 1751, în 1761, altă generaţie aduce înnainte aceleaşĭ plîngerĭ şi aceleaşĭ dorinţe; fără folos iarăşĭ, căcĭ Saşiĭ, de punga cărora era vorba, se împotriviaŭ cu înviersunare. Şi o cerere din 1761 a companiştilor, cari iscăliaŭ «toţĭ negustoriĭ din Braşov», fu răspinsă. Totuşĭ în 1766 taxele la poarta cetăţiĭ căzură, şi la 1777, supt înrîurirea luĭ Iosif al II-lea, se îngădui acestora a-şĭ strămuta familiile la Braşov, a face comerţ cu mărunţişul, a deschide bolţile din cetate, a nu fi supăraţĭ cu sarcinĭ împărăteştĭ şi a-şĭ alege un jude. La această dată alegerea era aproape cu neputinţă între *adevăraţiĭ* companiştĭ şi ceĭlalţĭ, aşa încît Romînĭĭ se bucurară şi eĭ de aceste drepturĭ. Eĭ încetară astfel de a fi *inquilini* şi prinseră a se apropia de condiţia orăşenească [1].

În 1781, Şcheienĭĭ cereaŭ iarăşĭ un pristav anume pentru eĭ. Nu treceaŭ decît treĭ anĭ, şi, la 17 Octombre 1784, li se făceaŭ de către Împăratul drept şi duşman al privilegiilor cele maĭ întinse concesiĭ: eĭ putură vinde vin, măcelarĭĭ romînĭ vor putea vinde carne în suburbiile lor şi chiar în cetate (eĭ cerură îndată să poată vinde şi în celelalte două suburbiĭ); libertatea de a exercita orĭce meseriĭ în cuprinsul Şcheiuluĭ, li fu acordată; eĭ puteaŭ neguţa cu fabricatele aşezămintelor de industrie împărăteştĭ şi, în sfîrşit, şi eĭ puteaŭ să aibă parte la dregătorĭĭ. Se văzură atuncĭ măcelarĭĭ şche-

[1] Herrmann, I, p. 188 şi urm., pp. 404-5.

www.dacoromanica.ro

ienĭ făcînd zgomot înnaintea Sfatuluĭ pentru a fi primiţĭ şi în ţehiurĭ. Încă din 1782, şi Compania căpătase aceste drepturĭ [1]. Pe acelaşĭ timp, Romînii din Şcheĭ cereau şi dreptul de a-şĭ mai face o biserică, potrivit cu decretul luĭ Iosif al II-lea, care înlăturase piedecile puse în această privinţă [2]. În anii următorĭ, şi anume la 1787, Costa Gianlì, întemeiè biserica Sf. Treimĭ din cetate, cu banĭ strînşĭ de pe la boieriĭ noştri [3].

Dar această zidire stîrni certe între Romînĭ şi Grecĭ, cari, aceştia din urmă, aveaŭ acum pe Riga, cîntăreţul şi în curînd martirul causeĭ naţionale, şi începeaŭ a se simţi deosebiţĭ ca sînge de tovarăşiĭ lor de lege, de ocupaţie şi de lupte. O nouă epocă, *românească,* nu *şcheiană,* se începe cu aceasta în viaţa Romînilor din suburbiul de sus al Braşovuluĭ. Eĭ căpătaseră *concivilitatea* cu Saşiĭ, şi scăpaŭ acum de *connaţionalitatea* cu Greciĭ. Se ştie că, în aniĭ din urmă, o frumoasă biserică românească s'a clădit în piaţa cetăţiĭ înnaintea Sfatuluĭ, pe cînd într'un colţ vegetează biserica Grecilor, mai mult pustie, şcoala Grecilor, abia visitată, biblioteca Grecilor, închisă. Căcĭ timpurile Companieĭ lor comerciale s'a dus, cum s'a dus timpul cetăţilor cu drepturĭ închise, şi astăzĭ numărul, aliat cu cultura şi bogăţia, biruieşte. Măsurile de îngustare a drepturilor de vînzare, greutăţile în căpătarea dreptuluĭ de cetăţenie, ofensele şi certele de vorbe ce se făcură Şcheienilor după moartea luĭ Iosif al II-lea, în timpul reacţiuniĭ absolutiste, de la 1795 înnainte [4], nu folosiră la mare lucru. Discuţia dacă eĭ eraŭ o «comunitate» orĭ ba, era zădarnică; eĭ eraŭ o *putere,* care trebuia să se impuie, şi s'a impus.

I.

Adec[ă] eŭ Şărban, dinpreun[ă] cu cumnatu-mieu Radul, dat-am zapisul nostru la mâna Mării Sale Tiză Hanoş precum

[1] Herrmann, II, p. 224 şi urm.
[2] *Ibid.,* pp. 249-50.
[3] *Ibid.,* p. 331 şi urm.; Baiulescu, *o. c., passim.*
[4] Herrmann, II, p. 570 şi urm.

www.dacoromanica.ro

să s[ă] ştie că ne aŭ dat Măriia Sa flor. 100, şi i-am pus casa din Şcheĭ zălog, însă casa care iaste alăturea cu casa luĭ Mateiŭ Sasul, şi zioa am pus la Crăcĭun, să avem a-ĭ darea baniĭ, şi dobănda banilor flor. 10. Şi pintru maĭ adevarat[ă] credinţă ne am pus degetel[e] şi iscăliturile maĭ jos, ca să s[ă] creaz[ă]. Şi am scris eŭ Rad[u]l oroşanul, cu măna mea. Lt. 1695.

M[e]s[iţa] Ghenar 3 dni.

† Eŭ Şărban oroşanul.

ǂ Eŭ Rad[u]l oroşanul [1].

2.

† Adecă eŭ jupăn Tanasiia neguţătoriul, carele sănt de la oraş de la Filebe [2], carele am fost soţiia cu dumnealuĭ jupănul Vlăcul, care i s'aŭ tămplat de aŭ murit la cetate Braşovuluĭ, carele aŭ fost soţiia şi cu alt neguţ[ă]torĭ, anume Iliia, fecĭorul luĭ Hatorĭ Armanul, carele i s'aŭ tămplat de aŭ fost în Ţara Leşască, căndaŭ muŗit Vălcul la Braşov.

Dat-am acĭast[ă] credincĭoas[ă] cartea mea la măna Măriia Sal[e] jupan Hanăş Mancăş, judeţuluĭ cetăţeĭ Braşovuluĭ, şi la tot cinstitul Svatul Braşovuluĭ, precum să s[ă] ştiia că, după moarte soţia mele, răposatuluĭ Vălculuĭ, cătŭ negoţ am avut noĭ în cetate Braşovuluĭ, tot l-am luoat eŭ la măna mea, ca să daŭ eŭ sam[ă] la rudele mortuluĭ: n'aŭ rămas la cetate Braşovuluĭ nimic din negoţul nostru. Pentru acĭasta am dat acest[ă] credincĭoas[ă] carte mea la măna Măriia Sale ca să fiia de mare credinţă. Şi, pentru credinţa, întărit-am acĭast[ă] carte a mea cu iscalitura şi cu peceate mea. Şi alţĭ neguţătorĭ cu iscăliturile care aŭ fost de faţă martorĭ. Şi am scris eŭ, Costantin Ţarbingă, şi mărturisescŭ. Pis [=scris] m[esi]ţa Fevruari, 21 dni, ѡт ѯѧ [=de la Hristos] 1699.

Eŭ jupan Tănasiia cupeţ [pecete roşie din 1695]. Eŭ Statiia săn Mane, martor.

Ἰὸ Παραισκαίβα μάρτηρας. Θεοδόσης μάρτηρας. Ἀτόννης μρατηροῦ

[1] No. 652.

[2] Filibe, Filipopol.

www.dacoromanica.ro

τὰ ἄ[νω]θεν. Mircea ot Nicopolea mărtorescŭ. Ἐγὸ Χατζὴ Ἠγνάτης ἀπὸ τὰ Νηκόπολη μαρτηρῶ [1].

3.

Cínstite dumneata Marcăs. De la milostivul Dumnăzăŭ poftescu plecatĭ scrisoare a mè să afle pe dumneata cu s[ă]n[ă]tate.

Pricina scrisoriĭ mel[e] cătră dumneata în iastă dată nu este alta, făr de căt să-ţĭ aducĭ dumneata aminte că, viind dumneata de la Braşăŭ, mergănd la Bistriţă, te'ĭ înpreunat cu mine în cetate la Coluş, şi te 'ĭ rugat de ţ'am făcut bine cu şese florinţĭ, şi aĭ zis că mi-ĭ da acasă la Braşăŭ. Şi, mergănd eŭ la Braşăŭ, n'am găsit pe dumneata acas[ă], şi de atunce nu m'am maĭ tălnit cu dumneata. Acmu, tămplăndu-s[e] de aŭ mersu acolo giupănul Gheorghe Hărţu, mă rog dumital[e] să mi-ĭ trimiţ pe dumnealuĭ giupănul Ghiorghi Hărţu. De acĭasta foarte poftescu pe dumneata, şi să fiĭ dumneata s[ă]n[ă]tos.

† Al dumital[e] maĭ mic :

Mihaĭ Ţitromaşul, care am săzut
la Petecărie de la Lanţu [2].

[V :] Cinstituluĭ dumisale giupănuluĭ Marcăs, procator cetăţiĭ Braşeuluĭ, cu bun[ă] s[ă]n[ă]tate să s[ă] dè [3].

4.

Adec[ă] eŭ Petru săn Văsiĭ Cur Negru, dărstarul ot Schiaĭ, dat-am credinc[oa]sa cartia noastră ca s[ă] fie de bun[ă] şi mar[e] credinţă la măna dumnialuĭ jupănuluĭ Andriiaş Hianeg, pre[cum] să s[ă] ştie că am tocmit cu dumnialuĭ de i-am văndut dărsta mia, car[e] dărstă iaste din sus de (de) toat[ă], şi din jos iaste vecin Radul ginerel[e] luĭ Văsiĭ Văltură, anum[e] Radul, şi tomala [= tocmeala] ni-aŭ fostŭ f. 110, cu banĭ gata, şi mi aŭ dat şi pămăntul schimbu, 3 oholde *(sic)*, şi aşa i-am

[1] N° 678.

[2] Adecă : *apotecăria* (farmacia) «la lanţ» *(zur Kette)*.

[3] N° 586.

www.dacoromanica.ro

vändut de a mia bun[ă] voe, ca s[ă] aibă a o stăpăni cu pac[e], şi de nimia nicï-o sup[ă]rar[e] să n'aibă. Aşişderia, şi dumnialuï mi-eŭ dat voe şi slobozenie, căt[e] zil[e] voï avia, să şez la dărstă, şi ce va fi venitul de la dărstă dup[ă] strae, să fie al mieŭ, şi eŭ să daŭ dumnialuï pe an căt[e] 6 orţ, iar alt nimic să nu daŭ. Şi acial[e] 3 old[e] s'aŭ preţuit la banï cari săntŭ scriş maï sus, pentru schimbŭ. Şi, pentru maï mar[e] şi adevărat[ă] credinţă, mi-am pus maï jos şi diagetel[e] în loc de peciat[e], ca s[ă] criaz[ă] în tot locul şi la fieştece judecat[ă]. Şi, cănd s'aŭ făcut scrisorea acïasta, fostaŭ de faţ[ă] mulţï omenï bun[i], care maï josŭ să vor iscăli, anum[e].

Iun[ie] 4 z[ile].

Eŭ Petru.

Eŭ Mariia, femiaia luï Petru.

Eŭ Petcul Mortco, martor.

Şi am scris eŭ Ortia Log[o]fet, cu zisa lor, şi săntŭ şi martor.

[V°:] Anno 1700 ist dise Theilung vorgangen wegen der Derste [1].

5.

Io Costandin Basarab Voevod bjiiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlah[i]scoe.

† La al nostru cinstit, bun priiaten şi de bine voitor, vecin de aproape, dumnealuï jupănuluï Ghiorghe Irimiia, marel[e]-judeţ al cinstitiï cetăţ Braşovuluï, săn[ă]tate şi tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumital[e]. Pricina cărţiï nu iaste alt[a], făr de căt facem dumital[e] ştire că aicï la noï ne spuse sluga noastră Davidu Cïauş [2], cum maï nainte vreame tată-săŭ popa Ion aŭ fost acolea la bisearică gocïman, şi el încă aŭ fost den ceï juraţï aï bisericiï. Decï, avănd între dănşiï socoteală de ale bisericiï, de multe orï ni s'aŭ rugat ca să-l lăsăm să vie acolo, să-ş caute, precum şi alţï juraţ de acol[o] ne-a şi scris ca să-l lăsăm. De care acum

[1] N° 579.

[2] Corbea.

www.dacoromanica.ro

lăsăndu-l ca să vie acol[o], poftim pre dumneata, ca pre un vechiŭ priiaten, și de acĭasta și de altel[e] ce va avea și va fac[e] știre dumital[e], să fie supt protexiia dumital[e], ca să-ș poat[ă] căuta trebile ce va avea. Și noĭ vom rămănea a mulțumi dumital[e]. Și, cu acĭasta sfărșindu, mila luĭ Dumnezeŭ fie pururea cu dumneata. Fev[ruarie] 23 d., l[t] 7208 [1700].

De bine voitoriul dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

† [V°:] La al nostru cinstit, vechiŭ priiaten și de bin[e] voitoriŭ, vecin de aproape, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe, marel[e]-județ al cinstitiĭ cetăț Brașovuluĭ, cu căzută cinste să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

6.

† Eŭ Nicula Veaveriț[ă] den Șcheaĭ dat-am zapisul mieŭ ca s[ă] fie de bun[ă] credință la cinstit[ă] măna Mărieĭ Sal[e] domnuluĭ județuluĭ Ghiorghii Draot, precum să s[ă] știe că am luat eŭ Necula pe chezășie mea de la Mărie Sa Domnul pe Roman Peapin[e], de l-am scos din prensoare, ș[i] așa l-am luat în chizășie, pe om, iar nu pe ban[ĭ]. Și, căndŭ îl va pohti Mărie Sa, să aibŭ a-l dar[e] pe om de fați[ă], că așa m'am legat cu scrisoar[ea] mea. Și pentru credința mi-am pus și deagitul maĭ jos, ca s[ă] să creaz[ă]. Sep[temvrie] 20 dni, l[t] 7227 [1718][2].

Eŭ Nicula Veaveriț[ă], chizaș pe om.

Și am scris eŭ, Oancea Log[o]f[ă]t[ul], cu zis[a] luĭ.

7.

† Adec]ă] eŭ Stoian Z[g]ra[n]ț[ă], înpreună cu fămuiia meah Mariia dat-am acĭastă scrisoare a noastră la mănă dumnialuĭ

[1] N° 379.
[2] N° 709.

www.dacoromanica.ro

Radu Burghez, precum să s[ă] ştie că ni-am învoit noĭ cu Radu Burghez, de am schimbat cu nişte case: eŭ Stoian înpreună cu Mariia i-am dat noĭ dumnealuĭ o casă care au fost a luĭ Ion Tampa, şi, murind Ion Tampa, înpreună cu fămiaia şi cu copiĭ care aŭ avut, şi, murind eĭ, aŭ rămas casa soacră-mea. Murind şi soacră-mea, aŭ rămas noao, luĭ Stoian şi Marieĭ. Şi eŭ Radu i-am dat o casă care iaste din sus de aceaia, care am f[ă]cut eŭ din ceput, şi i-am maĭ dat şi ban[ĭ] gata 522, şi, cănd̆ŭ am făcut această tocmală, adec[ă] schimb, aŭ fost şi oamen[i] bun[ĭ], care să vor iscăli maĭ jos. Şi noĭ am întărit acĭastă scrisoare cu deagetele, maĭ jos, ca să s[ă] crează în tot locul şi la fieştece judecat[ă]. 1720, F[e]v[ruarie] 26 dni

Eŭ Stoian Zgranţă, cu voia mea.

Eu Mariia, femeaia luĭ Stoian, cu voia mea.

Eŭ Radu Burghez, cu voia mea.

Şi am scris eŭ Măteĭ sn[ă] pop[a] Radul das[căl], cu voia dumnealor, şi mart[ur].

Georgius Repser.
Eu, Văsiĭ, martor[1].

[V⁰:] Stojan Flajuráss, Resst noch fl. 10.

8.

Anul 1720, Iun[ie] 24. Să.să ştii că aŭ luoat Paraschiva luĭ Leondarĭ din boltă de la Pătru Bibosul o ladă şi un sipet şi o şcatulcă cu sticle, care aŭ avut foiţă cum că sînt ale luĭ Leondari, şi o plapomă şi un covor vechĭ şi o faţă de perină cu puţintică pînză, şi nişte dăsagĭ cu alte unealte, ale Stancăĭ, sora luĭ Pătru, şi un straĭ şi o perină veache.

Aceaste unealte le aŭ luat Paraschiva la mîna eĭ, cînd s'ar maĭ căuta, şi-ş va cunoaşte ceva, iar să-ş ià, fiind de faţă.

Pis az [= scris eŭ] pop[a] Radul Teamp[ea].

[1] N° 712.

www.dacoromanica.ro

1720, Iul[ie] 24. Să să ştie că aŭ luoat chir (κγρ) Dumitru din marfa ce aŭ avut la Pătru:

2 ştucĭ de tulpan.

11 litre mătase cărmizie.

Διμίτροις Ζεύστα ἔλαβα τὰ ἄνοθεν.

'πίρα καὶ δίον ῥήσουρα χαρτήα χοντρά[1].

9.

Adec[á] eŭ Radul Căcĭul[ă], înpreun[ă] cu Radul Pancĭova, dat-am al nostru credincĭos zapis ca s[ă] fie de bun[ă] credinţă la cinstit[ă] măna Măriiĭ Sale domnuluĭ judeţuluĭ Ghiorghie Draot al cetăţiĭ a Braşovuluĭ, precum să s[ă] ştie că ne-am pus nooo chizaş la Mărie Sa, păntru Enache croitoru şi pentru fămeaia luĭ, Sora, de o am scos din prinsoar[e]. Şi aşa ne-am pus noĭ chiezaş pe aceşt[ĭ] oamen[ĭ], când îĭ va pohti Mărie Sa, să avem a-ĭ da de faţ[ă], iar, nefiindŭ 'oam[e]niĭ dè faţ[ă], să avem noĭ chizaşiĭ a da sam[á] di dinşiĭ. Şi, pentru credinţa, ne-am pus şi deagitile, maĭ jos, în loc de peceate, ca s[ă] să creaaz[ă] or[ĭ] la ce judecat[ă].

Ap[rilie] 3 dni, 7231 [1723].

Eŭ Radu Căcĭul[ă], chizaş. Eŭ Radu Pancĭova, chizaş. Şi am şcris eŭ, Oancea Log[o]f[ă]ı[ul] cu zis[a] lor, şi mărturisescu[2].

10.

Pontorile care poftescu şi mă rog la cinstitul Sfat ca să facă bine să me să dè cumm arat' în jos; 1728, Fev[ruarie] 1 dni.

1. Pentru cartea de afurisanie, să fie slobod ca să s[ă] citească dup[ă] obiceaiul nostru.

2. Să să scrie o carte la Nedelco pentru un zapis dă 1000 dă leĭ, care i-aŭ dat Pană fratele Mihalciĭ, ca să ià banĭ dă la Dumitru Ghizdaveţu, dă la Bucureştĭ, să să protăştăluiască cu tărie la Nedelco, ca să aducă zapisul, iar aicĭ, la cetaate, şi să-l dea la măna jupănuluĭ Mogoş Vasilie, şi să-ş ià bani

[1] N° 710. — Dimitrie arată în greceşte că a luat şi două *risuri* de hîrtie ordinară.

[2] N° 713.

www.dacoromanica.ro

căţĭ va fi dat la Mihalcea pentru acelu zapis, şi săntŭ suptu peceate, păn o veni poruncă dă la Măiriia Sa ghinărarul.

3. Să mi să dea un adistaţion pecum Pană aŭ mărturisit pecum acel zapis iaste dat la Nedelco Bunbacarul, şi tot la acest adestaţion să-m maĭ adevereaze şi

4. pentru 2 cărţĭ ce scriŭ dă la Cernavod[a] pecum mă-se diiat[ă] nată *(sic)* n'aŭ făcut, numaĭ la duhovnic a zis să spue a feciorĭ pentru t[1] 1000, ce aŭ avut cu dobăndă, banĭ aĭ eĭ, la Istratie Lipţcanul şi la frate-săŭ, să fie aĭ feteĭ ceĭ maĭ micĭ, care o aŭ căutat-o la bola eĭ anĭ 6 p[o]l [=jumătate], iar fraţiĭ să n'aibă treabă cu aceştĭ banĭ.

4. Pentru memoriia mele *(sic)*, jupăneasiĭ popiĭ Alexe, precum aicĭ acum n'are cu cine să i să caut[e] dreptatea, p[ă]ntru zăstrile eĭ, care jăluieşte că Mihalcea aŭ murit, şi Pană aŭ fugit, şi, unde va fi luminat[ă] porunca Măriiĭ Sale, să fie şi fraţiĭ, ca să i să caute dreptatea eĭ,—rugăndu-se ca să i să dea şi un cinstit adistaţion dă la cinstitul Sfat, precum i s'aŭ găsit şi lăzile stricate, dup[ă] ce s'aŭ făcut Mihalcea, frate-săŭ, stăpăn la bolta luĭ Enache Papa Alexe, unde era lăzile eĭ, cu hainele şi cu arginturĭ şi scule dă auru. Ce or mărturisi cu sufletele lor că aŭ avut la aceale lăzĭ ce s'aŭ găsit stricate.

5. Păntru cărţĭ, deac'a fi cu voia cinstituluĭ Sfat, ce să mi să dea, să le ducu maĭ curăndu, dup[ă] cum şi Măriia Sa ghenăralul aŭ scris.

[V°:] [Şters:] Pontorile care mă rog Măriiĭ Sale judeţuluĭ şi la tot cinstitul Sfatu.

Mă rog Măriiĭ Tale doamne Andreiaş, ca să facĭ bine să isprăveştĭ scrisoarea luĭ Nedelco şi adestaţionurile care semnez înlăuntru, şi pentru mine, şi pentru lăzile dumneaeĭ jupăneasiĭ a jupănuluĭ Enache, pentru dăşchisul lăzilor; şi pentru căte mă am rugat, sileaşte dă-m isprăveaşte ca să mă ducu, că săntu treĭ lunĭ dă căndu lipsescu dă acasă, şi eŭ voĭ forte mulţumi, şi voĭ plăti Măriiĭ Tale, şi voĭ rămănea gata spre slujba dumitale.

Al dumitale plecat şi gata spre slujbă:

Radul Drăgoĭ Găleşăscul[1].

[1] N° 711.

www.dacoromanica.ro

11.

† 1728, Maĭ 24. Fost-am noĭ aceștiia care maĭ jos să vor iscăli, anume la socoteala luĭ Ion Stoenel, din preun[ă] cu Văsiĭ Romcea și Vlad Țiganul. Așa am aflat noĭ prin spusele lor: întăĭ, aŭ rămas Vlad ca să dea 552 banĭ o[rți?], și iar leĭ 2 pentru o cheltuială, în Iaș, iar, al doilea, pentru o Țigancă care o a dus aceșștĭ maĭ sus ziș, aŭ rămas să jure Vlad că n'aŭ zis că le va plăti, să-ș aleagă cu Țiganca care o a dus, iar, pentru nește împrumutărĭ ce aŭ dat Vlad, t[a]l[er]ŭ 1, ban[ĭ] 58, să aibă Vlad a-ĭ dearea.

Eŭ Radul Dumeĭ acĭasta am aflat. Eŭ Dumitru Ionașu, mart[ur]. Eŭ Ion Grid, mart[ur]. Eŭ Stancĭul Șetrarul am aflat[1].

12.

Și eŭ Todoran Zelinca dat-am acestŭ zapis al mieŭ la cinstit[ă] măna dumisale jupănuluĭ Morcăș Vognărŭ, precum să s[ă] știi că eŭ așa m'am prinsŭ înnaintea dumisal[e], într'un an să nu beaŭ vin, nicĭ rachiŭ, nicĭ miedŭ, ci, viindu-m betejal[ă], de la Dumnezăŭ, la betejal[ă] să beaŭ cu socoteală, căte pățănelŭ, iar, afar[ă] din betejal[ă] nicĭ de cum. Iar, de m'ar afla dumnealuĭ ca s[ă] beaŭ vin, rachiŭ, miedŭ, dumnealuĭ să fie volnicŭ cu acĭastă scrisoare a mea, făr de nicĭ-o judecat[ă] să mă bage în obeade, și să m[ă] bage și în temnița cea rea, și 100 de lopățŭ la cur, și dumnealuĭ să aibă a mă țănea în temniță numaĭ cu pit[ă] și cu apă, un anŭ. Pentru că eŭ așa m'am legat înnaintea dumisale și înnainte la oamenĭ bun[ĭ] care maĭ jos să vor iscăli anume, ca s[ă] fie zapisul mieŭ în tot locul și la fieștece judecat[ă] credincĭos. Și am pus eŭ degetul mieŭ maĭ jos, în loc de peceate.

1730, 17—.

[1] Nº 719.

www.dacoromanica.ro

Eŭ Todoran Zalinca m'am prins pre ce scrie maĭ sus, şi am voitŭ.

Eŭ Todor Nan (?), mar[tur].

Şi am scris eŭ, Radu Log[făt], cu voia luĭ, şi sănt şi mar[tor.

[V°:] Des Todoran Sellincka Schein, 1730, die 27 Juli, hab im die 2 Gulden gelihen, welche seiner Mutter gezahlt hate [1].

13.

† Dumital[e] jupun Moarcăş, săn[ă]tate şi tot binele poftescŭ de la miloştivul Dumnezeŭ ca să-ţ dăruiască, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstită casa dumital[e]. De veĭ osteni dumneata a întreba şi de noĭ, cu mila luĭ Dumnezeŭ ne aflămŭ săn[ă]toş. Altă, nu avuseiŭ a lungi a scrie dumital[e], făr căt mă rog dumital[e] pentru baniĭ de la Ion Grid, să-m[ĭ] isprăveştĭ, cum va face, să-mĭ dea baniĭ, să nu maĭ umble cu alte vorbe; că eŭ, căt va veni aicĭ în ţar[ă], nu-l voiŭ aştepta nicĭ-o zi, ci-l voiŭ apuca cu mar[e] strănsoar[e], deaca nu facĭ dumneata de aciia, să scoţ[ă] baniĭ, — că ajungă de căndu mă poartă tot cu vorbe! Ci de acĭasta mă rog dumital[e], să-m trimiţ răspunsul căt de curăndŭ, că dumneata mă mint că no poţ să-m scoţ baniĭ, şi îm scrie nepotul Stae că, ce aŭ fostŭ, ţe-aŭ plătit tot, şi înc[ă] îm scrie că am rămas domnelor de la împărţeală fl. 85, şi zice că vor să-m vănză sculile de aciia, să dea baniĭ; şi aceşt[ĭ] ban[ĭ] aĭ mieĭ staŭ jos! Ci de acĭasta, cum zicu, să-m trimiţ răspunsul, şi aşa să-ĭ spoĭ luĭ Ion, să nu-ĭ pae glumă, căndŭ va veni în ţar[ă]; iat[ă] şi dumneata să facĭ bine, să spuĭ dumnelor, să nu-m[ĭ] vănză sculile, păn voiu scoate baniĭ de la Ion. Acĭasta am scris. Şi fiĭ dumneata săn[ă]tos ѡт Хѣ [= de la Hristos], amin. Sep[temvrie] 7, l^{t} 7240 [1731].

A dumital[e] de bin[e] voitoare: eŭ, Anuşca.

[V°:] Întru cinstită măna dumnealuĭ jupănuluĭ Moarcăş de la Braşov, cu multă săn[ă]tate să se dea.

[Pecete galbenă, ruptă [2].]

[1] N° 723.

[2] N° 724.

www.dacoromanica.ro

14.

De D[umne]zăŭ înnălţatuluĭ şi prea-cinstituluĭ, depreună a tot Sfatuluĭ, m[i]l[o]stivilor mieĭ cinstiţĭ domnĭ, cu mare plecăcĭune şi cu multă cinste mă închin Măriilor Voastre.

De vreame ce, cu m[i]la luĭ D[umne]zeŭ şi a prea-cinstituluĭ Sfat, am fost miluiţĭ şi rănduiţĭ la acĭastă slujbă a protopopieĭ după petreacerea din lume a părinţilor noştriĭ, şi acum foarte mă rog Măriilor Voastre ca să nu fiŭ uitat de cătră bunătate şi bun ajutoriul cinstituluĭ Sfat, ca, după înţelepciunea şi buna chivernisire a Măriilor Voastre, să să isprăvască şi acest lucru al protopopieĭ.

Că iată ce răspund oam[en]iĭ noştriĭ, cătva protivnicĭ, de zic aşa: că, de ar avea cinstitul Sfat v'o puteare, ar pune în Scaun pre cel ce l-aŭ rănduit a fi protopop; iară să cunoaşte cum că nu poate cinstitu Sfat: de aceaia nu puneţ în Scaun pre cariĭ Măria Voastră l-aţĭ ales.

Şi aşa zic că eĭ aŭ puteare a pune pre al lor protopop, pe popa Radu, şi multe cuvinte protivnice îm zic mie, nu de faţă, ce pe de laturĭ, — nu numaĭ popa Radu şi popa Petcu, Mogoş, Duma, Radu Pricop, Costandin Dan, Petcu Inaşu, gocĭmanul, Enachi Calabrezŭ, Dumitru Hărsŭ, ce şi muerile lor, încă şi Toma, cumnatu popeĭ Rad[u].

Aceastea îm zic, că sănt protopop săsescu, şi eŭ am vândut cinstituluĭ Sfat bisereca lor şi pe Românĭĭ *(sic)* din Şcheaĭ, şi, toate căte nu pot eĭ isprăvi, eŭ le stric.

Până şi la Ţar[a]-Rumântească *(sic)*, la D[o]mnĭ şi la Vlădicĭ şi la boiarĭ, astă vară m'aŭ părât aceĭ maĭ sus ziş, căt era să-m pierz puţină milă ce am de acolò; dară, astă toamnă, mergând eŭ înnaintea acelor marĭ la Bucureşt[i], şi cunoscând adevărul şi putearea stăpânieĭ Măriilor Voastre, mincĭunile lor s'aŭ astupat, şi toată cinstea şi m[i]la ce am avut, o am dobândit iarăş.

Aşijderea iarăş, având mare nădeajde de sumeţie cu Climent Ribniceanul, şi luĭ aŭ scris acea pără, ce e zisă maĭ sus, şi el încă are gând răŭ asupra mea, după ce să va face episcop şi va apuca să ne stăpînească, şi în tot chipul şi acum să

www.dacoromanica.ro

silescŭ, neputând cu Măria Voastră să-m[i] facă mie afurisanie şi răutate.

Nicĭ popă, nicĭ dascal, nicĭ aĭ biseariciĭ, nicĭ ceĭ de afară nu-m daŭ nicĭ-o ascultare, şi în slujbele bisericeştĭ ale protopopieĭ tot pop[a] Radu face şi să amestecă; încă cu mare sumeţie, şi el învaţă pe toţ, nicĭ cum de mine să nu asculte niminĭ.

Să adună eĭ, aceĭ maĭ sus zişĭ, sănguriĭ, şi să închid în sf[ă]nta biserecă, şi să sfătuescŭ eĭ acolo, sănguriĭ.

Ce faceţ Măria Voastră? Bine să scrie cinstitul Sfat la Sibiĭ, la ceĭ maĭ marĭ d[o]mnĭ, unde va socoti cinstitul Sfat, încă şi la Măria Sa D[o]mnu grofu Nogagheşu de Ghebernie, marele-judeţ d[o]mnuluĭ Samuil Herbetŭ, ca să să isprăvască acest lucru al protopopieĭ, la un fealĭ, ca să nu să laude protivniciĭ în sumeţia lor.

De aceastea avuĭ a mă jălui cinstituluĭ Sfat, şi m[i]la luĭ D[umne]zeŭ fie cu Măria Voastră, cu tot cinstitul Sfat, spre ajutorĭ şi întărire, şi spre surparea a tot protivnicul, văzut şi nevăzut.

Smeritul şi plecatul a tot cinstitul Sfat:

Luna Mart 10 dni, anul 1737.

Popa Theodor de la Şcheaĭ.

† Veţĭ a şti Măria Voastră că, după ce să va hirotonisi episcop Climent Răimniceanu, apoĭ îş va lua slobozenie şi voe cu scrisoare de la Măria Sa cinstitul director comendirĭ-gheneralu, ca să ne fie şi noao Vlădică, după pofta Şcheailor, şi să silescŭ cu toţi ca să să facă şi pe aicĭ obiceaiurĭ preoţilor, cum sănt la Munteanĭ, şi ne vor strica foarte răŭ. Ci să apucaţĭ Măria Voastră, maĭ nainte să isprăviţĭ cu d[o]mnu directoru, fiind ţara acĭasta a Măriilor Voastre, maĭ mult să nu-ĭ dea episcopuluĭ voe şi slobozenie; numaĭ aceaste treĭ să aibă slobozie *(sic)*:

1) Să ià un taler poclonul vlădicescŭ, de popă.

2) Când va lipsi v'un popă, să-l hirotonească Sf[i]nţia Sa.

3) Şi să-l pomenească bisearecile după leagea noastră.

Cum aŭ fost obiceaiul din bătrânĭ la toţ Vlădiciĭ.

† Măcar că auz că vin uniĭ, de să fac a să pleca Măriilor

www.dacoromanica.ro

Voastre, dară să nu-ĭ priimiţĭ cu tot dinnadinsu, că cu mare făţărie vin, şi acel gănd aŭ, cum, prin zăbava uitării lucrănd eĭ, să vă pomeniţĭ Măriile Voastre biruiţĭ, — că nu încetează, şi ceĭ de aicĭ, şi ceĭ de acolò, a nu lucra.

Acum s'aŭ apucat de lucrează cu Mitropolitul Sărbilor, prin Cămara cea noao a Beligraduluĭ şi a Timişvaruluĭ, ce să zice: jliriko napcione *(cu litere, aşa!)*.

[V°:] Prea-înnălţatuluĭ, prea-cinstituluĭ Sfatŭ, cu multă plecăcĭune şi cu mare cinste să să închine[1].

15.

Luminate şi înnălţate prinţipe a Ţărĭĭ-Rumăneşt[ĭ], D[oa]mne, D[oa]mne, al nostru de bine făcătorĭ.

Omenia şi îngăduinţa acelor vreadnicĭ maĭ de aduce îndrăznire şi leanevie celo[r] datornicĭ. După care, necum să-ş plătească datoria cea d'intăĭ, ci iară alte capete de iznoavă încarcă. Aşijderea facem şi noĭ, care avem să mulţemim şi şi să ne plătim de multe facerĭ de bine care am avut întru aniĭ trecuţ, şi de la luminata faţa Mării Tal[e], şi de la răposaţiĭ D[o]mniĭ aĭ ţărĭĭ D[o]mnii Tal[e]. Nemulţemind şi neplătind, pentru neputinţa noastră, ne plecăm de iznoavă şi încărcăm datorie cu datorie, foarte bine văzănd că mărirea şi graţia Mării Tale pe a celor răposaţĭ cu mult va să întreacă nevrednicia noastră, ca acelor datornicĭ aĭ Mării Tale, şi ne foarte rugăm să nu te înduri de cetatea noastră şi de vecinătatea. Bine ne aducem aminte ce ne-aĭ răspunsŭ de curănd; iară ne iaste în ştinţă marea vrednicie cu care Măria Ta eştĭ un D[o]mnŭ (vreadnic) *(sic)* cinstit, nicĭ ne rugăm de alt[ă], fără să ne laş Măria Ta, din vinuril[e] ţărĭĭ, pe banĭ gata, atăta făr căt vor putea fi şi oaminilor celor supuş aĭ Mării Tale. Că nicĭ nă stă, de spre partea noastră, de acĭasta nimic înpotrivă, şi ne ajunge atăta facere de bine, măcarŭ numaĭ de s'ar maĭ lărgi de spre Măriia Ta opreala cea foarte strămtă. Acĭastă plecăcĭune a noastră şi rugă-

[1] N° 726.

www.dacoromanica.ro

minte va da înnainte Mării Tale, după zisa noastră, din cuvinte, preotu Todor, pe care ne rugăm cu plecăciune să-l asculţi după graţia Mării Tale, şi să nu-l laş făr de ispravă, den luminata faţa. Ne foarte rugăm. Acíasta acum. Lăsăm pe m[i]la lu D[u]m[ne]zăŭ să păzească D[o]mniia Mării Tale.

A dooa, în ştiinţa facem luminateí feaţe Mării Tal[e] pentru ceale ce s'aŭ primejduit acel smerit preot, anum[e] popa Todor, de aicí, de spre preoţií şi norodu săŭ, de s'aŭ lipsit de un an de bisearica luí şi de venitu luí, şi nu putem priceape pe alt maí pe largŭ a ştiinţà pre Măriia Ta, făr pentru pizma, că el, ticălosul, destul îl ştim, că cu dreptate le-aŭ slujit şi legií în multe rînduríi le-aŭ ajutorit, şi nicí-un lucru prost de dănsu nu putem afla. Din tinereaţele luí până la bătrăneaţe, de când slujeaşte, sănt maí bine de 30 de anís; şi noí ce le poruncim, pentru pacea, nu vor să ne asculte. Ci păcat iaste, Măria Ta, a lipsi de aicí un om harnic ca acesta; numaí ne rugăm foarte Mării Tal[e] să nu te îndur[í] de el, ci s[ă] le porunceşt[í] acestora, ca să fie preotu odihnit şi în pace la biseareca luí, fiind Măriia Ta şi titor aceştií sf[i]nte biserecí, că iaste zidită de la înnălţatu Scaunu D[o]mnieí Mării Tal[e]. Făcând Măriia Ta şi acest bine, pentru rugăcíunea noastră, vom mulţămi Mării Tale, că şi eí acolo să rănescŭ, în ţara Mării Tal[e], şi, aŭ cu voe, aŭ făr voe, le cată să asculte. Iar şi pricina cestuí lucru al Şcheilor, bine îl ştie şi d[u]mnealuí Dudescu Vel Log[ofăt], şi maí bine va înştiinţa pe Măria Ta[1].

[Concept. Pe altă foaie, întăiul concept, cu litere latine şi ortografia ungurească[2].]

16.

Cumnate Opro. Să osteneştí să te ducí cu acíastă ţudulíţă la fecíorií Volfoae în Târgul Grăuluí, să le spuí că mu-

[1] Teodor a fost făcut preot la 1721 (Stinghe, *Ist. besericeí*, p. 56). Dar aicí e vorba de «gîlcevile ce s'aŭ făcut de popa Todor» *(ibid.*, p. 110 şi urm.). Scrisoarea trebuie pusă apoí în legătură cu documentul precedent.

[2] N° 578.

www.dacoromanica.ro

mă-sa aŭ murit la Iunie 15 zile, și eŭ am fostŭ atuncĭ, am fostŭ la Pătruburg *(sic!)*, și aŭ murit în casa prințipuluĭ Costandin Antohie, și la moarte eĭ aŭ chiemat pe un popă săsescu, și aŭ venit și un notareș înpărătescu, și aŭ scris tot ce s'aŭ aflat: banĭ, scule și altele, și li-aŭ pecetluit cu pecetea înpărătească, dăndu-le în samă Mării Sale, și scriind, când va veni vre un fecior, să le deah. Ci să le zică să vie maĭ în grab[ă], că așa aŭ lăsat și mumă-sa, ca să le ià fecĭorĭĭ și fete, că mulțĭ s'aŭ ispitit să le ià de la prințipul, dară nicĭ cum n'aŭ vrut să le dia. Căcĭ Măriia Sa știe familiia dumnealor. Ci pot face să mulțămiască, că, de ar fi murit airea, nu s'ar fi ales nimic.

lul[ie] 5, 1743. Prot[o]prez[viter] Efstatie Vasilievicĭ,
manu propria [1].

17.

† Dat-am carte noastră dă judecată luĭ Petco Eneșoiu ot Brașov, având întrebăciune de faț[ă] înnainte noastră cu fie-săŭ Petco, care Petco fie-săŭ a fost dat jalbă la Măriia Sa Vod[ă] pentru zestrile mume-siĭ, zicând că, însurându-s[e] tată-săŭ a doaora, i-ar fi prăpădit zestrile mumă-siĭ, și Măriia Sa Vod[ă], după jalba luĭ, aŭ rănduit pă Tudor Slăvesc[u], copilul din cas[ă], și cu luminat[ă] cart[e] Mării Sal[e], și i-aŭ adus pă amăndoĭ de față înnainte noastră, și așa s'aŭ învoit eĭ între dănșiĭ, și aŭ dat Petuco *(sic)* Enișoiul fie-săŭ vie p[o]g[on] p o]l [=jumătate], cea aŭ în dealul Cernățeștilor, și i-aŭ dat și o păreche de pistoale cu tocurĭ, și aŭ dat și zecĭuial[a] și trepădul copiluluĭ den casă. Drept aciia, am dat acĭasta cartea de judecat[ă] luĭ Petuco Bras[o]vean[ul], ca de acum înnainte să aibă pace de către fie-săŭ, Petco. Acĭasta scriem [2].

Ap[rilie] 21 dni, 1753.

A. biv Vel Sărd[ar].

† Dup[ă] cum am văzut și scrisoare fie-săŭ de așăzământu.

[1] N° 727.
[2] N° 731.

www.dacoromanica.ro

18.

† Scrisoar[e] car[e] mi-aĭ trimis, o am priimit, şi toate am înţeles pentru fratel[e] nostru, că aŭ avut necazŭ multŭ, şi l-au oprit pentru ca s[ă] nu meargă la Ţarigrad, şi dumniata te-aĭ făcut chezaş pentru el, şi aĭ dat şi zapis. Noĭ foarte îţ mulţămim de dragostia şi de fac[e]ria de bine car[e] o facĭ, şi aĭ scris că îţ este mar[e] frică ca s ă] nu super[ĭ] capucheael[e]le. Dar noĭ cu capuchiaael[e]le nu avem nimica, nicĭ la lucrurile domneştĭ nu n[e] amestecăm, ci el merge după cum ţi-am scris; că avem acolo banĭ de pe un brăŭ, care ştiĭ, leĭ 1000, şi aparte avem, de pe zăblae, car[e] am trimis, leĭ 4.000, şi, maĭ având încă din marfa car[e] am dat-oo la Slivin, la un Armian, anum[e] Hasăn Hămi, leĭ 3.000, şi de pe altă marfă încă vr'o 2.000 de leĭ; car[i] fac cu toţ leĭ 10.000, şi să o iaŭ de acolo, şi de acolo, daca va găsi nescaiva coade de samur bun, la chir Cĭuboĭ, să ià vr'o 5.000, şi apoĭ, căţ îĭ va rămănia, să-ĭ dia la omul dumital e], acolo. Şi, daca-ĭ va loa, ni-ĭ veĭ da dumniata aciia, dar, daca nu va găsi co acĭastă marfă, nu va loa, ci, căţ ban[ĭ] va avia, aşa am dat noĭ ordin ca să-ĭ dia pă toţ acolo, la omul dum[itale]. Şi, ar[e] socotială cu Hagi-Costanda, de 7 an[ĭ], apoĭ, or[ĭ] să fac[ă] tocmială cu negustor[i] car[e]le duc marfă la Slivin şi la Ţar[i]grad, ca la cătă sumă le va tribui, că eŭ de aicĭ o gătescu. Asta este toată triaaba luĭ acolo, apoĭ, daca ar fi pentru pricin[ă] de capuchiael[e], aŭ l-oĭ triimite eŭ în vederia tuturorŭ omen[i]lor? Căzŭ şi noĭ încă mănc̆ăm săr . . ., l-oĭ triimite cu altă socotială, dă ne-ar (nu) putea căuta de negoţtbriia noastră, dar să umblăm în alte ellia!? Şi zic că eştĭ la mar[e] ipopsia, ce . . . vorbi nimica; dar acumŭ noĭ amŭ intrat la maĭ mare ipopsie, la car[e] nicĭ că ştim ce fac[e]mŭ. Căcĭ ne scrie că, încă după plecaria fratelŭĭ nostrul, aŭ venit mulţĭ omin[ĭ] de aŭ pohtit chezăşie de l[a] dumniata pentru el. La car[e] multu ne mirămŭ noĭ, că noĭ nu ştimŭ acolo, ca s[ă] fie el dator cuiva nicĭ-un ban măcar; că cătă sum[ă] de marfă am loat, toată am plătitu-o cu ban[ĭ] gata. Noĭ. ştim că numaĭ dum[i]tal[e] îţ sintem datorĭ.

www.dacoromanica.ro

Şi aşa mă rog să-ĭ ţie Dumnezeŭ pă nenumiţ[i]. Să-m[ĭ] scriĭ, cin[e] l-aŭ opritŭ, şi cin[e] aŭ maĭ pohtit chizăşie pentru el. Că noĭ sintem forte supăraţ,— că el poate aŭ loatu de la cin[e]vaş nescaiva ban[ĭ] cu dobândă saŭ înprumut, şi noĭ nu ştim, şi el poate că i-aŭ mâncat, saŭ i-aŭ prăpădit, saŭ aŭ dat cuiva, şi s'aŭ mâncat, şi noĭ n'avem la ştiria noastră nimica. Căcĭ că, încă eŭ fiindu acolo ast[ă] prim[ă]vară, nu miaŭ zis nimin[ĭ] pentru el că este cuivaş dator; ci iată că triimetem un omŭ dinnadinsu cu scrisor[e] asta; să-mĭ facĭ bine să-m scriĭ pă largu toată pricina, că săntem forte supăraţ tare. Că noĭ acum toată taina noastră o dăm cătră dumniata: nu n[e] păzim de nimica ca s[ă] nu-ţ[ĭ] spun[e]mŭ. Apoĭ, fiindŭcă aŭ plecat cu chir Enia al dum[i]tal[e], îţ va scrie chir Enia, ce triaabă am acolo, daca nu n[e] veĭ crede pă noĭ [1].

19.

1759. Sept. 15 ... şi tocmire de datoriĭ ...

1762, Δεκεμβρίου 18.

† Mergând la Caţ:, să mergă la gazdă la Estărgar Ianoş, lângă casă Nemţilor, în măn[a] dereaptă.

[Socoteală în zloţĭ.]

La Tiţa Pănoe ... Baciu Coifănar ... La Ion Gĭuvelcă ...

1760, Ghen[arie] 26.

Cu ajutor[iul] luĭ D[u]m[ne]zeŭ mă am socotit cu taica, şi din tot[ă] socotiala aŭ rămas să maĭ iaŭ eu de la dumnialuĭ leĭ noĭ 1000, adecăte leĭ o mie tocma.

Şi am loat eŭ de la dum[nea]luĭ vin buţ 9 şi butoe 2; căţ banĭ vor prinde la măsur[ă]tor[e] lor, să aibă a-ĭ scădia din suma de sus; apoĭ, căt va fi preţ[ul] vin[u]luĭ, pă cum l-oĭ vinde, tot aşa să s[ă] socotiască, tot, nicĭ maĭ sus, nicĭ maĭ jos; 1760, Ghen[arie] 26.

... Ne am maĭ dat la Ţar[i]gradu leĭ 26. Am maĭ dat maicăĭ, căndŭ am plecat la Slivin, tl. 200. La chir Dimitrul

[1] Registrul de negustor din 1759. V. nl următor.

www.dacoromanica.ro

Vlad, pă ploşce... La cĭubuc, la hărtie... Zăblăŭ, coţ... Ploşce de 3 coĭ[e]... La ploşca înşelător...

1760, Ghen. 16. Cu ajutor[iul] luĭ Dumnezeŭ avem cu chir Enia în tovărăşie bumbac, sacĭ 15[1]....

20.

Prea-cinstiţilor celor de bune şi fericite neamurĭ şi aĭ noştri maĭ marĭ poruncitorĭ, Măriia Voastră cinstiţ domnĭ aĭ cinstituluĭ Maestratŭ, cu lacrămĭ şi cu multă plecăciune Măriia Voastră ne închinăm.

Noĭ, eŭ Dumitrul Hărsŭ, dinpreună cu fecĭorul mieŭ, anume Dumitru, cădem la mila şi dereptatea Măriia Voastră, ca să vă aduceţ aminte şi de noĭ, de vreme ce am ajunsŭ la atăta năcaz şi pedeapsă, şi, cuĭ săntem datorĭ noĭ, ne dăm platnicĭ cu toată bunătatea noastră ce avem, ca să plătim la toţĭ, cine săntem datorĭ. Dară şi dumnealor datornici, la cine săntem noĭ datorĭ, să-şĭ aducă aminte şi de Dumnezăŭ în ce fel să vinde bunătatea noastră, şi pe noĭ ne ţine la închisoare, şi pă semne ne poftеşte toată paguba noastră, cătă să face de toate părţile.

1. Marfa din boltă să va mucezi şi să va strica; pagubă va fi.

2. Venitul moşilor acum este şi să prăpădeşte de streinĭ.

3. Fămeile noastre umblă pe uşile altora, fiind lipsite de toate părţile, pecum săntem şi noĭ aicĭ la închisoare.

Pentru acĭasta ne rugăm Măriilor Voastre, să vă milostiviţ pre noĭ, că şi noĭ săntem de aicĭ, şi totŭ vom să rămânem iar totŭ suptŭ ascultarea Măriilor Voastre ca şi pănă acum, după cum am fostŭ supuşĭ la toate poruncile.

De vreme ce s'aŭ luotŭ în samă toată bunătatea noastră ce am avutŭ, atătŭ cătŭ am rămas numaĭ cu trupurile şi cu sufletele, păcatŭ ar hi să ne maĭ păgubim peste toate şi de la marfă şi de la moşiĭ şi de la toate; ci ne rugăm să ne lăsaţ afară, şi poftim un cinstitŭ comision, şi să ne socotim, şi să ne plătim cu toate ce avem, de datornicĭ, dar să nu perim de toată lipsa, noĭ aicĭ în chisoare şi fămeile şi copii

[1] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

noştri afară, pe uşile altora. Acĭasta, şi mila luĭ Dumnezeŭ să se milostivească cu gândul cel bun spre noĭ.

Şi rămânem maĭ micĭ ubligaţ aĭ Măriilor Voastre:

Dumitru Herţŭ, dinpreună cu fecĭorul, Dumitru.

Av[gus]tŭ 14 dni, 1761 [1].

21.

1764. Ghen[a]rie. Anum[e] cĭ-am cheltuit eŭ de la min[e] pentro Chivuţ[a].

... 1 cheptar, f. 6. 1 tivilichie verde, f. 10. 1 deto pestriţ[ă], f. 12. 1 deto belicos[ă], f. 20. 2 rochĭ cutnie, f. 33, 86. 1 şurţĭ bun, f. 22. 3 deto carton, f. 5, 32. 1 roche şamalagĭa, f. 13, 23. 10 coţ belacos[ă]... 10 coţ atlazŭ... 2 părechĭ cizŭme roş... 3 părechĭ condurĭ, f. 3. 1 colan bun, f. 2, 18. 1 mintie, f. — Cheltuiala la rochĭ, f. —

1760, Av[gust] 20, datoriia gostinar[i]lor din an[ul] trecut... Blan[ă] de pisic[ă]... La mătăş... La 10 povăr[ĭ] de bumbac... Arnicĭ sac 1, cu leĭ 73...

1761, Maĭ 7.

Am trimis luĭ Tudor marfă de l[a] Gĭurgĭul, anume:

Cos[e] lungĭ	194,	căte 33	leĭ
Cos[e] scurte	100	»	»
Pănză coţ	52,	căte 8	»
Coţ	101,	căte 7	»
Coţ	282,	căte 9	»
Coţ	342,	căte 10	»
Coţ	200,	căte 7	»
Mătasă	2,	cu leĭ 22	»
Castar (*sic* = astar) 1 pes. (*sic*)			45[2].

22.

Eŭ cel maĭ jos cu numele iscălit daŭ scrisoare mea de bună încredinţare la mâna Măriĭ Sale domn sicritar Marcus Tartlăr, precum ca să să ştie că am luat în sam[ă] pe fe-

[1] N° 745.

[2] Ms. IV, U. 3.

www.dacoromanica.ro

cĭorul mieŭ Gheorghe, carele l-am trimis cu neguţătorie la Moldova, la Iaş, şi, fiind vr'o poruncă, or pentru dajde, or pentru altele să am a răspunde pentru fecĭorul mieŭ, Ghiorghe. Şi, pentru credinţă, m'am iscălit maĭ jos, ca să să crează[1].

Braşov, 1788, Oc[tomvrie] 21.

Ioan Vladu.

23.

No. 1. Catastivu de datorì ce mi să află la Ardalŭ, la fiteşce niguţător, anume de anume, sup număre luĭ.

1801. Am dat lá kir Georgize Marinovits, am dat la Klus ánúme marfa.

181/3 ólá arnitsi ross, 67, 10 tórt, 6 tzóluri.

1802, Maĭov 19. Am primit din summa, din suma din derept, de la kir Scaadrutz, ku kalu din preuna, deplin, f. 443, 40 d.[2].

Ştucor[ĭ] pănză..., 1 tonă peşte[3]....

24.

Mă închin cu sănătate dumitale, chir Şendruţ, şi la tot cuprinsu dumitale, vă poftescu fericită sănătate; 819, 13 Octomv[rie].

De alta n'am, fără mă rog să faci bĭne, să daĭ la omu meŭ acesta, aceĭ 14 #, ce am rămas de la Tancĭu Aghel Abotă..., că am forte lipsă mar[e] acuma, şi, de astă dată, orce mi-ĭ porunci, bucuros voĭ sluji. Aşa mă rog.

Cu acĭasta rămăn al dumitale de bine voitor şi bun prietin, ca unuĭ frate:

Nicolae Badiŭ[4].

[1] No 750.

[2] De la «1801», cu litere latine în original.

[3] Ms. IV, U. 68.

[4] *Ibidem.*

www.dacoromanica.ro

II. Sătenii Ținutului.

Ar trebui multe cercetări în Archivele, încă neîndestulător orînduite și catalogate, ale Brașovului pentru ca să se poată înfățișa o icoană ceva mai bogată și felurită a vieții ce duceau sătenii din «olat». Așa cum se află însă materialul până astăzi, se poate spune numai puținul ce urmează:

În cele mai vechi timpuri, Ungurii abia dacă se vor fi găsit în aceste sate, și Secuii nu vor fi ajuns încă până la ele. Numărul străinilor a crescut însă foarte răpede în veacul al XIX-lea, și astfel la 1839 erau în cele Șepte Sate 10.218 Romîni și 9.006 Unguri, iar în 1864, pe lîngă Brăneni, 15.191 de ai noștri față de 13.190 de Unguri. Toate încercările făcute în cele mai vechi timpuri de a scăpa de Romînii din aceste sate, se dovediseră zădarnice [1]. Ba încă în unele localități cu poporație săsească, precum era odată Rîșnovul, înmulțirea Romînilor puse pe gînduri, și se luară măsuri foarte aspre și nedrepte pentru a împiedeca trecerea pe încetul a pămîntului în mînile acestui neam desprețuit, care înnainta cu obișnuita lui stăruință tăcută [2]. Dar în cele Șepte Sate nu era nevoie de o astfel de înnaintare cuceritoare, căci ele rămaseră până acum vre-o sută de ani ceia ce fuseseră de la început și cum le numiseră totdeauna stăpînii veniți mai tărziu, *Bleschdörffer*, «sate românești», sau, cum se zicea în epoca de limbă oficială latină a evului mediu: *villae olachales*.

Cîrmuirea asupra celor Șepte Sate o are un *șpan*, trimes din Brașov. Altui șpan îi sînt supuse alte două sate, așezate unul lîngă altul, la o parte: Apața și Crizbavul. Branul atîrna de comandantul cetății. Aceștia sînt dregătorii *domnilor*. Afară de dînșii, vameșii au drepturi în ceia ce privește alegerea, supravegherea, pedepsirea plăiașilor, ce se aleg, în număr de vre-o 60 de oameni, pentru a îndeplini în această parte slujbele la care sînt ținuți, după aceiași veche datină românească, plăiașii de dincolo, ai Țerii-Românești.

[1] *Die Rechtslage des ehemaligen Törzburger Dominiums*, pp. 32-3.

[2] *Sate și preoți*, p. 104 și urm. Cf. Herrmann, *Das alte und neue Kron-*

www.dacoromanica.ro

In sfîrșit Sçaunul judecătoresc al *Stadthannului* din Brașov, al judelui chiar, «marele-județ», sînt deschise acelora dintre Romînii supuși pe cari nu-i mulțămește hotărîrea șpanului. Pentru Zîrnești și Tohani, altă «insulă», trebuie să se admită împrejurări întocmai ca acestea [1].

Afară de această cîrmuire adusă prin hotărîrile regale, care, în deosebite timpuri, au dat acest pămînt și acești oameni în puterea Sașilor, trăiesc încă vechile noastre obiceiuri, aceleași în tot cuprinsul Romînimii. Fiecare sat își are un număr de «dregători» sau «jurați» romîni — odată numărăm cinci — și sfatul «bătrînilor». Ei au dreptul a face unele judecăți, și de la dînșii pornesc toate adeveririle și mărturirile. Cel mai mare din dregători e birăul, numit și aici, ca și în Ținutul bistrițean și în unele locuri din Ungurime, cu acest cuvînt unguresc, ce ținea locul celui vechiu de jude, păstrate în Siliștea Sibiiului, de pildă. Poate și aici birăul, judele se alegea în biserică, după o anumită rînduială. El e întărit de «domnii» din Brașov, «Măriile Lor» (acest atribut se întrebuințează mai des și mai jos de Romînii de dincolo, cari se ieau în această privință după Unguri). Birăul are și dreptul de a hotărî cercetări, care au în vedere alcătuirea mărturiei [2].

Cîte un preot, doi, neuniți, stau în fiecare sat. Afară de cunoașterea unui număr de rugăciuni și regule, afară de oarecare știință a cetitului și scrisului, ei nu se deosebesc prin nimic de țerănimea, a căreia păstorire sufletească o au. În fruntea lor stă protopopul brașovean, de care mai ascultă însă și alte parochii: Țințarii, Bodul, Feldioara (în schimb însă, unele sate brașovenești se pare că nu-i sînt supuse). Dascăl este sau nu-i. Pe alocurea, oamenii au la îndămînă și cîte un logofăt, meșter de condeiu, care face scrisorile, pe care s'ar întîmpla că părintele să nu le poată

stadt, I, p. 128 (an. 1709): Sașii au voie a întoarce prețurile pămînturile cumpărate de Șchei sau de sătenî romînî pe teritoriul lor.

[1] Broșura germană citată; Herrmann, I, p. 64 (an. 1709)

[2] *Rechtslage* și actele ce urmează.

www.dacoromanica.ro

duce la capăt bun. El strînge veniturile sale, ține pămîntul bisericii și trimete Vlădicăi,— care este une ori cel din Rîmnic, alte ori Mitropolitul muntean saŭ cine știe ce Sîrb, pănă, la urmă, după potolirea furtunilor Unirii, rămîne episcopul neunit din Rășinari și Sibiiŭ, — «baniĭ vlădicești».

Sătenii romînĭ aĭ «Ținutuluĭ» privesc pe Brașoveni ca pe «domniĭ lor de pămînt» și pe represintanții regeluĭ. Deci eĭ li datoresc multe de toate. Anume: dijma sămănăturilor, a albinelor, o dajde pentru oĭ, alta pentru viței, o a treia pentru cășăriĭ. Pentru judecăți se răspunde *birșagul*. Se duc la Brașov cară cu lemne. Judele care stăpînește și judele ce a fost, aŭ dreptul la anumite slujbe. Moara, cîrciuma, muntele, pășunea sînt adesea ale Sașilor, cari le arendează. În sfîrșit, se adaoge un număr de zile de muncă, statornicite de la o vreme la două pe săptămînă, fie cu mînile, fie cu cîți boĭ are fieștecare [1].

Aceasta e starea locuitorilor vechĭ și statornicĭ. Ceĭ cari se așează abia în «Ținut», au altfel de sarcinĭ, plătind birul nunțiĭ, cînd se însoară în vre un sat al Brașovuluĭ, birul «vaganților», cînd vin ca fugarĭ în ele. Locuitoriĭ așezați în colibe risipite, și nu în sate, de jur împrejurul cetățiĭ Branuluĭ, pe munte, și numiți pentru aceasta *colibași*, au anumite taxe și datoria de a tăia și duce lemne stăpînilor. Colibașiĭ aceștia sînt mulți: prin 1860, vre o 2-3.000, astăzĭ eĭ se ridică la peste 8.000 de locuitorĭ. Dar, fiind mai săracĭ de cît ceĭlalți, eĭ hrăniau maĭ puțin decît dînșiĭ Vistieria Brașovuluĭ. Odată, între 1711 și 1732, se făcuse decĭ planul de a-ĭ strînge într'un singur sat, saŭ de a-ĭ da afară.

Maĭ ales în veacul al XVIII-lea, sătenii aceștia nu sînt ușor de stăpînit. Răscoalele religioase din vremea Unirii, conștiința, pătrunsă pănă la dînșiĭ, că Împărăția e cu priință față de oameniĭ săracĭ și apăsați și dușmănoasă puternicilor cari storc și împilează, îndemnurile ce li vin chiar de la agenți aĭ Curții, cari merg maĭ departe decît instrucțiile lor, bucuria cu care Guvernul primește pe cine vrea să fie ostaș,

[1] *Ibid.*, p. 40 și urm.

www.dacoromanica.ro

cătană saŭ *grănicer*, — toate acestea țin pe oamenĭ într'o necontenită fierbere. Eĭ nu se maĭ tem și îndrăznesc orice împotriva uneĭ dominațiĭ, care vădit se apropie de sfîrșitul eĭ.

Astfel pe la 1750 Vlădeniĭ, Zîrneștiĭ, Tohaniĭ, Satu-noŭ se privesc ca sate libere și nu vreaŭ să plătească banĭ, nicĭ să dea dijmă. Sfatul îĭ silește a se ține de obiceiŭ. Aceasta aduce o răscoală în toată forma. Trebuie să se trimeată împotriva lor o ceată de slujitorĭ aĭ cetățiĭ pentru «a pedepsi pe răsculați cu 25-30 de bețe și a aduce pe căpeteniĭ legate în oraș». Și istoricul sas de pe acele timpurĭ urmează astfel: «Aceasta se îndeplini întocmaĭ. Doĭ dintre ceĭ maĭ de frunte turburătorĭ fură mînați la temniță, osîndițĭ a primi 25 de bețe și a lucra o lună de zile în contumația sanitară de la Timiș. În acest chip, și Vlădenii și celelalte sate care făceau greutățĭ, îșĭ veniră în mințĭ» [1].

În aceste împrejurărĭ de vălmășagurĭ, în care se trag clopotele și se aleargă cu furcile pentru a scoate pe arestați, se deosebește maĭ ales ca atițător un anume Pavel Molnar. Pe lîngă zgomot, loviturĭ, opririĭ a dăjdiĭ și dijmeĭ, țeraniĭ noștri trimet jalbe la Viena tuturor îndurărilor, cerînd a li se da munți și pășunĭ și a li se ierta taxele, — cum ar fi fost maĭ bine. Trimeșiĭ lor merg cu această nădejde la Sibiiŭ, la Viena chiar. Nicĭ-o asprime nu-ĭ face să-și piardă încrederea în bunătatea împărătească, și doar li se aruncă în față petecile jalbeĭ rupte și li se făgăduiește regala milostivire a 100 de bețe de fiecare!

Cînd agentul Ștefan Enyedi vine în 1774 cu veștĭ de cătănie, satele se mișcă iarăși, scuturîndu-și lanțurile. Vreau să fie ostași aĭ Împăratuluĭ, numaĭ să scape de domnĭ! O sută șeĭzecĭ de sătenĭ din Apața cer într'un singur avînt ranița și pușca.

La 1780, în sfîrșit, vechea lor dorință de a se hotărî măcar sarcinile, e îndeplinită. *Urbariul* cel noŭ apare, dar Romînii, îndîrjițĭ și deprinșĭ acum cu lupta, nu se mulțămesc cu ce scrie în el, și încă maĭ puțin cu felul cum se aplică aceste

[1] Herrmann, I, pp. 204-5, 207.

www.dacoromanica.ro

scrise de aceĭ cari aveaŭ tot interesul să nu le ție în samă. Șarlatanĭ se maĭ amestecă, făgăduind să facă jălbĭ cu izbîndă sigură, și cerînd pentru o binefacere ca aceasta numaĭ suma mică de 1000 de florinĭ. Se reclamă, în 1781, de toate satele la un loc, dreptate, voie de a-șĭ vinde singure rachiul și tot lucrurĭ de acestea. Apața-șĭ alege un jude și doĭsprezece juraț pentru a o cîrmui neatîrnat; ceĭ din Crizbav încep cu împărțirea pămînturilor, cunoscutul vis de fericire al țeranilor noștri [1].

Dar peste cîțĭva anĭ, cînd Horia apăru în depărtațiĭ munțĭ aĭ Apusuluĭ, Craiŭ noŭ de sînge, aicĭ fu liniște. Sașiĭ lăsaseră frîul maĭ ușor. În curînd, odată cu desființarea iobăgieĭ, întăia și a doua oară, el cădea cu totul din mînile lor slăbite.

I.

† Adec[ă] eŭ Mărtin dat-am zapisul mieu la măna cumnatuluĭ Gherghi văt[aful] precum să s[ă] știe că-ĭ săntŭ eŭ dum[i]-sal[e] dator f. 150, și mi-aŭ dat dumnealuĭ aceșt[ĭ] ban[ĭ] toț gata, și, căndŭ s'aŭ făcut aciastă scrisoare, fost-aŭ mulțĭ oamin[ĭ] bun[ĭ] de fațĭ[ă], car[i] să vor și iscăli maĭ gĭos. Iar eŭ Mărtin, pentru maĭ mare și adevărată credință, mi-am pus deagetul în loc de peciate, ca s[ă] crează în totŭ locul și la fieștece judecată, și locul casi pe sama dumnialuĭ iaste.

Pis [= s'a scris] Fev[ruar] 27 dni, lt. 7203 [1695].

Eŭ Stoica postăvariul mart[ur].

Eŭ Rad[ul] Tohanul, mart[ur].

Eŭ Ianŭ Soltanul, mart[ur].

Și am scris eŭ Ion, și sănt mart[ur].

Eŭ Mărtin snă [= fiŭ luĭ] Mărtiniță.

† Pre acest zapis săntŭ chizaș Ion și eŭ Dumitru, fecĭoriĭ luĭ Mărtin, ca s[ă] slujim căndŭ ne va pohti dumnealuĭ, să plătim aceștĭ banĭ cu cujba [= slujba?], și baniĭ făr[ă] do-

[1] Herrmann, pp. 450-1; II, p. 261 și urm.

www.dacoromanica.ro

bändă. Şi să fim în sama dumnealuĭ. Martor[ĭ] cariĭ vor iscăli.

Pis az [=am scris eŭ] diiacon Radu.

Pis Fev[ruar] 1 dni, 1696 [cifre].

Protopop Văsi, mărt[urie].

Eu Ion, eŭ Dumitru Şimanul Oana[1].

2.

† Cinstitu marel[e]·judeţ Andriiaş Reaităr dintru cinstită cetatea Braşovuluĭ şi a tooată Ţara Bărseĭ, adecă noĭ bătrăniĭ den Zrăneştŭ, înpreună cu deregătoriĭ, scriind cartea Mării Tal[e] ca să vie rudele acestuĭ omŭ Vladu Căpriţoiuluĭ aicea, înnaintea Mării Tal[e], iată că, neputând veni, pentru nevoile noastre, iată că ne-amŭ scris careş pre nume, şi mărturisim cu sufletele noastre înna(na)intea Mării Tal[e]: întăĭ Radu vătafu iaste verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ, şi Dan al luĭ Coşotă, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ, şi Micu al luĭ Coşotă, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ, şi Aldimiru Căpriţoe, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţ[i], şi Stancĭu Căpriţoe, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţ[ĭ], şi Oancea Căpriţoe, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ, şi Stan Cĭocanea, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ, şi Oprea Cĭocani, verĭ primarĭ, fecĭorĭ den fraţĭ, şi Radu Neagăĭ, văr primare, fecĭor den fraţ, şi Vlad Bercea, văr primar, fecĭor din fraţĭ, şi Vlad al luĭ Plumbotă, văr primare, fecĭor din fraţ, şi Aldimiru Bucuru luĭ Dan, văr primare, fecĭor din fraţ, Ionu Bucuru luĭ Dan, verĭ primarĭ, fecĭorĭ din fraţĭ. Şi aşa mărturisim noĭ deregători Vlăduşcă Sindel, Bucur Dan, Manea Alduli, Stoica Gĭurgea, Vlad Barna, şi înpreună cu toţi bătrăni, precum scrie maĭ sus, precum sintŭ rudă aceştĭ oaomenĭ şi alţĭ mulţĭ după aceştea.

Pis m[e]s[i]ţa M[a]rţ, 11 dni, leat 7210 [1702][2].

[1] Nº 650.

[2] Stenner, II, la nº 204.

www.dacoromanica.ro

3.

† Cinstituluĭ şi al nostru maĭ mare şi bun priiatin Măriia Sa Boartăş Seăiler, marele-giudeţ al cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ şi a toat[ă] ţara Bîrseĭ, de la prea-putearnicul şi a-toate-ţiitoriul Dumn[e]dzău pohtescu să trimiţă Mărieĭ Tale bun[ă] şi fericită săn[ă]tate, întru cinstit şi luminat Scaunul Mărieĭ Tale pur[u]rea rog.

După aceasta mă rog Mărieĭ Tale pentru cest voinic al nostru, anum[e] Florea, care i-am dat o fată din casa mea, mă rog Mărieĭ Tale să facĭ bine pentru cea curvă care aŭ umblat cu dînsul, să trimeţ un portarĭ la dînsa, să nu maĭ meargă la dînsul, că el i-aŭ plătit tot ce aŭ avut la dînsul. Acum tot mearge la dînsul de cere banĭ pentru copil. Ce mă rog Mărieĭ Tale, pentru voia mea, să facĭ atăta bine, să daĭ poruncă aceiĭ curve să nu maĭ meargă maĭ mult la dînsul, ce să-ş caute treaba eĭ; că ia numaĭ ce s'au legat de dănsul, — că el s'aŭ prins înnaintea mea că n'au avut treabă cu dînsa. De aceasta mă rog Mărieĭ Tale. Mila luĭ D[umne]dzău să fie pur[u]rea cu Măriia Ta. Pis [= scris] Ap[rilie] 5 dni, 1709.

Mărieĭ Tale în toat[ă] vreamea gata spre slujbă:

Gheorghiţă Obrăştin [1].

4.

Eŭ popa Stoica dăn Ţănţar[ĭ], înpreun[ă] cu Lupu Boiaru Cămlitu, şi cu Bucur Vlădău, şi cu Ion Munteanu, şi cu Bucur Călător, şi cu Mihăil[ă] Glegoţ, şi cu Şerbu Vadră, şi cu Sămion Răducan, şi cu Oprea Mihaĭ.

Dat-am a nostră credincĭos[ă] cartea noastră, ca s[ă] fie de bun[ă] şi de mar[e] credinţă la cinstite mănele Măriiĭ Sal[e], cinstiţilor judeţ din censtit[ă] cetatea Braşovuluĭ, precum să s[ă] ştiia că am luat noĭ pe chez[ă]şie noastră de la Mărie Lor pă Stan Bărco şi pe Marin Bălcăşoe, de s'aŭ slobozit din prinsoar[e], păn căndĭ îĭ va pohti Mărie Sa ghinăraru şi Măriĭ[le] Lor domniĭ judeţiĭ, să fie de faţă căndĭ îĭ vor pohti la judecat[ă], dar, nefiind de faţ[ă] aceĭ oamen[ĭ], să avem noĭ, chizaşi lor, a darea sam[ă] de dunşiĭ, şi burşag

[1] Nº 695.

www.dacoromanica.ro

cu fr. 210. Şi, pentru mai mar[e] şi adev[ă]rat[ă] credinţă, ne-am pus maĭ jos şi deagetul, în loc de peceate, ca s[ă] să creaz[ă] în tot locul, la fiice judecat[ă].

Ap[rilie] 24 dni, l[t] 7217 [1709].

Eŭ pop[a] Stoica, chezaş.
Eŭ Lupu Boiar, chezaş.
Eŭ Bucur Călător, chezaş.
Eŭ Şerbu Vadră, chezaş.
Eŭ Semion Răducan, chezaş.
Eŭ Oprea Mihaĭ, chezaş.
Eŭ Bucur Vlădău, chezaş.
Eŭ Ion Munteanu, chezaş.
Eŭ Mihail Gligoţ, chizaş.

Ş'am scris eŭ, Oancea Log[o]f[ă]t, cu zisa lor, şi sănt şi martur.

[Punere de degete[1].]

5.

† Cinstituluĭ şi marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţiĭ Braşovuluĭ şi preaste toată Ţara Bărsiĭ, rugăm pre m[i]l[os]t[i]vul Dumnedzeŭ de săn[ă]tatea Mării Tal[e], şi de toat[ă] cinstit[ă] casa Mării Tale. Dăm ştire Mării Tal[e] pentru un om al nostru, tănplându-s[ă] de aŭ fost fugit în Ţara-Rumănească, şi aŭ dorit să-ş vie acas[ă], şi, neavănd făn, să-ş dia vitelor, s'aŭ dus pă otarul Şinci şi au ernat astă iarnă acolo. După aceaia aŭ dorit ca s[ă] vie acas[ă], şi aŭ trecut cu vitel[e] pă otarul nostru; dup[ă] aceaia s'au sculat Poenari dă ne-aŭ călcat otarul, şi l-aŭ legat, şi l-a dus în Poiana Măruluĭ, şi-l ţin prinsu, ca să-l obăgiască, şi l-aŭ bătut, dă est[e] maĭ pre moarte. Şi am mănat 2 bătr[ă]niĭ aĭ satuluĭ acolo, ca s[ă] vază pentru ce l-aŭ loat din marginea satuluĭ; şi l-aŭ dus legat acolo birăul, şi aŭ dat sama aşa, precum căce aŭ ernat el pre otarul Şinci, va să ià el dă oae căte 5 ban[ĭ]. Oameniĭ noştriĭ aŭ zis aşa, că eĭ bani nu-ĭ vor da: nu sintem obagiĭ Măriĭ Sale luĭ Vod[ă], ci sint al cinstituluĭ Svat. Pentru aceaia, vom da ştir[e] Mării Sal[e] judeţuluĭ. Eĭ aŭ zis, ce bagă eĭ samă de Măria Sa judeţul! Că, d'ar aduc[e] 10 cărţi, nu le baga samă. După acía, de pizmă, s'aŭ sculat de aŭ făcut toege ca să-l bată. Bătraniĭ s'aŭ rugat să nu-l bat[ă] nejudecat; eĭ n'aŭ băgat sam[ă] de aceaia, ci l-a pus la bătae, de n'o maĭ fii de vac. Ci-ţ daŭ ştir[e] Mării Tale,

[1] No 697.

www.dacoromanica.ro

cu[m] n'eĭ învăţa de acest săraç de om. Mila luĭ D[u]mneazăŭ cu M[ă]riia Ta, amin.

Al M[á]rii Tal[e] mic[ă] slug[ă]: Dan, birău, din preun[ă] cu bătrăni din Zărneşt[ĭ].

A[prilie] 29 dni, l^{t} 7217 [1709].

[V°:] Cinstituluĭ şi mareluĭ judeţ, cu cinste şi cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mică, neagră.]

6.

Azŭ eŭ popa Mateĭ Tămpia din Turchişĭ, înpreun[ă] cu Ion Văltoar[e] dăn Staril[e], dup[ă] porănca Mărieĭ Sale v[e]l judeţ Ştefan Filiştah, dăm noĭ aciastă scrisoare a noastră la măna dumisale jupănuluĭ Gligorie Lazul precum să s[ă] ştie că, tămplăndu-s[ă] moarte Voicăĭ Corciuleţ, la moartea eiĭ aŭ lăsat ia cu sufletul eiĭ precum să [să] ştie că are ia o sum[ă] de banĭ la jupănul Gligorie. Decĭ, tămplăndu-i-s[ă] eĭ moarte, şi neavănd cu ce să o grijască, am mers eŭ popa Mateĭ la dumnealuĭ jupănul Gligorie şi mi i-aŭ dat dumnealuĭ mie în măna mea zloţi rumăneştĭ 10, şi, în urmă, neajungănd aceştĭ ban[ĭ] de pomenă şi de serendare, am mersŭ eŭ popa Mateĭ, denpreun[ă] cu Ion, la domnealuĭ jupănul Gligorie, şi noĭ am cerut la dumnealuĭ ca s[ă] ne maĭ dea banĭ, ca s[ă] fac[ă] poman[ă] la 6 săptămănĭ, şi să s[ă] plătească serindariul. Iar dumnealuĭ, nevrănd ca s[ă] maĭ dea banĭ, l-am chemat înnaintea Mărieĭ Sale judeţuluĭ, şi l-am apucat pe dumnealuĭ pentru toţ baniĭ care aŭ grăit ia la moartea iĭ, şi dumnealuĭ s'aŭ jurat cu jurămăntŭ înnaintea Mărieĭ Sale judeţuluĭ şi înnaintea noastră, precum la dumnealuĭ maĭ mult decăt 10 zloţ, car[e] i-aŭ dat, şi maĭ sănt la dumnealuĭ 10 leĭ şi 1 zlot, iar dăn porănca Mărieĭ Sale ne-aŭ dat dumnealuĭ la mănile nostre şi aceĭ 10 leĭ şi 1 zlot, ca s[ă] să plătească serindariul şi s[ă] să fac[ă] poman[a] de 40 de zile. Iar, adevărat, jupănul Gligorie aŭ jurat cu juratŭ *(sic)*, precum înnaintea Mărieĭ Sale judeţuluĭ, precum aŭ maĭ avut la dumnealuĭ maĭ multĭ ban[ĭ] de cum scrie maĭ sus, şi i-au dat dumnealuĭ în măna eiĭ, leĭ 18, şi iar s'aŭ maĭ jurat înnaintea noastră pre-

www.dacoromanica.ro

cum la dumnealuĭ, din ce scrie maĭ sus, n'aŭ avut nicĭ-un ban. Acest jurămănt s'aŭ jurat înnaintea mea popeĭ, lu Mateĭ, duhovniceaşte. Pentru acĭasta am întărit acĭastă carte cu peceţele noastre, ca s[ă] crează în tăt locul, şi la fieştece judecat[ă].

Eu Pop Mateĭ ot Turchiş
Eŭ Ion Văltoare
} [pun degetele].,

Protopop Florea Băran, iscal [= iscăleşte].

Şi am scris eŭ log[ofătul] Radu al cinstituluĭ Sfat, cu zisa dum[neal]or, şi şi martor [1].

7.

† Răjnovŭ: pop[a] Stoica, pop[a] Lupu, f. 6.

† Tohanu: pop[a] Ion star[eţul], f. 1, pop[a] Brat, f. 1.

Pop[a] Radu Găbănea, f. 1.

† Pop[a] Andre[ĭ]; pop[a] Burcu, pop[a] Radu snă [fiŭ] pop[a] Ion, căte b[a]n[i] 50.

Zărneştiĭ: pop[a] Vlăduşcă, f. 1, pop[a] Mănăil[ă], f. 1.

Popa Dobri, f. 1, pop[a] Vlăduţ, f. —, pop[a] Zmădu, banĭ 50, popa Vlad Dobre[s]cu, ban[ĭ] 50, pop[a] Comşa, ban[i] 50.

Pop[a] Ion Baiu, ban[ĭ] 50, pop[a] Ioniţ[ă], ban[ĭ] 50, pop[a] Mănăil[ă], Iun[ie], f. 50, pop[a] Ion zet [=ginere] pop[a] Vlăduţ, b[anĭ] 50.

† Vlădeaniĭ: pop[a] Ion star[i = cel bătrîn], f. 1, pop[a] Burcu, f. 1.

† Ţănţariĭ: pop[a] Burcă star[i], f. 1, pop[a] Stoica, f. 1.

† Feldioara: pop[a] Ionaşcŭ, f. 1.

† Bodu: pop[a] Marcu, f. 50.

Preajmărŭ: pop[a] Oprea, f. 1.

† Tărlugeaniĭ: pop[a] Stan Breace, f. 1.

† Pop[a] Rad[u] Verzea ot Satulungu, f. 1.

† Turchişu: pop[a] Gheorghe, f. 1.

Aceştĭ banĭ, fl[orin]ţ 28, cariĭ săborul nostru cu protopopul chir Florea, ca să să dea preotuluĭ Statie, şi aşa aŭ poruncit

[1] Nº 721.

www.dacoromanica.ro

părintele Vl[ă]d[i]ca, să aveț a da acĭastă veachie rămășiță, să nu faceț într'altŭ chipŭ. În Braș[ov, l^{t} 1736, Ghen[arie] 16 dni.

Iereĭ Radul Team[pea],
prot[opop] al Braș[ovuluĭ].
Manu propria.

Aceștĭ banĭ i-aŭ dat părintele protopop Florea în măna popeĭ luĭ Statie, fr. 28, ce s'aŭ cheltuit pe sama Vl[ă]d[i]căĭ de la Rămnic.

Popiĭ din Tohan, pop[a] Rad[u] Tătulea de 10 anĭ, nu dăĭ dajdea vlădicĭască și frate săŭ pop[a] Andreĭ, iar (?) de 3 anĭ[1].

8.

Rămășițele ce s'aŭ scos din catastigul prot[o]popi Flori, care preot cĭ-aŭ rămas dător de banĭ vladicești, așijderea și de bani de cheltuiala, ce s'aŭ dat luĭ popi Eustatie, precum le însămnămŭ toate pă rend.

Zerneștĭ.

Popa Dobra, 1 flor[in], 40 de ba[nĭ].
Popa Smadul, 1 flor[in], 20 de b[anĭ].
Popa Vladuța, 1 fl[orin], 20 de b[anĭ].
Popa Vlad Dobrescŭ, 1 fl[orin], 20 de b[anĭ].
Popa Comșa, 1 fl[orin], 20 de ban[ĭ].
Popa Ioanŭ B[ ]la, 1 fl[orin], 20 de ban[ĭ].
Popa Ionița, 1 fl[orin], 20 de b[anĭ].
Popa Emanuil Iuni, 1 fl[orin], 20 de ban[ĭ].
Popa Ioanŭ, ginere luĭ pop[a] Vladuța, 1 fl[orin], 20 de b[an]ĭ.

Tohanĭ.

Pop[a] Andreĭ, pop[a] Radul, pop[a] Bucur de patru an n'au plat[it].

Terlungenĭ.

Pop[a] Stanŭ, 2 flor[inĭ], 40 de ban[ĭ].

[1] N° 481.

www.dacoromanica.ro

Şi iare fl[o]r[inĭ] 28, ce s'aŭ dat la popa Statie, aceşte restanţie trebue să plătiţ voĭ preoţ, cari sănteţ dătorĭ, că-s banĭ vlediceştĭ.

Zerneştĭ: pop[a] Dobre, zlot 6.

Nicanor Miletcevicĭ,
episcop cruşedolschi[1].

[Pecete roşie[2].]

9.

Prea-cinstiţilor ceĭ de bune neamurĭ, Măriia Voastră prea-cinstiţ Domnĭ aĭ prea-cinstituluĭ maestratŭ şi aĭ noştri maĭ marĭ stăpănitorĭ, cu plecăciune Măriia Voastră ne închinăm, noĭ toţĭ numiţi maĭ jos, şi ne rugăm Măriilor Voastre, şi poftim ca să ne rănduiţ birăŭ pe Aldimir, iar pe altul noĭ săteni nu poftimŭ.

Eŭ Ion Străvoiul Zărnescul.
Eu Stan Tărătul.
Eŭ Vlad Noghiia.
Eu Aldea Mărtoiul.
Eu Ion Părşoiul.
Eŭ Ion Popocea.
Eŭ Ion Dobre.
Eu Dobre sin Dobre.
Eu Duşea Mihaĭ.
Eŭ Bucur Gărniţă.
Eŭ Oprea Clincĭ.
Eŭ Voina Mănăilă.
Eŭ Toader Morariŭ.
Eŭ Bucur Pîtea.
Eŭ Vlad Jinga.
Eŭ Ilie al Babi.
Eŭ Vlad Buză.
Eŭ Gheorghe Munteanul.
Eŭ Dobre Neagŭ.
Eŭ Toader Munteanul.
Eŭ Vlad Stroe.
Eŭ Stoica Drăgoeseĭ.
Eŭ Stancĭul Căprĭţoiul.
Eŭ Enea Nămăescul
Eŭ Radu Voiculeţ.
Eŭ Toma Budia.
Eŭ Bucur Pepelea.
Eŭ Vlad Coşotoiul.
Eŭ Baiŭ Şuşu.
Eŭ Nistor Şerban.
Eŭ Mariian.
Eŭ Ion Tatu.
Eu Vlad Buzărlan.
Eŭ Ilie Buzărlan.
Eu Radu Paraschivu.
Eŭ Vlad Buzărlan.
Eŭ Radu Buzărlan.
Eŭ Bratu Picĭcu.

[1] De Cruşedol.
[2] N° 589.

www.dacoromanica.ro

Eŭ Radu Olteanul.
Eŭ Ivan Vîlsan.
Eŭ Radu Olteanul.
Eŭ Vlad Ţenţul.

Eŭ Ion Zmedu.
Eŭ Radu Bădilă.
Eŭ Vlad Voicul.
Eŭ Alde Voicul.'

Și am scris eŭ Radul Turcul grămăticul, iar căce am scris acĭastă carte, și dacă aŭ aflatŭ birăul, au vrutu să mă ucigă de totŭ, să stric cartea, dar eŭ am scris cu voia sătenilor ce sănt numiț. Și, aflănd săteni, aŭ sărit cu toți ca să mă scoață de la bătae. Iar eŭ, văzănd că va să-m ià Ion birău cartea, o'm ruptŭ, iar săteni de iznoavă aŭ făcut acĭastă carte, și, de-ĭ va pofti cinstiți Domnĭ pe sătenĭ, vor veni și de față. Acĭasta, și mila luĭ D[u]mn[e]zăŭ să fie cu cinstiți Domnĭ.

Micĭ și plecaț noĭ: Zărnești[1].

10.

Facem știi[n]țare M[ăr]iilor Voastre, păntru ahest omu, anume Stoica din Cumătra [= dinnu Mă[n]tra?] că mult[ă] gălceav[ă] face: închide vite din hotarul nostru, și le duce în că[r]cĭma Cotli, și nu aduce vite din hotarul nostru la noĭ, ce le ba[gă] în cărcima Cotli și el ià trăsura, și să adun[ă] oamenĭ strein[ĭ] pe lăngă el. Și ne-ar fi voia să vie în sat cășaș, să nu maĭ facă gălceavă *[șters:* că aŭ închis un ștucŭ de pămănt] al satuluĭ făr știrea noastră. Noĭ am rumpt gardul, și noĭ ne-amŭ ruga Măriilor Voastre, să aduceț M[ăr]iile Voastre pe aheĭ oamenĭ în sat, căcĭ multă pagubă facu la hotar[u]lu nostru.

Eŭ birău din Vlădeanĭ, înpreun[ă] cu juraț și cu bătrăni. Lun[a] Iun[ie] zil[e] 20, 1761[2].

11.

Aĭ Mării Tale maĭ micĭ și plecaț. Alta, pen oamen[ĭ] avem pace, iar vite s'aŭ maĭ beategit 3, tot la oameni aheĭ opriț, iar la alți sănt boi, vacile săn[ă]toase toate.

[1] N° 733.
[2] N° 742.

www.dacoromanica.ro

Ni-am ruga milii Mării Tale, oameni carii sănt săn[ă]toș, să s[ă] sloboz[eas]că: n'aŭ ce mănca. Porțiionul poci scoate, ci mar[e] năcaz avem.

Că oameni carele le iaste vitele beteage, staŭ departe: cari-s cu boi, cu vaci, cu tot, no-s ameastecă c'alte vite.

Luna Iunie zi 20, 1761.

Eŭ birău din Vlădeani[1].

III. Bîrsanii păstorii.

De sigur că din cele mai vechi timpuri păstorii din Țara Bîrsei treceaŭ dincoace de munți, pentru a căuta pășune bogate în văile munților și în toată întinderea șesului, până la stufurile «bălții» dunărene. Țeranii noștri îi numiaŭ Bîrsani, după numele apei Bîrsa, precum locuitorii de la Olt eraŭ numiți de ceilalți Romîni Olteni, ceĭ de la Jiiŭ Jieni, și așa mai departe. Drumul Bîrsanilor era mai ales prin Țara-Românească, și numai arare ori, prin Secuime, în Vrancea, unde eraŭ alți păstori, saŭ prin munții Bacăului, de unde se putea merge și până 'n Basarabia de astăzi.

Pomenire despre păstorii bîrsani nu se face însă în timpurile mai vechi. Bîrsani, lînă bîrsană, «oițe bîrsane» — ca în balada Mioriței — nu se înseamnă în răvașele ce trimet Domnii și boierii noștri la Brașov în veacurile al XV-lea și al XVI-lea.

La începutul celuĭ de al XVII-lea însă, aflăm că Bîrsanii aveaŭ toată voia de a colinda și locui plaiurile și cîmpia de la picioarele lor și că pentru această întrebuințare a bogăției țerii Domnii munteni le luaŭ o dajde anume. Principii ardeleni, la cari se plînseră Brașovenii, nu voiaŭ să recunoască acest drept, de alminterea foarte firesc, și înnainte de Domnia prietenească a lui Matei Basarab se ajunse la învoiala ca darul în bani, pe care, pentru ocrotire și asigurare, Țara-Românească îl răspundea «Craiului» vecin, în sumă de 5-6.000 de galbeni, să fie socotit ca o despăgubire pentru dajdea luată de la Bîrsani. Astfel rămîneaŭ cu paguba, ce e drept, și Bîrsanii înșiĭ și stăpînii lor, Brașovenii[2].

[1] No 741.

[2] *Studiĭ și doc.*, IX, p. 11 și urm. și izvoarele citate acolo.

www.dacoromanica.ro

De la Mateĭ însuși nu ni-a rămas nicĭ-un privilegiu pentru Bîrsanĭ, cu toate că el trebuie să li fi dat unul.

Se pomenește odată hrisovul pentru Bîrsanĭ al luĭ Antonie-Vodă din Popeștĭ, al luĭ Șerban Cantacuzino și al luĭ Ioan Mavrocordat, pierdute și ele. Numaĭ de la Domnia luĭ Brîncoveanu, începută în 1688, pornesc știrĭ necontenite și sigure asupra păstorituluĭ în Țara-Românească a ciobanilor supușĭ Brașovuluĭ. Pănă atuncĭ găsim doar vre-o scutire de bir și de sarcinĭ — ca acea de la Duca-Vodă, care se tipărește aicĭ, — pentru oamenii de la oile, păscînd în țară, ale vre unuĭ prieten brașovean.

După vechiul așezămînt, care n'a suferit pănă după moartea luĭ Nicolae Mavrocordat (1730) [1], decĭ în curs de vre-o sută de anĭ, nicĭ-o schimbare însemnată, primind numaĭ cîte un adaos întîmplător, iată care era situația Bîrsanilor veniți cu oile pe pămîntul muntean:

Eĭ pot sta în voie tot timpul ce trece de la Sîmpietru pănă la Sf. Gheorghe, fiind decĭ îngăduiți ca locuitorĭ aproape statornicĭ aĭ țerii. În munte, eĭ nu plătesc nimănuĭ nimic pentru pășune. Nu se dă nicĭ oierit, nicĭ ierbărit, nicĭ chiar vamă pentru brînza, lîna ce se aduc înnapoĭ în Țara Bîrseĭ. Numaĭ cît, atuncĭ cînd păstoriĭ vînd din oile lor la tîrgurile din josul munteluĭ, eĭ plătesc vama vînzărĭĭ în țară (care e în Moldova mortasipia). Stînile de căpetenie le aveaŭ aceștĭ Bîrsanĭ pe muntele Buceciuluĭ și pe al luĭ Leaotă (saŭ Laiotă).

Cu totul altele, maĭ grele, potrivit cu folosul, sînt îndatoririle Bîrsanilor ce se coboară la baltă. Întăiŭ, eĭ trebuie să se înțeleagă cu stăpîniĭ de moșiĭ, în ceia ce privește *adetiul*, prețul pentru pășune. Apoĭ eĭ răspund stăpînirĭĭ dareа pe capetele de oĭ, oieritul: suma e statornicită de de mult, 10 banĭ vechĭ de vită, ceva maĭ mult de treĭ parale; oierul care face numărătoarea și strînge baniĭ, primește și el pentru muncă 10 banĭ de fiecare turmă. Cînd turmele pleacă în primăvară la munte înnapoĭ, se maĭ dă un miel de fiecare și cîte 2 banĭ de cal,—ca despăgubire, ziceaŭ păstoriĭ, pentru că «dă-

[1] Urechiă, în *An. Ac. Rom.*, XV, p. 817.

www.dacoromanica.ro

rîmă păduri de salcie în bălți pentru hrana oilor lor»[1]. Vitele mari și caii sînt scutite de ierbăritul, care apasă asupra «bucatelor» pămîntene. Ciobanii, dacă sînt străini, n'au nici-o sarcină. Brînza nu plătește la plecare, dar cașcavalele ce se vînd, în tîrgurile de la Cîmpina și Vălenii mai ales, dau obișnuită vamă a vînzării. Cînd, pentru o pricină oarecare, tunsul oilor se face în țară, la popasurile din Breaza, din Comarnic, vama lîneĭ la ieșire e de 40 bani pentru vechea măsură a poverei. Nu se iea vamă însă pentru pieile oilor sau vitelor moarte. Alte măsuri și scutiri nu se prevăd.

Dar viața țerilor noastre era pe atunci prea zbuciumată ca să se poată ținea în samă toate aceste asigurări. Chiar un Domn bogat, cinstit și omenos, ca Brîncoveanu, era silit une ori să calce pe alături, fără a se mai vorbi de păcatele slujbașilor, care de altminterea nu rămîneau nepedepsite. Astfel vedem că ierbăritul se culege de la turmele ce s'au coborît la baltă. Cei cu scutiri generale plătesc totuși oieritul la trei ani cînd, după o datină ce se întîlnește și în Moldova, chiar boierii erau supuși la dijme ca aceasta. Cînd în 1707, începe a se strînge văcăritul, pe vitele mari și pe cai, Bîrsanii nu pot fi scutiți. Cînd Turcii fac o mare cerere de oi pentru Constantinopol, pentru tabără, pentru cetăți, se iea și de la păstorii Brașovului a douăzecea parte din turmele lor, și ei trebuie să adauge și cîte trei bani de cap de oaie pentru dusul acelor oi la locul de cuviință. Cînd vin beglicgii, oamenii trimeși de Casap-basa, starostele măcelarilor constantinopolitani, Bîrsanii sînt și ei siliți a li vinde lor întăiu, cu un preț statornicit de mai înnainte. Scrisorile de plîngeri nu ajută mult. Județul Brașovului, cutare om de cinste și vechiu prieten de acolo e scutit, dar ceilalți trebuie să se supuie.

După Nicolae Mavrocordat, Brașovenii se mai putură înțelege trainic și cinstit numai cu Grigore Mateĭ Ghica-Vodă. El apucă însă oieritul crescut — dacă nu-l crescu chiar în-

[1] Privilegiul e păstrat în forma întăririi lui Brîncoveanu, 12 Ianuar 1712 (*Studii și doc.*, V, pp. 351-2) și a lui Nicolae Mavrocordat, 15 Novembre 1719 (documentele ce urmează). Cf. și *Studii și doc.*, V, p. 344.

www.dacoromanica.ro

sușĭ — la 15 banĭ. După sfîrșitul Domnieĭ luĭ celuĭ d'întăiŭ, Mihaĭ Racoviță și chiar Constantin, fiul luĭ Nicolae Mavrocordat, întrecură margenile privilegiuluĭ. Oieritul se ridică la 10 parale saŭ treĭzecĭ de banĭ, fiindcă era strîns acum de două orĭ pe an. Și văcăritul fu îndoit, supt Racoviță. Din partea lor, păstoriĭ ardelenĭ născociră mijloace de a scăpa de sarcinĭ, și eĭ sînt învinovățițĭ că plecaŭ din țară încă de la începutul ierneĭ, până nu veniaŭ la turme oieriĭ și ceĭ lalțĭ împlinitorĭ de dăjdiĭ[1].

În 1751-2, Grigore Ghica, întors în Domnie, orînduiește lucrurile, și pentru Bîrsanĭ, și pentru Romîniĭ de lîngă Sibiiŭ, după vechiul obiceiŭ. Va fi numaĭ un oierit de 15 banĭ și numaĭ un văcărit; pe acesta nu-l poate coborî la jumătate de taler, cum i se ceruse, dar îl înjumătățește față de ce se plătise pe tot anul până atunce, hotărîndu-l la 1 «zlot vechiŭ» saŭ 22 de parale. Ierbăritul e desființat. Pentru celelalte puncte, privilegiul de la început nu sufere nicĭ-o atingere[2].

Cînd țara căzu însă pe mîna fiilor luĭ Grigore-Vodă și, încă maĭ răŭ, pe mîna fiilor luĭ Mihaĭ Racoviță și a lacomilor Grecĭ țarigrădenĭ, cari-ĭ stăpîniaŭ și pe uniĭ și pe alțiĭ, năpăstuirile crescură răpede și mult. Supt Constantin Racoviță oieritul era în adevăr numaĭ de 16 banĭ și jumătate, și, la plîngerile din Brașov, se întîmpina că, plătind Bîrsaniĭ numaĭ 10 banĭ, Turciĭ, cari aveaŭ tot maĭ multe stîne și cîșle la Dunăre, nu vor voi să dea decît 8. Suma rămăsese adecă tot cea din privilegiul luĭ Grigore Ghica, pentru că 1 ban și jumătate era «poclonul de nume». Dar văcăritul ajunsese la nu maĭ puțin decît 66 de parale, pe cînd trebuia să se dea 66 de *banĭ*. Stăruințile Brașovenilor aduseră statornicirea din noŭ a acesteĭ din urmă sume. Ba încă se iertă ierbăritul, în sumă de 40 de banĭ pe capul de vită saŭ de cal, și vama de

[1] Obiceiul s'a păstrat însă și mai departe pentru păstoriĭ sibiienĭ, cari veniaŭ prin Vîlcan și mergeaŭ până la Vodița, lîngă Vîrciorova, iar «de spre toamnă se trag înnapoĭ fără a nu plăti oieritul». La 1784 se hotărește că li se va lua o oaie la sută (Urechiă, în *An. Ac. Rom.*, XII, p. 1108, nota).

[2] Cf. *Studiĭ și doc.*, V, pp. 157-8, nº 105, și documentul din 1752 al luĭ Ghica. ce urmează.

www.dacoromanica.ro

vînzare, care făcea doĭ banĭ de oaie. De văcărit fură iertaţĭ doĭ caĭ de fiecare turmă, aceĭ cari «poartă odaia dupe oĭ». Se făgădui o plată bună şi dreaptă din partea beglicgiilor.

Ştefan Racoviţă, copleşit de datoriile sale şi de cele pe care i le lăsase fratele, creşte oieritul la 17 banĭ şi jumătate, decĭ cu un ban, scutind în schimb a zecea parte din oĭ. El hotăreşte chiar că, la *beilic*, se vor da de acum înnainte numaĭ 7 la sută din oile Bîrsanilor, şi nu 13[1].

După reforma generală din 1774, se alcătui alt aşezămînt, de către Alexandru Ipsilanti; el fu cuprins în condica Vistieriei, dar nu ni s'a păstrat. În el se cuprindeaŭ fel de fel de măsurĭ, după cele vechĭ. Dar privilegiul de oierit şi văcărit scăzut nu se maĭ întîlneşte. Ipsilanti unificase oieritul tuturora, în sumă de 12 banĭ numaĭ (120 banĭ = 1 taler), fără «poclon». Văcăritul rămîne în suma de 66 banĭ pentru alţĭ «străinĭ», dar se vede că Bîrsaniĭ izbutiseră a-l scădea pentru dînşiĭ la 33 de banĭ numaĭ[2].

Aceasta fu, de acum înnainte, starea de lucrurĭ, căcĭ de la Alexandru Ipsilanti înnainte nu s'a maĭ făcut nicĭ-o reformă.

În Moldova, datoriile şi scutirile Bîrsanilor eraŭ altele. Nu le putem cunoaşte după scrisorĭ braşoveneştĭ, dar avem alte izvoare la îndemînă.

La începutul veaculuĭ al XVIII-lea, cînd putem cerceta şi rostul Bîrsanilor în Ţara-Românească, eraŭ în Moldova două felurĭ de Bîrsanĭ, afară de grupe de Mocanĭ care stăteaŭ pe lîngă dînşiĭ. Uniĭ eraŭ adevăraţiĭ Bîrsanĭ, cari petreceaŭ pe plaiurile Putneĭ şi Bacăuluĭ numaĭ nouă din cele douăsprezece lunĭ ale anuluĭ şi-şĭ aveaŭ gospodăria, familia, neamurile pe pămîntul braşovenesc. Şi eĭ eraŭ scutiţĭ de sarcinile personale ale ţerĭĭ, ca şi Bîrsaniĭ muntenĭ; pentru oĭ, eĭ aveaŭ să răspundă goştina de oĭ saŭ oieritul moldovenesc. Această dajde era socotită «de la dzeace bucate un leŭ» saŭ 2 parale orĭ 6 banĭ de oaie, pe lîngă 1 leŭ şi jumătate

[1] Documentele ce urmează.

[2] Urechiă, *l. ult. cit.*, p. 395, nota. Cf. *ibid.*, p. 646, nota.

www.dacoromanica.ro

pentru o stînă întreagă. Această «gorștină» și «gorștinarii» ei eraŭ numiți, în deosebi de ceilalți, «bîrsănești»; a plăti numaĭ atît, se chema a plăti «bîrsănește». Adetiul saŭ despăgubirea pentru pămînt se dădea în natură: un miel de turmă. Și încă acest adetiŭ se dădea numaĭ pentru locul pe care se ridica, pentru o vară întreagă, stîna, căcĭ vara li era îngăduit a merge în voie «pe locurĭ slobode», unde nu puteaŭ face nicĭ-o pagubă [1].

Alțĭ Bîrsanĭ eraŭ așezațĭ numaĭ în anumite locurĭ, la Soveja, la Răcoasa în Ținutul Putneĭ, la Cașin, în Ținutul Bacăuluĭ; lîngă eĭ la Bîlca eraŭ Mocanĭ [2]. Aceștia nu maĭ eraŭ priviți ca «Bîrsanĭ străinĭ», ci ca «birnicĭ pămîntuluĭ» pe care fuseseră colonisațĭ, ca «slobozienĭ» [3]. În frămîntările ce zguduiaŭ atuncĭ Ardealul, eĭ socotiseră că e maĭ priincios și maĭ sigur a trăi pe pămîntul moldovenesc al luĭ Vodă. Eĭ se bucuraŭ de toate drepturile celorlalțĭ Bîrsanĭ, dar aveaŭ și îndatoririĭ deosebite, pentru folosul maĭ mare ce scoteau din țară. Printr'o învoială încheiată din capul locului, o *rumptoare,* eĭ se învoiseră a da cu toțiĭ, în locul biruluĭ, suma de 3.000 de leĭ vechĭ pe an. Ea se împărția, se cisluia între păstorĭ de către Vorniciĭ lor: unul la Soveja, cellalt la Cașin. Aceștĭ Vornicĭ aveaŭ și putere de a judeca, afară de întîmplărĭ de furt și de omor, cînd hotărîrea și pedeapsa o hotăria de-a dreptul Domnul.

Bîrsaniĭ de țară eraŭ scutițĭ de podvoade, de caĭ de olac — de toată slujba drumurilor, musafirilor, dregătorilor în călătorie și ștafetelor, decĭ —; dar, în schimb, trebuiau să gătească vestitele lor «care mocănești» pentru nevoia Domnilor: cînd veniaŭ, cînd plecaŭ, cînd se strămutaŭ saŭ făceaŭ trimeterĭ. Țiganiĭ lucraŭ necontenit la aceste care, și Soveja se certa adesea cu Cașinul în ceia ce privește datoria fiecăreĭ așezărĭ în această privință. Alte orĭ eraŭ gîlcevĭ pentru oĭ

[1] *Studiĭ și doc.,* VI, p. 313, nº 714; p. 333, nº 876; p. 334, nº 882; p. 388, nle 1347-8; p. 436, nº 1638; pp. 440-1, no 1659; p. 443, nº 1672. Cf. situația păstorilor din Cîmpulung, *ibid.,* p. 434, nº 1635.

[2] *Documente Callimachi,* II, p. 88.

[3] *Studiĭ și doc.,* VI, p. 441, nº 1659.

www.dacoromanica.ro

furate. In sfîrşit, nu lipsiaŭ la Caşin neînţelegerile cu egumenul mănăstiriï luï Gheorghe Ştefan, pe pămîntul căreia se aşezaseră.

*

Aceştï coloniştï ardelenï, cu zeghe albă şi căciulă pătrată, mare, cari nu s'aŭ schimbat ca îndeletnicire, port şi datinï până în ziua de astăzï, îşï treceaŭ vremea şi-şï cîştigau hrana numaï cu păstoria de oï, cu îngrăşatul porcilor, cu cărăuşia poate. Bîrsanul şi Mocanul vindeaŭ oï, brînză, caşurï, lînă, cergï, burcï. Se coboraŭ călărï cu aceste mărfurï până la Galaţï chiar, şi eï neguţaŭ de o potrivă pe un mal şi pe altul al Milcovuluï; Turciï din Focşanï, salhanagiï în legătură cu Constantinopolea, cumpăraŭ foarte mult de la dînşiï [1]

Şi Domniï moldovenï se înfruptaŭ, ca şi ceï din Ţara-Românească, la cîştigurï în afară de îndatoririle scrise. Astfel, pe la 1740, Constantin Mavrocordat făcu gorştina Bîrsanilor tot de 4 parale de oaie, ca şi a celorlalţï locuitorï, şi maï impuse şi o răsură — pentru strîngătorï —, şi anume 10 banï. Goştina ajunse pe la 1780 a fi numaï 10 banï de oaie. Dar plîngerile judeluï şi Sfatuluï din Braşov nu ni s'aŭ păstrat şi pentru aceste încălcărï [2].

*

Între aniï 1761 şi 1767, Curtea imperială stărui cu cea maï mare energie pe lîngă Turcï pentru ca, atît în Moldova, cît şi în Ţara-Românească, să nu se maï facă greutăţï «Bîrsanilor străinï». Se pare că, şi de o parte, şi de alta, Domniï îï cam năcăjiaŭ la vămï, «adetiurï» şi dăjdï pentru a-ï face să se aşeze în ţară. Poruncï se căpătaŭ, dar ele nu folosiră mare lucru.

Cînd, după pacea din 1774, Înpăratul îşï avu agenţiï sta-

[1] *Ibid.*, p. 212, p. 231, nº 190; p. 294, nº 592; p. 313, nˡᵉ 708-9; p. 322, nº 790; p. 333, nº 876; p. 334, nº 879; p. 334, nº 881; p. 363, nº 1134; p. 369, nº 1188; p. 381, nº 1296; p. 385, nº 1326; p. 388, nº 1346; p. 389, nˡᵉ 1352. 1354; p. 389, nˡᵉ 1355. 1359; p. 400, nº 1488; p. 401, nº 1493; p. 405, nº 1530.

[2] *Ibid.*, p. 340, nº 936.

www.dacoromanica.ro

tornicĭ, cu caracter consular, în amîndouă principatele, cel d'intăiŭ dintre dînșiĭ, Raicevich, înnoiește după douăzecĭ de anĭ plîngerile de altă dată. El izbuti să înlăture în Moldova abusurile cu adetiul, pe care-l luaŭ și beșleaga de Fălciŭ, și Vlădica de Huși, și toți moșieriĭ prin pămîntul cărora treceaŭ păstoriĭ, unele vămĭ nedrepte, ca aceia pe hainele Bîrsanilor, precum și cumpărătura cu de-a sila a beglicgiilor. Austriacii nădăjduiaŭ chiar să capete de la Poartă de-a dreptul scăderea oierituluĭ și gorștineĭ de oĭ până la 8 banĭ pre oaie. Privilegiĭ solemne din partea amînduror Domnilor hotărîră lucrurile în dezbatere, la 1785 [3]. Dar multă vreme încă asuprirea Bîrsanilor fu unul din punctele de plîngere cele maĭ obișnuite ale Puteriĭ ce stăpînia dincolo de munte.

Pe vremea cînd Știrbeĭ-Vodă era Domnul muntean, decĭ prin aniĭ 1850, păstoriĭ ardelenĭ plătiaŭ Vistierieĭ oierit și, pe lîngă el, *cornăritul,* care făceaŭ la un loc 80 saŭ chiar 100.000 de leĭ pe an. Maĭ tărziŭ numele vechĭ dispărură, și darea pentru folosirea pămîntuluĭ de pășune ajunse o simplă taxă modernă. Ea se hotărește și astăzĭ în tarifele saŭ învoielile de vamă cu Austro-Ungaria.

I.

[Mateĭ-Vodă către județul Mihaĭ.] Cătră aceasta-ți daŭ știre Domnia Mea pentru cinstit[a] carte ce mi-aĭ trimis dumneata, dă toate înțeles-am Domnia Mea pre rîndu, și foarte-ți mulțemescu domnetal[e], căcĭ nu săntem uitaț cu scrisoarea pururea de cătră dumniata. Alta, pentru obagie dumnetal[e], Bucuru, cu frate-săŭ Stoeca, făcut-le-am Domnia Mea cartea Domnie Meal[e], și l'am dat și omulu Domnie Meal[e], să lă ià toate oile de la Pan[ă] Căpitanul, carel[e] aŭ fostu oiar, păn la un miel. Altu, nicĭ-o pag[u]bă să n'aebă dă cătră

[3] Hurmuzaki, VII, pp. 26-7, 37, 39, 41, 426, 435, 437, 444, 448-9; Raicevich, *Osservazioni intorno la Valachia e Moldavia,* Napoli, 1788, Apendice. Cf. și Hurmuzaki, *Fragmente,* V.

www.dacoromanica.ro

nimenea. Aceasta-ţĭ facu ştire Domnia Mea. [7152 [1644], Fevruarie 12.]

[Pecete rotundă [1].]

2.

† La al nostru cinstit şi de m[i]l[o]stivul Dumnezeŭ dăruit vecin de aproape şi ca un părinte, jupan Mihaiŭ biv judeţ a mareĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ, pac[e] şi săn[ă]tate pohtescu dumnital[e] şi a toat[ă] cinstit[a] casa dumnital[e]. Alta, să verĭ pohti dumneata a ştirea dentr'acoc[e], cu mila luĭ Dumnezeŭ Măriia Sa Domnu nostru iaste săn[ă]tos şi veasel; noĭ încă ne aflămŭ cu săn[ă]tate pre lăngă cinstite speatel[e] Mării Sal[e]. Alta, de scrisoare ce ne-aĭ trimis dumneata, cu dragă inemă o'mu priimitu, şi de tooate amu înţeles, scriindu-ne dumneata pentru rândul oiloru dumnital[e]. Decĭ, cu scrisoarea nu putemu lungi, ce veĭ înţelege dumneata den cartea Mării Sal[e] Domnu nostru şi den omeniĭ dumnital[e]. Decĭ, nicĭ de acuma înnainte să nu fimŭ uitaţ de scrisoarea dumnital[e]. Iar noĭ încă, de ce vomŭ putea, vomu fi gata a sluj[i] dumnital[e], ca unuĭ priiaten al nostru. Acĭastă puţin[ă] scrisoare a nostră să afle pre dumneata săn[ă]tos... Pis [= scris] Maĭ 1 dnă, v[t] 7161 [1653].

† Maĭ mic fratel[e] dumital[e] şi vecin de aprop[e]:

Radul Vel Com[i]s.

[V°:] † La al nostru bun priiaten şi vecin de aproape şi ca un frate, dumnealuĭ jupan Mihaiŭ biv judeţ Braşovuluĭ, чѣсно дати сѣ [= cu cinste să se dea.]

[Pecetea obişnuită [2]].

3.

Mlstiiu bjiiu Io Duca Voevod i gsprŭ zemli vlahiscoi. Да вам гсдвмї сїѣ повелѣнїѣ гспдвмї [= am dat Domnia Mea această poruncă a Domnieĭ Meale] luĭ Hărman Mihaiu, Braşoveanul de la cetatea Braşovuluĭ, de la Şchiaĭ, ca să aib[ă]

[1] N° 335.
[2] N° 629.

www.dacoromanica.ro

a-ş ţinearea la oile luĭ, aicĭ, în ţeara Domnii Meal[e], şapte cĭobanĭ; însă să fie oamenĭ striinĭ, bărseanĭ, den Ţeara Ungurească, făr[ă] bir şi fără nicĭ-o gălcĭavă. Iar omenĭ de ţeară să nu fie nicĭ-unul. Dup[ă] cum s'aŭ adeverit cu bună adeverinţă şi cu mare prinsoare dennaintea Domnii Meal[e], cum să-ĭ fie cĭobaniĭ luĭ toţ streinĭ, iar de cătră Domnia Mea să fie aceştĭ cĭobanĭ în pac[e] de bir, şi de seamă şi de alte dăjdĭ, căte sănt preste an în ţeara Domnii Melea, de nimic să n'aibă nicĭ-un val şi nicĭ-o băntuial[ă], de cătră nimenea. Aşijderea, poruncescu Domnia Mea şi voao, slugilor Domnii Meal[e], carii veţ fi semacĭ într'acel judeţ, şi voao altor slugĭ, cariĭ cu ce slujbe veţ umbla, deaca veţ vedea acĭasta carte a Domniiĭ Meal[e], iar voĭ toţ să vă feriţ de aceşt[i] cĭobanĭ, să le daţ bun[ă] pac[e] de toate, cum scrie maĭ sus. Că, cine le-ar fac[e] vre un val preste cartea Domnii Meal[e], rea scărbă şi certare vor petreace de cătră Domnia Mea. Iar, de nu s[ă] va ţinea precum s'aŭ adeverit şi se-au prinsu denaintea Domniĭ Meal[e], ci s'ar afla între cĭobaniĭ luĭ vre unul să fie om de ţeară, pentru unul ca acela să nu fie scutiţ nicĭ ceialalţĭ, ci să dea şi seamă, şi oile luĭ încă să nu le aducă în ţeara Domnii Meal[e], ci să lipsească den ţearĭ. Pentru că aşa s'aŭ prinsu dennaintea Domnii Meal[e]. Пїс сдам рѣк гсдвми [=s'a scris cu mîna Domnieĭ Mele]. Pis Noem[vrie] 26 dni, l' 7184 [1675].

[Pecete octogonală.]

[Monograma.]

[V°:] Hărman Mihaiŭ[1].

4.

Io Costandin Voevod bj. mlstiŭ gsdnŭ zemle vlahiiscoe.

† Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ, dumnealor tot Sfatul cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul. Sănătate şi tot binele poftim dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Cartea ce aţ trimis dumneavoastră, ne-au venit, şi, de săn[ă]tatea dumneavoastră înţelegând, ne-aŭ părut bine. Alalte căte ne-aţĭ scris dumneavoastră,

[1] N° 347.

www.dacoromanica.ro

am înțeles, cum că aŭ venit oamenii dumneavoastră, carii sănt cu oĭ, aicĭ în țara noastră, de s'au jăluit cum că li s'aŭ luoat acum cătăva sumă de oĭ. De acĭasta veți ști dumneavoastră, că noĭ n'am fi poftit să să ià de la nimenĭ nicĭ-o oae, numaĭ de mare nevoe și de mult păs ce aŭ fost asupra țărăĭ, n'am avut ce face. Că ne-aŭ venit poruncă de la Înpărăție ca să dăm 20.000 de oĭ de treaba Înpăr[ă]țiiĭ. Care puteți socoti dumneavoastră, că 20.000 de oĭ nu iaste puțin lucru și, cunoscăndu că nu iaste cu putință ca să să poată plini aceaste oĭ numaĭ de la țar[ă], pentru mare păs s'aŭ socotit ca să facă ajutor și oamenii de țara dumneavoastră, pentru ca să să rădice acest greŭ. Măcar că nicĭ atătea oĭ de multe de la dănșiĭ nu s'aŭ luoat, ce de la toțĭ oamenii țărăĭ Ardealuluĭ, căți sănt cu oĭ aicĭ în țara noastră, s'aŭ luoat 1000 de oĭ, adecă după scrisoarea oiarilor de astă iarnă, cătă sumă de oĭ s'aŭ aflat peste tot hotarul țărăĭ dumneavoastră, așa s'aŭ socotit, de s'aŭ rănduit să dea pentru o sută de oĭ o oae. Care ce să cunoaște, și ce lucru mare iaste, căce au dat la o sută o oae?! Măcar că nicĭ de atăta n'ar fi maĭ avut nicĭ-o supărare, ce, de mult păs ce venise asupra țărăĭ ne miram ce vom să facem! Ce ne-au căutat a pune de aŭ ajutat cu toțiĭ, căți aŭ avut dobitoace pe locul țărăĭ. Iar pentru acĭasta ce s'aŭ maĭ jăluit oamenii dumneavoastră, cum că le-aŭ luoat și 5 banĭ de oae, de acĭasta veți ști dumneavoastră, că porunca noastră aŭ fost să ià numaĭ căte 3 banĭ de vită, pentru plata banilor celor ce aŭ dus oile pănă le-aŭ dat în seama Casap-bașiĭ. Iar ca să ià cate 5 banĭ, n'aŭ fost cu știrea noastră, ce iat[ă] că aceĭ 2 banĭ ce aŭ luoat maĭ mult, am pus de aŭ apucat de Ivan Căp[i]t[anul], care aŭ strănsu oile, de i-aŭ întorsu înnapoĭ. Care s'aŭ făcut t[l] 15, și iat[ă] că s'aŭ trimis cu omul dumnealuĭ județuluĭ. Ce dumneavoastră îĭ veți luoa, și veți da oamenilor de la cine s'aŭ luoat, iar pe acesta, pe Ivan Căp[i]t[anul], nu numaĭ căcĭ l-am scos den Căpităniia ce era, ce încă va păți și mare nevoe, căcĭ aŭ făcut peste porunca noastră. Însă dup[ă] fapta luĭ el pedepsa îș va luoa. Iar oile ce aŭ luoat, a să maĭ întoarce înnapoĭ nu să pot, că

www.dacoromanica.ro

s'aŭ dat de cătăva vream[e] în seama oamenilor Casap-bașiĭ. și s'aŭ și dus cu dănsele; ce n'avem ce face. Iar pentru Drăghicĭ Spătariul, căte ne maĭ scrieți dumneavoastră și pentru dănsul, cum că face multe supărărĭ oamenilor de țeara dumneavoastră, și aŭ mult val, făcăndu-le feliu de feliŭ de obiceaiurĭ, — de acĭasta deaca am înțeles den cartea dumneavoastră, unele că aceastea, iat[ă] că am rădicat și pre Drăghicĭ Spăt[ariul], să nu maĭ fie nicĭ-un ispravnic la Cămpina, și de acum nu vor maĭ avea oameniĭ dumneavoastră nicĭ-o supărare. Că noĭ unile ca aceastea nicĭ de cum nu le suferim, ce pururea poftim ca să avem cu dumneavoastră bună vecinătate și priitinească dragoste, și așa voim, ca și oameniĭ dumneavoastră să aibă bun traiŭ în țara noastră, și ni să pare că nu vor maĭ avea de aceaste supărărĭ. Ce înțeleasem acum că aŭ avut acĭasta. Și fiț dumneavoastră sănătoșĭ.

Ap[rilie] 17 d., 7204 [1696].

De bine voitor dumneavoastră:

Io Costandin Voevod.

[V:] † Cinstiților și aĭ noștri de bine voitorĭ, dumnealor cinstitul Sfatul al cinstiteĭ cetățĭ Brașovuluĭ, cu săn[ă]tate să să dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

5.

Cinstite al nostru bune vecine și priiatnice, dumneata jupăne judeațe, sănătate și tot binele de la a tot putearnicul Dumnezeŭ poftescu dumitale.

Cartea dumitale de la sluga dumițale, cu cinste și cu dragoste o am luoat, și, de bună sănătatea dumitale înțelegănd, ne-am bucurat. Caria în lungă vreame a fi întreagă și cu norocir[e] de la Domnul Dumnezeŭ poftim. Alalte căte dumneata ne maĭ scriĭ, încă am înțeles. De care lucru foarte ne-aŭ părut și ne pare răŭ de supărările și nedreptățile oamenilor dumneavoastră ce aŭ avut aicĭ, de uniĭ și de alțiĭ: uniĭ tră-

[1] N° 352.

www.dacoromanica.ro

gându-le bucatele, alții luându-le bani afară den socoteală și den obiceaiŭ. Însă, săvaĭ că dumneata, acestea ce aĭ ostenit de mi-aĭ scris mie, și Mării Sale luĭ Vod[ă] încă aĭ scris, de aĭ dat în știre, iar încăș și mie, mi-aŭ fost pren putință, n'am pregetat a nu grăi Mării Sale. Care lucru nicĭ Mării Sale nu i-aŭ părut nicĭ-un bine de unele ca aceastea ce să fac. Pentru că porânca Mării Sale, nicĭ aŭ fost, nicĭ iaste să să facă unele ca aceastea, să să ià cel[e] ce nu iaste obiceaiul și direptatia; ce n'avem ce face deaca vreame ce așa sânt slugile! Măcarŭ că mi să pare că ca aceastea nicĭ într'o țeară, nicĭ la un loc nu lipsescu: jafurĭ și mâncăturĭ de oamenĭ răĭ ca aceia. Unde și aicĭ, că nu sânt de aceia, nu tăgăduim. Derept aceaia, uniĭ ca aceia cine aŭ fost de aŭ umblat într'acest chip, înțelegându Măriia Sa Vodă, și necinsteĭ cum li s'aŭ cuvenit aŭ luat, uniĭ încă și den deregătoriia lor aŭ scăzut și, cuĭ ce aŭ luat fără cale, ca să întoarcă înnapoĭ, aŭ porâncit Măriia Sa. Iar, precum am zis, ca aceia răĭ, nicăirĭ în lume nu lipsescu. Că iată și vremile și oamenii acum s'aŭ iuțit foarte: poate fi căcĭ și stăpânitoriĭ și putearniciĭ ceĭ maĭ marĭ cer maĭ mult și afară din obiceaiŭ și socoteală vor să ià, și așa urmează și alalte necuviințe și pagube maĭ multe la norod. Însă, cât dară pentru acĭasta cu oamenii domneavoastră, maĭ multe nu lungescu, de vreame ce den cartea Mării Sale luĭ Vodă, ce răspunde dumitale, maĭ pre largu veĭ înțeleage dumneata, și de la sluga dumitale așijderia. Și iarăș și de acum înnainte, întru ceale ce ne veĭ pofti dumneata și va fi pren putința noastră, în lucrurĭ cuvioase și direapte, gata sântem pururea a sluji dumneavoastră, ca unor bunĭ vecinĭ și bunĭ priiatenĭ. Și mila luĭ Dumnezeŭ să fie tot cu dumneata den toată voința poftim.

Al dumitale de bine voitoriŭ priiatin și vecin, și gata pururea a sluji:

Constantinus Cantacuzénus.

[V⁰:] Cinstituluĭ și noaă bun priiatinuluĭ și de aproape vecin, dumnealuĭ jupânuluĭ Ioanes Mancoș, mareluĭ-județ al cinstiteĭ cetățĭ aĭ Brașovuluĭ, cu cinste și cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

www.dacoromanica.ro

Anno 96, die 2 Maj, Stolnikul Koztandin Schreiben wegen unser Wallachen.

[Pecete neagră, octogonală, cu vulturul bicefal, coroana împărătească şi literile: «C[on]st[antin] C[an]t[acuzino][1]».]

6.

Cinstit al nostru bunŭ vecinŭ şi priiatenŭ, domneata jupăne judeaţe, sănătate şi tot binel[e] de la puternicul Dumnezeŭ pohtimu dumitale.

Cartea dumitale de la slug[a] dumitale cu dragoste o am luoat şi, de bună săn[ă]tatea dumital[e] înţelegăndu, ne-am bucurat. Carea în lungă vream[e] a fi întreagă şi cu norocire de la Dumnezăŭ pohtim. Alalte încă, căte dumneata ne maĭ scriĭ, am înţeles. De car[e] lucru foarte ne-aŭ părut şi ne pare răŭ de supărăril[e] şi nedreptăţile oamenilor dumneavoastră ce aŭ avut aicĭ, dă unĭĭ şi dă alţiĭ,—unĭĭ trăgăndu-l[e] bucatel[e], alţiĭ luundu-le banĭĭ, afară den socoteală şi den obiceaiŭ. Însă, săvaĭ că aceastea ce aĭ ostenit dumneata de mi-aĭ scris mie, şi Mării Sal[e] luĭ Vod[ă] încă aĭ scris şi aĭ dat în ştire, iar încăş şi mie, căt mi i-aŭ fost pren putinţă, n'am pregetat a nu grăi Mării Sale. Care lucru nicĭ Mării Sal[e] nu i-aŭ părut nicĭ, etc. [Întocmaĭ ca a luĭ Constantin.] Ap[rilie] 19, l[t] 7204 [1696].

Al dumital[e] de bine voitoriŭ şi gata a sluji:

Mihaĭ Cantacuzinò.

[Pe o foaie adausă:] 2 ban[ĭ] ce s'aŭ luoat maĭ multu de la oameniĭ dumneavoastră, care aŭ făcut t[l] 15, scoţăndu-ĭ dupre porunca Mării Sal[e] luĭ Vod[ă], i-am dat în măna omuluĭ dum[i]tal[e], ca să-ĭ aducă la dumneat[a].

[Adresa ca la aceiaşĭ scrisoare.

Pecete ca aceia, brună, cu iniţialele: «Miha Ca[n]ta[cuzino»[2].]

[1] N° 656.
[2] N° 660.

www.dacoromanica.ro

7.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnu zeml. vlah[i]scoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, sănătate şi tot binel[e] poftim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cinstită cartea dumital[e] o am luat — şi de săn[ă tatea dumital[e] ne-au părut bine. Alalt[e] ce ne scriĭ dumneata, pentru oile dumital[e], cum că aŭ apucat oiariĭ pe oameniĭ dumital[e] de le-aŭ plătit de oerit, de acĭasta veĭ şti dumneata, că, estimpu fiind al treilea an, şi pentru mare păs al săraciĭ de ţărĭ, s'aŭ socotit cu tot Sfatul nostru ca să dea cu toţiĭ oerit estimpu, şi aşa şi sfeatniciĭ, cinstiţĭ boiari noştri, toţ aŭ dat oerit, ce s'aŭ socotit, şi pentru alţĭ priiaten[ĭ] cariĭ au cărţĭ, să fie în pac[e] de oerit, ca să dea estimpu, să ajute pe săraca de ţar[ă], iar la anul şi la celalalt an vor avea oile dumital[e] pac[e]. Acĭasta, ş[i] mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu d[u]mn[ea]ta. Dech[emvrie] 30 d., lt. 7207 [1698].

De bine voitor dum[i]tal[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vremea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Hanăş Mancăş, marele-judeţ al cinstiteĭ cetăţ Braşovul, cu mult[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, roşie [1].]

8.

Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zemle vlah[i]scoe.

† Cinstituluĭ şi al nostru vechiŭ priiatin, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe ce aŭ fost judeţ la cetatea Braşovul, săn[ă]tate şi tot binel[e] pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cinstit[ă] cartea dumital[e] ce ne-aĭ trimis cu gineril[e] dumital[e], jupănul Ţaco Gheorghe, ne-aŭ venit, şi de sănătatea dumital[e] ne-am bucurat. Alalte ce ne-aĭ scris dumneata şi ne pohteştĭ ca să nu uităm prieteşugul cel vechiŭ ce am avut cu dum.

[1] N° 360.

www.dacoromanica.ro

neata, de acĭasta nicĭ am uitat, nicĭ vom uita prieteșugul dumital[e], că dumneata eștĭ al nostru vechiu și bătrăn priiatin. Pentru vitel[e] dumital[e] ce aĭ aicĭ în țar[ă], oĭ, te rogĭ ca să ți le ertăm de oerit. De acĭasta veĭ ști dumneata că oerituril[e] s'aŭ vândut de iaste acum o lună; de ne-aĭ fi pohtit dumneata maĭ de nainte, am fi făcut dumital[e]. Iar încășĭ iat[ă] că am făcut dumitale carte, de acum înnainte să aibă oile dumital[e] căte scrĭ în carte, bună pace de oerit. Acĭasta, ș[i] mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumn[ea]ta. Dech[emvrie] 4 d., l^{t} 7214 [1705].

De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstituluĭ și al nostru vechiu priiatin, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe, ce aŭ fost județ la cetatea Brașovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să să dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

9.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnu zeml. vlahiscoe·

† Bunuluĭ nostru priiatin și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Andreiașĭ Reiter, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, sănătate pohtim dumital[e] de la Dumnezeŭ. Cartea ce aĭ trimis dumneata, aŭ venit, și de sănătatea dumital[e] ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aĭ scris, am înțeles, pentru bucatele Șcheailor, ce aŭ aicĭ în țar[ă], cum că au băntuială de erbarĭ și de vameșĭ, și zicĭ dumneata că n'aŭ fost obiceaiŭ. De acĭasta noĭ atăta știm că numaĭ Șcheaii carĭ ș'aŭ ținut dobitoacele în munte, la stănĭ, de le-aŭ îngrășat și iar le-aŭ dus înnapoĭ, aceia ș'au plătit numaĭ adetul munteluĭ, precum s'aŭ putut tocmi la stăpănĭĭ moșii, iar erbărit și vamă n'aŭ dat. Iar ceĭ ce le-au coborât la vale, la cămpu, de la aceia au luoat și vameșĭĭ vamă, și erbariĭ erbărit. Ș[i] așa am poruncit și acum, și vameșilor, și erbarilor, pentru bucatele Șcheailor ce vor fi în munțĭ, să le dea pac[e], precum au fost obiceaiul; însă numaĭ

[1] N° 392

www.dacoromanica.ro

ce vor fi ale Şcheailor, iar nu şi ale altor oamenï de acolo den Ţara Ungurească. Iar pentru ceï ce-şï vor fi coborăt vitel[e] de la munţï maï la vale, aceia-şï vor da şi vama şi erbăritul: precumu-şï plătescu oile de oerit, îşï vor plăti şi alalte dobitoace de erbărit, fie Şcheau, fie cine va fi. Iar cuï nu va plăcea aşa, iaste pe lesne să nu-şï maï aducă bucatel[e] să le hrănească aicï în ţară, ce să şi le ţie acolo. Acïasta acum, şi mila luï Dumnezeŭ să fie cu dumneata. Iul[ie] 9 dni, lt. 7214 [1706].

De bine voitor dum[i]tale: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Bunuluï nostru priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuï jupănul Andreiaş Reiter, marel[e]-judeţ al cinstiteï cetăţ Braşovul, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

10.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zemle vlah[i]scoe.

† Cinstiţilor şi aï noştri buniï priiatenï şi vecinï de aproape, în toată vreamea de bine voitorï, dumnealor tot cinstitul Sfat al cinstiteï cetăţï Braşovul, sănătate şi tot binele pohtim dumneavoastră de la Dumn[e]zeŭ. Cinstită cartea dumneavoastră, ce aţï trimis, ne-aŭ venit, şi, de a dumneavoastră întreagă săn[ă]tate înţelegănd, bucuratu-ne-am şi am dat laudă luï Dumn[e]zeŭ. Alalte ce aţï scris domneavoastră, am înţeles, cum că aţï înţeles dumneavoastră că aicï în ţara noastră au eşit o dajde pe dobitoace, ca să dea tot omul, şi ne pohtiţï dumneavoastră, pentru oameniï de ţara dumneavoastră ce aŭ dobitoace aicï în ţară, ca să nu să supere. De acïasta creadeţi-ne dumneavoastră că cu tot adevărul zicem că noï săntem ceia cariï maï mult am vrea şi am pohti să nu să supere, necum aceia aï ţărăï dumneavoastră, ce s'ar fi aflăndu aicï, ce nicï pămănteaniï noştri; dar ce să facem? Pentru multele păsurï şi marï cererï şi greale poruncï ce avem de la ceï ce ne stăpănescu, care unul Dumn[e]zeŭ ştie în ce greŭ ne aflăm şi

[1] N° 393.

www.dacoromanica.ro

cu cătă dătorie s'aŭ încărcat cĭastă biiată ţară, pentru aceaia s'au făcut socoteală cu tot Sfatul boerimeĭ ţărăĭ noastre, de s'au scos acĭastă dajde de dobitoace, găsindu-să cu socoteala ca acĭasta iaste şi bună dreptate la toţĭ, nu să face nimănuĭ nicĭ-o strămbătate, făr cătă, cine cătă dobitoc va avea, să şi-l plătească, precum s'aŭ rănduit. Şi aşa s'aŭ socotit tot omul, orĭ pămăntean, orĭ străin, cătă să vor afla ca să aibă dobitoace în pămăntul acesta, să ajute cu toţiĭ la acĭasta, ca să să poată rădica păsurile şi poruncile stăpănilor ce ne sănt asupră: începănd întăĭ de la noĭ înşine, vitele noastre ce avem, domneştĭ, le plătim, şi toţĭ boariĭ ceĭ marĭ, şi mănăstirile toate, şi arhiereiĭ, şi toţĭ, de la mare pănă la mic, cum am zis dumneavoastră maĭ sus, nimănuĭ măcar o vită nu să scuteşte. Însă, măcar că însuşĭ noĭ ne plătim dobitoacele noastre ce avem, şi alalţĭ boarĭ toţĭ, iar încăş pentru dobitoacele ce sănt ale dumnealor judeţilor şi ale dumnealor fălnogilor, am poruncit să le dea pace, de vreame ce aşa s'aŭ socotit, ce vor fi dobitoace boereştĭ, cum ale gubernatuluĭ şi ale altor boarĭ, neamişĭ marĭ, să nu să supere. Şi aşa înpreună vor fi nesupărate şi ale dumneavoastră, judeţilor şi ale fălnogilor, iar alalţĭ maĭ prostime, cătĭ să vor afla în pămăntul nostru cu dobitoace, vor să dea toţĭ: nu să poate într'alt chip. Căcĭ nu doar că sănt trecuţĭ dencoace acum de curănd, ce de cătăva vreame să află veniţĭ şi aşăzaţĭ aicĭ în ţară, şi să hrănescŭ şi eĭ bine, ca şi ceştĭ pămănteanĭ. Ş[i] veţĭ ştĭ dumneavoastră şi acĭasta că ceĭ ce ne stăpănescu, ne şi mustrează, şi ne zice că aicĭ în ţara noastră s'aŭ strănsu atăta sumă, şi den Ţara Ungurească, şi den alte părţĭ, şi, pentru acest nume mare ce s'aŭ făcut că e ţara acĭasta plină de om, cu atăta maĭ mult şi stăpănĭĭ cer cătă nu iaste pen putinţă, şi obiceaiurile ce aveam maĭ denainte, de să ştiia ce da ţara pe an, le-aŭ stricat pe toate şi le-aŭ înnălţat, — cătă numaĭ Dumnezeŭ cel milostiv să dea puteare săracilor pămăntuluĭ acestuia! Pentru aceaia s'aŭ socotit, la un păs ca acesta să ajute cu toţiĭ. Şi, după acĭasta, dănd Dumn[e]zeŭ să maĭ răsuflăm, nu vor maĭ avea de aceaste supărărĭ, nicĭ aceştea de ţara dumneavoastră, nicĭ pămănteaniĭ noştri. Ş[i],

www.dacoromanica.ro

cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumn[e]zeŭ să fie cu dumneavoastră.

Pis u [= scris la] Tărgovişte, Ghen[arie] 13, lt. 7215 [1707].

De bine voitor dumneavoastră: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] † Cinstiţilor a noştri buni priiatenĭ şi vecinĭ de aproape, în toată vreamea de bine voitorĭ, dumnealor tot cinstitul Sfat al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovul, cu multă sănătaate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

II.

Mlstiu bjiiu Nicolae Alexandru Voevod zemli ungrovlahiscoe ДАКАТ ГСКАМИ [= am dat Domnia Mea] tuturor Şcheailor de la Braşov ca să fie volnicĭ cu acĭastă carte a Domnii Meale de să aibă aicĭ în ţara Domnii Meale a ţinerea oilor căte vor vrea şi să le pască de toamna până primăvara, la Sf[ă ntul Gheorghie, cînd şi ducŭ eĭ la munte în Ţara Ungurească, orĭ pe moşia le domnească, orĭ boerească, orĭ megieşască, şi să n'aibă nicĭ-o opreală de niminea. Numaĭ şi eĭ să aibă a-ş păzirea vitele, să nu strice niscaĭ păinĭ saŭ livezĭ saŭ alte bucate ale cuiva. Şi, pentru adetul moşii unde-ş vor băga oile în baltă, sa aibă a să tocmi cu stăpănul moşieĭ după cum le va fi obiceaiul. Şi, cînd i-ar lovi vreamea rea de iarnă primejdioasă, să aibă a-ş băgarea oile în baltă, orĭ pre a cuĭ moşie s'ar întămpla, şi să nu aibă nicĭ-o opreală de niminea; numaĭ să aibă a-ş darea oeritul domnescŭ după obiceaiul lorŭ, de oae căte banĭ 10, şi de numărătoarea oiarilor, de turmă par[ale] ban[ĭ] 10, iar de altele de toate să fie în pace. Şi cĭobaniĭ cariĭ vor avea pre la oile lor, fiind oamenĭ strein[ĭ], din ţara lor, încă să fie în pace de Vel Seamă şi de toate dăjdiile şi orănduialele, orĭ căte vor eşi peste an de la Visteriia Domnii Meale, de nicĭ-unele, nicĭ-un val şi nicĭ-o băntuială să nu aibă, — după cum scrie şi hrisovul răposatului Antonie-Vod[ă] şi hrisovul răposatuluĭ Costandin-Vod[ă] Brăncoveanul, şi hri-

[1] N° 394.

www.dacoromanica.ro

sovul răposatuluĭ fratelu nostru Ion-Vod[ă], care le-am văzutŭ Domniia Mea la măinile Şcheailor. Aşijderea şi pentru vitele lor de oĭ şi de berbecĭ, care vor fi ale lor bucate de casă, căndu vor vrea să şi le ducă la casele lor, în Ţara Ungurească, de acealia să nu dea vamă. Şi care dintr'aceştĭ Şcheenĭ ar ţinea stînĭ vara pre munţiĭ cariĭ cumpără dupre la boerĭ, de vor face totŭ caşcavele *(sic)*, iară nu brănză, acealia caşcaveale de le vor vinde în tărg la Cămpina, aŭ la Văleanĭ, saŭ măcar orĭ în ce tărg, să-şĭ dea vama. Iară, făcăndu-să totŭ brănză, şi vor vrea să o ducă la case[le] lor, în Ţara Ungurească, de aceaia să nu dea vamă. Şi, pentru turmele de oile lor, cînd vin primăvara de la cîmpŭ şi trec la munte, să aibă a da vameşilor căte un miel de turmă, şi să-şĭ ià răvaşul de seamă, să-şĭ treacă oile cu pace. Şi pe căţĭ caĭ vor avea la turmă, să aibă a darea de cal par[ale] bani 2. Iar, de s'ar întămpla vre unora dintr'aceştea a le fi oile şchiope saŭ beteage, aŭ vor fi apele marĭ, de nu le vor putea treace în sus, ci le vor tunde aicĭ în ţară, la Breaza aŭ la Comarnicŭ, saŭ măcarŭ unde s'ar întămpla, acea lănă, de vor vrea să o ducă la casele lor, în Ţara Ungurească, să dea vamă de povara de cal ban[ĭ] 40, după obiceaiŭ. Iar, pentru pieile oilor celor ce le vor muri de iarnă aicĭ în ţară, şi vrînd să şi le ducă la casele lor, în Ţara Ungurească, de aceale pieĭ să nu dea vamă. Însă, care vor fi din bucatele lor, iară nu de la alţiĭ luate, ca să facă meşteşug, să nu dea vamă. Şi pentru Şchei cariĭ ţăn stănĭ în munţiĭ Bucecĭuluĭ şi în Muntele luĭ Leaotă, în hotariu Dămboviţi, şi-ş vor pogorî bucatele lor, de le vor vinde, — de aceale bucate cînd să vor tocmi cu neguţitoriĭ, de vor da vama ceĭ ce cumpără, Şchiei să aibă pace. Iar, de nu vor da vama ceĭ ce cumpără, atuncĭ să dea vama Şcheiĭ. Şi în ce judeţ să vor vinde aceale bucate, la tărgul acela ce va fi într'acel judeţŭ, să dea vama. Numaĭ Şcheiĭ să poarte grija, să facă ştire vameşilor, ca să ştie de la cine vor luoa vamă. Şi pentru buţile cu vin, care es de la viile lor de aicĭ din ţară la Cîmpina, şi din Cămpina pun vinul prin burie, de-l duc în Ţara Ungurească, să aibă a darea vamă, de calul împovăratu cu vin, căte bani

www.dacoromanica.ro

10, iar de bute să nu dea nimicŭ. Iară, de nu vor fi din viile lor, şi vor fi luoate de la alţiĭ, să aibă a-ş darea vamă după obiceaiŭ. Şi, pentru vitele lor, de boĭ i vacĭ, ce aŭ în Ţara Ungurească şi le ducŭ de le pascŭ pe pământul Ţăriĭ, şi iar le ducŭ înnapoĭ, acealia încă să aibă pace la erbăritŭ. Aşijderea şi pentru Şcheaiĭ cariĭ cară peşte cu carul de la baltă, aŭ de prin tărgurĭ, şi-l ducŭ în Ţara Ungurească, să aibă a darea vamă, de caru cu peşte banĭ 70, şi de calul înpovăratŭ cu peaşte, căte ban[ĭ] 7, iar maĭ mult, nu. Şi de fumăritŭ încă să aibă pace, după cum aŭ avut eĭ obicĭnă şi cărţĭ de la răposatulŭ Şerban-Vod[ă] şi de la alţĭ răposaţĭ Domnĭ. Iară maĭ mult val saŭ băntuială, afară din obiceaiurile ce s'aŭ zis maĭ sus, să nu aibă. Aşijderea şi în urma Domnieĭ Miale, pre care va aleage D[o]mnul D[u]m[ne]zeu a fi Domn şi stăpănitoriŭ ţăriĭ aceştiia, încă îl poftim şi-lŭ rugămu întru numele Domnuluĭ şi Măntuitoriuluĭ nostru Iisus Hristos, ce iaste întru Troiţă slăvit, ca să înnoiască şi să întărească cartea acĭasta, pre tocmealele şi aşezămănturile ce s'au zis maĭ sus, ca şi a Domnii Sale mile şi drease încă să fie bine cinstite şi în samă ţinute, şi D[o]mnul D[umne]zeŭ să-l ţie şi să-l păzească într'a sa Domnie cu lină pace şi fericită viiaţă. Şi am întărit cartea acĭasta cu totŭ Sfatul cinstiţilor şi credincĭoşilor boerilor celor maĭ marĭ aĭ Divanuluĭ Domnii Meale. Pan — Vel Ban, i pan Radu Popescul Vel Vornic, i pan Iordache Creţulescul Vel Log[ofăt], i pan Dumitrache Ram[a]dan Vel Spătar, i pan Grigorie Vel Vistier, i pan Manulache Vel Clucer, i pan Iordache Stama[ti] Vel Postelnic, i pan Nicolae Ruset Vel Păh[arnic], i pan Mateĭ Creţulescul Vel Stolnic, i pan Costandin Băleanul [Vel Comis, i pan — Vel Slugearĭ, i pan Barbu Merişanul Vel Pitarĭ, şi ispravnic Costandin Văcărescul] Vel Log[ofăt]. Şi s'au scris cartea aceasta, în anul al doilea din Domniia a doao, aicĭ în oraşul Scaunuluĭ Domnii Meale, în Bucureştĭ, de Anghelache Logofeţelul ot Tărgovişte, mesiţa Noem[vrie] 15 dn., vleat 7228 [1719].

Io Nicolae Voevod, mlstiiu bjiiu g[o]sp[o]darŭ.

Iordache Creţulescul Vel Log[ofă]t

ПШТ ТЬИ [прочтохъ = a cetit].

www.dacoromanica.ro

Costandin Văcărescul Vel Log[ofă]t, procĭt. [=am cetit]. [Copie contemporană, cu literele inițiale cu chinovar [1].]

12.

† Cinstiți aĭ noștri priiatenĭ și vecinĭ de aproape, dumneata Herbet, marele-județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, împreună cu tot Maistratul, de la milostivul Dumnezeŭ sănătate întreagă și tot fericitul bine poftim să trimiță dumneavoastră. Cartea ce ne-ațĭ trimis dumneavoastră, ne-aŭ venit, și, pentru bună sănătatea dumneavoastră, ne-aŭ părut bine. Ceale ce ne scrieți dumneavoastră, am înțeles, și, căt pentru oiritul oilor lăcuitorilor aceĭ părțĭ cari vor erna aicĭ în țară, maĭ mult nu avem aicĭ a lungi, de vreame ce s'au dat răspunsul la trimisul dumneavoastră, și de la dănsul veți înțeleage dumneavoastră. Acĭasta, și fițĭ dumneavoastră săn[ă]toșĭ.

Av[gust] 3 d., lt. 7253 [1745].

Al dumneavoastră de bine voitoriu și vecin de aproape:

Io Costandin Voevoda.

[Pe plic:] † Cinstiților aĭ noștri priiatenĭ și vecinĭ de aproape, dumnealuĭ Herbetŭ, marele județ al cinstiteĭ cetățĭ Brașovul, și cu tot Maistratul, cu bună sănătate să să dea.

[Pecete cu bour și cu vultur și legenda: «Io C[ostandin] M[avrocordat] V[oevod], 1733 [2]».]

13.

Io Grigorie Ghica Vvd. bj. mlst. gspdarŭ zeml. vlah.

† Cinstituluĭ și al nostru de bine voitoriŭ, domine Closios, județ al cetăți Brașovuluĭ, și la a tot cinstitul Sfat, dă la milostivul Dumnezeŭ sănătate pohtim dumneavoastră. Cartea ce ațĭ trimis, ne-aŭ venit, și ceale ce scrieți, am înțeles, pentru Bărseani cariĭ vin dă ernează cu oile aicea în țară. Ce ne pohtiți ca să dăm poruncă să nu să supere dă cătră saigii înpărățeștĭ, ca să le ià oile în sălă, ci să să tocmească cu

[1] Stenner, V. — După altă copie, în Stinghe, *Ist. besariceĭ Șcheailor*, p. 165 și urm.

[2] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 250-1.

www.dacoromanica.ro

preț, să cumpere numaĭ oile ce vor avea dă vănzare. Dă acĭasta veț ști că, încă pănă a nu ne scrie dumneavoastră cartea, am poruncit la toțĭ ispravniciĭ, ca să le aibă grijă și să nu îngăduească ca să le ià cinevașĭ oile în silă, ce cu bună tocmeală; dar și acum de iznoavă am dat poruncă ca să aibă purtare de grijă și să nu îngăduiască pe saigiĭ să le ià oile cu sila și fără dă tocmeală, iar, dă le va face cinevașĭ din saigiĭ vre-o supărare, să nu-ĭ îngăduiască, ci să-ĭ trimiță aicea la noĭ la Divan, ca să-și afle dreptatea, scriind pentru acĭasta și vechilul dumnealuĭ Casab-Bașĭ Agăĭ la toțĭ saigii, ca să să ferească să nu ià nimănuĭ oile cu sila, ci cu preț și cu tocmeală. Dar și dumneavoastră să dațĭ poruncă oamenilor dumneavoastră, Bărseanilor, ca să nu tăinuiască oile ce vor fi având dă vănzare, să le vănză la alțiĭ neguțtorĭ maĭ în urmă, pentru că, din poruncă înpărătească, toțĭ alțĭ neguțtori sănt opriți, nimenĭ să nu cumpere oĭ, pănă nu să va înplini suma oilor cătă iaste a să cumpăra pentru treaba înpărătească. Și, urmănd într'acestașĭ chip, nimenĭ nu vor avea nicĭ o supărare, iar, dă va avea vre unul vre-o supărare, de către cinevașĭ, să vie să dea jalbă la Divan, și-șĭ vor afla dreptatea. Acĭasta, și fițĭ dumneavoastră sănătoșĭ.

Mart 11, 7257 [1749].

Al dumneavoastră dă bine voitoriŭ:

Io Grigorie Ghica Voevod.

[V°:] Cinstituluĭ și aĭ noștri dă bine voitorĭ, dumnealuĭ Closios, județul cetăți Brașovuluĭ, și a tot cinstituluĭ Sfat, cu sănătate să să dea.

[Pecete cu boul, vulturul și Io G[rigorie] Gh[ica]»[1].]

14.

† Cinstiților și aĭ noștri buniĭ prietenĭ și vecinĭ de aproape, dumn[e]ta domne Closius, județul c[i]nstiteĭ cetăți a Brașovuluĭ, și la tot cinstitul Sfat, dumneavoastră de obște, cu mult[ă] săn[ă]tate închinându-mă, rog pre atot puternicul

[1] Bibl. Ac. Romîne, documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, p. 251.

www.dacoromanica.ro

Dumnezeŭ ca să v[ă] dăruiască în viiaţă întreagă şi fericită săn[ă]tate, învrednicindu-vă a prăznui Învierea Domnuluĭ nostru Is[us] H[ri]s[tos] întru mulţĭ anĭ. Prietinească cartea dumneavoastră bucurându-mă am luat, şi ceale ce scrieţ dumneavoastră, am înţeles. Cartea ce aţ scris dumneavoastră cătră Măria Sa Vod[ă], prea-înnălţatul mieŭ stăpăn, însumĭ eŭ o o am dus Înnălţimeĭ Sale, şi, de vreame ce Măria Sa iaste pornit spre facerĭ de bine şi spre apărarea tuturor celor ce să umbresc supt aripile stăpăniriĭ sale, îndată mi-aŭ dat poruncă de s'aŭ scris poruncĭ de iznoavă cătră toţĭ ispravniciĭ judeaţelor, pentru oameniĭ dumneavoastră cariĭ pogoară cu oile aicĭ în ţară, ca să-ĭ apere şi să-ĭ păzească de cătră toţĭ, cariĭ s'ar îndrăzni să le facă vre o supărare. Şi încă ş[i] de cătră saigii înpărăteştĭ, la cumpărătoarea oilor, să nu le facă silă saŭ să le iă fără de voia lor oile ce le vor fi având de prăseală, ci numaĭ ceale stearpe, ceale ce aŭ de vănzare, şi şi acestea iarăş cu preţul lor şi cu bună tocmeală, scriind pentru acĭasta cătră saigiĭ şi vechiilul dumisale Casap-başiĭ Agăĭ, ca să nu-ĭ supere,— dupe cum şi din luminată cartea Înnălţimeĭ Sale, ce scrie cătră dumneavoastră, vă veţ îndăstula. Iar, de vor avea vre o supărare de cătră cineva, numaĭ de căt să le porunciţĭ dumneavoastră să vie să dea jalbă la Măria Sa Vod[ă], la Divan, şi fără de îndoială să fiţĭ dumneavoastră că-ş va afla dreptatea fieştecarele, şi acel ce să va îndrăzni a-ĭ supăra, îş va lua căzuta pedeapsă. Şi iarăş la ceale ce mă veţ cunoaşte dumneavoastră vreadnic a vă putea sluji, cu îndrăzneală să-m scrieţ, că nu mă feresc a sluji dumneavoastră la ceia ce-m va fi prin putinţă. Şi într'acestaş chip să va păzi buna vecinătate şi prieteşugul nostru; de care maĭ de treabă nu poate fi altul lucru asemenea. Şi eŭ pururea rămăĭ al dumneavoastră bun prieten, vecin de aproape şi gata slug[ă]:

Barbul Văc[ărescu] Vel Vist[ier].

Mart 13 d., 1749.

[V°:] Cinstituluĭ şi aĭ noştri bunĭ prietenĭ ş[i] vecinĭ de aproape, dumisale Closius, judeţul cetăţiĭ Braşovuluĭ, şi la tot

www.dacoromanica.ro

c[i]nstitul Sfat, cu întreagă săn[ă]tate şi cu toată fericirea să s[ă] dea, la Braşov.

[Pecete roşă cu coroană, treĭ florĭ ieşind dintr'o inimă şi jos laurĭ: iniţialele B. V. latine[1].]

15.

Io Grigorie Ghica Vvd. bj. mlst. gspdrŭ zeml. vlahi.

† Cinstituluĭ Maghistrat aĭ ceţăţiĭ Braşovuluĭ, aĭ noştri bunĭ prietinĭ şi vecinĭ de aproape, de la milostivul Dumnezeŭ săn[ă]tate întreaagă şi tot binele poftim dum[neavoastră] ca să v[ă] dăruiască. Priitenească cartea dum[neavoastră] ce ne-aţĭ trimis cu acestu om al dumneavoastră, anume Bratul de l[a] Săceale, am luat, şi, ceale ce ne scrieţĭ dum[neavoastră], am înţeles. Ne scrieţĭ întăĭ pentru oierit, rugăndu-vă ca, căndvor pogoră oameni ţăriĭ dumneavoastră aicĭ în ţara noastră, să ne arătăm cu milă asupra lor, ca să rămăe să plătească oeritul precum era maĭ înnainte în zilile Domnilor celor bătrănĭ, saŭ, căndnu să va putea într'acestaşĭ chip, să rămăe încaĭ a plăti precum au plătit în trecutul an. Căt pentru acĭasta, după ce am luat scrisoarea dumneavoastră, ne-am mirat de unde aŭ eşit vorbile acestea, cum că oameniĭ dumneavoastră să vor maĭ încărca la oierit, dup[ă] cum aŭ plătit an, şi cum de aţĭ putut dum[neavoastră] a vă încredinţa la nişte vorbe deşarte ca acestea, pentru că dum[neavoastră] bine ştiţĭ că noĭ ceale ce le legăm şi le hotărăm, p[u]r[u]rea le păzim nestrămutat, şi într'acestaş chip p[u]r[u]rea să fiţĭ încredinţaţĭ că să vor păzi. Pentru că în Domniia ceaialaltă a noastră prea bine ştiţĭ dum[neavoastră] că noĭ oĭeritul maĭ multu decăt căte 15 banĭ de oae nicĭ-odată nu l-am scos, pănă în căt milostivul Dumnezeŭ ne-aŭ ţinut întăriţi în Scaunul ţăriĭ aceştiia. Acum iarăşĭ, dup[ă] ce milostivul Dumnezeu ne-aŭ adus cu a doao Domnie, găsind Domniia Mea un obiceaiŭ făr de cale, ce să făcuse, adec[ă] a să plăti oeritul, la oae căte 10 parale, şi cunoscănd Domnia Mea că iaste un lucru făr de socoteală şi cu mare nedreptate, atăt pămăntenilor cestor de aicĭ, căt şi omenilor dum-

[1] Nº 730.

www.dacoromanica.ro

neavoastră, carii pogoăia cu oile aicĭ în țară, ne-am milostivit Domniia Mea și am hotărăt, maĭ bine să fie cu a noastră pagubă și să să păzească dreptatea și adevărul, ca să-ș plătească oieritul, de oae căte 15 banĭ vechĭ, dup[ă] cum și în ceialaltă Domnie a noastră asemenea s'aŭ urmat. Care altul nu ar fi făcut acĭasta nicĭ-odată. Așijderea și pentru văcărit, încă am văzut în ce chip vă rugațĭ dumneavoastră: adică ca să nu să supere oameniĭ dumneavoastră nicĭ de cum. La acĭasta iarăș dum neavoastră] știțĭ prea bine în ce chip aŭ fost obiçeaiŭ și pentru văcărit, căndu să scotea văcărit aicĭ în țară: cum plătea țăraniĭ, asemenea plătea și oameniĭ țăriĭ dumneavoastră, încăt atuncĭ, fiindcă era doao văcărituri într'un an, plătiia și eĭ ca și oameniĭ țăriĭ noastre, de 2 orĭ. Iar Domniia Mea, în ceialaltă Domnie, am rădicat, de rămăsese numaĭ un văcărit, iar, căndu nu au fost trebuință de a să scoate văcărit, nicĭ oameniĭ dum neavoastră] nu s'aŭ supărat nicĭ-odinioară; estimpu numaĭ, fiind mare trebuință, și scoțăndu-să văcăritul în țară, au plătit și eĭ văcărit, fiindcă eĭ dobitoacele lor le aŭ totdeauna aicĭ în țară, și vara și iarna, de le hrănesc pe pămăntul țăriĭ. Numaĭ, de vreame ce trimisul acesta al dum[neavoastră] ne-au spus cum că ne poftițĭ și dum[neavoastră], și și eĭ să roagă, la vremea văcărituluĭ să nu plătească și eĭ văcărit, dup[ă cum plătesc lăcuitoriĭ țăriĭ aceștiia, ci să facem o milă, să fie cu deosebit nartu, maĭ jos din ceia ce plătesc oameniĭ țăriĭ noastre, zicăndu ca să rămăe să plătească de vită căte t[a]l[er] jumătate, — dar, fiindcă într'acestaș chip nu ne-aŭ fost prin putință a hotără, dar ca să nu rămăe cererea dum[neavoastră], pentru vecinătatea și priiteșugul dum[neavoastră] am socotit și am hotărăt un lucru care să fie de măsură, încăt și eĭ să rămăe mulțumițĭ: adec[ă] să plătească de vită căte un zlot vechiŭ, scăzănd jumătate, după cum aŭ plătit la văcăritul de astă iarnă, și vitele acestea ale lor să aibă a și le plăti la vremea oerituluĭ: verĭ să fie văcărit în țară cu nartu maĭ mare decăt acesta, verĭ să nu fie nicĭ de cum, eĭ totdeauna să aibă a-ș plăti vitele lor, și erbăritul să lipsească, să nu-l maĭ plătească, precum nicĭ est-timpu n'aŭ plătit, fiindcă aŭ plătit astă iarnă văcărit. La care hotărăre și milă ce am arătat Domniia

www.dacoromanica.ro

Mea cu dănșiĭ, pentru vecinătatea și priiteșugul dum[neavoastră], însușĭ trimisul acesta al dumneavoastră s'au mulțumit și i-au părut bine de un bun așăzămăntu ca acesta; care să știțĭ dum[neavoastră] că de acum înnainte într'acestaș chip nezmintit să va păzi. Ci acum, după ce veți lua dum[neavoastră] cartea acĭasta a noastră, veți da în știre la aceia care veți socoti de aĭ dum[neavoastră] a fi maĭ de ispravă, ca să facă un zapis asupra așăzămăntuluĭ acestuia, dup[ă] cum s'aŭ hotărăt, în care zapis să scrie și acĭasta cum că la vremea văcărituluĭ să nu iă niscareva vite de ale oamenilor cestor de țara noastră, să le bage între vitele lor, ca să le plătească cu nartu maĭ mic, fiindcă la țăraniĭ noștri poate să să întămple să iasă văcăritul cu nartu maĭ mare, — ca să nu ni să pricinuiască Visterieĭ vre o pagubă, — legându-să într'acel zapis, ca, orĭcarele va face un lucru ca acesta, ca să ficlenească Visteriia, să i să iă toate dobitoacele aceluia pă seam[a] Visterieĭ. Și, făcând zapisul într'acestaș chip, fiind întărit cu iscăliturile tuturor acelor ce veți socoti dum[neavoastră] a fi maĭ de ispravă, ni-l veți trimite dumneavoastră aicĭ la noĭ, iarăși cu trimisul acesta, saŭ și cu altul, cu cine veți socoti, ș[i] atuncĭ vom da și Domniia Mea carte iscălită de Domniia Mea, ca să o aibă la mâna lor, ca să fie p[u]r[u]rea păzit și nestrămutat așăzămăntul acesta. Și iarăș, la cele ce ne veți pofti dum[neavoastră] și ne va da îndămână, nu vom lipsi Domniia Mea a vă păzi priiteșugul cel megieșăscu al dumneavoastră. Acĭasta, și fiți dumneavoastră săn[ă]toși. Avg[ust] 14 d., 1752.

Al dumneavoastră de bine voitoriŭ și bun prietin:

Io Grigorie Ghica Voevod.

[V°:] † Cinstituluĭ Maghistrat aĭ cetățiĭ Brașovuluĭ, bunilor aĭ noștriĭ priietinĭ și vecinĭ de aproape, cu bună sănătate să să dea, la Brașov[1].

16.

Prea-cinstiților și prea-înțelepților și dintru ceĭ vrednicĭ aleș, Măriilor Voastre cinstiților d[o]mniĭ a cinstituluĭ Maistrat a cinstiteĭ cetățĭ a Brașovuluĭ și a toată Țara Bîrsiĭ.

[1] Bibl. Ac. Rom., documente; Sturdza, în *An. Ac. Rom.*, VIII, pp. 2-3.

www.dacoromanica.ro

Cu plecăciune jăluim Măriilor Voastre pentru pricina cărţilor ce s'aŭ adus de la Bucureştĭ, cînd s'aŭ făcut aşăzămăntu pentru văcărit, şi v'aţ aşăzat ca să dăm noĭ streini de vită mare cîte parale 22, şi s'aŭ adus o carte de la Vodă şi o carte de la Brîncoveanu şi o carte de la Barbu Văcărescu, fiind Ban-Mare, şi o carte de la Ştefan Văcărescu, fiind Vistieriŭ, şi s'aŭ dat la măna Mării Sal[e] d[o]mnuluĭ Zivolt judeţul, şi acum cărţile nu ni să daŭ afară, ca să putem merge la Vodă şi la boeri ceĭ care s'aŭ aşăzat la noĭ, să dăm cîte părale 22, ci acum dăm cîte parale 66, şi în anul trecut şi acum, şi boieri zic să aducem cărţile şi nu vom da maĭ multŭ decît cum ne-aŭ fostŭ tocmiala. Şi acum Măriia Voastră cereţ, chielt[uiala] ce s'aŭ făcut atuncea, noĭ să dăm, că sîntem bucuroş toată chieltuiala ce s'aŭ făcut atuncea, numaĭ să ni să dea cărţile înnainte. Pentru că aşa ne zic boeri ceĭ cari iaŭ văcărit, să mergem cu cărţile la Măria Sa Vod[ă], să ne îndireptăm, să nu maĭ dăm peste cele 22 de parale. Ci noao aŭ să ne iasă cărţile, aŭ nu vom da baniĭ la chieltuială, că va fi păcat să dăm cheltuială şi să ne prăpădim şi cu văcăritul cel mare. Ci ne rugăm miliĭ şi bunătăţiĭ Măriilor Voastre, cinstiţĭ D[o]mnĭ, să avem direptate de la Măriia Voastră.

Plecaţiĭ Măriilor Voastre, noi toţĭ oeri ceĭ din Ţara Bîrsiĭ.

Prea-cinstiţilor domnĭ aĭ cinstituluĭ Maistratŭ, cu plecăciune să să închiine[1].

17.

Mlstiiu bjiiu Io Costandin Mihail Gehan Racoviţă Voevod gospodar zemli vlahiscoi, ДАКАТ ГСДЬМИ СИ ПОК[Є]ЛЄНІЄ ГСКМИ [= am dat Domnia Mea această poruncă a Domnieĭ Mele]. De vreme ce de spre partea Maistratuluĭ a cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ şi a toată Ţara Bîrsi aŭ venit aicĭ la Domniia Mea pentru dajdea oerituluĭ la oile lor şi pentru dajdea văcărituluĭ, cînd să va întămpla să fie să [se] facă aşezămănt cu Domniia Mea şi să ştie fieştecarele din Bărsenĭ căte căt să dea oerit de oae şi căte căt să dea văcărit pentru

[1] Nº 584.

www.dacoromanica.ro

vitele lor, când s'ar întâmpla a fi dajdea văcărituluĭ, — decĭ Domniia Mea, cât pentru dajdea oerituluĭ, am făcut aşezământ pentru toţĭ ceĭ den Ţara Ungurească, de spre partea Braşovuluĭ şi a Ţărĭ Bîrsi, care vor veni cu oile aicĭ în ţara Domnii Meale la păşune şi la ernatec, să dea oerit de oae căte banĭ 16 p[1], adecă 15 banĭ vechĭ şi poclonul de nume după obiceiŭ, iar maĭ mult dintr'atât să nu s[e] supere a da măcar un ban, şi, măcar că de la alţĭ Domnĭ să obicĭnuise pentru oile lor care scobora vara pin munţĭ, de le pun la stănĭ şi fac caşcaval, şi apoĭ iarăşĭ le trec în Ţara Ungurească, de dă vamă, pentru acele oĭ, de oae căte 2 banĭ, aşijderea şi pentru vitele şi caiĭ lor, carele vara îĭ pasc pe munţĭ, şi apoĭ iarăş îĭ trec în Ţara Ungurească, pentru păşunea vitelor acestora dau de vită, de cal, căte banĭ 40, Domniia Mea m'am milostivitŭ de am iertatŭ şi aceĭ doĭ banĭ de oae şi aceĭ 40 de banĭ pentru păşunea vitelor şi a cailor, de vreme ce de spre oile şi vitele acestea să face bişug şi adaos la malimiri[1]. Pentru dajdea văcărituluĭ, iarăşĭ, de să va întâmpla vre odinioară să fie văcărit la ţară, să aibă pentru dereptatea bucatele lor de cal, de boŭ, de vacă, să dea numaĭ căte banĭ 66, iară maĭ mult să nu să supere, fără pentru căte doĭ caĭ de odae care poartă odăile dupe oile lor, aceĭ doĭ caĭ dupe la toate odăile lor nice de cum să nu fie supăraţi de văcărit, ci să fie scutiţĭ. Însă dumnealuĭ judeţul cinstiteĭ cetăţĭ a Braşovuluĭ să aibă a da paşuşe la toate turmele, în care să scrie numele şi polecrele ale stăpânilor oilor şi ale ciobanilor lor, anume, aşijdirea şi căte oĭ şi căte vite să află la fieştecarele turmă, ca să nu înşeale vre uniĭ din Bîrsenĭ, a mesteca vitele peminteanilor pentr' ale lor. Căcĭ, când să va dovedi vre uniĭ din Bîrsenĭ că aŭ cutezat a face un lucru făr de cale ca acesta, bine să ştie că toate vitele aceluia le va plăti dupe regula ce va ieşi la pemintianĭ, şi să va da pricină de a să strica şi acest aşezământ. Şi, pentru ca să fie bine încredinţat că de cătră Domniia Mea toate acestea căte să cuprind maĭ sus vor fi pururea păzite şi nestrămutate, le-am dat cartea

[1] Vistierie.

www.dacoromanica.ro

acĭasta a Domnii Meale, ca să să păzască nestrămutată. сат рѣм гсдвмн [=cu însăşĭ mîna Domnieĭ Mele].

Septemvrie 26, l[t] 1753.

Io Costandin Mihaĭ Racoviţă Voevod. — Noĭ Costandin Voevoda.

[Copie cu chirilice şi alta cu litere latine, în ortografie ungurească; resumat german[1].]

18.

Io Costandin Mihail Gehan Racoviţă Voevod bojiiu milostiu gospodarŭ zemli vlahiscoi.

Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ şi vecinĭ de aproape, dumnealuĭ judeţu[l] şi dumneavoastră maghistraţi aĭ preacinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, sănătate şi tot binele vă poftesc de la milostivul Dumnezău ca să vă dăruiască. Vecineasca dumneavoastră scrisoare am luoat, şi cele ce scrieţĭ dumneavoastră, am înţeles. Căt pentru dajdea oerituluĭ şi a văcărituluĭ, ce vă rugaţĭ dumneavoastră şi ne poftiţĭ, încă am văzut. Ci, pentru dajdea oerituluĭ, veţĭ şti dumneavoastră că maĭ jos decăt banĭ 16 p[ol] adecă 15 banĭ vechĭ de oae, nu ne dă măna a lăsa, nicĭ într'un chip, dară nicĭ maĭ mult decăt 15 banĭ vechĭ nu vor avea supărare Bărsani. Iar, pentru dajdea văcărituluĭ, de să va întămpla vre odată să fie, iată că, pentru prieteşugul şi vecinătatea ce avem, şi rugăndu-ni-să şi uniĭ din cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeri Domnii Meale, am lăsat Domniia Mea să dea Bărsani ceĭ de spre parte ţăriĭ Braşovuluĭ şi a Ţăriĭ Bărseĭ, de cal, de boŭ, de vacă numaĭ căte banĭ 66 şi le-am dat Domniia Mea şi căte doĭ caĭ de fieştecare odae, cu care caĭ îşĭ poartă odăile lor dupe oĭ. Şi osebit i-am ertat Domniia Mea şi de alte angariĭ ce da pentru păşunea dobitoacelor lor, căte banĭ 40, şi vama de oae căte 2 banĭ, care de la alţĭ Domnĭ să obicĭnuise. Dupre cum maĭ pre largu [se] cuprinde în cartea Domniiĭ Meale cea slobodă şi iscălită de Domniia Mea, de aşezămăntul ce

[1] Stenner, IV, la n° 39.

www.dacoromanica.ro

s'aŭ făcut. Ci dumneavoastră să îndemnaţĭ pe Bărsanii şi pe alţiĭ toţ a dumneavoastră, ca să nu meargă într'altă parte cu oile, ci să vie aicĭ în ţară să erneze, că de către Domniia Mea vor fi păziţĭ şi apăraţĭ de toate alte nedreptăţ şi asuprelĭ ce vor avea, verĭ de către cine, şi, maĭ mult decît cuprinde în cartea Domniĭ Meale, de aşezământ, nu vor da măcar un ban, ci-ş vor avea odihna lor. Acĭasta, şi fiţĭ dumneavoastră sănătoşĭ.

Septemvrie 27 d., l^t 1753.

Al dumneavoastră de bine voitor şi vecin de aproape :

Io Costandin Voevod.

[Copie cu chirilice şi alta cu litere latine, în ortografie ungurească [1].]

19.

Cinstiţilor şi aĭ noştri de bine voitorĭ şi bunĭ prietinĭ, dumneavoastră Maistraţ aĭ prea-cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu prietenească dragoste şi cu sănătate mă închin dumneavoastră.

Prietenesca dumneavoastră scrisoare o am luoatŭ, şi cele ce scrieţ dumneavoastră, am înţeles. Cătŭ pentru dajdea oerituluĭ şi a văcărituluĭ, ce mă poftiţĭ dumneavoastră ca să fiŭ mijlocitorĭ către Măriia Sa Vod[ă], încă am înţeles cele ce-m scrieţ dumneavoastră, şi, cât pentru dajdea oerituluĭ, veţĭ şti dumneavoastră că, pentru dragostea dumneavoastră şi vechiul prieteşug ce avem, amŭ stătutŭ la Măriia Sa Vod[ă], dar maĭ jos decât banĭ 16 p[o]l de oae, nu s'aŭ pututŭ. Pentru care pricină nu s'aŭ pututŭ, iată că vă arăt dumneavoastră. Cănd Măriia Sa Vod[ă] ar hi lăsatŭ să plătească Bărseani de acolo oeritul căte zece banĭ de oae, şi ar fi văzutŭ vecini noştri turcĭ de pă la margine şi alţi, putea să dea pricină să ceară ca să plătească şi eĭ oeritul încă numaĭ căte 8 banĭ, şi s'ar fi pricinuit mare pagubă la Cămara Măriĭ Sale luĭ Vod[ă]. Ci pentru una ca asta nu s'aŭ putut lăsa oeritul maĭ jos decât banĭ 16 p[o]l. Iar, pentru dajdea văcări-

[1] Stenner, V, la nº 39.

www.dacoromanica.ro

tuluĭ, de care cumva şi de să va întâmpla să fie vre odată, iată că, pentru prieteşugul dumneavoastră, am mijlocit la Măriia Sa Vod[ă] de s'au făcut aşezământŭ, să dea Bârseni ceĭ ce să vor scoborâ cu vitele aicĭ în ţară, de cal, de boŭ, de vacă, numaĭ câte banĭ 66, şi încă şi câte doĭ caĭ care poartă odaia dupe oĭ, şi aceĭ câte doĭ caĭ dupe la toate odăile să fie ertaţĭ de văcăritŭ. Şi, osebitŭ, şi pentru alte angariĭ care să obicĭnuise, de plătiia Bârseni erbăritŭ a toate vitele, de vacĭ şi de caĭ, câte banĭ 40, şi vamă de oae, câte banĭ 2, încă am stătutŭ la Măriia Sa Vod[ă] şi am mijlocit de aŭ ridicatŭ Măriia Sa şi acestu obiceĭ dupre cum maĭ pre largu veţ vedea dumneavoastră şi cartea Măriiĭ Sa[le] luĭ Vod[ă] cea slobodă, de aşezământul ce s'aŭ făcutu. Ci dumneavoastră îndemnaţ pe toţ Bârseniĭ dumneavoastră din Ţinutul Braşovuluĭ şi din Ţara Bârseĭ ca să nu meargă cu oile lor în ţara Moldoveĭ saŭ la altă parte, ci toţ să vie aicĭ cu oile lor. Încă să faceţ dumneavoastră în ştire şi la ceĭ de spre partea Sibiiuluĭ, ca să trimiţă şi eĭ oamenĭ de acolo, să-ş facă aşezământŭ, şi să aibă a plăti şi aceia totŭ cu un aşăzământŭ şi cu orânduială, că toate acestea câte vă adevărez dumneavoastră, să ştiţĭ că de către Măriia Sa Vod[ă] vor fi păzite şi nestrămutate. Ci încă şi pentru begligiĭ, la vremea primăveri, iarăş s'aŭ făgăduitŭ Măriia Sa Vod[ă] că nice de cum begligii nu-ĭ va îngădui să facă sălniciĭ şi să iă oĭ făr de tocmeală. Ci va face Măriia Sa bun aşezământŭ, de-ş va vinde fieştecare Bârsean oile la begligiĭ cu voe şi tocmeală, după preţul ce să va putea aşeza. Ci toţĭ făr de nice un fel de sfiială să să scoboare şi să vie cu oile aicĭ în ţară, că vor fi păziţ de către Măriia Sa Vod[ă]. Şi cu acĭasta rămâĭ iarăşı porurea. Sept[emvrie] 27 dn., l[t] 1753.

Al dumneavoastră de bine voitorĭ şi bun prietin:

Costandin Văc[ăres]cu Vel Spat[ar] [1].

[1] Stenner, V.

www.dacoromanica.ro

20.

Prea-cinstituluĭ Maghistrat, aĭ noştri bunĭ prietinĭ, dă tot binele voitorĭ şi vecinĭ de aproape, de la milostiv Dumnezeŭ întreagă săn[ă]tate şi tot binele pohtescu dumneavoastră să vă dăruiască.

Priitenească noastră scrisoare cătră dumneavoastră de alt nu iaste fără numaĭ să înştiinţăm pă dumneavoastră că, viind Tudor Zalomit, trimis de cătră dum[neavoastră] cu carte cătră Măria Sa prea-înnălţatul nostru Domnu, pentru oarecare aşăzământ ce aţ pohtit dumneavoastră ca să să facă pentru dobitoacile oamenilor dum[neavoastră] ce să pogoară aicĭ în ţara noastră acum la vreame dă iarnă, dă iarnează aicĭ, şi, viind şi la noĭ, de ne-aŭ pohtit de spre partea dum[neavoastră] ca să grăimu Mării Sale şi să fim dumneavoastră de ajutor la treaba acĭasta, veţ şti dum[neavoastră] că, ceale ce ni s'aŭ părut a fi cu cale, am grăit împreună cu dum[nealor] ceilalţĭ fraţĭ boerĭ, şi s'aŭ făcut dum[neavoastră] bun aşăzământ, cu care socotim că veţ rămănea dum[neavoastră] mulţămiţĭ şi noĭ odihniţĭ, — după cum pe largu veţĭ fi înţeles dum[neavoastră] din luminatele cărţĭ ale prea-înnălţatuluĭ nostru Domnu şi stăpăn, ce aŭ trimis, atăt cătră dum[neavoastră], căt şi cătră toţĭ oameniĭ dum[neavoastră], întru care adeverează Măria Sa aşăzământul acesta în ce chip să să păzească. Care să fiţĭ dum[neavoastră] bine încredinţaţĭ că neclintit şi fără de nicĭ-o zminteală să va păzi nestrămutat de cătră Măria Sa, şi oameni dumn[eavoastră], atăt ceĭ ce obicĭnuise a pogoră cu oile pănă acum aicĭ în pământul ţăriĭ noastre, căt şi alţiĭ ce vor vrea să maĭ vie să pogoare, căt de mulţĭ, fără nicĭ-o îndoială, că aşăzământul ce aţ cerut dum[neavoastră], s'aŭ făcut după pohta dum[neavoastră] cu multă uşurinţă, însă cam cu pag[u]bă a noastră. Numaĭ pentru dragostea dum[neavoastră] şi vecinătatea am îndemnat şi noĭ, şi s'aŭ făcut după cererea dum[neavoastră], şi să va păzi fără de zminteală. Pentru că Măria Sa Vodă, prea-milostiv[ul] nostru stăpăn, ceale ce făgăduieşte şi hotăraşte, pururea va să păzească neclintite şi nestrămutate. Ci aşa să fiţĭ dum[neavoastră]

www.dacoromanica.ro

încredinţaţĭ, şi pă noĭ încă să ştiţŭ dum[neavoastră] că totdeauna, orĭ la ce ne veţ pohti dumneavoastră, cu căt ne va fi prin putinţă vom rămănea datorĭ a slujă d[u]m[neavoastră]. Acĭasta, şi iarăş rămăĭ al dumneavoastră de tot binele voitoriŭ şi spre slujbe p[u]r[u]rea gata:

Şt. Văcă[rescu] Vel Log[o]f[ă]t.

[V°:] Prea-cinstituluĭ Maghistrat, aĭ noştri bunĭ prietenĭ, de tot binele voitorĭ şi vecinĭ de aproape, cu întreag[ă] săn[ă]tate să să dea la Braşovu.

[Pecete neagră cu scut, purtînd dungĭ şi stele, şi iniţialele ɯ. к.[1].]

21.

«Frăţilă Vătavul de Plaiŭ din Prahova» vesteşte Braşovenilor că va veni în munte, cu plăiaşiĭ, după porunca Domnuluĭ, spre a vedea ca la stîne să nu fie decît ceĭ doĭ caĭ slobozĭ prevăzuţĭ în aşezămînt.

Traducere germană[2].

22.

Prea-cinstituluĭ Maghiistrat cu plec[ă]ciun[e] mă închin şi sărut cinstitele mănĭ ale Măriilor Sale.

Cu acĭast[ă] smerit[ă] şi plecat[ă] scrisoar[e] nu est[e] de alt, fără de căt mă rog cu plec[ă]ciun[e] cinstituluĭ Maghiistrat ca să aibŭ ertăciun[e] pentru căcĭ fac sup[ă]rare pentru pricina căşăriilor, pentru că am venit cu cartea ce mi s'aŭ trimis; acum am fost înnaintea dumnealor ispravniculuĭ de la Tărgovişte, şi el aŭ zis că nu scrie nimic pentru pricina căşăriilor, şi ne-aŭ trimis la Bucureştĭ, şi acolo am eşit la jud[e]cat[ă] la Divan, şi am arătat şi eŭ cărţile şi Ovreaiu, şi era forte bun[ă] cartea cinstituluĭ Maghistrat, şi era bun[ă] jud[e]cata mea; dară ată̆ta aŭ stricat un cuvănt ce scrie în carte, că scrie ca s[ă] stăpănescŭ eŭ la vara viitoar[e], şi acel cuvăntŭ em stric[ă] dereptatea mea. Că cartea care mi s'aŭ

[1] Stenner, V.

[2] No. 732.

www.dacoromanica.ro

trimis acum pe urmă de scriie la dumnealuĭ Vornicul din Tărgoviṣt[e], nu aŭ vrut să mi o dea Vornicul să o duc să o arăt la Divan, că cu acĕa carte s'ar fi îndereptat lucru: acuma mi-aŭ dat zi păn în 5 zile, ca s[ă] trimiţ eŭ la cinstitul (ma) Maghiistrat, să scrie, pe acĭast[ă] var[ă] ce au trecut, am cumpărat noĭ, aŭ pe vara ce va să vie acum. Acuma Măriia Vostră mă rog să scrieţ la dumnealuĭ Dudescu Vornicul cel Mar[e], pecum că noĭ am lot pe vara ce au trecut, şi am plătit şi ărenda şi caşiul, şi săntem noĭ stăpăn[i], iar Ovreiu s'aŭ pus pest[e] porănca şi pest[e] cartea ce mi s'aŭ dat noo de la luna luĭ Mart. Iar Ovreaiu aŭ umblat cu minciun[ĭ] mult[e] de aŭ scos cartea de la Măriia Sa Domnul judeţiŭ, că aŭ zis că are în hotar 5 pungĭ de ban[ĭ]: aşa s'aŭ lăudat, şi cu aceaia i-aŭ dat Măriia Sa cartea. Şi mă rog Măriilor Sale cinstituluĭ Maghistrat să scrie că Ovreaiu nu au făcut bin[e] de nu aŭ ascultat cartea nostră cea d'intăĭ, ci s'aŭ pus cu sila în hotar, ca cum ar fi hotariul Ovreaiuluĭ. Mă rog cinstituluĭ Maghistrat, făr zăbavă să s[ă] dea luminat[a] carte, că mar[e] pagubă mi s'aŭ făcut mie, că nu am putut să-m caute de viĭ, — că alţi au cules acum, iar eŭ păn[ă] acum nu am cules, şi am mult[ă] pagubă şi cheltuial[ă], că, ce am fi căştigat de la caş, acum am păgubit maĭ mult cu viile şi cu cheltuial[a] şi jud[e]cat[a], şi est[e] păcat niştе orĭci ca noĭ (?) să-ĭ maĭ stricăm. Cu acĭasta rămăĭ mic şi plecat ă] slug[ă]:

Oct[omvrie] 19 dni, 1760.

Oprea Floroiu.

[V°:] Prea-cinstituluĭ Moghiistrat al cinstiteĭ cetăţ a Braşovuluĭ, cu plec[ă]ciun[e] şi cu feriicit[ă] săn[ă]tat[e] să să închin[e].

[Pecete roşă, ruptă [1].]

23.

Innaintea nostră viind Avram Ovreaiu, aŭ arătat o cart[e] a dumnealuĭ judeţuluĭ de la Braşov, cu care eĭ dă voe ca

[1] N° 738.

www.dacoromanica.ro

să ţănie (?) la Bran 2 căşării, acolo, pă pămăntul hotariuluĭ Ţărăĭ Ungureştĭ, iar Oprea Floroiu şi cu tovaroşi luĭ nu l-aŭ îngăduit pe dănsul. Ţi *(sic)* le-aŭ ţinut eĭ acele căşării, luundŭ tot caşul ce s'aŭ strănsŭ acolo. De care întrebănd noĭ pe Oprea Floroiul, aŭ arătat şi el cărţĭ, atăt de la dum[nea]luĭ judeţu, căt şi de la cinstitul Sfat de acolo de la Braşov, întru care eĭ volniceşte pe dănşi ca să ţină căşăriile, şi stăm la mirare, în ce chip va rămănea hotărărea judecăţiĭ, de vreme ce la amăndoao părţile vedem cărţĭ de volnicie, tot pentru acest[e] căşăriĭ. Dar acum de iznovă, s'aŭ dus Floroiu de a adus şi alt[ă] osebit[ă] carte, de la cinstitul Sfat al Braşovuluĭ cătră Vornicul de Tărgovişte, scrisă fiind de acum de la 7 zile ale trecut[eĭ] lun[ĭ] a luĭ Oct[o]mvrie, întru care scrie omul Opreĭ, Stanciul Mogoş, să fie slobod de la închisoare, pentru că acele căşăriĭ supt stăpănirea lor s'aŭ dat, iar Ovreaiul treabă nu are, — arătănd că pe Ovreaiŭ s-a dovedit, cum că numaĭ t[1] 80 aŭ avut dat la aceĭ de la căşăriĭ, şi i-aŭ şi luot. Decĭ, într'acestaş chip fiind pricina, lă cunoşte că Ovreaiul treabă nu are la căşăriĭ, dară, de va maĭ avea niscaĭva datoriĭ acolo, saŭ de va vrea el să maĭ cate jud[e]cat[ă] pentru acĭasta, după cum scrie şi Sfatul, va merge acolo în Ţara Ungurească, unde-s căşăriile şi caşul, şi ceĭ cu oile, şi stăpăni care le-aţ dat căşăriile şi unuia şi altuia, săntŭ acolo, şi de acolo să va face izbrăniire desăvărşit[ă]. Acĭasta scriem.

No[e]m[vrie] 5 dni, 1760.

Cos[tan]din Dudescu Vel Vor[ni]c, Şt[efan] Văc[ărescu] biv Vel Ban, B[arbu] Şt[irbe]ĭ biv Vel Stol[nic], Vornic za Tărg[oviște] [1].

24.

† Cu mila luĭ Dumnezeŭ, dentru cel maĭ bun şi fericit neam, Mariia Vostră, pria-cinstiţ şi luminaţ domnĭ aĭ cinstituluĭ Maghistrat al cetăţiĭ Braşovuluĭ, cinstiţ domnĭ şi poruncitorĭ. Prea-plecata scrisoare nu este altă jalbă, făr de

[1] No 739.

www.dacoromanica.ro

cât mă rog milii şi bunătăţii Mariilor Vostre, eŭ mic şi plecat Badea Tercĭŭ, să mi să ià sama cu dreptate, că în anul trecut au pohtit birău de la Zărneştĭ 25 de zloţ de la Avram Ovreiul, pentru arănda căşării care este pe hotarul satuluĭ, şi, neputându-să întâlni Aldimir birăul cu Ovreiul, aŭ zis birău să iaŭ eu de [la] Ovreiŭ aceştĭ ban[ĭ] şi să-ĭ daŭ eŭ, şi eŭ am cerut la Ovreiŭ şi mi-aŭ dat Ovreiul zloţ 25. Şi, viind birăul la Bran, ni-am întâlnit amândoĭ, şi i-am dat aceştĭ ban[ĭ] maĭ sus numiţĭ birăuluĭ, şi acum m'aŭ apucat Ovreiul pe mine, cu mare strânsoare, ca să-ĭ daŭ aceştĭ ban[ĭ], şi, neavând eŭ, mii-aŭ căutat de am luoat aceşt[ĭ] ban[ĭ] cu dobândă, de unde am găsit, şi am dat toţ aceştĭ ban[ĭ] Ovreiuluĭ, şi eu, pria-luminaţĭ Domnĭ, nicĭ-un ban n'am oprit la casa mia, şi fără dreptate port eŭ aceştĭ banĭ cu dobândă. Şi acum am trimis în treĭ rânduri răvaşe ca să vie la răzloj, să stăm de faţă, şi nicĭ de cum n'aŭ venit. Ci de acĭasta mă rog milii Mariilor Voastre, să faceţĭ mile cu mine, să aibă porunca cinstituluĭ Sfat a veni înnaintea Mariilor Vostre, să dià aceşt[ĭ ban[ĭ] toţ la mâna dumnialuĭ jupân Petcu Pelicĭ, şi să-ĭ aducă dum[nialuĭ], aŭ să trimiţă pe alt cineva să mă plătească de unde i-am luoat. De acĭasta cu plecăcĭune mă rog Mariilor Vostre, şi rămâiu mic şi plecat al Mariilor Vostre:

Fev[ruarie] 8, 1761.

Eŭ Bad[ea] Tercĭŭ.

[V°:] Întru cinstit şi luminat Maghistratul cetăţii Braşovuluĭ cu multă plecăcĭune şi smerenie să se plece [1].

25.

Mlstiiu bj. Io Ştefan Mihaĭ Racoviţ[ă] Vvd. i gsdnŭ нїсах гсдми [= am scris Domnia Mea] voaoă, tuturor Bărsanilor i altor streinĭ din Ţara Ungurească şi duprintr'alte părţĭ streine, ce sânteţ obicĭnuiţĭ a eşi cu oile în pământul ţării, a le paşte şi a le erna, cât şi voĭ, lăcuitorilor pământenĭ, vă facem Domniia Mea în ştire tuturor de obşte, că în anŭl acesta, de al doilea al Domnii Domnii Meale, hotărât-am ca toate dăjdile să ias[ă] după orân-

[1] N° 744.

www.dacoromanica.ro

duiala lor, cum şi oeritu să ias[ă] căte 17 banĭ de oae, iar nu maĭ multu. Pentru că, în anul trecut, fiind Domnie noaoă şi cu grele datoriĭ, atăt ale Domnii ceĭ nooă, căt şi cu rămăşiţile Domnii răposatuluĭ prea-iubit fratelui Domnii Meale, de mare nevoe, neavănd alt mijloc ca să putem ridica însărcinarea greotăţ[i] şi a datorii, ce cu grele dobănzĭ era însărcinat asupră-ne, şi pentru ca să nu creaască dobănzile ca să covărşască putinţa răspunderi, de mare nevoe am fost îngreuiat Domniia Mea dăjdile. Iar în anul acesta, pe toţ vă încredinţăm printr'aceste cărţĭ, întărite cu pecete şi cu iscălitura Domnii Meale, ca maĭ mult decăt 17 p[1] banĭ de oae nu veţ da oerit, încă şi hatăr veţ avea de la Domniia Mea, la zece, una, şi, pentru alte dobitoace ce veţ aduce aicĭ în ţară, cum caĭ, boĭ, vacĭ, să ştiţ şi pentru acestea, că maĭ mult decăt banĭ 66 pe vită nu veţ da. Aşăjderea şi pentru saegiĭ vă poruncim Domniia Mea ca, de unde era obiceiŭ de daţ dintr'o sută 13 oĭ, iar în anul acesta nu veţ da maĭ mult decăt la 100 7, adic[ă] cine va avea o sută de oĭ va da la beilic numaĭ 7 oĭ, iar nu maĭ mult, şi şi acelea să vor plăti cu preţ maĭ bun decăt să plătea păna acum, însă lătrătoriĭ dup[e] la oĭ nu vă vor lua, nicĭ vasile de la hodăĭ, dup[ă] cum obicĭnuia de lua, estimpu nu vor lua. Pentru că nu-ĭ vom maĭ îngădui Domniia Mea nicĭ de cum: saŭ la oĭ vă vor lua maĭ mult piste căt vă hotărăm Domniia Mea, saŭ la preţ vă va asupri. Decĭ dar şi voĭ cu toţ, şi streinĭ, şi pămănteniĭ, să credeţ cu[m] acestea toate să vor păzi nestrămutate de către Domniia Mea, şi, cu toţ ceĭ streinĭ, să vă îndemnaţ şi cu veselă inimă, şi cu îndrăzneaal[ă], şi făr de nicĭ-o îndoial[ă], să eşăţ cu toate oile şi dobitoacele voastre în ţară, spre a le erna, atăt ceĭ ce aţ fost obicĭnuiţ de a eşi alte dăţ, căt şi voĭ care n'aţ fost obicĭnuiţ a eşi, şi acum, fiindcă iaste vreme de a vă cosi şi a vă face făneţe pentru ernaticul oilor, nu pierdeţ vremea, şi, cum zicem, eşiţ cu toţ[ĭi] unde vă va fi voia şi va va plăcea locul, învoiţi-vă cu stăpăni moşilor, şi vă faceţ făneţe din destul, ca să fie pentru trebuinţa voastră. Pentru că Domniia Mea, ca unul ce cu hotărăre de a le păzi toate vă făgăduim şi, încredinţăndu-vă, vă ho-

www.dacoromanica.ro

tărăm ca toate căte maĭ sus vă le arătăm, să ştiţ şi să fiţ bine încredinţaţ că le vom păzi Domniia Mea neclintite şi nestrămutate, şi pentru voĭ, streini, am dat Domniia Mea tare poruncă, atăt pe la isprav[ni]cĭ, căt şi pe la căp[i]t[anĭ] i alţ dreg[ă]torĭ ce sănt pe afară, pe la judeţe, ca să vă apere şi să vă păzeaască pe toţ şi să nu îngădue pe nimea a vă asupri, saŭ a vă băntui cu căt de puţin, şi să vă caute, ca să aveţ toată odihna şi dreptatea voastră. Толнко писах гдвмн [= aceasta am scris Domnia Mea]. Iun[ie] 16 d., 1765.

[Monogramă.]

Io Ştefan Voevod.
Biv Vel Ag[a][1].

IV. Braşoveniï negustorï din principate.

În secolul al XV-lea nu se pomenia, pe lîngă vechiï oaspeţï săseştï de la început, de Braşoveni aşezaţï în Bucureştï, în Iaşï sau în oraşele maĭ micĭ ale Ţerii-Româneştï şi Moldoveï. Vremile eraŭ straşnice, şi nu odată flăcările războiuluĭ saŭ răscoaleï aŭ cuprins mahalale întregĭ ale celor două reşedinţï. Ţara era şi puţin locuită pe atuncĭ, şi n'avea decît într'o măsură foarte slabă nevoia luxuluĭ. Boieriï se mulţămiau cu cumpărăturï făcute din vreme în vreme la Braşov saŭ din mînile unor negustorï cari stăteaŭ numaĭ scurtă vreme în ţară. Negustorime era de tot puţină. Ţeranul lucra acasă la el tot ce-ĭ trebuia în afară de uneltele de metal, pe care încă putea să i le facă şi meşterul Ţigan.

Aşezarea de negustorï braşoveni nu s'a petrecut nicĭ în veacul al XVII-lea până către sfîrşitul luĭ. Avem mărturia unuĭ boier muntean că meşterï din cetatea săsească trecuseră în vremea luĭ Brîncoveanu cu totul la noĭ. Pe atuncĭ căpătarăm şi vînzătorï în detaliu de marfă braşovenească.

Maĭ tărziŭ s'a vorbit de oprirea veche ce împiedeca pe Frîncĭ de a desface cu mărunţişul în Împărăţia turcească. Dar nu trebuie să se uite că noĭ n'aveam legăturile tratatelor, încheiate de Turcĭ, ale capitulaţiilor, ci vechile noastre datine

[1] Stenner, V.

www.dacoromanica.ro

deosebite, care nu opriau așa ceva. Pe urmă Brașovenii nu erau Frînci, supt care cuvînt se înțelegeau negustorii apuseni veniți pe mare. Ca situație de drept și fiscală, ei trebuiau puși alături cu Chiproviceniĭ din Bulgaria, cu Grecii din toate părțile, cu Armenii galițieni și cu Armenii turcești,—cu Evreii mai tărziu. Aveau deci toată voia să vîndă în orice împrejurări.

Alt ceva a zăbovit însă întemeiarea negoțului de brașovenie prin Brașoveni. Sașii nu ne-au iubit nici-odată, ne-au desprețuit totdeauna și n'au putut înțelege obiceiurile și purtările noastre. Negustorul din cetate, mîndrul cetățean, nu voia să se coboare într'atîta încît să-și lase civilisația și să se cufunde, pe lungi ani de zile sau pe viață, în barbaria valahă. Căci pentru el ca și pentru alții cari au învățat de la dînsul, peste munți se întindea «die wilde Walachei», cu urși, cu boieri cari nu plătiau, cu țerani proști și sălbateci. În chezășiile ce le dădea Domnul, Sasul n'avea încredere. Negustorii ardeleni din neamurile privilegiate n'au venit nici după ce s'a făcut mai multă rînduială în viața noastră și Austria și-a avut consulii, agenții, și pentru apărarea Ardelenilor, ajunși acuma supuși împărătești.

Altfel era însă cu Șcheii. Romîni, ei trăiau bucuros în mijlocul Romînilor de dincoace și se împăcau răpede cu însușirile și defectele țerii celei nouă. Ocrotiți în deosebi de la Mateĭ Basarab încoace, ei și-au luat în arendă saŭ și-au cumpărat chiar vii, mai ales în dealul Piteștilor, trimețînd buțile și buriile în cară, dar mai ales pe spinarea cailor, la Brașov. În privilegiul luĭ Nicolae Mavrocordat se hotăresc și vămi scăzute pentru aceste vinuri, care contribuiau la bogăția noilor orășeni romîni ai cetății de la hotar.

Tot dintre Șcheĭ s'au ales și Brașovenii de dincoace de munți.

Brîncoveanu îi definește astfel în hrisovul săŭ pentru dînșii: ceĭ «carii să hrănescu cu negoț brașovenescu aicĭ în tărgu în Bucureștĭ și prentr' alte tărguri și sate, cu prăvălii și cu altă hrană». Scutirea lor era foarte întinsă: ei nu dădeau

www.dacoromanica.ro

nici acel «bir slujitoresc», mai mic, care se îngăduia une ori, după cerere, negustorilor, nici cheltuielile neobișnuite, Sama a treia, birurile pentru oști, pentru lefi, pentru Han și Sultanii lui tătărești, nici prestațiile: sursaturi (transporturi), zaherea (provisii), nici «carele de oaste», nici «caii împărătești și domnești», nici «rînduiala vacilor și a oilor», nici podvoadele, merticele, conacele și caii de olac. Erau apărați și de sarcinile ce apăsau în deosebi asupra negustorilor: schimbul banilor străini și răi în bani buni de argint, primiți la Vistieria turcească, plata pentru prăvălie în calitate de casă, sau *fumul;* și în calitate de prăvălie chiar, de cotărie (în Moldova se zicea *cotărit),* pentru măsurat buțile, de împrumuturi silite, care se făceau Vistieriei, de veniturile ce le luau de la negustori starostele lor și județul fiecărui oraș, de pocloanele ce se făceau la deosebiți dregători, precum covoarele, rîșii (blăni), păharele. Ei nu plăteau nici vamă pentru vinurile lor, afară de plata «buriilor» în care el era cuprins.

Ei aveau în schimb o *rumptoare* și plătiau o *ruptă*, dare hotărîtă în înțelegere cu Vistieria. Brîncoveanu o hotărî la suma de 1000 de taleri pe an, cari se plătiau în patru soroace, cînd se strîngea Sama cea Mare, a doua, a treia și haraciul de la locuitorii de țară sau «pămînteni»[1].

Ca toți străinii, ei formau o *breaslă* deosebită. Breasla avea căpetenia sa și un om cu plată care făcea împărțirea dăjdii între membrii comunității, după averea și greutățile casnice ale fiecăruia. Cred că și anumite drepturi de judecată erau lăsate în mîna căpeteniei bresleĭ. În bresle intra de o potrivă meșterul și negustorul, și zaraful chiar. Ba se vede că Brașoveni cari ajungeau în fruntea trebilor ca județi ai vre-unui oraș, Piteștii de pildă, sau ca gocimani în Cîmpulung, rămîneau cuprinși în breaslă și se bucurau de privilegiile ei. Și biserica din Șcheĭ, care avea vii prin aceste părți, era iertată de dăjdi și vămi în aceiași măsură cu breslașii. Dar Sașii, cînd veniau, se țineau de-o parte și nu voiau să ajute la dajde[2].

[1] *Studii și doc.,* V, pp. 349-50.
[2] *Ibid.*

www.dacoromanica.ro

Rupta Brașovenilor nu era o sumă mare, dar ei nici nu erau mulți, așa încît să-și poată avea măcar o stradă, ca să nu zicem o biserică, a lor. În 1707, încă supt Brîncoveanu, ei făceau arătare că nu mai au decît șase prăvălii, așa încît ar fi drept să li să scadă dajdea; ceia ce nu se făcu, de alminterea. Ei mai aduceau înnainte și paguba ce li se aduce de negustorii din țară, cari, în potriva privilegiului de monopol, își însușesc dreptul de a vinde marfă brașovenească. Ei aveau apoi neplăceri cu vameșii de la Cîmpina, pe unde li veniau acum mărfurile, și cu cărăușii: ei ar fi vrut să întrebuințeze numai Prahovenii, de la hotar pănă la București, dar alții, din Comarnic, din Cîmpina, năvăliau în drum și luau cu de-a sila pe carele lor, marfa Șcheilor.

Înnainte de războiul din 1768, Scarlat Ghica fu silit să scadă dajdea Brașovenilor pănă la 300 de taleri. La reorganisarea țerii după războiu, Îpsilanti hotărî suma la 400, făgăduind însă că nu va mai supăra pe negustori cu nici-un fel de adausuri, încărcături și năpăști. El învoi vechile scutiri de bir, care se chema acum șferturi, de «așternuturi», ce se dădeau la musafirii turci, de «podini» și de cîte mai rămăsese dintre vechile sarcini; ei nu vor da văcăritul pentru «bucate», nici pogonăritul pentru vii. Orîce vamă pentru vin dispare, cînd vinul va fi scos din viile brașovenești. Veniturile vameșilor din Cîmpina — o parà de marfă și alta de cal —, veniturile ce se luau de Agă la intrarea în București — 40 de bani, dintre cari jumătate plătiți la *carvasarà* sau vamă —, sînt desființate. Prahovenii rămîn cu monopolul cărăușiei. În sfîrșit, pentru ușurarea negoțului, Brașovenii vor plăti numai pe povară, ori de ce fel ar fi marfa: 1 leu la intrarea în țară sau la trecerea Dunării, 3% la ieșire. Șeizeci și șase de gospodării se folosiră de aceste drepturi [1].

De acum înnainte, ele rămaseră neschimbate.

*

Mult mai puține sînt știrile ce pot strînge, fără cercetări mai îndelungate, cu privire la Brașovenii din Iași. Ei erau

[1] Urechiă, în *An. Ac. Rom.*, XII, p. 859 și urm.

www.dacoromanica.ro

Romînï, dar și Bulgarï, Grecï, din Companie. La 1795 se numărau 28 de oamenï. Pe lîngă dînșiï însă, și cîte un negustor pămîntean vindea brașovenie. Ceï maï mulțï Brașovenï păstrau sudiția austriacă, și în 1795 și 1796 se duce o luptă de pïrï împotriva «aghentuluï» împărătesc Timoni.

Afară de Brașoveniï ce-și păstrau locuințile acasă, afară de ceï cari se statorniciau cu totul în Moldova, maï erau alțiï cari veniau numaï pe la bîlciurï. Iar unul maï îndrăzneț decît toțï, Panaiot Conduclï, prin urmare un Grec, veni de la Viena la Galațï cu o corabie încărcată cn mărfurï apusene, la 1796. El se opri fără sfială la Vidin, unde stăpînia atuncï, răsculat împotriva Sultanuluï, temutul Pazvantoglu, și-l împăcă prin darul a treï scaune de lux, doï cïnï de vînat, două puștï și doï canarï. Iar cea d'intăiu și cea de pe urmă corabie brașovenească pe 'Dunăre pluti în liniște maï departe și-și atinse scopul [1].

Cum se vede, Brașoveniï represintau mult maï puțin, și într'un principat și în altul, decît Bîrsaniï, cari aveau la pășune prin 1780 pănă la 500.000 de oï [2].

I.

† Cinstituluï ales întru vrednicie și cu darul luï Dumn[e]zeu învrednicit Măriia Sa Hanăș Mancășu, marel[e]-județ al cinstiteï cetățï a Brașovuluï.

De la prea-puternicul și a toate țiitoriul Dumnezău pohtim să dăruiască Măriteï Tal[e] viiață fericit[ă] și bună sănătate, înpreun[ă] cu toat[ă] cinstit[ă] fameliia Măriteï Tale.

Pricina scrisoreï cătră Măriia Ta nu iaste de alt, fără căt, tămplăndu-să a veni acest fecïor al nostru, că eu nu putuï să viu, că avem căte ceva trebï, ce am trimes Măriteï Tal[e] ceï banï care mi i-au dat Măriia Sa Vod[ă] pentru oile căte au ertat, însă oï 600, care fac t[1] 45. De acïasta avuï a scrie Măriteï Tal[e], și mila luï D[umne]zău să fie pururea cu Mă-

[1] Cf. locurile arătate în tablă din *Documentele Callimachi.*

[2] Sulzer, *Geschichte des transalpinischen Daciens*, III, Viena, 1782, pp. 446-7.

www.dacoromanica.ro

riia Ta ѡт хѵ [= de la Hristos], amin. Ghen[arie] 1 2, vlt. 7204 [1696].

Mic și plecat și de bine voitor și gata spre slujbă în toat[ă] vreamea: Stan Brașovean[ul].

[V°:] Cinstituluĭ ales întru vrednicie și cu darul luĭ Dumnezău învrednicit, Măriia Sa Hanăș Mancășĭ, marele județ al cinstiteĭ cetățĭ a Brașovuluĭ, Mărieĭ Sale cu plecăciune să s[ă] dea.

[Pecete brună cu cuvîntul: ГАНЬ[1].]

2.

† Cinstitule ales întru vrednicia, de bună rud[ă], de H[risto]s iubit și cu darul luĭ Dumn[e]zău norocit, Măriia Sa Hanăș Mancăș, marel[e]-județ al cinstiteĭ cetățĭ a Brășovuluĭ. De la prea-putearnicul și a toate ținitoriul Dumn[e]zău pohtim să dăruiască Mărieĭ Tale viiață fericit[ă] și bună săn[ă]tatea împreun[ă] cu toat[ă] cinstit[a] fameliia Măriei Tale.

Cu tămplarea venireĭ acestor duvalmĭ aicĭ, anume Nedelcu i Drag[o]mir, care aŭ venit dup[ă] Necula Hagiul, pentru un cal ce l-aŭ fost greșit de l-aŭ luat hagiul și aŭ luat al luĭ acolo, de care lucru venind hagiul și mărturisind cum că și el aŭ fost cumpărat calul numaĭ de o săptămăn[ă], și, fiind tot într'un păr, aŭ socotit că va fi acela, și, fiind și Bucur duvalmul de față, nicĭ el nu l-aŭ cunoscut. Decĭ venind hagiul pănă aicĭ la Bucureștĭ, și venind duvalmiĭ ce scrie maĭ sus, cu cinstit[ă] cartea Mărieĭ Tale, aŭ dat calul și ș'aŭ luoat al luĭ. Ce de acĭasta facem știre Mărieĭ Tale cum că nu sănt alte meșteșugur[ĭ], numaĭ greșala amănduror, căcĭ n'au cunoscut nicĭ hagiul calul, necĭ duvalmul care au fost atuncea la caĭ. Cu atăta sfrășind, mila luĭ Dumn[e]zău să fie pururea Mărieĭ Tale de ajutor. Iul[ie] 18 dni, vlt. 7204 [1696].

Al Mărieĭ Tale maĭ micĭ slugĭ și plecatu și de bine voitor[ĭ]: Brașoveaniĭ din Bucureștĭ.

[V°:] † Cinstituluĭ ales întru vrednicie și cu darul luĭ

[1] N° 654.

www.dacoromanica.ro

Dumn[e]zău norocit Măriia Sa Haneş Mancăş, marele-judeţŭ al cinstiteï cetăţ a Braşovuluï, Mărieï Sal[e] cu plecăciun[e] să să dea[1].

[Pecete ruptă.]

3.

† Cinstituluï, alesuluï de Dumnezeŭ învrednicit şi noao bun priiaten şi vecin de aproape, Măriia Sa Domnul Anăş Mancaş, marele-judeţ al cinstiteï cetăţ Braşovul şi într'alte împrejurure, de la m[i]l[o]stivul şi a tot ţiitoriul Dumnezeu pohtim ca s[ă] dăruiască Măriiï Tale bună săn[ă]tate întru mulţï anï întru cinstit Scaunul Măriiï Tale, înpreună cu toată cinstită casa Mărieï Tale. Întrebăndŭ Măriia Ta şi de a noastră săn[ă]tate, lăudat numele luï Dumnezeŭ, ne aflăm săn[ă]toş. Pricina aceştiï scrisorï nu iaste de altă, numaï cercetănd de bună săn[ă]tatea Măriiï Tale. Alta, am înţiles precum să fie adus jupănul Florea Şcheaul pe jupănul Pătru, care iaste cu gocimanul Gherghe Şcheaul, la Măriia Ta pentru prăv[ă]liile care sănt aicea pe moşiia sv[i]nteï mănăstirï, aicea, la Cămpul lungu, zicănd Florea înnaintia Mării Tal[e] precum că-l scoate Pătru şi [=pe] Florea den prăvălie. Veï şti Măriia Ta că nu-l scoate Pătru pe Florea den prăvălie, ce s'aŭ mutat tărgul, şi ş'aŭ prinsu jupănul Gherghe cu Pătru prăv[ă]lie lăngă jupănul Dumitru, şi aŭ dat bani de i-am dat noï acea prăvălie, de a noastră voe, că a noastră iaste şi moşiia şi prăvăliile, şi nu s'aŭ căzut să aducă Florea pe Pătru la judicată, că n'aŭ avut de ce. Pentru acïasta facem ştire Măriiï Tale. Şi mila luï Dumnezeŭ să fie de ajutor Măriiï Tale. Iul[ie] 21 d., l^{t} 7207 [1699].

Al Mării Tale bun priiaten şi vecin de aproape:

Ieromonah Vasilie, igumen ot Dolgopol [=Cîmpulung].

[V°:] Cinstituluï, alesuluï Măriia Sa Domnul Anăş Mancăş, mar[e]le-judeţul al cinstiteï cetăţeï Braşovul, cu cinste să s ă] dea, la Braşov[2].

[1] No. 662.
[2] N° 676.

www.dacoromanica.ro

Anno 99, die 4 Aug[usti]. Des Igumen Schreiber auss Compelung. Wegen der Privelij des Vattaff Giergie Knecht.
[Pecete brună, cu: «Vasilie ermonah».]

4.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnŭ zeml. vlah[i]scoe.
† Bunuluĭ priiaten şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănul Echel Ghiorghe judeţul şi la alalt cinstit Sfat al cetăţiĭ Braşovul, sănătate şi tot binele poftim Dumneavoastră de la Dumnezeŭ. Cartea ce aţ trimis dumneavoastră, aŭ venit, şi, ce aţĭ scris, am înţeles, pentru un Braşovean Dumitru Albeţŭ, ce aŭ făcut unor oameni de aĭ dumneavoastră la Cămpul lungu, am văzut, şi poftiţ dumneavoastră ca să aveţ răspunsŭ de la noĭ, iaste acest lucru cu ştirea şi porunca noastră, au nu iaste. De acĭasta, cum că sănt şi acolo la dumneavoastră, asupra oamenilorŭ, păsurĭ şi nevoĭ, ştim şi creadem, iar şi aicĭ la noĭ maĭ multe şi maĭ cumplite nevoĭ sănt, căt sănt foarte încărcaţ şi înpresuraţ oameniĭ cu păsurile. Pentru aceaia, de multele păsurĭ ce sănt, căţ sănt aicĭ în ţara noastră, şi striinĭ, şi de alte neamurĭ, orĭ de acolo, orĭ dentr'alte părţĭ, cum am zice şi Braşoveaniĭ, şi Chiproviceaniĭ, şi Armeaniĭ, şi Jidoviĭ, făr dajde nu pot fi, ce aceştea toţ aŭ fieştecare cu răfetul luĭ legăturĭ cu Vistiriia ţărăĭ, de să ştiŭ ce daŭ pe an. Care avănd şi Braşoveaniĭ osebită rumtoarea lor, cum am zis, pe căt s'aŭ legat cu Vistiriia, de-şĭ daŭ numaĭ legătura lor, aŭ de la noĭ şi poruncă ca acĭasta şi carte dată la măna lor, ca, orĭ-unde şi ver pe cine ar găsi cu marfă ca aceaia de a lor, braşoşovenească, văzăndu, pe toţĭ să-ĭ apuce, să-ĭ ajute la rumtoarea lor, cu ce le-ar fi putearea. Iar apoĭ, aŭ poruncă deregătoriĭ noştri, cariĭ umblă cu dăjdĭ, pre uniĭ ca aceia să nu-ĭ supere la nimicŭ. Ce dară, cum zicem dumneavoastră, că, avănd Braşoveaniĭ acea por ncă şi volnicie dată la măna lor, nu doar că Dumitru Albeţŭ den capul luĭ şi dentr'a luĭ obrăznicie aŭ făcut acĭasta, ce cu cartea noastră s'aŭ tinsu şi la aceĭ oamenĭ aĭ dumneavoastră. Care de acum înnainte, dupre

www.dacoromanica.ro

cum ne și poftiți, trăindu-ne .Dumnezeŭ, când va fi la vreamea aceaia a bulcĭuluĭ, ne veți aduce domneavoastră aminte, și atunce poruncă ca aceaia vom fac[e] și Brașoveanilor, și degătorilor ce vor fi cu dăjdĭ, ca nimenĭ de oameniĭ dumneavoastră, căți sănt Sașĭ, să nu se atingă, pentru a dumneanoastră vecinătate și dragoste. Iar, de acĭastă dată, deaca s'aŭ întâmplat așa, n'avem ce fac[e], și așa veți ști dumneavoastră, că Dumitru Albeți, nu den capul luĭ aŭ făcut acĭasta, saŭ făr[ă] porunca noastră, ce, precum am zis maĭ sus, că cu cartea noastră i-aŭ apucat, iar de acum înnainte nu vor maĭ avea nicĭ-o supărare. Acĭasta acum, și mila luĭ Dumn[e]zeu să fie cu dumn[ea]voastră.

Av[gust] 21 d., l[t] 7208 [1700].

De bine voitor d[u]mn[ea]voastră:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Echel Ghiorghe, marel[e]-județ, și la tot Sfatul cetățiĭ Brașovul, cu sănătate să să dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

5.

† Cu săn[ă]tate și cu plecăcĭune mă închin dumitale, jupâne Morcăse. Și mulțămescŭ dumitale căce nu m'aĭ uitatu. Și răvașă ce mi aĭ trimis, mi aŭ venitŭ, și, de mărșŭ în Țara Nemțască, nu să știea cine va merge până la Bucureștĭ. Și eŭ încă voĭ veni până la Brașovŭ, și, cine să va găti să margă în sus, voĭ da dumitale știre, și veĭ ști dumăneta că sintemŭ forte cu inima rè, că amŭ avut și eŭ 2 sute de leĭ în sus, și acumŭ eară am rămas în pagubă și dator, și nu mi aŭ ajunsŭ atăta inimă rè, ci aŭ venit 2 jupânese pentru ce amŭ rămas pa *(sic)* preotesa, și m'aŭ băgat în gros, și mi aŭ făcut mar[e] rușine, păn mi aŭ făcut negușători bine de mi aŭ strănŭsŭ leĭ 15, de emŭ dat, și aŭ zis că aŭ zis Măriea Sa județul că, daca voĭ veni la Brașovŭ, mă va în-

[1] N° 378.

www.dacoromanica.ro

chide, şi mă rogu dumitale, ca unuĭ părinte, să-mĭ trimiţ[ă] un răspunsŭ, şi sărut cinstită mâna Măriea Sale părinteluĭ, cinstituluĭ judeţu, cu plecăcĭune.

Că eu ţi-amŭ trimis dumitale 6 răvaşă, ca să ştiŭ de sănătate dumitale, şi dumnuneta nu mi aĭ trimis nicĭ-odat[ă] un răvaşŭ, fără acumu acestu răvaşŭ, şi forute m'am bucurat de sănătate dumitale. Şi mă rog să-mu trimiţŭ o carte, ca să ştiŭ, de la Braşovŭ, cine merge în susu. Aşa mă rog dumitale.

Al dumitale de bine voitorŭ şi plecat:

Eu Barbul Marcĭa.

C[u] [p]lecăcĭune mă închinu dumnitale.

[V°:] Cu sănătate să să dè aceiustă carŭte întru cinstită mână dumisale jupânuluĭ Morucos Votŭnărŭ, să s[ă] dea.

[Pecete neagră cu coroană şi litera *C*.[1]]

6.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnu zeml. vlahiiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreame de bine voitor, dumnealuĭ jupânul Andreiaş Reitel, marel[e]-judeţ al cetăţiĭ Braşovul, sănătate pohtim dumital[e] de la Dumn[e]zeŭ. Cartea ce ne-aĭ trimis dumneata, aŭ venit, şi de sănătatea dumital[e] ne-au părut bine. Poclonul ce ne-aĭ trimis dumneata, ca de la un bun priiatin şi vecin, l-am priimit, şi mulţumim dumitale de osteneală. Pentru Şcheaiĭ Braşoveanĭ ce să hrănescu aicĭ în ţară, ne scriĭ dumn[e]ta, pohtindu-ne ca să-ĭ căutăm, să le fie maĭ pe uşor. De acĭasta, ce vom putea, ĭĭ vom căuta. Măcar că şi aicĭ la noĭ destul greale sânt, maĭ vărtos în anul acesta. Crez, mulţumim luĭ Dumn[e]zeŭ, că niscaĭ oştĭ n'au fost, iar alte păsurĭ ce avem, şi supărărĭ, ştie Dumnezeu că ne iaste maĭ cu greŭ decât ar fi fost niscaĭ oştĭ. Ce numaĭ Dumnezeŭ, ca un putearnic, să facă milă, ca să maĭ răsuflăm den păsurile ce avemu; însă, pentru voia dumital[e], căt vom putea, tot ĭĭ vom maĭ uşura. Ne scriĭ dumneata şi pentru oameniĭ den Ţara Bârseĭ

[1] No. 595.

www.dacoromanica.ro

carii aŭ trecut dencoac[e], ca să poruncim, carii ar vrea să să întoarcă la pămîntul lor, să nu-ï oprească. De acïasta noï şi maï denainte acea poruncă am dat, iar şi acum de înoavă am poruncit ca să nu-ï supere, ce, care vor vrea să meargă, să-ï lase să treacă făr de nicï-o opreală. Acïasta acum, de cïastă dată, şi mila luï Dumnezeŭ să fie pururea cu dumneata. Fev[ruarie] 26 d., l[t] 7212 [1704].

† De bine voitor dumital[e]: *Io Costandin Voevod.*

[V°:] Bunuluï nostru priiatin şi vecin de aproape, în toată vreamea de bine voitor, dumnealuï jupănul Andreaş Reitel, marel[e]-judeţ al cetăţiï Braşovul, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

7.

Cinstite şi de Du[mne]zăŭ alease, întru vreadnicie dumneata jupăne, al mieŭ patron şi de mult bine făcător.

Vreadnică cartea dumitale am luoat, din care înţelegănd buna şi 'ntreaga dum[itale] sănătate, am slăvit pre Împăratul milelor, mulţămind dragosteï şi bunătăţeï ce pururea cătră sluga dum[i]tal[e] aï arătat şi arăţï, cu cercetarea scrisoriï. Cărţile ce mi-eï trimis, care unde aŭ fost rănduite, le-am dat, şi cu gura, căt s'aŭ căzut, doară şi maï mult, am grăit. Pentru care ce să zic? Ceï ce iaŭ şi vor să ià, maï nainte, ce aŭ ştiut şi ce aŭ vrut cătră Măria Sa Vodă aŭ jăluit, zicănd precum oamenii de aclï nu trec prin vamă, adecă pre drumul cel mare, pre unde iaste obiceiul ţăreï, ci umblă pre alte potecï, ocolind, iprocï, iprocï. Şi aşa şi Măria Sa, dupre jalba lor, le-aŭ porăncit să ià, iară nu atăt căt să întindu d[u]mnelor cum auz. Ci de acïasta nu vă miraţ, căcï iaste poveaste mujicïască, deac'aŭ ajunsŭ Ţiganul Craï, întăï au spănzurat pre tată-săŭ: aşa şi acel jupănul Dumitru Brăilă, ajungănd vameş, s'aŭ nevoit şi să nevoeşte să-ï rămăe obiceï bun în urmă, să-l poată nărodul ferici; numaï D[umne]zăŭ să dea viaţă prietinilor şi dumisale fărşit bun! Socotind cum nu desăvărşit nicï cu acel mijloc vor săvărşi. Dupre cum can ştiŭ că li s'aŭ zis de la oarecare prietin, şi aice mă ţeï

[1] N° 389.

www.dacoromanica.ro

prietin și de bine voitor, ci, de vor fi înțeles, bine, de nu, iară, când D[o]mnul D[umne]zău vă va limpezi și prilej veț avea, veț trimite un om de cinste; și, cu banii ce mai d'innainte s'au scos, am bună nădeajde să să scoață și aceaste. Încă și mai cu lesne, căci acest jupan Dumitru ne va zice că n'au știut că face strâmbătate: cărue văzându-i Măria Sa Vodă fapta de fața, nu va răbda. Numai mai lăsaț ceva să mai treacă, căci Măriia Sa acum nu să află la Bucureșt[i]. Și acĭasta într'altă parte nu să poate căuta. Așa mi să pare, și așa și grăescu.

Iară, de banii ce i-am fost luoat eu în trecuții ani, ce s'au scos de la vameș, nu socotească cineva, precum ca să-i cheltuescu în treaba mea îi țiu, sau cu acest gând am fost, să nu-i dau: să nu dea D[umne]zău cel sfânt aceia să fie în proastă mintea mea, precum nici până acum au fost, părundu-ni-să, de când D[umne]zău te-au dăruit cu deregătorie judeciii, să nu fie venit nicĭ-un sărac până acum înnaintea dumitale, să să jeluiască precum l-am jefuit măcaru cu preț de un ban. Nu numai acii, ci și aicĭ așa m'am nevoit, și m'am nevoit și mă voĭ nevoi, rugând pre D[umne]zău să mă păzească de acest fial de agonisit[ă]. Iară ceĭ ce au fost lătrat cătră dumneta oarecând, pentru care te-aĭ fost și pornit a scrie dumneta la mine, las să latre cum au fost învățațĭ; eu, cum zic, ce am luoat, sint gata: măcarŭ de arŭ scoate și ceĭ ce s'au luoat până acum, să fie mai mulțĭ! Și iară zic: la aceale ce s'au zis, nu mă uitŭ, ci tot acea slugă ce m'am știut că am fost, sint și voĭ fi, și pre cât mica m[ĕ] putință îm va da, mă voĭ nevoi fiiștecuĭ cu dereptate și 'n adevăr a sluji. Numai nu-m porânciț, și aceia norocire voĭ avè-o, precum fapta va arăta. Acĭasta acĭasta dată săvârșind, mă răcomendeluescu dragostiĭ dumitale.

Sept[emvrie] 16 dni, lt. 7213 [1704].

Tot acel gata și nemutat spre slujba dum[i]tal[e]:

David Corbea.

[V°:] Cinstituluĭ și de D[umne]zău alesuluĭ, dumneluĭ jupănuluĭ Răităr Andriiaș, marele-județ al cinstiteĭ cetăț Brașovuluĭ și a toateĭ Țăriĭ Bârseĭ, cu cuvioasă cinste să să dea.

www.dacoromanica.ro

Anno 1705, d. Septembris, vom Czauss David, gibt dem Albetz ein Repriment wegen einiger Sachen.

[Pecete neagră, cu semne [1].]

8.

Io Costandin Voevod bjiŭ mlstiiŭ gspdrŭ zemle vlahiscoe.

† Bunuluĭ nostru priiaten și vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bin[e] voitoriŭ, dumnealuĭ jupănul Ghiorghe Fetchiel, marel[e]-județ al cinstitiĭ cetățĭ Brașovul, săn[ă]tate și tot binel[e] de la Dumnezeŭ poftim dumital[e]. Pricina cărțiĭ cătră dumneata nu iaste alt[a], făr de cât facem știre dumital[e] că aicĭ, înnaintea noastră, făcu jalbă Gherghe vătaful de Brașoveanĭ cum că, având la prăvăliia luĭ den Bucureșt[ĭ] o calfă ce-l chiema Dumitru, și fiindu acea prăvălie dată pe seaama luĭ an, la care prăvălie fiindu-să strânsu cătăva sumă de ban[ĭ] domnești dup[ă] la răfeturĭ, până la 700, 800 de talere, și întâmplându-să an boala ciumeĭ acol[o] în Bucureșt[ĭ], pecum veț fi înțeles dumneavoastră, aŭ fost lăsat oameniĭ domnești care strânsease baniĭ, în seama aceluĭ Dumitru calfa, ca să-ĭ păstreaze el, necutezându să-ĭ ià den prăvălie, pentru acea cumplită moarte. Decĭ, întâmplându-să de aŭ murit și Dumitru calfa de ciumă, dup[ă] ce s'aŭ ostoiat moartea, aŭ fost mersu slugíl[e] noastre care strânsease baniĭ, de aŭ luat aceĭ ban[ĭ] den prăvălie și i-aŭ dus la Cămara noastră, fiind ban[ĭ] domnești. Iar, când iaste acum, să scoală muma aceluĭ Dumitru calfa, fiind acol[o] în Brașov, de apucă pe Gherghe vătaful pentru aceĭ ban[ĭ], să-ĭ dea, zicându că aŭ fost aĭ fiiŭ-săŭ, și aŭ fost domnești, și așa pe'ntreg i să pune în spinare și să nevoiașt[e] ca să-l prade. De care lucru poftim pe dumneata, cu dreapt[ă] judecata dumital[e] să-l îndreptezĭ și să-l mântueșt[ĭ] de acea fămeae, să nu-ĭ fac[ă] supărare făr de cale, de vreame ce, pecum arătămu și dovedimu dumital[e] maĭ sus, că aceĭ ban[ĭ] n'aŭ fost aĭ fiiŭ-săŭ, ce aŭ fost domnești, și iar Domniia i-aŭ luat, numaĭ doar cât au stătut în prăvăliia luĭ. Ce să-ĭ facĭ

[1] N° 688.

www.dacoromanica.ro

dumneata dreptate, ca să nu ni s[ă] maĭ jăluiască. Acĭasta, şĭ mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneata.

Iun[ie] 22 d., l[t] 7215 [1707].

De bine voitorul dumital[e]:

Io Costandin Voevod.

† [V°:] Bunuluĭ nostru priiaten şi vecin de aproape, în toat[ă] vreamea de bine voitor, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe Fetchiel, marel[e]-judeţ al cinstitiĭ cetăţĭ Braşovul, cu sănătate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă [1].]

9.

Cinstituluĭ şi al nostru vechiuluĭ şi bun priiaten, dumnealuĭ jupănuluĭ Ghiorghe, marel[e]-judeţ al Braşovuluĭ, împreun[ă] cu tot cinstitul Sfatul dumneavoastră, de la Dumnezeŭ îndălungată viiaţ[ă], lină pace, întreagă săn[ă]tate rugăm ca pururea să auzim.

Cinstită scrisoarea dumneavoastră, ce ne-aaţ trimis, cu drag luându-o, am mulţumit luĭ Dumnezeŭ, slăvind numele Sfinţii Sale, ca unuĭ milostiv stăpân, pentru a dumneavoastră bun[ă] şi fericită săn[ă]tate. Alalte căte dumneavoastră ne-aaţ scris, pentru păsurile săracilor de Şcheaĭ, oameniĭ dumneavoastră, toate bine le-aam înţeles. Care alt ce să zicem, fără căt rugăm pe m[i]lostivul Dumnezeŭ ca să aducă pe Măriia Sa Vodă săn[ă]tos, şi, căt vom putea, ş[i] ceaia ce ni să va treace, foarte vom sta ş[i] vom nevoi ca să li să facă dreptate, cum aŭ fost şi maĭ nainte, pe la strămoşiĭ noştri, măcarŭ că am scris ş[i] la dumnealuĭ taica Constandin [2] şi la alalţĭ aĭ noştri ca să stea ş[i] să nevoiască, căt să va putea să să facă. Care iară zic, vind Măriia Sa Vodă săn[ă]tos, ce vom putea, în tot felul vom nevoi, pentru dragostea dumneavoastră, ca pentru aĭ noştri bunĭ priiatenĭ şi de aproape vecinĭ, ş[i] pentru sărăciia bieţilor Şcheaĭ, ş[i] pentru altele ce ar maĭ fi, dupe cum şi eĭ înşuş ştiŭ că, dupe'ncăt ne-aaŭ fost pen putinţă

[1] N° 395.

[2] Stolnicul.

www.dacoromanica.ro

ș[i] pen mănа noastră, n'am lăsat a nu căuta. Așa și acum, cum zic, căt vom putea, pentru toate vom sili, ș[i] pentru vameș, ca să să facă obiceaiul cel vechĭ, care aŭ fost maĭ nainte, — măcarŭ că vameșilor le-am scris osebit o scrisoare a noastră, dentru care veț înțeleage dumneavoastră că mult să vor maĭ scoborâ de obiceaiul ce aŭ făcut dumnealor. Care noĭ iară mulțumim dumneavoastră pentru dragostea ce aț arătat cătră noĭ ș[i] plocon[ul] ce ne-aaț trimis, — nu atăta pentru plocon, încăt pentru dragoste ș[i] neuitare ce aț arătat dumneavoastră cătră noĭ. Întru care ș[i] noĭ pohtim pe dumneavoastră, ca pe nișteaĭ noștri buniĭ și vechĭ priiateniĭ și de aproape veciniĭ, ca, ceaia ce ar fi pohta dumneavoastră și ar fi pen putința noastră, ne faceț dumneavoastră știre, și neapărat vom slujș[i] dumneavoastră cu dragă inimă. Și iară, cine s'ar întâmpla a veni într'acoace, tot ne scrieț dumneavoastră, ca să ne bucurăm, lăudând numele milostivuluĭ Dumnezeŭ pentru bun[ă] săn[ă]tatea dumneavoastră. Și, cu acĭasta sfârșind puțina-ne scrisoare, rog pe Dumnezeŭ ca să afle pe dumneavoastră întru bun[ă] săn[ă]tate.

Sept[emvrie] 14 dni, l[t] 7216 [1707].

Tot al dumneavoastră pururea de bine voitor:

† Șerban Cantacuzino V[e]l Vor[nic].

[V°:] Cinstituluĭ și al nostru vechiuluĭ și bun priiaten, dumnealuĭ jupânul Ghiorghe, marele-județ al cetățiĭ Brașovuluĭ, înpreună cu tot cinstitul Sfat al dumnealuĭ, cu cinste și cu fericire și cu mult[ă] săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete neagră, cu vulturul bicefal și inițialele: M. A. K. K[1].]

10.

Cinstite al nostru vechiŭ și bun priiaten, dumneaata marejudeațe, înpre[u]nă cu alt tot cinstitul Sfat al cinstitiĭ cetățĭ a Brașovuluĭ, noaă de bine voitorĭ și veciniĭ de aproape, de

[1] N° 694.

www.dacoromanica.ro

la Domnul Dumnezeŭ (Dumnezeŭ) a tot ţiitoriul, dumneavoastră sănătate şi alte fericite şi norocite sucţesurĭ rugămu şi pohtimu.

Cinstită scrisoarea d[u]m[n]eavoastră de la dumneaaluĭ credincĭosul dumneaavoastră şi noaă bun priiaten, jupănul Ghiorghe Ţaco, cu căzută dragoste o'mu priimit-o. Dentru care de a dumneaavoastră bună şi întreag[ă] sănătate adevărând, nu cu puţăn[ă] bucurie am, lăudat şi am slăvit pre Dumnezeŭ. Alalte căte dumneaavoastră ne scrieţĭ şi în carte aŭ cuprinsu, încă toate pre amăruntul bine am înţeles, atăta din cartea dumneaavoastră, căt maĭ pre largu şi de la dumneaaluĭ maĭ susul numit jupănul Ghiorghe Ţaco, pentru bieţiĭ de Şchiaĭ, carele s'ar hi hrănind aicĭ, pre locul ţărăĭ noastre, cum că nu să pot hrăni cu paace, precum hrisovul Mării Sale luĭ Vodă scrie, ce, maĭ mult de[n]tr'acea orănduială scoţându-ĭ, le fac mult val şi supărare; cum şi de vameşiĭ de la Cămpina, carele cu vama şi cu alte obiceaiurĭ ce n'aŭ fost nicĭ-odat[ă], acum aseamene îĭ adaogă şi-ĭ supără, iprocĭ. De toate aceastea să zic ale lor jalbe le-am adevărat, cum şi maĭ sus am zis. De care lucru foarte răŭ îm pare, căndnoĭ vomu şi am vrea al lor folos şi bine de obşte şi buna odihnă, ca să fie şi să trăiască, să să hrăneaască întru toate în paace şi în odihna lor, şi să nu să adaog[ă] obiceaiurĭ noaă, care n'aŭ fost. Pentru care şi gata am fost şi săntem în spre a dumneaavoastră pohtă a slujă. Numaĭ atăta foarte răŭ ni aŭ părut întămplăndu-mi-se de nu sănt acum şi eŭ la Curte, ci sănt aicea în Bucureştĭ. De unde iar, şă cu ceia ce pren mică putinţa mea aŭ fost, nu m'amu apărat a nu slujă, pentru acĭastă treaabă a dumneaavoastră, ci la maĭ marele, mie cinstit frate, dumneaaluĭ neaniĭ luĭ Costandin Stolnic[ul], fiind lăngă Măriia Sa, toate ale dumneaavoastră scrie. Aseamene le-aam dat dumneaaluĭ în ştire; carele nu mă îndoescu că dumneaaluĭ să va lenevi, aŭ va lăsa lucrul în slab, a nu slujă dumneaavoastră, ca unor adevăraţĭ bunĭ priiatenĭ şi aĭ noştri vechĭ de bine voitorĭ şi de aproape vecinĭ, căt să poată face ceale ce sănt de folos şi de binele bieţilor Şchiaĭ, şi altora aseamene. Şi iar şi de acuma înnainte în spre ceale ce vor fi

www.dacoromanica.ro

trebile dumneaavoastră într'acoace, şi care veţi cunoaşte că trec pren putinţa noastră, scriindu-ne dumneaavoastră, nimică nu ne vomu ap[ă]ra, ce cu ceaia ce ne va fi pren putinţă nemutaţi şi neschimbaţi în spre a dumneaavoastră slujbă ne vom afla. Şi, cu acĭasta de acĭastă dată sfărşănd, de iznoav[ă] rugăm ca mila luĭ Dumnezeŭ pururea cu dumneaavoastră să fie.

Sept[emvrie] 16 dni, lt. 7216 [1707].

Al dumneaavoastră vechiŭ de bine voitor şi gata a slujă:

Mihaĭ Cantacuzinò.

[V°:] Cinstiţilor şi vreadnicilor aĭ noştri buni priiatenilor şi de aproape vecinilor vechi, dumneaaluĭ mareluĭ-judeţ şi alaltuĭ cinstit Stat a cinstitiĭ cetăţĭ aĭ Braşovuluĭ, cu mult[ă] săn[ă]tate şi şi norocire să să dea[1].

[Pecetea neagră cunoscută.]

II.

Cinstiţilor şi de Dumnezeu iubitor[ĭ] şi aĭ noştriĭ buni priiatenĭ şi de tot bin[e]le voitor[ĭ] şi vecin[ĭ] de aproap[e], dumneavoastră fălnogĭ a tot cinstitul Sfat al cinstite şi mareĭ cetăţ Braşov[u]luĭ, săn[ă]taat[e] şi tot fer[i]citul bin[e] de la Dumnezeŭ poftim dumneavoastră ca să vă trimiţ[ă] şi a v[ă] păzi supt mila Sfinţii Sal[e] întru toat[ă] pofta dumneavoastră.

Cinstita a dumneavoastră carte, ce aţ tremis către noĭ, ne-aŭ venit, şi cu lebov o am priimit, carea şi cetind-oo, şi întĭĭ de a dumneavoastră săn[ă]taat[e] auzind, ne-am bucurat. Altel[e], căte dumneavoastră ne scrieţ, de toate pre rănd am înţeles. Pentru oameniĭ dumneavoastră braşoveanĭ, car[i] săntu de să hrănescu aicĭ în ţară, ne scrieţ dumneavoastră de ziceţ cum că aŭ sărăcit şi s'aŭ şi înpuţinat, că numaĭ 6 prav[ă]liĭ săntu, şi birul tot acelaş de'ntăĭ dau. De carea scrieţĭ dumneavoastră ca să s[ă] maĭ scaz[ă], să poat[ă] birui şi eĭ. Dar eĭ dumneavoastră nu v[ă] spun că nu sănt numaĭ dumnealor

[1] N° 692.

www.dacoromanica.ro

aşa, de trag bir greŭ, ce şi săraс[i] de negoţător[i] cari sănt aicĭ aĭ noştri, să întrebaţ pe oameni dumneavoastră, cum aŭ rămas de săracĭ, şi maĭ nemen[ĭ] aŭ rămas dentru eĭ, şi căte nevoĭ trag, precum văd şi oa[me]neĭ dumneavoastră. Care trebue să creaz[ă] eĭ, că văd cu ochiĭ lor. Ce dup[ă] putinţ[a] lor tot să vor maĭ scădea, precum veţ înţeleag[e] dumneavoastră den cart[e] Mării Sal[e] luĭ Vod[ă]. Iar pentru văamă ce scrieţ dumneavoastră, cum că le-aŭ luat vaam[ă] de lăna şi de pieil[e] de la oil[e] lor, ce le-aŭ fostu murit, — aşa va fi. Numaĭ acum Măriia S[a] Vod[ă] va să pue un boiar la Cămpina, pentru jafuril[e] acestea ce fac uniĭ şi alţi, ca aceastea, să l[e] ià seaam[a]; ce de acum înnainte aşa socotim că nu să vor maĭ fac[e] aceastea jafur[ĭ], luîndu-l[e] seaama. Pe cin[e] ar pune Măriia S[a] acolo, iar şi noĭ, dup[ă] pofta dumneavoastră şi săr̆ăciia lor, decĭ, căt vom putea, tot îĭ vom căuta. Acum Măriia S[a] Vod[ă] aşa zic[e] că va măna un om domnescu, denpreun[ă] şi cu un om al lor, pen toat[e] târguril[e], ca să vaz[ă] şi acĭasta ce zic că vând toţĭ marfă braşoveneaască, ca să l[e] dea porăncă ca acĭasta, să nu maĭ vânză de acum nainte de acestu fel de marfă, nicĭ să maĭ meargă cin[e]va să-ş scoaţ[ă] marfă braşovenească dintr'acolo, de spre dumneavoastră, încoac[e], — făr căt numaĭ Braşoveaniĭ, oameni dumneavoastră. Şi, cu acĭasta acum sfărşănd, Dumnezeŭ să v[ă] păzească tot cu a Sfenţii Sal[e] măn[ă], întru fer[i]cit[ă] săn[ă]taat[e].

Sept[emvrie] 21 d., lt. 7216 [1707].

Al dumneavoastră bun priiaten şi gata spre slujbă şi de tot binel[e] voitor:

Asani V[e]l Căm[inar].

[V°:] † Cinstiţ[i]lor şi a tot Sfatul aĭ cinstiţ şi mariĭ cetăţ aĭ Braşovuluĭ şi noao bun preiaten şi de tot bin[e]le voitor şi bun vecin de aproap[e], dumnealor fălnogĭ, cu cinste şi cu multă săn[ă]taat[e] să s[ă] dea.

[Pecete neagră, cu iniţialele: N. N.[1].]

[1] N° 691.

www.dacoromanica.ro

12.

† Io Costandin Voevod bj. mlst. gsdnú zemli vlah[i]scoe.

† La aĭ noştri cinstiţĭ şi de bine voitorĭ, de aproape vecinĭ, dumnealor judeţiĭ, dumnealor fălnogiĭ, părgariĭ şi alalte tot Sfatul al cinstiteĭ cetăţi Braşovul, sănătate şi tot binele pohtim dumneavoastră de la Dumnezeŭ. A dumneavoastră cinstită carte de la credincĭosul dumneavoastră dumnealuĭ jupănul Gheorghe Ţaco, cu dragoste o am luoat, şi, de săn[ă]tatea dumneavoastră înţelegănd, ne-aŭ părut bine. Alalte ce ne-aţ scris dumneavoastră, toate bine am înţeles. Pentru Şcheaiĭ de la cetatea dumneavoastră, cariĭ să hrănescu aicĭ în ţară, ne scrieţĭ dumneavoastră şi ne pohtiţi ca să-ĭ maĭ căutăm, de vreame ce aŭ slăbit foarte, şi mulţĭ s'aŭ şi scăpătat de tot, de aŭ ajunsu la lipsă. De acĭasta creadem că aşa va fi precum ne scrieţĭ dumneavoastră, că într'aceast[ă] vreme, nu numaĭ aceĭ ce sănt de ţara dumneavoastră aŭ ajunsu la slăbiciune, ce şi ţara noastră, să creadeţĭ dumneavoastră, că foarte tare aŭ slăbit şi în multă neputinţă să află şi pămănteaniĭ noştri, că, de iaste şi ţara în pace de alte oştirĭ, iar poruncile şi cererile stăpănilor, cariĭ ne stăpănescu, sănt marĭ şi greale, căt s'aŭ îndoit şi s'aŭ întreit dările de cum era maĭ nainte, şi nu găndim să fie maĭ fost vre odată greŭ pămăntuluĭ acestuia ca acum. Însă noĭ pre Şcheaiĭ aceia tot i-am păzit, i-am căutat, că aicĭ în ţar[ă] la noĭ sănt şi altfeliŭ de breasle de oamenĭ striinĭ, şi toate breaslele s'aŭ maĭ adaos la dărĭ, iar eĭ den legătura lor ce aŭ fost maĭ denainte nu s'aŭ maĭ sporit, ce tot pe acea s'aŭ ţinut. Iar iat[ă] că şi acum, după pohta dumneavoastră, ce s'aŭ putut, tot s'aŭ maĭ uşurat, precum veţĭ înţeleage dumneavoastră de la credincĭosul dumneavoastră, jupănul Ghiorghe Ţaco. Iar pentru vameşiĭ de la Cămpina, ce ne-aţĭ scris dumneavoastră, încă am înţeles. Ce de acĭasta iat[ă] că am rănduit acum un boiar al nostru ispravnic la Cămpina, şi-ĭ vom porunci ca să ià seama pentru aceastea toate; ce să meargă şi Braşoveaniĭ de aceia, Şcheaĭ de aĭ dumneavoastră, acolo la Cămpina, să fie cu vameşiĭ de faţ[ă], înnaintea aceluĭ boiar, şi, de să va adevăra

www.dacoromanica.ro

că le au făcut vameşii alte obiceaiurĭ noao, — ce vor fi luoat făr de cale, vor da; numaĭ ni să pare că şi Şcheaiĭ dumneavoastră să vor fi purtând cam răŭ, că nu vor să umble pe drumul cel mare al vămiĭ, pe unde aŭ umblat şi maĭ nainte, ce fieştecare pe unde-ĭ voia, pe alte potecĭ ş'aŭ făcut drumul, de umblă, şi, vameşii neputând îngădui, eĭ apoĭ bagă iar vina vameşilor, de zic că le fac alte obiceaiurĭ; însă acel boiar, ce va afla dreptatea, va face şi va isprăvi. Şi iarăş, ce vor fi pohtele dumneavoastră cătră noĭ, nu ne vom apăra de ceale ce ne va fi pen putinţă. Şi, cu acĭasta sfărşind, mila luĭ Dumnezeŭ să fie cu dumneavoastră.

Sept[emvrie] 22 d., lt. 7216 [1707].

De bine voitoriŭ dumneavoastră:

Io Costandin Voevod.

[V°:] † Cinstiţilor şi aĭ noştrĭ de bine voitorĭ, dumnealor judeţilor, fălnogilor şi alalt tot Sfatul al cinstiteĭ cetăţĭ Braşovuluĭ, cu multă săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecete mare, rotundă[1].]

13.

† Cinstiţilor şi aleşilor cu vredniciia aĭ noştri bun[ĭ] priiatenĭ şi de aproape vecinĭ, dumneavoastră boiarĭ al mareluĭ Sfat al slăviteĭ cetăţ a Braşovuluĭ, de la Domnul D[u]mnezeŭ vă pohtim dumneavoastră bună săn[ă]tate cu viiaţă îndelungată şi cu tot binele. Cinstit[ă] scrisoarea dumneavoastră ce ne-aţĭ trimis cu dumnealuĭ jupânul Ţaco Gheorghie, ne aŭ venit, întru carea de a dumneavoastră bună săn[ă]tate înţelegând, foarte ne-am bucurat. Pentru ce ne-aţ pohtit dumneavoastră, ca să grăim Mărieĭ Sal[e] Vod[ă], pentru aceĭ săracĭ de oamenĭ aĭ dumneavoastră, Şchiai, ca să facă Măriia Sa milă cu dănşiĭ pentru rumtoarea dăjdilor lor să-ĭ lase maĭ pe uşor, să poată trăi în ţara Mărieĭ Sale. De acĭasta veţ şti dumneavoastră că noĭ, după cum ne-aţ pohtit, bucuroşĭ am

[1] N° 410.

www.dacoromanica.ro

fost ca să grăim Măriei Sale, şi să silim să vă facem folos, şi şi am mersŭ de am grăit Măriei Sale foarte cu nevoinţă. Dară, ce aŭ răspunsŭ Măriia Sa, veţĭ înţeleage maĭ pe largu de la dumnealuĭ jupănul Ţaco Gheorghie. Ci aşa veţ şti dumneavoastră, că noĭ am silit pentru voia şi bun priiteşugul dumneavoastră, de am grăit Marieĭ Sale. Dară, deaca nu s'aŭ putut face acĭastă ispravă de la Măriia Sa, n'avem ce face. Acĭasta, şi mila luĭ D[u]mnezeŭ să fie cu dumneavoastră.

Sept[emvrie] 22 dni, 7217 [1708].

† Theodosie Mitropolitul, al Ugrovlahieĭ,
al dumneavoastră bun priiatin şi de aproape vecin.

[V°:] † Cinstiţilor şi aleşilor cu vredniciia, dumnealor boiarilor al mareluĭ Sfat al cetăţiĭ Braşovuluĭ, aĭ noştri buniĭ priiateniĭ, cu săn[ă]tate să s[ă] dea.

[Pecetea obişnuită[1].]

14.

Cinst[ituluĭ] şi al nostru bun priiaten, vecin de aproape, în toată vreamea dă bine voitoriu şi ca un patron, dumneata V[e]l Judeţ dăn cinstită cetate Braşovuluĭ, înpreună cu tot cinstitul tanacĭ al dumneavoastră, cu plec[ă]ciun[e] mă închin dumneavoastră.

Rog pre puternicul Dumnezeŭ ca să ţie şi să păzeaască pă dum[neavoastră] supt mila Sfinţii Sale şi întru fericită săn[ă]tate, înpreună cu tot cinstitul Sfatu. Cinstita scrisoare dum[itale] ce mi-aţĭ trimes, cu dragoste o am luat, şi, întâĭ dă dragoste sănătăţiĭ dumneavoastră înţelegănd, foarte m'am bucurat. Alalte ce ne scrieţĭ dum[neavoastră] am înţeles. Ne scrieţĭ dum[neavoastră] cum că aŭ venit oameni dum[neavoastră] care aveţĭ aicĭ supt stăpănirea dum[neavoastră], Şchiei, dă să jăluiră zicănd la tot cinst[itul] Sfat cum că ar fi venit Cărste Ţop dă ar fi făcut foaia la noĭ, dă toţĭ Braşoveniĭ căţĭ aŭ prăvăliĭ aicĭ în ţară, ca să aibă pace dă

[1] N° 693.

www.dacoromanica.ro

vama vinurilor şi dă altele. Iară aceĭ ce sănt lăcuitorĭ acolo, să-ş dea vama dăplin. Eŭ dă acĭasta nu ştiŭ nemica, dă Cărste Ţop, nicĭ în ochĭ nu l-am văzut dă este acuş o jumătate dă anŭ, nicĭ foiţă nu mi-aŭ dat; poate că va fi dat la alţiĭ. Şi, cum ziceţĭ dum[neavoastră] cum ca să s[ă] strice mila cea este făcută dă fericiţi Domnĭ, pentru doĭ-treĭ oameni, dă acĭasta nu să va strica, că nu li să ascultă cuvintele lor, fără căt trebue şi dumnealor, pă către *(sic)* bucate fac păn viile lor, să şi le treacă cu pace, iară să nu cumpere bucatele altora, să zică că sănt dăn viile lor şi să le treacă păn vama domneaască, înşălănd vama, şi şi alţiĭ care n'au viĭ, încă cumpără vinurĭ streine şi le trec păn vamă, dă înşală şi zic că aŭ vie. Ce, dă acĭasta dac[ă] va înţelege Măriia Sa Vodă, li să va strica mila dă tot. Iară, căt pentru Sava Marcea, care ziceţĭ că i-am arătat foaia dă Braşoveni care aŭ prăvăliĭ aice, dă acĭasta aşa este, că foaie i-am arătat-o, iară, căt pentru Cărstea Ţop, dă zice că el mi o aŭ dat-o, răŭ zice; poate că l-aŭ dus fire luĭ pănă într'atăta a grăi. Ne maĭ scrieţĭ dum[neavoastră], dă nu ne va hi scris Cărstea Ţop aŭ alţiĭ. Dă acĭasta staŭ dă mă mir dă dum[neavoastră], că dumn[neavoastră] sănteţĭ înţelepţĭ, cu ce socoteaală aş putea eŭ să vă scriŭ dum[neavoastră] pă acela ce mi aŭ dat foaia, — care nicĭ nu să cade, nicĭ nu să cuvine. Eŭ poruncă am avut şi am scris la dumnealuĭ judeţul Dragot Gheorghie, şi am luat şi răspunsu, şi aşăzămănt s'au făcut pentru toţĭ Şchiei, atăta dă ceĭ dă acolò, căt şi ceĭ dă aice, carele aŭ viĭ aice pe pămăntul ţăriĭ, ca să-ş treaacă vinurile lor pă la care vamă le dă îndămănă. Iară, căt pentru burie, dă vor trece, să plăteaască ca toată ţara. Şi iată că voiŭ trimite foiţă, dă veţĭ vedea dumneavoastră carele căte buţĭ are la viile luĭ, şi încă la unii s'aŭ pus şi maĭ multe, şi în tot chipul am silit pentru dragostea domneavoastră, ca să nu li să facă nicĭ-un obiceĭ, căt vor fi vămile în măna mea. Că acest lucru era încă an să s[ă] strice, numaĭ nu ştiŭ, înţeles-aţĭ dumneavoastră aŭ n'aţĭ înţeles că eŭ am stătut dă aŭ rămas; aşăjderea şi estimpu. Să dea Dumnezeŭ să petreceţĭ sfintele Paşte cu bine, cu săn[ă]tate şi cu veselie, şi să dea Dum-

www.dacoromanica.ro

nezeŭ să ajungeți și la anul și la mulți ani cu săn[ă]tate. Cu acĭasta sfărșând, mila luĭ Dumnezeŭ să vă păzeaască pă dumnevostră cu bună săn[ă]tate.

Dăn Buc[u]rești, lt. 7223 [1715], Mart 10 d.

Al dumneavostră bun priiatenu și dă bine voitoriŭ,
gata spre slujbă:
Pantazi biv Vel Căp[i]t[an].

[Intercalat:]

Foiță dă buțile ce s'ao aflat la viile Brașoveanilor anumea, Mart 5 d., 7235 [1727]

Drag Gheorghie, județ la Pitești, buți 8.
Tănasie zaraf la Pitești, buți 2.
Gocĭman Petco ot tam, buți 2.
Bucur Fuște ot tam, buți 3.
Gheorghe Șneaal, buți 10.
Gocĭman Petru Lacer, buți 12.
Dumitru Cĭurcul, buți 10.
Sava Marciĭ, buți 10.
Costand[in] i Daan Lacer, buți 17.
Dumitru i brat Petco Lacer, buți 18.
Gheorghie Lebul în Vale Popi, buți 5.
Manole cel bătrăn, buți 5.
Ivan snă Stoica Inașu, buți 5.
Nelva al Oprii Floroiul, buți 6.
Radul Precup Lacer, buți 9.
Stan i Mihaĭ Lacer, buți 5.
Stoica Manole, buți 8.
Șandru la Orlea, buți 3.
Pop Tudor, buți 13.
Stanciul Șătrar, buți 10.
Cărstea Țap, buți 12.
Văsiŭ Găureanul i Radul, buți 8.
Văsiŭ Grid i brat ego Ion, buți 7.
Ion Tomițco, buți 9.
Gheorghie Stoia, buți 10.
Voico Crișțov, buți 5.
Toader, buți 2.

www.dacoromanica.ro

Ivan Grec, buţĭ 2.

Radul Bulz, buţĭ 2.

Biserica Şchieilor, buţĭ 15.

Mogoş, buţĭ 2.

† Dintr'acestu noĭ am pus maĭ mult, şi cine aŭ făcut maĭ mult, să ne facă ştire: dă să va fi făcut maĭ mult, să avem ştirea.

[Adresa:] Cinstiţilor aĭ noştri buniĭ şi vechĭ priiatenĭ, în toată vremea dă bine voitorĭ, dumisale cinstitul judeţu dăn cetate Braşovuluĭ, înpreună cu tot cinst[itul] Sfat, cu cinste şi cu bună săn[ă]tate să s[ă] dea, la Braşov.

[Pecete neagră, cu coroană.]

[Foiţa are această adresă:] † Cinstituluĭ, al nostru bun şi vechiŭ priiaten, în toată vremea dă bine voitoriŭ şi ca un patronu, dumisale mareluĭ-judeţŭ al cinstităĭ ceteţĭ Braşovuluĭ, şi la cinstitul Sfat, aĭ noştriĭ dă bine voitorĭ, cu cinste şi cu bună săn[ă]tate să s[ă] dea.

La *Coróne* [acest cuvînt cu litere latine].

[Aceiaşĭ pecete[1].]

15.

Cinstituluĭ şi mie bun şi adevărat priiaten, dumneata jupăne Marcoş, procatorul al cinstituluĭ Sfatu al Braşovuluĭ, dă la Dumnezeŭ cel multu milostivu îţĭ poftescu multă şi fericit[ă] săn[ă]tate, înpreună cu toată familiia dumitale. Cu părlejul şi plecateĭ scrisorĭ aĭ meale nu-m[ĭ] iaste de altu făr decăt întăĭ ca să cercetez dă bună şi ferici[ă] săn[ă]tea dumitale. Al doilea, aicĭ am înţeles dăn neguţătorĭ, păcum că Pană s'aŭ fost gătindu ca să să ducă la partea turcĭască cu jupăn Nedelco, pă la Cămpina. Care Nedelco aŭ fost purces Mercurĭ, la Ghen[arie] 3 dni, şi i-aŭ lăsat cuvăntu şi pă un Ghiorghe Catană, care aŭ fost şi slugă la Mihalache Condoiane, ca să ducă şi pă Pană dup[ă] dănsul, dup[ă] cum şi dumitale îţĭ va spune acestu neguţătoru, care îţĭ va aduce cartea, că aŭ fost adevărat. La care eŭ mă rog dumitale, să fiĭ ostenitoru,

[1] N° 714.

www.dacoromanica.ro

ca să protăştălueştĭ, dup[ă] cum ştiĭ obiceaiul cinstituluĭ Sfatu, ca să fie Pană oprit, pănă îşĭ va da Pană chezaşĭ bunĭ, ca, lipsindu el, Pană, să aibă chizaşiĭ să plătească t[1] o mie şi cu dobănda lor. Care are Pană să răspunză, dup[ă] cum şi cărţĭ s'aŭ găsit dup[ă] moartea frăţini-săŭ Mihalciĭ Condoiane, scrise păntru astă mie dă leĭ, care i-aŭ lăsat răposata maica lor fiicăĭ dumneaeĭ ceĭ maĭ nicĭ, anume Chiraţa, iar arbănăşaşte îĭ zicu Ţana, fata luĭ Condoiano cea maĭ mică, care au căutat pe maica-sa căt aŭ zăcut pă aşternut, anĭ 6 p[o]l, şi, păntru multă căutare ce aŭ cunoscut, i-aŭ dăruit acele 2 zapise cu o mie dă leĭ, fiindu banĭ drepţĭ aĭ mă-sii, dă la părinţĭ dă zeastre, iar nu dă casă dă la bărbatul dumneaeĭ Condoiane, pecum va mărturisi şi soră-sa cea maĭ mare şi mulţĭ neguţătorĭ dă cinste, că iaste lucru adăvărat, iar eĭ, ca nişte fraţi fără doru şi netemătorĭ dă Dumnezeŭ, s'aŭ sculat cu silă turcĭască, şi aŭ luat zapisile acealea dă la sora lor cea maĭ mică, Ţana, şi aŭ apucat pă aceĭ neguţătorĭ dă i-aŭ închis, şi aŭ luat toţĭ banii cu dobănda lor. Care soră-sa aŭ trimis aicĭ, la marele nostru derec[ă]toru, jalbă şi păntru zestrele cele maĭ multe, dă are să ià dă la frate-săŭ Mihalache şi Mihalcea, Condosieştiĭ, şi păntru Pană, frate-săŭ, păntru ce scriŭ maĭ sus. Ci, pănă va işi răspunsul, să vedem unde va porănci Măriia Sa să-ĭ scoaţă aceştĭ banĭ şi să caute dă dreptate, Pană să fi oprit şi el, şi toate scrisorile căte scriŭ păntru partea surorii luĭ, Ţaniĭ, înpreună şi partea luĭ Pană dă argintu şi alte scule şi haine, ce aŭ avut Pană, lăsate la bolta jupănuluĭ Hristiĭ, fecĭorul Ceşmegiuluĭ, care cănta acĭĭ la bisearică. Care mi le aŭ mărturisit şi mie astă primăvară, la luna luĭ Aprilie, la 1727, căndu ştiĭ dumneata că am trecut la Bucureştĭ, şi săntu şi pănă acum tot la dă[n]sul. Şi maĭ protălueştĭ *(sic)* dumneata, iar mă rog, şi păntru un zapis dă t[1] o mie, care i-aŭ avut daţĭ Miha[l]cea frate-săŭ la jup[ănul] Dumitru Ghizdaveţu, cu dobăndă, iar aĭ surori-sa Ţaniĭ, dup[ă] cum i-aŭ mărturisit şi frate-săŭ Mihalache, la soră-sa Ţana. Care zapisu, maĭ în trecut[e] zile aŭ fost trimis Mihalcea pă un Costandin, care aŭ fost vameş la Ocna Moldoveĭ, la jupăn Dumitru, la Bucureştĭ, ca să-ĭ

www.dacoromanica.ro

dea banĭ, și, fiindu jup[ănul] Dumitru dus la Țarigradu, aŭ adus zapisul iar îndărătu la Mihalcea, precum iar acestu negușătoru, anume jup[ănul] Damiian, îți va spune și dumitale și la alte obraze dă cinste. Numaĭ mă rog să-l întrebĭ, și să le iaĭ în scris. Așijderea mă maĭ rog și păntru alte zapise și scule, ce aŭ avut frate-săŭ Pană, să le dea toat[e] față și să se pue suptu peceate, să stea la cinstitul Sfat, aŭ la vre-un negușătoru de cinste, unde aĭ socoti dumneata, iar nu la frate-săŭ Pană, să le mănânce, că apoĭ n'are cu ce să plăteaască atăta sumă dă banĭ aĭ surori-sa. Și maĭ tare să sileștĭ dumneata păntru zapisul luĭ Ghizdaveț̦u, să s[ă] găseaască, aŭ să-l mărturiseaască unde iaste dat, că să știĭ și acĭasta, că Nedelco m'aŭ dat bani acum la moarte. Care așa socotescu că vor fi dat acel zapis, la dănsul, să ià bani de la Dumitru Ghizdaveț̦u. Ci, dă să va adevăra, să vedeț̦ĭ căț̦ĭ banĭ le aŭ dat, să să ià în scris cu bune mărturiĭ, și să protăștăluițĭ la bolta luĭ Nedelco, să aducă zapisul și să-șĭ caute bani la cine i-aŭ dat, că apoĭ va umbla răŭ și va păgubi maĭ multu. Și așa să i să scrie, să nu zică că n'aŭ știut, și să s[ă] pue la protocolul cinstituluĭ Sfat, și, ce veĭ cheltui dumneata pentru acĭastă osteneală ce te puiŭ, foarte cu mare mulț̦umită voĭ plăti. Și, dă nu te veĭ încreade dumneata, mă rog să te încredinț̦eaze dumnealuĭ jupăn[u] Mogoș, priiatenul dumitale. Care cu multă să[nă]tate mă închin dumnealuĭ, rugându-l și pă dumnealuĭ, ca tot să fie dă ajutoru la ce ar fi bună socoteala dumnealuĭ, și asupra dreptățiĭ, atăta păntru această, care maĭ sus mă rog, atăta căt și păntru ticălusul dă jupăn Enache. Care mă rog să iaĭ și dă acĭĭ mărturiĭ dup[ă] cum și eŭ am trimes, și iat[ă] că ș[i] mie îm[ĭ] mărturisiră că dăn gura Mihalciĭ aŭ auzit zicându, că el iaste un procatoru, numaĭ Pană frate-săŭ iaste daugiŭ, pecum și la zapis îl arată. Ci sileaște dă-l puneț̦ĭ să răspunză și făr dă voe, că și mie mi-aŭ zis aicĭ sicritarul, daca i-am spus dă Mihalcea, să răspunză Pană, și să să sfârșască odată, — că poate să moară și ticălosul dă bătrân, și va rămânea lucrul neisprăvit, și vor avea păcatu, și va rămânea judecata neisprăvită, și veĭ rămânea și dumneata păgubitu. Ce trebue dă

www.dacoromanica.ro

atăta vreame să să și sfărșască, că să miră și dă aicĭ, ce poat[e] fi atăta lungă judecată: cine aud, să miră; și să va duce veastea și pă la alte țărĭ și crăiĭ, dă lungime multă ce facu la un lucru bagdatelu, care o cumpanie neguțătorească o ar fi putut isprăvi în treĭ zile, iar cinstitul Sfat o ținu treĭ lunĭ și maĭ 4; care îșĭ sfărșăscu cineva și cheltuiala, și viiața, și le s'aŭ urăt și dă aicĭ tot scriindu-le. Care îm scrie jupăn Enache, să maĭ trimiță poruncă, dar Măriia Sa îm zice că aŭ trimis dăstule poruncĭ. Care aicĭ așteptă să le vie sfărșitul dá judecată, și apoĭ atunce să le maĭ dea poruncă, iar pă Pană să pue să răspunză. Că dintr'un început tot el aŭ tras pă jupăn Enache la judecățĭ, pecum știŭ și or mărturisi maĭ marĭ și micĭ. Și alta, el iaste un *șeghinleghĭ*[1], nu poate ca să găseaască vre o pricină cu Mihalcea, să zică că ar avea vre-o iștanție undeva; ce maĭ bine silițĭ ca, pănă nu ar veni Mihalache, că el mi să pare ca să aibă vre un dres dă căndu aŭ fost la Becĭu, și să nu răzvrăteaască judecata, și să o rădice și dă acíi, la altă parte. Ce numaĭ roagă-te și dă domnul județul, și le spune toat[e], și să-șĭ facă acĭastă pomană cu acelu ticălosul de bătrăn. Și n'aș socoti ca să facă altu bine maĭ mare pă acĭastă lume. Și știŭ că-ĭ va fi dă multu ajutoru la viiața cea dă vecĭ, și, făcăndu pomană ca să isprăvească la un felu, și luîndu și eŭ răspunsu, iar la dumneata și la Măriia Sa voĭ năzui. Care cu plecăcĭune închinăndu-mă, sărut cinstit[ă] măna Măriiĭ Sale, și la mine nu iaste încurcătură multă, numaĭ tărie să jure, ca să-m scoață areĭ banĭ dă la Pană, și va cunoaște Măriia Sa omeniia și mulțumita, înpreună și dumneata. Numaĭ sileaște dă toate căte mă rog, și Pană să nu vă înșale să fugă, că el acel găndu aŭ pus adăvărat. Numaĭ făr dă chizaș bun, aŭ arestu să nu fie. Mă rog, ca să aibu cinstit răspunsul ḍum[i]tale dă toate cu ce ne ar veni maĭ curăndu, aŭ cu poșta, ca să știŭ încătro oĭ pleca, că dăn zi în zi îm iaste răspunsul, ca să-m iasă negrești. Și, să să nu dea Dumnezeŭ, iar, maĭ rămăindu jup[ănului] Enache Popa Alexe ceva, ca să maĭ dea

[1] Sărac.

www.dacoromanica.ro

luĭ pac[e], și, dăndu-ĭ dreptatea, ca să-ĭ dea negoțul. Iar mă rog dumitale să protăștălueștĭ și să opreștĭ și acel negoțu tot pentru bani Țaniĭ, sora luĭ Pană Condoiane, care Dumnezeŭ aŭ miluitu și aŭ vrut să-m fie mie soție adevărată. Care cu multă plecăcĭune să roagă dumitale, puind și peceatea la acĭastă scrisoare care scriŭ dum[i]tal[e], ca să fie maĭ adăvărat[ă] și maĭ întărită și încredințat[ă] orĭunde o aĭ arăta dumneata. Și, cu acĭasta sfărșind, iar pă putearnicul Dumnezeŭ rog să fie dumitale pururea păzitoru dă toate ceale reale, 1728, Ghen[arie] 10 dni.

Dă la Sibiĭ.

Al dumitale de bine voitoru și încredințat priiaten:

Radul Drogoĭ Găleșăscul, negutătorul dăn Craiova.

Țana a luĭ Condoiane fată maĭ mică, dăcăt toțĭ fecĭoriĭ și fete a luĭ Condeiane.

[Pecete roșie, cu «K. S. K...[1]»]

Și mă rog dumitale, jupăne Morcoș, că să-m scoțĭ pariia dă la cărțile Mihalcĭĭ, care s'au găsit, și scriŭ păntru soră-sa Țana și păntru zapisul luĭ Ghizdaveț, cu o mie dă t[1]: să apucațĭ pă Pană, să-l puneț la jurămăntu, că-l va mărturisi că el au mărturisit la bola luĭ că, ce va avea, nu va mărturisi la duhovnicu, numaĭ la Pană și la Nedelco va mărturisi tot ce va avea el, adecă Mihalcia, și Nedelco le aŭ dat și banĭ. Ci mă tem, zapisul să nu fie la el.

16.

† Jupăne Nădelco. Săn[ă]tate-ț pohtim de la Dumnezeŭ. Cu scrisoarea nu-ț lungimu, făr cătŭ îț facem știre că aicea, înnaintea noastră aŭ mărturisit Pan[ă] fratele Mihalceĭ, dup[ă] ce aŭ vrut să-l pue la jurămăntŭ, pentru un zapis de leĭ o mie, că s[ă] află la măna dumitale, — ca s[ă] iaĭ bani de la jupănul Dumitru Ghisdaveț, de la Bucureștĭ. Care pentru acestŭ zapis aŭ venit înnaintea noastră jup[ă]nul Radul Drogoĭ Goleșescu, cumnatul jupănuluĭ Mihalceĭ, cu cărțŭ de la Măriia Sa Ghenărariul, protoștoluind și pohtindŭ ca s[ă] să pecetluiască bolta

[1] No. 718.

www.dacoromanica.ro

dumitale, păn veĭ aduce zapisul aicia în măna Sfatuluĭ şi să-ţu iaĭ baniĭ carele aĭ dat, tl. 100. De care noĭ nu ţ'am pohtit paguba ca s[ă]-ţŭ pecetŭluiască bolta. Ce iaat[ă] că-ţ scriemŭ, în cĭas ce veĭ luoa scrisoarea noastră, să cauţŭ cum maĭ curăndŭ să viĭ, să aducĭ zapisul, aŭ să-l trimiţ pă om de isprav[ă], să ni-l aduc[ă] aicea, să-ţŭ iaĭ baniĭ care i-aĭ datu împrumut, şi într'alt chip să nu facĭ, aŭ alte meşteşugurĭ, ca s[ă]-ţŭ pohteştĭ singur paguba. Că, ne ascultăndŭ de porănca ce-ţ facem şi nu veĭ aduce zapisul, bine să ştiĭ că-ţu va pecetlui şi bolta, şi veĭ avea şi altă nevoe şi pagub[ă] maĭ mare. Şi te fereaşte de gălcevĭ, nu le cumpăra singur cu banĭ, că şi Moarcăş procatorul ţ'aŭ zis ca s[ă] te fereştĭ, să nu iaĭ vre o scrisoare de ale Mihalceĭ şi n'aŭ băgat în sam[ă]. Care, de nu va veni zapisul păn —, bin[e] să ştiĭ că adevărat ţă s[ă] va pecetŭlui bolta. Şi, cătă pagub[ă] îţ va curge, nu veţ maĭ avea dereptat[e] ca s[ă]-ţŭ cauţĭ dup[ă] dereptate ce s'aŭ căzutŭ. Şi i-am făcutŭ datoriia, şi te înştiinţăm. Care veĭ ţănea şi scrisoarea noastră pentru credinţarea. Şi făr de zăbavă să avem răspunsul înpreun[ă] cu zapisul. Şi într'altŭ chip să nu facĭ. Şi Dumnezăŭ să-ţĭ fie de ajutor. De la Braşov, 1728, Ghen[arie] 14 d[n]i.

[Concept [1].]

17.

† 1728, F[e]v[ruarie] — dni. Precum să s[ă] ştie că m'am tocmit eŭ Radul Lobonţu cu Ştefanŭ, fratele Nedelcul, ca s[ă] mă duc cu neşte cărţĭ cu poruncă de la cinstitul Sfat la jupăn Nedelcul Agi Hristia la Bucureştĭ: de-l voĭ găsiĭ la Bucureştĭ, ca s[ă]-ĭ daŭ cărţile, bin[e], iar, de nu, să mă duc pe la Zimnicia, şi, de-l voĭ găsi şi acolò, bin[e], iar, de nu, să găsescŭ un neguţător şi să trimiţ cărţil[e] la Alvantahor [2], si să şezu la Zemnicia păn va veni cărţĭ şi răspuns de la jupăn Nedelcul, şi făr răspunsŭ să nu viŭ. Iar, de s'ar înt[ăm]pla ca s[ă] triac[ă] vria[me] mult[ă] şi, nevenind nicĭ-un răspuns de la

[1] N° 722.

[2] Arvanitochori.

www.dacoromanica.ro

jupăn Nedelcul, să iaŭ carte de la vameș de acolo, și să aduc răspunsŭ la cinstitul Sfat. Și tocmala mi-aŭ fost zloț 3 p[1], și mi-aŭ dat acum zloț 2, și, viind eŭ aicia, să-mĭ dia și ceialalțĭ. Iar, negăsindu-s[ă] neguțător de acolo, să trimit[ă] vameșiĭ om cu plat[ă] la jupăn Nedelcul, ca s[ă] aduc[ă] răspunsŭ. Și, pentru maĭ mar[e] credință, mi-am pus i diagetul maĭ jos, ca s[ă] creaz[ă] în tot locul și la fieștece judecat[ă]. Și am scris eŭ Todoran cu dzisa dumnialor, și săntŭ martor. Și, neștiind eŭ, Radul Brașovianul, carte, m'am rugat la Todoran, de mi-aŭ scris cu voia mia [1].

18.

Cu acĭastă scrisoare a mea adeverez care sănt maĭ jos iscălit căcĭ, de vreame ce iaste din fire lucru moarte, și nu iaste cu minune, precum gîndim oarecare, numaĭ iaste drept și sfănt fieștecine, și să-ș aducă aminte de moarte. Pentru acĭasta și eŭ ticălosul că, de vreame ce nădăjduescŭ cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ ca să călătorescŭ în cale unde am socotit, mi am adus aminte de moarte, și, vrănd ca să fac îndreptare la mine, că, de vreame ce sînt strein și neavănd unde să mergŭ, am mersŭ la bisearică, adică la iubitoriul de Dumnezeŭ și sfănt episcop, la al nostru moșneaș, chirie chir Misail [de Buzău], și am însemnat ca, ce-m[ĭ] va rămănea aicĭ, că, de vreame pecum am zis și maĭ sus, iaste călătoriia mea la loc departe, numaĭ, de mi să va întămpla moartea, îl las epitrop la mult-puțin ce-mĭ va rămînea aicĭ, ca la un doftor și chivernisitor sufletelor și trupurilor noastre. Carele însemnez pre anume ce-m rămăne: întăĭ, am marfă la Bucureștĭ de . . . sumă t[l] 3.700 și, aicĭ iaste marfă t[l] 1000 și 9 sute. Și acĭastă marfă care iaste la Bucureștĭ, și care iaste asupra luĭ Theodor, iaste socotită pecum aŭ fost cumpărată; carele iaste peste tot sumă 5.000 miĭ și 600 sute ban[ĭ] sănătoș. Și capete dintr'aciastă are parte fecĭorul luĭ Pogoianĭ t[l] 1000 și 200, și sînt datoriŭ la unchiŭ-mieŭ chir Nica t[l] 3.000 și cinzecĭ, iar patru

[1] La nº 722.

www.dacoromanica.ro

mii şi cinci sute, ban[i] ai mei. Numai las pe Ştefan fecioru la Bucureşti, ca să plătească lui chir Ion Log[o]f[ă]t, care iaste la Brâncoveanul, t[l] 500, dar pentru aceşti bani am lăsat marfa mea afară: mîrgăritar[e], mutcaluri 20 şi 6, mutcalul t[l] 10, şi o brăţare cu 40 de diiamanturi, de sumă t[l] 240. Cu aceştea voi plăti datoriia mea. Aşijdirea, am trei lăz cu haine şi cu arginturi, carele las pecetluite şi încuiate, cărţi de sumă t[l] 210, la Lipsca şi la Vineţie, cumpărate. Iaste şi aici, la Theodor, o ladă cu 2 dulăm[i] şi cu patru conteşă mahut, toate nuao: dulămile mă ţin pe mine căte t[l] 25. Şi, de mi să va întîmpla moarte, pe altul nu-l las, numai pe iubitoriul de D[umne]zeu sfăntul episcop, să facă cum va vrea. Numai den a patra parte să dea suroru-mea o parte den hainele meale, şi lui Caloian, şi la altă parte, unde va vrea, că sînt multe. Cărţile şi alelalte toate las epitrop care am zis mai sus, şi, pecum îl va lumină Sfăntul D[u]hŭ, aşa să facă. Aşijderea, sînt 10 bucăţ, postav pentru datorie sfăntului episcop, care sînt toate de la Radul Munteanul; care am zis feciorilor ce sînt la boltă, şi acestea nu sînt ale meale, ci să le ià, când va fi voia părinteluĭ. Toţ copii care sînt la prăvălie, sînt cu simbrie şi cu răvăşalele meale, care adeverează fieştecăruia simbriia luĭ. Aceastea adeverez şi hotărăscŭ de bună voia mea. Iar, de să va scula cineva din rudeniile mele şi din priiatinĭ, să stea în potrivă la acialea care le-am făcut şi le-am hotărît eŭ, să aibă blestemul Domnuluĭ Nostru Isus H[risto]s şi al tuturor Sf[i]nţilor, căcĭ eŭ cu sudoarea mea am căştigat şi de la nimin[i] nu mi aŭ rămas nimic, un ac, ci pecum am vrut, aşa am făcut. Iar, pentru bună adeverinţă, m'am iscălit, pecetluind cu pecetea mea, cum să veade. Fev[ruarie] 10 dni, 1734.

Adeverez şi mă făgăduescŭ.

[Neiscălit; copie.]

[V°:] Copie des Testamentes des Andra, welches er dem Bischoff aus Buszou gegeben: ist mir 1735, die 28 Augusti, übergeben worden [1].

[1] N° 725.

www.dacoromanica.ro

19.

Prea-cinstit și de bun neam și al nostru vecin de aproape, Măriia Ta Vel Județu, cu multă plecăciune și cu săn[ă]tate ne închinăm Mărieĭ Tale.

Prea-cinstită scrisoarea Mărieĭ Tale cu Petre, trimisul Mărieĭ Tale, cu plecăciune o am luat-o, și, toate căte ne scriĭ Măriia Ta, am înțeles. Pentru pricina luĭ Necolae văt[avul] de Țiganĭ, veĭ ști Măriia Ta că l-am adus de față aicĭ, fiind și omul Mării Tale, și l-am întrebat toat[e] cu amăruntul, și, pentru acel zapis care l-aŭ făcut Necolae aciĭ cu Ștefan, dovedind în zapis că s'ar fi înpăcat unul cu alt[ul], și, cine s'ar maĭ scula, să dea gloabă,—acel zapis căndu s'aŭ făcut, n'aŭ fost în știrea Mărieĭ Tale, ci numaĭ judiĭ aceia de Țiganĭ, țiind pă Nicolae la opreală, aŭ făcut zapisul, precum le-aŭ fost lor voia, după cum ne-am adevărat de la Necolae, aducăndu și mărturiĭ de față, fiind și omul Mărieĭ Tale. Că judiĭ aceia trebuia să facă acest fel de zapis, ca să nu să maĭ scole Nicolae, fiindcă l-aŭ prădat cu 37 de zloțĭ, pentru t[l] 10, care să oprise aĭ luĭ Ștefan, pentru pricina ca să aducă necovalna *(sic)*. De care lucru noĭ am scris atuncea cărțĭ la Măriile Voastre pentru dreptatea luĭ Nicolae, Și, aducăndu cărțile acĭĭ un Petco, le-aŭ dat la judiĭ aceia, și, ce le-aŭ făcut, nu știm, că la Măriia Voastră nu le-aŭ dat, și să cunoaște că aŭ umblat tot pentr' ascunsu și cu vicleșug, iar nu în știrea Mărielor Voastre. Decĭ Nicolae, trecăndu în țară cu vreame, aŭ găsit pe acel Ștefan Log[ofătul], și, fiind la Buc[u]reștĭ, aŭ mersu înnaintea dum[isale] Armașuluĭ celuĭ Mare, și s'aŭ judecat, și l-aŭ dat judecata și dreptatea ca să plătească, făcăndu-ĭ și zapis la măna luĭ Necolae, de plată, tot acolea de față, după cum l-am văzut și noĭ ș[i] omul dumitale. Iar, pentru prada care s'aŭ făcut luĭ Ștefan, nu s'aŭ făcut atuncĭ, ci pe urmă, fugăndu el cu o vară a luĭ, de acĭĭ din Brașov, și mergănd la Bucureșt[ĭ], vrănd să să cunune cu dănsa. [Pe margene: Aŭ maĭ luat Dumitru judele 2 tipsiĭ ale luĭ Nicolae, ci mă rog să le luați Măriia Ta, să să trimiță.] Și, aflănd dumnealuĭ Aga din păra Țiganilor care sănt acolo, iar nu, cum zice Ștefan, că din păra luĭ Nicolae îĭ s'ar fi

www.dacoromanica.ro

întămplat acea pradă, că pe acea vreame Nicolae nicï nu era în Bucureştï,—i-aŭ bătut şi le-aŭ luat acea gloabă, aflănd că este vară, şi nu dă pravila să o ià. După cum şi Măriia Voastră ştiţï că, vară fiind, nicï într'u[n] chip nu dă pravila să o ià, şi, aşa globindu-l, s'aŭ întorsu iarăşï acolea în Braşov, şi aŭ prepus pă Ion Stăngă, zicănd că pentru dănsul s'aŭ prădat. Ci la acïastă răŭ zice, ca un mincinos, că el s'aŭ prădat pentru blestemăţiia luï, iar nu pentru Stăngă; ci, de voa *(sic)* fi la opreală acel Ion, nu este cu dreptate, Măriia Ta, ca să şază la opreală pă bună dreptate, cu prepunerea luï Ştefan, că s'ar fi prădat pentru dănsul, că el, cum zicem, s'aŭ prădat pentru blestemăţiia luï, iar nu pentru Ion, şi pentru faptele cele necuvioase care le-aŭ făcut, după cum te veï adevăra şi Măriia Ta. Acïasta, şi iar rămănem

Aï Mărieï Tale plecaţï şi gata spre slujbă:

Costea Vam[eşul], Gheorghea Vam[eşul].

[V°:] Prea-cinstituluï şi de bun neam Mărieï Sale Vel Judeţu al cinstiteï cetăţï Braşovuluï, cu multă plecăciune să să dea, la Braşov.

[Pecete neagră, ruptă[1].]

---

[1] N° 729.

www.dacoromanica.ro

Anexe.

Fără legătură cu Braşovul, din întîmplare se păstrează în Archivele oraşuluĭ două acte interne româneştĭ, pe care le daŭ aicĭ, la sfîrşit:

I.

Adec[ă] noĭ care maĭ jos ne vom isc[ăli], încredinţăm cu zapisul nostru la măna jup[ănuluĭ] Diiculuĭ Moşoĭ precum să s[ă] ştie că, avănd la unchiul nostrul Mihaĭ jud[e]ţul Prisăcean[u] datorie cu zapis de aniĭ trecuţi, tl. 55, ban[ĭ] 40, adecă cinzăcĭ cincĭ, ban[i] 40 tocma, şi, nedăndu-ĭ ban[ĭ], aŭ stătutŭ multă vreame la mijloc, ş[i] întămplăndu-s[ă] de aŭ muritŭ toţ aĭ meĭ, ş[i] apucăndu-ne pe noĭ nepoţiĭ cu jud[e]cată, ca să-ĭ arătăm de ale luĭ ce i-aŭ rămas, noĭ am arătatŭ partea luĭ de moşie din Prisaca, şi, întrebăndu ne la jud[e]cată, la dumnealuĭ Banu Enacachie Hrisosculeos, i-am dat partea luĭ de moşie, de aŭ stăpănit-o mult[ă] vreame. Apoĭ ne-am înpăcĭnuitŭ de a noastră bun[ă] voe, de am dat capetele toate pe deplin. Dară, pentru dobăndă, ne-am aşezat de i-am dat, locul de vie înfundată, unde are dumnealuĭ, la dealul Prisaca; care loc iaste măsurat în lungŭ stănj[enĭ] 60 şi în latŭ stănj[enĭ] 45, dar, pentru stănj[enĭ] 20 lungul i latul 28, ce va avea cu Căloianu[1] egum[enul], de să va putea înpăca cu el, ş[i] aceĭ stănj[enĭ] să fie dup[ă] cum să va înpăca cu el, şi de cătră noĭ să fie totŭ aşa. Pentru aceaia i-am dat să aibă a ţinea dumnealuĭ şi copii dum[isale], nepoţ de strenepoţ căţ D[umne]zeŭ va dărui, moşie în veac nestrămutată, să nu fim slobozĭ a ne maĭ scula. Şi ne-aŭ dat zapisăle de datorie şi cartea dum[isale]

[1] De la Călinŭ.

www.dacoromanica.ro

Ban[u] Enache. Pentru aceaia ne-am împăcat de a noastră bun[ă] voe. Şi, când s'aŭ făcut acestŭ zapis, fost-aŭ mulţĭ oamen[i] mar[i], care maĭ jos să vor is[căli]. Ş[i] noĭ, pentru maĭ adev[ă]rat[ă] credinţa. ne-am is[călit] maĭ jos, puindu-le şi degetul, în loc de peceate, ca să s[ă] creaz[ă].

Eŭ Costandin Pisăn (!).

Vasile sin Ion Prisăcean adev[e]rez.

Pop Costandin mart[or].

Eŭ Preda Gărleştean[u] mart[or].

... dasc[al] scris, martor.

2.

«Adec[ă] eŭ Parthenie ermona[h], eg[u]menul de la sf[ăn]ta măn[ă]stire de aicĭ, den oraş den Buc[u]reştĭ, unde iaste hramul Sf[ăn]ta Troiţă, înpreună cu tot săborul sf[i]nţiĭ măn[ă]stiri», arată luĭ «pan Costandin Cior[o]gărleanul, V[e]l Slugear», că, «fiindu dumnealuĭ Oprea V[e]l Şătrar, cu rănduiala haracĭ[u]luĭ, ispravnic şi strângător de baniĭ aceştea la toat[e] breasle[e] ot sud El[hov], încă anţărtu, şi fiind Radul cu fraţ[ii] luĭ, Caloian, i Paraschiva, i Stan şi Mihăilă, fecĭ[o]riĭ luĭ Stan copilul, de la Terceaniĭ dupre Mostişte, la slujbă la sutaş, cu suma lor de bir ug[hĭ] 100, şi, eşindu-le lor birul de la Vistiirie ban[i] de haracĭ, şi neavându eĭ baniĭ atunce să ĭ dea, precum aŭ dat şi alţĭ sluj[i]torĭ, le-aŭ fostu pus Oprea V[e]l Şătrar zi dup[ă] zi, ca să-ş aducă eĭ baniĭ lor aicĭ la Vistiirie, şi, istovindu-s[ă] toate breasle[e] de baniĭ lor de haracĭ, iar Radul cu fraţiĭ luĭ, Caloian, şi Paraschiva, i Stan şi Mihăilă, fecĭ[o]riĭ luĭ Stan copilul, eĭ baniĭ ce le-aŭ făcut birul lor, n'aŭ avut să dea, şi, avându Oprea Şătrariul străn-soare de la Vistiire *(sic)*, pentru istovul acestor ban[i], aŭ fostu venit Oprea Şătrariul înpreună cu aceştĭ sluj[i]torĭ ce scriŭ maĭ sus, de aŭ zălojăt lat *(sic)* den partea lor de moşie, de acol[o] de la Tărceanĭ, stănjăn[i] 570, de priste tot hotarul, dereptu t[1] 165, şi cu aceştĭ ban[ĭ] s'aŭ plătit eĭ de

[1] N° 747.

www.dacoromanica.ro

baniĭ lor de haracĭ, şi iar cu zi, de nu ne va da baniĭ la zi, să fie acĭastă moşie stăt[ă]toare; şi de atunce păn acum aŭ trecut 2 anĭ.» Se vinde Ciorogîrleanuluĭ. «M[e]s[i]ţa Fev[ruarie] 5 dni, vl' 7201 [1693].»

Marturĭ: Παρθένιος ἡγούμενος τοῦ Ῥάντουλα Βοηβόντα βεβαιόνω τὰ ἄνοθεν.

Şerban V[e]l Vistiar, mărturie.

Oprea V[e]l Şătrar, mart[ur].

† Radul Log[o]f[ă]t Greceanul, măr[u]rie [1].

[1] N° 648.

www.dacoromanica.ro

TABLA NUMELOR GEOGRAFICE ŞI ISTORICE

A

Adrianopol, 14, 17, 20, 54.
Akkerman (convenţia de la), 247.
Alba-Iulia, 176 (3), 177 (5).
Albanesĭ, 416 şi urm.
Alep (Pavel de), 201 (6).
Alexandru-Aldea (Domn muntean), 231.
Andronie (Vornic muntean), 175 (2).
Antiohia (patriarchul Macarie de, 201 (6).
Antonie-Vodă (Domn muntean), 116, 356, 373 (11).
Apaffy (Mihaĭ I-iŭ), 117, 155 (9), 235. (al II-lea), 117.
Apaţa, 114, 342, 345.
Ardeal, 167 (21), 341 (23), 365. (guvernator), 372. (episcopie şi episcopĭ romînĭ), 267, 344. V. şi Teofil.
Argeş (oraş), 5. (mănăstire). 91. (episcopul Ilarion de), 245-6. (episcopul Iosif), 244.
Armenĭ, 89-90 (2), 323-4 (2), 337, 400 (4). (din Galiţia şi turceştĭ), 394.
Arnăuţĭ, 248.
Aron-Vodă (şi mănăstirea luĭ), 315.
Arvanitochori, 421-2 (17).
Asanĭ (Cămărăşul), 409-10 (11).
Asia-Mică, 52.
Austria, 361-2.

B

Bacău (judeţ), 355, 359. (pîrcălabi), 120.
Bacîfalău (sat), 114.
Badica Voevod (Radu), 230.
Bălăceanu (familia), 233-4, 239-40, 246.
Băleanu (Constantin), 375. (Gherghe), 154-5 (8), 159 (12), 160-1 (14), 298, 303-4 (7).
Bălenĭ (sat), 304 (7).
Balş (Tudorachi şi soţia luĭ), 240.
Banat (Camera—uluĭ), 334 (14).
Bánffy (Gheorghe), 235.
Barbuluĭ (Reda-moşie), 240.
Barcsai (Acaţiu), 56 (1) şi n. 2, 84 n. 1, 293 şi urm.
Basarab (-Vodă, cel Bătrîn), 11, 230-1. 313. (-Vodă, cel Tînăr), 88, 231.
Băteanĭ (sat), 208 (14).
Báthory (Gavril, principe al Ardealuluĭ), 286 şi urm., 315.
Báthory (Ioan), 289 (7).
Beldy (familie), 123 (1).
Berca (mănăstire), 164 (18).
Berindeştĭ (sat), 124 (2).
Berivoescul (munte), 151-2 (6), 158, 160 (13).
Berivoeştĭ (sat), 156 (10), 181 (10).

www.dacoromanica.ro

Besembav (sat), 235.
Bethlen (Gavril), 117.
Bialis (căpitanul Francisc), 234-5, 250-1 (1-2), 279-80 (3-4).
Bibescu (Gheorghe-Vodă), 249.
Bîrsanĭ (păstorĭ), 46, 355 şi urm.
Bistriţa (din Ardeal), 324 (3), 343.
Bitfalăŭ (sat), 172 (26).
Bod (sat), 343, 351 (7).
Bogdan Orbul (Domn al Moldovei), 145-6.
Boiar (István), 109, 195 (1).
Bosnia, 17, 19, 20.
Boţulescu (Vlad), 238.
Boul (Dumitraşco), 30-1 (2).
Brăila, 7-10.
Bran (cetate), 4, 9-10 şi 9 n. 2, 11, 50-1 (1), 114 şi n. 1, 137, 150 (5), 201 (16), 222 (2), 225-6 (6), 288-9 (5-6). (colibaşiĭ din), 344.
Braşov (Tîrgul Grîului), 335-6 (16). (biserica Sf. Treime), 246-7, 265. 267-8 (17: şi preotul Teodosie), 322. (fălnogĭ), 39-40 (8: Andreiaş), 68, 171, 251 (2), 260, 411, 413 (14).
Braşov (judeţĭ aĭ -ului):
Bengner (Hannes), 283 4 (1). Draut (Gheorghe), 49 (4), 259-60 (10-1), 326 (6), 328 (9), 414. Draut (Ioan), 286-7 (3), 288-9 (5). Filstich (Ştefan), 201-2 (7), 204, 262-4 (14-5), 350-1 (6). Goldschmidt (Eötvös; Mihaĭ), 29-30 (1), 46-9 (1-3), 51-2 (2), 56-7 (1), 58 şi urm., 79 (1), 92-3 (1-2) şi urm. 79 (1), 92-3 (1-2) şi urm., 108-9, 109-10 (1-4), 112 (5), 122 şi urm, 131-2 (9), 146 şi urm., 174 şi urm., 194-5 (1), 217, 220-1 (1), 290-1 (80), 292 şi urm., 299 şi urm., 309-10 (14), 362-3 (1-2). Hirschel (Cristofor), 94 (3), 179 (8). Hirschel (Luca), 198 (4), 295-6, 302 şi urm. Jekelius (Gheorghe), 33-4 (4), 34 şi urm. (5), 37 (6), 39-40 (8), 67-8 (13-4), 69-70 (14), 71-5 (15-7), 76 şi urm., 84 şi urm., 96 şi urm., 140 (17-8), 166 şi urm., 171-2 (25), 197 (3), 198 şi urm., 254-5 (6-7), 280 (4), 325 şi urm., 369-70 (8), 400-1 (4), 405-6 (8). Klosius, 376 şi urm. Mangesius (Hannes), 60 (7), 61 şi urm., 80-1 (2), 133 şi urm., 161-2 (15) şi urm., 185 şi urm., 195-6 (2), 205-6 (11), 278-9 (2), 297 şi urm., 304 şi urm., 366-7 (5), 369 (7), 397 şi urm. Reiter (Andreiaş), 66-7 (12), 67-8 (13), 169-70 (23-4), 171, 250-1 (1), 252-3 (3-5), 370-1 (9), 402-3 (6). Sauler (Barteş), 86 şi urm., 102 şi urm., 172-4 (26), 259-61 (11-2), 348 (3). Zivolt, 382 (13). (judeceasa Catrina), 47-8 (2), 52, 110-1 (3), 131 (9 ?), 292-3 (10), 302. (judeceasa Marghita), 57 (3).
Braşov (generalĭ-comandanţĭ), 36 (Kriegbaum), 55, 66-7 (12), 217-8 (23: Stentsch), 226 (7), 242 (Eichholz), 319, 420 (16).
Braşov (revisorat), 269 şi urm. («procatorĭ»), 42 (10), 416 şi urm., 421 (16).
Braşov (Franciscanĭ), 320 n. 3.
Braşov (ţehurĭ), 75, 99-100 (7).
Braşov (Grecĭ şi Bulgarĭ din), 21, 77 (18) 246. V. şi Şcheĭ. (Compania lor), 53-4 (2), 397, 419.
Braşov (negoţul în veacul al XIV-lea), 10-1. (al XV-lea), 12. (al XVII-lea), 13-4. (al XVIII-lea), 16 şi urm. (al XIX-lea), 21 şi urm.
Braşovenĭ (negustorĭ; breaslă), 393 şi urm. V. şi Bucureştĭ (Braşovenĭ din).
Breaza (sat), 224-5 (5) 244, 357, 374.
«Bricĭca» (localitate), 22.

www.dacoromanica.ro

Brîncoveanu (Constantin-Vodă), 13-4, 28-9, 32 şi urm., 42 şi urm., 50 (1), 51-2 (2), 60 şi urm., 81 (4), 82-3 (5), 84-5, 86-7 (4), 91, 116, 118, 120, 133 şi urm , 142-3, 161 şi urm., 168, 169-70 şi urm. (23), 190 şi urm., 197 şi urm., 201 şi urm. (7), 205 şi urm., 211, 212-3 (18), 234 şi urm , 250 şi urm., 298, 306 şi urm , 316-7, 325 şi urm., 334-5 (15), 349-50 (5), 357, 364 şi urm., 373 (1ŭ), 395-6, 400 şi urm., 405 şi urm. (Doamna luĭ, Marica), 237, 261-3 (13-4).

Brîncoveanu (Constantin, nepotul de fiŭ al Domnuluĭ), 423 (Grigore şi o soră a luĭ), 246-7. (Manolachi şi soţia), 240-1, 246-7, 265. (Nicolae şi soţiile luĭ), 240-1, 243. (Preda), 235.

Brîncoveanu (casele luĭ Constantin-Vodă în Braşov şi Şcheĭ), 34 (4), 35-6 (5), 37 (6), 75, 77 (18), 99-100 (7), 101, 105-6 (12), 234 şi urm., 250 şi urm , 275 şi urm.

Brünn, 12, 25, 28.

Brusa, 14, 17, 21.

Bucecĭŭ (munte), 356, 374.

Bucov, 265.

Bucureştĭ, 12, 33-4 (2), 55, 81 (4), 88-9 (1), 113 (7), 136, 215 (20), 227 (9), 243 4, 266, 270 (20), 273-4 n. 1, 304 (7), 328 (10), 332, 375, 382 (13). 388 (22 , 394, 396 (2), 398, 401 (5), 404, 408, 415, 417, 421-3 (17-8). (biserica Radu-Vodă), 427-8 (2). (Braşoveniĭ din), 65, 89 (2), 159 (12), 160-1 (14), 192-3 (20-1). (staroste de negustorĭ), 60. (judecata negustorilor), 136, 177 (5). (şcoala grecească), 246.

Buda (Vizirul de), 293 şi urm.

Buda şi Pesta, 321.

Budila (sat), 238.

Bulgaria şi Bulgarĭ, 7, 119, 312.

Buzăŭ (oraş), 4, 46, 115. (judeţ), 238. (pas), 115. (rîŭ), 8. (episcopĭ: Costandie), 246. (Misail), 422-3 (18).

C

Cacaleţul-Vechiŭ (moşie), 240.

Căldăruşanĭ (mănăstire), 122-3 (1).

Callimachi (Ioan-Vodă), 21 n. 1.

Căluiŭ (sat), 420.

Cantacuzino (familie), 233, 294, 316-7. (Constantin Postelnicul şi aĭ săĭ), 23. (Constantin Stolnicul), 135 (13), 142, 366-7 (5), 368 (6), 406 (9), 408. (Gheorghe-Vodă), 87, 231, 233, 236, 278-9 (2). (Maria Doamna), 233-4. (Mihaĭ Spătarul), 135-6 (13), 142, 187-8 (16), 238-9, 277, 299, 307 (10), 368 (6), 407-9 (10). (fiul), 238-9. (Şerban-Vodă), 116, 295-6, 356. (Şerban Vornicul), 406-7 (9). (Ştefan-Vodă şi familia luĭ), 237-9. (Toma), 113 (7), 259-61 (11).

Cantemir (Constantin principele), 318, 336 (16). (Dimitrie-Vodă), 196.

Căpitanĭ: Mustaţă, 218-9. (24). (Pantazi), 413-5. (Sinapu), 219 (24).

Capuchehăĭ, 337.

Carageà (Ioan-Vodă), 247-8.

Carol al VI-lea (Împărat), 311.

Caşin (sat), 360. (mănăstire). 361.

Catargiu (Necula), 92 n. 1, 92-3 (2).

Cazacĭ, 84 n. 1, 292 (9).

Ceauşul (Husein), 286-8 (3-4).

Cercel (Petru-Vodă), 313, 315.

Cernat (sat), 114.

Cernăteştĭ (deal), 336 (17).

www.dacoromanica.ro

Cernavoda, 329.
Cetatea-Albă, 8.
Cetăţuia (mănăstire), 91.
Chiaro (del), 29.
Chilia, 8.
Chioajde (sat), 172 (26).
Chios, 20-1.
Chiprovicenĭ (negustorĭ), 394, 400.
Cîmpina, 11, 71, 150 (5) şi urm., 244, 357, 396 (4), 374, 396, 408, 410-1, 416 (15). (ispravnicĭ), 66-7 (12). (Luca Logofătul din), 125 (3)
Cîmpulung, 9, 32, 39-41 (8-9), 46, 160 (13), 165 (19), 169 (23), 178 (7), 189, 199-200 (15), 317, 399 (3). (mănăstirea; egumenul Dionisie), 29-30 (1). (egumenul Melchisedec), 129-31 (7-8). (călugărĭ), 399 (3), (judeţul Radu), 39-40 (8). (Stanciul), 198-200 (5). (pîrgarĭ), 184 (13). (ispravnicĭ), 159-61 (12-4), 194. (Hrizea Logofăt, ispravnic de), 188-9 (17). (preot), 171. (negustorĭ), 21. (Neacşul Lupa din), 282, 283-4 (1). (băcanĭ), 39 (8).
Ciorogîrleanu (Constantin), 427-8 (2).
Cluj, 11, 281, 293-4 (11) 324 (3), 341 (23).
Codlea (sat), 26, 28, 114, 304 (7), 354 (10).
Colintina (sat), 244.
Colonia, 10.
Comăneştĭ (sat), 120.
Comarnic (sat), 244, 357, 374, 396.
Comisul Radu, 300-1 (3). Stoian, 234, 236, 255 (7: şi fiul, Istrati). Teodorachi, 225-6 (6-7).
Condoiani (familie), 416 şi urm. (15).
Constantin-Vodă Basarab, 112 (5) 116, 298.
Constantinopol, 7, 14-5, 17-8, 20-1, 54, 237, 284 (1), 299-300 (2), 320, 337-8 (18-9). (ambasadorul german la), 192 (20). (oĭ pentru), 357, 361, 364-6 (4: şi Casap-Başa). (Casap-Başa), 377 (13).
Corbea (David), 235, 237, 250 (1), 318-9, 325-6 (5), 403-5 (7). (Ioan), 235, 317, 325-6 (5). (Teodor), 235, 280 (4), 318-9.
Coresi (tipograf), 314.
Corfeştĭ (Stanciul), 44-6 (2).
Corfu, 17, 21.
Corvinul (Ioan), 13, 230.
Cotmeana (mănăstire), 91.
Cotnarĭ, 30 (2), 239.
Cozia (mănăstire), 6 n. 2, 91.
Cozliceanu (familie), 241 n. 3.
Cracovia, 5 6.
Craiova, 299, 420 (15). (judeţul Ioan Rante), 309 (13).
Creţulescu (Iordachi şi Mateĭ), 375.
Crimea, 291 (9).
Crîstian (sat), 3, 114,
Crizbav (sat), 114, 342, 346.
Cruşedol (episcopul Nicanor de), 352-3 (8).
Csáky (Ladislau), 196.
Cupariul (Radu), 199-200 (5). (Stamati), 291-3 (9).
Curuţĭ, 32 şi n. 1, 118, 321.
Cuza (Alexandru Ioan I-iu), 249-50.
Cuzneştĭ, 44 şi urm. (2).
Czako (Gheorghe), 32, 33-4 (3-4), 36, 73, 77 (18), 103, 113 (7), 308 (12), 369-70 (8), 408, 412-3 (13).

D

Dan al II-lea, 11-3, 145.
Dan (pretendentul), 230.
Danzig, 64, 90. (clopotarĭ din), 91.
Debreţin, 91.

www.dacoromanica.ro

Dietrich (Gheorghe, din Braşov), 236-7, 258-60 (10-1).
Diicul (Spătar şi Agă), 46-7 (1), 123-4 (2), 220-1 (1).
Dîmboviţa (judeţ), 115.
Dosofteĭ (Psaltirea în versurĭ), 157.
Drăghicĭ (Spătarul), 62, 63-4 (10), 80-1 (2), 81-2 (4), 366 (4).
Dragomir (Vornicul), 108, 110 (2), 176-7 (3-5).
Dragoslave, 10-1, 55, 76, 122, 133 (11), 137-9, 141 (18), 147-8 (3), 153-4 (7), 167 (21), 168, 202 (7), 205-6 (11-2). (pîrcălabĭ), 50-1 (1), 138, 154 (7). (preoţiĭ şi bătrînĭ), 154 (7), 168. (vameşĭ), 209 şi urm.
Duca-Vodă, 91, 116, 154-5 (8-9), 156 (10), 157-9, 356, 363 (3) şi urm.
Duca (Neofit, dascăl), 265.
Dudescu (familia), 240, 335 (15), 389-90 (22-3)
Dunăre, 9, 10, 283-4 (1), 396. (navigaţia pe), 397.

E

Egipt, 52.
Eliad (Rădulescu; Ioan), 249.
Elina (Doamna luĭ Mateĭ Basarab), 109, 110-1 (3).
Enyedi (Ştefan), 345.
Eperies, 23.
Eustatievicĭ (Dimitrie), 318.
Evreĭ, 388-90 (22-3), 394, 400 (4).

F

Făgăraş, 8-9, 23, 229-30. (Campania din), 319.
Fălciiŭ (beşleaga din), 362.
Fălcoianu (familia), 241 n. 3.
Feldioara, 4, 230, 343, 351 (7).
Ferdinand (rege al Ungarieĭ), 314.
Filipescu (Constantin Căpitanul), 304-6 (8). (alt Constantin), 243. (Dumitraşco), 182-4 (11-2). (Mateĭ), 141-4 (19). (Pană al II-lea), 240. (Rada şi fiiĭ eĭ), 299, 304-6 (8).
Filipeştĭ (tîrg), 211 (16).
Filipopol, 323-4 (2).
Flocĭ (oraş), 8, 314.
Focşanĭ, 199, 361.
Fotinò (Dionisie), 243-4.
Franţa, 19, 24, 26, 28.
Fronius (familie), 40 (9), 241.

G

Galaţĭ, 8, 361, 397.
Găleşescul (Radu Drăgoiu), 329, 420 şi urm. (5-6).
Gheorghe Ştefan-Vodă, 299, 309-10 (14).
Ghica (familia), 241 n. 3. (Alexandru Scarlat-Vodă), 192, (20). (Grigoraşcu-Vodă), 116. (Grigore Mateĭ-Vodă, şi fiiĭ), 357-8, 376 şi urm. (Grigore Dimitrie-Vodă), 246. (Scarlat-Vodă), 396. (generalul Costachi), 246, 265-6. (Dumitrachi Banul), 244. (Mihaĭ Scarlat beizadeà), 248-9. (Scarlat, boier), 243.
Ghimbav, 172 (25).
Ghiorma (Banul), 298, 301-2 (4).
Gîanlĭ (Costa), 322.
Gilău, 281.

www.dacoromanica.ro

Gîrlişteanu (familie), 427 (1).
Giurgiu, 7, 54, 192 (20). 340 (21).
Golescu (Radu Comisul), 38 (7), 96-7 (5), 167 9 (21-2), 196-7 (şi familia sa).
Grădişteanu (Bunea), 185. (Gheorghe, fiul luĭ), 298, 303 (6). (Vîlcul), 159 (12), 160-1 (14).
Graf (familie din Braşov), 40-1 (9).
Graz, 12, 320.
Greceanu (Radu), 428. (Şerban), 86 (3), 428.
Grecĭ, 257. (negustorĭ), 199-200 (5).
Gulianò (familia), 241 n. 3. (Toma), 216-7 (21).

H

Hakenau (Agent austriac la Bucureştĭ), 274 n. 1.
Harar (ţară), 19.
Haţeg, 5, 9, 233 n. 1.
Heineccius (filosof), 246.
Hennig (Andreiaş, din Braşov), 324-5 (4).
Herbert (Samuil), 216-7 (21), 333, 376 (12).
Herrmann (Mihaĭ, din Braşov). 151-3 (6), 154-6 (8-9), 157-9 (11-2), 159-61 (13-4), 290-1 (80), 363-4 (3).
Himesch (din Braşov), 16.
Hirscher (Luca, din Braşov), 198 (4)
Horez (mănăstire). 234.
Horia, 346.
Horváth (Gheorghe), 287 (3)
Hrisoscoleŭ (Banul Ienachı), 426-7 (1).
Hriza (Vistier şi Vornic), 159 (12), 160-1 (14), 179-80 (8).
Huşĭ (episcopĭ de). 362.

I

Ialomiţa (rîŭ), 8 şi n. 1, 225 (5).
Ianovicĭ (Teodor), 94 (3).
Iaşĭ, 83 (6), 92-4 (1-2), 111 (4), 297-8, 330 (1), 341 (22), 396-7.
Ibaşfalăŭ (sat), 235.
Iemen, 17.
Ienachi (Ilie, Stolnic), 298.
Ienişer, 17, 21.
Ierusalim (Dosofteĭ, patriarh de), 136.
Ilfov (judeţ), 422 (2)
Ilie (Medelnicerul), 159 (11).
Iosif al II-lea (Împărat), 241-2, 321-2.
Ipsilanti (Alexandru-Vodă), 192-3 (21), 242-3 (şi fiiĭ), 359, 396. (Constantin-Vodă), 245.
Isac (Logofăt moldovean), 145-6.
Italia, 20, 238.

K

Kalnoky (Petru, şef de Curuţĭ), 32.
Katzendorf (Caţa), 222 (2).
Kemény (Ioan, principe al Ardealuluĭ), 117.

L

Laico-Vodă (Domn muntean), 8 şi urm., 114.
Laiotă (sau Leaotă; muntele luĭ), 356, 374.

www.dacoromanica.ro

Lambrinò (Manolachi şi soţia sa), 234.
Lăpuşneanu (Alexandru-Vodă), 108.
Lemberg, 5-6, 145-6.
Leurdeanu (Stroe), 294-5.
Linz, 12.
Lipsca, 20, 423. (-anĭ), 329.
Lobonţĭ, 118.
Louvain, 10.
Ludovic-cel-Mare (rege al Ungarieĭ), 9 şi n. 1, 114 n. 1.
Lupu (Gavrıl Hatmanul), 92 (1), 93. (Maria, fiica luĭ Vasile-Vodă), 79 n. 2 93 şi n. 1. (Vasile-Vodă), 56 (1) şi n. 2, 90-1, 95 (4), 111 (4).

M

Maghiaroglu (Alì-Paşa), 286 şi urm.
Mai (Gheorghe, din Braşov), 35, 69 (13), 87, 98, 101, 102-3 (9-11).
Manu (Apostolo), 73. 74 (17), 76, 78 (19), 237, 308 (12). (soţia şi fiul), 237, 239-40, 264.
Marcăşuluĭ (pădurea), 227 (8).
Mărginenĭ (mănăstire), 190 (18).
Maria-Teresa (împărătească), 227 (8).
Mateĭ Basarab, 57 şi urm., 88-9 (1), 108, 110-1 (2-3), 116-7, 119, 122 şi urm., 146 (1), 147 şi urm., 174 şi urm., 195 (1), 217 (22), 233, 257, 298 şi urm., 316, 355, 362-3 (1-2).
Mavrocordat (Constantin-Vodă), 216, 358, 361, 374, 376 (12). (reforma luĭ), 193.
Mavrocordat (Ioan Alexandru-Vodă), 356.
Mavrocordat (Nicolae - Vodă), 356, 373-5 (11), 394.
Mavrocordat (Scarlat, fratele precedentuluĭ, şi soţia luĭ, Ilinca), 65 şi n. 1.
Mavrogheni (Nicolae-Vodă), 241, 243.
Mega-Spileon (mănăstire), 267.
Mehemed-beg (de Nicopol), 233, 284 (1).
Melenic (localitate), 18.
Merişanu (Barbu), 375.
Micşuneştĭ (sat în jud. Ilfov), 316.
Mihail-Vodă (fiul luĭ Mircea), 11, 145.
Mihaĭ-Vodă Viteazul, 116, 119, 314-5.
Mihalce (Stolnicul), 164 (18).
Mihalcea (negustor), 112 (6).
Mihalogli (familia), 245.
Mihnea-cel-Răŭ, 91, 232.
Mikes (contele Mihaĭ), 238-9.
Mîndra (?; sat), 354 (10).
Mircea-cel-Bătrîn, 6 n. 2, 9-10 şi 9 n. 2, 10, 13, 118-9, 145, 229, 312.
Mircea-Vodă Ciobanul, 232, 313-4.
Mitropoliţĭ muntenĭ, 245, 266-7, 273-4 n. 1. Dionisie Lupu, 245-6, 265, 272-4. (Logofătul Mitropolieĭ), 270-1 (20) şi 271 n. 1. Dosofteĭ Filitis, 246-7. Nectarie, 247-8, 266 şi urm. Teodosie, 186-8 (15-6), 316, 412-3 (13).
Moise-Vodă, 230-1.
Moldova, 56, 184 (13), 229, 359 şi urm.
Molnar (Pavel), 345.
Moruzi (familie), 241 n. 3. (Constantin-Vodă şi fratele, Alexandru), 243.
Moscova, 318.
Mosul, 21.
Movilă (Ieremia-Vodă), 3 n. 1, 120
Muscel (judeţ), 34 (4), 115.

www.dacoromanica.ro

N

Naláczy (Andreĭ), 254 (6).
Neagoe Basarab. 11, 90-1, 232, 313, 236, 256-8 (9).
Nicolae-Vodă (Pătrașcu), 315—6.
Negoiță Comisul, 150-1 (5).
Nica Hogea (din Brașov), 35-6 (5),
Nicopol, 53 (1), 175-7 (3-4), 177, 283 (1), 324 (2).

O

Ocna (din Moldova), 417. Cămărașĭ: Dumitrașco Boul, 30-1 (2), Gherghe, 94-5 (3). Iane, 94-5 (3), 83 (6). Ienachi, 56-7 (1). Miron, 30-1 (2), 95-6 (4) Stan, 79 (1) și n.
Ocna (din Ardeal), 192 (20).
Olanda, 17, 19, 20.
Olbav (sat), 184 (13).
Oltenia, 9.
Oprișanĭ, 120.
Oradea-Mare, 11, 290 (8).
Orghidan (Brașovean), 26.
Orlea (sat), 415.
Oșorheiŭ, 292-3 10).

P

Păharnicul Gheorghe, 92 (1), 93.
Papa Sachelarie (Serdarul Nicolae), 273-4.
Pavay (Tamaș, vameș), 150 (4).
Pazvangiĭ, 243-4.
Pazvantoglu, 397.
Pecenegĭ și Cumanĭ, 4.
Pernambuco, 18, 20, 22.
Perșĭ, 6 n. 2.
Petersburg, 335-6 (16).
Petrașcu-cel-Bun, 232, 282.
Petru-Vodă Șchiopul, 84.
Piatra Craiuluĭ, 244.
Pietroșița (sat), 175 (2).
Piscurĭ (sat), 208-9 (14).
Pitarul Nicolae, 267, 268-9 (18).
Piteștĭ, 38-9 (7), 394. (județul din), 415. (vin de), 28, 37 (6).
Ploieștĭ, 320.
Pogoiani (familie), 422 (18).
Pogoniana (Dionisie episcop de), 265.
Poiana (sat), 244.
Poiana Măruluĭ, 235, 247, 249-50 (5), 254 (6).
Polonia, 53 (1), 236, 323 (1). (regele Augustŭ), 296 și urm.
Popescu (Radu, cronicar), 375.
Prahova (județ), 34 (4), 115. (ispravnicĭ de), 216 și urm.
Prahova (rîŭ), 8. (plaiŭ), 242-3.
Prahova (drum), 29, 182 (11).
Prahovenĭ (cărăușĭ), 22, 396.
Preda Vel Spătar și Vel Vornic, 123-4 (2), 220-1 (1).
Predeal, 4, 66 (12), 115.
Prejmer, 114, 351 (7).
Prisaca (deal), 426.
Purcărenĭ, 114, 122-3 (1).
Putna (județ), 359.

R

Răcoasa (sat), 360.
Racoviță (familia), 246 n. 4. (Constantin-Vodă), 358-9, 382-5 (18), 392. (Mihaĭ-Vodă), 358. (Ștefan-Vodă), 358-9, 391-3 (25).

www.dacoromanica.ro

Rácz (István), 151-3 (6-7), 154 (8), 155-6 (9-10), 157, 159, 160 (13).
Radila (munte), 190 (18).
Radu-Vodă Praznaglava, 11, 145.
Radu-cel-Mare, 91.
Radu de la Afumaţi (şi Doamna), 230, 232.
Radu Paisie, 231.
Radu Iliaş, 231.
Radu Şerban, 285, 314.
Radu Mihnea, 116, 283, 284-6 2), 315.
Radu Leon, 116, 294.
Radu Vel Agă, 51-2 (2), 127-9 (6), 146-7 (1).
Radu Vel Comis, 150-1 (5), 363 (2). (altul), 197-8 (4).
Radu Cupariul. 184 (13), 195.
Radu Vel Logofăt, 159 (11).
Răghinişte, 54.
Raicevich (Agent austriac), 362.
Rákóczy I-iŭ, 57 (2), 117, 119, 126, 127 (5), 128, 176 (3), 177.
Rákóczy al II-lea, 117, 149, 150 (4), 292 şi urm.
Rákóczy (Francisc), 118, 239.
Rákos, 26, 28.
Rall (de), 243.
Ramadan (Dumitrachi), 375.
Recea (moşie), 238-9.
Reichenberg, 24, 28.
Riga, 322.
Rîmnic (episcopi), 266, 344, 352 (Climent), 332-3.
Rîmnicul-Sărat (judeţ), 238.
Rîşnov, 3, 11, 21, 114 şi n. 2, 132-3 (10), 147 (2), 149, 178 (7), 342, 351 (7).
Rodna, 90.
Rucăr, 4, 10-1, 48 (2), 55, 68, 72 (16), 76, 80 (2), 84, 107 (13), 109, 114 n.1, 115, 119, 122, 133-4 (11-2), 137, 139, 141 (18), 151-4 (6-7), 154-6 (8-10), 162-4 (16-7), 167 (21), 168, 178 (7), 195-6 (2), 202 (7), 204, 205-6 (11-2), 208-9 (14), 210 (1). (pîrcălabi), 50-1 (11), 154 (7), 161 (15-6), 191, 203 (8), 204, 205. (110), 208-9 (13-4). (preoţi), 154 (7), 159-60 (13), 168. (Căpitanul Vasile din), 200-1. (bătrîni), 154 (7), 159-60 (13).
Rucăr (în Ţara Făgăraşului), 119.
Rudca (Aga), 127 (5).
Rumelia, 14, 19.
Ruşava, 290 (8).
Ruset (Iordachi Postelnicul), 158-9 (11-2), 160-1 (14). (Luxandra şi mama ei), 233-4. (Nicolae, soţia întăia şi a doua; fetele), 234, 239, 375.

S

Săcele, 3, 26, 142, 379 (15).
Sadova (Iosif, egumen de), 274 şi n. 1.
Safta (Doamna lui Gheorghe Ştefan), 292-3 (10).
Sălăgeanu (Constantin), 291-2 (9).
Salonic, 20.
Sănătescul (Radu Cămăraş), 41-2 (10).
Şăpun (Andreiaş), 304.
Saşi, 4 şi urm., 22, 54, 169 (23), 171, 172-3 (26), 297, 323 (1), 332, 395, 401 (4).
Satulung (din Şepte-Sate), 114, 135-6 (13). 138, 351 (7). (preotul din), 186-8 (15-6).
Saxonia, 320.
Şcheia, 3 n. 1.
Şcheii (Braşovului), 3, 54-5, 77 (18), 161-2 (15), 171-2 (25), 202 (7), 281, 311 şi urm., 317, 319 şi

www.dacoromanica.ro

urm., 369-70 (9), 373-5 (11), 399 (3), 402, 406-7 (9). (biserica Sf. Nicolae), 234, 265, 267, 311 şi urm., 416 (14). (preoţi: Florea), 189, 351 (6-7). (Simion), 267, 269 (18). (Statie), 238, 351-2 (7-8). (Tempe), 332 şi urm., 327 (8). 351-2 (7). (Teodor), 332, 335 (15). (Văsiiŭ), 347 (1). (alţii), 327 (7), 332 şi urm. (cîntăreţi), 417. (dascăli), 327 (7). (şcoala), 318-9. (gocimani), 239. (măcelari), 207-8 (13).
Schemni-Ceauş, 295.
Secui, 4, 22, 114, 172 (26), 342, 355.
Secuieni, 240.
Şelcereşi (sat), 181 (10)
Senius (dascăl), 249.
Şepte Sate. 114, 342.
Serbia, 318.
Serdari: Barbu, 221 (2). Ilie, 267, 270-1 (20-2), 273. (Profira), 269-70 (19).
Seres, 16-7, 19, 21.
Severin, 8, 9.
Sf. Mormînt (călugări de la —, la Braşov), 238.
Sibiiŭ, 26, 28, 34 (4), 36, 73, 91, 106 (13), 119, 121, 226 (8). 229, 231, 233, 245 şi n. 1, 345. (Compănia din), 319. (Ţuţuieni de lîngă), 358, 386.
Siegensburg, 245.
Sighişoara, 13, 22, 24-6, 28, 229, 288 (4), 304 (7).
Sigismund (rege al Ungariei), 9 şi n. 1, 12-3, 115, 229.
Silesia, 10.
Silişte (lîngă Sibiiŭ), 343.
Sîmbăta-de-sus (sat), 34-6 (5), 235-7, 247.
Sinaia (mănăstire), 216 (21), 220, 244.
Şinca (sat), 147 (2), 154 (7), 349 (5).
Sîrbi, 119, 185, 211-2 (17), 257. (Mitropolit), 334.
Siria, 21, 52.
Slatina (din Ţara-Românească), 9.
Sliven, 15, 19, 20, 52, 54, 320. 337, 338 (19).
Smirna, 21.
Socol (Clucerul), 58 (4), 109-10 (1), 132-3 (10), 149-50 (4), 194-5 (1), (Ienachi, fiul său), 132-3 (10).
Sofia, 14, 283 (1).
Sohodol (sat), 191.
Soliman-cel-Mare, 283-4 (1).
Soveja (sat), 360.
Stainville (general), 235.
Stamati (Mitropolitul Iacob), 249.
Stamati (Iordachi), 375.
Ştefan (Gheorghe-Vodă), 112 (5), 292-3 (10).
Ştefăneşti (în Ţara-Românească; vin de), 29.
Ştirbei (Barbu-Vodă), 362. (Barbu Stolnicul), 390 (23). (Constantin), 38-9 (7).
Stiria, 26, 28.
Stolnicul Grigore, 246 n. 4.
Stratonichia (Ioanichie, Mitropolit de), 267.
Sturdza (Dumitraşco), 241 n. 3.
Sultani, 284-5 (2).
Suţu (Alexandru Nicolae-Vodă; şi Doamna lui), 246. (beizadelele Grigore şi Ioan, ale precedenţilor), 244. (Mihai Constantin-Vodă şi familia lui), 244. (Nicolae fiul lui Alexandru), 247 şi urm. (Ruxanda), 249.
Székely (fraţii), 235, 254 (6).

www.dacoromanica.ro

T

«Ţara-Muntenească», 184 (13).
Tărlungeni, 114, 251 (7).
Tartler (Marcus), 340-1 (22)
Tatari, 10, 115-7, 288-9 (5-6), 290-1 (8-9), 294.
Teleajin (cale), 182 (11).
Teli (generalul), 249.
Ţepeş (Vlad), 11, 230-1.
Terceani (sat), 427 (2).
Teşilă (mănăstire), 135-6 (13), 180 (9).
Teutoni (cavaleri), 4.
Ţigani, 20, 110-1 (3), 122, 124 (2), 126, 177 (5), 129 32 (7-10), 146 (1), 150 (5), 179 (7), 244, 361, 403 (7). (vătafi de), 424.
Timiş, 15, 211, 218 (23), 227 (9), 243, 248, 345.
Timişoara, 11, 290 (8c).
Timoni (Agent austriac), 397.
Ţinţari (sat), 131 (9), 343, 348-9 (4), 351.
Tîrgovişte, 10, 46, 48 (2), 55, 57 (2), 91, 99 (7), 116, 125 (3), 171, 299 (1), 306 (9), 373 4 (10-1), 388-9 (22) (biserica Curţii), 91. (Mitropolia), 91. (Vornici de), 390 (23).
Tîrnova, 14, 19.
Tîrşor, 10, 46.
Tocat, 16-21.
Tököly (Emeric), 116-7.
Tohani (sat), 3, 44 şi urm. (2, 115, 120, 133-4 (11-2), 151-2 (6), 154-6 (8-10. 221 (1). 343. 345, 346 (1), 351 (7), 352.
Tohani (sat în jud. Buzău), 120.
Tokay (vameş), 222-3.
Tomşa (Ştefan al II-lea), 315.
Trausch (senator sas), 271 n. 1.
Trestiani (sat), 122-3 (1).
Tricala, 17.
Triest, 17.
Tripoli, 18, 21.
Turchiş (sat), 114, 350-1 (6-7).
Turci, 32, 50, 52, 115-6, 229, 319, 385 (19). (negustori în Ardeal), 54. (marfă—ească), 10-2, 14, 24, 27, 282, 320.

U

Udrişte (boier), 231.
Ungaria (regi ai—ei), 119. V. şi Ludovic, Sigismund.
Unguri, 172-3 (26).
Unirea (Ardelenilor cu Roma), 118, 316-7. 344.

V

Văcărescu (Barbu I-iu), 377-9 (14), 382 (17) (Barbu al II-lea), 246. (Constantin), 375, 376 (11). (Gheorghe), 246 n. 4. (Ienachi), 240-3. (Ştefan), 382 (13), 387-8 (20). 390 (23).
Vadnicul (sat), 180 (9).
Valea Popei, 415.
Vălenii-de-Munte, 34 (4, 148, 244, 357, 374.
Vassan (profesor), 249.
Veneţia, 14, 18, 20, 22, 28, 90 320, 423. (bani din), 13.
Vidin, 397.
Viena, 12, 18-20, 24, 26, 28, 36, 117, 246, 345, 397, 419. (tirăsuri), 84.

www.dacoromanica.ro

Vîlatta (colonel), 249.
Vîlcan (sat), 3, 254 (6), 358 n. 1.
Vişţea (sat), 235.
Vistierul Iorga, 79 şi n. 1, 92 (1), 93.
Vizirĭ (Marĭ-), 290 (8).
Vlad Dracul, 13, 145, 230, 313.
Vlad Călugărul, 232.
Vlad Ţepeş. V. Ţepeş.
Vlădenĭ, 115, 345, 351 (7), 355.
Vlădescu (Şerban Comisul), 39-40 (8), 134-5 (12), 165 (19), 195-7, 205 (10).
Vladimirescu (Tudor), 245.
Vladislav Dan (Domn muntean), 13, 230.
Vlăduţ (Domn muntean), 11.
Voditţa (sat), 358 n. 1.
Vornicul (Costanda), 131-2 (9).
Vrancea, 355.

W

Wagner (Marcus, din Braşov), 41-2 (10), 112 (6), 191, 330-1 (12-3), 402 (5), 416 şi urm., 420-1 (16).
Weiss (Mihail, jude braşovean), 284-5 (2).
Wolf (familie braşoveană), 335-6 (16).

Y

Ypres, 10.

Z

Zápolya (Ioan), 314.
Zeiden. V. Codlea.
Zilot (Romînul), 245.
Zimnicea, 421-2 (17).
Zîrneştĭ, 3, 25, 27-8, 44 şi urm. (2), 115, 233, 343, 347 (2), 349-50 (5), 351 (7) 352, 353-4 (9), 391 (24).
Zizin, 114.
Zota (cojocar), 211 (16).

www.dacoromanica.ro

TABLA DE LUCRURI

A

Abà, 52-3 (1).
Adetiŭ, 356, 360-2.
Adopţiunĭ, 240.
Afurisanie (carte de), 136, 264.
Anaforniţe, 91, 103 (10).
Apotecarĭ, 324 (3).
Arest, 309 (13).
Argintărĭ, 35, 69 (13), 75, 78 (19), 90 şi urm., 234, 304 (7), 329, 423.
Armaş (judecata luĭ), 424.
Arnicĭ, 340 (21).
Arvună, 45, 60 (7) 89 (2).
Aspri, 13, 15, 315.
Astare, 340 (21).
Atlaz, 340 (21).

B

Bacĭ, 142, 225 (5).
Baluriĭ, 249.
Banĭ, 10, 12-3, 30 (1), 44 (2), 151 (5), 305, 330 (11), 351 (7), 352-3 (8), 365, 368 (6), 373 (11), 374-5, 379 (15), 380, 383, 384-5 (18-9), 392, 426.
Basmale, 224.
Bătrînĭ (de sate), 343, 349 (5).
Beilic şi beglicgiĭ, 357, '359, 362, 386, 392.
Belacoasă, 340 (21).
Beţivĭ, 210, 316-7, 330 (12).
Bir, 138, 427 (2). (anume), 395.
Birău, 254 (6), 343, 349 (5).
Birşag, 344, 348 (4).
Bisericească (judecată), 186-8 (15-6).
Blănurĭ, 267, 269 (19), 340 (21).
Boarĭ, 142.
Boboŭ, 56 (1).
Bogasie, 52, 53 (1), 224.
Boĭ, 50, 91, 172-3 (26), 320, 392.
Brăţară, 423.
Bresle, 427 (2).
Brînză, 211 (16).
Brîu, 224, 337.
Brutărĭ, 108.
«Bucate» (de vite), 50 şi urm.
Bumbac, 52 şi urm, 205 (5), 339 (19), 340 (21).
Bumbăcarĭ, 329.
Burcĭ, 361.
Burĭ, 374, 414.
Burlincĭ, 15.
Buţĭ, 34 (4).
Butucĭ (a pune în), 210.

www.dacoromanica.ro

C

Căciulĭ, 224.
Cadelniţe, 102-3 (10).
Cafeà (prăjitorĭ de), 239.
Caĭ, 112 (5), 147 (2), 148-9, 153 (7), 164 (18), 178-9 (6-7), 181-2 (9), 182-3 (11), 202 (7), 209 (14), 218 (23), 227-8 (9), 305-6 (8), 341 (23), 383, 384 (18), 392.
Căldărarĭ, 40-1 (9).
Caleşte, 265.
Calfe, 405 (8).
Cămăşĭ, 56 (1), 224.
Candele, 91, 103 (10).
Cantare, 224.
Căpitanĭ, 89-90 (2), 217 (22), 362 (1), 393.
Cară, 33-4 (4), 36, 44 şi urm. (2), 54-5, 63-4 (10), 65, 68, 70, 72 (16), 84 şi urm., 98, 107 (13), 120, 199. (mocăneştĭ), 360.
Carătaşĭ, 84 şi urm.
Cărăuşĭ, 210, 320.
Cărţĭ, 25, 237. (de soroc), 160-1 (14).
Carton, 340 (21).
Căruţă nemţească, 86 (3).
Căşăriĭ, 225 (5), 390 (23).
Caşcavale, 225 (5), 374.
Cătane şi cătănie, 118, 218-9 (24).
Ceară, 41 (10), 224, 234
Ceauşĭ, 181 (10).
Cerceĭ, 225 (5).
Cergĭ, 361.
Ceştĭ, 237.
Chizeşĭ, 326 (6), 328 (9), 337-8 (18), 346-7 (1).
Cinepĭ, 62.
Cingătorĭ 224.
Cioarecĭ, 224.
Ciorapĭ, 10.
Circiumarĭ, 77 (18).
Cireşe, 36.
Cisla, 121.
Cişmegiĭ, 417.
Ciubuce, 339 (19).
Cinmă, 316, 405 (8).
Ciuoaie, 105.
Cizme, 88, 225 (5), 340 (21).
Clondire, 47 (1), 49 (3)
Clopote şi clopotarĭ, 70, 71-2 (15), 90-1, 98, 105, 106 (13).
Coase, 340 (21).
Coifănarĭ, 338 (19),
Cojocarĭ, 99 (7), 211 (16).
Colac (răsplată), 226 (7). (— caşĭ) 186. (colăcĭ, a), 180 (9).
Colane, 340 (21).
Comănace, 56 (1)
Conduri, 340 (21).
Conteşe, 423.
Copiĭ de casă, 78 (19), 336 (17).
Cornărit, 362.
Coroane, 327 (8).
Corturĭ, 44 (2).
Cosoaie, 88.
Costande, 15, 29 (1), 47 (1), 79 (1).
Covrigĭ, 282.
Cratiţe, 224.
Croitorĭ, 99 (7), 278, 328 (9).
Cupe, 91.
Curele, 224.
Curvă, 348 (3).
Cutia Milelor, 267.
Cuţitarĭ, 236-7, 260.
Cuţite, 282.
Cutnie, 340 (21).

D

Dăjdĭ (muntene), 32-3 (3),
Dărăbanţĭ, 178 (6), 288 (5).
Dascălĭ, 427 (1).
Datoriĭ feudale, 344.
Datoriĭ (închisoare pentru), 176-7 (3-4)

www.dacoromanica.ro

Daugiĭ, 418.
Degete (în loc de peceţĭ), 160 (13), 346, 348-9 (4).
Desagĭ, 327 (8).
De zi (a rămînea), 176 (3).
Diate, 189, 199, 422 şi urm. (18).
Dicheĭ, 123 (1).
Dijme, 344.
Dîrste, 324-5 (4).
Dobîndă, 236.
Ducaţĭ, 12-3.
Dulame, 224, 423.
Dutce, 40 (9).
Duvalmĭ, 398 (2).

E

Evanghelie, 91, 102-3 (10).

F

Fertun, 13.
Feţe de pernă, 224.
Fier, 90.
Fileriĭ, 224.
Fîn, 46 (1), 349 (5).
Fîntînarĭ, 107 (13).
Florĭ (semînţurĭ de), 111 (3).
Florinţĭ, 13, 52-3 (1), 79 (1), 147 (2), 169 (23), 171, 183 (11), 203 (8), 259 (10), 269 (18), 322 (1), 324 (4), 331 (13), 347 (1), 349 (4), 352-3 (8).
Fluturĭ, 49 (3).
Foamete, 316.
Foarfecĭ, 224.
Foişor, 164 (18).
Frîne, 88, 224.
Fugarĭ, 80-1 (2), 349 (5).
Furcĭ, 83 (6).
Fustaşĭ, 54.

G

Galbenĭ, 14-5, 64, 151 (5), 341 (24), 355.
Găleţe (de grîŭ), 43, 45.
Gazde, 41 (9), 160 (13).
Gîrbace, 225 (5).
Gloabe, 424. Globnicĭ, 132 (9).
Goştine de oĭ, 259-60. (-arĭ), 340 (21).
Grădinarĭ, 95-6 (4), 111 (4).
Grămăticĭ, 354 (9).
Gresla (ban), 15.
Grîne, 42 şi urm.
Grîŭ, 43, 195-6 (2), 202-3 (7-8), 205 (10), 206, 309 (13).
Grivne, 75, 93, 95 (4).
Groşĭ, 15.

H

Hagiĭ, 49 (4), 267, 269 (18), 274, 398 (2).
Hamurĭ, 88-9 (1), 239.
Haraciŭ, 427 (2)
Hereghiĭ, 13.
Hîrşiĭ, 224.
Hîrtie, 339 (19). (risurĭ de), 328 (8).
Holde (măsură de pămînt), 324-5 (4).
Hoţĭ, 219 şi urm., 263 (15), 264.

www.dacoromanica.ro

I

Iarbă de puşcă, 285.
Icoane, 237.
Ierbărit, 357 şi urm., 375, 386.
Iĭ, 224.
Împletitoare, 110-1 (3).
Încălţăminte, 10.
Închisoare, 191.
Inele, 224.
Iobagĭ, 123 (1), 142, 167 (21), 254 (6), 349-59 (5), 362 (1).
Ispravnicĭ, 193-4.
Iuzbaşĭ, 146 (1).
Izvoade, 110-1 (3).

J

Jimble, 282.
Jitarĭ, 147 (2), 210.
Judecăţĭ dezbătute, 173 şi urm.
Juraţĭ, 343.
Jurătorĭ, 172-3 (26), 181-2 (10), 213.

L

Lăcătuşĭ, 38 (7).
Lăzĭ, 327 (8).
Leĭ, 64, 207-8 (13), 224, 237, 270-1 (20, 22), 305, 328 (10), 337, 338 (19), 350 (6), 401 (5), 417. (turceştĭ), 224.
Lînă, 46 şi urm., 153 (7), 320 n. 3, 357. (ţigaie), 48 (2). (de Dobrogea), 49 (4).
Linte, 54.
Litere latine, 416 (14).
Logofeţĭ (pisarĭ), 286 (2)
Lopeţĭ, 230 (12).
Loţĭ, 93.
Lotri, 18 (10), 284 (1).

M

Măcelarĭ. 321-2.
Mălaiŭ, 44 şi urm. (2) (şi gropĭ de).
Mănăstirĭ, 31.
Mărămĭ, 224.
Mardă, 47 (1).
Mărgăritare, 423.
Mărgelarĭ, 53-4 (2).
Măriaşĭ (banĭ), 15.
Măsarĭ, 261 (12).
Mătasă, 224, 328 (8), 340 (21).
Meiŭ, 43.
Mied, 330 (12).
Miere, 41 (10), 234.
Mintiĭ, 340 (21).
Mişeĭ (săracĭ), 56 (1), 95 (4),
Modă, 26-7.
Musafirĭ (turcĭ), 396.
Mutcalurĭ, 423.

N

Negustorĭ muntenĭ, 40-1 (9). (Pîrvan), 52.
Nemeşĭ, 140 (17), 167 (21), 207 (13), 213, 372.
Nicovală, 424.
Notarĭ, 336 (16).
Nuntă, 299 (1).

www.dacoromanica.ro

O

Oale de aramă, 91.
Obezĭ, 330 (12).
Ocnă, 56 (1).
Odăĭ de oĭ, 383, 384 (18).
Ogarĭ, 302 (5).
Oĭ, 50-1 (1), 128, 146 (1), 151-3 (6-7), 159, 161-4 (15-7), 167 (20). 168, 174-5 (1-2), 198 (4), 202 (7), 207 (13), 216 (21), 251 (3), 331, 349 (5), 362 şi urm., 392.
Oierit şi oierĭ, 72-3 (16), 204, 357 şi urm.
Operă, 249.
Oprirĭ, 123 (1), 126, 128, 131-3 (9-10), 144 şi urm., 174 (1).
Orez, 54.
Orgănaşĭ, 261 (12).
Orţĭ, 15, 33 (3), 325 (4), 330 (11).
Orz, 43.
Oţel, 190
Ovăz, 30 (1).

P

Păcurarĭ, 153 (7).
Păhare, 93.
Paie, 46 (1).
Pălărĭĭ, 282.
Parale, 379 (15), 382 (13).
Păstorĭ, 291 (9).
Păstrăvĭ, 307-8 (11).
Peceţĭ, 91. (pecetarĭ), 96-7 (6).
Peceţĭ (=poruncĭ peceţĭuite), 45.
Perdele, 282.
Perperĭ, 13.
Peşte, 341 (23), 375.
Peteare, 108-9, 110-1 (3).
Piatră acră, 54.
Pieĭ, 224. (argăsite), 49 (4). (de boĭ), 89 (2).
Pielărĭĭ, 88 şi urm.
Pieptare, 340 (21).
Pietrarĭ, 143.
Pînză, 10, 225 (5), 327 (8), 340 (21), 341 (23). (de masă), 224, 271 n. 1.
Pistoale, 336 (17).
Pitacĭ, 15.
Pitarĭ, 174 (1).
Plăiaşĭ, 120-1, 222 (3), 342-3.
Plaiul (spartul—uĭ), 153-4 (7).
Plapomă, 327 (8).
Ploşte, 339 (19).
Plumb, 90, 285.
Podinĭ, 396.
Polturacĭ, 15.
Porcĭ, 50, 51-2 (2), 304 (7).
Portarĭ, 348 (3)
Porumb, 42, 247.
Posadă, 153 (7). (posădarĭ), 218 (23).
Postav, 10, 12, 47 (1), 49 (3), 54 şi urm., 98, 121, 194, 282, 423. (postăvarĭ), 189, 346 (1).
Potorĭ, 208 (13)
Potronicĭ, 40 (9).
Poverĭ, 14, 49 (4).
Povodnicĭ, 295.
Pravile, 425.
Preoţĭ, 147 (2).
Pribegĭ, 229 şi urm.
Pristavĭ, 321.
Provocov (= procov), 44 (2).
Pungĭ de banĭ, 389 (22).
Puşcărie, 176 (4).
Puştĭ, 224.

www.dacoromanica.ro

R

Răchiarĭ, 184 (13).
Rachiŭ (hătlag de), 199.
Rozmarin, 143.
Rumînĭ (=şerbĭ), 121, 128-9 (6), 132-3 (10), 135-6 (13), 142-3, 149, 183-4 (12), 276.

S

Săbiĭ, 237, 282.
Sacĭ, 224.
Saigiĭ, 376-7 (13), 392.
Şaluriĭ, 267, 269 (19).
Sălciĭ, 357.
Salhanagiĭ, 361.
Sămile (Visterieĭ muntene), 33 (3), 204.
Şamalagea, 340 (21).
Samurĭ, 337.
Săpun, 224.
Sărindare, 350 (6).
Ştrarĭ, 330 (11), 427 (2).
Scatulcă, 327 (8).
Scule, 165 (19).
Seimenĭ, 55, 116, 298.
Şele, 88.
Şervete, 271 n. 1.
Sfeşnice, 47 (1), 49 (3), 90-1, 106 (13).
Sfoară, 62, 64, 65, 78 şi urm. 121.
Şindrilă, 90, 164 (18).
Sipete, 327 (8),
Slujitorĭ, 60 (7), 68, 154 (7), 428 (2).
Sodăşĭ, 145.
Şofrangiĭ, 255 (7).
Şorţ, 340 (21).
Şpanĭ, 147 (2), 342.
Spătăreĭ, 209 (14), 221 (1).
Spînzurătorĭ, 131 (9), 227-8 (9).
Spionĭ, 282.
Spiţerĭ, 299-300 (2).
Spoitorĭ, 113 (7)
Stema (munteană), 6 şi n. 2.
Ştergare, 224.
Sticlărie, 107 şi urm.
Straie, 324-5 (4).
Strajă şi străjerĭ, 120, 213.
Streaşinĭ, 164 (18).
Stucatorĭ, 113 (7).
Stuparĭ, 180 (9)
Sulinare, 107 (15).
Şuştacĭ, 15.

T

Talerĭ, 34 (4), 36, 53 (1), 62, 64, 69 (14), 71, 74-5 (17), 84, 89 (2), 164 (18), 171, 176, 185, 189, 190 (18), 192 (20), 202 (7), 207-8 (13), 214 (19), 219 (24), 227 (8), 255-6 (8), 261-2 (12-3), 282, 329, 333, 365, 368 (6), 380, 390 (23), 395, 397-8 (1), 420 (15), 422 (18), 423-4, 426.
Tecĭ, 224.
Ţehurĭ, 253 (5), 320-1. V. Braşov.
Tinichea, 31.
Tipsiĭ, 47 (1), 49 (3), 51-2 (2), 62-3 (9), 64-5, 90-1, 224, 424.
Tivilichie, 340 (21).
Toiege, 210.
Ţonă, 341 (23).
Ţòrturĭ, 224.
Traiste, 10.
Trăsurĭ. V. opriĭ.
Tulpane, 328 (8).
Turte-dulcĭ, 282.
Tutun, 49 (4), 239.

www.dacoromanica.ro

U

Ughĭ, 58 (4), 79 (1), 95 (4), 120, 179 (7), 427 (2). (venetică), 297.
Unt, 211 (16).
Urbariŭ, 345-6.

V

Văcărit, 33-4 (3-4), 68, 372.
Vacĭ, 123 (1), 153 (7), 202 (7).
Vadra (ungurească și românească), 40-1 (9).
Vămĭ și vameșĭ, 321, 342-3, 404, 407 (9), 408, 410, 412 (12), 414, 424-5.
Vămĭ (la poduri), 44 și urm. (2).
Vătafĭ, 125 (3), 174 (1). 179-80 (8), 305, 346 (1), 405 (8). (de plaiŭ în Prahova), 227-8 (9), 388 (21). (Drăghicĭ), 212 3 (18), 215 (20). (Leca), 83 (5). Lupul), 108, 110 (2).
Vătășesc (birul), 120.
Verdețurĭ, 309 (13).
Viclene (cărțĭ), 160 (3).
Vinurĭ, 28 și urm., 68, 72 (16), 199, 234, 250 (1), 338 (19), 396, 414, 415-6 (14).
Vite închise, 354 (10). (boală de), 354-5 (11).
Vlădicesc (poclon), 333.

Z

Zăblăŭ, 66 (12), 70, 337, 339 (19)
Zăbor. V. oprire.
Zăbranice, 224.
Zălog, 427 (2).
Zarafĭ, 415.
Zeciuială, 336 (17).
Zestre, 336 (17),
Zidarĭ, 113 (7), 142, 164 (18).
Zloțĭ, 45, 380, 391 (24), 422 (17), 424. («rumănești»), 350 (6).

www.dacoromanica.ro

ONOMASTIC

A

*Aboțiĭ, 341 (24).
*Abra, 82 (5).
Alba, 172 (25).
*Albeț, 400 (4).
*Albușoiŭ, 242-3 (3-4).
Aldea, 153 (7), 355 (9).
Aldimir, 347 (2), 353-4 (9), 391 (24).
*Aldulea, 222 (3), 347 (2).
Avram, 191.

B

*Bădilă, 354 (9).
*Badiu, 341 (24).
*Baiu, 351 (7), 353 (9).
*Bălcăș, 348-9 (4).
Balea, 225 (5).
*Bărco, 348-9 (4).
*Barna, 347 (2).
*Beanghia, 189.
*Beașlea, 276-7.
Bene, 54.
Bercea, 347 (2).
*Bibosul, 327 (8).
Bibul, 124 (2).
Bîrsan, 154 (7).
*Blegul, 216 (21).
*Boghean (Boghina), 161-2 (15-6), 207 (13).
*Boghiciĭ, 161-2 (15-6), 207 (13).
*Boiaru, 348 (4).
Bonciul, 179-82 (8-10).
*Brăilă, 403 (7).
*Breace, 351 (7).
*Brincea, 161 (15).
*Buburuzea, 210-1, 212-3 (18), 214 (10), 215.
*Bucur, 116.
Budea, 353 (9).
*Bulz, 416 (14).
Burcu, 351 (4).
*Burghez, 326-7 (7).
*Burtuș, 225 (5).
*Buză, 353 (9).
*Buzărlan, 353-9.
Buzîlaș, 147-8 (3).

C

*Căciulă, 219 (24), 328 (9).
*Calabrezu, 332.
*Călător, 348-9 (4).
Caloian, 423, 427 (2).
*Căpșițoiŭ, 347 (2), 353 (9).
*Cașcambà, 192-3 (21).

* înseamnă nume întrebuințate ca nume de familie.

www.dacoromanica.ro

*Cătană, 416 (15).
Chiraţa, 417.
*Cioară, 89 (2).
*Ciocanca, 347 (2).
*Ciuboiŭ, 337.
*Ciurcul, 415.
*Clinciŭ, 353 (9)
Comşa, 190 (18), 351-2 (7-8).
*Corciuleţ, 350 (6).
Coşotă, 347 (2).
*Coşotoiŭ, 353 (9).
*Creţul, 227 (8).
*Cur-Negru, 324-5 (4).
*Cur-Roşu, 204.

D

*Dobrescu, 351-2 (7-8)
Drăgulin, 172 (26).
Drăguna, 180 (9)
Drăguş, 235.
Duca, 208 (14).
Duduiŭ, 208 (13).
*Dulamă, 162 (16).
Duma, 330 (11), 332.
Duşca, 353 (9)

E

*Eneşoiŭ, 336 (17).

F

*Făgurel, 192 (20).
*Floroiŭ, 389-90 (22-3), 415.
*Fluieraş, 327 (7).
Frăţilă, 169 (23). 179 (8). 180-1 (9-10), 388 (21).
*Fuşte, 415.

G

*Găbănea, 351 (7).
*Găureanul, 415.
Ghidicĭ, 44 şi urm. (2).
*Ghizdaveţ, 328 (10), 417-8.
*Gîrniţă, 353 (9).
Giurca, 147 (2).
*Giurgea, 347 (2).
*Giuvelcă, 338 (19).
*Glegoţ, 348-9 (4).
*Grecul, 416 (14).
*Grid, 330 (11), 331 (13), 415.

H

*Hîrsu, 332, 339-40 (20)
*Hîrţu, 324 (3).
*Huia, 216 (21).

I

*Igoiul, 254 (6)
*Inaşul, 330 (11), 332, 415.
Iuga, 175 (2)

J

Jinga, 138-9, 353-9.

www.dacoromanica.ro

L

*Lacer, 415.
*Lazul, 350 (6)
*Lebul, 415.
Leondari, 327 (8).
*Lobonţul, 421-2 (17).

M

*Mănăilă, 353 (9)
Marcea, 211-2 (17), 402 (5), 414-5.
Mareş, 49 (4)
Marian, 353 (9).
Marta, 185.
Mărtiniţă, 346 (1).
*Mărtoiul, 353 (9)
Miclăuş, 48 (3)
Mihil, 208 (13)
Milea, 255 (7).
Mogoş, 42 (10). 328 (10). 332, 390 (23), 416 (14).
*Moldoveanul, 210-1, 212-3 (18) 214-5.
*Moraiiul, 353 (9)
*Mortco, 325 (14).
*Moşoiu, 426.
*Munteanu, 348-9 (4), 353 (6).

N

*Nămăescul, 353 (9).
Nan, 156 (10), 331 (12).
Neaga, 347 (2).
Neagoe, 284 (1).
*Noghea, 353 (9).

O

Oană, 347 (1).
Oancea, 326 (6), 328 (9), 347 (2), 349 (4).
Obrăştin, 348 (3).
*Olteanu, 354 (9).
*Ortea, 325 (4).

P

Palco, 171.
*Pancıova, 328 (9).
Papa, 44 şi urm. (2)
Pardoi, 231.
*Părşoiul, 353 (9).
*Pelicĭ, 391 (24).
*Pepelea, 353 (1).
*Pepene, 326 (6)
*Picĭcu, 353 (9)
*Pitea, 353 (9).
Plumbotă, 347 (2)
*Popocea, 353 (9).
Precup (Pricop), 332, 415.
*Prisăceanu, 426.

R

Răceală, 205 (10).
Racoş, 161-2 (15).
Radomir, 162 (16), 208 (13).
*Răduţul, 172 (25).
Rante, 219 (24).
*Raţ, 219 (24)
*Răuţ, 190 (18).
*Reanţea, 179 (8), 180-1 (9-10).
*Romcea, 330 (11).

S

Şandruţ, 341 (23-4).
Savul, 171.
Şerbu, 348-9 (4).
*Sfantu, 112 (6).

www.dacoromanica.ro

*Simanul, 347 (1).
*Sindel, 347 (2),
*Slăvescu, 336 (17).
*Soltanul, 346 (1)
Sora, 216 (21), 328 (9).
Stae, 331 (13).
Stănimir, 171.
*Stîngă, 425.
*Stoia, 415.
Stoichina, 132 (9).
Stoienel, 330 (11).
Şuşu, 353 (9).

T

*Tampa, 327 (7).
Ţana, 417.
Tanciu, 341 (24).
*Ţapul, 161-2 (15-6), 207 (13), 415
*Ţarbingă, 323 (2)
*Tatu, 353 (9).
*Ţeaţiul, 178 (7)
Temelie, 95 (4).
*Tempea, 320.
*Ţenţul, 354 (9).
*Terciŭ, 390-1 (24).
*Ţiganul, 330 (11).
*Tîmpea, 350-1 (6).
*Tîrîtul, 353 (9).
Tiţa, 338 (19).
*Ţitromaşul, 324 (3).
Todoran, 189.
*Toflan, 153 (7).
*Tomiţco, 415.
*Ţopul, 413-4 (14)
Turia, 205 (10).
*Turcul, 354 (9).

V

*Vadră, 348-9 (4)
*Văltură, 324 (4).
*Varză, 227 (8).
*Verzea, 351 (7).
*Veveriţă, 326 (6).
*Vîlcol, 323 (2).
*Vîlsan, 354 (9).
*Vîltoare, 351 (6).
*Vlădău, 348-9 (4).
Vlăduşcă, 347 (2), 351 (7).
Vlăduţă, 352 (8).
*Voiculeţ, 353 (9).

Z

*Zelinca, 330-1 (12).
*Zgranţă, 326-7 (7).
Zmadul, 252 (8), 351 (7), 354 (9).

www.dacoromanica.ro

LEXIC

A

Abănat, 128.

Adistaţion, 329.

B

Bagdadel, 419.

C

Comăndaţĭ, 219 (24).

Comisarĭ, 205 (10), 226 (7)

Comision, 226 (8), 339 (20).

Contromaţ, 223 (4).

D

Director, 222 (3).

F

Famelie, 49 (4), 397 (1)

Făţişat (hoţ), 147 (3).

G

Gros (ţemniţă) 401 (5).

I

Işţanţie, 419.

L

Lască, 327 (8).

Lehăti (a), 258 (10).

M

Maistrat (maghistrat), 225 (6), 226-7 (8), 376 (12), 379 (15), 381 (16), 387, 388-9 (22), 391 (24).

Memorie, 329.

Mumănĭ, 175 (2).

www.dacoromanica.ro

N

Năemă, 31.
Născut (= Crăciun), 94 (3).
Năstăvi (a), 181 (10).

O

Obicĭna, 375.
Obîrşi (a), 260.
Ostoia (a), 405 (8).

P

Paradie, 265.
Paşuşĭ, 383.
Polecră (= poreclă), 383.
Ponturĭ, 328 (10).
Porţion, 355.
Profasisi (a), 193 (21).
Protăştălui (a) 328-9 (10), 420 (16).
Protexie, 326 (5).
Protocol, 418.

R

Răfet, 400 (4)
Răzlog, 391 (24).

S

Sicritarĭ, 418
Şocodolom, 31.
Soţie (tovarăş), 214.
Ştuc, 328 (8), 354 (10).
Stupaiŭ, 54.

T

Taxie, 192 (20).

Z

Zalud, 48 (2).

www.dacoromanica.ro

ERATA

A se ceti la p. 11, r. 6 de sus: «Dan al II-lea», în loc de: «Dan I-iŭ» La p. 13, r. 12 de sus: «monetă polonă *(fertones)*», în loc de: «monetă de aur bizantină». La p. 116, r. 19 de sus: «Mihnea Radu», în loc de: «Radu Mihnea». La p. 108, r. 3 de jos: «XVII-lea», în loc de: «XVI-lea». La p. 197, n. 5 de jos: «alt Radu», în loc de: «Radu». La p. 351, n 7, r. 2 de sus: «star[i]», în loc de: «star[eţul]».

www.dacoromanica.ro

TABLA CUPRINSULUĬ

Pag.

Introducere 3
CAP. I. Negoțul Brașovuluĭ cu Romîniĭ 8
I. Vinurĭ. 28
II. Grîne. 42
III. Lînă. 46
IV. «Bucate» (oĭ, boĭ, rîmătorĭ) 50
V. Bumbac. 52
VI. Orez. 54
VII. Postav. 54
VIII. Sfoară 78
IX. Cară, căruțĭ. 84
X. Pielărĭĭ 88
XI. Argintărĭĭ și lucrărĭ de metal 90
XII. Sticlă 107
XIII. «Peteare», florĭ și mărunțișurĭ 108
CAP. II Afacerĭ de hotare. 114
I. Fugarĭĭ 114
II. Oprirĭ 144
III. Judecățĭ dezbătute. 173
IV. Legăturĭ cu dregătorĭĭ de hotare 193
V. Hoțiĭ 219
CAP. III. Legăturile politice dintre Brașov și Țara-Românească. 229
I. Pribegiĭ 228
Adaus la actele pribegilor 275
II. Alte legăturĭ politice 281
A. Scrisorĭ de veștĭ politice 284
B. Scrisorĭ domnești și boierești de conveniență 298
a) Muntenĭ 298
b) Moldovenĭ. 299
CAP. IV. Supușiĭ Brașovuluĭ 311
I. Șcheiĭ saŭ Șcheienii. 311
II. Sătenii Ținutuluĭ. 342
III. Bîrsaniĭ păstorĭ 355
IV. Brașoveniĭ negustorĭ din principate 393
Anexe 426

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro